ئادىل ئىمىن شادتېكىن

بېخىرداشلىق

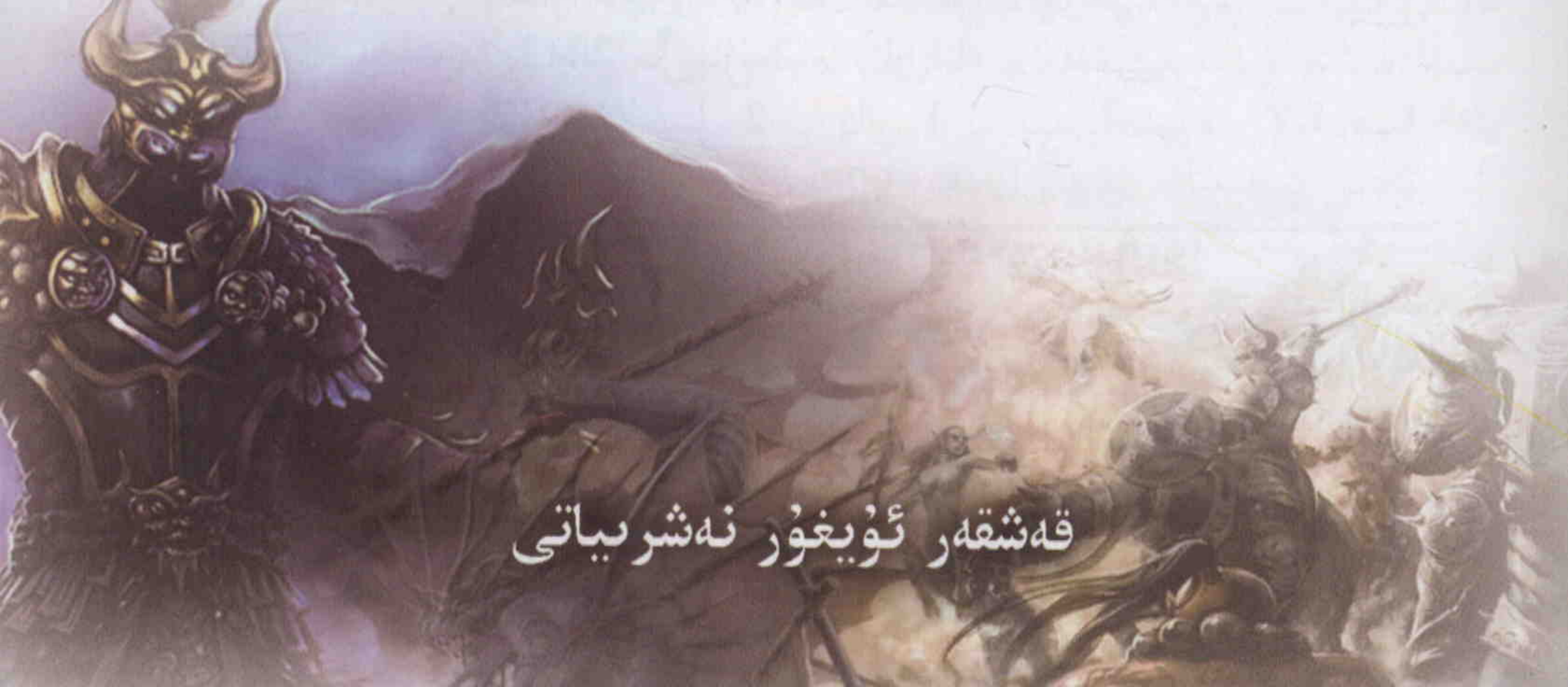
سىرلىق دۇنيادىكى سەرگۈزەشتىلىرى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

ئادىل ئىمىن شادتېكىن

پەرىشتىلەر دۇنياسىدىكى سىرلىق ھېكايىلەر

(بالىلار رومانى)

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

这是一部长篇童话，描述一位 18 岁青年由于在生日那天收到了一张神秘贺卡的愿因来到神秘界，并且在哪儿经历了一场复杂曲折的生死战斗，留下了一生难忘的回忆。

مەسئۇل مۇھەررىرى: گۈلباھار مۇھەممەتئىمىن
مەسئۇل كوررېكتورى: مۇھەممەتسىدىق تاھىر

پەخرىدىننىڭ سىرلىق دۇنيادىكى سەرگۈزەشتىلىرى

(باللار رومانى)

ئاپتورى: ئادىل ئىمىن شادتېكىن

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى
(قەشقەر شەھىرى تاربوغۇز يولى 14 ـ قورۇ، پوچتا نومۇرى: 844000)
جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرىدا سېتىلىدۇ
قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 880×1230 م م 1 / 32
باسما تاۋىقى: 11.5 قىستۇرما ۋاراقى: 3
2012 ـ يىل 2 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2012 ـ يىل 2 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 1 — 3000

ISBN 978 — 7 — 5373 — 2515 — 8
باھاسى: 30.00 يۈەن
سۈپەتتە مەسىلە كۆرۈلسە ئالماشتۇرۇپ بېرىلىدۇ
تېلېفون: 0998_2653927

ئادىل ئىمىن شادتېكىن 1965 - يىلى يەكەن ناھىيەسىدە ئوقۇتقۇچى ئائىلىسىدە تۇغۇلغان. 1987 - يىلى 7 - ئايدا قەشقەر پېداگوگىكا ئىنستىتۇتى سىياسىي مائارىپ فاكۇلتېتىنى پۈتكۈرۈپ، شۇ يىلى 9 - ئايدا يەكەن ناھىيەلىك 1 - ئوتتۇرا مەكتەپكە خىزمەتكە تەقسىم قىلىنغان. ھازىرغىچە شۇ مەكتەپتە ئوقۇتقۇچىلىق قىلىۋاتىدۇ.

ئۇ ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان مەزگىللىرىدىلا ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتى، خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ۋە باللار ئەدەبىياتىغا چوڭقۇر ئىشتىياق باغلاپ، بۇلاردىن مەنىۋى ئوزۇق ئېلىش ئاساسىدا، شېئىر، چۆچەك، مەسەللەرنى يېزىشقا باشلىغان بولۇپ، قەشقەر پېداگوگىكا ئىنستىتۇتى تۇزگەن كوللېكتىپ توپلامغا بېسىلغان «مەكتىپىم» ناملىق غەزىلى بىلەن ئەدەبىي ئىجادىيەتكە كىرىشكەن. شۇنىڭدىن تارتىپ ھازىرغىچە ھەر قايسى گېزىت-ژۇرناللاردا ئۇنىڭ «يوقالماس بايلىق»، «ئالتۇن ئاچقۇچ»، «گۈل ۋە بۇلبۇل»، «كۆپۈكتىكى دۇنيا» قاتارلىق نەچچە ئون پارچە شېئىر، چۆچەك، مەسەل ۋە ماقالىلىرى ئېلان قىلىنغان.

ئادىل ئىمىننىڭ يېقىنقى يىللاردىن بۇيان «بۇلبۇلنامە»، «خاسىيەتلىك چۈش»، «ئەتىرگۈل مەلىكە»، «توز مەلىكە»، «ئاق قۇ مەلىكە»، «خىرۇستال كەش»، «بەخت ئارىلى ئىزدەش»، «خىرۇستال شاھزادە» قاتارلىق چۆچەكلەر توپلامىرى؛ «شاھزادە نۇر ئەزىز ھەققىدە قىسسە» ناملىق باللار رومانى نەشر قىلىنغان.

ئۇ ھازىر شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى.

مۇندەرىجە

بىرىنچى قىسىم

يالماۋۇزلار بىلەن كۈرەش

بىرىنچى باب سېھرلىك قەلئەگە ئاتلىنىش 3
ئىككىنچى باب تەقدىرنى بەلگىلەيدىغان سوراق 23
ئۈچىنچى باب ئۇ كۈتمىگەن ھەمراھلار 42
تۆتىنچى باب سېھىرگەرلەر كۈتۈپخانىسىدا 63
بەشىنچى باب ئۇمۇ سېھىرگەر بولدى 85
ئالتىنچى باب سېھرلىك قەلئەنىڭ مەھشەر كۈنى 109
يەتتىنچى باب ئۇنى كىم قۇتقۇزار 130
سەككىزىنچى باب كۈتۈلمىگەن ئۇچرىشىش 148
توققۇزىنچى باب گۈلىستانى ئېرەمگە يەتكۈچە 179
ئونىنچى باب دەرەخلەر شاھى ۋە تىلسىملار بالاسى..... 189
ئون بىرىنچى باب قورقۇنچلۇق سىرلىق دېڭىز 217
ئون ئىككىنچى باب قۇتۇلۇش يولى نەدە 243
ئون ئۈچىنچى باب قايتىش كېرەكمۇ ياكى 263

ئىككىنچى قىسىم

ئابىھايات بۇلىقىنى ئىزدەش

بىرىنچى باب زۇلمەتكە سەپەر 285

ئىككىنچى باب قىيىن تاللاش 299
ئۈچىنچى باب ئۇلار جۈپتىنى تاپتى 335
تۆتىنچى باب ئەلۋىدا سىرلىق دۇنيا 356

بىرىنچى قسسم

يالماۋۇزلار بىلەن كۆرەش

بىرىنچى باب

سېھرلىك قەلئەگە ئاتلىنىش

— مەن بۇيەرنى چۈشۈمدە كۆرگەن، — دېدى پەخرىدىن هاياجانلىنىپ، ئۇنىڭ قولىدا شۇ تاپتا قول ياغلىقچىلىك چوڭلۇقتا بىر ئاتكىرتكا بولۇپ، ئاتكىرتكىدا گىرۋەكلىرىگە بەتبەشىرە مەخلۇقلارنىڭ تاش هەيكەللىرى تىزىلغان بىر كۆل، كۆل ئوتتۇرىسىدا ئاسمانىنى تىرەپ تۇرغاندەك بىر تاش تۈۋرۈك، تۈۋرۈك ئۈستىدە پارلاق قۇياش نۇرىغا چۆمگەن بىر قەلئە ناماياں بولۇپ تۇراتتى.

— ئۇنى قاچان، كىم ئەۋەتىپتۇ؟ — سورىدى ئۇنىڭ ئەڭ يېقىن دوستى ئادىلجان، ئۇ هېلىلا تېخى پەخرىدىننىڭ تېلېفون قىلىشى بىلەن يېتىپ كەلگەنىدى، — ئەجەب چۈشۈگىدە كۆرگەن مەنزىرە سۈرىتى بېسىلغان ئاتكىرتكا كېلىپ قاپتۇ، تۇغۇلغان كۈنىگە ئاتكىرتكا ئەۋەتىش ئاللىبۇرۇن مودىدىن قالغان تۇرسا، تېخى ئۈستىگە بىرەر قۇر خەتمۇ يېزىلماپتۇ.

— كىم، نېمىشقا ئەۋەتكىنىنى بىر خۇدا بىلىدۇ، ئەتىگەن ئويغانسام ياستۇقۇم يېنىدا تۇرىدۇ. بىر يىل ئىلگىرى چۈشۈمدە مۇشۇ مەنزىرىدىكى تاش تۈۋرۈك ئۈستىدىكى قەلئە بىردىنلا چاچ ـ ساقاللىرى قارەك ئاپئاق بىر مويسىپىتكە ئايلىنىپ، ئىللىق چىراي بىلەن قول پۇلاڭلىتىپ: «يەنە بىر يىلدىن كېيىن تەكلىپنامە ئەۋەتىمەن، ئۇ چاغ دەل سېنىڭ 18 ياشقا كىرگەن كۈنىڭ بولىدۇ، چوقۇم بۇيەرگە كەل!» دېگەندەك قىلىۋىدى، بەلكىم ئاتكىرتكىنى شۇ مويسىپىت ئەۋەتكەن بولسا كېرەك.

ــ شۇنداق! ــ دېگەن سادا كەلدى شۇ چاغ ئاتكىرتكىدىن. شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئاتكىرتكا يۈزىدىكى تاش تۆۋرۈك ئۈستىگە جايلاشقان قەلئە ئورنىدا چاچ ـ ساقاللىرىمۇ، قاش ـ كىرپىكلىرىمۇ پۈتۈنلەي ئاپئاق ۋە ئاپئاق كىيىنگەن، چېھرىدىن نۇر يېغىپ تۇرىدىغان بىر مويسپىتتىنىڭ يېرىم گەۋدىسى پەيدا بولدى:

ــ ساڭا تولىمۇ ئىنتىزارمەن ئوغلۇم، تېز بۇياققا كەل، تېز.....

ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلاشمايلا سىيماسى ئاستا ـ ئاستا غۇۋالىشىپ، ھاۋاغا سىڭىپ كەتكەندەكلا غايىب بولدى، ئارقىدىنلا ئاتكىرتكىدىكى كۆل ئاسمىندا قاپقارا بۇلۇت ـ تۇمانلار پەيدا بولۇپ، ھەر تەرەپكە يامرىدى، گۈلدۈرماما ئاۋازى ياڭراپ، چاقماق چېقىلدى، قارا بۇلۇت ـ تۇمانلار ھېلىلا ئاتكىرتكىدىن دەۋرەپ چىقىدىغانداەك قۇتراشقا باشلىدى.

پەخرىدىن ئاتكىرتكا يۈزىدىكى مەنزىرە ئىچىدە چېقىلغان چاقماق قولىنى سوقۇۋەتكەندەكلا چۆچۈپ ئاتكىرتكىنى تاشلىۋەتتى، ئاتكىرتكىمۇ ئۆزىچىلا لاپىدە ئوت ئېلىپ كۆيۈشكە باشلىدى، بىراق كۆيۈپ بولغۇچە ئارىلىقتا ئىچىدىن پەي قاناتلىرى ئالتۇن رەڭلىك، ئالتۇن تۇمشۇق، ئالتۇن تىرناقلىق چوڭ بىر شاتۇتى ئالتۇندىن ياسالغاندەكلا ساپسېرىق بىر مەپىنى سۆرەپ ئۇچۇپ چىقتى. مەپىگە ئۇششاق كۈمۈش قوڭغۇراقلار ئېسىلغان، يەتتە خىل رەڭدە جۇلالىنىپ تۇرىدىغان يۇمىلاق سايىۋەن تىكلەكلىك ئىدى، بۇ گويا بىر ئويۇنچۇق ھارۋىچىلىكلا بار ئىدى.

پەخرىدىنمۇ، ئادىلجانمۇ يۈز بەرگەن بۇ ھادىسىدىن چۆچۈپ، ھاڭ ـ تاڭ قالدى، ئۇلار چۈش كۆرۈۋاتقاندەكلا ئىدى، تېپىرلاپ تۇرغان شاتۇتى ۋە تېخىچە جىرىڭلاپ تۇرغان قوڭغۇراقلار بۇنىڭ چۈش ئەمەسلىكىنى ئىسپاتلاپ تۇراتتى. شاتۇتى تولىمۇ يىراقتىن ۋە كۈرمەك خەۋپ ـ خەتەر ئىچىدىن بۇ كىچىك ئويۇنچۇق مەپىنى سۆرەپ كەلگەندەك قىلاتتى.

ــ سېنى ئالغىلى كەلدىم، ــ دېدى ئۇ جىددىي تەرزدە، ــ مېنى سېھرلىك قەلئەدىكى سېھرگەر ئۇستاز ئەۋەتتى.

— ۋاي خۇدايىمەي! — دېدى ئادىلجان ئۆزىنى بېسىۋالالماي، — ئۇ راستتىنلا سۆزلەۋاتىدۇ، مەن تېخى .....

— مېنى گاچىمكىن دەپ قالغانمىدىڭ! — دەپ توۋلىدى شاتۇتى ئۇنىڭغا زەردە بىلەن.

— خاپا بولما، — دېدى پەخىرىدىن ئۇنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ، — سۆزلىيەلەيدىغان شاتۇتىنى بۇگۈن تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتىمىز، شۇڭا سەل ئەجەبلىنىپ قالدۇق، مېنى راستتىنلا سېھىرگەر ئۇستاز چاقىرغان بولسا ئويلىشىپ بېقىشىم كېرەك، بىراق ئۇ مېنى نېمىشقا چاقىرغاندۇ؟

— بارامسەن؟ — سورىدى ئادىلجان دوستى ھازىرلا كېتىپ قالىدىغاندەك ئەندىشە بىلەن بېلىكىگە ئېسىلىپ، — بۇ بەك غەلىتە ئىشقۇ.

— شۇنداق، غەلىتە ئىش، — دېدى پەخىرىدىن كۆيۈپ كۈلگە ئايلانغان ئاتكىرتكىنغا قاراپ قويۇپ، — بىراق، ماڭا بىر تۇرۇپ ئانچە غەلىتەدەكمۇ بىلىنمەيۋاتىدۇ، بىراق نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن، ئەگەر سەن مېنىڭ ئورنۇمدا بولغان بولساڭ قانداق قىلاتتىڭ؟

— بۇ پەقەتلا خىيالىمغا كەلتۈرۈپ باقمىغان ئىش بولدى، — دېدى ئادىلجان شاتۇتى بىلەن مەپىگە قاراپ قويۇپ، — بۇنداق بولۇشىنى كىممۇ ئويلىغان، ھازىر ئۆزۈمنى بىر كىنو ئىچىگە كىرىپ قالغاندەك ھېس قىلىۋاتىمەن، ئۆزۈڭ قارار قىل، مەنغۇ بارماسلىقىڭنى ئۈمىد قىلىمەن، كۆرمىدىڭمۇ، قەلئەنى قارا بۇلۇت - تۇمانلار ئورىۋېلىپ گۈلدۈرماما گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلىۋاتقىنىنى، بۇ بىر خەۋپ-خەتەرنىڭ بېشارىتى.

— لېكىن، مېنىڭ باشقىلاردەك ئادەتتىكىچە ياشاۋەرگۈم يوق، — دېدى پەخىرىدىن قوشۇمسىنى تۈرۈپ، شۇتاپتا ئۇنىڭ قىزلار دائىم كۆزلىرىنى ئۈزەلمەيدىغان چىرايلىق يۈزلىرىدە پەرىشانلىق ئالامەتلىرى مانا مەن دەپ بىلىنىپلا تۇراتتى، ئۇ ئىككىلىنىۋاتاتتى، بىر قارارغا كېلەلمەيۋاتاتتى. شۇ ئەمەسمۇ، بۇنداق غەلىتە ئىشقا يولۇققان ھەرقانداق بىر بالا قىزنىڭ ئاقىۋىتىدىن ئەنسىرەش تۇيغۇلىرى ئارىسىدا تەڭقىسلىقتا قالىدۇ.

ــ تېز بول! بىر قارارغا كەل، ــ دېدى شۇ چاغ شاتۇتى تەقەززالىق بىلەن، ــ لىكتاسمىلىق قىلما، ئۆمرۈم باشقىلارنىڭ ماڭغان يولىدىن چەتنىمەي، ئېقىن سۇدەك ئۆتۈپ كەتسۇن دېسەڭ قېپ قېلىۋەر. مەن ھازىرلا مېڭىشىم كېرەك، ئەگەر خەۋپ ـ خەتەرگە تەۋەككۈل قىلالىغۇدەك جاسارىتىڭ، ئاجايىپ ھادىسىلەرگە بولغان كۈچلۈك قىزىقىش ـ ھەۋىسىڭ بارلا بولسا تېز مەپىگە چىق.

ــ بۇ مەپە بەكلا كىچىك تۇرسا، ــ دېدى پەخىرىدىن ئەجەبلىنىپ، ــ ئۇنىڭغا بىر پۇتۇمۇ سىغمىغۇدەك، مەن قانداق چىقمەن؟

ــ بىر قارارغا كەلگەن بولساڭلا بولدى، قالغىنىنى ماڭا قويۇپ بەر، تولا ئەزمىلىك قىلما، ــ دېدى شاتۇتى.

ــ شۇنداق! ــ دېدى پەخىرىدىن قەتئىيلىك بىلەن، ــ بۇ ئىشنى باشقىلارغا ئېيتىپ قويما، ھەتتا ئانامغىمۇ دېمە، دادام كامانداروپكىغا كەتكەن، ئۇ خېلى ئۇزاقتا قايتىپ كېلىدۇ، پەقەت بولمىغاندا ئانامغا مەندىن خاتىرجەم بولۇشنى، مېنىڭ يىراق بىر يەرگە سەپەرگە چىقىپ كەتكىنىمنى، بىر كۈنى تىنچ ـ ئامان قايتىپ كېلىدىغىنىمنى ئېيتىپ قويساڭلا بولغىنى.

ــ ھېچكىم سەندىن غەم قىلمايدۇ، ــ دېدى شاتۇتى، ــ چۈنكى، سەن مەپىگە چىققاندىن كېيىنلا ھەممەيلەن سېنى ئۇنتۇپ كېتىدۇ، گويا سەن ئەزەلدىن مەۋجۇت بولۇپ باقمىغاندەكلا بىر ئىش بولىدۇ، كېيىن قايتىپ كەلگىنىڭدە بولسا ھېلىلا سىرتقا چىقىپ كېتىپ، يەنە قايتىپ كىرگەندەك ھەممىسى سېنى تەبرىكلىيەلا قوبۇل قىلىدۇ، بۇ تەرىپىدىن خاتىرجەم بول، مەن بۇيەرگە بىر تال سېھرلىك دورىنى قويۇپ كېتىمەن، شۇنىڭ ئۆزى سەن قايتىپ كەلگۈچە ھەممەيلەنگە سېنى ئۇنتۇلدۇرىدۇ.

ئۇ شۇنداق دەپ ئاغزىدىن بىر تال ئالتۇن شارچىدەك كۈمىلاچنى چىقاردى، كۈمىلاچ دەرھال تۇمانغا ئايلىنىپ، ھاۋاغا تاراپ كەتتى.

ــ خەير ـ خوش، ئامان بولغىن، ــ دېدى پەخىرىدىن دوستى بىلەن خوشلىشىپ.

ئادىلجان ئايرىلىشقا كۆزى قىيماي قۇچاقلىشىپ خوشلاشتى. ئۇنىڭ تەشۋىش چىقىپ تۇرغان كۆزلىرىدىن تامغان بىر تامچە ياش پەخرىدىننىڭ ياقىسىغا چۈشتى.

— چوڭىيىش ماڭا تولىمۇ ئاۋارىچىلىق، — دېدى شۇ چاغ شاتۇتى، — ئەڭ ياخشىسى سەن كىچىكىلەپ مەپىگە لايىقلاش، مەنزىلگە يەتكەندە يەنە ئەسلىگىگە كەلتۈرۈپ قويىمەن.

ئۇ شۇنداق دەپ بىر پەنجىسىدە بىر غېرىچ كەلگۈدەك ئالتۇن تاياقچە پەيدا قىلدى - دە، بىرنېمىلەرنى شۇرلاپ پەخرىدىنگە شىلتىدى:

— ئۆزگەر!

تاياقچە ئۇچىدىن ئالتۇن رەڭلىك نۇر چاقناپ، پەخرىدىن كىچىكلەپ، بوي - تۇرقى بىر غېرىچ كېلىدىغان قورچاق بالىغا ئايلىنىپ قالدى.

ئادىلجان بۇنىڭغا قاراپ كۆزلىرى چەكچىيىپلا قالدى، تىلى گەپكە كەلمىدى.

— خوش! مەن چوقۇم قايتىپ كېلىمەن، — دېدى پەخرىدىن كىچىك مەپىگە چىقىپ ئولتۇرۇپ، شۇ هامان شاتۇتى قاناتلىرىنى لەپىلدىتىپ، مەپىنى سۆرەپ هاۋاغا كۆتۈرۈلدى، پەخرىدىننىڭ ياتاق ئۆيى ئىچىدە بىر ئايلىنىۋېتىپ، ئوچۇق تۇرغان دېرىزىدىن چىقىپ كەتتى. ئادىلجان دەرهال دېرىزە ئالدىغا كېلىپ:

— خۇدايىمغا ئامانەت، تىنچ - ئامان قايتىپ كەل! — دەپ توۋلاپ قالدى.

شاتۇتى مەپىنى سۆرىگىنىچە بارغانسېرى ئېگىزلەپ ئۇچتى. تۆۋەندىكىلەرگە ئۇ ئۇچار جىسمدەك كۆرۈنىدى ۋە ناھايىتى تېزلا كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمىغۇدەك ئېگىزلىككە يەتتى. ئاستىرونومىيە هەۋەسكارلىرى دەرهال تېلېسكوپ ئارقىلىق كۆزىتىش ئۇچۇن رەسەتخانىلارغا يۈگۈرۈشتى، لېكىن ئۇنىڭغىچە شاتۇتى مەپىنى سۆرەپ، مۇئەللەقتە لەيلەپ تۇرغان بىر ئوچۇق دەرۋازىدىن كىرىپ كەتتى، ئۇلار كىرىپ بولغان هامان دەرۋازىمۇ يېپىلىپ، ئاستا - ئاستا غايىب

بولدى. تېلېسكوپ بىلەن كۆزەتكۈچىلەرگە ئەمدى ئەسلىدىنلا كۆرۈپ كېلىۋاتقان ئاسمان جىسملىرىدىن باشقا ھېچبىر غەيرىي نەرسە كۆرۈنمىدى، شۇنداقتىمۇ بۇ ھادىسە ئەتىسى گېزىتىلەرنىڭ باش بېتىگە خەۋەر قىلىپ بېرىلدى، يەنە تېخى خىلمۇخىل قىياسلارمۇ ئوتتۇرىغا چىقىپ كۆپ غۇلغۇلىلارغا سەۋەپ بولدى، لېكىن بۇنىڭ نېمىلىكىنى ئادىلجاندىن باشقا ھېچ كىشى بىلەلمەيلا قالدى، بىراق بۇ سىرنى ئۇ ھەرگىز ئاشكارىلىمىدى.

پەخرىدىن سايىۋەنلىك كىچىك مەپىدە كۈمۈش قوڭغۇراقلارنىڭ جىرىڭ - جىرىڭ قىلغان يېقىملىق ئاۋازىنى ئاڭلاپ ئولتۇرۇپ، كۆپكۆك ئاسماندىكى ئاپئاق بۇلۇت - تۇمانلارنىڭ خىلمۇخىل كۆرۈنۈشلىرىنى، بارغانسېرى كىچىكلەپ، غۇۋالىشىپ بېرىۋاتقان يەر يۈزىدىكى تۈرلۈك - تۈمەن خىل مەۋجۇداتلارنى تاماشا قىلىپ ئولتۇردى. ئۇ ئىلگىرى ئايروپىلاندا ئولتۇرۇپ باقمىغانىدى، ھەتتا يېقىندىن كۆرۈپمۇ باقمىغانىدى. ئۇچۇپ كېتىۋېتىپ تۆۋەندە قۇيرۇقىدىن ئاق تۈتەك - تۈمان چىقىرىپ، ئۇزۇن بىر قۇيرۇق قالدۇرۇپ كېتىۋاتقان كۈمۈش رەڭلىك رېئاكتىپ ئايروپىلانىنى كۆردى. ئىلگىرى تۆۋەندە تۇرۇپ كۆرۈپ تۇرىدىغان بۇنداق ئايروپىلانىنى ئەمدى ئۈستىدە تۇرۇپ كۆرۈۋاتقىنى، قانچىلىك ئېگىزلىككە چىقىپ قالغىنىنى تەسەۋۋۇر قىلىپ، يۈرىكى خېلىلا پوكۈلدىدى. شۇ تاپتا مەپىدىن چۈشۈپلا كەتسە قانداق ئاقىۋەتكە قالىدىغىنىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ، سوغۇق تەرگە چۆمدى، بىراق ھېلىقى دەرۋازىدىن كىرىپلا ئۇنىڭدىكى بۇنداق تۇيغۇلار غايىب بولدى.

دەرۋازىدىن كىرگەندىن كېيىنكى دۇنيا ئۆزگىچە يېڭى بىر دۇنيا بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا بىر ھەسەن - ھۈسەن يول پارلاق نۇر چېچىپ، مۇئەللەقتە ئۇزۇندىن - ئۇزۇنغا سوزۇلۇپ ياتاتتى. شاتۇتى دەرھال ئالتۇن رەڭلىك تۇلپارغا ئايلىنىپ، ھەسەن - ھۈسەن يول ئۈستىدە چېپىشقا باشلىدى، ئۇنىڭ چېپىشى ھەم تېز، ھەم سىلىق ئىدى.

پەخرىدىن ئەتراپقا نەزەر سالدى، بۇ يەرنىڭ ئاسمىنىمۇ كۆپكۆك بولۇپ، بۇلۇتلىرى كۆپ خىل رەڭلىك پاختا دۆۋىسىگىلا ئوخشايتتى،

بىر يەردە قىپقىزىل ئەڭلىك چېچىۋېتىلگەندەكلىرى ئۈچرىسا، بىر يەردە يېشىل مەخمەلگە پۈركەنگەندەكلىرى ئۇچرايتتى، بەزىلىرى دېڭىزدەك كۆك ۋە بەزىلىرى ئالتۇندەك ساپسېرىق ئىدى، باھاردا ئېچىلغان شاپتۇل چېچىكى رەڭگىدەكلىرىمۇ، يەنە باشقا تۈرلۈك - تۈمەن خىل ۋە ئەڭ گۈزەل، يارقىن رەڭدىكىلىرىمۇ بار ئىدى، لېكىن قارا، كۈل رەڭ دېگەندەك تۇتۇق رەڭدىكىلىرى، ئادەمنىڭ دىلىنى غەش قىلىدىغانلىرى ئۇچرىمايتتى.

ئۇ يەنە تۆۋەنگە نەزەر سالدى، يەر يۈزى بىلەن ئاربلىقىنىڭ ئانچە يىراق ئەمەسلىكىنى ھېس قىلدى، چۈنكى ئۇ يەر يۈزىدىكى ئۇ يەر- بۇ يەرلىرىدە غەلىتە دەرەخلەر قەد كۆتۈرگەن، پايانسىز ۋە گۈزەل يايلاق، ئۆمۈچۈك تورىدەك ھەر تەرەپكە يېيىلغان ۋە بىر - بىرىگە تۇتىشىپ كەتكەن ئېقىنلار، ئېقىنلاردا قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان كىچىك ئاراللارنى كۆرۈپ ماڭدى، يەنە سەل پەسرەكتە بولغان بولسا، يايلاقتىكى ياۋا گۈللەرنىڭ خىللىرىنى ۋە ئېقىنلاردىكى بېلىقلارنىڭ تۈرلىرىنى ئېيتىپ بېرەلىگەنمۇ بولاتتى.

ئىللىققىنە مەيىن شامال ئۇنىڭ مەڭزلىرىدىن سۆيۈپ ئۆتتى. پەخرىدىن بۇ يەرنىڭ گۈزەل مەنزىرىسى ۋە خۇش ھاۋاسىدىن تولىمۇ ھۇزۇرلاندى، كۆڭلىدە بۇ يەرگە تەۋەككۈل قىلىپ كەلگىنىدىن رازى بولدى. بىراق، ئۇ شۇنداق كۆڭۈللۈك ھېس - تۇيغۇلارغا چۆمۈپ كېتىۋاتقاندا، تۇيۇقسىز يىراقتىن قاپقارا بۇلۇت - تۇمانلار كېلىشكە باشلىدى، شۇ ھامان پارلاق نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياشنىڭ رەڭگى ئۆچتى، مەيىن شامال چىپىدە توختىدى، رەڭدار بۇلۇتلار يولۋاسىنى كۆرۈپ تېزىپ كەتكەن قوي پادىسىدەك ھەر تەرەپكە تاراپ تېزلا غايىب بولدى. يەر يۈزى بىر قەۋەت كۈل رەڭ پەردىگە ئورالدى، ھەسەن - ھۈسەن يولمۇ غايىب بولدى، شۇ ھامان ئالتۇن رەڭلىك تۇلپار يەنە ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتىغا ئايلىنىپ، مەپىنى سۆرەپ ئۇچۇشنى داۋام قىلدى، بىراق ئەمدى ئالدىغا قاراپ ئۇچماستىن، سارقىغان يۇلتۇزدەك تۆۋەنگە شۇڭغۇدى - دە، يەرگە قونغان ھامان پەنجىسىدە يەنە ھېلىقى ئالتۇن تاياقچىنى پەيدا قىلىپ، ئىچىدە بىرنېمىلەرنى

پىچىرلاپ، پەخىردىنگە شىلتىدى:

ــ ئۆزگەر!.....

تايـاقچە ئۇچـىدىن نـۇر چاقنىغـان هامـان پەخرىـدىن تېخمـۇ كىچىكـلەپ كېتىـۋاتقىنىنى هـېس قىلـدى ـ دە، ناهـايىتى تېـزلا چۈمۈلىچىلىك بولۇپ قالدى. ئالتۇن رەڭلىك مەپە بىر ياڭاق شـاكىلىغا، شاتۇتى بولسا ئالتۇن رەڭلىك بىر قاناتلىق قوڭغۇزغا ئايلىنىپ قالدى.

ــ تېز بىرەر كامارغا كىرىۋال! ــ دېدى ئالتۇن رەڭلىك قوڭغۇز غوڭۇلداپ، ــ تاكى مەن سېنى چاقىرمىغۇچە ھەرگىز سىرتقا چىققۇچى بولما.

پەخرىـدىن نـېمە ئىشلار بـولغىنىنى بىلمـدى ھەم سوراشـقىمۇ پۇرسـەت يوقلـۇقىنى هـېس قىلـدى، چـۈنكى قـارا بۇلـۇت ـ تۇمـانلار ئۇلارنىڭ ئۈستىگىلا كېلىپ قالغانىدى.

ئۇ ئالدىراپ يېنىدىكى بىر ئۈزۈمنىڭ كۆزىچىلىك كامارغا كىرىۋالدى. قارىغانـدا بـۇ بىـر قۇرتنىـڭ ماكانىـدەك قىلاتتـى، چـۈنكى كامـاردا ھەقىقەتەن بىر كۆك قۇرت بار ئىدى، ئۇنىڭ تېنى گويا كـۆك يـاقۇتتەك جۇلالايتتى.

كۆك قۇرت پەخرىدىندىن خەۋپسىرەپ تۇگۈلۈۋالدى، پەخرىدىنمۇ كۆڭلىدە ئۇنىڭدىن ھېيىقىپ كامارنىڭ دىۋارىغا مەھكەم چاپلاشتى. ئۇلار بىر ـ بىرىگە مىختەك قادىلىپ، قانچىلىك ۋاقىت تۇردى بۇنى بىلمىدى. بىر چاغدا شاتۇتىنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى:

ــ ئەمدى چىقىۋەر، بىخەتەر بولدۇق.

پەخرىـدىن كامـاردىن چىقمـاقچى بولـۇپ يۇقىرىغـا ياماشـقانىدى، تېيىلىپ كېتىپ ئۇستىگە چىقالمىدى، شۇ چـاغ كـۆك قـۇرت بىقىنىـدىن بىر قول چىقىرىپ، بىر تال كۆك يىپتەك تاياقچە پەيـدا قىلـدى ـ دە، ئاغزىنى مىدىرلىتىپ، پەخرىدىنگە شىلتىدى. شۇ هامـان پەخرىـدىنىنىڭ ئاستىدىن شامال ئۇرۇلغاندەك بولۇپ، پەخرىدىن ئـۇ كامـاردىن چىقـىپ كەتتـى، چىقـىپ تۇرۇشـىغا شـاتۇتىنىڭ ئـالتۇن تاياقچىـسىدىن نـۇر چاقناپ، ئۇنىڭ ئەسلىدىكى كېلىشكەن بوي ـ تۇرقى ئەسلىگە كەلدى. شاتۇتى پۇرىدە ئۇچۇپلا ئۇنىڭ مۇرىسىگە قوندى.

پەخرىدىن شۇ تاپتا بىر ئېقىندىكى داستىخانچىلىك كىچىك ئارالدا تۇرغىنىنى، ئېقىندا بولسا رەڭدار ئالتۇن بېلىقلارنىڭ ئويناقشىپ يۈرگىنىنى، ئېقىن بويلىرىدا رەڭگارەڭ ۋە غەلىتە گۈللەرنىڭ تىنماي نېمىلەرنىدۇر شۇنرلىشۋاتقىنىنى كۆردى. كۆك ئاسماندا يەنە ھەر خىل رەڭلىك بۇلۇتلار پەيدا بولغانىدى.

— رەڭدار بۇلۇتلارنىڭ غايىب بولۇشى خەۋپ - خەتەردىن بېشارەت، — دېدى شاتۇتى ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە پىچىرلاپ، — بۇنداق چاغدا سەن دەرھال يوشۇرۇنۇشنىڭ كويىدا بولۇشۇڭ كېرەك، بولمىسا قارا بۇلۇت - تۇمانلار يېتىپ كېلىپ، ساڭا ئاپەت ياغدۇرىدۇ. نېمىدېگەن دەھشەت، بىز يېتىپ كېلە - كەلمەيلا ئۇلارنىڭ ئالدىمىزغا دەۋرەپ كېلىپ بولغىنىنى، ئەگەر ۋاقتىدا ئۆزىمىزنى يوشۇرمىغان بولساق نېمە كۈنلەرنى كۆرەتتۇقكىنتاك.

— ئەمدى نېمە قىلىمىز؟ — سورىدى پەخرىدىن ئۇنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ.

— يولىمىزنى داۋام قىلىمىز، — دېدى شاتۇتى، ئاندىن ئۇ يەنە بىرنېمىلەرنى شۇنرلاپ، ئالتۇن تاياقچىنى ئېقىندىكى غەلىتە بېلىقلارغا شىلتىدى. شۇ ھامان بىر جۈپ غەلىتە بېلىق بىر جۈپ يۇنۇس بېلىقىغا ئايلاندى - دە، كېمىنىڭ قەيرىدىندۇر سوزۇلۇپ چىققان ئالتۇن ئاغامچىنى چىشلەپ ئەكېلىپ، كېمىگە باغلاپ كېمىنى سۆرەپ ئۈزۈشكە تەييارلاندى.

— كېمىگە چىق! — دېدى شاتۇتى، — ئەمدى سەپىرىمىز مۇشۇ ئېقىندا بولىدۇ.

پەخرىدىن كېمىگە چىقتى. شاتۇتى كېمىنىڭ بېشىغا قونۇپ ئولتۇردى، يۇنۇس بېلىقلىرى كېمىنى ئېقىن يۆنىلىشىگە قارشى سۆرەپ ئۈزۈپ كەتتى. ئېقىننىڭ ئىككى تەرىپىدىكى مەنزىرىلەر تولىمۇ كۆركەم ئىدى، چۈنكى ئېقىن بويى پەخرىدىن ئۆمرىدە كۆرۈپ باقمىغان، ھەتتا بارلىقىنىمۇ ئاڭلاپ باقمىغان ئاجايىپ - غارايىپ گۈل - گىياھلار بىلەن قاپلانغان. بۇ گۈللەر خۇددى كىملەرنىڭدۇر غەيۋىتىنى قىلىشۋاتقان ۋىت - ۋىت خوتۇنلاردەك بىر - بىرىگە يۈزلىنىپ،

شۇبر - شۇبر ئاۋازلارنى چىقىرىشۋاتقاندى. تۇرۇپلا ئارىسىدىن بىرلىرى يەنە قاقاقلاپ كۈلۈۋاتقانىدەك، يەنە بەزىلىرى كىملەرگىدۇر ئاچچىقلاۋاتقاندەك ئاۋازلارنىمۇ چىقىراتتى. ئاندا - ساندا كىچىككىنە ئادەم تەنلىك كىيىنەكلەرمۇ ئۇچراپ قالدى، ئۇلار تولىمۇ ئوماق ۋە سۆيۈملۈك بولۇپ، قاناتلىرى پەخىرلىنىشكە دەرسلىك كىتابلىرىنىڭ بەتلىرىدەك كىلەتتى ھەم تولىمۇ رەڭدار نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەنىدى.

تۇرۇپلا يەنە گۈللەر ئارىسىدىن پۇرىدە قىلىپ قۇشقاچلار ئۇچۇپ چىقاتتى. ئەمما، بۇ قۇشقاچلارنىڭ بەزىلىرى مۈشۈك باشلىق ۋە بەزىلىرى بىلىق تەنلىك ئىدى.

پەخىرلىنىش ئەمدى غەلىتە نەرسىلەرنى كۆرۈپ ئۇلگۈرمىدى، چۈنكى يۇنۇس بىلىقلىرى سۈرئىتىنى تېزلەتكەنىدى.

— نېمىدېگەن غەلىتە، — دېدى پەخىرلىنىش شۇبرلاپ.

— غەلىتە ئەمەس، — دېدى شاتۇتى ئاچچىقى بىلەن، — غەلىتە دېسە سىلەرنى دېسە بولىدۇ، دائىم بىر خىلالا قىياپەتتە يۈرگەن، ئۆمرىنى ئېقىن سۈدەك تىپتىنچ مەنىسىز ئۆتكۈزگەن، ھېچقانداق قىزىقارلىقى يوق.

— سەن بىزنى چۈشەنمەيسەن، — دېدى پەخىرلىنىپ تالىشىپ، — بىزدە سېھىر - جادۇ دېگەندەك ئىشلار مەۋجۇت ئەمەس، ھە دېسىلا نەچچە خىل ئۆزگىرىپ، باشقىلارنىڭ كۆزلىرىنى غەلەت قىلىپ، قايمۇقتۇرۇپ يۈرمەيمىز، بۇ يەردە ھەتتا قۇرت - قۇمۇسقىلار جېنىدا سېھىرگەرلىك قىلالايدىكەن، ئادەم دائىم ھوشيار تۇرمىسا بولمايدىكەن، تىنچ - خاتىرجەملىك دېگەن نەرسە يوقتەكلا.

— قۇرت - قۇمۇسقىمۇ سېھىر قىلالايدىكەن دېدىڭما، — سورىدى شاتۇتى ئالدىراپ، — سەن ئۇنى قەيەردە كۆردۈڭ؟

— بايىقى كىچىك ئارالدا، سەن مېنى چۈمۈلىدەك كىچىكلىتىپ قويۇپ «بىرەر كامارغا كىرىۋال» دېگەنىدە، مەن كىرگەن كامىردا بىر كۆك قۇرت بارکەن، چىقار چېغىمدا ئۇستىگە ياماشسام تېيىلىپ كېتىپ پەقەتلا چىقالمىغانىدىم، ھېلىقى قۇرت دەرھال بىقىنىدىن بىر قول چىقىرىپ، يىپتەك بىر تاياقچە پەيدا قىلىپ شىلتىدى، شۇ ھامان

ئاستىمدىن بىر شامال چىقىپ، مېنى كاماردىن ئۇچۇرۇپ ئەچىقىپ قويدى.

— باغلىشىمەنكى، ئۇ قۇرت ئەمەس، بەلكىم قۇرتقا ئايلىنىۋالغان سېھىرگەر، — دېدى شاتۇتى ئىشەنچ بىلەن، — ئۇمۇ ھېلىقى قارا بۇلۇت - تۇمانلاردىن پاناھلىنىش ئۈچۈن قۇرتقا ئايلىنىپ شۇ كامارغا كىرىۋالغان گەپ، ئاندىن سەنمۇ كەينىدىن كىرگەن گەپ، ئۇ سەندىن خەۋپسىرەپتۇ، شۇڭا تېزرەك كەتكۈزۈۋېتىش ئۈچۈن ساڭا ياردەم قىپتۇ، مەيلى نېمە مەقسەتتە قىلغان بولسۇن، سەن ئۇنىڭغا «رەھمەت» دېيىشىڭ كېرەك.

— ئۇ ئەمدى ئاڭلىيالمايدۇ، بەك يىراقلاپ كەتتۇق، ھەرقانچە توۋلاپ رەھمەت ئېيتساممۇ، ئاۋازىم ئۇنىڭ يېنىغا يېتىپ بارالمايدۇ.

— ئاۋۋال «رەھمەت!» دەپ توۋلاپ باقمامسەن، ناھايىتى ئاغزىڭنىڭ يېلىغۇ شۇ، قالغىنىنى كېيىن كۆرىسەن.

— رەھمەت! — دېدى پەخرىدىن ئاخىر شاتۇتنىڭ زورى بىلەن ئاۋازىنى قويۇۋېتىپ، — مانا بولدىمۇ؟

شۇ ھامان غۇي قىلىپلا بىر شامال چىقىپ، شامال بىلەن تەڭ بىر تال ھاۋارەڭ ئەتىرگۈل ئۇچۇپ كەلدى - ده، پەخرىدىننىڭ ئاپئاق كۆڭلىكىنىڭ مەيدىسىگە قادالدى.

— مانا ساڭا جاۋاب، — دېدى شاتۇتى قاقاقلاپ كۈلۈپ، — ئېسىڭدە بولسۇن، ھەرقاچان باشقىلارنىڭ ياردىمىگە ئېرىشكەنده «رەھمەت» دېيىشنى ئۇنتۇپ قالما.

پەخرىدىن ھەم ئەجەبلەندى، ھەم تولىمۇ خۇرسەن بولدى. ئەتىرگۈلنى قولىغا ئالغانىدى، ئۇنىڭدا كۈلۈمسىرەپ تۇرغان ئاجايىپ گۈزەل بىر چېھىر زاھىر بولدى، ئۇ بىر قىزچاقنىڭ سىيماسى ئىدى، ئۇنىڭ ئەتلىرى سۈتتەڭ ئاق، لەۋلىرى ئانار دانىسىدەڭ ئىدى، ئەمما كۆزلىرى دېڭىزدەڭ كۆك، قاش - كىرپىك ۋە سۇمبۇل چاچلىرى ھەتتا بەدىنىدىكى ھەربىر تال مويىمۇ ھاۋا رەڭلىك ئىدى.

پەخرىدىن بۇ گۈزەل سىيماغا مەپتۇن بولۇپ، كۆزلىرىنى ئۈزەلمەي تۇرغىنىدا تۇيۇقسىز ھاۋا رەڭ ئەتىرگۈل بەرگلىرى شامالدا توزۇپ كەتتى -

ده، هېلىقى گۈزەل سىيمامۇ غايىب بولدى.

ــ سەن بەزگە تىكىلگەن مۇشۇكتەك قاراۋېرىپ، ئۇنى خىجىل قىلىپ قاچۇرۇۋەتتىڭ، ــ دېدى شاتۇتى ئەپسۇسلىنىپ.

ــ ئۇ كىم؟ــ سورىدى پەخرىدىن تەقەززالىق بىلەن، ــ ئۇنىڭ بىلەن يەنە ئۇچرىشىپ قالارمەنمۇ؟

ــ بىلمەيمەن، ــ دېدى شاتۇتى مۇغەمبەرلىك بىلەن.

پەخرىدىننىڭ ئۇنىڭ جاۋابىغا ئاچچىقى كېلىپ، بوغۇپلا قويغۇسى كەلدى، لېكىن ئۇنىڭدىن ئايرىلسا بۇيەردە تېنەپ قالىدىغىنىنى ئويلاپ، ئۆزىنى بېسىۋالدى ـ ده، ئۇنىڭغا ئالىيىپ قويدى.

ــ ماڭا يامانلىق ئويلىدىڭ ـ هە؟ ــ دېدى شاتۇتى ئاچچىقى بىلەن، ــ خەپ سېنى، شۇنداق يامان ئويدا بولغىنىڭ ئۈچۈن ئەمدى بىلگەنلىرىمنىمۇ ئېيتىپ بەرمەسمىنا.

ــ يامانلىق ئويلىمىدىم، ــ دېدى پەخرىدىن ئالدىراپ، ــ خاپا بولما، سەندەك ياخشى يول باشلىغۇچىغا يامانلىق ئويلىغىنىم ئۆزۈمگە يامانلىق ئويلىغىنىم ئەمەسمۇ؟ بۇ يەردە سەنسىز نەگە بېرىشنى، نېمە قىلىشنى بىلەلمەي تېنەپ قالدىغان تۇرسام.

ــ بولدى، مېنى ئالدايمەن دېمە، ئەمدى مەنزىلگە يېتىپ بارغۇچە ساڭا بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمايمەن.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ كېمىنىڭ بېشىدا ئالدىغا قاراپ ئولتۇرغىنىچە بىر ئېغىزمۇ سۆز قىلمىدى. پەخرىدىن بۇرۇقتۇرما بولۇپ، روھسىز ئولتۇرۇپ قالدى. كۆڭلىدە نۇرغۇن ـ نۇرغۇن سوئاللىرى بولسىمۇ، ئاغزىدىن چىقىرالمىدى، بارا ـ بارا ئەتراپنىڭ مەنزىرىسىنى تاماشا قىلىشمۇ خۇشياقمىدى. تېزرەك مەنزىلگە يېتىشنى، سېھىرگەر ئۇستاز بىلەن دىدارلىشىشنى تىلىدى ۋە شۇنداق ئولتۇرۇپ مۇڭدەپ قالدى، كۆزى يۇمۇلغان هامان ئۆزىنى نېمىنىڭدۇر قۇشقاچ سىقىملىغاندەك چاڭگاللاپ كۆتۈرگىنىچە ئۇچۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى هېس قىلدى، كۆزىنى ئاچقانىدى، قاپقارا شىر باشلىق قۇشنى كۆردى. قۇشنىڭ تېنى ئۇنىڭدىن نەچچە هەسسە چوڭ ئىدى، ئۇ شۇركۈنۈپ كەتتى،

قۇتۇلۇشقا ئامال يوق ئىدى، تۆۋەنگە قارىغانسىرى، ھەممە نەرسە كۆز ئالدىمدا ئاستا-ئاستا قالغىنىنى كۆردى. قۇش ئۇچۇپ كېتىۋاتقان تەرەپكە قارىغانسىرى، مۇئەللەقتە لەيلەپ تۇرغان بىر كاللىنى كۆردى، كاللىنىڭ چوڭلۇقى بىر كىچىك تاغ چوققىسىدەك كېلەتتى، ئۇنىڭ ئۈستىدە چايانلار، زەھەرلىك يىلان - سەكسەنپۇتلار ئاغزىدىن چىقىپ بۇرنىغا، بۇرنىدىن چىقىپ كۆزلىرىگە، كۆزلىرىدىن چىقىپ قۇلاقلىرىغا كىرىپ-چىقىپ، مىغىلدىشىپ يۈرەتتى. گاھى بىر - بىرى بىلەن خىرىس قىلىشىپ، گاھى چىشلىشىپ، زەھەر چېچىشاتتى، ئەپتى تولىمۇ قورقۇنچلۇق ۋە بەتبەشىرە بولۇپ، قورقۇنچاقلار كۆرسە يۈرىكى يېرىلىپ كەتكۈدەك ئىدى.

— قارشى ئالىمەن قوزام! — دېگەن سەت چىرقىراق ئاۋاز كەلدى بىردىنلا كاللىدىكى ئېغىز مىدىرلاپ، — ئۆز ئايىغىڭ بىلەن كەلگىنىڭنى قارشى ئالىمەن، ئەگەر كۆڭلۈڭدە زەررىچە بولسىمۇ باشقىلارغا يامانلىق ئويلىمىغان، بىردەملىك بولسىمۇ غەپلەتتە قالمىغان بولساڭ، سەن بىلەن دىدارلاشمىقىم بەك مۇشكۈل بولاتتى.

ئۇنىڭ سۆزى تۈگەش بىلەن تەڭ قاغا قاقىلدىغاندەك سەت كۈلكە ئاڭلاندى. كۈلكىنىڭ كەينىدىنلا ھاۋا گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلدى، ئارقىدىنلا كاللىدىكى ئېغىزدىن بىر قارا قۇيۇن چىقىپ، پەخرىدىننى ئۇچۇرۇپ ماڭدى. شىر باشلىق قۇش ئۇنى تاشلاپ بېرىپلا قارا بۇلۇت - تۇمانلار ئىچىگە كىرىپ كەتتى.

پەخرىدىن ئاشۇ بەتبەشىرە كاللىنىڭ يىرگىنىشلىك ئاغزىغا كىرىپ كېتىدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ تىترەپ كەتتى. يېقىنلاشقانسېرى بۇ ئېغىز ئىچىدە دات باسقان تۆمۈر چىشلارنىڭ غۇچۇرلاپ تۇرغىنىنى، ھەرقېتىم غۇچۇرلىغاندا بىرمۇنچە ئۇۋۇندىلار تۆكۈلۈۋاتقانلىقىنى كۆردى. تۇرۇپلا بۇ غاردەك چوڭ ئېغىزدا يەنە بىر قارا ئوت پەيدا بولدى. قارا ئوتقا دۇچ كەلگەن گېزەندىلەردىن نەچچىسى قاپقارا ئىسكىلىتقا ئايلىنىپ قالدى، باشقىلىرى پىتراپ قاچتى.

— تۈگەشتىم، — دېدى پەخرىدىن ئۈمىدسىزلىنىپ، — ئاھ خۇدا، ئۆز پاناھىڭدا ساقلىغايسەن.

ئۇ شۇنداق شۇرلاپ، كۆزلىرىنى يۇمۇۋالدى. شۇ ۋاقىت ئۈستىدىن نېمىدۇر چاقماقتەك شۇڭغۇپ چۈشۈپ، ئۇنى قامالالاپلا تۆۋەنگە شۇڭغۇدى، كەينىدىن دەھشەتلىك ھۆركۈرۈگەن، گۈلدۈر-قاراسلىغان ئاۋازلار ئاڭلىنىپ قالدى.

پەخرىدىن كۆزىنى ئاچقاندا يەنىلا كېمە ئۈستىدە ئولتۇرغان ھالىتىدە ئىدى. شاتۇتنىمۇ كېمە بېشىدا كېتىۋاتقان تەرەپكە قادىلىپ، مىت قىلماي تۇراتتى، ئەمما ئەتراپنىڭ مەنزىرىسى ئۆزگەرگەنىدى. ئېقىن بويىدا ئاجايىپ - غارايىپ گۈللەر كۆرۈنمەيتتى، ھەتتا بىرەر تال گىياھمۇ كۆرۈنمەيتتى، بەلكى غەلىتە تاشلار بىلەن تولغانىدى. يۇنۇس بېلىقلىرىمۇ كۆرۈنمەيتتى، كېمە بولسا ئۆزىلا شىددەتلىك ئېقىنغا قارشى ئاجايىپ تېز سۈرئەتتە كېتىۋاتاتتى، يىراقلاردىن سۇنىڭ شارقىرىغان ئاۋازى ئاڭلىناتتى، ھېلىقى كۆل ۋە كۆل ئوتتۇرىسىدىكى ئېگىز تاش تۈۋرۈك كۆرۈنۈپ تۇراتتى، تۈۋرۈك ئۈستىدە بولسا پارلاق قۇياش نۇرىغا چۆمگەن بىر ئاق تاش قەلئە قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى. كۆل ئەتراپى بەتبەشىرە مەخلۇقلارنىڭ تاش ھەيكەللىرى بىلەن قاشالانغانىدى.

پەخرىدىن مەنزىلگە يېتىپ كەلگىنىنى بىلدى، كۆڭلىدىن بايىقى قاباھەتلىك چۈشتەك ھادىسىنىڭ قورقۇنچىسى غايىپ بولدى، بەلكى قەلئەگە تېزرەك بېرىۋېلىشنى ئىلدى. كىم بىلدۇ، ئۇ يەردە يەنە نېمە كارامەتلەر بار تېخى .

ئېقىن ئەمدى بارغانسېرى شاۋقۇنلاپ، ئىتتىك ئېقىشقا باشلىدى. كېمىنىڭ سۈرئىتىمۇ بۇرۇنقىدىن تېزلەشتى، بىراق پەخرىدىن سۇنىڭ تۆۋەندىكى كۆلدىن چىقىپ، يۇقىرىدىكى ئېقىۋاتقىنىنى كۆرۈپ تولىمۇ ھەيران قالدى.

ئۇ باشتىلا ئېقىن يۆنىلىشىگە قارشى ماڭغانىنى كۆرگەن، لېكىن ئۇ چاغدا غەيرىيلىك ھېس قىلمىغانىدى، دېمىسىمۇ كېمىنى يۇنۇس بېلىقلىرى ئېقىن يۆنىلىشىگە قارشى سۆرەپ ماڭغان تۇرسا نېمە غەيرىيلىكى بولسۇن، بىراق ئەمدىكىسى كىشىنى ھەقىقەتەن ئەجەبلەندۈرەتتى، چۈنكى كۆل يۈزى نەچچە ئون مېتىر چوڭقۇرلۇقتا ئىدى، كۆل سۈيى 90 گىرادۇسلۇق تىك يۆنىلىشتە كۆل گىرۋىكىدىكى

ئېقىنغا چىقاتتى، كۆرۈنۈشى گويا ناھايىتى كەڭ بىر ھاۋا رەڭلىك تاۋار پەردىنى يۇقىرىدىن بىرسى تارتىۋاتقاندەكلا ئىدى.

كىيىمە ئاخىر شۇ ھاۋا رەڭلىك پەردىنى بويلاپ كۆل يۈزىگە يېقىنلىدى، بىراق كۆل يۈزىدە توختاي دېيىشگە سۇ يۈزىدىن بىر ھەسەن - ھۈسەن پول پەيدا بولدى - دە، يىراقتىكى تاش تۈۋرۈك ئۈستىدىكى ئاق تاش قەلئەگە تۇتاشتى، ئۇ گويا مۇئەللەقتە 45 گىرادۇسلۇق يانتۇلۇقتا سېلىنغان رەڭدار پايانداز غىلا ئوخشايتتى.

شاتۇتى دەرھال بۇ يەتتە خىل رەڭلىك نۇردىن ھاسىل بولغان يولغا چۈشتى - دە، ئالتۇن رەڭلىك تۇلپارغا، كىيىمە يەنە ئەسلىدىكى ئالتۇن رەڭلىك، سايىۋەنلىك مەپىگە ئايلاندى، پەخرىدىن ئەمدىكى سەپىرىنى يەنە شۇ مەپىدە داۋام قىلدى.

ئۇ كېتىۋېتىپ كۆل يۈزىگە نەزەر سالدى. كۆل ئەينەكتەك سۈزۈك ۋە چوڭقۇرلۇقىغا كۆز يەتكۈسىز بولۇپ، تېنىنىڭ تۆۋەنكى يېرىمى كۆزنى چاقناتقۇدەك نۇرلۇق ۋە خىلمۇخىل قاسراقلىق سۇ پەرىلىرى، شىر باشلىق، پىل باشلىق، بۈركۈت باشلىق رەڭدار بېلىقلار ئۈزۈپ يۈرۈشەتتى.

بىردىنلا پەخرىدىننىڭ قۇلاق تۈۋىدە ئاجايىپ يېقىملىق مۇزىكا تەڭكەش قىلىنغان ناخشا ئاۋازى ئاڭلاندى:

كەل بۇيان ئومىقىم، كۈتىمىز سېنى،
كەل سۈرگىن بىز بىلەن بەخت پەيزىنى.
خورىماس بايلىقتىن، دىلرەبالەردىن،
ئال ھۈزۈر، تەسەددۇق قىلدۇق ھەممىنى.

قانچىلاپ كۆزلەرنىڭ گۆھىرى ئاقتى،
تاش بولۇپ يولۇڭغا باغرىنى ياقتى.
سەن تامان قانچىلاپ يۈرەكلەر قۇشتەك،
ئۇچۇشقا تەلپۈنۈپ قاناتلار قاقتى.

سەكرىگىن ئومىقىم، ئاچتۇق كەڭ قۇچاق،
بار سىرلىق قەلبىدە سەن ئۇچۇن چاتاق.
باغرىمىز ئارامسىز بېغىشلار ساڭا،
پەقەت بۇ كۆلدەدۇر ئىقبالىڭ پارلاق.....

پەخرىدىن ناخشا ئېيتقۇچىلارنىڭ كىملىكىنى بىلىش ئۈچۈن تۆۋەنگە بەكرەك سەپسالدى. ناخشىنى بىر توپ سۇ پەريلىرى ئېيتىۋاتاتتى. ئۇ بىردىنلا كۆل يۈزىگە يېقىنلاپ قالغانىدەكلا ھېس قىلدى، ھېلىقىلار ئەمدى ئېنىق كۆرۈندى، ئۇلارنىڭ قوللىرىدا تاۋاقتەك-تاۋاقتەك پورەكلەپ ئېچىلغان، رەڭگەرەڭ گۈللەردىن تىزىلغان گۈلدەستىلەر بار ئىدى. مۇزىكىسىنى بولسا ھېلىقى پىل باشلىق، شىر باشلىق، بۈركۈت باشلىق بېلىقلار ئورونلاۋاتاتتى. ئۇلارنىڭ بىقىنلىرىدىكى ئالتۇن رەڭلىك ئۇزۇگۈچ قاناتلار ھەرخىل چالغۇلارنى ئەڭ ماھىر سازەندىلەرنىڭ قوللىرىدەك چېلىۋاتاتتى. شۇ چاغ يەنە بىر تەرەپتىن بىر سەپ قاردەك ئاق بېلىق تەنلىك مۇشۇكلەر ئۇزۇپ كېلىپ، ئاجايىپ جىلۋە - نازلىق قىلىقلار بىلەن ئۇستا رەققاسلاردەك ئۇسسۇلغا چۈشتى، ئۇلارنىڭ ئۇسسۇلىمۇ ياكى يېقىملىق ناخشا مۇزىكىسىنىڭ سېھرىي كۈچىمۇ، ئەيتاۋۇر بىرسى پەخرىدىننى ئۆزىگە رام قىلىۋالدى - دە، ئۇنىڭ ۋۇجۇدى شېرىن ھېس - تۇيغۇلارغا چۆمدى، ئىختىيارسىز كۆزلىرى يۇمۇلدى، گەۋدىسى مەپىدىن يېرىمىغچە چىقىپ، تۆۋەنگە قىڭغايدى، شۇ ھامان مەپە غايىب بولۇپ، تېنى مۇئەللەقتە لەيلەپ قالغاندەك بولدى، چۆچۈپ كۆزىنى ئاچقانىدى، ئالتۇن رەڭلىك تۇلپار قۇرۇق مەينى سۆرەپ ھەسەن - ھۈسەن يولىدا چېپىپ كېتىۋېتىپتۇ، ئۆزى بولسا قۇش پېيىدەك لەيلەپ - لەيلەپ، كۆل يۈزىگە تۆۋەنلەۋېتىپتۇ.

ئۇ كۆل يۈزىگە يېقىنلاشقانسېرى كۆلدىكى سازەندىلەرنىڭ چېلىۋاتقىنى ئادەم ئۇستىخانلىرى ئىكەنلىكىنى كۆردى. ئۇلار باش سۆڭەكلەرگە بىلەك سۆڭەكلەرنى ئۇلاپ، غېجەك - راۋاب، پەنجىتارلارنى؛ يانپاش سۆڭەكلىرىگە يەنە باشقا سۆڭەكلەرنى چېتىپ، تەمبۇر - ساتار،

دۇتار - بەرباپ، ئىسكرىپكىلارنى؛ كۆكرەك قەپىسى ۋە قوۋۇرغا سۆڭەكلىرىدىن قالۇن - چاڭلارنى، غوڭقا - چىلتارلارنى ياساپ، ئۇلارغا سوزۇپ، ئىنچىكىلەشتۇرۇلگەن پاقالچەك پەيلىرىنى تار قىلىپ بېكىتكەن، يىلىكى شورۇپلىنغان ئىنچىكىرەك سۆڭەكلەرنى تېشىپ نەي - بالىمان قىلغانىدى، چوڭراق باش سۆڭەكلەرنى ناغرا - دۇمباق ئورنىدا بولۇشىغا ئۇرۇۋاتاتتى.

تۇيۇقسىز يېقىملىق مۇزىكا ئاھاڭلىرى كىشىگە قورقۇنچ سېلىپ، ۋەھىمە پەيدا قىلىدىغان ۋە قۇلاق پەردىسىنى يىرتىۋەتكۈدەك دەھشەتلىك بىر جەڭ مارشى ئاھاڭىغا ئۆزگەردى، بۇ بىر سىگنال بولغاندەك كۆلدىكىلەرنىڭ كەيپىياتىدا ئۆزگىرىش بولدى.

بېلىق تەنلىك مۇشۇكلەرنىڭ ئاردىدەك تىرناقلىرى ئۇنىڭغا قاراپ سوزۇلدى، ناخشىچى سۇ پەرىلىرى بولسا قوي سويۇشقا تەييارلانغان قاسساپلاردەك قوللىرىغا تىغى يالتىراپ تۇرغان خەنجەر - پىچاقلارنى پەيدا قىلىشتى، ھەتتا پورەكلەپ ئېچىلغان خىلمۇخىل گۈللەرمۇ گۈل بەرگلىرى ئارىسىدىن ئۆتكۈر چىشلارنى چىقىرىپ خىرىس قىلىشتى.

پەخرىدىن ۋەھىمىگە چۈشۈپ، قارا تەرگە چۆمدى، نىجاتلىق ئىزدەپ، تاش تۇۋرۇك ئۈستىدىكى قەلئەگە، ھەسەن - ھۈسەن يولغا، شۇ يولدا مەپە سۆرەپ كېتىۋاتقان ئالتۇن رەڭلىك تۈلپارغا تەلمۈردى، بار ئاۋازى بىلەن:

— قۇتقۇزۇڭلار! — دەپ توۋلىماقچىمۇ بولدى، بىراق گېلىنى بىرسى سقىۋالغاندەك بولۇپ، ئاۋازى چىقمىدى. ئالتۇن رەڭلىك تۈلپار ئۇنىڭ مەپىدىن چۈشۈپ قالغىنىنى سەزمىگەندەكلا ئىدى، تېزلا يىراقلارغا كېتىپ قالدى، ئارقىدىنلا ھەسەن - ھۈسەن يولمۇ غايىب بولدى، تاش تۇۋرۇك ئۈستىدىكى قەلئە ئورنىدا بولسا، بىردىنلا قىپقىزىل چوغدەك يېنىپ تۇرغان بىر جۈپ كۆزىنىلا ئوچۇق قويۇپ، قالغان ھەممە يېرىنى چوققىسى ئۇچلۇق قاپقارا خالات بىلەن پۈركىۋالغان يېرىم گەۋدە پەيدا بولدى، تاش تۇۋرۇكمۇ چاڭ-توزانغا ئايلىنىپ توزۇپ كەتتى، ئارقىدىنلا تولىمۇ يېقىمسىز قاقاقلاپ كۈلگەن سادا ياڭراپ، ئالەم - جاھاننى قاپقارا بۇلۇت - تۇمانلار قاپلىدى،

بۇلۇت ـ تۇمانلار ئارىسىدىن گۈلدۈرماما گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلدى، پەخرىدىننىڭ تېنى كۆل يۈزىگە تېگەيلا دەپ قالدى. كۆلدىن بولسا ۋالىلداپ تۇرغان خەنجەر ـ پىچاقلار، ئارىدەك تىرناقلار، يىلاندەك سوزۇلغان خارتۇملار، قاسساپنىڭ ئىلغىسىدەك ئەگرى پولات تۇمشۇقلار، يالماۋۇز تەلەتلىك گۈللەر..... ھەممىسى دېگۈدەك ئۇنىڭ تېنىگە تەگكىلا ئۇزىتىلدى، ئۇنى ھازىرلا خامتالاش قىلىۋېتىدىغاندەكلا ئىدى.

پەخرىدىن دۇچ كەلگۈسى پاجىئەنىڭ قورقۇنچىسىدا ھوشىدىن كېتەيلا دەپ قالدى. «ئەلۋىدا!» دېدى كىملەرگىدۇر، ئاندىن كۆزلىرىنى يۇمۇۋالدى. ئەمما، دەل شۇ خەتەرلىك پەيتتە يەنە ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى چاقماق تېزلىكىدە يۇقىرىدىن شۇڭغۇپ چۈشۈپ، ئۇنى چاڭگاللىغىنىچە ئېلىپ قاچتى. تۆۋەندىن ناله ـ پەريادلار ۋە يۇقىرىدىن دەھشەتلىك ھۆركىرەشلەر ئاڭلىنىپ قالدى.

پەخرىدىن كۆزىنى ئاچقىنىدا يەنىلا ئالتۇن رەڭلىك مەپىدە ئولتۇرۇپ، قەلئە تامان كېتىۋاتقىنىنى ھېس قىلدى. بايىقى ئىشلار يەنە بىر قاباھەتلىك چۈش كۆرىدىغانلىقىنى سورىغۇسى كەلدى ـ يۇ، لېكىن ئۇنىڭ جاۋاب بەرمەيدىغانلىقىنى ئېسىگە ئېلىپ جىم بولۇپ قالدى.

«ئۆزۈمنىڭ شورى» دەپ ئويلىدى ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە ئاچچىقلاپ، «نېمىشقا ئۇنىڭغا يامانلىق ئويلىۋىدىمكىنتاك، مانا ئەمدى بىر ئېغىز گەپمۇ يوق، يۈز بەرگەن ئىشلار، يولۇققان ئاجايىباتلار ھەققىدە سورايدىغان ھالغا چۈشۈپ قالدىم. قەلئەگە چىقىدىغان

يولنىڭ تېخى يېرىمى تۈگىگەندەكلا قىلىدۇ، يەنە قانداق ئىشلارغا دۇچ كېلەرمەنكىن» .

ئۇ شۇنداق ئويغا چۆكۈپ ئولتۇرۇپ، ئوكۇل يېنىدا پەيدا بولۇپ قالغان، قاناتلىرى يەلكەندەك، تېنى ئېيىقتەك يوغان قارا شەپەرەڭگە مىنۈالغان بىر پەتەكنى سەزمەيلا قالدى. پەتەكنىڭ كۆزلىرى چېقىر، قاشلىرى ئۆسكىلەڭ، بۇرنى بۇركۇتنىڭ تۇمشۇقىدەك، كالپۇكلىرى هېلىلا قان يالىغاندەك، ئەپتىدىن ياۋۇزلۇق چىقىپ تۇراتتى.

ئۇ قولىدىكى قارا تاياقنى پەخرىدىنگە تەڭلەپ تۇرۇپ بىرنېمىلەرنى شۇنرلىدى. پەخرىدىن ئوكۇل بىلىكىنىڭ قوغۇشۇندەك ئۇيۇشۇپ، ئېغىرلاپ كېتىۋاتقىنىنى هېس قىلدى ۋە ئوكۇل تەرەپكە قىڭغىيىپ قالدى، ئالتۇن رەڭلىك مەپىمۇ هازىرلا ئوكۇل تەرەپكە ئۆڭتۇرۇلۇپ كېتىدىغاندەك بىر هالغا چۈشۈپ قالدى.

شۇ چاغدىلا پەخرىدىن ئوي - خىيال ئىچىدىن چۆچۈپ - ئەندىكىپ يۇلقۇنۇپ چىقتى - دە، پەتەكنى كۆرۈپ تېنى شۇركۈنۈپ، سول قولىدا مەپىنىڭ گىرۋىكىنى مەهكەم تۇتۇۋالدى، شۇ چاغ مەپە ئۆڭتۇرۇلۇپ كەتتى، بىراق هەسەن - هۈسەن يولدىن چىقىپ كەتمىدى. پەخرىدىن ئوكۇل قولى كارغا كەلمەي، سول قولى بىلەن مەپىگە مەهكەم ئېسىلىۋالغاچقا، مەپە بىلەن تەڭ سۆرىلىپ قالدى. ئالتۇن رەڭلىك تۇلپار چېپىدە توختىدى - دە، بىرلا سىلكىنىپ شاتۇتىغا ئايلىنىپ، ئوكۇل پەنجىسىدە بىر ئالتۇن تاياقچىنى پەيدا قىلىپ، بىرنېمىلەرنى شۇنرلاپ تۇرۇپ شىلتىدى. ئالتۇن تاياقچىدىن ئالتۇن رەڭلىك نۇر چاقناپ، پەخرىدىننىڭ ئوكۇل قولى ئەسلىگە كەلدى، مەپە تىكلەندى، ئۇ يەنە مەپىگە چىقىپ ئولتۇرۇۋالدى. پەتەك بولسا شەپەرەڭنىڭ بۇرنىغا ئۆتكۈرۈۋالغان تىرگىنىنى تارتىپلا هەسەن - هۈسەن يولدىن يىراقلاپ، كۆزدىن غايىب بولدى.

شاتۇتى يەنە ئالتۇن رەڭلىك تۇلپارغا ئايلىنىپ، مەپىنى سۆرەپ ماڭدى:

— تازا بىر هاڭۋاقتىنى ئېلىپ ماڭدىممۇ نېمە؟ — دېدى ئۇ غوتۇلداپ.

پەخرىدىنىڭ جاۋاب ياندۇرغۇسى كەلدى - يۇ، لېكىن يەنە ئۆزىنى تۇتۇۋالدى ۋە سەگەك بولۇشقا قەسەم قىلدى.

ئۇلار ناھايىتى كۆپ ۋاقىت يۈردى، بۇ يەردە پەقەتلا كىچە بولمايدىغاندەك قىلاتتى، پەقەت ئاي بىلەن قۇياش يېرىم سوتكىدىن ئالمىشىپ تۇراتاتتى، شۇنداقلا ئايمۇ قۇياشتەك پارلاپ نۇر چاچاتتى. ئاي چىققاندا سان - ساناقسىز يۇلتۇزلارمۇ تەڭلا ئاسمان گۈمبىزىگە پاتۇرۇلغان ئالماسلاردەك پەيدا بولۇپ، تەڭلا نۇر چاچاتتى، شۇنىڭ بىلەن ئالەم - جاھان قۇياش چىققان چاغدىكىدىنمۇ بەكرەك يورۇپ كېتەتتى. ئەگەر كېچە بىلەن كۈندۈز ئالمىشىپ تۇرغان بولسا، پەخرىدىن نېرىدىلا كۆرۈنۈپ تۇرغان قەلئەگە بېرىش ئۈچۈن ساپساق بىر ھەپتە سەپەر قىلغىنىنى بىلگەن بولاتتى.

شەپەرەڭگە مىنۋالغان پەتەك كېتىپ، ئۇزاق ئۆتمەي ئاسماندا بىرنەچچە ئىككى باشلىق يىرتقۇچ قۇش پەيدا بولدى، ئۇلارنىڭ بىر بېشى بۈركۈتنىڭ، بىر بېشى شىر ياكى يولۋاسنىڭ بېشى ئىدى، ئۇلار ھېلىلا پەخرىدىننى چىشلەپ ياكى قاماللاپ ئېلىپ قاچىدىغانىدەكلا ئىدى.

شۇ ھامان مەپە ئۈستىدىكى سايىۋەن كۈمۈش قوڭغۇراقلىرىنى تولىمۇ ياقىراق جىرىڭلاتتى، غەلىتە قۇشلار ئۈركۈپ يىراقلارغا ئۇچۇپ كېتىشتى. سايىۋەن پىرقىراپ - پىرقىراپ، چوڭىيىپ - چوڭىيىپ، مەپە ئۈستىگە يېپىلدى. مەپە ئەمدى ئۈستى يېپىق پەيتۇنغا ئۆزگەردى، ئاندىن ئۆز يولىدا بىمالال يۈرۈپ كەتتى، ئەمدى پەخرىدىننى ھېچنېمە ۋە ھېچقانداق نەرسە قايتىلاپ پاراكەندە قىلمىدى.

ئىككىنچى باب

تەقدىرنى بەلگىلەيدىغان سوراق

قانچىلىك ۋاقىت ئۆتتى نامەلۇم، بىر ۋاقىتتا پەيتۇن چىپىدە توختىدى. ھىم يېپىق ئىشىك ئۆزلۈكىدىن ئېچىلىپ، قول باغلاپ تۇرغان بىر مۇلازىم ئۇنى ئەدەپ بىلەن پەيتۇندىن چۈشۈشكە تەكلىپ قىلدى، بىراق بۇ مۇلازىم ئادەم بولماستىن، بەلكى بېشىغا يۇلتۇز نەقىشلەنگەن ھاۋا رەڭ شىلەپە، ئۇچىسىغا يۇلتۇز نەقىشلىك ھاۋا رەڭ تون، پۇتلىرىغا ئۇچلۇق ۋە ئۇزۇن ئالتۇن كەش كىيگەن بىر ئالتۇن مويلۇق مۇشۇك ئىدى، ئۇ ئادەملەردەكلا ئىككى پۇتلاپ ئۆرە تۇراتتى.

پەخرىدىن بۇنداق غەلىتە مەخلۇق، غەلىتە ئىشلارنى خېلى كۆپ كۆرۈپ كۆنۈپ قالغاچقا، ئەمدى ئانچە بەك ئەجەبلىنىپ كەتمىدى، بەلكى: «ئەمدى ئالدىمغا بىرەر ئادەم بالىسى چىقىپ قالغان بولسا، مانا بۇ ئەجەبلىنەرلىك ئىش بولاتتى» دەپ ئويلىدى.

ئۇ پەيتۇندىن چۈشتى. تولىمۇ ئېگىز ئاق مەرمەردىن قوپۇرۇلغان سېپىل ۋە سېپىلدىنمۇ ئېگىز، ئالتۇن ھەل بېرىلگەن، غەلىتە سۈرەتلەر نەقىشلەنگەن دەرۋازىنى كۆردى. دەرۋازىغا نەقىشلەنگەن غەلىتە سۈرەتلەر ئىچىدە ئاجايىپ - غارايىپ مەخلۇقلار بولۇپ، ئۇلار ھېلىلا دەرۋازىدىن ئاجراپ چۈشۈپ ھۇجۇم قىلىدىغاندەكلا مىدىرلاپ كەتتى، ئۇلارنىڭ ئەلپازى تولىمۇ قورقۇنچلۇق ئىدى.

— مەرھەمەت! — دېدى مۇشۇك مۇلازىم تەۋەزۇ بىلەن، — سېھرلىك قەلئەگە كەلگىنىڭىزنى قارشى ئالىمىز، سېھرگەر ئۇستاز تولىمۇ تەقەززالىق بىلەن كۈتكەنىدى سىزنى.

ئارقىدىنلا ئۇ ئۆزى پەخرىدىنىنىڭ ئالدىغا چۈشۈپ، يول باشلاپ ماڭدى. دەرۋازا ئۆزلۈكىدىن ھەيۋەتلىك ئاۋاز چىقىرىپ داغدام ئېچىلدى. شۇ ھامان دەرۋازا ئىچىدىن قالايمىقان ۋە يېقىمسىز نەغمە - ناۋا ئاڭلاندى ۋە بارغانسېرى قۇلاقنى پاڭ قىلىۋەتكۈدەك ياڭراشقا باشلىدى.

پەخرىدىنىنىڭ دەرۋازىدىن كىرىپلا كۆرگىنى، نەچچە يۈزلىگەن پەشتاق بىلەن چىققىلى بولىدىغان بىر ئېگىز سۇپا بولدى.

سۇپا ئۈستىدە بولسا ئاجايىپ زور گۈمبەزلىك ئىمارەتلىرى، غەلىتە راۋاقلىرى، غايەت چوڭ ۋە ئېگىز مۇنار - تۈۋرۈكلىرى، ئاجايىپ-غارايىپ ھەيكەللىرى بولۇپ، ھەممە نېمىسى ئاپئاق قاشتاش ياكى ئاق مەرمەردىن قويۇرۇلغان بىر قەلئەنى كۆردى. قەلئەنىڭ ھەيۋىتى - ھەشەمىتى ۋە قۇرۇلۇش سەنئىتىنى تەرىپلەشكە سۆز تۇغرا كەلمەيتتى. تەسەۋۋۇرغا ئەڭ باي، قابىل ئارخىتېكتورلار، سەنئەتكارلارنىڭ نادىر ئەسىرى دېيىشكە بولاتتى، ئۇنىڭ تىمساللىرىنى پەخرىدىن ئىلگىرى تولا كۆرگەن كارتون فىلىملەردىكى ئوردا - ساراي، سىرلىق قەسىر-قەلئەلەردىلا تېپىش مۇمكىن ئىدى.

پەخرىدىن پەشتاقلارنى بىر - بىرلەپ بېسىپ يۇقىرىغا ئۆرلىدى، كېتىۋېتىپ نەغمىچىلەرنىڭ بىر توپ ھايۋانلار ئىكەنلىكىنى كۆردى. ئۇلار پەشتاقنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى كۆپ تەخسىلىك شامدانلارغا ئوخشاش ياسالغان راۋاقلاردا بار ئىشتىياقى بىلەن ساز چېلىۋاتاتتى. ھەربىر تەخسىسىمان راۋاق ئۈستىدە بىر ئوركېستىر بولغۇدەك سازەندىلەر بولۇپ، ھەممىسىنىڭ ئۆز ئالدىغا بىردىن دىرىژورى بار ئىدى، لېكىن سازەندىلەرنىڭ ھېچقايسىسى دىرىژورنىڭ دىرىژورلۇق تايىقىنىڭ ھەرىكىتىگە دىققەت قىلمايتتى، بەلكى ھەممىسى ئۆزى بىلگەن پەدىگە چالاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ بۇ قارشى ئېلىش نەغمىسى تولىمۇ قالايمىقان، رىتىمسىز ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەربىر ئوركېستىر ئۆز نەغمىسىنىڭ باشقا ئوركېستىرلارنىڭ نەغمە - ناۋاسىنى بېسىپ چۈشۈشىنى ئۈمىد قىلغاچقىمىكىن، ناغرا - دۇمباقلىرىنى بار كۈچى بىلەن يېرىۋەتكۈدەك چالاتتى. كامالچىلارنى، غىجەك، ئىسكرىپكا، ساتار، پەنجىتارلىرىغا بولۇشچە سۈركەيتتى. كاناي - سۇناي، نەي -بالىمانلارنى قوۋۇزلىرى

كۆپۈپ ئېتىلىپ كەتكۈدەك كۈچەپ پۈۋلەيتتى. تەمبۇر - دۇتار، راۋاب، قالۇن - غوجىقا، بەرباپ - چىلتارلىرىنى زەپتى بىلەن تىرىكشىتاتتى.

پەخرىدىننىڭ ئۇلارنىڭ يېقىمسىز، ئەمما ياكىراق نەغمە - ناۋاسىدىن قۇلاق - مېڭىسى ئاغرىپ، بىزار بولدى - دە، ئۇ ئىككى قولى بىلەن قۇلاقلىرىنى ئېتىۋالدى، شۇ هامان نەغمە - ناۋا چېچىلىپ توختاپ قالدى. ئۇ نېمە ئىش بولدىكىن دەپ سازەندىلەرگە قارىغانىدى، ئۇلار تەكلا قوللىرىدىكى چالغۇلارنى ئۇنىڭغا قارىتىپ ئېتىشتى. پەخرىدىن چالغۇلارنىڭ ئۆزىگە تېگىپ كېتىشىدىن ئەندىشە قىلىپ، پەشتاقلاردىن ئۇچقانداەك يۈگۈرۈپ چىقىپ كەتتى، ئۇنىڭغا تەگمەي پەشتاقلارغا چۈشكەن چالغۇلار پارە - پارە بولۇپ كەتتى - دە، ئارقىدىنلا ھەر پارچىسى بىردىن كېپىنەككە ئايلىنىپ ئۇچۇپ كېتىشتى. پەخرىدىن ھاسىراپ - ھۆمىدەپ، ئۆپكىسى ئاغزىغا تىقىلغان ھالدا بىر چوڭ زالغا كىرىدىغان ئىشىك ئالدىغا يەتتى. ئالتۇندىن ياسىلىپ، ئاجايىپ گۈل-نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەن ئىشىك ئالدىدا سەل دېمىنى ئېلىۋېلىش ئۈچۈن توختىغانىدى، پېشانىسىدىن تامغان تەرلىرى يەرگە چۈشۈپلا نۇرلۇق مەرۋايىتلارغا ئايلىنىپ قالدى، شۇ هامان بۇيەردە يەردىن ئۇنگەندەكلا بىر توپ ئالتۇن مويلۇق، كۈمۈش مويلۇق مۇشۇك مۇلازىملار پەيدا بولۇپ، مەرۋايىتلارنى تالىشىپ كەتتى.

— مېنىڭ، مېنىڭ، بۇ مېنىڭ! — ئۇلارنىڭ ئاۋازى قەلئەنى زىلزىلىگە سالغۇدەك ياكىراق ئىدى. بىردەمدىلا ئۇلار يەنە بوغۇشۇپ، مىرقىرىشىپ، مورلىشىپ كەتتى. ئاخىر ئالتۇن رەڭلىك تەتىلادىن جىلىتكە كىيگەن، بوي - بەستى مۇشۇكنىڭ ئاسلىنىدەك بىر چاشقان پەيدا بولۇپ، قولىدىكى ئاق رەڭلىك تاياقچىسىنى بىرنېمىلەرنى شۇنىرلاپ تۇرۇپ، مۇشۇك مۇلازىملارغا شىلتىغانىدى، مۇشۇك مۇلازىملارنىڭ هەممىسى هەسەل هەرىلىرىگە ئايلىنىپ ئۇچۇپ كېتىشتى.

— نېمانچە ئاچ كۆزدۇ بۇلار، — دېدى ئۇ غوتۇلداپ، — كىشىگە پەقەتلا ئارامىلىق بەرمەي، دائىم بىرنېمىلەرنى تالىشىپلا يۈرگەن.

ئارقىدىنلا ئۇ مۇشۇك مۇلازىملار تېرىپ بولالمىغان مەرۋايىتلارنى تېرىپ جىلىتكىسىنىڭ يانچۇقىغا سالدى - دە:

ــ مەرھەمەت! ــ دېدى پەخرىدىنگە ئەدەپ بىلەن ئېگىلىپ تەزىم قىلىپ تۇرۇپ، ــ ئىچكىرى كىرگىن.

پەخرىدىن ئۇدۇلدىكى ھىم يېپىقلىق زال ئىشكىگە قاراپ ماڭدى. ئىشكىنى ئىتتىرەي دېگۈچە ئىشك ئۆزىلا:

ــ مەرھەبا! ــ دەپ ئاۋاز چىقارغىنىچە غىچىلداپ ئېچىلىپ كەتتى. پەخرىدىن مەرمەر بوسۇغىدىن ئاتلىغان ھامان يەنە يېپىلىپ قالدى.

زال ئىچى قاراڭغۇ زۇلمەتتەك بولغاچقا، پەخرىدىن ھېچنېمىنى كۆرەلمەي تۇرۇپلا قالدى.

ــ ئىسمىڭ نېمە؟ ــ سورىدى كىمدۇر بىرى قاراڭغۇلۇق ئىچىدە تۇرۇپ.

ــ پەخرىدىن! ــ جاۋاب بەردى پەخرىدىن ئۇنلۈك قىلىپ.

ــ تۇغۇلغان ۋاقىت ـ سائىتىڭ؟ ــ سورىدى يەنە باشقا بىرى.

1990 ـ يىلى 6 ـ ئاينىڭ 6 ـ كۈنى دەل سائەت 12 گە داڭ ئۇرۇلغاندا، ــ دەپ جاۋاب بەردى پەخرىدىن دانىمۇدانە قىلىپ.

ــ قىزىقىشىڭ؟ ــ سورىدى يەنە باشقا بىرى.

ــ ساز چېلىش، شاھمات ئويناش؛ كارتۇن فىلىم، جىن ـ ئالۋاستىلار ھەققىدىكى كىنولار، فانتازىيەلىك فىلىملەرنى كۆرۈش؛ چۆچەك، ئەپسانە ـ رىۋايەتلەرنى، لەتىپە ـ يۇمۇرلارنى ئاڭلاش، شۇ خىلدىكى كىتابلار ۋە فانتازىيەلىك ئەسەرلەرنى ئوقۇش، يەنە توپ ئويناش.

پەخرىدىن ئاۋاز كەلگەن تەرەپكە قاراپ شۇنداق جاۋاب بەردى، لېكىن سوئال سورىغۇچىلارنىڭ كىملىكىنى بىلمەي جىلى بولدى.

ــ سالامەتلىكىڭ؟ ــ سورىدى يەنە بىرى.

ــ قان بېسىمىم نورمال، يۈرەك ھەرىكىتىم ياخشى، بەدەن ئېغىرلىقىم 60 كىلوگىرام، بوي ئېگىزلىكىم 1 مېتىر 78 سانتىمېتىر، ئانچە ـ مۇنچە ئۇششاق كېسەللىكلەرگە گىرىپتار بولۇپ تۇرىدىغىنىمنى ھېسابقا ئالمىغاندا، تېنىم ناھايىتىمۇ ساغلام، دوختۇرغا ناھايىتى ئاز كۆرۈنىمەن. بالىستتا پەقەتلا يېتىپ باقمىغان، ئېغىر كېسەل بولۇپ

قالمىغان، كۆرۈش، ئاڭلاش، پۇراش، تېتىش سەزگۈلىرىمىنىڭ ھەممىسى ياخشى، سالامەتلىكىمدە مەسىلە يوق، — پەخىرىدىن شۇنداق تەپسىلىي ۋە جاراڭلىق جاۋاب بەردى.

شۇ ھامان قاراڭغۇلۇقتا تۆت جۈپ كۆز كۆرۈندى. بۇلاردىن بىر جۈپى تولىمۇ يوغان، يەنە بىر جۈپى كۆزئەينەك تاقىۋالغانىدى، بىراق بۇ كۆزلەرنىڭ ھېچقايسىسى ئادەمنىڭ كۆزىگە ئوخشىمايتتى.

ئارقىدىنلا شۇ تۆت جۈپ كۆزنىڭ ئىگىلىرى بولغان تۆت باش كۆرۈندى. بۇ باشلاردىن بىرى مۇشۇكياپىلاقنىڭ، بىرى ئالا مۇشۇكنىڭ، بىرى بۇركۇتنىڭ، يەنە بىرى تۆمۈر تۇمشۇقنىڭ بېشى ئىدى. تۆمۈر تۇمشۇق تېخى كۆزئەينەك تاقىۋالغانىدى.

— توغرا ئېيتتىڭ! — دېدى تۆت باشتىكى تۇمشۇق - ئېغىزلار تەڭلا ئېچىلىپ - يېپىلىپ، — بىلىپ قويغىنىڭ، سەمىمي - راستچىل بولۇش ئەڭ ئېسىل پەزىلەتلەردىن. سېھرلىك قەلئەگە كەلگۈچىلەردە بۇخىل پەزىلەت كەم بولىدىكەن، ئۇ چوقۇم قوغلاپ چىقىرىلىدۇ.

ئۇلار شۇنداق دېگەن ھامان، «چاراق!» قىلغان ئاۋاز ئاڭلىنىپ، زال ئىچى يورۇپ كەتتى.

زالنىڭ تورۇسى كۆپكۆك ئاسمانەكلا بولۇپ، ئاق بۇلۇتلار ئۇزۇپ يۈرەتتى. بۇلۇتلار ئۇستىدە بىر قۇياش ناھايىتى ئاستا تورۇسنىڭ بىر تەرىپىدىن يەنە بىر تەرىپىگە قاراپ سۈرۈلۈپ كېتىۋاتاتتى. تۇيۇقسىز ئۇنىڭدا ئاۋۋال بىر جۈپ كۆز، ئاندىن بىر ئېغىز پەيدا بولۇپ، دوستانىلىق بىلەن كۈلۈمسىرەپ قويدى.

زالنىڭ تۆت تېمىغا غايەت زور تۆت گىلەم ئېسىلغان بولۇپ، بىرىدە ياز، بىرىدە كۈز، بىرىدە قىش، بىرىدە ئەتىياز مەنزىرىسى نامايان ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ مەنزىرىلەر خۇددى دېرىزە سىرتىدا كۆرۈنۈپ تۇرغان شۇ خىل تەبىئەت مەنزىرىسىدەكلا بىلىنەتتى. بايىلا كىرگەن ئىشىك بولسا ئەمدى غايىب بولغانىدى.

شۇ چاغ ياز مەنزىرىسى تەسۋىرى چۈشۈرۈلگەن گىلەمدىكى بىر تال ئوتقاشتەك ئېچىلغان ئەتىرگۈل يوپۇرماقلىرىنى پۇلاڭلىتىپ تۇرۇلدى:

ــ بۇياققا كەل، بۇ ياققا، ئۇلار سېنى بۇ ياقتا ساقلاۋاتىدۇ.

پەخرىدىن ئارىسالدى بولۇپراق شۇ تەرەپكە ماڭدى. شۇ ھامان ئەترگۈل تۇۋدىكى كىچىك ئېقىندا ئۇيناپ يۈرگەن قىزىل كارىپ بېلىقى ئۇنىڭغا «شارىردە» قىلىپلا مۇزدەك سوغۇق سۇ پۈركۈۋەتتى. پەخرىدىن ئەندىكىپ كەينىگە يانغانىدى، ئەترگۈلمۇ، كارىپ بېلىقمۇ قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىشتى. ئارقىدىنلا ئەتىياز تەسۋىرى چۈشۈرۈلگەن گىلەمدىكى شوخ قارلىغاچ؛ كۆز تەسۋىرى چۈشۈرۈلگەن گىلەمدىكى جانانلار مەڭزىدەك قىزىرىپ پىشقان ئالما؛ قىش تەسۋىرى چۈشۈرۈلگەن گىلەمدىكى ئوماققىنە قار بالا تەڭلا توۋلىدى:

ــ بۇياققا كەل، بۇياققا !.....

پەخرىدىن قاياققا بېرىشنى، نېمە قىلارىنى بىلەلمەي تەمتىرەپ قالدى. شۇ ھامان قىزىل كارىپ بېلىقى ئۇنىڭغا قارىتىپ تېخىمۇ كۈچەپ سۇ پۈركۈدى، ئەتىياز تەسۋىرى چۈشۈرۈلگەن گىلەمدىكى چوكانتال ـ چىۋىقلار سوزۇلۇپ كېلىپ ئۇنى ساۋاشقا ئۇرۇندى، قىش مەنزىرىسى چۈشۈرۈلگەن گىلەمدىكى قار بالا قار پومزەكلىرىنى ئېتىشقا باشلىدى. پەخرىدىن ئۇلاردىن ئۆزىنى قاچۇرۇش بىلەن بولۇپ تولىمۇ قىينالدى، ھېلىقىلار بولسا توختىماي قاقاقلاپ كۈلۈشكە باشلىدى.

شۇ چاغ تورۇستىكى قۇياش تۇتۇلدى، شۇنىڭ بىلەن تەڭ، ئاق بۇلۇتلار قاردىاپ، ئۇنى توسۇۋالدى. زال ئىچىدە ھاۋا گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلدى، ئارقىدىنلا شارقىراپ يامغۇر تۆكۈلدى. پەخرىدىن تېزلا سۇغا چۈشكەن مۇشۇكتەكلا بولۇپ قالدى، لېكىن ئۇنىڭغا پاناھلانغۇدەك جاي يوق ئىدى.

شۇ چاغ ئۇنىڭ يېنىدا يەردىن ئۇنگەنىدەك يەنە ھېلىقى ئاق چاشقان پەيدا بولدى ـ دە، ئاق رەڭلىك تاياقچىسىنى شىلتىپ تۇرۇپ، نېمىلەرنىدۇر شۇنرلىدى، شۇ ھامان زال ئىچىدە كۈچلۈك شامال چىقىپ، قارا بۇلۇت ـ تۇمانلارنى ھەر تەرەپكە سۈر ـ توقاي قىلىپ پىرقىرىتىشقا باشلىدى، چوكانتال ـ چىۋىقلارنى ئوشتۇەتتى، ئەترگۈلنى توزۇتۇۋەتتى، ئالمىلارنى شېخىدىن تۆكۈۋەتتى، قارلىغاچنى ئاپىرىپ قار بالىنىڭ كۆزىگە پاتۇرۇپ قويدى، كارىپ بېلىقنى كىچىك

ئېقىندىن ئايرىپ، ھاۋادا قۇشتەك ئۇچۇرۇشقا باشلىدى.

— توي! ئەسكىلىك قىلىشقانغا تويە، — دەپ توۋلىدى ئاق چاشقان توختىماي شامال چىقرىپ، — مېھمانغا ئەدەپسىزلىك قىلىشقانغا توي.

پەخرىدىن ئاق چاشقاندىن تولىمۇ خۇش بولدى، شۇ چاغ ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدىلا:

— سوراق باشلاندى! — دەپ توۋلىغان ئاۋاز ئاڭلاندى.

ئاق چاشقان ئالدىراپ ئۇنى قولىدىن تارتىپ، ياز تەسۋىرى چۇشۇرۇلگەن گىلەمدىكى بىر گۈمبەزلىك ئۆينىڭ ئىشىكىگە باشلىدى، ئۇلار ئىشىك ئالدىغا كېلىشىگە ئىشىك ئۆزلۈكسىدىن ئېچىلدى، لېكىن پەخرىدىن بوسۇغىدىن ئاتلاپلا يەنە بىر ئىشىكنىڭ ئالدىغا كەلدى، ئۇنىڭدىن كىرىۋىدى، يەنە بىرىگە يولۇقتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ئىشكىلەر بارغانسېرى كىچىكلەپ بارماقتا ئىدى، ئۇ كېيىنرەك ئۇچرىغان ئىشكىلەردىن ئېڭىشپ كىرىشكە تۇغرا كەلدى، يەنە بىرنەچچە ئىشكتىن ئۆتۈۋىدى، ئۆمىلىگەندىلا كىرەلىگۈدەك ئىشىككە يولۇقتى، ئاخىر ئۆمىلەپ، قىسىلىپ دېگۈدەك ئۆتكەندىن كېيىن يەنە بىر چوڭ زالغا چىقتى، زال ئىچى پۈتۈنلەي ئالتۇن رەڭدە بولۇپ، تورۇسقا ئېسىلغان خرۇستال چىراغلارمۇ ئالتۇن رەڭلىك نۇر چاچاتتى، ئۇنىڭغا قارىغان ئادەمنىڭ كۆزلىرى قامىشىپ، دەماللىققا كۆنەلمەيتتى.

پەخرىدىنمۇ باشتا شۇنداق بولدى، كېيىن ئاستا - ئاستا كۆزلىرى كۆنۈكتى - دە، ئۇدۇلىدا ناھايىتىمۇ ئېگىز، لېكىن تارغىنە ئالتۇن ھەل بېرىلگەن مۇنبەرنى كۆردى. مۇنبەر ئۈستىدە يەنە تولىمۇ ئېگىز ئالتۇن شىرە بولۇپ، شىرە ئۈستىدە كۆزئەينەك تاقاپ، كۆك رەڭلىك، ئۇزۇن ئۇچلۇق بۆك كىيىۋالغان، بۆكىگە ئالتۇن ھىلال ئاي - يۇلتۇز نەقىشلەنگەن قاردەك ئاق بىر ئېيىق بېشى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. بىر ياندا بولسا بىر مۈشۈكياپىلاق، بىر ئالا مۈشۈك، بىر بۈركۈت ۋە كۆزئەينەك تاقاپ، قىزىل ھىلال ئاي - يۇلتۇز نەقىشلەنگەن ئاق سومكا ئېسىۋالغان، بۈركۈتتەك يوغان بىر تۆمۈر تۇمشۇق ئەدەپ بىلەن بىر رەت تىزىلىپ تۇراتتى. يەنە بىر تەرەپتە بولسا يولۋاس، قوي، پىنگىۋىن، ئاق قۇشقاچ،

يۇنۇس بېلىقى، چارپاقا، كېپىنەك، سازاڭ دېگەنلەر رەتلىك تىزىلغان بىر رەت ئالتۇن ھەللىك شىرەلەرنىڭ كەينىدە، ئېگىز ئورۇندۇقلاردا، خۇددى سوتخانىدىكى زاسپىداتېللالاردەك ئولتۇرۇشاتتى. ئەمەلىيەتتىمۇ ئۇلار ھەقىقەتەن زاسپىداتېل ئىدى. پەخرىدىننىڭ ئوڭ تەرىپىدە بولسا قولتۇقىغا مۇقاۋىسى تولىمۇ رەڭدار، كۆركەم كىتاب قىستۇرۇۋالغان قارىدەك ئاپئاق بىر چىرايلىق تۈلكە، سول تەرىپىدە پەي قانىتلىرى قارا تاۋاردەك بىر قارا خوراز كۆرۈمسىز قارا خۇرۇم سومكىنى قانىتى ئاستىغا قىستۇرۇۋالغان ھالەتتە مۇنبەرگە يۈزلىنىپ غادىيىپ تۇرۇشقانىدى.

پەخرىدىن «راستتىنلا سوتخانىغا كىرىپ قالغاندىمەنمۇ؟» دەپ ئويلاپ، تولىمۇ ھەيران بولدى، «بىراق سوتلانغۇچى كىمدۇ؟»

— سەن! — دېدى ئاق ئېيىق بىردىنلا ئۇنىڭ كۆڭلىدىكىنى بىلىۋالغاندەك بوغۇق، ئەمما ئورغۇلۇق ئاۋازدا، ئاندىن بىر ئالتۇن بولقا بىلەن ئالدىدىكى شىرەنى «تاق!» قىلىپ ئۇرۇپ قويدى.

— مەن! — پەخرىدىن شۇ سۆزنىلا قىلالىدى، ئاندىن تىلى تۇتۇلۇپ قالغاندەك تۇرۇپلا قالدى.

— شۇنداق! — دېدى ئېيىق ئالتۇن رامكىلىق كۆزئەينىكىنى ئۇستىگە كۆتۈرۈپ قويۇپ، — ھازىر ئۇستۇڭدىن سوت ئېچىلىدۇ. ئاۋۋال قارا خوراز ئەيىبنامىنى ئوقۇپ ئۆتىدۇ، ئاندىن ئاق تۈلكە سېنى ئاقلاپ چىقىدۇ، شاھىتلار گۇۋاھلىق بېرىدۇ، ئاخىرىدا زاسپىداتېللار ئۇستۇڭدىن ھۆكۈم چىقىرىدۇ، ئەگەر چىقىرىلغان ئاخىرقى ھۆكۈمدە «گۇناھكار» دەپ بېكىتىلسەڭ، كەلگەن يېرىڭگە قايتۇرۇلسەن، ئەگەر «گۇناھسىز» دەپ بېكىتىلسەڭ، ئاندىن سېھرىلىك قەلئەدە قېلىشىڭغا رۇخسەت قىلىنىدۇ، چۈنكى سېھرىلىك قەلئەگە پەقەت پاك ـ گۇناھسىزلارلا كىرەلەيدۇ، چۈشىنىشلىك بولدىمۇ؟

— ھەئە! — دېدى پەخرىدىن ئارانغىنە. ئۇنىڭ كۆڭلىدە: «ئۇياندىن كېلىپلا، بۇياندىن ھەيدىلەرمەنمۇ؟» دېگەن ئەندىشە پەيدا بولۇپ، ئۇنى بىئارام قىلماقتا ئىدى.

— قارىلىغۇچى ئەيىبنامىنى ئوقۇسۇن! — دەپ جاكار قىلدى ئاق ئېيىق سوتچى.

شۇ هامان قارا خوراز بىر قەدەم ئالدىغا چىقىپ، قاناتلىرىنى قول ئورنىدا ئىشلىتىپ، سومكىسىدىن قارا سىياھتا يېزىلغان خەتلەر بىلەن لىققىدە تولغان بىر ئاق قەغەزنى چىقاردى - دە:

— قى - قى، قىق!..... — قىلىپ چىللاپ قويۇپ، ئوقۇشقا باشلىدى، — جىنايەت گۇماندارى ئۆز ئۆمرىدە 65 مىڭ 880 توخۇنى يېۋەتكەن، بۇ تېخى ئەڭ تۆۋەن مۆلچەر سان، بۇ ئارقىلىق ئۇ بىز توخۇلار جەمەتىگە ناھايىتى كۆپ، ناھايىتمۇ كۆپ زىيانلارنى سالغان. شۇڭا، مەن سوتتىن ئۇنىڭ گەدىنىگە يۆكلەنگەن 65 مىڭ 880 توخۇنىڭ قان قەرزىنى ھېسابقا ئېلىپ «گۇناھكار» دەپ ھۆكۈم چىقىرىشىنى ئىلتىماس قىلىمەن. بېرىلىدىغان جازاغا كەلسەك، ئۇنىڭ بىر جېنى 65 مىڭ 880 توخۇنىڭ قان قەرزىنى تۆلەشكە تولىمۇ ئازلىق قىلىدىغىنى ئۈچۈن، ئۆز ماكانىغا قوغلۇپتىش جازاسى بېرىشنى ئۈمىد قىلىمەن، ئەيىبنامەم تامام، ۋەسسالام!

— ئاقلىغۇچى پىكىر بايان قىلسۇن! — دەپ توۋلىدى ئاق ئېيىق ئەمدى.

— سوتچى ئالىيلىرى، زاسپداتېل جانابلار! — دېدى ئاق تۈلكە بىر قەدەم ئالدىغا چىقىپ تولىمۇ سىپايىلىق بىلەن، — قارا خورازنىڭ دېگەنلىرى تۆھمەت، بىر بالىنىڭ شۇنچىۋالا كۆپ توخۇنى يەپ كېتىشى مۇمكىن ئەمەس. ئەگەر مۇمكىن بولسا جاھاندىكى بالىلار ئاللىبۇرۇن توخۇلارنى يەپ تۈگىتىپ، نەسلىنى قۇرۇتۇۋەتكەن، تۈلكە قېرىنداشلىرىمۇ ئاچارچىلىققا ئۇچراپ، قىرىلىپ تۈگىگەن بولاتتى، چۈنكى مەن تۇغۇلۇپلا ھەرقانداق گۇناھتىن خالىي، پاك ھالەتتە سىرلىق قەلئەگە كىرگىنىم بىلەن ئۇ ئالەمدىكى قېرىنداشلىرىم يەنىلا توخۇنى ئاساسلىق ئوزۇق قىلىدۇ ئەمەسمۇ، شۇڭا ئۇلارنىڭ «توخۇ ئوغرىسى» دېگەن ياماق ئاتىقىنى ھەممەيلەن بىلىدۇ. بىراق، ئەمەلىيەتچۇ، توخۇلارنىڭ نەسلى قۇرۇپ كەتكىنى يوق، بەلكى بارغانسېرى ئاۋۇپ كېتىۋاتىدۇ، ئەمدى ئۇلارنى ئاز - تولا يەپ قويغانغا كەلسەك، بۇ مېنىڭچە توخۇلارنىڭ نوپۇسىنى چەكلەپ، ئۇلارنىڭ دۇنيانى يالغۇزلا ئىگىلۋېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈندۇر، بۇ كۆپچىلىكنىڭ

ھەممىسىگە پايدىلىق، شۇڭا ئاقلاشقا ھاۋالە قىلىنغۇچۇم گۇناھسىز!

ئۇ «گۇناھسىز» دېگەن سۆزنى تولىمۇ ئۇرغۇلۇق ئېيتتى، زالىنىڭ تاملىرىدىن خېلىغىچە ئەكس سادا ياڭرىدى.

قارا خوراز ئاچچىقىدا ھېلىلا ئېتىلىپ بېرىپ چوقۇۋالىدىغانىدەك بىر ئەلپازدا تېپىرلاپ كەتتى، ئاندىن سەل تىنچلىنىپ:

— مەن جىنايەت گۇماندارىدىن سوئال سورىسام بولامدۇ سوتچى ئالىيلىرى؟ — دېدى ئاق ئېيىققا.

— رۇخسەت! — دېدى ئاق ئېيىق.

قارا خوراز ئەمدى پەخرىدىنگە يۈزلىنىپ، ئۇنىڭ ئەتراپىنى بىر ئايلىنىۋەتتى - دە:

— ئېيتە! — دېدى غەزەپ بىلەن، — سەن تۇغۇلغاندىن تارتىپ ھازىرغىچە تۇخۇم يەپ كەلدىڭمۇ يوق؟

— يېدىم، — دېدى پەخرىدىن بوشقىنا.

— قانچە تۇخۇم يېدىڭ! — سورىدى قارا خوراز ئەزۇيلەپ.

— ئېسىمدە يوق.

— ئوتتۇرا ھېساب بىلەن كۈنىگە بىر تالدىن توغرا كېلىدۇ، شۇنداقمۇ؟

— بەلكىم شۇنداقتۇ، — دېدى پەخرىدىن تىلىنى چاينىپ، — بەزى كۈنلىرى يېمىگەن.

— لېكىن، بەزى كۈنلىرى كۆپرەك يەپمۇ قويغان، شۇنداقمۇ؟ — سورىدى قارا خوراز ئۇنى تېخىمۇ قىستاققا ئېلىپ، — «ھەئە» ياكى «ياق» دەپلا جاۋاب بەرگىن. ئېسىڭدە بولسۇن، بۇ يەردە سەممىيەتسىزلىك ئەڭ ئېغىر جىنايەت، يالغان سۆزلىگىنىڭ بىلىنىپلا قالسا سېنى ئاقلاپ ئولتۇرۇشنىڭ زۆرۈرىيىتى قالمايدۇ، دەرھال ھەيدىلىسەن.

— چۈشەندىم، ھەئە! — دېدى پەخرىدىن.

— ھۆرمەتلىك سوتچى ئالىيلىرى، زاسپىداتېل جانابلار، — دېدى قارا خوراز ئەمدى ئاق ئېيىققا ۋە زاسپىداتېللارغا تەكشى قاراپ چىقىپ

سالماقلىق بىلەن، ــ ئاڭلاپ تۇرۇپسىلەر، ئۇ كۈنىگە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن بىردىن تۇخۇم يېگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلدى. ئۇ 18 ياشقا كىرگۈچە 6588 تۇخۇم يېگەن، دېمەك 6588 توخۇ يېدى دېگەن سۆز، چۈنكى ھەربىر تۇخۇم باسۇرۇلسا بىردىن چۈجە چىقىدۇ، شۇنداق ئەمەسمۇ، ئەگەر بۇ 6588 چۈجە چوڭ بولۇپ، ھەربىرى ئاز دېگەندە 10 دىن تۇخۇم تۇغدى دېگەندىمۇ 65 مىڭ 880 تۇخۇم تۇغىدۇ. بۇلاردىن يەنە تېخى شۇنچىلىك ساندا چۈجە چىقىدۇ، مەن تېخى سانىنى ئاز مۆلچەرلەپتىمەن، بۇلارنىڭ كېيىنكى كۆپەيتىلمىسىنى دېمەيلا قويساي، دېمەك ئۇ بۇلارنىمۇ يېۋەتكەن بولىدۇ، شۇڭا كېسىپ ئېيتىمەنكى، ئۇ گۇناھكار! يەنە تېخى ئۆز قولى بىلەن بوغۇزلىغان توخۇلىرى بولۇشى، ئۇلارنى قاينىتىپ ياكى كاۋاپ قىلىپ، ياكى باشقا ئۇسۇللاردا پىشۇرۇپ يېگەن بولۇشىمۇ مۇمكىن، بۇلارنى ھازىرچە تىلغا ئالمىدىم.

— بىراق، مەن توخۇ گۆشىگە ئۆچ! — دېۋەتتى پەخرىدىن ئاچچىقىنى باسالماي. شۇ ھامان زالدا كۈلكە ئاۋازى ياڭرىدى، — چۈنكى، ھازىرقى توخۇلارنىڭ يېمىگە ساپلا سۆڭەك يوغىنىتىدىغان، تېز ئۆستۈرىدىغان دورىلار بېرىلىدىغان بولدى، بۇ بىز ئىنسانلارنىڭ سالامەتلىكىگە تولىمۇ زىيانلىق، — دېدى پەخرىدىن يەنە ئەسكەرتىش بېرىپ. شۇ ھامان پەستىن گۇدۇڭ - گۇدۇڭ ئاۋازلار كۆتۈرۈلدى.

— تىنچ - تىنچ! — دەپ توۋلىدى ئاق ئېيىق يەنە بولقىنى شىرەگە ئۇرۇپ، — جاۋابكار سورىغان سوئالغىلا جاۋاب بېرىشى كېرەك.

— جىنايەت گۇمانداری دېسىلە ئالىيلىرى، — دېدى ئاق تۈلكە ئەسكەرتىش بېرىپ.

— مەيلى نېمە بولسۇن، سورىغان سوئالغىلا جاۋاب بەرسۇن، ئارتۇق گەپ قىلىشقا رۇخسەت يوق! — دېدى ئاق ئېيىق ھەيۋە بىلەن.

— مەيلى، ئۇنىڭ توخۇ گۆشىگە ئۆچلۈكى تولىمۇ ئوبدان ئىش، — دەپ قويدى ئاق تۈلكە ھىجىيىپ، — شۇنداق بولغاندا تۈلكە قېرىنداشلىرىمنىڭ رىزقىغا زىيان ئاززاق بولىدۇ.

— ئەمدى ئاقلىنۇڭچىغا روخسەت! — دېدى ئاق ئېيىق گېلىنى قىرىپ قويۇپ.

— ھۆرمەتلىك سوتچى ئالىيلىرى ۋە زاسېداتېل جانابلار! — دېدى ئاق تۈلكە يەنىلا سىپايىلىق بىلەن، — قارا خوراز ئېيتقان سان-سېپىردا زور خاتالىق بار، چۈنكى ئاقلاشقا ھاۋالە قىلىنغۇچۇم ئەمدىلا 18- يېشىغا قەدەم قويدى، شۇڭا ئۇنىڭ بىلەن ئۆتكەن 17 يىللىق ھېسابنى قىلىش كېرەك، قارا خوراز بىر يىللىق ھېسابنى كۆپەيتۈالدى، يەنە بار تېخى چۈجە تۇخۇمدىن چىقىدىغىنى ئېنىق بولسىمۇ، لېكىن ھەرقانداق تۇخۇمدىن چۈجە چىقىۋەرمەيدىغانلىقىنى كۆپچىلىك ئوبدان بىلىمىز، بۇنى ئېچىپ ئېيتىپ يۈرمىسەممۇ بولار.

ئۇنىڭ سۆزى سوتخانىدىكى قارا خورازدىن باشقىلارنىڭ ھەممىسىنى كۈلدۈرۈۋەتتى. قارا خوراز بولسا:

— ھىم، — دەپلا قويدى پوكاندەك ئېسىلىپ.

— يەنە بار! — ئاق تۈلكە سوت ئەھلىنىڭ ئېپادىسىدىن روھلىنىپ، — ھەممە تۇخۇمدىن چۈجە چىقتى دېگەندىمۇ، چىققانلىرىنىڭ ھەممىسى تۇخۇم تۇغالايدىغان مېكىيان بولۇۋەرمەيدۇ، يەنە ھۆرمەتلىك قارىلىغۇچى ئەپەندىدەكلەرمۇ باردۇ، ئۇلارنى ساندىن چىقىرىۋەتسەك قالدىغىنى تايىنىلىقلا، كۆپچىلىك كۆڭلىدە ھېسابلاپ باقسىلا قارىلىغۇچى ئەپەندىمنىڭ ھاۋالە قىلىنغۇچۇمغا ئۇۋال قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىۋالالايمىز، شۇڭا ئۇ گۇناھسىز!

— ئەمدى گۇۋاھچىلاردىن سوئال سورىلىدۇ، — دەپ جاكارلىدى ئاق ئېيىق، — ئاۋۋال قارىلىغۇچى ئۆز گۇۋاھچىلىرىنى ھازىر قىلسۇن.

— بىراق ئالىيلىرى، — دېدى ئاق تۈلكىنىڭ ئۆزىنىڭ كەتكۈزۈپ قويغان يەرلىرىنى دەل تۇتۇۋالغىنىدىن ئوڭايسىزلىنىپ تۇرغان قارا خوراز دۇدۇقلاپ، — مېنىڭ گۇۋاھچىلىرىم ھەممىسى جىنايەت گۇمانداركىنىڭ قارىنىغا كىرىپ كەتكەن بولغاچقا، سوتخانىغا كېلىشى مۇمكىن ئەمەس.

— ئۇنداقتا، ئاقلىغۇچى ئۆز گۇۋاھچىلىرىدىن سوئال سورىسۇن، — دېدى ئاق ئېيىق.

ئاق تۇلكە ئاق مۇشۇكياپىلاق، ئالا مۇشۇك، بۇركۇت ۋە تۆمۈر تۇمشۇقلارغا يۈزلىنىپ شۇنداق دېدى:

— قېنى جانابلار، بىلگىنىڭلارنى تارتىنماي دەڭلار، ھۆرمەتلىك سوتچى ۋە زاسپداتېللارنىڭ ھۆكۈم چىقىرىشىغا پايدىسى بولسۇن.

— مەن ئۇنىڭ تۇغۇلغان ۋاقىت ـ سائىتىگە گۇۋاھلىق بېرەلەيمەن، — مۇشۇكياپىلاق ئالدىغا بىر قەدەم چامداپ شۇنداق دېدى، — چۈنكى مەن ئۇ تۇغۇلغان كېچە دەل سائەت 12 گە داڭ ئۇرۇلغاندا، دوختۇرخانىدىكى تۇغۇت ئۆيى دېرىزىسىنىڭ ئۈدۈلىدىكى چىنار دەرىخىنىڭ شېخىدا ئولتۇرۇپ، ھەممىنى كۆرۈپ تۇرغانىدىم.

— مەن ئۇنىڭ كىملىكىگە گۇۋاھلىق بېرەلەيمەن، — دېدى ئالا مۇشۇك بۇرۇتىنى تولغاپ قويۇپ، — ئۇ پەخرىدىن، راستتىنلا پەخرىدىن، چۈنكى ئۇنىڭغا ئەزان تۇۋلاپ ئىسسم قويۇلغاندا مەن نەق مەيداندا بار ئىدىم.

— مەن ئۇنىڭ قىزىقىش ـ ھەۋەسلىرىگە گۇۋاھلىق بېرەلەيمەن، — دېدى بۇركۇت، — چۈنكى سۇرىتىم ئۇنىڭ نەچچە يىل كىيگەن مودا مايكىسىغا بېسىلغان، ئۇ ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇش جەريانىدا كۆپ ئىشلارنى بىلىۋالغان.

— مەن ئۇنىڭ سالامەتلىك ئەھۋالىغا گۇۋاھلىق بېرەلەيمەن، — دېدى تۆمۈرتۇمشۇق، — چۈنكى مەن دېگەن داڭلىق دوختۇر، بىر قاراپلا كېسەل بار ـ يوقلۇقىنى بىلىۋالالايمەن، ئۇنىڭ تېنىدە قۇرت يوق، دېمەك ئۇ ناھايىتى ساغلام.

— بىز ئۇنىڭ سەمىمي ـ راستچىل ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرەلەيمىز، — دېدى ئاخىردا ھەممىسى بىر ئېغىزدىن، — شۇڭا ئۇ نېمىلا دېسە ئىشىنىشكە بولىدۇ.

— قارىلاش ـ ئاقلاش تامام! — دەپ جاكارلىدى ئاق ئېيىق ئەمدى كەسكىنلىك بىلەن، — ئەمدى زاسپداتېللار ئۆز ھۆكمىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ باقسۇن.

— ئۇ ئەزەلدىن ماڭا ۋە جەمەتىمدىكىلەرگە چېقىلىپ باقمىغان، — دېدى يولۋاس ئالدى بىلەن سۆز قىلىپ، — شۇڭا ئۇ گۇناھسىز!

— ئۇنداق ئەمەس، — دېدى قوي مەرەپ قويۇپ، — نۇرغۇن قېرىنداشلىرىمنى يېۋەتكەن بولۇشى مۇمكىن، چۈنكى ئۇ ئارىلاش ئورۇقلانغۇچىلار تىپىغا كىرىدۇ، شۇڭا مېنىڭ پىكرىم، ئۇ گۇناھكار!

— ياق! — دېدى شۇنىڭغا ئۇلاپلا پىنگىۋىن ئالدىراپ، — ئۇنىڭ ئەزەلدىن پىنگىۋىن تۇخۇمى يېمىگەنلىكىگە ئىشىنىمەن، چۈنكى ئۇ ئانتاراكتىداغا بېرىپ باقمىغان بولۇشى مۇمكىن، شۇڭا پۈتۈنلەي گۇناھسىز!

— مەن قوشۇلمايمەن! — دېدى ئاق قۇشقاچ نارازى بولۇپ، — ئۇمۇ كىچىكىدە كەپسىزلىك قىلىپ بىز قۇشقاچلارنىڭ ئۇۋۇسىغا قول سالغان، كىچىك بالىلىرىمىزنى ئېلىپ ئويىنىغان بولۇشى مۇمكىن، چۈنكى خېلى كۆپ بالىلارنىڭ شۇنداق يامان ئادىتى بار، شۇڭا ئۇ گۇناھكار!

— ئۇنداق ئەمەس، — دېدى يۇنۇس بېلىقى دەرھال رەددىيە بېرىپ، — ئۇ ئەزەلدىن بىز يۇنۇس بېلىقلىرىغا زىيانكەشلىك قىلىپ باقمىدى، شۇڭا ئۇ گۇناھسىز!

— خاتا، خاتا! — كۇركىرىۋەتتى چار پاقا جان جەھلى بىلەن، — ئۇ بىرەر قېتىم بولسىمۇ چار پاقىلارنى «سەت» دەپ ھاقارەتلىگەن بولۇشى مۇمكىن، شۇڭا ئۇ گۇناھكار!

— يوق گەپ! — دېدى كېپىنەك ئىنچىكە ئاۋازدا، — ئۇنىڭ ئەزەلدىن بىز كېپىنەكلەرنى تۇتۇپ ئويناىدىغان ئادىتى يوق ئىدى، شۇڭا ئۇ گۇناھسىز!

— بولمايدۇ، بولمايدۇ! — دېدى سازاڭ ئالدىراپ - تېنەپ ئەسلىدىكىدىن بىر ھەسسە دېگۈدەك سوزۇلۇپ، يوغىناپ تۇرۇپ، — ئۇ بىز سازاڭلارنى بېلىق تۇتقاندا يەمچۈك قىلغان بولۇشى مۇمكىن، شۇڭا ئۇ گۇناھكار!

— گۇناھسىز، — دەپ توۋلاشتى يولۋاس، پىنگىۋىن، يۇنۇس بېلىقى، كېپىنەكلەر بىر تەرەپ بولۇپ، — سۈتتەك ئاپئاق.

— گۇناھكار! — دەپ تالاشتى قوي، ئاق قۇشقاچ، چار پاقا، سازاڭلار يەنە بىر تەرەپ بولۇپ، — ئۇ قاغدەك قاپقارا.

ــ گۇناھسىز!.....
ــ گۇناھكار!.....
ئىككىسى تەرەپنىڭ تالاش ـ تارتىشى ئەۋجىگە چىقىپ، زال ئىچىنى زىلزىلىگە سالدى. ئۇلار ھېلىلا بىر ـ بىرىگە تاشلىنىپ، بوغۇشۇپ كېتىدىغاندەكلا ئىدى.
ــ تىنچ، تىنچ! ــ دەپ ھۆركىرىدى ئاق ئېيىق بولقا بىلەن شىرەنى قاتتىق ئۇرۇپ تۇرۇپ.
زاسپداتېللار ئاران تەستە تىنچىشتى. ئاق ئېيىق پەخىرلىنىدىن سوئال سورىدى:
ــ سەن شىمالىي قۇتۇپقا بېرىپ باققانمۇ؟
ــ ياق! ــ دېدى پەخىرلىن ھەيرانلىق بىلەن.
ئاق ئېيىق ئەمدى سالماقلىق بىلەن شۇنداق جاكار قىلدى:
ــ زاسپداتېللارنىڭ يېرىمى گۇناھسىز، يېرىمى گۇناھكار دەپ ھۆكۈم قىلدى. دېمەك، جىنايەت گۇمانداری ئۈستىدىن بۇنىڭغا ئاساسەن ھۆكۈم چىقارغىلى بولمايدۇ دېگەن گەپ، شۇڭا مەن ئەمدى قانۇنىمىزدا بەلگىلەنگەن ھوقۇقۇمغا ئاساسەن ئۆز پىكرىمنى ئوتتۇرىغا قويىمەن، ئۇ بولسىمۇ گۇناھسىز! چۈنكى، بىز ئاق ئېيىقلار بىلەن ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھېچقانداق ئۆچ ـ ئاداۋەت يوق، چۈنكى ئۇ ئەزەلدىن ماكانىمىز شىمالىي قۇتۇپقا بېرىپ باقمىغان، بېرىپ باقمىغانكەن، ئوتتۇرىدا ھېچقانداق ئۆچ ـ ئاداۋەتمۇ بولمايدۇ دېگەن گەپ. «گۇناھسىز» دېگۈچىلەر «گۇناھكار» دېگۈچىلەردىن بىرسى ئارتۇق، شۇ سەۋەبلىك پەخىرلىن گۇناھسىز!
سوتخانىدا قىزغىن ئالقىش ساداسى ياڭرىدى، ھەتتا ھېلىقى قارىلىغۇچى قارا خورازمۇ چاۋاك چالدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەممىدىن بۇرۇن كېلىپ پەخىرلىنىگە قول سۇندى:
ــ كەچۈرگىن! ئادەملەر تەرىپىدىن نابۇت قىلىنغان قېرىنداشلىرىمنىڭ ئەنتىنى ئالىمەن دەپ سېنى ئەيىبلەشتە چېكىدىن ئاشۇرۇۋېتىپ قالدىم، بىراق بۇ سەۋەنلىكىم يەنە سېنىڭ ئاقلىنىشىڭغا پايدىلىق بولدى، ئەمدى كۆڭلۈڭدە ئاداۋەت ساقلىماسسەن، ــ دېدى

ئۇ خىجىللىق بىلەن.

— ھېچقىسى يوق، — دېدى پەخرىدىنمۇ ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشىپ، ئەمەلىيەتتە ئۇ قارا خورازنىڭ ئۆزىگە سۈنۈلغان قانىتىنىڭ ئۇچىنى دوستانىلىق بىلەن سىقىپ قويدى:

— سەن پەقەت ئۆز مەسئۇلىيىتىڭنى ئادا قىلدىڭ، بۇنىڭدىن رەنجىگىلى بولمايدۇ.

— مېنى مۇبارەكلە، — دېدى ئاق تۈلكە ئۇنى قۇچاقلاپ، ئۇچىلۇق تۇمشۇقلىرىدا سۆيۈپ تۇرۇپ، — بۇ مېنىڭ تۇنجى ھەم ئاخىرقى قېتىم ئاقلىغۇچىلىق ۋەزىپىسىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇنلىشىم، ئەمدى مەن شەرەپ بىلەن ئادۋوكاتلىق گۇۋاھنامىسىگە ئېرىشىمەن، لېكىن گۇۋاھنامىگە ئېرىشكەن ھامان بۇ ساھەدىن چېكىنىمەن، بۇ بىر بەلگىلىمە، سەن تولىمۇ سۆيۈملۈك بالا.

— شۇنداق، — دېدى شۇ چاغ سوتچى ئاق ئېيىقمۇ مۇنبەردىن قانداق چۈشكىنى نامەلۇم، پەخىرلىنىڭ يېنىدىلا پەيدا بولۇپ، يوغان ۋە يۇڭلۇق قوللىرى بىلەن ئۇنىڭ مۇرىسىگە بوش ئۇرۇپ قويۇپ، — قارا، ئاقلىغۇچۇڭنىڭ سېنى سۆيۈپ - يالاپ كېتىشلىرىنى، مۇشۇ تاپتا ئۇ تۈلكە خېنىم ئەمەس، بەلكى چىرايلىق بىر قىز بالا بولۇپ يارالمىغىنىغا تولىمۇ ئەپسۇسلىنىۋاتىدىغۇ دەيمەن.

ئاق تۈلكىنىڭ ئۆزىنى ئاقلىغىنىغا رەھمەت ئېيتىپ، ئۇنى دوراپ «قۇچاقلاپ سۆيۈپ قويايمىكىن» دەپ تۇرغان پەخىرىدىن ئوڭايسىزلىنىپ، دەرھال پەيلىدىن ياندى. ئۇ ئاق تۈلكىنىڭ چىشى تۈلكە ئىكەنلىكىنى ئەمدىلا بىلگەنىدى.

قارا خوراز ئەمدى ئاق تۈلكىنى قۇچاقلاپ قويدى:

— مۇبارەك بولسۇن سۆيۈملۈكۈم، ئاخىر ئادۋوكات بولدۇڭ.

— سەنمۇ شۇ، قەدىرلىكىم، — دېدى ئاق تۈلكىمۇ قىزغىنلىق بىلەن، — ساڭىمۇ ئوخشاشلا ئادۋوكاتلىق گۇۋاھنامىسى بېرىلىدۇ، مەغلۇپ بولغىنىڭنى ئانچە كۆڭلۈڭگە ئېلىپ كەتمە، چۈنكى بۇ سوتخانىدا ئەزەلدىن غەلىبە قىلغان قارىلىغۇچى بولغان ئەمەس، ئۇنىڭ ئۈستىگە قارىلىغۇچى بولۇشۇڭ رەڭگىڭنىڭ قارا بولغانلىقىدىن،

مېنىڭمۇ ئاقلىغۇچى بولۇشۇم رەڭگىمنىڭ ئاقلىقىدىن بولغان.
ئۇلار قولتۇقلىشىپ، بىر تەرەپكە كېتىپ قېلىشتى.
— مۇبارەك بولسۇن! — دېدى يولۋاس شۇ چاغ ئادەمدەك ئىككى پۇتلاپ تىككىدە مېڭىپ كېلىپ كۇچلۇك ئالدى پۇتلىرىدا پەخىرلىنىپ قولىنى سىقىپ قويۇپ.
— ئەپۇ قىلارسەن - ھە! — دېدى ئارقىدىنلا قوي ئۇنىڭغا بىر تۇيىقىنى سۇنۇپ تۇرۇپ، — مەنمۇ قورسىقىغا كىرىپ كەتكەن قوي-پاقلانلار ئۇچۇن، مەيلى ئۇ كاۋاپ ياكى شورپا بولۇپ، مەيلى پولۇغا بېسىلىپ، مەيلى ئاشقا توغرىلىپ كىرىپ كەتكەن بولسۇن، ھەممىسى ئۇچۇن سېنى كەچۈردۇم، چۈنكى ساڭا «گۇناھسىز» دەپ ھۆكۈم قىلىندى ئەمەسمۇ، گۇناھسىزلارغا غۇم ساقلاپ يۈرۈشنىڭ ئۆزىمۇ گۇناھ.
— ئەپۇ قىلغىنىڭغا رەھمەت! — دېدى پەخىرىدىن ئۇنىڭ تۇيىقىنى تۇتۇپ قويۇپ، ئۇ قوينىڭ تۇيىقىنىڭ ئالتۇن بىلەن قاپلانغانلىقىنى ھەم بەك پاكىزلىقىنى ھېس قىلدى.
— ھەممىز پاكىز، ئازادە ھۇجرىلاردا تۇرىمىز قەدىرلىكىم، — دېدى شۇ چاغ كۆرۈشۈش نۆۋىتى كەلگەن پىنگىۋىن قىسقا قانىتىنى ئۇنىڭغا سۇنۇپ، — پىنگىۋىن تۇخۇمى يېمەيدىغان ياخشى ئادىتىڭنى بىر ئۆمۈر داۋام قىلدۇرۇڭ ئۈمىد قىلىمەن.
پىنگىۋىننى تۇنجى قېتىم يېنىدا كۆرۈۋاتقان پەخىرىدىن بەك خۇشال بولدى - دە:
— مەن ئىلگىرى سېنى تېلېۋىزوردا كۆرگەن، — دېدى كۆرۈشۈۋېتىپ.
— مېنىمۇ كۆرگەنسەن؟ — دېدى شۇ چاغ چار پاقا ئارقا پۇتلىرىدا تىك تۇرۇپ، ئۇنىڭ شۇ چاغدىكى بويى پەخىرىدىن بىلەن تەڭلىشىپ قالغانىدى. پەخىرىدىن ئۇنىڭ پۇتۇن بەدىنى سېرىق ئالتۇن، يېشىل ياقۇت، قىزىل گۆھەرلەر بىلەن ياسالغاندەكلا ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى. كۆرگەن ئادەم ئۇنى بەك نەپىس ھەم قىممەت باھالىق سەنئەت بۇيۇمى دەپلا قالاتتى، ئۇنىڭدىن ئەسلا يىرگەنمەيتتى.

— سەن بەكمۇ چىرايلىقكەنسەن، — دېدى پەخىرىدىن ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشۋېتىپ.

— شۇنداقمۇ، — دېدى چار پاقا خۇشاللىقىدىن ئۇنلۇك كۈركىراپ، — ئىلگىرىمىغۇ «سەت» دېگەندەك قىلمۇندىك بولمىسا، بايىقى ھۆكمىم ئۆچۈن ئەپۇ سورايمەن.

— ھەي، ئالدىمغا ئۆتۈۋالما، — دېدى يۇنۇس بېلىقنى پەخىرىدىن بىلەن كۆرۈشۈشكە ئالدىراۋاتقان كېپىنەككە.

— چار پاقىغا يول قويۇپ، ماڭا يول قويمامسەن، — دېدى كېپىنەك، ئۇ شۇنداق دەپ لىپ ـ لىپ ئۆچۈپ كېلىپلا پەخىرىدىنىنىڭ مەڭزىگە سۆيۈۋالدى.

— خېنىملارنىڭ ھەممىسى ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالدىمۇ نېمە؟— دېگىنىچە سازاڭ سوزۇلۇپ كەلدى ـ دە، بىردىنلا سوزۇلۇپ بادىرىدەك يوغىناپ، پەخىرىدىنىنىڭ قولىغا ئۆزىنى بوشقىنا ئۇرۇپ قويدى، ئاندىن، — ئەمدى بىزنى بېلىق يەمچۈكى قىلماسسەن؟ سەنغۇ ئەزەلدىن بېلىق تۇتۇپ ئويىنمايسەن بولمىسا، — دېگىنىچە كېتىپ قالدى.

ئارقىدىنلا يۇنۇس بېلىقى كېلىپ، قىسقا قاناتلىرىدا پەخىرىدىنىنى قۇچاقلىدى، ئۇنىڭ قارەك ئاق قورسىقى مۇزدەك سوغۇق ئىدى. پەخىرىدىن شۇركۈنۈپ كەتتى، بىراق ئەدەپ يۇزىسىدىن ئۆزىنى تارتىۋالمىدى، يۇنۇس بېلىقى بولسا قېرىشقاندەك ئۇنى خېلى ئۇزاق قۇچاقلاپ تۇرۇۋالدى ۋە:

— بىز ياخشى دوستلاردىن بولۇپ قالىمىز، سەن بەك سەۋرچان ئىكەنسەن، سەۋرچانلىقمۇ ياخشى پەزىلەت، — دېدى ئاخىر ئۇنى قويۇۋېتىپ.

ئەمدى بۇ يەردە سەپتىن سۇغۇرۇلۇۋالغان ئاق قۇشقاچلا قالغانىدى، ئۇ بىر تەرەپتە يۇم ـ يۇم يىغلاۋاتاتتى.

— ساڭا نېمە بولدى؟ — سورىدى پەخىرىدىن ئەجەبلىنىپ، — سېنى يەنە رەنجىتىدىغان بىرەر ئىش قىلىپ قويمىغاندىمەن.

— ياق! — دېدى ئاق قۇشقاچ ۋېچىرلاپ، — ئالدىڭدا مەن

بەك خىجىل. مەن ئەزەلدىن قۇرت - قۇمۇسقىلارغىمۇ زىيان يەتكۈزۈپ باقمىغان، چۈنكى مەن تۇخۇمدىن چىققان كۈنىلا بۈيەرگە كېلىپ قالغان، بۈگۈن بولسا ساڭا پايدىسىز گەپلەرنى قىلىپ، تاسلا قالدىم بۇ يەردىن ھەيدىلىپ كېتىشىڭگە ھەسسە قوشقىلى.

— ھېچقىسى يوق، — دېدى پەخرىدىن ئۇنى ئاۋايلاپ قولىغا ئېلىپ، — شۇنداق سەۋەنلىكلەرنىڭ ئىلگىرى مەندىن ئۆتۈلگىنى راست تۇرسا، رەنجىشكە توغرا كەلسە ئۆزۈمدىن رەنجىسەم بولىدۇ.

— راستما؟ — دېدى قۇشقاچ يىغىدىن توختاپ، — بىردەم يىغلۇۋالغىنىمغا رەھمەت، چۈنكى ئانچە - مۇنچە يىغلاپ قويۇشمۇ سالامەتلىككە پايدىلىق ئىكەنلىكىنى بىر ماتېرىيالدىن كۆرگەنىدىم، خەير - خوش ئەمىسە، ساڭا ئامەت تىلەيمەن.

ئۇ خوشلىشىپلا پۇرراپ ئۇچۇپ كەتتى. پەخرىدىن سوتخاندا ئۆزى يالغۇزلا قالدى، چۈنكى ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ بولغانلار قايىققىدۇر كېتىپ قېلىشقان، ھېلىقى گۈۋاھچىلارمۇ غايىب بولۇشقانىدى.

ئۇچىنچى باب

ئۇ كۈتمىگەن ھەمراھلار

پەخرىدىننىڭ يالغۇز قېلىشى ئۇزاق داۋاملاشمىدى، چۈنكى بۇ ئۆيگە ئۇزۇنلۇقى بىر غېرىچ كېلىدىغان قارداق ئاق بىر شاتۇتى ئۇچۇپ كىرگەنىدى، ئۇنىڭ پەنجىسىدە تېخى بىر كونۋېرتمۇ بار ئىدى.

— تەكلىپنامەكىنى تاپشۇرۇۋال! — دېدى شاتۇتى كونۋېرتنى تاشلاپ بېرىپ.

— بۇمۇ بار! — دېدى بىر سېرىق شاتۇتمۇ بىر سېرىق كونۋېرتنى چاقىغاللاپ كىرىپ.

— بۇمۇ بار، بۇمۇ بار..... — ئارقىدىنلا ھاۋا رەڭ، ھال رەڭ، ئالما رەڭ، قىزىل، يېشىل رەڭلىك شاتۇتلارمۇ ئۇچۇپ كىرىشكىنىچە ئۇنىڭ ئالدىغا كونۋېرتلارنى تاشلىدى.

— پەقەت بىرسىمزىنلا تاللىۋالىسەن، — دېدى شۇ چاغ كونۋېرتلار چۇرقىرىشىپ. ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ رەڭگى ئۆزىنى ئېلىپ كىرگەن شاتۇتنىڭ رەڭگىدە ئىدى.

پەخرىدىن قايسىسىنى ئېلىشنى بىلەلمەيلا قالدى. شاتۇتلار بولسا ئۆز رەڭگىدىكى كونۋېرتنى ئېلىشقا دەۋەت قىلىپ، توختىماي چۇۋۇرلىشاتتى:

— ئاقنى ئال!.....

— ياق! سېرىقنى.....

— ھاۋا رەڭنى.....

— ھال رەڭنى .....

— ئالما رەڭنى .....
— قىزىلنىڭ .....
— يېشىلنىڭ.....
كونۇبرتلارمۇ تەڭلا چۈرقىراشتى:
— مېنى ئال!.....
— مېنى ئال!..... مەن چىرايلىق .....
— مەن ئوماق!.....

ئۇلارنىڭ ۋاڭ - چۈڭلىرى پەخرىدىنىڭ بىزار قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ تېزرەك بىرسىنى ئېلىپ ۋاڭ - چۈڭلارغا خاتىمە بېرىشنى ئويلىدى - ده، كۆزىنى يۇمۇپلا كونۇبرتلارغا قول سۇندى، قولىغا ئۇرۇنغانلا بىرسىنى ئېلىپ قارىۋىدى، باھاردا ئېچىلغان شاپتۇل چېچىكى رەڭگىدىكىنى كۆردى.

شۇ ھامان ھال رەڭ شاتۇتىدىن باشقىلار پۈرىدە ئۇچۇپ كېتىشتى. قەيەردىن، قانداق چىقىپ كەتكىنىنىمۇ بىلگىلى بولمىدى. باشقا رەڭدىكى كونۇبرتلارمۇ ئۆزلۈكىدىن ئۇلارغا ئەگىشىپ ئۇچۇپ كەتتى.

پەخرىدىن قولىدىكى كونۇبرتنى ئاچماقچى بولدى، بىراق ھال رەڭ شاتۇتى ئۇنى يەنە تارتىۋالدى - ده، بىرلا چوقۇلاپ تۆشۈك ئېچىۋەتتى. تۆشۈكتىن بىر تال كىچىك تۇخۇم يۇمىلاپ چىقتى، ئارقىدىنلا ۋاققىده يېرىلىپ، ئىچىدىن قۇشقاچ بالىسىچىلىك بىر ئەتلىمە گۆش چىقتى، كونۇبرت ئۇنى كۆتۈرۈپ، مۇئەللەقتە لەيلەپ تۇراتتى.

— ئۇنى مېھرىڭ بىلەن سۆيۈپ قوي! — دېدى ھال رەڭ شاتۇتى، — ئۇ سېنى خوجايىنلىققا تەكلىپ قىلدى. ئۇ بىز شاتۇتىلارنىڭ خان جەمەت ئەۋلادى.

پەخرىدىن بۇ قىپقىزىل ئەتلىمە گۆشكە ئاغزىنى يېقىن ئاپارغۇسى كەلمەي تۇرۇپ قالدى. شاتۇتى بولسا ئۇنى ئالدىراتتى:

— تېز بول! بولمىسا ئۇ ئۆلۈپ قالىدۇ.

پەخرىدىن ئامالسىز ئەتلىمە گۆشكە لېۋىنى تەگكۈزۈپلا دەرھال تارتىۋالدى، بىراق شۇنىڭ ئۆزىمۇ يېتەرلىك بولدى، چۈنكى ئۇنىڭ

لېۋى تەگكەن ھامان ئەتلىمە گۆش بىردىنلا چوڭىيىپ، تېنىدىن ئوچۇق شاپتۇل چېچىكى رەڭلىك ۋە تاۋاردەك پارقىراق - جۇلالىق پەيلەر ئۇنۇپ چىقىپ، تېزلا بۇركۇتتەك يوغان ۋە تولىمۇ چىرايلىق بىر شاتۇتنىغا ئايلاندى - دە:

— تۇغۇلغان كۈنۈمگە مۇبارەك بولسۇن! — دەپ توۋلاپ كەتتى.

— ئەمدى ئۇنىڭغا سوۋغات بەر! — دېدى ئانا شاتۇتى، — سەنمۇ ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈننى مۇبارەكلىشىڭ كېرەك.

پەخىرىدىن ئۇنىڭغا نېمە سوۋغا قىلىشنى بىلمەي يانچۇقنى ئاختۇردى. كۆڭلىدە: «مۇشۇنداق بولۇشىنى بىلسەم بادامۇ ياكى پىستىمۇ دېگەندەك قۇرۇق يېمىشلەردىن يانچۇقۇمغا سېلىۋالارکەنمەن، شاتۇتلارنىڭ شۇنداق قۇرۇق يېمىشكە ئامراقلىقىنى ئاڭلىغاندەك قىلىۋىدىم» دەپ ئويلىدى. بىراق، قېرىشقاندەك ئۇنىڭ يانچۇقىدىن بۇنداق نەرسىلەر چىقمىدى، بۇلار تۈگۈل ھەتتا سوۋغات قىلغۇدەك باشقا تۈرۈكرەك نەرسىمۇ تېپىلمىدى، پەقەت بىر ئاچقۇچ ھالقىسى چىقىپ قالدى.

— رەھمەت! — دېدى تۇخۇمدىن يېڭىلا چىققان شاتۇتى ئاچقۇچ ھالقىسىنى ئېلىۋېتىپ، — مەن ئەڭ قىممەتلىك سوۋغاتقا ئېرىشكەندەك قىلىمەن، بۇ مېنىڭ مەلىكىلىك سالاھىيىتىمنى ئىسپاتلايدىغان تاج بولىدۇ.

پەخىرىدىن ئۇنىڭ خۇش بولۇپ كەتكىنىگە ئانچە ھەيران قالمىدى، چۈنكى ئاچقۇچ ھالقىسى بىردىنلا ئۇ كارتون فىلىملەردە كۆرگەن مەلىكىلەرنىڭ ئالتۇن تاجىسىغا ئايلىنىپ قالغانىدى، تاج يەتتە خىل رەڭلىك گۆھەر بىلەن بېزەلگەن، تولىمۇ نەپىس تاج ئىدى.

— مانا بۇ قىزىمغا ئەڭ ياخشى سوۋغات، — دېدى ئانا شاتۇتى ھاياجانلىنىپ، — ئەگەر ئۇ ئەركەك بولۇپ قالغان بولسا، تەخت ۋارىسى — شاھزادە بولار ئىدى. ئىسىت، شۈكرى، ھېلىمۇ مەلىكە بولدى، مەن سەندىن پەخىرلىنىمەن قىزىم.

ئۇ قىزى — تاج كىيگەن شاتۇتنىنى مەھكەم قۇچاقلىدى - دە، ئاندىن يەنە ھاياجانلىق ياشلىرىنى تامدۇرغىنىچە ئۇچۇپ كەتتى، ئۇنىڭ كۆز ياشلىرى يەرگە مەرۋايىت بولۇپ چۈشتى.

— شاتۇتى مەلىكە خىزمەتكىزگە تەييار خوجايىن، — دېدى تاج كىيگەن شاتۇتى پەخىرىدىنىڭ بىلىكىگە قونۇپ ئولتۇرۇپ، — بۇنىڭدىن كېيىن ئىسمىم شاتۇتى مەلىكە بولسۇن، چۈنكى مەن تاج كىيدىم ئەمەسمۇ، بۇنىڭغا قوشۇلارسىز خوجايىن، مەلىكە بولساممۇ خىزمەتكىزدە بولۇشتىن ھەرگىز باش تارتمايمەن.

— قوشۇلمەن، — دېدى پەخىرىدىن، ئۇ مۇشۇنداق كۆركەم، چىرايلىق شاتۇتىغا ئىگە بولغىنىدىن خۇرسەن بولدى، چۈنكى ئىلگىرى شاتۇتى بېقىشنى بەك ئارزۇ قىلغان، لېكىن ئارزۇسىغا يېتىشكە ئىمكانى بولمىغانىدى، مانا بۇگۈن شاتۇتىغا، تېخى سۆزلىيەلەيدىغان، پىكىر-خىيالى ئادەمىلەردەكلا شاتۇتىغا ئېرىشتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ شاتۇتىلارنىڭ مەلىكىسى.

— مېنى سېھىرگەر ئۇستازنىڭ يېنىغا باشلاپ بارساڭ بوپتىكەن، — دېدى ئۇ سەل تۇرۇۋېلىپ، — ئۇنىڭ بىلەن تېزرەك كۆرۈشسەم دەيمەن.

— ئاۋۋال خىزمەت قوللانمىسىنى يېۋالاي، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئەمدىلا تۇخۇمدىن چىققاچقا تېخى ھېچقانچە بىرنەرسە بىلمەيمەن.

ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلىشىشىغا بىر كىچىك كىتابچە ئۇچۇپ كەلدى-دە، «مانا مەن ‹خىزمەت قوللانمىسى›» دەپلا جارت - جۇرت قىلىپ يېرتىلدى، ۋاراقلىرى تەڭگىدەك - تەڭگىدەك بولۇپ ھاۋادا ئۇچۇشقا باشلىدى. شاتۇتى مەلىكە ئۇچۇپ يۈرۈپ، ھەممىسىنى يۇتۇۋالدى، ئاندىن يەنە پەخىرىدىنىڭ بىلىكىگە قوندى.

— ماڭايلى، — دېدى ئۇ، — مەن يەنە بەكرەك چوڭايغاندا سىزنى كۆتۈرۈپ ئۇچىمەن. ھازىرچە بولسا سىز مېنى كۆتۈرۈپ يۈرىسىز، ئۇخلىغاندىن باشقا چاغلاردا ماڭا قونداق بولىسىز.

— قايانغا ماڭىمىز، — سورىدى پەخىرىدىن، — بىرمۇ ئىشىك كۆرۈنمەيدۇ؟

شۇ تاپتا ئۇ ئۆمىلەپ كىرگەن ئىشىكمۇ غايىب بولغانىدى.

— قايانغا بولسا بولۇۋېرىدۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە زالغا

تەكشى نەزەر سېلىۋېتىپ، ــ پەقەت بىر تېپىك بىلەنلا ئىشىك ئېچىپ كېتىۋېرىدىكەنسىز.

ــ بۇ يەردە ھەممە ئۆيلەر شۇنداق ئىشكسىزمۇ؟ ــ سورىدى پەخىردىن ھەيران بولۇپ، ــ ھەرقاچان، ھەممە يېرىدە تامغا تېپىپ ئىشىك ئېچىپ، كىرىپ ـ چىقىدىغان گەپمۇ؟

ــ ياق! پەقەت مۇشۇ زالدىلا شۇنداق، قالغىننى ۋاقتى كەلگەندە دەپ بېرىمەن.

پەخىردىن خاتىرجەم بولۇپ، ئۇدۇلىغا ماڭدى. ئالتۇن رەڭلىك تامغا بوشقىنە تەپكەنىدى، تارغىنە بىر ئىشىك ئېچىلدى.

ــ بەكرەك تېپىڭ خوجايىن، پۇتىڭىز ئاغرىپ كەتمەيدۇ، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە.

پەخرىدىن ئەمدى كۆچەپ تەپتى، تامدىن ئىككى ئادەم قولتۇقلىشىپ ماڭسىمۇ بىمالال كىرىپ ـ چىققۇدەك كەڭ ئىشىك ئېچىلدى، بىراق ئىشكىنىڭ ئۇ تەرىپى قاراڭغۇ زۇلمەت ئىدى.

ــ كىرىۋېرىڭ!

پەخرىدىن سەل ئىككىلىنىپرەك بوسۇغىدىن ئاتلىدى، شۇ ھامان ئىشىك غايىب بولدى، ئۇ قاراڭغۇلۇق ئىچىدە قالدى.

ــ ساڭا چىراغ كېرەكمۇ؟ ــ سورىدى كىمدۇر بىرى.

ــ ھەئە! ــ دېدى پەخرىدىن ئالدىراپ.

شۇ ھامان ئۇنىڭ كۆز ئالدى ۋاللىدە يورۇپ كەتتى. بۇ يەرنى يورۇتقۇچى بىر چوڭ يالتىراق قوڭغۇز ئىدى، ئۇ كىچىككىنە پۇتلىرىدا تۇخۇمدەك بىر تال پانۇسنى كۆتۈرۈۋالغانىدى، پانۇس 100 ۋاتلىق لامپۇچكىدەك يورۇقلۇق چىقىراتتى.

پەخرىدىن شۇ تاپتا تارغىنە بىر كارىدوردا تۇرۇۋاتقىنىنى بىلدى. كارىدورنىڭ تورۇسى بەك ئېگىز، تاملىرىغا غەلىتە مەخلۇقلارنىڭ باش ھەيكەللىرى بېكىتىلگەن، غەلىتە گۈل ـ نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەنىدى.

ــ ئېھتىيات قىلايلى! ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە باش ھەيكەللىرىنى كۆرسىتىپ، ــ ئۇلارغا يېقىنلاشساق چىشلىۋالىدىغاندەك تۇرىدۇ.

ــ سىلەر نېمىشقا بۇ يېرىم كېچىدە تىمسىقلاپ يۈرىسىلەر، ــ

دېدى يالتىراق قوڭغۇز رەنجىگەندەك، ــ تازا تاتلىق چۈش كۆرۈۋاتاتتىم. ئىسىت، ئەمدى ئۇخلىغىنىم بىلەنمۇ ئۇ چۈشنىڭ داۋامىنى كۆرەلمەيمەن.

ــ ئۇ تېخى ئەمدىلا سوتخانىدىن چىقتى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ تولا كوتۇلدىماي تېزرەك يول باشلا، بولمىسا سېنى چوقۇلاپ يەۋېتىمەن جۇمۇ.

ــ كەچۈرگىن! ــ دېدى يالتىراق قوڭغۇز ئالدىراپ، ــ شاتۇتىلارنىڭمۇ قوڭغۇز يەيدىغانلىقىنى ئاڭلىمىغان ئىكەنمەن، سەن مەن بىلىدىغان شاتۇتىلارغا ئوخشمايدىغان بىر تۈرىدىن بولساڭ كېرەك، ئاچچىقىڭ بەك يامان ئىكەن قىرچاق.

ــ مەلىكە ئالىيلىرى دېگىن ئەبلەخ! ــ دەپ ھۈرپەيدى شاتۇتى مەلىكە، ــ بېشىمدىكى مەلىكە تاجنى كۆرمىدىڭمۇ؟

ــ ھە، كۆرمەي قاپتىمەن مەلىكە ئالىيلىرى، كەچۈرسىلە، ــ دېدى يالتىراق قوڭغۇز ھودۇقۇپ، ــ گۇناھىمنى يۇيۇش ئۈچۈن مەن ئىشىكمۇ ئېچىپ بېرەي.

ئاندىن ئۇ ئۈلارنى باشلاپ ئۇچۇپ كەتتى، ئۇ قايانغا باشلىسا شۇ تەرەپتىكى تام يېرىلىپ، يېڭى بىر كارىدور ئايان بولاتتى. ئۈلار بىر-بىرىدىن ئۇزۇن توققۇز كارىدوردىن ئۆتۈپ، ئاخىر ئالدىغا رەڭدار گۈللۈك پەرتۇق تارتىۋالغان، بويىنى ئۇزۇن - ئۇزۇن، بويى 10 ــ 11 ياشلاردىكى قىزلاردەك زىلۋا، نازۇك بىر جۈپ قاردەك ئاق مۈشۈك ئىككى تەرىپىدە تۇرغىنىچە، يېقىملىق مۇزىكىدەك خورەك تارتىۋاتقان بىر ئالتۇن ھەللىك ئىشىك ئالدىغا كەلدى. ئىشىكمۇ ئۇخلاۋاتقاندەكلا قىلاتتى، چۈنكى ئۇنىڭ ئىككى قانىتىدا ئۇزۇن - ئۇزۇن قايرىما كىرپىكلەر ھەم جۈپلىشىپ كەتكەن ئىككى چوڭ كۆز بولۇپ، تۇتقۇچى ئورنىدىكى ئىككى يېرىم بۇرۇندىن پۇش - پۇش قىلىپ تىنغاندىكى تىۋىش چىقىپ تۇراتتى. بۇرنى ئاستىدا بولسا ئىككى قاناتقا تەڭ ئورۇنلىشىپ، ئوتتۇرىدىن تىلىنىپ كەتكەن بىر ئېغىزمۇ بار ئىدى، بۇ ئېغىزغا تازا قېنىق قىلىپ لەۋسۇرۇخ سۈركەلگەنىدى.

ــ شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى كەلدى! ــ دەپ توۋلىدى يالتىراق

قوڭغۇز چىرىلداق ئاۋازدا، ــ شاتۇتى مەلىكىنىڭ خوجايىنى ئالىيلىرى كەلدى!

شۇ هامان مۇشۇكلەر چۆچۈپ ئويغاندى، ئىشىكتىكى كۆزلەرمۇ لاپىدە ئېچىلدى، پەخىرىدىنگە سەپسېلىپ قارىغاندىن كېيىن:

ــ نېمىدېگەن سۆيۈملۈك يىگىت بۇ، ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىدىغانلىقىمىزدىن بەك خۇرسەنمىز، ــ دېيىشتى بىر ئېغىزدىن.

ئارقىدىنلا مۇشۇكلەر ئۆزلىرىنى تونۇشتۇرۇشتى:

ــ مەن يېشىل كۆز خانقىز، ــ دېدى ئوڭ تەرەپتىكىسى يېرىم زوڭزىيىپ هۆرمەت بىلدۈرۈپ، ئۇنىڭ كۆزلىرى ياپيېشىل زۇمرەت پاتۇرۇپ قويغاندەكلا ئىدى.

ــ مەن كۆك كۆز خانقىز، ــ دېدى سول تەرەپتىكىسىمۇ يېرىم زوڭزىيىپ هۆرمەت بىلدۈرۈپ، ئۇنىڭ كۆزلىرى دېڭىزدەك كۆك، ئالماستەك نۇرلۇق ئىدى.

ــ مەن ئىشىك خانئايىم، ــ دېدى ئىشىكمۇ يېرىق كالپۇكلىرىنى مىدىرلىتىپ، ــ ئەمدى هۇجرىڭىزغا مەرھەمەت خوجايىن.

شۇنىڭدىن كېيىن ئىشىك «غىچ!» قىلىپلا ئېچىلىپ كەتتى، بوسۇغا ئىچىدە تۆت پۇتلۇق، تۆت قوللۇق، يۇمىلاق باشلىق كىيىم ئاسقۇ، مۇشۇكياپىلاق شەكىللىك چوڭ تام سائىتى، هەرخىل رەڭلىك خۇشبۇي ئەتىرگۈللەر چىلاپ قويۇلغان ئالتۇن بېلىق شەكىللىك ئالتۇن لوڭقا، ئەگمە پۇتلۇق تومپۇچكا، بوينى ئۇزۇن ئاپتۇۋۇندەك ئالتۇن چەينەك، ئۇنىڭ چۆرىسىدە پىيالىلەر، تۇتقۇچلۇق خرۇستال ئىستاكانلار تىزىلغان تۆت پۇتلۇق شىرە، گۈل ـ نەقىشلىرى تولىمۇ نەپىس ئالتۇن جازىغا ئېلىنغان ئېللىپىس شەكىللىك بوي ئەينەك، تامغا ئاسىدىغان مەنزىرە گىلەم، مەنزىرە جازىسى، ئۈستەل چىرىغى ۋەهاكازا..... ئۆي مەنقۇلاتلىرى تىزىلىپ تۇراتتى، ئۇلار هەممىسى تەڭلا يېرىم ئېگىلىپ تەزىم قىلىپ:

ــ ياخشىمۇ سىز خوجايىن، سىزنى قارشى ئالىمىز، ــ دەپ تووڭلاشتى.

ئۇلارنى كۆرۈپ پەخىرىدىن چۆچۈپ كەتتى، ئۇ ئىشلىتىدىغان بۇ

بۇيۇملارنىڭ جېنى بار نەرسىلەر ئىكەنلىكىنى ئويلىمىغانىدى. بىراق، شاتۇتى مەلىكە قىلچە ئەجەبلەنمىگەن ھالدا ئۇلارغا چالۋاقىدى:

— مەنمۇ بار، كۆزى كورلار! مېنى كۆرۈشمىدىڭما؟

— كەچۈرۈڭ مەلىكە ئالىيلىرى، — دېيىشتى ھېلىقىلار قايتىدىن يېرىم ئېگىلىپ تەزىم قىلىشىپ، — قائىدە بويىچە ئاۋۋال خوجايىنغا سالام بەردۇق.

— ئەمدى ئورنۇڭلارغا قايتىڭلار، — دېدى شاتۇتى مەلىكە غادىيىپ.

ھېلىقىلار تاپۇر - توپۇر قىلىشىپ، دەرھال ئۆزلىرىگە تېگىشلىك ئورۇنلارغا بېرىپ جايلاشتى، ئاندىن جېنى چىقىپ كەتكەندەك ئۇن-تىنسىز تۇرۇپ كېتىشتى.

پەخرىدىن بوسۇغىدىن ئاتلىدى، مۇشۇك خان قىزلارمۇ سوغۇدىشىپ كىردى، بۇ دالان ئۆيدەك قىلاتتى، چۈنكى ئۇدۇلدا قاناتسىز، يۇمىلاق ئەگمە ئىشىك ئىچىدە يەنە بىر ئۆي، ئوڭ - سولدا ھەم يېپىلغان تاق قاناتلىق ئىشىكلەر بار ئىدى. تاملىرى قار گۈللىرىدەك گۈل - نەقىشلەر چېكىلگەن ئاپئاق، ئەينەكتەك سىلىق تاملار بولۇپ، ئىچىدىكى مەنقۇلاتلار بىر بولسا ئالتۇن - كۈمۈشتىن ياسالغان، گۆھەر-ياقۇتلاردىن كۆز قويۇلغان، بىر بولسا خىلمۇخىل رەڭلىك خرۇستاللاردىن ئويۇلغان، بىر بولسا رەڭگارەڭ زەر يىپلاردىن توقۇلغان توقۇلما ئىدى، ئۇلارنىڭ كۆركەملىكى ۋە ئېسىللىقىغا گەپ كەتمەيتتى. قىرائەتخانا دېرىزىسى خرۇستال ئەينەك ئىدى.

— بىر كۈننىڭ 10 سائىتىدە سىرتتىكى ئاي - يۇلتۇز، قۇياش نۇرلىرىنى ئۆي ئىچىگە ئۆتكۈزمەيدۇ، — دېدى كۆك كۆز تونۇشتۇرۇپ، — بۇ سېھرلىك خرۇستال ئەينەك، شۇ سەۋەبلىك سىرتتا پەقەتلا كېچە بولمىغان بىلەن، ھۇجرا ئىچىدە بەلكى پۈتكۈل سىرلىق قەلئە ئىچىدە ئاز دېگەندە 10 سائەت كېچە بولىدۇ.

— ئۇدۇلدىكى قىرائەتخانىڭىز خوجايىن، — دېدى يېشىل كۆزمۇ، — ئۇ يەردە ئولتۇرۇپ چاي ئىچسىڭىزمۇ ياكى دېرىزىدىن سىرتقا نەزەر سالسىڭىزمۇ، ياكى كىتاب كۆرسىڭىزمۇ بولىدۇ،

لازىمەتلىكلەر سىز ئېغىز ئاچقان ھامان ئۆزى ئالدىنكىرغا ھازىر بولىدۇ، ياكى بىز خىزمەتنىكىرزدە بولىمىز.

— سول تەرەپتىكى ئۇخلايدىغان ھۇجرىنكىز، — دېدى كۆك كۆز، — ئوك تەرەپتىكى بولسا يۇز يۇيۇش، يۇيۇنۇش ئۆيى، ھۇجرىلار سىرلىق قەلئەدىكى ئەك ئېسىل، ئەك كۆركەم، ئەك ياخشى ھۇجرىلار، ئۇلار ھەم ئۇلارنىك ئىچىدىكى ھەممە نەرسىلەر ئۆزىنكىزگىلا خاس، سىزنىكىلا خىزمەتنىكىزنى قىلىدۇ، ھەتتا ئىشكىلەرمۇ سىزگىلا ئېچىلىدۇ، سىز ئۇچۇن بۇ ھۇجرىلار ئەك تىنچ، ئەك بىخەتەر، قولايلىق. ئەمدى يۇيۇنۇپ ئارام ئالغايسىز!

— ھازىر سائەت قانچە بولدى؟ — سوردى پەخرىدىن.

شۇ ھامان قىرائەتخانىدىكى مۇشۇكياپىلاق سائەت جاۋاب بەردى:

— كېچە سائەت 12 دىن 36 مىنۇت، 18 سېكونت، 9 دەقىقە ئۆتتى.

پەخرىدىن يۇيۇنۇۋېلىشنى ئويلىدى - يۇ، لېكىن بۇ يەردىكى نەرسىلەرنىك ھەممىسىنىك جېنى بارلىقىنى ئويلىغىنىدا كىيىمىنى سېلىپ يۇيۇنۇشنى خالىمىدى، ھەممىسىنىك كۆزىچىلا يالتىراچ يۇرۇپ قالىدىغاندەكلا ھېس قىلدى.

— ئۇخلايمەن، — دېدى ئۇ ئاخىر سەل ئويلىنىۋېلىپ.

— بىراق، يۇيۇنۇۋالمىسىڭىز كارىۋىتىڭىز سىزنى ياتقۇزمايدۇ، — دېدى يېشىل كۆز.

— يوتقان - كۆرپىلەرمۇ سىزنى يېقىن يولاتمايدۇ، — دېدى كۆك كۆز، — چۇنكى، سىز ھازىر ھەممىدىن ئاۋۋال يۇيۇنۇشقا، سەپەر توزانلىرىدىن پاكلىنىشقا موھتاج.

پەخرىدىن ئامالسىز بوينىدىن سۆرىگەندەك يۇيۇنۇش ئۆيىگە كىردى، بىراق بىلىكىدىكى شاتۇتى مەلىكمۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ بىللىلا كىردى.

— سىلەر چىقىپ كېتىڭلار! — دېدى پەخرىدىن.

— خوپ خوجايىن، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار، — ياردىمىمىز كېرەك بولسا تارتىنماي چاقىرىڭ.

ئاندىن ئۇلار كەينىچىلەپ مېڭىپ چىقىپ كېتىشتى، بىراق شاتۇتى مەلىكە بولسا نېمىلەرنىدۇر غۇدۇرىغىنىچە، نارازىلىق كەيپىياتى بىلەن چىقىپ كەتتى.

پەخرىدىن يۈيۈنۈش ئۆيىگە نەزەر سالدى، ئۇدۇلدا ئاق قاشتاش بىلەن سىپىسىلىق ياسالغان كىچىك كۆلچەك بار ئىدى، كۆلچەككە تامدىكى گۈل شەكىللىك جۇمەكتىن سۇ چۈشىدىغاندەك ئىدى، تورۇستىمۇ سۇ پۈركۈيدىغان گۈل شەكىللىك جۇمەك بار ئىدى، ياندا يۈز يۇيۇش دېسى ئورنىتىلغان تومپۇچكا، تامدا بولسا داستقا توغرىلانغان گۈل شەكىللىك جۇمەك بار ئىدى. يەنە تېخى تەكچىدە چىش چوتكىسى، چىش پاستىسى، ئەتىر سوپۇن، چاچ يۇيۇش سۇيۇقلۇقى دېگەنلەر تىزىلغان، بۇلۇڭدىكى ئادەم بويى ئېگىزلىكتىكى تۆت پۇتلۇق، تۆت قوللۇق كىيىم ئاسقۇ جازىغا چوڭ ـ كىچىك يىپەك لۆڭگىلەر ئېسىلغانىدى.

ــ كۆلگە چۆمۈلەمسىز خوجايىن؟ ــ سورىدى شۇ چاغ تامدىكى جۇمەك.

ــ ياكى سۇ پۈركۈيمۇ؟ ــ دېدى تورۇستىكى گۈل شەكىللىك سۇ پۈركۈگۈچ.

پەخرىدىن تەمتىرەپ قالدى: «بۇ بەك قاملاشمىغان ئىش بولدى، بۇ نېمىلەر قاراپ تۇرسا قانداقمۇ كىيىم سالىمەن» دېدى ئىچىدە.

ــ بىز دېگەن پەقەت سۆزلىيەلەيدىغان ئۈسكۈنىلەر، ــ دېدى شۇ چاغ كىيىم ئاسقۇ تەسەللى بېرىۋاتقاندەك، ــ خاتىرجەم كىيىمىڭىزنى سېلىۋېرىڭ، بىز ئۈچۈن كىيىم كىيگەن هالىتىڭىزمۇ، كىيىمسىز هالىتىڭىزمۇ بەربىر ئوخشاش، ئاستا ـ ئاستا كۆنۈپ قالىسىز.

پەخرىدىن ئاخىر كەش، پايپىقىنى سالدى، ئاندىن كۆڭلەك ـ ئىشتىنىنى سالدى، كالتە ئىشتان بىلەنلا قالدى.

ــ ئۇنىمۇ سېلىۋېتىڭ خوجايىن، ــ دېدى شۇ چاغ بىر بۇلۇڭدىكى شاهماتنىڭ گەردىسىگە ئوخشايدىغان بىر هەيكەل. ئۇنىڭ شاهمات گەردىسىدىن بىر جۈپ قوللىلا ئارتۇق ئىدى، ــ هەممىنى يۇيۇۋېتىشىمىز كېرەك، سىرلىق قەلئەدە سىزگە باشقا كىيىم

بېرىلمەيدۇ، ئۆزىڭىز كىيىپ كەلگەن كىيىمنى كىيۈپرىسىز، چۈنكى سىرلىق قەلئەدىكىلەرنىڭ كىيىم ئالماشتۇرىدىغان ئادىتى يوق.

«دېمىسىمۇ بۇ يەردىكىلەر ساپلا ھايۋانات، ئۇچار قانات ياكى ھاشارات تۇرسا» ئويلىدى پەخىرىدىن «ئۇلار قانداقمۇ كىيىم ئالماشتۇرسۇن، چۈنكى ئۇلارنىڭ كىيىمى ئۆز تېنىدىكى تېرە ياكى قاسراق، ئۇنى شىلۈپتىپ، باشقىغا ئالماشتۇرغىلى بولمايدۇ ـ دە، بۇنى بىلگەن بولسام كېلەر چېغىمدا بىرەر قۇر كىيىمنى ئېلىۋالاركەنمەن».

ئۇ ئاخىر ئاندىن تۇغما ھالىتىگە كەلدى، ئاندىن خۇددى قانچىلىغان كۆزلەر يالتىراچ بەدىنىگە سەپسېلىۋاتقاندەك تولىمۇ ئوڭايسىزلانغان ھالدا كۆلچەككە چۈشۈپ:

— چۆمۈلىمەن، — دېدى تامدىكى جۈمەككە.

— ئىسسىق سۇمۇ ياكى سوغۇق سۇمۇ؟

— ئىلمان بولسىلا بولدى.

شۇ ھامان گۈل شەكىللىك جۈمەكتىن شاررىدە قىلىپلا كۆلچەككە ئىلمان سۇ قۇيۇلدى، كۆلچەك تېزلا توشتى، پەخرىدىن سۇغا چۆكتى، بەكمۇ راھەتلەندى، شۇ چاغ ئەتىر سوپۇنلار كېلىپ، ئۇنىڭ بەدىنىگە سۈركىلىشكە باشلىدى، ئۇلارنى بىر كۆرۈنمەس قول كېلىپ سۈرتۈپ قويۇۋاتقاندەكلا ئىدى. ئۇلارنىڭ بىرى بويۇن ـ باشلىرىغا؛ بىرى كۆكرەك، مۈرە ـ گەجگىسىگە؛ بىرى قورساق ـ دۈمبىسىگە؛ بىرى پاچاق، يوتىلىرىغا سۈركەلدى. ھېچقايسىبىرى ئۆز دائىرىسىدىن ھالقىپ كەتمىدى، چاچ يۇيۇش سۇيۇقلۇقىمۇ ئۇچۇپ كېلىپ بېشىغا قۇيۇلدى، ئاندىن بىر كۆرۈنمەس قول ئۇۋۇلدى، بۇلار ھەممىسى تولىمۇ خۇش پۇراق ۋە راھەتبەخش ئىدى.

شۇ چاغ يەنە ھېلىقى گەردىگە ئوخشاش ھەيكەل قوللىرىنى ھەركەتلەندۈرۈپ، پەخرىدىنىڭ كىيىملىرىنى كۈمۈش داسقا سالدى، تامدىكى بىر جۈمەكتىن داسقا سۇ قۇيۇلدى، تەكچىدىكى كىر سوپۇنى كېلىپ كىيىملەرگە سۈركەلدى، بىر خالتىدىن پاراشوك سوپۇن تۆكۈلدى، ئاندىن ھەيكەل كىيىملەرنى ئۇۋۇلاپ، ئۆرۈپ ـ چۆرۈپ يۇيۇشقا باشلىدى.

ـ يىرتىپمۇ قويارمۇ؟ـ دەپ پىچىرلىدى پەخىردىن خاتىرجەم سىزلىنىپ.

ـ خاتىرجەم بولۇڭ خوجايىن، ـ دېدى كىيىم يۇغۇچى، ـ يىرتىلىپ كەتمەيدۇ، بەلكى يىرتىق بولسىمۇ ئەسلىگە كېلىپ قالىدۇ.

پەخىردىن ئورۇنسىز گەپ قىلىپ قويغىنىغا خىجىل بولدى. ئۇ يۇيۇنۇپ بولۇپ خېلىلا يەڭگىللەپ قالغاندى، پۇتۇن بەدىنىدىن خۇشبۇي ھىد كېلىپ تۇراتتى، لۆڭگىلەر ئۈچۈپ كېلىپ ئۇنى سۈرتۈپ قويۇشتى.

ـ كىيىملەر يۇيۇلۇپ بولدى، ـ دېدى كىيىم يۇغۇچى ئۇنىڭ كالتە ئىشتىنىنى ئۇزىتىپ تۇرۇپ، ـ بۇنى كىيىپ تۇرۇڭ، قالغانلىرىنى دەزمالالاپ، ئەتە ئەتىگەندە يەتكۈزۈپ بېرىمىز.

پەخىردىن كالتە ئىشتىنىنى كىيۋالدى، ئاندىن يۇيۇنۇش ئۆيىدىن چىقتى. ئۇنىڭ كېلىشكەن قەددىنى كۆرۈپلا مۇشۇك خان قىزلار:

ـ ۋاھ! ـ دېۋەتتى ھەۋەس بىلەن.

ـ يۈزى قېلىنلار! ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىقلىنىپ، ـ كۆزۈڭلەر تېگىپ كەتمىسۇن يەنە.

مۇشۇك خان قىزلار ۋىلىق ـ ۋىلىق كۈلۈپ قويۇشتى. پەخىردىن يەنە بىر ھۇجرا ئىشىكىگە ماڭدى، ئىشىك ئۆزلۈكىدىن ئېچىلىپ بەردى، شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار سوغدىشىپ بىللە كىردى.

پەخىردىن بۇ ھۇجرىنىڭ كىشىگە يېقىملىق تۇيغۇلارنى بېغىشلايدىغان، ئازادە ھەم كۆركەملىكىدىن خۇرسەن بولدى. تورۇستا زىننەت چىرىغى بولۇپ، پوزا ئورنىدا بىردىن يالتىراق قوڭغۇز بار ئىدى.

ـ كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن خوجايىن! ـ دېدى ئۇلار بىر ئېغىزدىن.

ياندا بولسا ئاق يىپەك چىملدىق تارتىلغان شاھانە كارىۋات بار ئىدى. مۇشۇك خان قىزلار بېرىپ چىرايلىق يېغىپ قاتلاپ قويۇلغان كۆرپە ـ ياستۇق، يوتقانىنى بىر چىرايلىق سالدى، ئاندىن پەخىردىنگە يۈزلىنىپ:

— مەرھەمەت خوجايىن، بەدىنىڭىزنىى ئۇۋۇلاپ قويامدۇق قانداق؟ — دېيىشتى قىزغىنلىق بىلەن.

— ھاجىتى يوق، رەھمەت، — دېدى پەخىرلىنىپ.

— چىقىپ كېتىش! — دېدى شاتۇتى مەلىكە كارىۋات يېنىدىكى ئالتۇن قوندىقتا ئولتۇرۇپ.

مۇشۇك خان قىزلار:

— ياخشى چۇش كۆرۈڭ! — دېيىشكىنىچە كەينىچىلەپ مېڭىپ چىقىپ كېتىشى ھامان ئىشىك يېپىلىپ قالدى. پەخىرلىنىپ يوتقانغا كىرىپ ياتقان ھامان يالتىراق قوڭغۇزلار نۇر چېچىشتىن توختىدى، كارىۋات بېشىغا نەقىشلەنگەن بىر مۇزىكانتنىڭ قاپارتما سۇرىتى مۇڭلۇق ئەللەي مۇزىكىسى ياڭراتتى، سۇ پەرىسى قىياپىتىدىكى ناخشىچى بولسا كېرەك، تەڭكەش قىلىپ خويمۇ يېقىملىق ۋە ئارامبەخش ئەللەي ناخشىسى باشلىدى، بىراق شاتۇتى مەلىكە:

— جىم بولۇش! — دەپ چالۋاقىدى ئۇلارغا، — خوجايىن يا كىچىك بالا بولمىسا.

شۇ ھامان مۇزىكىمۇ، ناخشىمۇ چىپىدە توختىدى ۋە:

— ئەجەب مىجەزى چۇسكىنا، — دېگەن غۇدۇراش ئاڭلاندى.

پەخىرلىنىپ بولسا راھەتبەخش تۆشەك ئىچىدە تېزلا ئۇيقۇغا كەتتى ۋە ناھايىتىمۇ ئۇزاق، لېكىن شېرىن چۈشلەر قاينىمىغا غەرق بولدى، چۈشىنىڭ ئاخىرىدا ھېلىقى سېھرىگەر ئۇستازنىڭ يېرىم گەۋدىسىنى يەنە كۆردى. ئۇنىڭ تۆۋەنكى يېرىمى ھاۋاغا سىڭىپ كەتكەنىدەكلا ئىدى، تەبەسسۇملۇق چېھرىدىن نۇر يېغىپ تۇراتتى.

— سېنى ئالدىڭغا چىقىپ كۈتۈۋالالمىدىم ئوغلۇم، — دېدى ئۇ يۇمشاق ئاۋازدا، — كەچۈرگىن، ئەپۇ سورىغىنىم بولسۇن ئۈچۈن ساڭا بىرنەرسە كۆرسىتەي، چوقۇم خۇش بولسەن، — ئاندىن ئۇ ئاپئاق، لېكىن ئورۇق قوللىرىدا مەھكەم تۇتۇۋالغان بىر يۇمىلاق ئەينەكنى كۆرسەتتى. پەخىرلىنىپ ئەينەككە قارىغانىدى، ئۆز ئۆيىنى كۆردى. ئانىسى شۇ تاپتا ھېچنېمىدىن غېمى يوق تاماق ئېتىش بىلەن ئالدىراش ئىدى. ئۆيدىكى ھەممە نەرسىلەر جايىدا، بىرلا پەخىرلىنىڭ

رامكىلانغان سۇرىتى ۋە ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك باشقا نەرسىلەر يوق ئىدى.

— مەن ھېچكىمنىڭ ئېسىدە قالمىغانىدىمەنمۇ؟ — پەخرىدىن مەيۈسلىنىپ شۇنداق شۇڭىلىدى.

شۇ ھامان ئەينەكتە ئەمدى دوستى ئادىلجان كۆرۈندى. ئۇ پەخرىدىن بىلەن ئىلگىرى بىللە چۈشكەن سۇرىتىگە قاراپ ئويغا چۆكۈپ ئولتۇراتتى، بىراق سۇرەتتە ئۇلا بولۇپ، ئۇنىڭ يېنىدىكى پەخرىدىنگە تېگىشلىك ئورۇن بوش قالغان، گويا بۇ سۇرەتتىكى پەخرىدىنمۇ ئۇنىڭ ئۆزى بىلەن بىللە كېتىپ قالغاندەكلا ئىدى.

— مەندىن سەنلا ئەنسىرەۋېتىپسەن، پەقەت سېنىڭلا ئېسىڭدە بارکەنمەن، — دېدى ئۇ كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ.

شۇ ھامان سۇرەتتە ئۇنىڭ كۈلۈپ تۇرغان سىيماسى پەيدا بولدى، ئاندىن داڭقېتىپ قالغان ئادىلجانغا قاراپ:

— خاتىرجەم بول دوستۇم، مەن ئامان - ئېسەن، ياخشى تۇرۇۋاتىمەن، بىز ھامان بىر كۈنى يەنە دىدارلىشىمىز، — دەپ خۇشال ھالدا قول پۇلاڭلاتتى - دە، — خەير - خوش، ئامان بولغىن! — دەپ توۋلىغىنىچە ئاستا - ئاستا غايىب بولدى. سېھرىگەر ئۇستازمۇ، قولىدىكى ئەينەكمۇ شۇنىڭ بىلەن تەڭ غايىب بولدى، چۈنكى سىرتتا قوڭغۇراقنىڭ جىرىڭلىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ، ئۇنى ئويغىتىۋەتكەنىدى.

شۇ چاغ يەنە سىرتتىن ۋاراڭ - چۇرۇڭ ئاڭلاندى:

— ۋاقىت توشتى، ئۇ ئورنىدىن تۇرۇشى كېرەك، — دەۋاتاتتى بىرى. بۇ بىر ناتونۇش ئاۋاز ئىدى، — ئۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزى ئۇچۇن نەقەدەر مۇھىملىقىنى بىلىشى كېرەك.

— ياق! ئۇ ئاخشام يېرىم كېچىدىن ئاشقاندا ئاندىن ئۇخلىغان، ياخشىراق ئارام ئېلىشى كېرەك، — دەۋاتاتتى بىرلىرى، بۇ مۇشۇك خان قىزلارنىڭ ئاۋازى ئىدى.

ھېلىقى ناتونۇش ئاۋازنىڭ ئىگىسى بۇنىڭغا ئۇنىماي:

— قاچان كېلىشى، قاچان ئۇخلىشى بىلەن كارىم يوق، بۇ دېگەن قائىدە. سىرلىق قەلئەدىكىلەرنىڭ ھەممىسى دەل سائەت 6 دە

ئورنىدىن تۇرۇشى كېرەك.

— كۆتۈر ئۇنداق قائىدەڭنى! — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار، — ئۇ يېڭىلا كەلگەندىكىن بۇگۈنچە قائىدىگە بويسۇنمىسىمۇ بولىدۇ، تېز يوقال! بولمىسا ھېلى ۋايجىنىڭنى چىقىرىۋېتىمىز بىكار.

— يوقال! — بۇ ئىشىك خانىئايىمنىڭ ئاۋازى ئىدى.

پەخرىدىن دەرھال تۇرۇپ كەتتى، كارىۋات يېنىدا كىيىم يۇغۇچىنىڭ يۇيۇپ دەزمالالاپ يىپىپ ھالەتكە كەلتۈرۈپ قويغان كىيىملىرىنى پەتنۇستا تۇتۇپ تۇرغانلىقىنى كۆردى.

— ئۇخلاۋېرىڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئۇزاقراق ئۇخلۇۋېلىڭ، ھېلىقى گەپ ئاڭلىمايدىغان رودۇپايغا ئۆزۈملا چىقىپ تېتىيمەن.

— بولدى، ئەمدى ئۇخلىمايمەن، تېزرەك سىرتقا چىقىپ كۆرۈپ باققۇم بار، — دېدى پەخرىدىن كېرىلىپ قويۇپ.

— بۇياققا كىرىش! — توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە.

شۇ ھامان مۇشۇك خان قىزلار ھۇجرىغا كىرىشتى. ئۇلارنىڭ ھازىرلا تېخى ئىشىك سىرتىدا بىرسىگە ھۇرپەيگەندىكى ئەلپازىدىن ئەسەرمۇ يوق، بەلكى بەك مۇلايىم ۋە ئىتائەتمەن قىياپەتتە ئىدى. ئۇلارنى تۇنجى كۆرگەن كىشى مۇشۇ ھالىتىگە قارىسىلا: «بۇلار ئۆمرىدە بىرەر چۈمۈلىگىمۇ ئازار قىلمىغان، ھەتتا بىرەرسىگىمۇ ئۇنۇڭ سۆزلەپمۇ باقمىغان بولسا كېرەك» دەپ قالاتتى.

— كەچۈرۈڭ خوجايىن، — دېدى ئۇلار، — قوڭغۇراقچى سىزنى «ئورنىدىن تۇرۇشى كېرەك» دەپ تۇرۇۋالدى، ئۇنىڭ بىلەن سەل قىزىرىشىپ قالدۇق، ئارامىڭىزغا دەخلى قىلىپ قويغىنىمىزنى كەچۈرۈڭ.

— ھېچقىسى يوق، — دېدى پەخرىدىن، — ھاجەتخانا قەيەردە؟

شۇ تاپتا ئۇنىڭ زادىلا ھاجىتى قىستىمىغان بولسىمۇ، لېكىن ئىلگىرى ئۆز ئۆيىدە كۈندە ئەتىگىنى تۇرۇپلا ھاجەتخانىغا كىرىپ-چىقىپ كۆنۈپ قالغىنى ئۈچۈن شۇنداق سورىغانىدى.

— كەچۈرۈڭ خوجايىن، — دېدى يېشىل كۆز، — سەمىڭىزگە سىلىپ قويساي، بىزنىڭ سىرلىق دۇنيادا ھاجەتخانا يوق، چۈنكى

ھېچكىم ئۇنىڭغا موھتاج ئەمەس، چۈنكى بۇ يەردە يەپ - ئىچىش بولمايدۇ، يەپ - ئىچىش بولدى دېگەندەمۇ قورساق تويغۇزۇش، ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇرۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى تەمنى تېتىپ بېقىشقا قىزىقىپ ياكى ھۇزۇرلىنىش ئۈچۈن ئانچە - مۇنچە يەپ - ئىچىپ قويىدۇ، يېگەن - ئىچكىنى بولسا سىڭىپلا كېتىدۇ، سىرتقا چىقىرىدىغان قالدۇقى بولمايدۇ، بۇ يەرنىڭ ساپ ھاۋاسىنىڭ ئۆزىلا بىزنىڭ ئوزۇقمىز.

— چۈشەندىم، — دېدى پەخرىدىن كۈلۈمسىرەپ، — بۇمۇ ياخشى بولغىنى، — ئاندىن ئۇ كىينىشكە تۇتۇندى. مۇشۇك خان قىزلار دەرھال كېلىپ، ئۇنى شاھزادىلەرنى كۈتكەندەك ئۇنىڭغا ياردەملەشتى، ئۇلارنىڭ تولىمۇ قىزغىن، مۇلايىملىقىغا قاراپ ئۇ: «نېرى تۇر» دېيىشكە تىلى بارمىدى، بىراق شاتۇتى مەلىكىنىڭ بۇنىڭغا قورسقى كۆپۈپ، پەيلىرى ھۇرپىيىپ كەتتى، شۇنداقتىمۇ كىينىشكە ياردەملىشىش ئۆزىنىڭ قولىدىن كەلمەيدىغان بولغاچقا، باشقا ياققا قارىۋېلىپ، ئاچچىقىنى بېسىۋالدى. مۇشۇك خان قىزلار بولسا پەخرىدىنگە كىيىملىرىنى ئۆزىلا كىيدۈرۈپ، تۇگمىلىرىنىمۇ ئېتىپ قويۇشتى. ئەتىر سېپىلگەن پايپاق ۋە مايلاپ پارقىرىتىۋېتىلگەن كەشلىرىنىمۇ ئالدىرىماي كىيدۈرۈشتى. ئۇلارنىڭ خېنە ياققان قوللىرى پاختىدەك يۇمشاق، ھېلىلا بىرسىنى مورلىماقچى بولغان تىرناقلىرى بىرنىڭ شاپتۇل چېچىكى رەڭدە، بىرنىڭ ئانار گۈلى رەڭدە لاكلانغان، لېكىن زادىلا تاتىلاپ سالمايتتى، بەلكى يۇمشاق تېگەتتى.

پەخرىدىن كىينىپ بولغاندىن كېيىن شاتۇتى مەلىكە كېلىپ ئۇنىڭ ئوڭ مۇرىسىگە قوندى، ئاندىن مەغرۇرلۇق بىلەن مۇشۇك خان قىزلارغا قاراپ قانات قېقىپ قويدى، ئىشىك پەخرىدىن يېقىنلاشقان ھامان:

— خەيرلىك سەھەر خوجايىن! — دەپ ئۆزلۈكىدىن ئېچىلدى.

پەخرىدىن دالانغا چىقتى، قىرائەتخانىغا كىرگەندى، ھەممە نەرسىنىڭ جايى - جايىدا رەتلىك قويۇلغىنىنى كۆردى. ئۆيدىكى ھەممە نەرسە تەڭلا:

ــ خەيرلىك سەھەر خوجايىن! ــ دېيىشتى سالام بېرىپ.

ــ خەيرلىك سەھەر، ــ دېدى پەخرىدىنمۇ خۇشخۇيلۇق بىلەن. ئاندىن، ــ سىلەردىن ئۆتۈنسەم، رەنجىمىسەڭلار بۇنىڭدىن كېيىن مەن گەپ سورىمىغۇچە گەپ قىلمىساڭلار، تەلەپ قىلمىغۇچە ئورنۇڭلاردا تۇرۇۋەرسەڭلار، ئىلگىرى شۇنداق مۇھىتقا كۆنۈپ قالغانىدىم.

ــ سىز نېمە دېسىڭىز شۇ بويىچە بولىدۇ خوجايىن، ــ دېيىشتى ئۇلار، ــ ھازىردىن باشلاپ بۇيرۇقىڭىزنى ئىجرا قىلىمىز.

پەخرىدىن قىرائەتخانىنىڭ كەڭ ۋە سۈزۈك خىرۇستال ئەينەكلىك دېرىزىسىدىن سىرتقا نەزەر سالدى. شۇ تاپتا ئۇ قەلئەنىڭ ئەڭ ئېگىز يېرىدە تۇرغانىدەكلا ئىدى، چۈنكى دېرىزە تۆۋىنىدە گۈمبەزلەرنىڭ قۇببىلىرى ۋە مۇنارلارنىڭ چوققىلىرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. نېرىدا بولسا تولىمۇ تۆۋەندە زۇمرەتتەك جىلۋىلىنىپ تۇرىدىغان كۆل يۈزى ۋە كۆل ئەتراپى مەنزىرىسى غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

پەخرىدىن كەينىگە يېنىپ ھوجرىسىدىن چىقتى، كاردىوردا ھېچكىم يوق ئىدى. تاملاردىكى يېرتقۇچلارنىڭ باش ھەيكەللىرى ئۇنىڭغا قاراپ قويۇشتى، ئاندىن كۆز ـ قۇلاق، ئېغىز ـ بۇرۇنلىرىنى تەڭلا ئىشقا سېلىپ، بىر ـ بىرىگە ئىما ـ ئىشارەت قىلىشقا باشلىدى.

ــ ئەدەپسىزلەر!ــ توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىقى بىلەن، ــ تېخى بىزنى كۆزىمىزچىلا ئىما ـ ئىشارەت بىلەن زاڭلىق قىلىشۋاتقىنىنى.

شۇ ھامان ئىشىك تۇۋىدە تولىمۇ مۇلايىم، رايىشلىق بىلەن قول باغلاپ تىك تۇرۇشقان مۇشۇك خان قىزلار ئوقتەك ئېتىلىپ بېرىپ، بىرنەچچە ھەيكەلنىڭ يۈزلىرىنى مورلاپ، ئېغىز ـ بۇرنىنى يوقلا قىلىۋەتتى. قورقۇنچلۇق بۇ يېرتقۇچلارنىڭ باش ھەيكەللىرى خەنجەردەك چىشلىرى ۋە نەيزىدەك مۇڭگۈزلىرىنى ئىشقا سالمايلا يەنە چاقماقتەك ئۆز ئورنىغا قايتىپ، ھېچ ئىش بولمىغاندەك ئىلگىرىكى مۇلايىم ھالىتىدە قول باغلاپ تۇرۇشتى.

ــ خوپ بولدى! ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە پۇخادىن چىققاندەك بولۇپ، مۇشۇك خان قىزلارغا قاردى ۋە، ــ بىزنى ساقلاڭلار ئوماقلىرىم، ــ دېدى مۇلايىملىق بىلەن.

ــ خوپ، مەلىكە ئالىيلىرى! ــ دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار ئەركىلىگەندەك.

پەخىرىدىن ئەمدى كارىدورنىڭ يەنە بىر تەرىپىگە قاراپ ماڭدى، بىراق ئالدىدا ئەمدى يا يول يوق، يا ئىشىك، بەلكى يوغان بىر ئالتۇن رەڭلىك شىر ئاغزىنى ھاڭغىرقاي ئېچىپ ئولتۇراتتى.

ــ ئۇنىڭ ئاغزىغا كىرىڭ! ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ قورقماي بىمالال كىرىۋېرىڭ.

بىراق، شىرنىڭ ئاغزىغا پەخىرىدىن پاتىدىغاندەك ئەمەس ئىدى، شۇڭا سەل ئىككىلىنىپ تۇرۇپ قالدى. شۇ ئارىدا شىرنىڭ ئاغزى بىردىنلا يۇمۇلۇشقا باشلىدى.

ــ تېز بولۇڭ! ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىرىتىپ، ــ ئۇ ئاغزىنى يۇمۇۋالسا بۇ كارىدوردىن چىقالمايمىز.

پەخىرىدىن تەۋەككۈل قىلىپ دەرھال شىرنىڭ ئاغزىغا قاراپ ئۇمتۇلدى، شۇ ھامان بۇ ئېغىز يوغان بىر دەرۋازىدەك بىلىنىپ، بىمالال كىرىپ كەتتى ۋە بىر زالغا چىقىپ قالدى. بايىقى ئىشىك غايىب بولدى، بىراق زالنىڭ تورۇسىدىن تۆۋەنگە تۇتىشىدىغان پەشتاق بار ئىدى، پەشتاقلار بولسا ناھايىتى كۆپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە مىدىرلاۋاتاتتى.

ــ تېز مېڭىڭ خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە يەنە جىددىيلىشىپ، ــ پەشتاقلار غايىب بولغۇچە پەسكە چۈشۈۋېلىڭ.

پەخىرىدىن دەرھال پەشتاقلار بىلەن تۆۋەنلەشكە باشلىدى. بىرىدىن يەنە بىرىگە چۈشۈپ بولۇشى كەينىدە قالغىنى غايىب بولۇپ، ئورنىدا بىر بوشلۇق قالاتتى، شۇڭا ئۇ يۈگۈرگەندەك تېزلىك بىلەن تۆۋەنگە چۈشتى، كەينىدىكى پەشتاقلارنىڭمۇ يوقلىش سۈرئىتى تېزلەشتى. ئاخىرقى پەشتاقتىن چۈشكىنىدە پەقەت ئەڭ يۇقىرىدىكى شەپكىنىڭ چېكىلىكىدەك بىر جايلا قالدى، بۇ ئۇلار شىرنىڭ ئاغزىدىن كىرىپلا پۈت قويغان جاي ئىدى.

زال قۇپقۇرۇق ئىدى، نە بۇلاردىن باشقا مەخلۇقات، نە تورۇستىكى ئاسما چىراغلاردىن باشقا مەنقۇلات كۆرۈنمەيتتى. تورۇستىكى ئاسما چىراغلارنىڭ لامپۇچكىلىرى ئورنىدا تۇپتەك ـ تۇپتەك يالتىراق

قوڭغۇزلار ئۇخلاپ ياتاتتى.

— ئۇلار كىچىچە خىزمەت قىلىپ هارغان گەپ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە چۈشەندۈرۈپ، — شۇڭا كۈندۈزى ئۇخلىشىدۇ.

— بۇ قەيەر؟ — سورىدى پەخرىدىن ئەجەبلىنىپ.

— كىچىلىك قىرائەتخانا، باشقىلارنى بۇ يەردە پەقەت كىچىسىلا كۆرەلەيمىز.

— مېنىڭ بۇ يەردە تۇرغۇم يوق، — دېدى پەخرىدىن زېرىكىش هېس قىلىپ، — مېنى تېزرەك سېهرگەر ئۇستازنىڭ يېنىغا ئېلىپ بار.

— كەچۈرۈڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە خىجىللىق بىلەن، — بۇ تاپشۇرۇقنىڭ ئورۇنلىيالمايدىكەنمەن، چۈنكى خىزمەت قوللانمامدا بۇ هەقتە هېچنېمە يوقكەن، «سېهرگەر ئۇستاز» دېگەننىمۇ بىرىنچى قېتىم سىزدىن ئاڭلاۋاتىمەن تېخى، ئەگەر خالىسىڭىز باشقا جايلارغا ئېلىپ بارای.

— قېنى ماڭايلى! — دېدى پەخرىدىن تەقەززالىق بىلەن.

شاتۇتى مەلىكە ئۇنى باشلاپ زالنىڭ بىر تەرىپىگە ئېلىپ باردى، تامدا بىر ـ بىرىگە يانداش ئۈچ كاللا بار ئىدى. بىرى شىرنىڭ، بىرى ئەجدىهانىڭ، بىرى يولۋاسنىڭ ئىدى، بۇ ئۈچ باش توختىماستىن كىمنىڭدۇر غەيۋىتىنى قىلىشۋاتاتتى.

— بىزگە ئىشىك ئېچىپ بېرىڭلار! — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئۈچۈپ بېرىپ.

— بىكار ئەمەسلىكىمىزنى كۆرمىدىڭمۇ؟ — دېدى شىر بېشى ئۇنىڭغا چەكچىيىپ.

— هۇ ئەدەپسىز! — دېدى شاتۇتى مەلىكە قاناتلىرى بىلەن شىرنىڭ بېشىغا ئۇرۇپ، — مەلىكىگە شۇنداق گەپ يانداۋرۇشنى ساڭا كىم ئۆگەتتى.

— كەچۈرسىلە مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى شىر بېشى ئۇنىڭ تاجسىغا قاراپ قويۇپ، — بىلمەي قاپتىمەن.

— توغرا، بىزمۇ بىلمەي قاپتىمىز مەلىكە ئالىيلىرى، — دېيىشتى ئەجدىها بېشى بىلەن يولۋاس بېشىمۇ مۇلايىملىق بىلەن، — شاتۇتى

خان جەمەتىدىن بىر مەلىكە تۇخۇمدىن چىقىپتۇ دەپ ئاڭلىدۇق، لېكىن ئۆزىنى كۆرمىگەنىدۇق، مانا ئۆزلىرى ئىكەنلىكلىرىنى ئەمدى بىلدۇق، ئەمدى بۇنداق ئەدەپسىزلىك قايتا يۈز بەرمەيدۇ.

— سىلەر كىم، بۇ يەردە نېمە ئىش قىلىسىلەر؟ — سورىدى شاتۇتى مەلىكە ئەمدى ئاچچىقى بېنىپ.

— بىز زالىنىڭ مۇھاپىزەتچىلىرى، — دېدى شىر بېشى جاۋاب بېرىپ.

— بۇ يەردە ھازىر ھېچنېمە بولمىسا، — دېدى پەخىرلىنىپ ئەجەبلىنىپ، — نېمىنى مۇھاپىزەت قىلىسىلەر؟

— بۇ يەردە دەل ھېچنېمە بولمىغانلىقى ئۈچۈن بىز ۋە باشقىلار مۇھاپىزەتچىلىككە قويۇلغان.

— يەنە كىملەر بار ئىدى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە زالغا يەنە بىر قېتىم كۆز يۈگۈرتۈۋېتىپ، — پۈتۈن زالدا سىلەر ئۈچ كاللىدىن باشقا مۇھاپىزەتچى كۆرمىدىمغۇ؟

— كەچ كىرگەندە ھەممىسى ئېنىق بولىدۇ مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى يولۋاس بېشى، — بىز كۈندۈزلۈك ئىسمېنىدا ئىشلەيمىز، كەچ كىرگەندە ئورنىمىزغا باشقىلار ئالمىشىدۇ.

— بىز بۇ يەرگە باشقىلارنىڭ بىرنەرسە ئەكىرىپ قويۇشىنىڭ ئالدىنى ئالىمىز، بولمىسا كېچىسى قىرائەتخانىغا كىتاب - ژۇرنال دېگەنلەر كەلگىلى ئۇنىماسمىش، — دېدى ئەجدىها بېشى.

— ئورۇندۇق - شىرەلەرمۇ كەلگىلى ئۇنىماسمىش، — دېدى يولۋاس بېشى تولۇقلاپ.

— چۈنكى، باشقا نەرسىلەر قويۇپ قويۇلسا كېچىسى قىرائەتخانىنىڭ تىنچلىقىنى بۇزارمىش، — دېدى ئۇچ باش تەڭلا يەنە.

— مەن تېخى سىلەرنى ئىشىك باقارلارمىكىن دەپ قاپتىمەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — بىز زالدىن قانداق چىقىپ كەتسەك بولار؟

— ئىشىك يوق، — دېدى شىر بېشى، — ھەركىم كىرىپ - چىقماقچى بولسا، ئۆزى ئىشىك ئېلىپ كېلىدۇ ياكى ئەپسۇن ئوقۇپ ئىشىك پەيدا قىلىدۇ.

— ئۇنداقتا ماڭا ئەپسۇن ئوقۇپ ئىشىك پەيدا قىلىپ بېرىڭلار، — دېدى پەخرىدىن، — مەن بۇ يەردىن چىقىپ كەتمەكچى.

— مۇشۇ بىرلا قېتىم ياردەم قىلايلى! — دېدى ئۇچ باش بىر ھازا مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن.

ئاندىن شىر بېشىنىڭ يېنىدىكى تامدىن شىرنىڭ بىر ئالدى پۇتى چىقتى، بۇ پۇت بىر ئالتۇن رەڭلىك تاياقچىنى چىڭ سىقىمدىۋالغانىدى. شىر بېشى بىرنېمىلەرنى شۇنىرلاپ تامغا شىلتىدى، تاياقچىدىن نۇر چاقناپ، تامدىن شىر پاتقۇدەك كامار ئېچىلدى.

— كىرىڭلار، — دېدى يولۋاس بېشى، — ئىشىك سېھىر قىلغۇچىغا لايىق ئېچىلىدۇ، تېز كىرىۋېلىڭلار.

پەخرىدىن دەرھال كامارغا بېشىچىلاپ كىرىپ كەتتى، ئارقىدىنلا شاتۇتى مەلىكىمۇ كىردى. ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئۇچ باشنىڭ:

— بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتماڭلار، چۈنكى بۇ قائىدىگە خىلاپ، — دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى، بىراق ئاۋاز تولىمۇ يىراق بولۇپ، سىرلىق قەلئەنى زىلزىلىگە سالدى، بۇ گويا ئېيتماڭلار دېگەن گەپنى ھەممىگە ئاڭلاتقان بىلەن باراۋەر ئىدى.

پەخرىدىن چاققانلىق بىلەن يەنە بىر كارىدورغا چىقىۋالدى، بىراق شاتۇتى مەلىكە چىقىپ بولغۇچە كامار غايىب بولۇپ، ئۇنىڭ پوكىنىغىچە تام سىرتىدا، قۇيرۇق تەرىپى تام ئىچىدە قالدى.

پەخرىدىن ئۇنى تارتىپ چىقارماقچى بولغانىدى، مۇمكىن بولمىدى، «قانداق قىلارمىز؟» دېدى ئۇ تىت - تىت بولۇپ.

— ھېچقىسى يوق خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ھامان قۇتقۇزۇۋالىدىغان بىرسى چىقىدۇ.

— ئۇنىڭغىچە سىقىلىپ ئۆلۈپ قالمىساڭلا بولاتتىغۇ، — دېدى پەخرىدىن.

— پەقەتلا سىقىلمىدىم، چىقىپ كېتەي دېسەم كامارغا بېشىم پىتىپ، باشقا يېرىم پاتماي كەپلىشىپ قالغانىدەك بولۇپ قالدىم، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

— ئەستاغپۇرۇللا، — دېدى پەخرىدىن ھەر تەرەپكە تەلمۇرۇپ.

تۆتىنچى باب

سېھرگەرلەر كۈتۈپخانىسىدا

كارىدوردا يەنىلا ئۇلاردىن باشقا بىرى يوق ئىدى، يەنە كېلىپ بۇ پەقەتلا يولۇقۇپ باقمىغان كارىدور ئىدى. تاملىرىدا خىلمۇخىل جانىۋارلارنىڭ رامكىلانغان سۈرەتلىرى بولۇپ، ئۇلار شاتۇتى مەلىكىنى ئىما - ئىشارەت قىلىپ كۈلۈشكە باشلىدى.

— خەپ سىلەرنى،— دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىقى بىلەن،— قۇتۇلۇۋالغاندىن كېيىن ھەممىڭنى تىتما - كاتاك قىلىۋەتمىسەم.

ئۇنىڭ پوپوزىسىدىن قورقتىمۇ ياكى باشقا سەۋەب بارمۇ رامكىلاردىكى جانىۋارلارنىڭ سۈرەتلىرى جىمىپ قېلىشتى. شۇ چاغ كارىدورنىڭ بىر تەرىپىدە كىچىك ئىشىك پەيدا بولۇپ، بىر غاز چىقىپ كەلدى، ئۇ چىقىشى بىلەن ئىشىك قومۇرۇلۇپ ئۇنىڭ قولتۇقىغا قىسىلىپ قالدى.

— ھەي! — چاقىردى پەخىرىدىن ئالدىراپ. بىراق غاز:

— كەچۈرگىن قەدىرلىكىم، ئىشىكىم ساڭا ماس كەلمەيدۇ، — دېگىنىچە ئىشىكنى يەنە بىر تامغا چاپلىدى - دە، كىرىپ كەتتى، ئۇ كىرىپ بولۇشى ھامان ئىشىك يوقاپ كەتتى.

پەخىرىدىن مەيۈسلىنىپ تۇرغانىدى، كارىدورنىڭ يەنە بىر بېشىدىن قولتۇقىغا كىتاب قىستۇرۇۋالغان بىر قىزىل خوراز تامنى تېشىپ چىققاندەكلا پەيدا بولدى - دە، ئالدىراش بۇ تەرەپكە كەلدى، بىراق پەخىرىدىنگە دىققەت قىلمىدى، خۇددى بۇ يەردە ئۆزىدىن باشقا بىرى يوقتەكلا ئۆتۈپ كەتتى، ئۇنىڭ بويى پەخىرىدىن بىلەن تەڭ بولۇپ،

تولىمۇ يوغان، بەستلىك ئىدى.

ــ ھەي! ــ ۋارقىرىدى پەخىرىدىن ئۇنىڭ كەينىدىن، ــ ماڭا ياردەم قىلىڭلارتسەڭلەر.

ــ نېمە؟ ــ چۆچۈپ، سەكرەپ كەتتى قىزىل خوراز، ــ گەپ قىلغان قايسىڭ؟ ــ ئۇ تامدىكى سۇرەتلەرگە قاراپ چىقتى، بىراق سۇرەتلەردىكى جانىۋارلار قېتىپ قالغاندەك تۇرۇشاتتى، ــ گەپ قىلىش! ــ دېدى قىزىل خوراز يەنە، ــ بولمىسا چوقۇلۇۋېتىمەن جۇمۇ.

ــ گەپ قىلغان مەن، ــ دېدى ئۇنىڭ ئۇدۇلىدىكى جازىغا ئېلىنغان سۇرەت ئىچىدىكى بىر جۈپ قوشماق ئۆردەك تەڭلا قاناتلىرىدا ئىما قىلىپ، ئۇلارنىڭ سۆزىنى كۆلدە ئۈزۈپ يۈرگەن نېلۇپەر گۈللىرىمۇ تەستىقلىغاندەك باش لىڭشىتتى.

قىزىل خوراز ئەمدى پەخىرىدىنگە يۈزلەندى، ئۇنى تېخى ئەمدىلا كۆرۈۋاتقانىدەك ئەتراپىنى بىر ئايلىنىپ چىقتى، يەنە تېخى كىتاب ئارىسىدىن بىر لوپا ئەينەكنى چىقىرىپ، پەخىرىدىنگە لوپا ئەينەك ئارقىلىق سىنچىلاپ قارىدى. ئارقىدىنلا لوپا ئەينەكنى كىتاب ئارىسىغا تىقىۋېتىپ، يەنە بىر تىڭشىغۇچنى ئېلىپ، ئۇنىڭ كۆكرىكىگە قويۇپ، يۈرەك سوقۇشىنى تىڭشىدى، تېخى قول بىغىشىنىڭ تومۇرىنى تۇتۇپ، بۇرنىغا كىچىك بىر ئەينەكنى تۇتۇپمۇ باقتى، ئاخىرىدا كەينىگە بىر قەدەم شوخشۇپ:

ــ سەن تىرىكمۇ؟ ــ دەپ سورىدى يەنە ئىشەنچ قىلالمىغاندەكلا.

ــ شۇنداق! ــ دېدى ئۇنىڭ قىلىقلىرىدىن كۈلگۈسى كېلىپ تۇرغان پەخىرىدىن، بىراق ئۇنى رەنجىتىپ قاچۇرۇپ قويماي دەپ كۈلكىسىنى زورىغا باستى.

ــ يا رەببىم! ــ دېۋەتتى قىزىل خوراز، ــ بۇ يەردە تىرىك ئادەمنى ئۇچرىتارمەن دەپ ئويلىمىغانىدىم.

ــ نېمە! بۇ يەردە ئادەملەر يوقمىدى؟ ــ سورىدى پەخىرىدىن تەئەججۈپ بىلەن.

ــ بۇ يەردە ھايۋانات، ئۇچار قانات، ھاشاراتلار بار، يەنە

ئۆسۈملۈك تۈرىدىكىلىرىمۇ بار، ساڭا ئوخشاش تىرىك ھەم پۈتۈن ئادەمنى بۈگۈنلا كۆرۈشۈم.

— ساڭا بۇ يەردە تۇرغىلى قانچە يىل بولدى؟ — سورىدى پەخرىدىن قىزنقىپ.

— 1000 يىل، — دېدى قىزىل خوراز پەخرلەنگەندەك.

— 1000 يىل، — پەخرىدىن ئۇنىڭ ئەستايىدىللىق بىلەن جاۋاب بېرىۋاتقىنىغا قاراپ ئىشەنمەي تۇرالمىدى، لېكىن شۇنداقتىمۇ ھەيرانلىقىنى يوشۇرالمىدى.

— 1000 يىل، — دېدى قىزىل خوراز تەكرارلاپ، — سەنچۇ؟

— تېخى تۇنۈگۈن كەلدىم.

— قانچىگە كىردىڭ؟

— ئەمدىلا 18 گە كىردىم.

— ۋاي خۇدايىمەي، سەن مېنىڭ 982- ئەۋلاد چۈجىلىرىم بىلەن تەڭتۇش ئىكەنسەنغۇ؟

— سېنىڭ نەچچە مىڭلىغان نەۋرە - چەۋرىلىرىڭ بارىكەن - دە، — سورىدى پەخرىدىن زوقلىنىپ، — ئۇلارنى كۆرسەڭمۇ تونۇپ بولالماسسەن.

— شۇنداق! — دېدى قىزىل خوراز ئەمدى كىتاب ئارىسىدىن بىر ئورۇندۇقنى ئېلىپ پۈتلىرىنى ئالماپ ئولتۇرۇپ، ئۇ خېلى ئۇزاق پاراڭلىشىدىغاندەكلا ئىدى، — چۈنكى، ئۇلاردىن بىرسىمۇ يوق، مەن تېخى توي قىلمىغان. نېمىشقا دېسەڭ، ئاشۇ قېتىملىق ۋەقەدە مېنىڭ گۈزەل ئاق مېكىيانچىقىم قۇربان بولدى، شۇنىڭدىن كېيىن مەن ئۇنىڭغا بولغان سەمىمىي - ساداقىتىم تۈپەيلى باشقا ھەرقانداق بىر مېكىيانىنىڭ مۇھەببىتىنى قوبۇل قىلمىغان.

— قايسى ۋەقەنى دەۋاتسەن؟

— ۋاي خۇدايىمەي، — دېدى خوراز لىككىدە تۇرۇپ كېتىپ، — دېمەيدىغان گەپنى دەپ تاشلاپتىمەن، ئۇنى تىلغا ئالسامۇ يۈرىكىم پوكۇلدايدۇ، بولدى، ئۇنى دېيىشمەيلى، مەن ساڭا ئاق مېكىيانچىقىمنىڭ سۈرىتىنى كۆرسىتەي، قانداق؟

ـ بولىدۇ، ـ دېدى پەخرىدىن ئۇنىڭ كۆڭلى ئۇچۇنلا، ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ مېكىيان سۈرتتىنى پەقەتلا كۆرگۈسى يوق ئىدى.

بىراق، قىزىل خوراز بولسا قىزغىنلىق بىلەن ئۇنىڭغا مېكىيان سۈرتتىنى كۆرسەتمەكچى بولدى ـ دە، كىتاب ئارىسىنى بىرھازا ئاختۇرۇپ، خويمۇ نەپىس ياسالغان بىر ئالتۇن رامكىنى ئالدى، رامكا ئىچىدە ياپيېشىل چىملىق، چىملىقتا كىچىك بىر ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ، توختىماي پوپايكا توقۇۋاتقان، تۈك ـ پەيلىرى قاردەك ئاق، تاۋاردەك پارقىراق بىر مېكىيان تۇراتتى.

ـ ئۇ تولىمۇ سۆيۈملۈك ئىدى، ـ دېدى قىزىل خوراز ھاياجان بىلەن.

ـ شۇنداق ئىكەن، ـ دېدى پەخرىدىنمۇ زورىغا.

ـ سەن ئۇچۇن پوپايكا توقۇۋاتسەن قەدىرلىكىم، ـ دېدى ئاق مېكىيان ئىشىنى توختاتمايلا، ـ قىش قەسىرىگە كىرىپ قالساك ئەسقاتىدۇ ئەمەسمۇ، بىراق ئۇنى زادىلا پۈتكۈزەلمەيۋاتسەن.

ـ ھېچقىسى يوق سۆيۈملۈكۈم، ـ دېدى قىزىل خوراز رامكىنى باغرىغا بېسىپ، ـ ئۆزۈڭنى ئۇپراتمىساك ياخشى بولاتتى، سېنىك ئوتلۇق مېھىر ـ مۇھەببىتىك مېنى ھەرقانداق سوغۇقتىن ساقلايتتى ئەمەسمۇ. ئۇ شۇنداق دەپلا يىغلىۋەتتى، ئاندىن «يىغلىغىنىمنى مېكىيانچىقىم كۆرۈپ قالمىسۇن» دېگەندەك، دەرھال رامكىنى كىتاب ئارىسىغا تىقىشتۇردى ـ دە، يەنە شۇ كىتاب ئارىسىدىن ئاپئاق قول ياغلىقىنى ئېلىپ كۆزلىرىنى سۈرتتى.

ـ ماڭا ياردەم قىلغىن! ـ دېدى پەخرىدىن ئۇنىڭ يەنە ئەزىلىك بىلەن باشقا بىرنېمە كۆرسىتىمەن دەپ تۇرۇۋۇېلىشىدىن ئەندىشە قىلىپ، چۈنكى شۇ چاغدا خوراز يەنە كىتاب ئارىسىدىن بىرنېمە ئىزدەۋاتاتتى.

ـ نېمە! ـ دېدى قىزىل خوراز چۆچۈپ، شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۇ قانىتىنى كىتاب ئارىسىدىن تارتىۋالدى.

ـ ماڭا ياردەم قىلىپ تۇتقۇشۇمنى تامدىن چىقىرىپ بەرسەڭ! ـ دېدى پەخرىدىن.

— ئۇ ئۇخلاپ قاپتۇ، — دېدى قىزىل خوراز شاتۇتى مەلىكىگە قاراپ قويۇپ، شاتۇتى مەلىكە شۇ تاپتا ئۇخلاپ قالغانىدەكلا كۆزلىرىنى يۇمۇپ تۇراتتى، — ئۆلۈپ قالدىمۇ تېخى.

— مەن ئۆلمىدىم! — دەپ توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە دەرھال كۆزلىرىنى ئېچىپ، — ھۇ شۇم ئېغىز.

— سەن مويىسپىتلەرنى ھۆرمەتلەشنى ئۆگىنىۋال، — دېدى قىزىل خوراز تەنبىھ بەرگەن ئاھاڭدا، — رەھمەتلىك ئاق مېكىيانچىقىم بەك ئەدەپ ـ قائىدىلىك، مۇلايىم ئىدى، ئىسىت، ھايات بولغان بولسا ساڭا ئوبدانلا ئۇلگە بولاتتى ئەمەسمۇ.

— ياردەم قىلغۇڭ بولمىسا كۆزۈمدىن يوقال! كوت ـ كوت قېرى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىقى بىلەن.

— مېنى كەچۈرگىن، — دېدى قىزىل خوراز پەخىرىدىنگە، — بۇنداق ئەدەپسىز، تېرىككەكلەر ھېچقاچان ياردەمگە ئېرىشەلمەيدۇ، ئۇ ئاشۇنداق تام ببزىكى بولۇپ تۇرۇۋەرسۇن.

ئۇ شۇنداق دەپلا ئورۇندۇقنى كىتاب ئارىسىغا تىقۋېتىپ كېتىشكە تەمشەلدى.

— ھېچبولمىغاندا نېمە قىلسام بولىدىغىنىنى ئېيتىپ بەرگىن، — دېدى پەخىرىدىن ئۇنى توسۇۋېلىپ.

— سېھىر ئۆگەن! — دېدى قىزىل خوراز، ئاندىن ئۇ كەينىگە يېنىپلا كەلگەن تەرىپىگە كەتتى، كېتىۋېتىپ كىتاب ئارىسىدىن بىر قىزىل تاياقنى ئالدى ـ دە، بىرنېمىلەرنى شۇرلاپ ئالدىدىكى تامغا شىلتىغاندى، تام يېرىلىپ قىزىل خوراز يېرىقىدىن ئۆتۈپ كەتكەن ھامان ئەسلىگە كەلدى.

— سەل مۇلايىمراق بولساڭچۇ، — دېدى پەخىرىدىن شاتۇتى مەلىكىگە كايىپ.

— كەچۈرۈڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — سىزدىن باشقىلارغا مۇلايىم بولالمىغۇدەكمەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ كوت ـ كوت خوراز ماڭا پەقەتلا ياقمىدى.

— ئەمدى قانداق قىلىمىز؟

ــ مېنــى تاشــلاپ كېتىۋېرىــڭ، هامــان قۇتقۇزىــدىغان بــرى چىقىدۇ، ئاندىن يەنە سىزنى تېپىۋالىمەن.

ــ سېنى تاشلاپ كېتەلمەيمەن، ــ دېدى پەخرىدىن ئۇنىڭ بېشىنى سىلاپ، ــ ئۇنىڭ ئۈستىگە شۇ تاپتا كېتەي دېسەممۇ نەگە بېرىشنى، قانداق بېرىشنى بىلمەيمەن، بۇ تازىمۇ بىر ئىش بولدىغۇ ئەمدى.

ــ كەچۈرۈڭ خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە مەيۈسلۈك بىلەن، ــ هەممىسى مېنىڭ سەۋەنلىكىمدىن بولدى.

دەل شۇ چاغدا يېقىملىق ئىسقىرتقان ئاۋاز بىلەن تەڭ كارىدورنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى تام يېرىلىپ، بىر يولۋاس چىقىپ كەلدى، ئۇ تېخى بىر ئاق تۈلكىنى قولتۇقلىۋالغانىدى.

پەخرىدىن بىر قاراپلا ئۇلارنىڭ سوتخانىدا زاسېداتېل بولغان يولۋاس بىلەن ئاقلىغۇچى بولغان تۈلكە خېنىم ئىكەنلىكىنى تونۇۋالدى.

ــ ياخشىمۇ سەن قەدىرلىكىم؟ ــ ئەھۋال سورىدى ئۇلار دوستانىلىق بىلەن.

ــ ياخشىمۇ سىلەر؟ ــ دېدى پەخرىدىنمۇ جاۋابەن، ئاندىن ئۇلارغا يول بوشاتقاچ، ــ بۇنىڭغا ياردەم قىلساڭلارچۇ، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكىنى ئىما قىلىپ.

ــ تانسىغا كېتىۋاتىمىز، ــ دېدى ئۇلار بىر ئېغىزدىن، ــ كەچۈرگىن، بىر ئىشقا كېتىۋاتقاندا ئىككىنچى بىر ئىشقا ئارىلىشىپ قېلىش قائىدىگە خىلاپ.

ئۇلار شۇنداق دەپلا بىكار تۇرغان قوللىرىدا بىردىن تاياقچە پەيدا قىلىپ، نېمىلەرنىدۇر شۇرلاپ يەرگە شىلتىدى، شۇ هامان كارىدورنىڭ ئاستىدا مەرمەر ياتقۇزۇلغان بىر ئىشىك پەيدا بولۇپ، ئۇلارنى شوراپ ئەكىرىپ كەتتى، ئاندىن غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئۇلارنىڭ كەينىدىن قاراپلا قالدى، ئىچىدە ئۇلارنى تىللاپمۇ قويدى. شۇ چاغ ئۇنىڭ يېنىدا يەنە يەردىن ئۇنگەنىدەكلا بىر بۇركۇت بىلەن ئاق توشقان پەيدا بولدى، بۇركۇت بىر قانىتى بىلەن توشقاننى قولتۇقلىۋالغانىدى.

— تانسىنى تولىمۇ نازاكەتلىك ئويىنىدىگىز توشقان خېنىم، — دەۋاتاتتى بۇركۇت خۇشامەت ئاھاڭىدا.

— سىزمۇ قالتىس ئىكەنسىز بۇركۇت ئەپەندى، — دېدى ئاق توشقانمۇ ناز بىلەن.

ئاندىن ئۇلار پەخرىدىن بىلەن شاتۇتى مەلىكىنى كۆرمىگەنىدەكلا كارىدورنىڭ قىزىل خۇراز كەتكەن تەرىپىگە ماڭدى، پەخرىدىن ئالدىراپ ئۇلارنىڭ كەينىدىن بېرىپ:

— ياخشىمۇ سىلەر؟ — دېدى ئەدەپ بىلەن.

— ياخشىمۇ سەن قەدىرلىكسم، — دېدى بۇركۇت توختاپ، — تونۇشتۇرۇپ قويساي، بۇياق ئاق توشقان خېنىم بولىدۇ، ئۇ خويمۇ سۆيۈملۈك، ساھىبجامال، شۇنداقمۇ؟

— شۇنداقكەن، — دېدى پەخرىدىن كۇلۇمسىرەپ، كۆڭلىدە بولسا «ئۇ پەقەت سويۇپ، گۆشىنى پولۇغا بېسىشقىلا لايىقكەن» دەپ ئويلىدى.

— ياخشىمۇ سىز يېگىت، — دېدى بۇركۇتنىڭ ماختاشلىرىنى پەخرىدىننىڭ تەستىقلىغىنىدىن سۆيۈنگەن ئاق توشقان، ئۇنىڭغا زوق بىلەن قاراپ، — بۇركۇت ئەپەندى گېپىڭىزنى قىلىپ بېرىۋېدى، سىزدەك كېلىشكەن يېگىت بىلەن تونۇشقىنىمدىن خۇشالمەن، بىرەر ئىشىڭىز بارمىدى.

— شۇنداق، — دېدى پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىنى كۆرسىتىپ، — ئۇنى قۇتقۇزۇپ قويغان بولساڭلار.

— بۇ ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ شورى، — دېدى ئاق توشقان شاتۇتى مەلىكىگە چەكچىيىپ قاراپ قويۇپ، — بىراق، ئۆزىڭىزگە مۇناسىۋەتلىك ئىش بولسا يارىدەم قىلىشقا تەييارمىز، چۈنكى ھازىر باشقا ئىشىمىز يوق.

— شۇنداق، — دېدى بۇركۇتمۇ، — شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرىنى قۇتقۇزۇپ قويايلى دېسەكمۇ، ئامالىمىز يوق.

— چۈنكى، بىز قۇتقۇزۇش ئەپسۇنلىرىنى ئۆگەنمىگەن، — دېدى ئاق توشقان تولۇقلاپ.

— ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ ئىش قائىدىگە خىلاپ، — دېدى بۇركۇتمۇ.

ــ ئۇنداقتا ماڭا سېھىر قىلىشنى ئۆگىتىپ قويۇڭلار، ــ دېدى پەخرىدىن، چۈنكى ئۇ ئۇلارغا يېلىنغىنى بىلەنمۇ شاتۇتى مەلىكىگە ياردەم قىلالمايدىغانلىقىنى ھېس قىلغانىدى.

ــ تۇغرا، ــ دېدى ئاق توشقان، ــ سېھىر ئۆگىنىشىڭىز كېرەك، چۈنكى بۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى سېھىرگەر، سېھىرگەرلىكنى بىلمىگەنلەر بولسا يولنىمۇ تېپىپ ماڭالمايدۇ، ئۇنى قۇتقۇزۇپ بەرمىگىنىمىزنى كەچۈرۈڭ، چۈنكى بۇ راستتىنلا قائىدىگە خىلاپ. ئەگەر باشقىلارنىڭ قىينىچىلىقىغا ياردەم قىلساق ئۇلار ھە دېسىلا باشقىلارغا تايىنىۋالىدىغان بولۇپ قالىدۇ. چۈنكى، «ھەركىم ئۆزى يولۇققان مەسىلىنى ئۆزى ھەل قىلىشى كېرەك» دەپ بەلگىلەنگەن، سىرىگە كەلسەك، بۇ بەلگىلىمىنىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرىمىسىمۇ بولىدۇ، لېكىن بۇنىڭ ۋاقتىلىق.

ــ بىز بىلەن ماڭغىن، ــ دېدى بۈركۈت، ــ سېنى سېھىرگەرلەر كۇتۇپخانىسىغا باشلاپ بارايلى، ئۆزۈڭ سېھىرگەرلىكنى ئۆگىنىپ كېلىپ شاتۇتى مەلىكىنى قۇتقۇزغىن، بولمىسا ئۇ تام ئارىسىدا قىسىلىپ تۇرۇۋېرىدۇ.

ــ مېنى كەچۈرگىن، ــ دېدى پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىگە، ــ سېنى بىر مەزگىل يالغۇز قويىدىغان بولدۇم.

ــ ھېچقىسى يوق خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە مەيۈسلۈك بىلەن، ــ بۇنىڭ ئۆزۈمنىڭ شورى، خىزمەت قوللانمىسىدىكى «ئۆزۈڭ ئاۋۋال سېھىرگەرلىكنى ئۆگەن» دېگەن بەلگىلىمىنى ئىجرا قىلمىغانلىقىمدىن بولدى. بېرىۋېرىڭ، پەقەت مېنى قۇتقۇزۇۋېلىشنى ئۇنتۇمىسىڭىزلا بولدى.

پەخرىدىن بۈركۈت بىلەن ئاق توشقانغا ئەگەشتى، ئۇلار كارىدورنىڭ ئۇ بېشىغا بارماي تۇرۇپلا بۈركۈت ئوڭ قانىتىنى قول ئورنىدا ئىشلىتىپ، بىر تاياقچىنى ئالدى ـ دە، بىرنېمىلەرنى شۇنىرلاپ تۆۋەنگە شىلتىدى، شۇ ھامان مەرمەر ياتقۇزۇلغان يەر يېرىلىپ، ئۇلار تۆۋەنگە چۈشۈپ كەتتى، لېكىن غازاڭدەك لەيلەپ چۈشۈپ، ھېچ يېرى ھېچنېمە بولمىدى. ئۇلار يەنە بىر كارىدورغا

چۈشكەنىدى، كاربدور تاملىرىغا نەچچە ئونلىغان تاش ئەينەكلەر ئورنىتىلغان بولۇپ، قارىغان ئادەم ئۇنىڭدا ھەرخىل ھەجۈيى قىياپەتلەردە كۆرۈنەتتى، تېخى ئەينەكتىكى ئەكسى ئۇنىڭغا گەپ قىلىپمۇ قوياتتى.

— ھەي! سەن نېمانچە ئورۇق، — دېدى ئۇنىڭ تۇرقىنى تۇلۇمدەك سېمىز كۆرسەتكەن ئەينەكتىكى سىيماسى.

يەنە بىر تەرەپتە بولسا ئۇنىڭ تاياقتەك ئورۇق كۆرۈنگەن ئەكسىمۇ ئۇنى:

— پور سېمىز، — دەپ ئەيىبلىدى.

ئارقىدىنلا ھەممە ئەينەكتىن ئۇنى مەسخىرە قىلغان، ئەيىبلىگەن ئاۋازلار ئاڭلىنىشقا باشلىدى، بىرى «دوزاخ شوتىسى» دېسە، بىرى «يەر پاپىسى» دەۋاتاتتى، بىرى «كالاچ ئېغىز» دېسە، بىرى «يوغان بۇرۇن» دەپ، يەنە بىرى بولسا «يوغان باش» دەپ چۇقان كۆتۈرەتتى..... ئەيتاۋۇر ھەربىرى ئۇنىڭغا بىر خىل ئەيىب - نۇقسان ئارتماقتا ئىدى.

— ئاغزىڭنى يۇمۇش! — دەپ توۋلىۋەتتى پەخرىدىن ئاخىر سەۋر قاچىسى يېرىلىپ.

شۇ ھامان جارالىق - جۇرۇلۇق قىلىپلا ھەممە ئەينەكلەر چۇل - چۇل بولۇپ چېقىلىپ كەتتى. پەخرىدىن «ئەمدى بۇنىڭ سورىقى بولارمۇ» دەپ خاتىرجەمسىزلەندى.

بىراق، ئاق توشقان:

— ئۇلارغا پەرۋا قىلماڭ، — دېدى تەسەللى بېرىپ، — باشقىلارنىڭ سىز توغرۇلۇق نېمە دېيىشى بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن، ئاخىر ئۇلار ئېغىزلىرىنىڭ بىر قات تېرىسى چۈشۈپ قالغىنىنلا ھېس قىلىشىپ قالىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا نېمە نەتىجە چىقماقچىدى، ئەنە بىزنىڭ كارىمىز بولمىغانىدى، بىزنى ھېچنېمە دەپ يۈرمىدى. دەسلەپ بىزمۇ سىزگە ئوخشاش خاپا بولغان، كېيىن پەرۋا قىلماس بولدۇق، ئۇلار كەيپىياتىڭىزدا سەللا ئۆزگىرىش بولغىنىنى سەزسىلا ئەزۋەيلەپ كېتىشىدۇ.

پەخرىدىنىڭ كۆڭلى جايىغا چۈشۈپ ئۇلارنىڭ كەينىدىن يۈرۈپ كەتتى، ئۇنىڭ ئاياغ ئاستىدا قالغان ئەينەك پارچىلىرىدىن:

ــ ۋايجان! قاراپ ماڭساڭچۇ، ــ دېگەن زارلانغان ئاۋازلار ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

ئۇلار بۇ كاردورنىڭ يەنە بىر بېشىغا يەتتى، بۇ يەردە بىر ئىشىك بولۇپ، ئىشىكنى تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ، خورەك تارتىپ ئۇخلاۋاتقان بىر قارا ئېيىق توسۇۋالغاندى، ئۇنىڭ خورىكى ئىسكىرىپكا ئاۋازىدەكلا ئاڭلىناتتى.

ــ كىرىش بېلىتى ئېلىڭلار، كىرىش بېلىتى، ــ دېدى كۆزلىرىنى ئاچمايلا جۆيلۈۋاتقاندەك.

شۇ هامان بۈركۈت بىلەن ئاق توشقان سېھرگەرلىك تاياقلىرىدا بىرسى بىر تال پېچىنە، يەنە بىرسى بىر تال گۈل پەيدا قىلىپ ئۇنىڭغا سۇندى، ئېيىق پېچىنىنى ئاغزىغا سالدى، گۈلنى مەيدىسىگە تاقىۋالدى ـ دە، ئۇلارغا سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىپلا ئىككى تال بېلەت پەيدا قىلىپ بەردى، گۈل ئۇنىڭ تۈكلۈك مەيدىسىگە سىڭىپ كەتكەندەكلا غايىب بولدى.

ــ پېچىنە قورساققا، گۈل يۈرىكىمگە، ــ دېدى ئېيىق يەنە جۆيلۈگەندەك.

بۈركۈت بىلەن ئاق توشقان ئىشىككە قاراپ ماڭدى، ئۇلارنىڭ بېلەتلىرىدە بىردىن ئوماققىنە ئېيىقچاقنىڭ سۈرىتى پەيدا بولۇپ:

ــ كىرىشىڭلارنى قارشى ئالىمىز! ــ دېدى ئىشىكنى ئىشارەت قىلىپ، بىراق ئىشىك ئېچىلمىدى، شۇنداقتىمۇ بۈركۈت بىلەن ئاق توشقان ئالدىدا ھېچنېمە يوقتەك كېتىۋەردى، بىراق پەخرىدىنمۇ ئۇلارغا ئەگىشىپلا ماڭغانىدى، ئىشىككە ئۇسۇۋېلىپ، پېشانىسىدە بىر ھۈررەك پەيدا بولۇپ قالدى. ئېيىقنىڭ ئۇنىڭ بىلەن كارى بولماي، يەنە خورىكى باشلاندى، ئەمدى ئۇنىڭ خورىكى پۇشتەك چالغانىدەكلا چىقىشقا باشلىدى، خۇددى بۇ بىر قۇتقۇزۇش سىگنالى بولغانىدەك ھايالسزلا بۇ يەرگە قىزىل ھىلال ئاي يۇلتۇز سۈرەتلىك ئاق خۇرۇم سومكا ئېسىۋالغان، بۈركۈتتەك يوغان بىر تۆمۈر تۇمشۇق يېتىپ كەلدى.

ــ ياربلانغان سەنمۇ؟ ــ سوربدى ئۇ خۇشاللىق بىلەن، ــ ماڭا يەنە بىر ئىش چىققىنىغا بەك خۇشالمەن، بىلەمسەن، مەن بىرەرسىنى داۋالاپ باقمىغىنىمغا خېلى ئۇزاق بوپتۇ، بۇ شەرەپلىك خىزمىتىمنى ئورۇنلاشقا پۇرسەت بولماي، بەكلا كۆڭلۈم يېرىم ئىدى، مانا پۇرسەتنى سەن ئاتا قىلدىڭ.

ئۇ توختىماي سۆزلىگەچ سومكىدىن بىر لوپا ئەينەكنى ئالدى - دە، پەخرىدىنىنىڭ مۇرىسىگە قونۇپ ئولتۇرۇپ، پىشانىسىدىكى ھۇررەكنى تەكشۈردى، ئاندىن:

ــ ئەپسۇس، ئىچىدە بىرەر تالمۇ قۇرت يوقكەن، ــ دېدى ئۈمىدسىزلىنىپ، ــ ئەگەر قۇرت بولغان بولسا مەن ئۇنى چوقۇلاپ چىقىرىۋالاتتىم، شۇنىڭ بىلەن سەللىمازا ساقىيىپ كېتەتتىڭ. قۇرت يوق دېگەنلىك، سەن ساق دېگەنلىك، بىراق زادى شۇنداقمۇ - ئەمەسمۇ بىلىش ئۈچۈن ئوپېراتسىيە قىلىش كېرەك.

ــ بىمارىمنى ئاۋارە قىلما، ــ دېدى شۇ چاغ قازانداق يوغان بىر خانقىز ئۇچۇپ كېلىپ، ــ ئۇنى چوقۇم يوپۇرماق پىتى ئاغرىتقان گەپ.

ــ ئۇنداق ئەمەس، ئۇنداق ئەمەس، ــ دېدى شۇ چاغ يەنە پەخرىدىنىنىڭ ئايىغى يېنىدىلا بىر كىچىك قاقشال دەرەختەك بىر ياچۇەك يەردىن ئۇنگەندەكلا پەيدا بولۇپ، ــ ئۇنىڭغا چوقۇم باشقا زىياندىش ھاشاراتلار زىيانكەشلىك قىلغان بولۇشى مۇمكىن.

ــ ئۇ پاشا - كۈمۈتا دېگەندەكلەر بولسىلا يېڭىتىشكە مەن تەييار، ــ دېدى ۋاسكېتبولدەك چوڭ ھەم يۇمىلاق بىر يېشىل پاقا سەكرەپ كېلىپ، ئۇ تېخى دورا پۈركۈگۈچ كۆتۈرۈۋالغانىدى، ــ ھاشارات يوقتىش دورىسى چېچىپ قويسامۇ بولىدۇ بولمىسا.

ــ چاشقان غاجىۋالغان بولسىچۇ؟ ــ دېدى ئارقىدىنلا بىر ئاق مۇشۇكياپىلاق ئۇچۇپ كېلىپ، ــ شۇنداق بولۇپ قالسا مەن داۋالىشىم كېرەك.

شۇنداق قىلىپ، بۇ يەرگە ناھايىتى تېزلا بىر توپ جانىۋارلار پەيدا بولۇشتى، ھەممىسى پەخرىدىنىنىڭ پىشانىسىدىكى ھۇررەككە ئۆزىچە دىياگنوز قويۇشۇپ، ئۆز ئۈسۈلى بىلەن داۋالماقچى بولۇشتى،

تالاش - تارتىشلىرى ئەۋجىگە چىقىپ كاربىدورنى بېشىغا كىيىشتى.

— تالاشماڭلار! — توۋلىدى پەخرىدىن ئاخىر ئۇلارنىڭ ۋاڭ-چۇڭلىرىدىن بىزار بولۇپ.

شۇ ھامان قاينىغان قازانغا سوغۇق سۇ قۇيۇلغاندەك ھەممىسى جىمجىپ، ئۇنىڭغا چەكچىيىپ قاراپ قېلىشتى.

— ئۇ گەپ قىلالايدىغان مەخلۇقكەن، — دېدى تۆمۈرتۇمشۇق بىرھازادىن كېيىن، — دېمەك، ئۇ دەرەخ ئەمەس، شۇڭا ئۇنى داۋالاشنى رەت قىلمەن.

— توغرا! — دېدى خانقىزمۇ ئۇلاپلا، — ئۇ كېۋەزمۇ ئەمەس، شۇڭا مېنىڭ بىمارىم بولالمايدۇ.

— زىياندىش قۇرتلارمۇ كۆرۈنمەيدۇ، — دېدى ياچۇەكمۇ، — دېمەك، ئۇنىڭ كېسىلى مېنىڭ خىزمەت دائىرەمدە ئەمەس، كىمكى مۇشۇ سەۋەبلىك مېنى ئەيىبلىسە مەن ئۇنىڭ بويىنىنى ئۈزۈۋېتىمەن.

ئاندىن ئۇ ھەردەك قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويدى.

— پاشا - كۆمۈتىمۇ يوقكەن، — دېدى يېشىل پاقىمۇ كۈرۈلداپ قويۇپ، — دېمەك، ھاشارات يوقتىش دورىسى چېچىش ھاجەتسىز، مەنمۇ بىھۇدە ئاۋارە بولۇشنى خالىمايمەن.

— چاشقانمۇ غاجىمىغان، — دېدى ئاق مۇشۇكياپىلاقمۇ ئالمىدەك چوڭ كۆزلىرىنى پىلدىرلىتىپ، — بەلكى ئۇ ئۆزى چاشقاننى غاجىۋالمىغان بولسىلا، ئەگەر كىمكى مۇشۇ سەۋەبلىك چاشقانغا تۆھمەت چاپلايدىكەن، مەن چوقۇم چاشقاننى ئاقلايمەن.

شۇنداق قىلىپ، ھەممىسى شۇنداق باھانە - سەۋەبلەر بىلەن قانداق كەلگەن بولسا، يەنە شۇ يول بىلەن كېتىپ قېلىشتى، پەخرىدىن چاقىرسىمۇ ھېچبىرى قۇلاق سالمىدى.

ئۇ ئەمدى نېمە قىلارىنى بىلمەي، تېڭىرقاپ تۇرغىنىدا:

— مەن كېچىكمىگەندىمەن، — دېدى تورۇستىن توككىدە قىلىپ يوغانلا بىر ئالتۇن رەڭلىك قۇلۇله چۈشۈپ.

— ياق! — دېدى پەخرىدىن خۇشال بولۇپ، — دەل ۋاقتىدا كەلدىڭ.

ئۇ ھەرھالدا يېنىدا بىرسىنىڭ پەيدا بولغىنىدىن خۇرسەن بولغان، ئاۋۇ ئېيىقنىڭ بولسا ھەرقانچە گەپ قىلسىمۇ ئاڭلىمايدىغانلىقىغا كۆزى يەتكەنىدى.

— مەن، — دېدى قۇلۇنە ئەزىملىك بىلەن، — بىرسىگە كېسەل تەگكەنلىكىنى ئاڭلاپ، قۇلۇللەرنىڭ بۇ ئىش بىلەن مۇناسىۋەتسىز ئىكەنلىكىنى دەپ قويغىلى كەلدىم. سەن ئېيتىپ باقە، راستتىنلا شۇنداقمۇ ئەمەسمۇ؟ بىز قۇلۇللەر ئەزەلدىن ھېچكىمگە زىيان يەتكۈزمىگەن، ئەكسىچە دائىم باشقىلارنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچراپلا تۇرىمىز، بەزىدە يۇمران ئەتلىرىمىزنى دەپ، بەزىدە ئەتىۋارلىق مەرۋايىتلىرىمىزنى دەپ، بەزىدە چىرايلىق قاپلىرىمىزنى دەپ بىزگە زىيانكەشلىك قىلىشىدۇ، بۇ نېمىدېگەن شەپقەتسىزلىك - ھە! مېلىنىمۇ ئېلىك، جېنىنىمۇ ئېلىك .....

— مەن ئەزەلدىن قۇلۇلگە زىيانكەشلىك قىلىپ باقمىغان، — دېدى پەخىرىدىن ياخشى كۆرۈنۈش ئۈچۈن، — قۇلۇللەرمۇ ماڭا زىيان يەتكۈزۈپ باقمىدى، چۈنكى مەن قۇلۇلنىڭ ئۆزىنى مانا ھازىرلا كۆرۈۋاتسەن، بۇنىڭدىن بۇرۇن بولسا بەزىدە بىيولوگىيە دەرسلىك كىتابتىكى قىستۇرما سۈرەتلەردە، بەزىدە تېلېۋىزوردا بېرىلگەن «ئادەم ۋە تەبىئەت» پىروگراممىسىدا كۆرۈپ باققان.

— راستتىنلا شۇنداقمۇ؟ — سورىدى قۇلۇلە خۇشاللىق بىلەن قايتىلاپ.

— شۇنداق، — دېدى پەخىرىدىن، — چۈنكى، مېنىڭ ئۆيۈم دېڭىزدىن، قۇلۇللەر ياشايدىغان جايلاردىن بەكمۇ يىراقتا، ياۋروپا-ئاسىيا چوڭ قۇرۇقلۇقىنىڭ مەركىزىدە.

— ياخشى، ياخشى! — دېدى قۇلۇلە قېپى ئېچىلىپ تۇرۇپ بىرنەچچىنى پىرقىرىتىپ، — سەن مەن ئويلىغاندىنمۇ ياخشى ئىكەنسەن، شۇڭا ساڭا بىر سوۋغات بېرەي دەيمەن.

— رەھمەت ساڭا، — دېدى پەخىرىدىن قۇلۇلنىڭ كۆتۈرۈۋېلىپ سۆيۈپ قويغۇدەك بولۇپ.

قۇلۇلە ياڭاقتەك بىر تال نۇرلۇق مەرۋايىتنى قۇسۇپ چىقاردى،

ئاندىن:

— ئال، بۇ مېنىڭ سوۋغىتىم، ياقتۇرۇشىڭنى ئۈمىد قىلىمەن، بۇنىڭ بىلەن قىز دوستۇڭنى قالتىس سۆيۈندۈرۈۋېتىسەن، — دېگىنىچە قېپى ئېچىدىن قولىنى چىقاردى، ئۇنىڭ قولى ئاپئاق ھەم يۇمران قۇرتتەكلا ئىدى، تېخى قولىدا ئىنچىكە كويزىدەك ئاق تاياقچە سىقىملىۋالغانىدى. ئۇ تاياقچىنى شىلتىغانىدى، شۇ ھامان يەر يۈتقاندەكلا غايىب بولدى، بىراق مەرۋايىت بولسا ئۆز ئورنىدا قالدى.

— مېنى لازىم قىلمامسەن؟ — دېدى شۇ چاغ مەرۋايىت ئۈستىدە بىر كىچىك ئېغىز پەيدا بولۇپ.

— لازىم قىلىمەن، — دېدى پەخىرىدىن ئالدىراپ.

— ئەمسە يەردىن ئېلىۋالمامسەن، مەن شۇنداق قىممەت باھالىق بۇيۇم تۇرۇقلۇق، ئەخلەتكە ئوخشاش يەردە تۇرۇۋېرەمدىم.

ئۇنىڭ ئاۋازى تولىمۇ رەنجىشلىك ئىدى، پەخىرىدىن دەرھال مەرۋايىتنى قولىغا ئالدى - دە، ئېيىق تەرەپكە ماڭدى.

— مېنى ئاشۇ كالامپاي ئېيىققا سوۋغات قىلماقچىمۇ؟ — سورىدى مەرۋايىت يەنە.

— ئۇ چوقۇم سېنى ئەتىۋارلايدۇ، — دېدى پەخىرىدىن.

— ھاماقەت، — دېدى مەرۋايىت غۇدۇراپ، — مېنى بىرەر ساھىبجامال مەلىكىگە ياكى گۈزەل پەرىگە سوۋغات قىلغان بولساڭ، چوقۇم مۇھەببىتىگە ئېرىشكەن بولار ئىدىڭ.

بىراق، ئۇنىڭ غۇدۇراشلىرى پەخىرىدىننىڭ قۇلقىغا كىرمىدى. ئۇ ھازىر پەقەت ئېيىقنىڭ مەرۋايىتنى قوبۇل قىلىپ، ئىشكىتىن كىرىش بىلىتى بېرىشىنىلا ئۈمىد قىلاتتى، ئۇنىڭدىن باشقا ئىش كاللىسىغا كىرىپ چىقمايتتى.

ئۇ مەرۋايىتنى ئېيىققا تەڭلىدى، شۇ ھامان ئېيىقنىڭ خورىكى توختاپ، ئۇيقۇلۇق كۆزلىرى ئاستا - ئاستا ئېچىلدى - دە، ئاخىر جامدەك چەكچىيىپ كەتتى، ئاندىن مەرۋايىتنى كاپ قىلىپلا ئالدى - دە:

— مەن بېيىپ كەتتىم، بېيىپ كەتتىم، ئەمدى بىلەت سېتىپ يۈرۈشۈمنىڭ ھاجىتى يوق، ئال، خالىغانچە ئېلىۋال، — دەپ چاچراپ

تۇرۇپ، بىرمۇنچە بېلەتنى سورۇۋەتتى ۋە بىرلا پىرقىراپ غايىب بولدى.

پەخرىدىن «كېيىن لازىم بولار» دەپ بىرمۇنچە بېلەتنى تېرىۋالدى، بىراق تېرىپ بولۇپ ئورنىدىن تۇرغاندا، تېرىۋالغان بېلەتلەر بىرلىشىپ بىرلا بېلەتكە ئايلىنىپ قالدى.

ــ پەقەت بىرسىلا يېتەرلىك قەدىرلىكىم، ــ دېدى بېلەتتىكى كىچىك ئېيىقچاق سۇرىتى كۈلۈمسىرەپ.

پەخرىدىن ئامالسىز تېرىپ بولالمىغان باشقا بېلەتلەر بىلەن كارى بولماي، ئىشىك تەرەپكە ماڭدى. گويا نېپىز بىر قەغەز توسۇقنى بۆسۈپ كىرگەندەكلا ھېس قىلىپ، يەنە بىر تەرەپكە ئۆتۈپ قالدى.

بۇ تەرەپ ئاجايىپ كەڭ، ئازادە، ھەشەمەتلىك زال ئىدى، زالدا قاتار ـ قاتار كىتاب ئىشكاپلىرى بار بولۇپ، ئىشكاپلارغا نۇرغۇن كىتابلار رەتلىك تىزىلغانىدى، زالنىڭ تورۇسىدا بىھېساب كۆزلەر كۆزىتىپ تۇرغان بولۇپ، كۆزلەرنىڭ رەڭگى، شەكلى خىلمۇخىل ئىدى، تېخى بەزىلىرىنىڭ چۆرىسىدىكى كىرپىكلەر پات ـ پات ئېچىلىپ ـ يېپىلىپ تۇراتتى. زالنىڭ تاملىرىدا بولسا رەسىم رامكىلىرى بار بولۇپ، رامكىلارنىڭ گاھىلىرىدا ئەر، گاھىلىرىدا ئاياللارنىڭ سۇرىتى بار ئىدى. بۇلارنىڭ بەزىلىرى چاچ ـ ساقاللىرى ئۇچتەك ئاقارغان بوۋايلار، بەزىلىرى بۇرۇتلىرى ئەمدىلا خەت تارتقان كېلىشكەن يىگىتلەر، بەزىلىرى ئېلىپتەك قەددى يادەك مۇكچەيگەن مومايلار، بەزىلىرى يېڭىلا رەسىدە بولغان سەرۋى قامەت بەرنا قىزلار ئىدى، بەزىلىرى مېھرى ئىسسىق، كۈلۈمسىرەپ تۇرغان ھالەتتە بولسا، بەزىلىرى قارىغان كىشىنىڭ تېنى شۇركۈنگۈدەك مۇز تەلەت، بەتبەشىرە ئىدى، ئەيتاۋۇر ئۇلارنىڭ يېشى، جىنسى، ئىرقى، مىجەز ـ خاراكتېرى، چىراي ـ تۇرقى خىلمۇخىل ئادەملەر ئىدى.

پەخرىدىن ئۇلارنىڭمۇ تورۇستىكى كۆزلەرگە ئوخشاش ئۆزىگىلا سەپسېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىپ، ۋۇجۇدىنى تىترەك باستى.

شۇ چاغ ئۇنىڭ ئالدىغا بىر كىتاب ئۇچۇپ كەلدى، ئۇنىڭ يېشىل رەڭلىك خۇرۇم قاپلانغان مۇقاۋىسىغا «مۇقەددىمە» دېگەن خەتلەر ئالتۇن ھەل بىلەن بېسىلغانىدى.

ــ مەرھابا! ــ دېدى كىتابتا بىر ئېغىز پەيدا بولۇپ، ــ كەلگىنىڭنى قارشى ئالىمەن، بايىلا بۇركۈت ئەپەندى بىلەن ئاق توشقان خېنىم سېنىڭ كىرىدىغىنىڭنى ئېيتقان، بىزمۇ كىرىشىگە تەقەززا ئىدۇق، بۇنىڭ سەۋەبىنى دېمىسەممۇ بولار، لېكىن ساقلىسام كىرمەيدىغان، شۇنىڭ بىلەن كەينىگە يېنىپ كەتكەن چېغى دەپ قاپتىمەن، بۇركۈت ئەپەندى بىلەن ئاق توشقان خېنىممۇ خاپا بولۇپ كېتىپ قېلىشتى، ــ دېدى سېغىزخان شاراقلىغاندەك ئاۋازدا.

ــ ساقلىتىپ قويغان بولسام كەچۈرگىن، ــ دېدى پەخرىدىن ئەدەپ بىلەن، ــ ئىشىك ېچىلىتى ئالالماي ھايالشىپ قالدىم.

ــ شۇنداقمۇ، ــ دېدى كىتاب ھەيران بولغاندەك، ــ ئىشىك باقارغا نېمىلا بەرسەك بولۇۋېرەتتىغۇ، يېنىڭدا بىرەر نەرسە يوقمىدى ياكى بېرىشكە قىيمىدىڭمۇ؟

ــ ئۇچامدىكى كىيىمدىن باشقا ھېچ نەرسەم يوق ئىدى، ــ دېدى پەخرىدىن خىجىللىق بىلەن.

كىيىمىڭنىڭ بىرەر تال تۈگمىسىنى بولامدۇ ياكى سۇغۇرۇۋالغان يېپى بولامدۇ، ئىشقىلىپ، بىرنەرسە بەرسەك بولۇۋېرەتتى، ھەتتا بىرەر تال چېچىڭنى يۇلۇپ بەرسەڭمۇ بولاتتى، ئۇنداقتا نېمە بېرىپ كىرىدىك؟

ــ مەرۋايىت، ــ دېدى پەخرىدىن، ــ ياڭاقتەك بىر تال مەرۋايىت، ئۇنىڭ گەپ قىلالايدىغىنىچۇ تېخى، ئۇنى بىر ئاق كۆڭۈل قۇلۇله ئارىمىزدا ھېچقانداق ئاداۋەت بولمىغىنى ئۈچۈن سۈيگە قىلغان.

ــ مەرۋايىت! ــ دېدى كىتاب تىللىرىنى چاكىلداتقان ھالدا، ــ ياڭاقتەك چوڭلۇقتا دېگىن تېخى، ۋاي خۇدايىمەي، نېمانچە ھاماقەتسەن ـ ھە، شۇنداق قىممەتلىك نەرسىنى ئىشىك باقارغا بېرىپ بەكلا زايە قىلۋېتىپسەنغۇ، ۋاي ئىسىت!

ــ زايە كەتمىدى، ھېچقىسى يوق، بۇ يەرگە كىرىپ سېھرگەرلىك ئىلمىنى ئۆگىنىش ئۈچۈن ھەرقانچە قىممەتلىك نەرسە بولسىمۇ بەدەل قىلىشمىغا ئەرزىيدۇ، ــ دېدى پەخرىدىن كۈلۈپ كېتىپ.

ــ ۋاھ! ــ دېدى كىتاب دەرھال ئۈچۈپ كېلىپ، ئۇنى

ۋاراقلىرى بىلەن قۇچاقلاپ سۆيۈپ تۇرۇپ، — ئاخىر قەدىمىزگە يېتىدىغان بىرسىگە يولۇقۇپتۇق، سېنىڭ بىلىمنى قەدىرلەش روھىڭنى قەدىرلەشكە ئەرزىيدۇ، مەن ئۇچراتقان باشقىلار بولسا دەل مۇشۇنداق روھنىڭ كەمچىللىكىدىن تۇرۇۋاتقان بىرنېمە ئۆگىنەلمەي، ئۇششاق-چۇشچەك ئىشلارغىلا كارغا كېلىدىغان ئادەتتىكى سېھرگەرلەردىن بولالىدى، سېنى ياقتۇرۇپ قالدىم، كەل، شۇنىڭ ئۈچۈن بولسىمۇ ساڭا ئەڭ ياخشى بىر ئۇسۇلنى ئۆگىتەي، ھازىر قايسى خىل سېھرگەرلىكنى ئۆگەنمەكچى بولساڭ شۇ خىل بىلىم خاتىرىلەنگەن كىتابنى ئال، ئاندىن ئۇنى خۇددى قاتلىما يېگەندەك يېۋەت، ئۇنىڭدىكى سېھرىي ئەپسۇنلار دىلىڭغا ئورناپ قالىدۇ، ئوقۇپ ئۆگىنىمەن دېسەڭ بىر كىتابنى بىر يىلدىمۇ ئۆگىنىپ بولالمايسەن.

— رەھمەت ساڭا، — دېدى پەخرىدىن خۇشال بولۇپ.

— لېكىن، ئېسىڭدە تۇت، — دېدى كىتاب جېكىلەپ، — بۇ بىر سىر، باشقىلارغا ئېيتىپ قويما، بولمىسا كۇتۇپخانىدىكى كىتابلارنىڭ ھەممىسى يېيىلىپ تۈگەيدۇ. بۇ كىتابلار ئەسلىي كۇنىدۇزى بۇ يەردە بولسا، كېچىسى قىرائەتخانىدا بولاتتى، ئۆگەنگۈچىلەر كېچىسى قىرائەتخانىغا بېرىپ ئۆگىنەتتى.

— باشقىلار ئۆزى ئاڭلاپ قالغان بولسىچۇ؟— سورىدى پەخرىدىن خاتىرجەمسىزلىنىپ.

— مۇمكىن ئەمەس! — دېدى كىتاب كەسكىنلىك بىلەن، — چۈنكى، ھازىر بۇ يەردە سەن، مەندىن باشقا ھېچكىم يوق، ئەمدى ئۆزۈڭ خالىغان كىتابنى تاللاپ، مەن ئۆگەتكەن ئۇسۇل بىلەن ئۆزلەشتۈر. خەير - خوش قەدىرلىكىم، ساڭا مۇۋەپپەقىيەت تىلەيمەن.

— خەير - خوش! — دېدى پەخرىدىنمۇ كىتاب تاللاشقا ئالدىراپ.

ھېلىقى كىتاب بىردىنلا:

— ئازاد بولدۇم، ئەركىن بولدۇم! — دەپ توۋلىدى - دە، جارت - جۇرت قىلىپ يىرتىلىپ، تەڭگىدەك - تەڭگىدەك بولۇپ توزۇپ كەتتى، يىرتىقلىرى رەڭگارەڭ كېپىنەكلەرگە ئايلىنىپ، تورۇسقا ئۆرلەپ، تورۇستىكى كۆزلەرگە يەم بولۇپ كەتكەندەك غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلمەستىن، كىتاب ئىشكاپلىرىغا نەزەر سېلىشقا باشلىدى.

ئۇنىڭ ئۇدۇلىدىكى ئىشكاپنىڭ ئۈستىگە «سېھىرگەرلىك تارىخىغا دائىر كىتابلار» دېگەن خەتتەر يېزىلغان باغاقچە چاپلانغان، ئىشكاپقا ئالاھازەل بىرەر يۈزدەك توقۇمغا ئوخشاش قېلىن كىتابلار تىزىلغانىدى.

— مېنىڭ تارىخ بىلەن خۇشۇم يوق، — دەپ ئويلىدى پەخرىدىن، ئەمەلىيەتتىمۇ مەكتەپتىكى مەزگىلدە ئۇنىڭ تارىخ دەرسىدىكى نەتىجىسى ئەڭ تۆۋەن ئىدى، — ئۇنىڭ ئۈستىگە ھازىر بۇ كىتابلارغا موھتاجمۇ ئەمەسمەن.

شۇ ھامان ھېلىقى كىتاب ئىشكاپى لاپ قىلىپلا ئوت ئېلىپ كۆيۈشكە باشلىدى، ئىچىدىكى كىتابلاردىن قىيا ـ چىيا، نالە ـ پەرياد ئاۋازلىرى ئاڭلىنىشقا باشلىدى.

پەخرىدىن ھودۇقۇپ كېتىپ:

— ئوتنى ئۆچۈرۈۋالايلى، ئوت كەتتى! — دەپ توۋلاپ باقتى، لېكىن ئاۋازنىڭ ئەكس سادالىرىدىن باشقا ئىنكاس بولمىدى، ئۆزى ئوتنى ئۆچۈرۈۋالماقچى بولدى، لېكىن ئامال قىلالمىدى، چۈنكى بۇ يەردە ئوت ئۆچۈرۈشتە پايدىلانغۇدەك بىرەر نەرسە يوق ئىدى. ئاخىر كۆڭلىكىنى سېلىپ، ئوتنى ئۇرۇپ ئۆچۈرمەكچى بولدى، بۇنىڭمۇ ئۈنۈمى بولمىدى، بىراق ئوت باشقا ئىشكاپلارغا تۇتاشمىدى، ئۇنىڭ كۆڭلىكىنىمۇ كۆيدۈرمىدى، تېخى ئوت تۇتاشمىغان كىتابلارنى ئېلىۋالماقچى بولغانىدى، كىتابلار مىت قىلماي تۇرۇۋەردى، ئېلىش مۇمكىن بولمىدى.

— ئىست، — دەپ قالدى ئۇ ئېچىنىش تۇيغۇسى بىلەن كۆيۈۋاتقان ئىشكاپ ۋە ئىشكاپتىكى كىتابلارغا قاراپ، — خەپ، باشقا ئىشكاپلارغا ئوت تۇتىشىپ قالمىغىدى، ئەمدى ھەرگىز ئۇنداق .....

— بالدۇرراق شۇنداق ئويلىشىڭ كېرەك ئىدى، — دېگەن ئاۋاز كەلدى شۇ چاغ قاردەك ئاقارغان ۋە تاپىنىغچە يېيىلىپ چۈشكەن چاچ-ساقاللىرى ۋىجىك تېنىنى ئورىۋالغان بوۋاينىڭ سۆرىتى ئېلىنغان رامكىدىن، — ئېسىگدە بولسۇن، بۇ كىتابلاردىن قايسىبىرى بىلەن

خۇشۇڭ يوق بولسا، ئۇلار شۇ هامان سېهرلىك ئوتتا كۆيۈپ كۈل بولۇپ كېتىدۇ، ئۇلارغا ئوت تۇتاشقانلا بولسا قۇتقۇزۇۋالالمايسەن، مەڭگۈلۈك مەھرۇم قالىسەن.

سۆزى تۈگەش بىلەن تەڭ ئۇنىڭ چاچ - ساقاللىرىمۇ ئوت ئىچىدە گۈرۈلدەپ كۆيۈشكە باشلىدى. پەخرىدىن بۇ ئوت ئۆز يۈرىكىنىمۇ كۆيدۈرۈۋاتقاندەك ئازابلاندى، بىراق كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ قاراپ تۇرۇشتىن باشقا ھېچ ئىش قىلالمىدى. ئۇزاققا بارمايلا بوۋاينىڭ سۈرىتى ئېلىنغان رامكىمۇ، سېهرگەرلىك تارىخى كىتابلىرى تىزىلغان ئىشكاپمۇ، بۇ ئىشكاپتىكى كىتابلارمۇ تەڭلا كۈل بولۇپ توزۇپ كەتتى، ئۇلارنىڭ ئورنى بولسا بوش قالدى.

پەخرىدىن ئۆز - ئۆزىنى ئەيىبلەپ، بىئارامليق ئىچىدە قەدەملەرنى يۆتكىدى، ئەمدى «شەكىل ئۆزگەرتىشكە مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇننامىلەر» دەپ يېزىلغان باغاقچە چاپلانغان ئىشكاپ ئالدىغا كەلدى، بىراق هازىر ئۇنىڭ ئويلايدىغىنى شاتۇتى مەلىكىنى تامدىن چىقىرىۋېلىشقا ياردەم بېرەلەيدىغان سېهرگەرلىك كىتابى بولغاچقا، بۇ ئىشكاپ ئالدىدىن يۆتكەلدى. ئەمدى ئالدىغا كەلگىنى «ئوتقا مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇننامىلەر» دەپ يېزىلغان باغاقچە چاپلانغان ئىشكاپ ئىدى.

— بايىلا بۇلارنىڭ بارلىقىنى بىلگەن بولسام، — دېدى ئۇ يەنە بىئارام بولۇپ، — تېزرەك ئوت ئۆچۈرۈش سېهرىنى ئىگىلەپ، هېلىقى كىتابلارنى قۇتقۇزۇۋالاركەنمەن.

— قايغۇرما، — دېدى شۇ چاغ ئىشكاپنىڭ ئۈدۈلىدىكى تامغا ئېسىلغان رامكىدىكى چاچلىرى كۆيۈۋاتقان ئوتتەكلا، چىرايى زەپىرانداەك سېرىق بىر يىگىتنىڭ سۈرىتى، — بايىقى ساۋاقنى ئېسىڭدە چىڭ تۇت، كىشى موهتاج بولمايدىغان بىلىم يوق، شۇڭا هېچقانداق ئىلىمنى «خۇشۇم يوق» دېمە هەم شۇنداقمۇ ئويلىما.

— ئاگاهلاندۇرغىنىڭغا رەهمەت، — دېدى پەخرىدىن، ئاندىن ئۇ باشقا ئىشكاپلار بار تەرەپكە يۆتكەلدى، «غەلىتە مەخلۇقلارغا تاقابىل تۇرۇش سېهرگەرلىك كىتابلىرى» ئىشكاپىنىڭ ئالدىغا كەلدى. بۇ

يەردىن ئۆتۈپ يەنە باشقا خىلدىكى سېھرگەرلىككە دائىر كىتابلار تىزىلغان ئىشكاپلار ئالدىغا باردى، 100 نەچچە ئىشكاپ ئالدىدىن ئۆتتى، ئۆزى هازىر ئەڭ موهتاج بولۇۋاتقان كىتاب ساقلانغان ئىشكاپ ئۈچرىمىدى، ئۇ هارغاندەك بولۇپ ئولتۇرۇۋالدى، قەلبىنى ئۈمىدسىزلىك تۇيغۇلىرى چۈلغىۋالدى. شۇ چاغ ئۇنىڭ يېنىدىكى تامغا ئېسىلغان رامكىدىكى پەرىشتە سۈپەت بىر ئايالنىڭ سۈرىتى سورىدى:

— سەن قايسى خىلدىكىنى ئىزدەيسەن ئوغلۇم!

— باشقىلارغا ياردەم بېرىش، قۇتقۇزۇشقا دائىر سېهرگەرلىك ئىلمى كىتابلىرىنى، — دېدى پەخىرلىنىپ پەرىشانلىق بىلەن.

— ساڭا مەن ياردەم قىلاي، — دېدى سۈرەتتىكى ئايال كۈلۈمسىرەپ قۇچاقلىرىنى كەڭ يېيىپ، — كەل ئوغلۇم، كەل، ئۇزاقتىن بېرى بۇ زالغا كىرگەنلەرنىڭ هېچبىرى بۇ خىلدىكى كىتابلارغا نەزەر كۆزىنى سالمىغان، چۈنكى هەممىسى ئۆزىنىلا ئويلاپ، باشقىلارغا ياردەم قىلىشنى ئويلىمايدىغان بولغاچقا، بۇ خىلدىكى كىتابلارغا موهتاج ئەمەس ئىدى، شۇڭا مەن بىرەرسى سەن بايا سېهرگەرلىك تارىخى كىتابلىرىنىڭ كۈلىنى كۆككە سورۇۋەتكەندەك ئۇلارنىڭمۇ كۈلىنى كۆككە سورۇپ قويمىسۇن دەپ هەممىنى ئىشكاپ بىلەنلا قوينۇمغا ئېلىۋالغان. تارىخ بۇۋاي جاهىللىق قىلماي سېهرگەرلىك تارىخى كىتابلىرىنى قوينىغا ئېلىپ ساقلىغان بولسا ئۇلارمۇ بۇنداق ئاقىۋەتكە قالمايتتى. كەل، تارتىنما، خۇددى ئەركىلەپ ئۆز ئاناڭنىڭ قۇچىقىغا تاشلانغاندەك قوينۇمغا كىرگىن.

پەخىرلىنىپ سەل ئىككىلەندى، لېكىن يەنە ئۇنىڭ پەرىشتىدەك رۇخسارى، يېقىملىق سۆزلىرىدىن رىغبەتلىنىپ، سۈرەت قوينىغا تاشلاندى، شۇ هامان ئۆزىنى بىر چىمەنزارلا كۆردى، بۇ يەرنىڭ قوينى يېشىل مەخمەل يېپىنغاندەك چىملىق بولۇپ، قاق ئوتتۇرىسىدا پەقەت بىر تۈپلا دەرەخ بار ئىدى، دەرەخ شاخلىرىدا بولسا بىرنەچچە كىتاب ئېسىلىپ تۇراتتى. كىتابلارنىڭ رەڭگى سېرىق بولۇپ، ۋاراقلىرى ئوخشىتىپ سېلىنغان مەززىلىك پوشكالدىن ئىدى.

— يېگىن! — دېگەن ئاۋاز ياڭرىدى پەخىرلەنىنىڭ قۇلاق

تۇۋىده، ــ تارتىنما، ئۇلارنى سېنىك يېيىشكىگە ئەپلىك قىلىپ ئۆزگەرتىپ قويدۇم، باشقا سېھرگەرلىك كىتابلىرىدىن كۇتۇپخانىغا ھەر كىرگىنىدە بىرنەچچىنى ئەچىقىپ كېتىپ، ئۆز ياتقىدا ئالدىرىمای ئۆزلەشتۇرسەك بولىدۇ، بۇ كىتابلارنى مۇشۇ يەرنىك ئۆزىدىلا يېيىتىپ چىقىپ كەت، چۈنكى مەن سېنى ياقتۇرۇپ قالدىم، سەن ئاۋۋال ئۆزۈڭنى ئەمەس، بەلكى باشقىلارنى ئويلىدىڭ، ئوبدان بالام، تېز بول، بۇلار ساڭا ئەڭ زۇرۇر بولغانلىرى، ۋاقتىڭ قىس، كەچ كىرەبلا دەپ قالدى، كەچ كىرگەندە بۇ كىتابلار ھەممىسى قىرائەتخانىغا چىقىپ كېتىدۇ، ئۇ يەردىن ئەچىقىپ كېتەلمەيسەن.

پەخرىدىن دەرھال دەرەختىكى كىتابلارنى بىر - بىرلەپ ئۈزۈۋېلىپ، دەسلەپ بىر چىشلەم - بىر چىشلەمدىن، كېيىن ئاغزىغا قاپلاپ سېلىپ يېيىشكە باشلىدى، چۈنكى بۇ كىتابلارنىڭ تەمى ئۇنىڭغا بەكلا تېتىغانىدى.

كىتابلارنى يەپ بولغاندا دەرەخمۇ غايىب بولدى، ئۇمۇ زالغا چىقىپ قالدى. ھېلىقى پەرىشتە سۈپەت ئايالنىڭ سۈرىتى بولسا قول پۇلاڭلىتىپ قويۇپ ئاستا - ئاستا غايىب بولۇپ قۇرۇق رامكىلا قالدى.

پەخرىدىن ئەمدى باشقا ئىشكاپلارغا نەزەر سالدى، ئۇنىڭ يېنىدىلا «يولغا مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇننامىلەر» ئىشكاپى تۇراتتى.

ئۇ دەرھال بۇ ئىشكاپتىن ھەممىسىدىن قېلىنراق بىر كىتابنى ئالدى، كىتابنىڭ مۇقاۋىسى يول - يول زەر نەقشلەر بىلەن بېزەلگەن ئاق خۇرۇمدىن ئىشلەنگەنىدى، ئۈستىگە يېشىل سىياھ بىلەن «نىجات-لىق يولى ئەپسۇنلىرى» دەپ يېزىلغان بولۇپ، ھەرپلىرى نۇر چېچىپ تۇراتتى. پەخرىدىن بۇ كىتابنى قولتۇقىغا قىستۇرۇپ، يەنە بىرنى ئالدى، ئۇ ئۈستىگە دەل ئۇ ئۈمىد قىلغانىدەك «سىرلىق قەلئەدە يول تېپىش ئەپسۇنلىرى» دەپ يېزىلغان نېپىز بىر كىتاب ئىدى، يەنە كىتاب ئالماقچى بولغانىدى، لېكىن كۆتۈرۈپ كېتىشكە قۇربى يەتمەيدىغانلىقىنى ھېس قىلدى، ئامالسىز شۇ ئىككى كىتابنى قولتۇقلاپ، دەسلەپ كىرگەن ئىشىك تەرەپكە ماڭدى، يەنىلا نېپىز بىر قەغەز توسۇقنى بۆسۈپ ئۆتكەنىدەكلا زالدىن چىقتى، بىراق زالنىڭ

ئىشكىدە ئەمدى ئىشىك باقار ئېيىق يوق ئىدى.

— ئاپلا! — دېدى ئۇ خاتىرجەمسىزلىنىپ، — ئەمدى بېلەت ساتقۇچى يوق، كېيىن كىرەر بولسام قانداق قىلارمەن.

شۇ هامان ئۇنىڭ ئالدىنىدا كىچىك ئېيىقچاق سۈرىتى بېسىلغان بېلەتتىن بىرى پەيدا بولدى.

— خاتىرجەم بول، — دېدى ئېيىقچاق سۈرىتى، — سەندە تېخى بېلەتتىن يەنە خېلى بار، دېمەك يەنە نۇرغۇن قېتىم كىرىپ-چىقالايسەن دېگەن گەپ، بىراق باشقىلارغا مۇمكىن بولمايدۇ - دە، چۈنكى ئەمدى بېلەت ساتقۇچىمۇ، بېلەتمۇ يوق، سەن هەممە بېلەتنى ئىشلىتىپ بولغاندا، بۇ زالمۇ، ئۇنىڭدىكى كىتابلارمۇ يوقايدۇ.

— بۇ بەك ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولىدىغان بولدى، — دېدى پەخىرىدىن قايغۇرۇپ.

— ئۇنداق ئەمەس، — دېدى ئېيىقچاق سۈرىتى، — بۇ زال ۋە زالدىكى كىتابلار سېنىڭ پايدىلىنىشىڭ ئۈچۈن سېھىرگەر ئۇستاز تەرىپىدىن پەيدا قىلىنغان، نەچچە ۋاقىتتىن بېرى باشقىلارنىڭمۇ پايدىلىنىپ تۇرۇشى ئۈچۈن ئېچىۋېتىلگەن، بىراق باشقىلار ئۇنىڭدىن كۆپرەك پايدىلىنايى دېمىدى، بۇنىڭ هەممىسى ئۇلارنىڭ ئۆزىنىڭ شورى، كىم ئۇلارنى تىرىشچان بولمىسۇن دەپتۇ، سەن پايدىلىنىپ بولغاندىن كېيىن هەممە كىتاب ئەركىنلىككە چىقىدۇ، ئۇلار ئۆزلىرى ئىزدىنمىگۈچە هېچكىم ئۇلارنى تاپالمايدىغان بولدۇ.

شۇ سۆزدىن كېيىن بېلەت پەخىرىدىنىڭ ئىشتان يانچۇقىغا كىرىپ كەتتى، پەخىرىدىن بۇ بېلەتلەرنىڭ شۇ تاپتا ئۆزى ئۈچۈن ئەڭ قىممەتلىك نەرسىلەردىن بولۇپ قالغىنىنى هېس قىلدى - دە، يانچۇقىنى سىلاپ قويۇپ يۈرۈپ كەتتى.

بەشىنچى باب

ئۇمۇ سېھرگەر بولدى

ئەمدى بۇ يەردىن شاتۇتى مەلىكە تامغا قىسىلىپ قالغان كاربىدورغا قانداق چىقىش كېرەك؟

ئۇ بىرھازا ئويلاندى، ئاخىر قولتۇقىدىكى نېپىزرەك كىتابنى ئېچىپلا ۋاراقلاشقا باشلىدى، بىراق كىتاب يۇزىدىكى ھەرپلەر جىم تۇرماي ئۇيان-بۇيان يۈگۈرۈشۈپلا تۇراتتى، ئۇلارنى ئوقۇش ئوڭاي ئەمەس ئىدى.

— جىم تۇرۇش! — توۋلىدى پەخرىدىن جىلى بولۇپ.

ھېلىقى ھەرپلەر جىم بولۇشتى - يۇ، يەنە بىردىنلا ھەممىسى ۋىلقىلاپ كۆلۈپ كېتىشتى، ئاندىن يەنە كەپسىز باللاردەك قوغلاشماق ئويۇنىغا چۈشۈشتى.

پەخرىدىن ئاخىر «مۇقەددىمە» نىڭ سۆزىنى ئېسىگە ئېلىپ، «جارت!» قىلىپلا بىر ۋاراقنى يىرتتى - دە، پۈرلەپلا ئاغزىغا سالدى.

ئېچىقلىق كىتاب بىردىنلا يېپىلىپ، ئۈستىدە جامدەك ئېچىلغان بىر جۈپ كۆز پەيدا بولدى - دە، كۆزلەردە غەزەپ ئۇچقۇنلىرى چاقنىدى، ئارقىدىنلا بىر ئېغىز پەيدا بولۇپ توۋلىدى:

— نېمە قىلۋاتسەن؟!

پەخرىدىن بىرنېمە دەي دېدى - يۇ، لېكىن ئاغزىغا سېلىۋالغان بەتتام قەغەز تۈپەيلى گەپ قىلالماي قالدى، ئاغزىدىكى قەغەز يۇزىگە بېسىلغان ھەرپلەر بولسا بىر توپ قۇرتلاردەك توختىماي مىدىرلاپ، ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقىپ كېتىشكە ئۇرۇناتتى.

پەخرىدىن سەدەپتەك چىشلىرىنى ئىشقا سېلىپ، ئاغزىدىكى

قەغەزنى چاينىدى، ئاندىن زورۇقۇپ تۇرۇپ يۇتۇۋەتتى. كىتابنىڭ زارلىنىشلىرى بىلەن كارى بولماي، يەنە ۋاراقلىرىنى بىر - بىرلەپ يىرتىپ چاياپ يۇتتى، ھېلىمۇ ياخشى بۇ كىتابنىڭ نەچچە ئون بەتلىكلا بولغىنى، ئۇ قىينىلىپ تۇرۇپ، ئاخىر مۇقاۋىسىدىن تارتىپ ھەممە بەتلىرىگىچە يەپ بولدى - ده، قولتۇقىدىكى يەنە بىر كىتابقا قارىدى، ئۇنىڭدىن يەڭگىل خورەك ئاۋازى كېلىۋاتاتتى.

«ئۇنى ياتاققا بارغاندا بىر تەرەپ قىلاي» دەپ ئويلىدى ئۇ، ئاندىن نېمىلەرنىڭ ئۆگىنىپ قالغىنىنى بىلمەكچى بولۇپ، ئۆزى ئۆگەنگەن بىلىملەرنى ئەسلىدى، بىراق ھېچبىر يېڭى بىلىم ئىگىلىگەنـ ـدەك ئەمەسلىكىنى ھېس قىلدى.

ــ ئەجرىم بىكار بولامدۇ - نېمە؟ ــ دەپ ئۈمىدسىزلىنىپ تۇرغاندا، قۇلاق تۈۋىده كىمدۇر بىرنىڭ:

ــ سەن موھتاج بولغاندا تەبىئىيلا ئېسىڭگە كېلىدۇ، ــ دېگىنى ئاڭلاندى.

ئەتراپقا قارىغىنىدى، ئەسلىگە كېلىپ قالغان ھېلىقى شەيتان ئەينەكلەردىكى ئەكسىدىن باشقا ھېچكىمنى كۆرمىدى. ئۇنىڭ ئۆزلىرىگە پەرۋا قىلىپ قويمىغىنىغا قاراپ، شەيتان ئەينەكتىكى كۆرۈنۈشلەر جىمقىپلا قالغانىدى، پەخرىدىن ئۇلارغا قارىغاندىلا ھەممىسى جانلىنىپ، تەڭلا چۇقان كۆتۈردى:

ــ سېمىز..... ئورۇق..... ئېگىز..... پاكار.....

بىراق، پەخرىدىن ئۇلارنىڭ ۋاڭ - چۇڭلىرىنى ئاڭلىمىغاندەك قىلىپ يۈرۈپ كەتتى، شەيتان ئەينەكتىكى ھەجۈيي كۆرۈنۈشلەرنىڭ زۇۋانى ئاستا - ئاستا بېسىقىپ قالدى، ئاخىر ھەممىسى «ئۇھ!» تارتىپ توختىدى، ئەمما كاردور ئىچى قاراڭغۇلىشىشقا باشلىدى، پەخرىدىن ئالدىراپ قالدى.

ئۇ «بۇ يەردىن يول تېپىپ چىقىپ كەتسەم بولاتتى» دېگەنلەرنى ئويلاۋاتقاندا، تۇيۇقسىز تورۇستىن توككىده قىلىپ بېشىغا يۇلتۇز قادالغان ئۇچلۇق يېشىل بۆك كىيگەن، يۇلتۇز سۈرەتلىك يېشىل چاپان، يېشىل بوغما ئىشتان، پۇتىغا يۇلتۇز باشلىق ئالتۇن كەش

كىيگەن، بېشى چىلگىدەك، بويىنى ساپاقتەك، بوي - تۇرقى ئۇچ غېرىچ كېلىدىغان، ئەمما قۇلاقلىرى ئاپقۇردەك يوغان بىر قورچاق بالا چۈشتى، ئۇنىڭ قولىدا يۇلتۇز باشلىق هاسا بار ئىدى.

— سېھىرگەرلىك تايىقى كېرەكمۇ؟ — سورىدى ئۇ قىزغىنلىق بىلەن، ئۇنىڭ ئالىيېشىل، سىرلاپ قويغانىدەكلا يۇزلىرىدىن دائىم كۈلكە يېغىپلا تۇرىدىغاندەك ئىدى.

— كېرەك! — دېدى پەخرىدىن ئىختىيارسىزلا، ئۇ بۇ قەلئەگە كىرگەندىن بېرى رەسىم رامكىلىرىدىن باشقا يەردە ئادەم سۈرەتلىك بىرسىنى تۇنجى ئۇچرىتىشى ئىدى.

— قاندىقى؟ — سورىدى قورچاق بالا.

— قولۇڭدىكىدەك، — دېدى پەخرىدىن ئويلانمايلا.

— بۇنىڭدەكلىرى ئەڭ قىممەت، — دېدى قورچاق بالا، ئۇنىڭ سۆزلىرىنىڭ ئاھاڭى باشتىن - ئاخىر بىر خىللا ئىدى.

— مەيلى، — دېدى پەخرىدىن ئويلىنىپ تۇرماي.

— يۇز تال تەر تامچىسى، — دېدى قورچاق بالا.

پەخرىدىن ئۇنىڭ قويغان باهاسىغا تولىمۇ هەيران قالدى، لېكىن پېشانىسىدىن چېپىلداپ تەر ئېقىۋاتقىنىنى سېزىپ دەرهال، — قوشۇلمەن، — دېدى رازىمەنلىك بىلەن.

قورچاق بالا يۇلتۇز باشلىق هاسىسىنى شىلتىشى هامان بىر كىچىك قاچا پەيدا بولۇپ، پەخرىدىنىڭ پېشانە تەرلىرىنىڭ هەممىسى ئۇنىڭغا چۈشتى ۋە يىغىلىپ ئالمىدەك بىر تال مەرۋايىتقا ئايلاندى - دە، كاربىدور ئىچىنى مىڭ ۋاتلىق لامپۇچكىدەك يورۇتۇۋەتتى.

— ئەمدى سەن خالىغان بىرسىنى تاللىۋال، — دېدى قورچاق بالا مەرۋايىتنى ئېلىۋالغاندىن كېيىن، ئۇ شۇنداق دەپ بىرلا پىرقىراپ غايىب بولدى، ئورنىدا ئۇزۇنلۇقى ئۈچ غېرىچ كېلىدىغان، بىر بېشىغا سېرىق ئالماستىن تاراچلاپ ياسالغان چوڭ بىر يۇلتۇز بېكىتىلگەن ئالتۇن تاياق قالدى، ئالماس يۇلتۇز ۋالىلداپ نۇرلىنىپ تۇراتتى.

— پەقەت بىرسىلا بارىكەنغۇ، — دېدى پەخرىدىن ئەجەبلىنىپ، — ئۇ خالىغىنىڭنى تاللىۋال دەۋاتقانىدى.

شۇنداقتىمۇ پەخىردىن بۇ ئالماس يۈلتۇز باشلىق سىپىرگەرلىك تايىقىنى رازىمەنلىك بىلەن قوبۇل قىلدى ۋە «باشقىلىرى ھەرقانچە ياخشى بولسىمۇ بۇنىڭدەك بولماس» دەپ ئويلىدى.

— شۇنداق! — دېدى ھېلىقى قورچاق بالا قەيەردىندۇر، — سەن ئەڭ ياخشى سىپىرگەرلىك تايىقىغا ئېرىشتىڭ، ئۇنىڭدىن پەقەت سىرلىق دۇنيادا ئىككىسىلا بولغان، بىرى مانا بۇ قولۇڭدىكى، يەنە بىرى سىپىرگەر ئۇستازنىڭ ئىشلەتكىنى ئىدى، سەن ئۇنىڭكىگە ئوخشاشلا ئەڭ قۇدرەتلىك سىپىرگەرلىك تايىقىغا ئېرىشتىڭ.

— مۇبارەك بولسۇن، مۇبارەك بولسۇن! — دېيىشتى شۇڭچاغ شەيتان ئەينەكلەر خۇشامەت ئاھاڭىدا، ئەمدى ئۇلاردىن پەخىرلىنىڭ ھەجۋىي سۆزەتلىرى غايىب بولغانىدى.

پەخىرلىنىڭ سىپىرگەرلىك تايىقىنى ئۆزۈپ - چۆزۈپ قارىدى، ئۇ پەيدەك يەڭگىل، ئەمما تۇتۇش، ئىشلىتىشكە ئەپلىك ئىدى، ئۇ ئەمدى شاتۇتى مەلىكە قىپقالغان كارىدورغا چىقىشنى ئويلاپ تۇرۇۋىدى، ئالدىدا ئىشىك يۇدۇۋالغان بىر مايمۇن پەيدا بولدى.

— ئىشىك ئالامسەن؟ — سورىدى ئۇ، — بۇ بىر ئىشىك بىلەنلا كۆزلىگەن يېرىڭگە يەتكۈچە توسالغۇسىز مېڭىپ كېتىشىڭگە كاپالەتلىك قىلىمەن، ئۇنى كىچىك كۆرمە، ئالساڭلا ساڭا لايىق بولۇپ ئۆزگىرىدۇ، باھاسىمۇ ئەرزانلا، بىر تال چېچىڭ بولسىلا بولغىنى، مەن ئۇنى خاتىرە بۇيۇمى قىلماقچى.

— ماڭا ئىمزا قويۇپ بەرسەڭلا بولىدۇ، — دېدى شۇڭچاغ يەنە ئۇنىڭ يېنىدىلا بىر ئاق تۇتەك پەيدا بولۇپ، ئارقىدىنلا تۇتەك ئىچىدىن ئىشىك قولتۇقلۇغان قارا قاپلان چىقىپ، — مېنىڭ مويلىرىمدەك چىرايلىق چاچلىرىڭنى يۇلۇپ يۇرۇش ھاجەتسىز.

— مېنى سلاپ قويساڭلا كۇپايە، — دېدى بىر يېشىل توزمۇ ئۇچۇپ كېلىپ، ئۇنىڭ قانىتى ئاستىدىمۇ كىتابچىلىك بىر ئىشىك بار ئىدى، — ئىشكىمنى ئىللىق مېھرىڭگە ئالماشتۇرغۇم بار.

— مېنى سۆيۈپ قويساڭغۇ ئالتۇن ئىشكىمنى بېرەتتىم، — دېدى شۇڭچاغ يەنە بىر شىر باشلىق ئاق بۇركۇت ئۇچۇپ كېلىپ،

ئاندىن ئۇ قولتۇقىدىكى ۋالىلداپ تۇرغان كىچىك ئالتۇن ئىشكنى قاناتلىرىدا قامالاپ ئېلىپ كۆرسەتتى.

— يۈزى قېلىن، — دېدى توز ئۇنى ئەيىبلەپ، — سەن ئۇ سېنى سۆيگەندىكى كۈرۈنۈشنى سۈرەتكە تارتقۇزۇۋېلىش ئۈچۈن سۈرەتچىمۇ تەكلىپ قىلدىڭغۇ دەيمەن.

— توغرا، مانا مەن بۇ يەردە، — دېدى تۇتقۇچلۇق ئالتۇن رامكا تۇتۇۋالغان چوڭ بىر ھەسەل ھەرىسى تامدىن ئۈچۈپ چىقىپ، — مەن ھەسەل چىقىرىشنى خالىمايمەن، كەسىپىمنى سۈرەتچىلىككە ئۆزگەرتتىم، چۈنكى بۇ يەردە ھېچكىم يېمەيدۇ، ئىچمەيدۇ ئەمەسمۇ، شۇڭا باشقا بىر ئەھمىيەتلىكرەك ئىش قىلاي دېدىم شۇ.

— ئېشىمغا توپا چاچمىساڭلا مەيلىغۇ، — دەپ قويدى توز غۇدۇراپ.

پەخرىدىن زادى قايسىسىنىڭ ئىشىكىنى ئېلىشنى بىلمىدى، چۈنكى ئۇ بىرسىنىڭكىنىلا ئېلىپ، باشقىلىرىنىڭكىنى ئالمىسا ئۇلارنىڭ رەنجىپ قالىدىغانلىقىنى ھېس قىلغانىدى:

— ماقۇل، ھەممىڭلارنىڭكىنى ئالاي، — دېدى ئۇ ئاخىر.

— رەھمەت، رەھمەت! — چۇرقىرىشىپ كەتتى ھېلىقىلار خۇشاللىق بىلەن. شۇ ھامان ئۇلارنىڭ ئىشكىلىرى ئۆزلۈكىدىنلا پەخرىدىننىڭ پۇتى يېنىغلا ئۈچۈپ كېلىشىپ توختىماي پىچىرلاشتى- دە، بىرلىشىپ ھەسەن - ھۈسەندەك يەتتە خىل رەڭدە نۇرلىنىپ تۇرىدىغان كىچىك بىر رامكىغلا ئوخشايدىغان، گۈل - نەقىشلىرى تولىمۇ كۆركەم ئىشككە ئايلاندى.

— بىر قېتىمدا بىرلا ئىشىك ئىشلىتىشكگە بولىدۇ، — دېدى شىر باشلىق بۈركۈت، — شۇڭا، ھەممىزنىڭ ئىشكى بىرلىشىپ، سىرلىق قەلئە تارىخىدىكى ئەڭ كۆركەم، ئەڭ ئېسىل ئىشككە ئايلاندى، ئەمدى ھەققىمىزنى بەرگىن.

پەخرىدىن رازىمەنلىك بىلەن بىر تال چېچىنى يۇلۇۋېلىپ مايمۇنغا بەردى، مايمۇن گويا ببباھا گۆھەرگە ئېرىشكەندەك خۇشاللانغان ھالدا بىرلا پىرقىراپ غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئەمدى قارا قاپلان سۇنغان ئالتۇن قەلەم بىلەن، ئۇنىڭ ئالىقانچىلىك، ئەمما چۆرىسىگە زەر ھەلدىن گۈل - نەقىشلەر بېسىلغان ئېسىل قەغىزگە ئۆز ئىمزاسىنى قويۇپ بەردى، شۇ ھامان يېشىل سىياھ بىلەن يېزىلغان ئىمزانىڭ ھەرپلىرى قەغەز يۈزىدە يۇگۇرۇشۇپ، يۇلتۇزلاردەك چاقنىشىپ، چۇرقىرىشىشقا باشلىدى:

بىز دېگەن ئېسىل، بىز دېگەن كۆركەم،
ھەممە چوقۇنار چولپان ئىمزاسى.
بىزگە ئېرىشكەن تاپقۇسى ئامەت،
ياڭرايدۇ ھەرچاغ كۈلكە ساداسى.

قارا قاپلان:

— رەھمەت، رەھمەت! — دېگىنىچە كېتىپ قالدى.

پەخرىدىن ئەمدى توزنى مېھرى بىلەن سىلاپ قويدى، شۇ ھامان توزنىڭ يېشىل پەيلىرى ئىلگىرىكىدىنمۇ كۆركەم نەقىشلىك ۋە نەچچە ئون خىل رەڭدە جۇلالاپ تۇرىدىغان گۈزەل بىر ھالەتكە كەلدى.

— رەھمەت! — دېدى توزمۇ قۇيرۇق پەيلىرىنى يەلپۇگۈچتەك يېيىپ مەغرۇرلۇق بىلەن، — ئەمدى سىرلىق دۇنيادىكى ئەڭ گۈزەل قۇشقا، توزلارنىڭ پادىشاھىغا ئايلاندىم.

— مۇبارەك بولسۇن، مۇبارەك بولسۇن! — دېدى شىر باشلىق ئاق بۇركۇت بىلەن ھەسەل ھەرىسى.

— رەھمەت، سىلەرگىمۇ ئامەت يار بولسۇن! — دېدى توز.

شۇ سۆزدىن كېيىن ئۇ كارىدورنىڭ يەنە بىر تەرىپىگە ئۇچۇپ كەتتى. كارىدور ئىچىدە تاكى ئۇ غايىب بولغۇچە نەچچە ئون خىل رەڭلىك سالىيۇت ئېتىلغاندەك كۆرۈنۈش بولدى.

— نۆۋەت ماڭا كەلدى، — دېدى شىر باشلىق بۇركۇت توزنىڭ كەينىدىن قاراپ قالغان پەخرىدىنگە، ئاندىن چوڭ ھەسەل ھەرىسىگە توۋلىدى، — تەييار بول!

پەخرىدىن ئۇنىڭ پىشانىسىگە سۆيۈپ قويدى، شۇ ھامان شىر

باشلىق بۇركۇتنىڭ پىشانىسىدە بىر نۇرلۇق يۇلتۇز پەيدا بولدى، كاربىدور ئىچى پارلاق نۇرغا چۆمدى.

— رەھمەت، رەھمەت! — دېدى شىر باشلىق بۇركۇت قايتا-قايتىلاپ، — ئەمدى ساڭا شۇنداق ۋەدە بېرىمەنكى، شىر باشلىق بۇركۇت جەمەتىدىن ھېچكىم ساڭا دۇشمەنلىك قىلمايدۇ.

ئاندىن ئۇ ھەسەل ھەرىسى سۇنغان تۇتقۇچلۇق رامكىنى ئېلىپ، ياندىكى تامدا پەيدا بولغان ئىشىكتىن كىرىپ كەتتى، تۇتقۇچلۇق رامكىدا پەخرىدىنىڭ سۇرىتى بار ئىدى.

— بۇ ئەڭ ياخشى خەۋەر مۇكاپاتىغا ئېرىشىدۇ، نامىم چىقماسلىقىدىن غەم قىلمىسامۇ بولىدۇ ئەمدى، — دېدى ھەسەل ھەرىسىمۇ خوشاللىقى ئىچ - ئىچىگە سىغمىغان ھالدا، — رەھمەت ساڭا ياخشى يىگىت، مېنى پۇرسەت بىلەن تەمىنلىگىنىڭگە رەھمەت.

ئاندىن ئۇمۇ غۇي قىلىپلا ئۇچۇپ كەتتى، پەخرىدىن كاربىدوردا يالغۇز قالدى، ئەمدى ئۇنىڭغا شەيتان ئەينەكلەردە يېڭىلا پەيدا بولغان كۆرۈنۈشلىرىلا ھەمراھ ئىدى، بىراق ھازىرقى بۇ كۆرۈنۈشلەر ئىلگىرىكىدەك ھەجۈي بولماستىن، بەلكى بىرسىدە ئۇنىڭ كىچىكىدىكى ئوماق بۇدرۇققىنە ھالىتى، بىرسىدە سۈت ئۇيقۇسىدا تاتلىق چۈش كۆرۈۋاتقان ھالىتى، يەنە بىرسىدە شېرىن خىياللار قاينىمىغا غەرق بولۇپ، كۈلۈمسىرەپ ئولتۇرغان ھالىتى..... ئەيتاۋۇر ئۇنىڭ قاراپ - قاراپ قانمىغۇدەك خويمۇ يېقىملىق كۆرۈنۈشلىرى ئىدى.

— رەھمەت! — دېدى ئىختىيارسىز پەخرىدىن شەيتان ئەينەكلەرگە قاراپ.

شۇ ھامان شەيتان ئەينەكلەردىن جاراڭلىق كۈلكە ساداسى ياڭرىدى، ئاندىن ھەممىسى يەنە جاراڭلاپ چېقىلىپ كەتتى، بىراق سۇنۇقلىرى رەڭگارەڭ كېپىنەكلەرگە ئايلىنىپ:

— ئازاد بولدۇق، ئەركىن بولدۇق!..... — دېيىشكىنىچە ئۇچۇپ كېتىشتى. تام - تورۇسلاردىن سان - ساناقسىز كىچىك ئىشكلەر ئېچىلىپ، ئۇلار چىقىپ كەتكەن ھامان غايىب بولۇشتى. چېقىلغان ئەينەكلەرنىڭ ئورنىدا يەنە يېڭى ئەينەكلەر پەيدا بولۇشتى،

بۇ يېڭى شەيتان ئەينەكلەر يەنە پەخرىدىننى خىلمۇخىل ھەجۋىي كۆرۈنۈشلەردە كۆرسىتىپ تۇرۇپ ئەيىبلەشكە باشلىدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇلار تېخىمۇ ھەددىدىن ئېشىپ، ئۇنىڭ پۇتىنى ئاسمانغا، بېشىنى يەرگە قارىتىپ كۆرسەتتى، تېخى قوللىرىنى چىقرىپ بىر - بىرىگە ئۇنى ئېما قىلىشاتتى.

پەخرىدىن بۇلارغا قاراپ كۈلۈپلا قويدى - دە، پەرۋا قىلماستىن، ھېلىقى كۆركەم ئىشىككە يۈزلەندى، كىچىككىنە رامكىدەك ئىشىك شۇھامان چوڭىيىپ، ئۇ بىمالال كىرىپ چىققۇدەك چوڭ ئىشىككە ئايلاندى - دە، تامغا چاپلاشتى، پەخرىدىن ئىشكىتىن كىردى، بىراق ئۇ يەنە بىر كارىدورغا چىقماستىن، بەلكى توختىماي توققۇز ئىشكىتىن ئۆتتى، ئاندىن شاتۇتى مەلىكە تامغا بەند بولۇپ قالغان كارىدورغا چىقىپ قالدى.

— مېنى ئىشلەتكىنىڭگە رەھمەت، — دېگىنىچە ئىشىك يەتتە خىل رەڭلىك بىر كېپىنەككە ئايلىنىپ ئۇچۇپ كەتتى.

— كەچۈرگىن، — دېدى پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىگە، — سېنى قۇتقۇزۇش چارىسىنى تاپىمەن دەپ ھايال بولۇپ قالدىم.

— ھېچقىسى يوق، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — سىزنى يەنە كۆرەلىگىنىمدىن خۇشالمەن، قانداق، قۇتقۇزۇش چارىسىنى تاپتىڭىزمۇ؟

— تاپتىم، — دېدى پەخرىدىن ئاندىن تىلىغىلا كېلىپ قالغان بىر ئەپسۇننى ئوقۇپ، يۇلتۇز باشلىق تايىقىنى شىلتىدى، شۇ ھامان ۋالىلدە نۇر چاقناپ، تام يېرىلىپ، شاتۇتى مەلىكە ئۇچۇپ چىقتى.

— مۇبارەك بولسۇن! — دېدى ئۇ پەخرىدىننى قاناتلىرىدا قۇچاقلاپ، — سېھرىگەرلىكنى ئۆگىنىپسىز، يەنە تېخى يۇلتۇز باشلىق ئالتۇن ھاسىغا ئېرىشىپسىز، قالتىس كارامەتلىك بولۇپ كەتتىڭىز ھەقىچان، سىزدەك خوجايىنىم بولغىنىدىن پەخرلىنىۋاتىمەن.

— بولدى، مېنى بەكلا ئۇچۇرۇۋەتتىڭ، — دېدى پەخرىدىن ئۇنىڭ دۇمبىسىنى سىلاپ تۇرۇپ، — ئەمدى قايتىپ ئارام ئالايلى، سەنمۇ كۆپ رىيازەت چەكتىڭ.

پەخرىدىننى ئەمدى ھېچقانداق تام - توسۇقلار توسۇپ قالالمىدى، چۈنكى ئۇ سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىسلا دەرھال ئىشىك ئېچىلىپ، تاملار يېرىلىپ يول بېرەتتى ياكى بارماقچى بولغان يېرىگە يەتكۈل ئۇچۇپلا بېرىپ قالاتتى، ئۇ ئىلگىرى سېھرگەرلىك قىلىشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپمۇ باقمىغانىدى، مانا ھازىر بولسا سېھرگەرلىك قىلىشنىڭ پەيزىنى سۈرۈشكە باشلىدى، بۇ ئۇنى تولىمۇ خۇشال قىلدى. ئۇ كەيپى چاغ ھالىدا ئۆزىگە مەنسۇپ ھۇجرا ئالدىغا كەلگىنىدە ئىشىك خانىئايىممۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ ئۇنى تەكلا مۇبارەكلىدى. بوسۇغىدىن ئاتلىغاندا ئۆيدىكى باشقا نەرسىلەرمۇ مۇبارەكلىدى، ئۇ ئۇلارنى «تاپشۇرۇقۇمغا خىلاپلىق قىلدىڭلار» دەپ ئەيىبلەپمۇ كەتمىدى، بەلكى قولتۇقىدىكى ئېغىر ۋە توقۇمدەك قېلىن كىتابنى كىتاب ئىشكاپىغا سېلىۋېتىپ، يۇيۇنۇش ئۆيىگە كىردى، شۇھامان كىر يۇغۇچى ئۇنىڭ كىيىم سېلىشىغا ياردەملەشتى، ئۇ يۇيۇنۇپ بولغۇچە كىيىملىرىمۇ يۇيۇلۇپ تۈگىدى، ئۇ يەنە كالتا ئىشتىنىنى كىيىپلا ھۇجرىسىغا چىقتى. مۇشۇك خان قىزلار ئورۇن راسلاپ، پايپېتەك بولۇشتى. پەخرىدىن ئورنىغا كىرىپ ياتقاندىن كېيىنلا چىقىپ كېتىشتى، شاتۇتى مەلىكە قوندىقتا ئارام ئالدى.

پەخرىدىن تېزلا تاتلىق ئۇيقۇغا كەتتى، ئۇيقۇسىدا يەنە شېرىن چۈشلەر ئۇنىڭغا ھەمراھ بولدى، ئۇ چۈشلىرىنىڭ ئاخىرىسىدا يەنە سېھرگەر ئۇستازنى كۆردى:

— مۇبارەك بولسۇن ئوغلۇم! — دەۋاتاتتى ئۇ كۈلۈمسىرەپ، — ئۈمىدىمنى يەردە قويمىدىڭ، يېڭى تۇرمۇشۇڭغا بەخت تىلەيمەن.

— سىز قەيەردە؟ سىز بىلەن قاچان كۆرۈشىمەن؟ — سورىدى پەخرىدىن چۈشىدە ئۇنىڭ غۇۋالىشىپ كېتىۋاتقان سىيماسىغا قاراپ.

— ئالدىرىما، — دېدى سېھرگەر ئۇستاز، — سەن زۆرۈر بولغان سېھرگەرلىك ئىلمىنى ئۆزلەشتۈرۈپ بولغاندا..... ۋاقتىنى چىڭ تۇت، تېز بول.....

ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلاشقۇچە سىرتتا يەنە غوۋغا كۆتۈرۈلۈپ، پەخرىدىننى ئويغىتىۋەتتى.

پەخرىدىن ئالدىراپ كىيىمنى كىيىپ، چۈشىگە دەخلى قىلغۇ-چىنىڭ كىملىكىنى بىلىش ئۈچۈن سىرتقا چىقتى، ئىشىك تۈۋىدە بىر ئالتۇن قوڭغۇراق مۇئەللەقتە لەيلەپ تۇراتتى، ئۇنىڭ يېنىدا بىر تام سائىتىمۇ بار ئىدى.

— ۋاقىت توشقاندا ئويغىتىش مېنىڭ مەجبۇرىيىتىم، — دەۋاتاتتى قوڭغۇراق.

— شۇنداق! — دەۋاتاتتى سائەتمۇ بولۇشۇپ، — سىلەر ۋاقىتنىڭ ئۇنىڭ ئۈچۈن نەقەدەر قىممەتلىك ئىكەنلىكىنى بىلمەيسىلەر.

— بىغەرەزلەر! — دەپ تىللاۋاتاتى مۇشۇك خان قىزلار، — بىزنىڭ خوجايىن يېڭى كەلگەن، بۇ يەرنىڭ قائىدىسىنى بىلىپ كەتمەيدۇ، ئۇنىڭغا بىر مەزگىل ئېتىبار قىلىشىڭلار كېرەك - دە.

— شۇ ئەمەسمۇ، — دەۋاتاتتى ئىشىك خانئايىممۇ، — نېمانچە قىپ كېتىدىغاندۇ بۇلار، ئەدىپىنى بېرىپ قويمىساق بولمىغۇدەك.

— بولدى قىلىڭلار، — دېدى پەخرىدىن ئۇلارنى تىنچلاندۇرۇپ.

— بىز كەتتۇق، — دېدى قوڭغۇراق بىلەن سائەت ئۇنى كۆرۈپلا، — كەچۈرگىن، قەستەن چېقىشماقچى ئەمەسمىز، بىراق ۋاقىت ھازىر سەن ئۈچۈن تولىمۇ قەدىرلىك، بۇنى بىلىشىڭ كېرەك.

ئاندىن ئۇلار غۇيۇلداپ ئۇچۇپ كېتىشتى، مۇشۇك خان قىزلار بولسا، نېمانداق «ۋاقىت سەن ئۈچۈن بەك قەدىرلىك» دەۋېرىدىغاندۇ دەپ ئويلىنىپ تۇرغان پەخرىدىننى ئۆيگە كىرىپ، يۈزىنى يۇيۇشقا دەۋەت قىلىشتى.

پەخرىدىن يۇيۇنۇش ئۆيىگە كىرىپ، يۈز - قولىنى يۇدى، چىشىنى چوتكىلىدى، ئاندىن قىرائەتخانىغا چىقتى. بايا تىندىن بېرى كۆرۈنمىگەن شاتۇتى بۇ يەردە ئىخلاس بىلەن كىتاب ئوقۇماقتا ئىدى، بىراق ئۇ پەخرىدىن كىرگەن ھامان ئاچچىقى بىلەن كىتابنى شىرەگە تاشلىدى - دە:

— مۇشۇمۇ كىتاب بولدىمۇ، — دېدى غۇدۇراپ، — ھەرپلىرى بەت يۈزىدە توختىماي يۈگۈرۈشۈپ يۈرۈپ، ئادەمنىڭ كۆزلىرىنى ئالىچەكمەن قىلىۋېتىپ بارغان، ئۇيقۇدىن ئويغىنىپلا كىتاب ئوقۇشقا

چىققانىدىم، بىرەر سائەت بولدى، لېكىن شۇنچە زېھىن قويۇپ ئاران بىر بېتىنى ئوقۇپ بولالىدىم.

— بىر بەت ئوقۇپمۇ خېلى بىرنېمىلەرنى بىلىۋالغانسەن؟ — دېدى پەخىرىدىن كۈلۈپ تۇرۇپ.

— نېمىسىنى دەيسىز خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — جىق بولسا ئىككى - ئۈچ ئەپسۇننى بىلىۋالدىمغۇ دەيمەن، بۇ قانچىلىك كارغا كېلەتتى.

— ئۇنى ماڭا توغراپ بېرىڭلار، — دېدى پەخىرىدىن مۇشۇك خان قىزلارغا كىتابنى كۆرسىتىپ.

— چۈشەندۇق خوجايىن، — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار خۇشخۇيلۇق بىلەن، — سىز ئۇنى ناشتىلىق قىلماقچىمۇ؟

— نېمە! — دەپ ۋارقىراپ كەتتى كىتابنىڭ مۇقاۋىسىدا بىر ئېغىز پەيدا بولۇپ، — ئۇنداق قىلىشقا بولمايدۇ، ئۇ مېنى نېمە كۆرۈۋاتىدۇ - هە؟! مەن ناشتىلىق بولىدىغان گىردە نان ئەمەس، كىتاب، مەن دېگەن كىتاب! قورسىقى ئاچقان بولسا ئۇنىڭغا يەيدىغان نەرسە بېرىشمەمسەن، قانداق گەپ بوپ كەتتى بۇ!

كىتاب شۇنداق دەپ قىرائەتخانا ئىچىدە ئۇياندىن بۇيانغا ئۇچۇشقا باشلىدى. شاتۇتى مەلىكە ئۇنى قوغلاپ تۇتاي دېگۈچە مۇشۇك خان قىزلار ئاجايىپ چاققانلىق بىلەن چاشقان تۇتقانىدەكلا تۇتۇۋالدى، ئۇنىڭ ۋارقىراپ - جارقىراشلىرىغمۇ، يېلىنىپ - يالۋۇرۇشلىرىغمۇ پەرۋا قىلماي، بىردەمدىلا قايچا بىلەن قېيىپ، پارچىلاپ، ئۇششاقلاپ، كۆمۈش پەتنۇسقا دۆۋىلەپ، پەخىرىدىنىڭ ئالدىغا قويدى.

— قېنى باقسىلا خوجايىن، — دېيىشتى ئۇلار.

— رەھمەت سىلەرگە، — دېدى پەخىرىدىن، ئاندىن كىتاب پارچىلىرىنى بىر - بىرلەپ يۇتۇشقا باشلىدى، بىراق يۇتۇش ئۇنداق ئاسانغا چۈشمىدى، بۇ كىتابنىڭ تەمى تۇنۇگۈنكى كىتابنىڭ تەمىدىنمۇ بەتتەر ئىدى، شۇنداقتىمۇ پەخىرىدىن زور چىدام - غەيرەت بىلەن يېيىشنى داۋام قىلدى.

شۇ چاغ سىرتتىن ئىشىك خانىيىمنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى:

— ۋاي، بـۇ بىزنىـڭ خوجـايىنغۇ، ھەي - ھەي! بـۇ گېزىتتىـى كۆرۈڭلار!.....

شاتۇتى مەلىكە دەرھال چىقىپ كېتىـپ رەڭگى ئۆڭـۈپ، پەيلـىرى ھۇرپەيگەن، نېمىلەرنىدۇر غۇدۇرىغان ھالدا بىر ۋاراق قەغەزنى كۆتۈرۈپ كىردى.

— قارا‌ڭ! — دېدى ئۇ ئاچچىقى بىلەن قەغەزنى سۇنۇپ.

قەغەزدە پەخرىـدىنىنىڭ شـىر باشـلىق ئـاق بۇركـۇتنى سـۆيۈۋاتقان سۈرىتى بار ئىدى، سۈرەت پۈتۈن بىر بەتنى بىرلا ئالغانىدى.

— ۋاھ! — دېدى يېشىل كۆز، — بىزنىـڭ خوجـايىنكەنغۇ بـۇ، بۇنى رامكىغا ئېلىپ ساقلاپ قويايلىچۇ.

— بـۇ سـۈرەتنى تارتقـان ھەسـەل ھەرىـسىگە ئـامەت كەپتـۇ، — دېدى كۆك كۆز قەغەزنىـڭ كەينىگە قـاراپ، — قـارا، ئـۇ ئەڭ ياخـشى مۇخبىرلىق مۇكاپاتى «ئالتۇن قەلەم» گە ئېرىشىپتۇ.

قەغەزنىـڭ كەينىـدە بىـر جـۈملە خەت، يەنە ئېرىـشكەن مۇكاپـا‌تىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ تۇرغـان ھەسـەل ھەرىـسىنىڭ سـۈرىتى بـار ئىـدى. سۈرەتتىكى ھەسەل ھەرىسى باشقىلارنىڭ تەبرىكىنى قوبۇل قىلىۋاتقانـ‌ـدەك توختىماي قول پۇلاڭلىتىۋاتاتتى.

— ئۇنى سـۆيۈپ قويماسـلىقىڭىز كېرەكتـى خوجـايىن، — دېـدى شـاتۇتى مەلـىكە گېزىتنـى زەپتـى بـىلەن تارتىۋېلىـپ، — مەن بـۇنى كۆيدۈرۈۋېتىمەن!

— ئىختىيارىـڭ، — دېـدى پەخرىـدىن ئۇنىـڭ ئەلپازىغـا قـاراپ كۈلۈپ قويۇپ.

— يـاق! ئۇنـداق قىلمـايلى، — دېـدى مۇشـۇك خـان قىـزلار تالىـشىپ، — بـۇ خـوجـايىنـىنىڭ سـىرلىق قـەلـئەدىكىلـەرگە خاتىـرە بولـۇپ قالـدىغان سـۈرىتى، كېـيىن قىممەتلىـك يادىكـارلىق بولـۇپ قـالـدۇ، چۈنكـى پۈتـكۈل سىرلىق قەلـئەدە بۇنـداق گېزىتـتىن ئـاران توققـۇز پـارچىلا تارقىتىلىـدۇ، يەنە كېلىـپ ئالاھىـدە چـوڭ ئىـشلار يـۈز بەرگەندىلا.

— كارىم يوق، — دېدى شاتۇتى مەلىكە جاھىللىق بىلەن.

شۇ چاغ كۆك كۆز كاپ قىلىپلا گېزىتنى تارتىۋالدى. شاتۇتى مەلىكە:

— خەپ سېنى! — دېگىنىچە ئۇنى قوغلىدى.

— مېنى كەچۈرۈڭ شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى كۆك كۆز قېچىپ، — مۇشۇ بىر قېتىملا سىزنىڭ بۇيرۇقىڭىزغا خىلاپلىق قىلىدىغان بولدۇم. ئاندىن ئۇ گېزىتنى يېشىل كۆزگە تاشلاپ بەردى، ئۇچەيلەن گېزىت تالىشىپ قوغلاشماققا چۈشتى. پەخرىدىن بولسا ئۇلار بىلەن كارى بولماي، ئۆز ئىشى بىلەن بولدى.

بىراق، بۇ بەتتام «تائام»نى يەپ تۈگىتىشكە ساق بىر كۈن كەتتى، ئۇنى تاشلاپ سىرتقا چىقاي دېسە قۇلاق تۈۋىدە:

— بۈگۈنكى ئىشنى ئەتىگە قويما! ئەتىگە قالغان ئىشنىڭ قۇيرۇقىنى قۇم باسىدۇ! — دېگەن سۆز جارانلاپلا تۇردى. ئۇ كىمنىڭ ئاۋازى ئىكەنلىكىنى پەرق ئېتەلمىدى - يۇ، ئەمما ئەمەل قىلماي بولمىدى.

ئەتىسى ئۇ يەنە كۇتۇپخانىغا بېرىپ كىتاب ئەكەلمەكچى بولدى، بىراق بىر قېتىمدا ئاران بىر - ئىككى كىتاب ئەكېلەلەيدىغىنىنى ئويلاپ، بىرەر چارە بىلەن جىقراق ئەكېلىۋېلىش ھەققىدە باش قاتۇرۇشقا باشلىدى.

— نېمە ئويلاۋاتىسىز خوجايىن؟ — سورىدى شاتۇتى مەلىكە.

— سېھرىگەرلىك ئىلمى كىتابلىرى بەك ئېغىركەن، — دېدى پەخرىدىن، — ھەر قېتىمدا ئارانلا بىر - ئىككىنى ئەچىقالايدىكەنمەن، بۇنداق بولغاندا، كۆپرەك بىرنېمە ئۆگىنەلمەيدىكەنمەن، كىرىش بېلىتى چەكلىك، تۇغقىپ قالسا كۇتۇپخانىغا قايتا كىرگىلى بولمايدۇ، بېلەت تۇغقىش بىلەن تەڭ كۇتۇپخانىمۇ غايىب بولىدۇ، قانداق قىلسام بولىدىكىنىتاڭ.

— ئەمىسە قۇۋۇتىڭىزنى ئاشۇرۇڭ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە مەسلىھەت بېرىپ، — ئەگەر بۇ يەرنىڭ تامىدىن يېسىڭىز كۇچىڭىز ھەسسىلەپ ئاشىدۇ، كۆتۈرۈپ چىقالايدىغان كىتابلىرىڭىزمۇ كۆپرەك بولار.

— ماڭا بۇ يەرنىڭ تامىدىن كەلتۈرۈڭلار، — دېدى پەخرىدىن

مۇشۇك خان قىزلارغا.

— خوپ خوجايىن! — دېدى مۇشۇك خان قىزلار، — بىراق، تاماق ئېلىش ئۈچۈن بىرەر نەرسە بېرىشىڭىز كېرەك.

— چۈشەندىم، — دېدى پەخرىدىن، ئاندىن ئۇ سەل ئويلىنىۋېلىپ، چىرايلىق ياستىلغان، قۇندۇزدەك قارا چېچىدىن نەچچە تال يۇلۇۋالدى - دە، — بۇنى ئېلىپ بېرىڭلار، — دېدى چاچنى مۇشۇك خانقىزلارغا بېرىپ.

ئۇلار چىقىپ كېتىپ، هايالسىزلا بىر يۇمىلاق شىرەنى ئېلىپ كىرىشتى، شىرە ئۈستىگە كەشتىلىك ئاق يېپەك داستىخان يېپىلغانىدى. ئۇلار شىرەنى قىرائەتخانا ئاستىغا سېلىنغان هاۋارەڭ گىلەم ئۈستىگە قويۇپ داستىخاننى ئاچتى، شىرە ئۈستىدە بىر چوڭ خىرۇستال قەنتدان بىلەن كۈمۈش تەخسىلەر بار بولۇپ، تەخسىلەر قەنتدانىنى چۆرىدەپ هالقا شەكلىدە تىزىلغان، قەنتدانغا ئالما - نەشپۈت، بانانلار سېلىنغان، تەخسىلەرنىڭ بىرىگە مانتا، بىرىگە تۇخۇم، بىرىگە گۆشنان، بىرىگە قازان قاتلىمىسى، يەنە بىرىگە يۇتازا سېلىنغانىدى. بىراق، هەممىسى جېنى بار نەرسىلەردەك بولۇپ، قەنتداندىكى مېۋىلەر يەڭگىل خورەك تارتىپ ئوخلاۋاتاتتى، مانتا تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا يېتىپ كىتاب ئوقۇسا، سامسا يۈزىنى قىزارتىش ئۈچۈن گىرىم قىلىش بىلەن ئاۋارە، تۇخۇم بولسا ئىچىدىكى چۈجىگە ئەللەي ناخشىسى ئېيتىپ بېرىۋاتقاندەك قىلاتتى، گۆشنان يۈزىگە زىرە-قارىمۇچ سەپسە، قاتلىما توغرىۋېتىلگەن تېنىنى بىر - بىرىگە تىكىپ ئۇلاش بىلەن مەشغۇل، يۇتازا ئەينەككە قاراپ ئۆزىنى تۈزەشتۈرۈۋاتاتتى.

— ناشتىلىق تەييار بولدى خوجايىن، — دېدى يېشىل كۆز پەخرىدىننى شىرەگە تەكلىپ قىلىپ.

— ناشتىلىق! — ئۇخلاۋاتقان مېۋىلەر سەكرەپ تۇرۇپ كېتىشتى، مانتا كىتابنى يىغۇشتۇردى، باشقىلارمۇ تەخسىلىرىدە تىك تۇرۇپ كېتىشتى.

پەخرىدىن نېمە قىلارىنى بىلمەي تېڭىرقاپ تۇرغاندا، ئۇلار بىردىنلا جاۋۇلداپ كېتىشتى:

ــ قېنى ئۇ ناشتىلىق؟ ئۇ چوقۇم مېنىڭ، ياق! مېنىڭ ناشتىلىقىم..... ياق!..... ماڭا تەييارلانغان..... مەن يەيمەن..... ياق! سەن ئەمەس، مەن.....

بىردىنلا قەنتدان ئۆرۈلدى، تەخسىلەر ھاۋادا ئۇچۇشقا باشلىدى، ھېلىقىلار ئۆزىچە ناشتىلىق تالىشىپ سوقۇش باشلىدى. تېزلا باناننىڭ پوستى سويۇۋېتىلدى، ئالما پارچىلىنىپ، نەشپۈت ئېزىۋېتىلدى، مانتا بىلەن سامسىنىڭ قېيمىسى تۆكۈلۈپ، تۇخۇمنىڭ شاكىلى يېرىلدى، گۆشنان پارە ـ پارە قىلىنىپ، قاتلىمىنىڭ تىككەن تىكىشلىرى سۆكۈلدى، يۇتازىنىڭ سەللىسى چۈۋۈلدى.

پەخرىدىن بۇلارغا قاراپ قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى، ئارقىدىلا شاتۇتى مەلىكە، مۇشۇك خان قىزلارمۇ كۈلۈشكە باشلىدى، بەلكى ئۆيدىكى ھەممە نەرسە كۈلدى، شاد كۈلكە ساداسى سىرلىق قەلئەنىڭ ھەممە يېرىگە تارقىلىپ، قەلئەنى زىلزىلىگە كەلتۈردى، ھەتتا سىرلىق قەلئە ئاسمىنىدىكى قۇياشمۇ، رەڭدار بۇلۇتلارمۇ كۈلدى.

پەخرىدىن تولا كۈلۈپ، ئۇچەيلىرى ئۆزۈلۈپ كېتەي دېگەندىلا توختىدى، بىراق بۇ جېنى بار ناشتىلىقلارنى يېيىش ـ يېمەسلىكتە بىر قارارغا كېلەلمىدى.

ــ بىز ئۇنى بۆلۈشۈپ يەيلى، ــ دېدى ئاخىر بۇ سوقۇشتا ھەممىسى ھالىدىن كەتكەندە بانانلار باشقىلارغا مەسلىھەت سېلىپ، ئۇلار باشقىلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھەم ئېگىز قەنتدان ئۇستىدە بولغىنى ئۈچۈن ئۆزلىرىنى مۆتىۋەر ھېسابلاپ ھاكاۋۇرلۇق قىلىشاتتى.

ــ شۇنداق قىلايلى، ــ دېدى باشقىلارمۇ تالاشقانىنىڭ پايدىسى يوقلۇقىنى ھېس قىلىشقاندەك، ئاندىن ئۇلار كۈسۈرلىشىپ مەسلىھەتكە چۈشتى.

ــ ئۇلار سىزنى يېمەكچى خوجايىن، ــ دېدى كۆك كۆز كۈلكىسىنى ئاران ـ ئاران بېسىۋېلىپ.

ــ ئۇلار يەنە بىزنى كۈلدۈرۈپ، ئۇچەيلىرىمىزنى ئۈزۈۋېتەمەستە تېزرەك يېۋېتىڭ خوجايىن، ــ دېدى يېشىل كۆزمۇ كۈلۈپ تاشلىماسلىق ئۈچۈن ئاغزىنى ئېتىۋېلىپ.

— بىراق، ئۇلار جېنى بار نەرسىلەرگەن، — دېدى پەخىرىدىن ئىككىلىنىپ، — ئۇلارنى يېيىشكە پەقەتلا كۆڭلۈم ئۇنمايۋاتىدۇ.

— لېكىن، ئۇلار دېگەن يېمەكلىك، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — پەقەت سىزنىڭ دۇنيايىڭىزدىكىدەك تەخسە ـ قاچىلاردا جىمجىت يېتىپ يەپ ـ ئىچىشىڭىزنى كۈتىدىغانلاردىن ئەمەس شۇ.

— شۇنداق خوجايىن، — دېدى مۇشۇك خان قىزلارمۇ، — ئۇلارنى تېزرەك يېڭىتىڭ، يېمىسىڭىز كۈچ ـ قۇۋۋىتىڭىز ئاشمايدۇ.

پەخىرىدىن ئامالسىز ئاۋۋال پوستى سويۇلغان باناڭا قول سوزدى.

— مېنى تۇتما، — دېدى باناڭ ئۇنىڭ قولىغا ئۆزىنى ئۇرۇپ، بىراق پەخىرىدىن پەرۋا قىلمايلا، ئۇنى چىڭ تۇتۇۋېلىپ، نەچچە چىشلەپ يۇتۇۋەتتى، ئاندىن ئالما پارچىلىرىغا قول سوزدى، شۇ ھامان شىرە ئۇستىدە قىيا ـ چىيا كۆتۈرۈلۈپ، ھېلىقىلار تەرەپ ـ تەرەپكە قاچتى، تېخى بىرلىرى پەخىرىدىنىڭ قولىنى چىشلىۋالدى، بىراق پەخىرىدىنىڭ قولىدا ئاغرىش سېزىمى بولمىدى، ئۇ بولسا قولىغا چىققانىنى كاپۇر ـ كۇپۇر قىلىپ ئاغزىغا سالاتتى، ناله ـ پەريادلىرىغا قارىماي، چالا چاياپ يۇتۇپ، ئاخىر ھەممىسىنى تۈگەتتى، تۇخۇمدىن راسا قىزىرىپ پىشقان توخۇ كاۋىپى ھالىتىدە چىقىپ ئۇچۇپ يۈرگەن چۈجىنى شاتۇتى مەلىكە ئۇچۇپ يۈرۈپ قوغلاپ تۇتۇۋالدى ـ دە، بىرلا چوقۇلاپ يۇتۇۋەتتى، شۇ ھامان ئۇنىڭ تېنى بىر ھەسسە چوڭايدى، پەخىرىدىنمۇ ئۆزىنى كۈچ ـ قۇۋۋەتكە تولغاندەك ھېس قىلدى.

تولىمۇ قىزىقارلىق بولغان بۇ ناشتا ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، شىرە ئۆزلۈكىدىن قەنتدان ـ تەخسىلەرنى داستىخانغا يۆگەپ تۈگۈنچە قىلىپ كۆتۈرگىنىچە چىقىپ كەتتى، پەخىرىدىنمۇ ئاغزىنى چايقىغاندىن كېيىن ھۇجرىدىن چىقىشقا تەمشەلدى.

— ئاشپەز نائۇستىكەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئەتكەن تامىقى نېمانچە تەمسىز!

— شۇنداق، — دېدى پەخىرىدىنمۇ، — مەنمۇ بۈ ناشتىلىقلاردا بىرەر تەم بارلىقىنى ھېس قىلمىدىم، خۇددى ھېچنېمە يېمىگەندەكلا.

ئاندىن ئۇ سېھرگەرلىك تايىقىنى كۆتۈرگىنىچە كارىدورغا چىقتى، شاتۇتى مەلىكە خېلىلا چوڭىيىپ قالغان بولۇپ، پەخرىدىنىنىڭ مۇرىسىگە قونۇپ ئولتۇرۇشى ئەپسىز بولغاچقا بىللە مېڭىشقا توغرا كەلدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ قانىتىنى قول ئورنىدا ئىشلىتىپ، پەخرىدىنىنى قولتۇقلىۋالدى ھەم بۇ ئىشىدىن ئۆزىچە سۆيۈنۈپ كەتتى.

— ماڭمۇ سېھرگەرلىك تايىقى بولسا بوپتىكەن، — دېدى ئۇ كېتىۋېتىپ.

شۇ ھامان ئۇنىڭ ئالدىغا ھېلىقى قورچاق بالا يەردىن ئۈنگەندەكلا پەيدا بولدى، ئۇ ھېلىقى نۇرلۇق مەرۋايىتنى سېھرگەرلىك تايىقىغا ئورنىتىۋالغاندى.

— ئەڭ ئۇزۇن پەيلىرىڭدىن يۇلۇپ بەر، — دېدى ئۇ، — ئاندىن ساڭا سېھرگەرلىك تايىقى بېرىمەن.

— ئاۋۋال كۆرسەت، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

قورچاق بالا سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، شۇ ھامان مۇئەللەقتە تۇيۇقسىز ۋە ھېچ نەرسە بېكىتىلمىگەن بىر ھال رەڭلىك تاياق، بىر بېشىغا كۈمۈش يۇلتۇز بېكىتىلگەن كۈمۈش رەڭلىك تاياق، بىر بېشىغا ئالتۇن يۇلتۇز بېكىتىلگەن كۈمۈش تاياق ۋە بىر بېشىغا شاپتۇل چېچىكى رەڭلىك ياقۇتتىن ئويۇلغان ئەتىرگۈل كامالچىسى بېكىتىلگەن كۈمۈش تاياقلارنى پەيدا قىلدى.

— ساڭا ماس كېلىدىغانلىرى مۇشۇلار، — دېدى قورچاق بالا، — ئەرزىنى ئۈچ تال پەي، قىممىتى 36 تال پەي، خالىغانىنى تاللىۋال.

شاتۇتى مەلىكە شاپتۇل چېچىكى رەڭلىك ياقۇتتىن ئويۇلغان ئەتىرگۈل كامالچىسى بېكىتىلگەن كۈمۈش تاياقنى تاللىدى.

— قېنى 36 تال پېيىڭنى يۇلۇپ بەر، — دېدى قورچاق بالا كەسكىنلىك بىلەن، — ئەڭ قىممىتىنى تاللىدىڭ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنىڭدىن پەقەت شۇ بىرتاللا بار ئىدى.

— بىرئاز ئېتىبار قىلساڭ بولمامدۇ؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

— سەن دېگەن مەلىكە، — دېدى قورچاق بالا، — بۇ گېپىڭ سالاھىيىتىڭگە ماس كەلمەيدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەزەلدىن مېنىڭ

باھانى چۈشۈرۈش ئادىتىم يوق، چىدىمىساڭ باشقىلارنىڭكىدەك ئادەتتىكىلىرىنى تاللا.

— ياق! — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىقى بىلەن، — مەن مۇشۇنىلا ئالىمەن.

— ئۇنىڭ ئۈچۈن مەن ھەق تۆلىسەم بولامدۇ؟ — سورىدى پەخرىدىن.

— ياق! — دېدى قورچاق بالا، — ئۇ ئۆزى ھەق تۆلەپ ئېلىشى كېرەك، بولمىسا ئىشلىتەلمەيدۇ.

شاتۇتى مەلىكە ئامالسىز چىداپ تۇرۇپ، قۇيرۇق پەيلىرىدىن يۇلدى، بىراقلا 36 تال چىرايلىق پەيلىرىدىن ئايرىلىپ ئارقا تەرىپى ئاقلىنىپلا قالدى، تولىمۇ سەتلىشىپ قالغىنىدىن نومۇس قىلىپ، سېتىۋالغان سېھىرگەرلىك تايىقىنى كاپ قىلىپ ئالدى - دە، — مەن ياتاقتا قايتاي خوجايىن، — دېدى ئالدىراپلا، — بۇ سەت تۇرقۇم بىلەن سىزگە ھەمراھ بولالمايمەن، بەك سەت بولدى، ئىمكان بولسا ماڭىمۇ بىرەر كىتاب ئالغاچ كېلەرسىز.

— ھېچقىسى يوق، كېتىۋەر! — دېدى پەخرىدىن كۈلۈپ تۇرۇپ، — قۇيرۇقۇڭ تېزلا ئەسلىگە كېلىپ قالىدۇ.

شاتۇتى مەلىكە ئۇچۇپ كەتتى، قورچاق بالىمۇ غايىب بولدى. تەنھا قالغان پەخرىدىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ، تېزلا كۈتۈپخانا ئىشكىگە يەتتى. بېلەتتىن بىرنى ئېلىۋىدى، بېلەت غايىب بولۇپ، ئۇ ئىشكىتىن ئۆتكەندە توسالغۇغا ئۇچرىمىدى.

ئۇ كۈتۈپخانىغا كىرىپلا بوش تۇرغان سېھىرگەرلىك تارىخى كىتابلىرى تىزىلىدىغان ئىشكاپنىڭ ئالدىغىلا كېپقالدى.

— بۇنىڭ ئۈچۈن كېيىن بەدەل تۆلەپ قالمىساملا بولاتتىغۇ، — دېدى پەرىشانلىق بىلەن.

ئاندىن ئۇ باشقا كىتاب ئىشكاپلىرىنى ئارىلاشقا باشلىدى. ئىشكاپلاردىكى كىتابلار ھەممىسى ئۇنى ئۆز يېنىغا چاقىرىشتى، لېكىن ئۇ يەنىلا دەسلەپ ئۇچرىغان «شەكىل ئۆزگەرتىش ئەپسۇنناملىرى» ئىشكاپى يېنىغا قايتىپ كەلدى.

ــ ساڭا بىر ياخشى تەكلىپ بېرەي، ــ دېدى شۇ چاغ مۇشۇ ئىشكاپ ئۈدۈلىدىكى تامغا ئېسىلغان رامكىدىكى تېننىسچى بىر يارتىسى ئادەمگە، بىر يارتىسى يىلپىزغا ئوخشايدىغان بىر ئايالنىڭ سۈرىتى، ــ سەن «ئۇنىۋېرسال شەكىل ئۆزگەرتىش ئەپسۇنلىرى توپلىمى»نى ئۆگەن، بۇ ئىشكاپتىكى باشقا هەممە كىتابنى جەم قىلساڭمۇ قىممىتى ئۇنىڭغا يەتمەيدۇ.

ــ شۇنداق! ــ توۋلاپ كەتتى شۇ چاغ ئىشكاپتىكى ئەڭ چوڭ، ئەڭ قېلىن بىر كىتاب، باشقىلىرى بولسا نازىلىق كەيپىياتىدا چۈرقىرىشىپ قالدى.

پەخرىدىن بۇ كىتابنى كۆرۈپ، ئانىسىنىڭ كىيىم چامادانىنى ئېسىگە ئالدى، چۈنكى كىتابنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى ئاشۇ چامادانەكلا بار ئىدى، شۇنداقتىمۇ ئۇ نېرى ـ بېرىسىنى ئويلىماي، بۇ كىتابنى ئالدى، ئاندىن باشقا ئىشكاپلارنى ئارىلاۋېتىپ «رەزىللىككە قارشى سېھىرگەرلىك كىتابلىرى» دېگەن باغاقچە چاپلانغان ئىشكاپ ئالدىدا توختىدى.

ــ هەي! ــ چاقىردى زال تېمىدىكى رامكىلارنىڭ بىرىدىن تۈرقى ـ سىياقىدىن تولىمۇ ئاق كۆڭۈل، سەمىمىيلىك ۋە غەيرەت ـ شىجائەتلىكلىكى مانا مەن دەپ نامايان بولۇپ تۇرىدىغان، ئۆزى بىلەن تەڭ دېمەتلىك بىر يىگىتنىڭ سۈرىتى، ــ ئەگەر بۇ ئىشكاپتىكى كىتابلاردىن بىرەرنى تاللىساڭ بەكلا مەمنۇن بولاتتىم، بۇرۇن كۈتۈپخانىغا كەلگەنلەرنىڭ هېچبىرى بۇ كىتابلارغا قول تەگكۈزۈپمۇ باقمىدى.

ئۇنىڭ ئاۋازى خويمۇ يېقىملىق هەم مۇلايىم ئىدى، پەخرىدىننىڭ بۇ كىتابلاردىن بىرەرنى تاللىشىغا بەكلا ئىنتىزارلىقتا قىلاتتى.

ــ ئەلۋەتتە بۇ كىتابلاردىن بىرنى تاللايمەن، ــ دېدى پەخرىدىن، ــ ئەگەر كۈتۈپخانىغا كىرىپ، كىتاب تاللاش ئىمكانىيىتىم كۆپرەك بولغان بولسا هەممىسىنى تاللىۋالغان بولاتتىم.

ــ شۇنداقمۇ؟ ــ دېدى سۈرەتتىكى يىگىت خۇشال بولۇپ، ــ بۇياققا كەل، مەن ساڭا يول كۆرسىتىمەن.

پەخرىدىن ئۇنىڭ ئالدىغا باردى، سۈرەتتىكى يىگىت رامكىدىن

بىلىگىچە سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ ئېگىشتى - دە، پەخرىدىننىڭ قۇلىقىغا شۇنىرلىدى، پەخرىدىن باش لىگىشتىپ ماقۇللۇق بىلدۇردى، ئاندىن ئۇنىڭغا رەھمەت ئېيتىپ، ھىلىقى ئىشكاپ ئالدىغا كېلىپ، ھەممىسىدىن قېلىن، ھەممىسىدىن چوڭراق كىتابنى تاللىدى، كىتابنىڭ نۇر چېچىپ تۇرغان سۈتتەك ئاق خۇرۇم مۇقاۋىسىغا «رەزىللىككە قارشى ئۆتكۈر ئەپسۇنلار» دېگەن خەتلەر ئالتۇن ھەل بىلەن بېسىلغانىدى.

— يارايسەن! — دېدى سۈرەتتىكى يىگىت باش بارمىقىنى چىقرىپ، — شۇ ئىشكاپتىكى ئەڭ قىممەتلىك كىتابنى تاللىدىڭ.

پەخرىدىن مەمنۇنلۇق بىلەن كىتابلارنى قولتۇقلاپ باشقا ئىشكاپلار بار تەرەپكە يۈرۈپ كەتتى، ئۇ ئەمدى «تۈرلۈك ئاپەتلەرگە تاقابىل تۇرۇش ئەپسۇنناملىرى» دېگەن خەت يېزىلغان باغاقچە چاپلانغان ئىشكاپ ئالدىدا توختىدى.

بۇ خىل سېھىرگەرلىك ئىلمىنى ئۆگەنسەم ئۆز دۇنيايىمغا قايتقاندىمۇ تۈرلۈك ئاپەتلەرگە تاقابىل تۇرۇپ، كىشىلەرگە كۆپ نەپ يەتكۈزەلىگۈدەكمەن دەپ ئويلىدى ئۇ.

— كۆڭلۈڭ نېمىدېگەن ياخشى - ھە؟! — دېدى شۇ چاغ رامكىلارنىڭ بىرىدىكى خىزىر سۈپەت بىر بوۋاينىڭ سۈرىتى، — باشقىلار بۇ كىتابلاردىن پايدىلانماقچى بولغاندا بۇنداق ياخشى ئوي-پىكىرده بولۇپ باقمىغان، بۇياققا كەل، بۇياققا، مەن ساڭا ئەڭ ياخشىسىنى بېرىمەن.

پەخرىدىن ئۇنىڭ ئالدىغا باردى، سۈرەتتىكى بوۋاي قويىنىدىن ئالتۇن ھەل بىرىلگەن خۇرۇم تاشلىق بىر چوڭ كىتابنى ئالدى - دە:

— ئال بۇنى، — دېدى خۇددى قىممەت باھالىق سوۋغات بېرىۋاتقاندەك، — يانچۇقۇڭدىكى كۇتۇپخانىغا كىرىش بېلىتىنىڭ ئازلىقىنى بىلىمەن، شۇڭا سەن كىتابلىرىمنىڭ جەۋھىرىنى ئېلىشىڭ كېرەك.

پەخرىدىن خۇشاللىق بىلەن كىتابنى ئالدى، بىراق ئۈچ كىتاب ئۇنىڭغا خېلىلا ئېغىرلىق قىلدى.

— ماڭغىن ئوغلۇم! — دېدى سۈرەتتىكى بوۋاي، — ساڭا

بۇگۈن مۇشۇ ئۇچ كىتاب يېتەرلىك، يەنە ئالىمەن دېسەڭ كۆتۈرەلمەـ
گۈدەكسەن، ئەگەر كىتابلار قولۇڭدىن چۈشۈپ كېتىپلا قالسا كەپتەرگە
ئايلىنىپ ئۇچۇپ كېتىدۇ، ئۇلاردىن مەڭگۈلۈك مەھرۇم قالىسەن،
ياتىقىڭغا بارمىغۇچە ھېچ يەرگە قويما، ھېچكىمگە تۇتقۇزما.

— چۈشەندىم، — دېدى پەخرىدىن، ئاندىن ئۇچ كىتابنى قولتۇقلاپ كۆتۈرۈپ ماڭدى، كېتىۋېتىپ شاتۇتى مەلىكىنىڭ تاپىلىغىنى ئېسىگە كەلدى ـ دە، قايسى خىل كىتابلار تىزىلغان ئىشكاپلىقىغمۇ قارىماي، يانداكى بىر ئىشكاپتىن نېپىزلا بىر كىتابنى ئالدى، كىتاب ئالىيېشىل خۇرۇم بىلەن مۇقاۋىلانغان بىر ژۇرنالدەكلا بار ئىدى، بىراق شۇ بىر نېپىز كىتابنىڭ قوشۇلۇپ قېلىشى ئۇنى خېلىلا ھالسىراتتى.

پەخرىدىن تەرلەپ ـ پىشىپ، قەدەملىرىنى تەستە يۆتكەپ، كۇتۇپخانىدىن چىقىپ كۆنگەن يېرىگە كەلدى. سېھرىگەرلىك تايىقىنى بوشقىنە شىلتىپ ئىشكىتىن چىقتى، چىقىشىغا ئۆزىگە چەكچىيىپ قاراپ تۇرۇشقان بىر توپ جانىۋارلارنى كۆردى، ئۇلارنىڭ ئەلپازىدىن ھېلىلا كىتابلارنى بۇلاپ كېتىدىغانىدەكلا بىر ھالەت زاھىر بولۇپ تۇراتتى.

— ياردەم قىلايلىمۇ؟ — سوراشتى ئۇلار تەڭلا چۈۋۈرلىشىپ، — بۇنىڭ ئۈچۈن ھەق ئالمايمىز.

— رەھمەت! — دېدى پەخرىدىن، ئاندىن سېھرىگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، بىر قۇيۇن پەيدا بولۇپ، ئۇنى ھەممە تام ـ توسۇقلاردىن، كاردورلاردىن ئۆتكۈزۈپ، ياتىقىغا ئاپىرىپ تاشلىدى، پەخرىدىن شۇ چاغدىلا كىتابلارنى قىرائەتخانىغا تاشلاپ، ئۆزىنى يەردىكى گىلەم ئۇستىگىلا تاشلىدى.

— بەك چارچاپسىز خوجايىن، — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار دەرھال ئۇنىڭ تەرلىرىنى سۈرتۈپ، ئاندىن ئۇلارنىڭ بىرسى پۇتىنىڭ ئۇچىدىن قورسىقىغچە، يەنە بىرسى دولىسىغچە تۇتۇپ ئۇۋۇلاشقا باشلىدى، ئۇلارنىڭ تۇكلۇك قوللىرى پەخرىدىنگە پاختىدەك يۇمشاق بىلىندى.

پەخرىدىن ئۇلارغا بەدىنىنى ئۇۋۇلتىشتىن سەل خىجىل بولۇپ، قورۇنغان بولسىمۇ «نېرى كېتىڭلار» دېيىشكە تىلى بارمىدى.

ــ ئۇ قېنى؟ ــ سوردى ئۇ بىردىنلا شاتۇتى مەلىكىنى ئېسىگە ئېلىپ.

ــ مەن بۇ يەردە خوجايىن! ــ ئۇخلايدىغان ئۆيدىن شاتۇتى مەلىكىنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى، ــ ماڭمۇ كىتاب ئالغاچ كەلگەنسىز ـ ھە؟.....

ــ ئالغاچ كەلدىم، ــ دېدى پەخىردىن.

ــ ئۇ كارىۋىتىڭىزدا، يوتقانغا يۆگىنىپ ياتىدۇ، ــ دېدى يېشىل كۆز ئۇنىڭ قۇلقىغا شۇرلاپ، ــ قۇيرۇق پەيلىرى يۇڭۇزلىنىپ كېتىپتۇ، نېمە ئىش بولغىنىنى سورىساق جاۋاب بەرمەي چالۋاقاپ، يوتقانغا ئورىنىۋالدى، مانا يېرىم كۈندىن ئاشتى، تېخىچە ئورنىدىن تۇرايمۇ دېمىدى.

ــ كىم ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلدىكىن، بىلىپلا قالساق بېرىپ تازا ئەدىپىنى بېرەتتۇق، ــ دېدى كۆك كۆز.

ــ قۇيرۇق پەيلىرى ئۆسۈپ چىققۇچە يېتىپ ئارام ئالسۇن، ــ دېدى پەخىردىن كۈلۈپ كېتىپ، ــ سىلەرنىڭ كارىڭلار بولمىسۇن.

مۇشۇك خان قىزلار ئۇنىڭ بەدىنىنى ئالا قويماي ئۇۋۇلاپ، ھاردۇقىنى ئوبدانلا چىقىرىپ قويدى، خېلىلا يەڭگىللەپ قالغانىدەك ھېس قىلغان پەخىردىن ئەمدى ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى ـ دە، كىتابلارنى «ئۆزلەشتۈرۈشكە» تۇتۇش قىلدى.

ئۇ ئىشنى «ئۇنىۋېرسال شەكىل ئۆزگەرتىش ئەپسۇنلىرى توپلىمى» دىن باشلىماقچى بولدى ـ دە، ئېچىپ بىر ۋاراقنى «جارت» قىلىپلا يىرتىۋالدى.

ــ بۇ نېمە قىلىق! ــ سەكرەپ كەتتى كىتاب رەنجىپ، ئۇنىڭ مۇقاۋىسىدا پەيدا بولغان بىر جۈپ كۆز ئېتىلىپ چىقىدىغانىدەكلا ئىدى.

ــ كەچۈرگىن، ــ دېدى پەخىردىن، ــ بۇ مېنىڭ ئۆگىنىش ئۇسۇلۇم.

ــ ياق ـ ياق! ئەمدى ماڭا چېقىلما، ئۆگەنمەيلا قوي! ــ دەپ

توۋلاپ كەتتى كىتاب قىرائەتخانا ئىچىدە شەيتان توپتەك قاڭقىپ - سەكرەپ.

پەخىردىن ئۇنىڭ بىلەن كارى بولماي يىرتىۋالغان ۋاراقنى پۈرلەپ ئاغزىغا سالدى، ھەرپلەرنىڭ ناله - زارى، ئاغزىنىڭ تاتىلاشلىرىغا قارىماي چاينىپ يۇتۇۋەتتى. مۇشۇك خان قىزلار قاڭقىپ يۈرگەن كىتابنى چاققانلىق بىلەن تۇتۇۋېلىپ پەخىردىنگە ئەكېلىپ بەردى.

— سېنى كىتابقا ياكى بىر ۋاراق قەغەزگە ئايلاندۇرۇۋېتىمەن، — دەپ توۋلىدى كىتاب پوپوزا قىلىپ، — ئاندىن سەنمۇ چاينىلىشىڭ تەمىنى تېتىيسەن.

پەخىردىن ئۇنىڭ نېمە دېيىشى بىلەن كارى بولماي، ئىككىنچى ۋاراقنىمۇ چايناپ يۇتتى، بىراق بۇ بىر كىتابنى يېيىش ئۇنىڭ ئۈچۈن ئانچە ئاسانغا چۈشمىدى، چۈنكى ۋاراقلىرى بەكلا كۆپ ئىدى، كەچكىچە 50 — 60 بېتىنى يېۋېتەلىدى، يەنە تېخى نەچچە مىڭ بېتى باردەك قىلاتتى.

— ئارام ئېلىڭ، خوجايىن، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار، — قالغىنى ئەتىكى تامىقىڭىز بولسۇن.

پەخىردىن ئارام ئالمايمۇ ئامال يوقلۇقىنى ھېس قىلدى، چۈنكى بۇ كىتابنى كېچىچە توختىماي يېيىسمۇ تۈگەيدىغاندەك قىلمايتتى.

— ئوبدان ساقلا! — دېدى ئۇ كىتابلارنى ئىشكاپقا تىزىۋېتىپ.

— خاتىرجەم بولۇڭ خوجايىن، — دېدى كىتاب ئىشكاپى، — سىز قول سالمىغۇچە ھېچكىم ئۇلارنى ئېلىپ كېتەلمەيدۇ، ئۆزلىرىڭ قېچىپ كېتىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس.

پەخىردىن خاتىرجەم بولۇپ، يۇيۇنۇش ئۆيىگە كىرىپ راھەتلىنىپ يۇيۇنۇۋالغاندىن كېيىن، ئۇخلاش ئۆيىگە چىقتى، شاتۇتى مەلىكە يوتقانغا ئورىنىپ تاتلىق ئۇخلاۋاتاتتى.

— ئويغىتايلىمۇ؟ — سوردى كۆك كۆز، — ئۇ سىزگە ئورۇن بىكارلاپ بەرسۇن.

— بولدىلا، — دېدى پەخىردىن، — بۈگۈنچە مەن قىرائەتخانىدا، تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا ئۇخلاپ تۇراي، ئۇنى ئويغاتمايلى.

ــ ئۇنىڭ دېيىشىچە، ــ دېدى يېشىل كۆز، ــ كۆپ ئۇخلاپ بەرسە، يۇلۇنغان پەيلىرى ئورنىغا تېخىمۇ كۆركەم، يېڭى پەيلەر چىقارمىش، چىققاندىمۇ تېزرەك چىقارمىش.

ــ دېگىنىدەك بولغاي ئىلاھىم، ــ دېدى پەخرىدىن قىرائەتخانا تەرەپكە ماڭغاچ چىقىۋېتىپ، ــ بولمىسا كۆنىدە تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا ئۇخلاۋېرىشىمگە توغرا كېلىدۇ.

سېھرلىك قەلئەنىڭ مەھشەر كۈنى

شۇنداق قىلىپ، ئۇ كېچىنى تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا، شېرىن چۈشلەر قوينىدا ئۆتكۈزدى، بىراق چۈشلىرىنىڭ ئاخىرىدا كىمدۇر بىرى ئۇنىڭغا:

— نېمانداق ئۇخلاۋېرىسەن؟ ۋاقىت ئاز قېلىۋاتقىنىنى بىلمىدىڭمۇ، بۇنداق ئۇيقۇ بىلەن ۋاقىتنى ھارام قىلساڭ ھېچقانچە بىرنېمە ئۆگىنەلمەيسەن، تېز ئويغان، ھېلىقى كىتابنى تېزرەك ئۆزلەشتۈرۈۋالساڭ باشقىلىرى ئاسانغا چۈشىدۇ، تېز، تېز بول! — دەپ توۋلىدى قوپاللىق بىلەن.

پەخرىدىن چۆچۈپ ئويغاندى، شۇ چاغ كاردىۋاردا قوڭغۇراق ئاۋازىمۇ ئاڭلاندى. پەخرىدىن يۇيۇنۇش ئۆيىگە كىرىپ، يۈز - قوللىرىنى يۇدى، يەنە قىرائەتخانىغا قايتىپ كىرىپ، ھېلىقى مۇقەددىمىسى يېيىلىپ بولغان كىتابنى « ئۆزلەشتۈرۈش» ئىشىنى باشلىدى.

بۈگۈن بۇ كىتاب تەقدىرىگە تەن بەرگەندەك ياۋاشلاپلا قالغانىدى. پەخرىدىن زېرىكسە بىردەم - بىردەم دېرىزىدىن سىرتقا نەزەر سالدى، قالغان ۋاقىتتا ھېلىقى كىتابنى «ئۆزلەشتۈرۈش» بىلەنلا بولدى. چۈشىدىكى ئاگاھلاندۇرۇش قۇلاق تۈۋىدە ياڭراپلا تۇرغاچقا، كېچىلىرىمۇ ئۇخلىمىدى. سىرلىق قەلئەنىڭ ھەممىلا يېرىنى بىر زىيارەت قىلىپ چىققۇسى بولسىمۇ، لېكىن خاس ھۇجرىسىدىن مىدىرلىمىدى.

«بەرداشلىق بەر، بەرداشلىق بەر!» دېدى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە مەدەت بېرىپ، ساق توققۇز كېچە - كۈندۈز توختىماي شۇ ئىش بىلەن بولۇپ، ئاخىر كىتابنىڭ مۇقاۋىسىدىن تارتىپ ھەممە بەتلىرىنى يەپ

بولدى. بۇ توققۇز كۈنده شاتۇتى مەلىكمۇ ئويغانماي ئۇخلىدى.

پەخرىدىن تولىمۇ قىينىغا توختىغان ۋە ئۇزاققا سوزۇلغان بۇ «ئۆزلەشتۈرۈش» نى تاماملاپ، «ئۇھ!» دېگەنده يەنه كەچ كىردى، ئۇ يەنىلا تەۋرەنمه ئورۇندۇققا تاشلىنىپ ئۇخلىدى، كۆزى يۇمۇلۇشى بىلەن چۈش كۆردى، چۈشىده سېھرگەر ئۇستاز ئايان بولدى. «نېمانچه لىكتاسمىلىق قىلىسەن - هه!؟» دېدى ئۇ ئەيىبلەپ، ئۇنىڭ چېھرىدىن جىددىيلىك چىقىپلا تۇراتتى: «ساڭا پەقەت ئۈچ هەپته ۋاقىت قالدى، ئۈچ هەپتىدىن كېيىن.....»

ئۇنىڭ سۆزى ئاياغلاشمايلا سىيماسى غۇۋالاشتى - ده، بۇۋاي تېزلا غايىب بولدى، ئورنىدا بىر قارا كۆلەڭگه غىل - پال كۆرۈنۈپ قويۇپلا يوقاپ كەتتى.

پەخرىدىن چۆچۈپ ئويغاندى، كۆرگەن چۈشىنى ئەسلەپ، پەرىشانلىققا چۆمدى، ئۇنى گادىرماچ خىياللار چىرمىۋالدى.

« ‹ئۈچ هەپته ۋاقىت قالدى› دەيدىغۇ، زادى نېمىگه ئۈچ هەپته قالغاندۇ» دەپ شۇنىڭدى ئۇ ئۆزىگه: «ياكى ئۈچ هەپتىدىن كېيىن بۇ يەردىن كېتەمدىغاندىمەن، هېلىقى قارا كۆلەڭگه نېمىنىڭ.....»

— نېمىلا بولسۇن، ۋاقتىنى چىڭ تۇتايلى خوجايىن! — ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدىلا شاتۇتى مەلىكنىڭ زىل ئاۋازى ئاڭلاندى. شۇنىڭ بىلەن تەڭلا قىرائەتخانا ئىچى يورۇپ كەتتى.

پەخرىدىن چۆچۈپ ئېسىنى يىغقاندا قۇيرۇق پەيلىرى ئەسلىگه كەلگەن شاتۇتى مەلىكنى كۆردى، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىن يارقىن نۇر چېچىلىپ تۇراتتى.

— مۇبارەك بولسۇن، — دېدى ئۇ شاتۇتى مەلىكنى سىلاپ تۇرۇپ، — ئىلگىرىكىدىنمۇ كۆركەملىشىپ كېتىپسەن.

— هەممىسى سىزنىڭ هىممىتىڭىزدىن بولدى خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكه خىجىللىق بىلەن، — بۇ توققۇز كۈنده ئورنىڭىزنى ئىگىلىۋېلىپ، سىزنى ئورۇندۇقتا ئۇخلاشقا مەجبۇر قىلىپ قويدۇم.

ــ هېچقىسى يوق، ــ دېدى پەخرىدىن.

ــ ئەمدى سۇرئەتنى تېزلىتەيلى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە جىددىيلىك بىلەن، ــ نېمىلا بولسۇن بۇ ئۇچ ھەپتە سىز ئۇچۇن بەك قىممەتلىك. ئەگەر كىتاب «ئۆزلەشتۇرۇش» ئۇسۇلىگىزنى بىرئاز ئۆزگەرتمىسىگىز، بۇ ئۇچ ھەپتىدە قالغان كىتابلاردىن ئاران بىرسى تۇگىشى مۇمكىن، قالغانلىرىنى «ئۆزلەشتۇرۇش» پۇرسىتى ئەسلا بولمايدۇ.

ــ قاراپ تۇر، ــ دېدى پەخرىدىن كۇلۇپ تۇرۇپ، ئاندىن سېھرىگەرلىك تايىقىنى ئېلىپ نېمىلەرنىدۇر پىچىرلاپ تۇرۇپ شىلتىغا-نىدى، شۇھامان ئىشكاپتىكى ھەم چوڭ، ھەم توقۇمەك قېلىن كىتابلار ئىككى تەخسە تۇخۇم پوشكىلىغا ئايلىنىپ قالدى.

ــ ۋاھ! ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە خۇشال بولۇپ، ــ كارامىتىگىز قالتىسقۇ.

ــ ئۇ بىرسى ساڭا قالدى، ــ دېدى پەخرىدىن ئىشكاپتا يەڭگىل خورەك تارتىپ ياتقان نېپىز كىتابنى كۆرسىتىپ. كىتاب ھەر بىر خورەك تارتقاندا ئىشكاپ ئىچىدە رەڭگارەڭ ۋىل - ۋىل ئۇچقۇنلار پەيدا بولاتتى.

شاتۇتى مەلىكە خۇشاللىق بىلەن ئىشكاپتىن كىتابنى چاڭگاللاپ ئالدى - دە: «سېھرىگەرلىك ئويۇنلىرى ئەپسۇننامىسى» كەنغۇ، ــ دېدى رازى بولمىغاندەك.

ــ كەچۇرگىن، ــ دېدى پەخرىدىن، ــ بۇ قېتىم سېنى بىللە ئەكىرەي، ئۆزۇڭ خالىغانىنى تاللاپ چىق!

ــ رەھمەت خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ئاندىن ئۇ ھېلىقى كىتابنى چوقۇلاپ - چوقۇلاپ، چاڭگىلىدىن قۇتۇلۇپ كېتىشكە ئۇرۇنۇپ تېپىرلاشلىرىغا قارىماي يېيىشكە باشلىدى، چۈنكى ئۇنىڭغا چۈشىدە كىمدۇر بىرى ئۆگىنىشنىڭ بۇ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلىنى ئېيتىپ بەرگەنىدى.

پەخرىدىنگە ئىككى تەخسە پوشكالنى بىرتەرەپ قىلىش ئاسانغا چۈشتى، لېكىن پەقەتلا پوشكال تەمى تېتىمىدى. ياخشى يېرى، ئۇ

ئىككى تەخسىنى بىكارلاپ بولغاندا مېڭىسى يېڭى ئەپسۇنلار بىلەن تولغانلىقىنى ھېس قىلدى، ئاندىن ئۇ ھۇجرىسىغا كىرىپ، يېشىنىپ يوتقانغا كىرىپ، راھەتلىنىپ ئۇخلىۋالدى. ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرغاندا، تولىمۇ جۇشقۇن، تېتىك تۇردى، شاتۇتى مەلىكە قوندىقتا ئولتۇراتتى، ئۇمۇ ھېلىقى كىتابنى ئاللىبۇرۇن پوكىنىغا قاچىلاپ كىرگەنىدى.

— ئەمدى سېنى ئۆزگەرتىمەن، — دېدى پەخرىدىن يۇيۇنۇش ئۆيىدىن چىقىپ شاتۇتى مەلىكىگە، — كۇتۇپخانىغا بىللە كىرەلىسەڭ تەلىيىڭ، بولمىسا مەن ئەچىقىپ بېرەلىگەن كىتابلارغا قانائەت قىلىشىڭ كېرەك.

— چۈشەندىم خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە رازىمەنلىك بىلەن.

پەخرىدىن نېمىلەرنىدۇر شۇرلاپ، سېھرىگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى، شاتۇتى مەلىكە سۈت رەڭ بىر تۇگمىگە ئايلىنىپ قالدى.

— بولمىدى، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار، — بۇ تۇگمە قىزلارنىڭ كىيىمىگە لايىق رەڭدە بولۇپ قالدى، سىزگە ماس كەلمەيدۇ خوجايىن.

پەخرىدىن يەنە سېھرىگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى، تۇگمە ئالتۇن ئىزناكقا ئايلاندى، پەخرىدىن ئۇنى ئېلىپ مەيدە يانچۇقىنىڭ ئۈستىگە قادىۋالدى، ئاندىن كۇتۇپخانىغا ماڭدى.

ھەرھالدا ئۇ يەنە بىر بېلەت بىلەنلا كۇتۇپخانىغا كىرىۋالدى، بىراق قۇلاق تۈۋىدە:

— بېلىتىڭدىن ئىككىسى ئازلىدى، — دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى.

— ئۇنى شۇ ھالەتتە ئەكىرمىسەڭ، قولىغا ئون بېلەت بەرسەڭمۇ كېرەلمەيتتى، — دېدى قوشۇمچە قىلغاندەك رامكىلارنىڭ بىرىدىكى كۆزئەينەك تاقىۋالغان، قىياپىتى توختىماي ئۆزگىرىپ تۇرغان بىر يىگىتنىڭ سۈرىتى.

پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىنى ئەسلىگە كەلتۈردى. شاتۇتى مەلىكە كۇتۇپخانا ئىچىدە توختىماي ئۇچۇشقا باشلىدى، چۈنكى ئۇ شۇنچە

كۆپ كىتابنى كۆرۈپ ھەم خۇشال، ھەم ھەيران بولغان، قايسىسىنى ئېلىپ، قايسىسىنى قويۇشنى بىلەلمەيلا قالغاندى.

پەخرىدىنمۇ قايسى ئىشكاپتىن قايسى كىتابنى ئېلىش ھەققىدە باش قاتۇردى، چۈنكى ئۇ چەكلىك پۇرسەتتىن ياخشى پايدىلىنىشى كېرەك - دە، ئۇ ئىشكاپلارنى ئارىلىدى، ئاخىر «ئۆزىنى ئۆزگەرتىش ئەپسۇنلىرى توپلىمى» نى تاللىدى، بۇ كىتاب ئانچە چوڭ، ئانچە قېلىن ئەمەس ئىدى، بىراق بايا گەپ قىلغان، ھەر خىل قىياپەتتە ئۆزگىرىپ تۇرىدىغان يىگىتنىڭ سۈرىتى ئۇنىڭ بۇ كىتابنى تاللىغىنىدىن خۇرسەن بولۇپ، تولىمۇ قىممەتلىك بىر سوۋغات بەردى، ئۇ بولسىمۇ ئۇنىڭ كۆزئەينىكى ئىدى.

— بۇ كۆزئەينەك بەك خاسىيەتلىك، — دېدى ئۇ پەخرىلەنگەن ھالدا، — ئۇ بولسىلا ياخشى - ياماننى بىرقاراپلا ئايرىۋالالايسەن. رەقىبىڭ ئۆزىنى قانداق يوشۇرسۇن، قانداق ھالەتتە ئۆزگەرتىۋالسۇن، ھەممىسىنى ئېنىق كۆرۈپ تونۇۋالالايسەن.

— رەھمەت، — دېدى پەخرىدىن خۇشال بولۇپ، — ئۇنى قەدىرلەيمەن.

— ئۇنى يىتتۈرۈپ قويماسلىق ئۈچۈن ياتقىڭغا بارغان ھامان يېڭەتكىن، — دېدى ھېلىقى قىياپىتى ئۆزگىرىشچان يىگىتنىڭ سۈرىتى جېكىلەپ، — قولۇڭدا تۇرغىنىدىن قەلبىڭگە ئورناشقىنى ئەۋزەل، ئەمما خاسىيىتى يوقاپ كەتمەيدۇ.

پەخرىدىن ئەمدى باشقا ئىشكاپلارنى ئارىلىدى، تۈيۇقسىز ئۇنىڭغا ئەڭ يېقىن رامكىدىكى ئەپتى تولىمۇ قورقۇنچلۇق، كىشىگە ياۋۇز قاتىلدەكلا تۇيغۇ بېرىدىغان بىر كىشىنىڭ سۈرىتى يوغان ۋە تۈكلۈك قوللىرىنى سوزۇپلا ئۇنى بىلىكىدىن تۇتۇۋالدى - دە:

— نېمىشقا مېنىڭ كىتابلىرىمدىنمۇ تاللىمايسەن؟ — دېدى دوق قىلىپ، — ئۇلارنى بىرسى قالماي يوقاپ كەتسۇن دېدىڭمۇ ياكى ئانچە كېرەككە كەلمەيدۇ دەپ قالدىڭمۇ؟

— كەچۈرۈڭ، — دېدى پەخرىدىن ھودۇقۇپ، — قايسى كىتابلارنى دەۋاتقىنىڭىزنى بىلمىدىم.

— ئەنە، — دېدى ھېلىقى ياۋۇز ئادەم نېرىدىكى ئىشكاپنى كۆرسىتىپ، — ئەگەر بىرەر كىتابنى تاللىمايدىغان بولساڭ سېنى مەڭگۈ كۈتۈپخانىدىن چىقالماس قىلىۋېتىمەن.

پەخرىدىن خالار ـ خالىماس ئۇ كۆرسەتكەن ئىشكاپ يېنىغا باردى، ئىشكاپقا ھېچقانداق باغاقچە چاپلانمىغانىدى. ئۇ ئىلگىرى بۇ كىتاب ئىشكاپىنى پەقەتلا ئۇچراتمىغىنىنى ھېس قىلدى. بۇ ئىشكاپ ھېلىلا پەيدا بولغانىدەك، تېخى بىرەر باغاقچە يېزىپ چاپلاشقىمۇ پۇرسەت بولمىغاندەك ئىدى.

پەخرىدىن قىزىقىپ كىتاب ئېلىش ئۈچۈن ئىشكاپقا قول سوزدى، بىراق ئويلىمىغان يەردىن كىتابلار خۇددى غالجىر ئىتلاردەك ئۇنىڭ قولىنى چىشلەپ، تالىۋالغىلى تاسلا قالدى، ئۇ چاققانلىق بىلەن قولىنى تارتىۋالدى.

سۈرەتتىكى ياۋۇز ئادەم قەھر بىلەن توۋلىدى:

— جىم تۇرۇڭ!

شۇ ھامان بۇ غالجىر كىتابلار تىنچىدى، بىراق كۈتۈپخانا زىلزىلىگە كېلىپ، ھېلىلا گۈمۈرۈلۈپ چۈشىدىغاندەك بىر ھالەت يۈز بەردى.

— ئالغىن! — دېدى ياۋۇز ئادەم ئەمدى بۇيرۇق ئاھاڭىدا.

پەخرىدىن يەنە ئېھتىيات بىلەن قول سوزدى، قولى تەگكەنلا بىر كىتابنى ئالماقچى بولغانىدى، ئېلىشقا پەقەتلا كۈچى يەتمىدى.

شۇ چاغ سۈرەتتىكى ياۋۇز ئادەم ئۈچىغا مىخلىق توپ ئورنىتىلغان غەلىتە بىر تاياقنى شىلتىدى ـ دە:

— ئالغىن! — دېدى يەنە بۇيرۇق ئاھاڭىدا، — ئەگەر قېلىن، ئەگەر چوڭىنى ئالغىن.

پەخرىدىن ئۇ دېگەندەك ئىشكاپتىن ئۆيىدىكى كىيىم چامادانـ ـدىنمۇ چوڭ بىر كىتابنى تاللاپ ئالدى. بۇ قېتىم قىلچە كۈچەش كەتمىدى، چۈنكى كىتاب بەك چوڭ بولغان بىلەن پەيدەك يەڭگىل ئىدى.

— بار! — دېدى ياۋۇز ئادەم، — ئەمدى باشقا ئىشكاپلاردىن كىتاب تاللا.

پەخرىدىن باشقا ئىشكاپلار تەرەپكە كېتىۋېتىپ، ھېلىقى كىتابنىڭ مۇقاۋىسىغا قارىدى. كىتابنىڭ مۇقاۋىسى قان - يىرىڭ بىلەن بۇلغىنىپ كەتكەندەكلا ئىدى، ئېچىپ باققانىدى، ئاجايىپ قورقۇنچلۇق بەتبەشىرەلەر ۋە ئادەمنىڭ تېنىنى شۇركۈندۈرىدىغان پاجىئەلىك كۆرۈنۈشلەرنى كۆردى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ كۆرۈنۈشلەر ئۇ ئىلگىرى كىنوخانىدا ياكى تېلېۋىزوردا كۆرگەن قانخور ئالۋاستىلار ياكى قورقۇنچلۇق ۋەھشىي مەخلۇقلار ھەققىدىكى كىنولاردەك، ئىچىدىكى ھەممە نەرسىلەر ھەرىكەت قىلىۋاتقان ھالەتتە ئىدى. دەھشەتلىك چىرقىرىغان، ھۆركىرىگەن، ئازابلىق ئىڭرىغان، ناله - پەريات قىلغان ئاۋازلار ئاڭلىنىپ، قان تامچىلىرى ۋە گۆش پارچىلىرى چېچىلىپ تۇراتتى، ھەتتا چاچلىرى ئورنىدا يىلانلار مىغىلداپ تۇرغان، كالاچتەك ئېغىزلىرىدىن قان - يىرىڭ ئېقىپ تۇرغان، ئەمما بوينىدىن ئۈزۈۋېتىلگەن بىر كاللا ئۇنىڭغا قاراپ ئۇچۇپ چىقتى.

پەخرىدىننىڭ قۇيقا چاچلىرى تىك تۇرۇپ، ۋۇجۇدىغا تىترەك ئولاشتى - دە، دەرھال كىتابنى يېپىۋالدى ۋە تاشلىۋەتكىلى تاسلا قالدى.

— چىڭ تۇت! — توۋلىدى رەسسام رامكىسىدىكى ياۋۇز ئادەم، — ئۇنى چوقۇم تولۇق ئۆزلەشتۈر، ئۇ ساڭا دۇشمەنلىرىڭنى مەغلۇپ قىلىشىڭدا زۆرۈر بولغان ئەڭ كۈچلۈك سىرلىق ئەپسۇنلارنى ئۆگىتىدۇ، ئۇنى ئىلگىرى سېھىرگەر ئۇستازلا كۆرەلىگەن، لېكىن ئۆزلەشتۈرۈشنى خالىمىغاچقا، كېيىن بۇنىڭ دەردىنى تارتقان. سەن ئەسكىلەرگە تاقابىل تۇرۇشتا ئۇلاردىنمۇ ئۆتە ئەسكى بولۇشۇڭ كېرەك.

پەخرىدىن «سېھىرگەر ئۇستاز» دېگەن سۆزنى ئاڭلاپ، بۇ كىتابقا بولغان يىرگىنىش، قورقۇنچ ھېسسىياتىنى بېسىۋالدى - دە، كىتابنى قولتۇقىغا قىستى، شۇ ھامان «ئۆزىنى ئۆزگەرتىش ئەپسۇنلىرى توپلىمى» ئۇنىڭ قولتۇقىدىن سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ، كىچىكلەپ - كىچىكلەپ ئىشتان يانچۇقىغا كىرىپ كەتتى.

پەخرىدىن ئەمدى يانداقكى كىتاب ئىشكاپىغا نەزەر سالدى: ئۇنىڭغا «مەخلۇقلارنى بويسۇندۇرۇشقا دائىر سېھىرگەرلىك كىتابلىرى»

دەپ يېزىلغان باغاقچە چاپلانغانىدى.

پەخرىدىن ئۇنىڭدىكى ھەممىدىن چوڭ ھەم قىلىن كىتابنى سۇغۇرۇۋالدى - دە، بوش قالغان قولتۇقىغا قىستى، ئاندىن باشقا ئىشكاپلار تەرەپكە بۇرۇلدى، ئارىلاپ يۈرۈپ، «تىلسىملارنى ئېچىشقا دائىر سېھىرگەرلىك ئىلمى كىتابلىرى» ئىشكاپى ئالدىغا كەلدى. سەل تۇرۇۋېلىپ، ئۇ ئىشكاپتىنمۇ تاللاپ تۇرۇپ، ھەممىسىدىن چوڭ ھەم قېلىن بىر كىتابنى سۇغۇرۇۋالدى، ئەمدى ئۇنىڭغا كىتابلار ئېغىرلىق قىلدى، يەنە بىر بەت نەرسە قوشۇلسىلا، كۆتۈرەلمەي يىقىلىپ قالىدىغاندەكلا ئىدى.

— چىقىپ كېتەيلى، — دېدى ئۇ تېخىچە ئۆزىنى توختىتالماي ئۇچۇپ يۈرگەن شاتۇتى مەلىكىگە توۋلاپ.

شاتۇتى مەلىكە ئامالسىز ئۇدۇل كەلگەن بىر ئىشكاپتىن بىر كىتابنى ئېلىپلا ئۇچۇپ كەلدى، پەخرىدىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئەپسۇن ئوقۇپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا تەگكۈزدى، شاتۇتى مەلىكە كىتابى بىلەن قوشۇلۇپلا ئىزناكقا ئايلىنىپ، ئۇنىڭ مەيدە يانچۇقىغا قادالدى. بۇ ئىزناك سەۋەبلىك پەخرىدىن يىقىلىپ قالغىلى تاسلا قالدى.

— سەن بىزنىڭ ئۇمىدىمىز، — دېدى ئۇنىڭغا يېقىنلا يەردىكى رامكىدا مۇلايىملىق بىلەن قاراپ تۇرغان بىر سېھىرگەر قولىنى سوزۇپلا ئۇنى يۆلۈپېلىپ:

— سەن يىقىلساڭ بولمايدۇ ئوغلۇم.

— رەھمەت، — دېدى پەخرىدىن.

ئۇ ياتاققا قايتىپ كەلگەندە خېلىلا چارچىغانىدى، بىراق ئارام ئالىدىغانغا كۆپ ۋاقتى يوقلۇقىنى ئويلاپ، دەرھال ئىشقا كىرىشتى، چۈنكى كىتاب تاللاش بىلەن يېرىم كۈن ئۆتۈپ كەتكەنىدى.

ئۇ ئالدى بىلەن كۆزئەينەكنى پېچىنگە ئايلاندۇرۇپ يېۋەتتى، ئاندىن كىتابلارنى پوشكالغا ئايلاندۇرۇپ بىر تەرەپ قىلدى.

شاتۇتى مەلىكە بولسا ئۆزى ئاچىققان «ئوتقا مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇنلار توپلىمى» نى چوقۇلاش بىلەن ئاۋارە بولۇپ قالدى.

پەخرىدىن بۇ كىتابنى بىرەر تال دانغا ئايلاندۇرۇپ بەرمەكچى

بولغانىدى، قۇلاق تۇۋدىلا:

— ئۇ ئۆزى ئەجىر قىلىشى كېرەك، بولمىسا ھېچنېمىنى ئۆزلەشتۈرەلمەيدۇ، — دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى.

— كېتىۋېرىڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — كۈتۈپخانىدىن لازىملىق كىتابلارنى ئەچىقىۋېلىڭ، مەن بۇنى ئەتىگىچە ئاران بىر تەرەپ قىلىپ بولالىغۇدەكمەن.

پەخرىدىن ئامالسىز ئۆزىلا كۈتۈپخانىغا ماڭدى، بىراق ئىشىك:

— كۈندە بىر قېتىملا كىرىپ چىقالايسەن، — دېدى ئۇنىڭغا، شۇنىڭ بىلەن ئۇ كارىدورلارنى ئارىلاپ، ئالدىرىمايلا ياتاقتا قايتتى. تاڭ سەھەردە تەقەززالىق بىلەن كۈتۈپخانىغا چاپتى، ئىشكاپلارنى ئارىلاۋېتىپ ياۋۇز ئادەمنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان رامكىسۇ، غالجىر كىتابلار تىزىلغان ئىشكاپىمۇ غايىب بولغانلىقىنى بىلدى.

شۇ چاغ ئۇنى ئۇدۇلدىكى بىر ساھىبجامال خانىم چاقىردى:

— مېنىڭ كىتابلىرىمدىنمۇ تاللىمامسىز، يىگىت.

ئۇنىڭ ئاۋازى تولىمۇ مۇلايىم ۋە يېقىملىق ئىدى، چېھرىدە ئىللىق تەبەسسۇم جىلۋىلىنىپ تۇراتتى.

پەخرىدىن ئۇنىڭ كۆڭلى ئۇچۇن بولسىمۇ ئۇ كۆرسەتكەن ئىشكاپتىن بىر كىتاب تاللاش قارارىغا كەلدى. ساھىبجامال ئۇنىڭغا:

— «قايغۇ - ھەسرەتنى يوقىتىپ، شاد - خۇراملىق بېغىشلىغۇچى ئەپسۇننامىلەر» دەپ يېزىلغان باغاقچە چاپلانغان ئىشكاپنى كۆرسەتكەندى.

ئۇ ئىشكاپتىكى كىتابلارغا نەزەر سالدى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى تولىمۇ نەپىس گۈل - نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەن، خىلمۇخىل يارقىن رەڭلەردىكى خۇرۇم تاشلىق كىتابلار ئىدى؛ ئانچە قېلىنمۇ ئەمەس، چوڭ - كىچىكلىكىمۇ كۆپ پەرقلەنمەيتتى.

پەخرىدىن بىرسىنى سۇغۇرۇۋالدى. كىتاب ئىسمى بېسىلمىغانىدى، لېكىن ئىچىدىن خويىمۇ يېقىملىق ۋە زوق بەخش ئەتكۈچى نەغمە - ناۋا ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

پەخرىدىن بۇ كىتابنى ئېلىپ، ئاندىن باشقا ئىشكاپلار تەرەپكە

يۇرۇپ كەتتى. «سېھىر ـ جادۇغا تاقابىل تۇرۇشتىكى ئەڭ كۈچلۈك ئەپسۇنلار توپلىمى» بىلەن «ھاۋا رايىغا تەسىر كۆرسەتكۈچى ئەپسۇنلار توپلىمى» نى تاللاپ كۇتۇپخانىدىن چىقتى، ئۇ كېيىنكى ئىككى كىتابنىڭ ئېغىرلىقىدىن خېلىلا ھالسىرىدى.

پەخرىدىن ياتاقتا قايتىپلا بۇلارنى بىر تەرەپ قىلىشقا كىرىشتى. «ھاۋا رايىغا تەسىر كۆرسەتكۈچى ئەپسۇنلار توپلىمى» نى بىر تەخسە ئۇزۇمگە، ئىچىدىن نەغمە ـ ناۋا ئاڭلىنىپ تۇرىدىغان كىتابنى بىر تەخسە پىرەنىككە ئايلاندۇرۇپ تېزلا يەپ تۈگەتتى، لېكىن «سېھىر ـ جادۇغا تاقابىل تۇرۇشتىكى ئەڭ كۈچلۈك ئەپسۇنلار توپلىمى» بىلەن تاكى تۈن يېرىمگىچە جەڭ قىلىشقا توغرا كەلدى، چۈنكى ئۇ شەكىل ئۆزگەرتىش ئەپسۇنلىرىنى ياندۇرۇۋېتىپ باراتتى، تاكى ئۇنى يىرتىپ ـ يىرتىپ، تەڭگىدەك ـ تەڭگىدەك ئۇششاقلىۋەتكەندىلا ئاندىن ھەممىسى ئۆزىچىلا پەخرىدىننىڭ ئاغزىغا كىرىپ كېتىپ جىمىقتى.

پەخرىدىن شۇ چاغدىلا يۇيۇنۇش ئۆيىگىمۇ كىرمەي، تەۋرەنمە ئورۇندۇققا تاشلىنىپلا ئارام ئالدى. تېخى ھېلىلا «ئوتقا مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇنلار توپلىمى» نى چوقۇلاپ يەپ تۈگەتكەن شاتۇتمۇ تۇرغان جايىدىلا ئۇخلاپ قالدى.

تاڭ سەھەردە ئۇ پەخرىدىنگە ئەگەشتى. پەخرىدىن ئۇنى يەنە ئىزناكقا ئايلاندۇرۇپ، كۆڭلىكىنىڭ مەيدە يانچۇقىغا قادىۋېلىپ، كۇتۇپخانىغا ماڭدى. كاردىوردا جانىۋارلار ھودۇقۇش ئىچىدە ھەر تەرەپكە قاتراشىپ يۈرەتتى؛ كۇتۇپخانىغا كىرگەندە، ئۇ يەردىمۇ باشقىچە كەيپىياتنى كۆردى. رامكىدىكى سۈرەتلەر بىر ـ بىرى بىلەن كۈسۈرلىشىۋاتاتتى، ھەتتا ئىشكاپلاردىكى كىتابلارمۇ پاراكەندە بولۇشۇپ كەتكەنىدى.

ـ تېز بول! ـ دېدى ھېلىقى ساھىبجامال خانىمنىڭ سۈرىتى، بۇگۈن ئۇنىڭ چېھرىدىكى مەڭگۈ ئۆچمەيدىغانداەك تەبەسسۇم ئورنىغا تولىمۇ بىئارام، تىت ـ تىت بولۇۋاتقاندەك بىر ھالەت ئالماشقانىدى، ـ تېزرەك ئىشىكنى پۈتكۈزۈۋال.

ـ نېمە ئىش بولدى؟ ـ سورىدى پەخرىدىن ئەجەبلىنىپ.

ـــ سورىما، ـــ دېدى ساھىبجامال خانىم، ـــ كېيىن بىلىپ قالسەن.

پەخرىدىن دەرھال ئىشكاپلارنى ئارىلاپ كىتاب تاللاشقا كىرىشتى ۋە تېزلا «كۆپ قوللىنىلىدىغان ئەپسۇنلار توپلىمى» بىلەن «خەۋپ - خەتەرگە تاقابىل تۇرۇشتىكى كۈچلۈك ئەپسۇنلار توپلىمى» نى تاللىدى؛ ئۇ بۇلارنى بەكرەك زۆرۈر دەپ ئويلىغانىدى، لېكىن بۇ ئىككى كىتاب بەك ئېغىر بولغىنى ئۈچۈن شۇلارنىلا ئېلىپ قايتىشقا مەجبۇر بولدى. شاتۇتى مەلىكە «سۇغا مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇنلار توپلىمى» نى ئالغانىدى.

ئۇلار ياتاققا قايتتى. پەخرىدىن ئىككى كىتابنى پېچىنگە ئايلاندۇرغانىدى، ئۇلار شىرە ئۈستىگە بىر دۆۋە بولدى، كەچ كىرگۈچە ئاران تەستە يېيىلىپ تۈگىدى.

شاتۇتى مەلىكە بولسا ئاچىققان كىتابنى كەچ كىرگۈچە چوقۇلاپلا يۈردى. كەچ كىرگەندە پەخرىدىن قىرائەتخانىغا بېرىپ، باشقىلاردىن ئەھۋال ئۇقماقچى بولغانىدى.

ـــ بارماڭ خوجايىن، ـــ دېدى ئىشىك خانىيىم، ـــ بايا بىر ئۇقتۇرۇش ئۇچۇپ كەلگەنىكەن، ئۇنىڭغا سىرلىق قەلئەدىكىلەرنىڭ ھېچبىرىنىڭ كېچىسى ئۆز ھۇجرىسىدىن چىقماسلىقى تەكىتلىنىپتۇ، ھازىر چىقسىڭىزمۇ ھېچكىمنى ئۇچرىتالمايسىز، باشقىلارنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىش ئەسلا مۇمكىن ئەمەس.

ـــ بىراق، قەلئەدە نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلىشىم كېرەك ئىدى، ـــ دېدى پەخرىدىن تىت - تىت بولۇپ.

ـــ ياخشى ئارام ئېلىڭ، ـــ دېدى ئىشىك خانىيىم، ـــ تېزرەك ئۆگىنىشكە تېگىشلىكلىرىنى ئۆگىنىپ تۈگىتىڭ.

پەخرىدىن نائىلاج قايتىپ كىردى، تاڭ سەھەردىلا يەنە كۈتۈپخانىغا ماڭدى. كۈتۈپخانىدا ئىشكاپلارنى ئارىلاپ يۈرۈپ، رامكىلاردىكى سۈرەتلەر ۋە كىتابلارنىڭ جىمپىلا قالغىنىنى ۋە چۈشكۈن بىر كەيپىياتنى ھېس قىلدى. شۇنداق يۈرۈپ، يېڭىلا پەيدا بولۇپ قالغاندەك بىر ئىشكاپنى كۆردى. ئىشكاپقا «خاسىيەتلىك ئەگىۋىشتەر

ئەپسۇنلىرى» دەپ يېزىلغان باغاقچە چاپلانغانىدى، ئۇنىڭغا تىزىلغانـ
ـلىرى كۈتۈپخانا بويىچە ئەڭ نېپىز كىتابلار ئىدى.

پەخىرىدىن دەرھال بۇ ئىشكاپتىن بىر كىتابنى سۇغۇرۇۋالدى. كىتابنىڭ ھاۋا رەڭلىك خۇرۇم مۇقاۋىسىغا ئالتۇن جىنچىراغ نەقىشلەنگەن ۋە «خاسىيەتلىك چىراغ ئەپسۇنى» دېگەن خەتلەر بېسىلغانىدى.

پەخىرىدىن بۇ ئىشكاپتىن يەنە بىر كىتابنى سۇغۇرۇۋالدى. ئۇنىڭ كۈمۈش رەڭلىك خۇرۇم مۇقاۋىسىغا كۆك ياقۇت كۆزلۈك ئالتۇن ئۈزۈك نەقىشلەنگەن ۋە «خاسىيەتلىك ئۈزۈك ئەپسۇنى» دەپ يېزىلغانىدى. ئۇ يەنە بىر كىتاب ئالدى، ئۇستىگە ھاۋا رەڭلىك قالپاق سۈرىتى نەقىشلەنگەن ۋە «سۇلايمان قالپىقى ئەپسۇنى» دەپ يېزىلغان سۈت رەڭ خۇرۇم تاشلىق كىتاب ئىدى. يەنە بىرنى ئالماقچى بولدى، بىراق تامدا يېڭىلا پەيدا بولغان بىر رامكىدىكى بويى بىر غېرىچ، ساقلى ئۇچ غېرىچ كېلىدىغان بوۋاينىڭ سۈرىتى توۋلىدى:

— بولدى قىل يىگىت، پەقەت ئۇچنىلا ئالالايسەن، يەنە بىرنى ئالمەن دېسەڭ، ئالغانلىرىڭ غايىب بولىدۇ، قولۇڭدىكىلىرىمۇ سەن ئۇچۈن ئەڭ قىممەتلىك گۆھەر، ئەمدى ياتقىڭغا قايىت، ئالغۇڭ بولسا باشقا ئىشكاپلاردىن كۆتۈرەلىشىڭچە ئالساڭ بولىدۇ.

— تېز، تېز بول، — دەپ ئالدىراتتى باشقا رامكىدىكى سۈرەتلەرمۇ ئالدىرىتىپ، — قولۇڭغا چىققانىنى ئېلىپلا چىقىپ كەت!

پەخىرىدىن دەرھال ئىلگىرى قاراپ قويۇپلا ئۆتۈپ كەتكەن ئىشكاپلاردىن ئۇچ كىتاب ئالدى، چىقىپ كېتىۋېتىپ قارىغاندى، بىرىگە «چۈشۈن ئەپسۇنى»، بىرىگە «شامال ئەپسۇنى»، ئۇچىنچى بىرىگە «ئۇچقۇر ۋېلىسىپىت ئەپسۇنى» دەپ يېزىلىپتۇ. تۆمۈر رەڭ خۇرۇم مۇقاۋىسىغا قانىتىلىق ۋېلىسىپىتنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن «ئۇچقۇر ۋېلىسىپىت ئەپسۇنى» غا تولىمۇ قىزىقتى، شۇڭا ياتاقتا قايتىپلا ئۇنى بىر تەخسە پېچىنگە ئايلاندۇرۇپ يېۋەتتى. ئارقىدىنلا «شامال ئەپسۇنى» نىمۇ بىر تەرەپ قىلدى، بىراق قارامتۇل خۇرۇم بىلەن ئىشلەنگەن مۇقاۋىسىغا مېڭىلداپ يۈرگەن چۈننىلەر چۈشۈرۈلگەن «چۈشۈن ئەپسۇنى»نى يېيىشنى كۆڭلى كۆتۈرمىدى.

— تېزرەك ئۇنىمۇ بىرتەرەپ قىلىڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىرىتىپ، — ئۇلار دېگەن سۆرەتلا خالاس.

بىراق، بۇ سۆرەتتىكى چۈشىنىلەر بىردىنلا مىدىرلاشقا، گىژىلدىغان ئاۋازلارنى چىقىرىشقا باشلىدى.

پەخرىدىننىڭ بۇنىڭغا قاراپ، تېخىمۇ كۆڭلى ئايىندى. شاتۇتى مەلىكە بولسا ئالدىرىتىۋەردى، ئاخىر پەخرىدىن كۆزىنى يۇمۇپلا «چۈشىنى ئەپسۇنى»نى پېچىنىگە ئايلاندۇرۇپ پېۋەتتى، ئويلىمىغان يەردىن بۇ كىتاب ئۇنىڭغا سىرلىق دۇنياغا كېلىپ بىرنەرسە پېگەندەكى تۇنجى ۋە ئۆزگىچە مەززىلىك بىرتەمنى ھېس قىلدۇردى.

ئۇ ئىشىنى تۇغقانلىرىغا كەچ كىرىپ، ئۇخلايدىغان چاغ بولۇپ قالغانىدى، بۇ بىر كۈن ئۇنىڭغا بەك تېز ئۆتۈپ كەتكەندەكلا بىلىندى.

— بۈگۈن كۈندۈز تۇنۇگۈنكىگە قارىغاندا تۆت سائەت، تۆت مىنۇت، تۆت سېكۇنت، تۆت دەقىقە قىسقىرىپ كەتتى، — دېدى تام سائىتى ئۇنىڭغا.

— زادى نېمە ئىش بولغىنىنى بىلەلمىدۇق، — دېدى يېشىل كۆز، — بۇنىڭ سەۋەبىنى بىلىدىغان بىرەرسى تېپىلمىدى.

پەخرىدىن ياتاقتىن چىقىپ، سىرتتىن ئۆزى ئەھۋال ئۇقماقچى بولدى، بىراق ئىشىكتىن چىقاردا يەنە بۇ ئويىدىن يالتايدى، چۈنكى گۆرىستان جىملىقىغا تولغان كاردورلاردىن ئۆزىنىڭ سورىغان گېپىگە جاۋاب بېرەلەيدىغان بىرەرسىنى تېپىشقا كۆزى يەتمىگەنىدى.

كېيىنكى كۈنى سەھەردىلا ئورنىدىن تۇرۇپ كۇتۇپخانىغا بېرىشنى ئويلىدى، لېكىن يانچۇقىدىكى بېلەتلەر ئۆزىنچىلا ئۇچۇپ چىقىشىپ، ئۇنىڭدىكى ئېيىقچاقلار بەس - بەس بىلەن ئۇنىڭغا سوئال ياغدۇردى:

— كېچە قانداقراق ئۇخلىدىڭ..... چۈش كۆردۈڭمۇ..... كېچىنىڭمۇ قىسقىرىپ كەتكىنىنى سەزدىڭمۇ..... بۇنىڭ سەۋەبىنى بىلدىڭمۇ..... ئەمدى نېمە قىلاي دەيسەن؟.....

— بولدى قىلىش، — توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە تېرىكىپ، — نېمانداق ئاغزىڭ بېسىقماي سوئال سوراۋېرىشىسەن، خوجايىن قايسىبىرىگە جاۋاب بېرىدۇ.

— مېنىڭ سوئالىمغا؟ — دېدى بىر بېلەتتىكى ئېيىقچاق.
— بىراق سەن نېمىدەپ سورىغانىدىڭ؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە.
— ئۇنتۇپ قالدىم، — دېدى بېلەتتىكى ئېيىقچاق سالپىيىپ، باشقىلىرى بولسا ئۇنىڭ ھالىغا قاراپ كۈلۈشتى.
— كۈلۈشمە، — چالۋاقىدى ھېلىقى ئېيىقچاق باشقا بېلەتلەر-دىكى ھەمراھلىرىغا، — سەنلەرمۇ نېمىدەپ سوراشقىنىڭنى ئۇنتۇپ قېلىشتىڭ ھەقىچان.
— تۇغرا، — دېيىشتى ھەمراھلىرىمۇ سالپىيىپ، — ئۇمۇ جاۋابنى ئۇنتۇپ قالغانمدۇ؟
— كېچە بەك قاتتىق ئۇخلاپتىمەن، — دېدى پەخرىدىن ئويلىنىپ، — بىراق نېمە چۈش كۆرگىنىم ئېسىمدە يوق، تۇغرا، چۈش كۆرمەپتىمەن، خۇددى كۆزۈمنى بىردەم يۇمۇپلا ئاچقاندەك ھېس قىلىۋاتىمەن، نېمىشقا شۇنداق بولغىنىنى بىلمىدىم.
— كېچە سەككىز سائەت، سەككىز مىنۇت، سەككىز سېكۇنت، سەككىز دەقىقە قىسقاردى خوجايىن، — دېدى تام سائىتى يەنە، — سىز كۆزىڭىزنى يۇمۇپلا بىردەم ئۇخلىغاندەك بولدىڭىز شۇ.
— بۇ بىر بالا - قازادىن بېشارەت، — دېدى بېلەتلەردىكى ئېيىقچاقلار چۈرقىرىشىپ، — كەچۈرگىن! ئەمدى كۈتۈپخانىغا بارما، چۈنكى كۈتۈپخانا غايىب بولايلا دەپ قالدى، بۇنى سېزىپ تۇرۇ-ۋاتىمىز، ئەمما بىزدىن پايدىلىنالماي قالغىنىڭ بەدىلى ئۈچۈن ساڭا بىر سوۋغات بېرەيلى، كۈتۈپ تۇرغىن.
ئۇلار شۇنداق دەپلا غايىب بولدى ۋە ئانچە ئۇزاق ئۆتمەيلا سىرتتا بىرسى ئىشىك قاقتى.
— كىرگۈزەيمۇ خوجايىن! — سورىدى ئىشىك خانىيىم، — بۇ يەردە بىر كىتاب سىزنى ئىزدەيدىكەن.
— كىرگۈزۈڭ! — دېدى پەخرىدىن سەل ھەيران بولۇپ.
ئىشىك ئېچىلىپ، بىر كىتاب ئۈچۈپ كىردى. پەخرىدىن ئۆمرىدە بۇنىڭدەك يوغان ۋە قېلىن كىتابنى كۆرمىگەنلىكىنى ھېس قىلدى،

كىتابنىڭ جىگەر رەڭلىك خۇرۇم بىلەن تاشلانغان مۇقاۋىسىغا يالماۋۇز بېشى سۈرىتى نەقىشلەنگەنىدى.

— سەن مېنى نېمە قىلماقچى؟ — سورىدى ھېلىقى يالماۋۇز بېشى سۈرىتى لەۋلىرىنى مىدىرلىتىپ يېقىمسىز بىر ئاۋازدا، — تېز گەپ قىل، بىر يېرىڭنى چىشلىۋالماي يەنە.

— سېنى كىم ئەۋەتتى؟ — سورىدى پەخرىدىن ئۇنىڭ گېپىگە جاۋاب بەرمەي.

— شۇمۇ گەپ بولدىمۇ، — چالۋاقىدى يالماۋۇز بېشى سۈرىتى، — بۇنى ئەلۋەتتە بىلىشىڭ كېرەك. مەن دېگەن سوۋغات، قىممەتلىك سوۋغات، كۈتۈپخانىدىكى مىڭ خىل كىتابنىڭ جەۋھىرى. ھېلىقى بىلەتلىرىڭ ئەمدى ئۆزلىرىدىن پايدىلىنالمايدىغىنىڭ ئۈچۈن ئەۋەتكەن سوۋغات، ھۇ ھاماقەت، ئېيتە!؟ ئۇلار نېمىشقا مېنى ساڭا سوۋغات قىلىدۇ، سەن مېنى نېمە قىلماقچى؟

— سېنى يېمەكچى، — دېدى ئاغزى ئىتتىك شاتۇتى مەلىكە ئويلانمايلا.

— نېمە؟! — كىتابنىڭ مۇقاۋىسىدىكى يالماۋۇز بېشى سۈرىتى- نىڭ ھۆركىرىشىدىن قىرائەتخانا تاملىرى ھېلىلا گۈمۈرۈلۈپ چۈشىدى- غاندەك زىلزىلىگە كەلدى، — شۇنداقمۇ ئىش بارمۇ تېخى، ھۇ بەتنىيەت، قاراپ تۇر، كىم كىمنى يېۋېتىدىكىن قېنى.

شۇ سۆزدىن كېيىنلا يالماۋۇز بېشىدىكى ئېغىز ھاڭغىرقاي ئېچىلدى. كىتاب پەخرىدىنگە شىددەت بىلەن ئېتىلدى، پەخرىدىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىشقا ئۈلگۈرمەيلا يالماۋۇز بېشى ئۇنى يۇتۇۋالدى.

— خوجايىن! — دەپ تۇۋلاپ قېلىشتى شاتۇتى مەلىكە ۋە مۇشۇك خان قىزلار تېپىرلاپ.

— ھېچنېمە بولمايدۇ، — دېدى شىرە ئۈلارغا تەسەللى بېرىپ.

دېگەندەك ھايالسىزلا پەخرىدىن كىتابنىڭ ۋاراقلىرى ئارىسىدىن سۇغۇرۇلۇپ چۈشتى - دە، سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى. يالماۋۇز بېشى سۈرىتى نەقىشلەنگەن كىتاب بىر دۆۋە ئالمىغا ئايلىنىپ قالدى، بىراق بۇ ئالمىلارمۇ جىم تۇرماي، قىرائەتخانا ئىچىدە شەيتان تۇپلاردەك

قاڭقىپلا يۈرۈشتى، تېخى ئۇلاردىن بىرىدە ئېغىز پەيدا بولۇپ، ئۇنىڭ بىلىكىنى چىشلىۋالدى، ئەمما كۆڭلىكىنىڭ يېڭىدىن بىر پارچە ئۈزۈۋالالىدى خالاس، تېنىگە زەررىچە زەخىم يەتكۈزەلمىدى.

— ئۇلارنى يېۋەتكىن! — دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى پەخرىدىننىڭ قۇلاق تۈۋىدە، — ئۇلار ئاخىرقىسى.

— ياق، ياق، ياق!..... بىز ساڭا مەنسۇپ ئەمەس! — دەپ تووڭلاشتى هەممە ئالمىلاردىكى ئېغىزلار.

پەخرىدىن ئۇلارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالسۇنمۇ، ئۇ ئالمىلارنى بىر-بىرلەپ تۇتۇۋېلىپ يېۋەتكىلى تۇردى، بىراق ئالمىلارنىڭ تەمى بەك قىرتاق ئىدى. ئۇلارنى كەمپۈتلەرگە ئۆزگەرتىپ باقتى، لېكىن قىرتاق تەم يەنىلا ئۆزگەرمىدى، ئامالسىز زورۇقۇپ تۇرۇپ يېيىشنى داۋاملاشتۇردى.

بۇ چاغدا سىرتتا هاۋا دەهشەتلىك گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلىشقا باشلىدى. قارا بۇلۇت - تۇمانلار كەلكۈندەك يامراپ كېلىشتى. ئۇلار هېپلىلا قەلئەنى يالماپ كەتمەكچى بولغان قارا ئەجدىهالاردەك قۇترىشاتتى. ئالەم - جاهان زۇلمەت قاراڭغۇلۇقىغا چۆمدى، لېكىن پەخرىدىننىڭ بۇلارغا قاراشقا چولىسى تەگمەيتتى. چۈنكى، قۇلاق تۈۋىدە كىمدۇر بىرى:

— تېز بول، تېزرەك بول! — دەپ ئالدىراتقىنى ئالدىراتقاندى.

ئۇ كەچ كىرگەندە ئاندىن ئالمىلارنى يەپ تۈگەتتى. بۇ چاغدا نېمە ئۈچۈندۇر، بەكلا چارچىغاندەك بولۇپ، موك يېتىپلا ئۇخلىۋالغۇسى كېلىپ كەتتى ۋە تېزلا يۇيۇنۇپ ياتتى.

كېچىچە ئۇ توختىماي چۈش كۆرۈپ چىقتى. چۈشىدە سىرلىق قەلئەدىكى سېھرگەر جانىۋارلارنى كۆردى، ئۇلار هەممىسى بىراق سەپەرگە جابدۇنغاندى. بىرلىرى سۈپۈرگىگە مىنگەن بولسا، بىرلىرى كۆتەككە ئولتۇرۇۋالغان، بەزىلىرى شارلارغا ئېسىلىۋالغان بولسا، بەزىلىرى ئۇچار سېۋەتلەرگە چۈشۈۋالغاندى. قاناتلىقلىرى ئۇچۇشقا تەمشىلىۋاتاتتى، يەنە بىرمۇنچىسى نوھ ئەلەيهىسسالامنىڭ كېمىسىدەك چوڭ بىر قاناتلىق كېمىگە چىقىۋاتاتتى. كېمە ئىگىسى بولسا كېرەك، بىر ئالتۇن رەڭلىك دېڭىز يىلپىزى ئۇلاردىن بېلەت يىغىۋاتاتتى. بىر

تەرەپتە بولسا ئاق سىرغا چىلىشىپ چىققاندەكلا ئاپئاق ھەم چوڭ بىر سەككىزئاياغ بېلەت سېتىۋاتاتتى. ئۇ تۆت قولىدا بېلەت ئالغۇچىلار سۈنغان نەرسىلەرنى ئېلىپ ئاغزىغا سالسا، قالغان تۆت قولىدا بېلەت تارقىتىۋاتاتتى، ئاخىر بېلەت ئالىدىغانلارمۇ، بېلەتمۇ تۈگىدى. سەككىزئاياغمۇ كېمىگە چىقتى، ئاندىن قاناتلىق كېمە قاناتلىرىنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ بىر تەرەپكە ئۆچۈپ كەتتى. ئارقىدىن ئۆز ئۆچقۇلىرى بىلەن ئۆچماقچى بولغانلارمۇ، قاناتلىقلارمۇ ئەگىشىپ ئۆچۈشتى. قاناتلىق كېمە گويا يول باشلىغۇچىدەكلا مەغرىب تامان ئۆچۈپ كەتتى، ھەتتا ئاي بىلەن قۇياشمۇ ئەگىشىپ ئۆچۈپ كېتىشتى. ئۇلار يىراقلاشقان ھامان سىرلىق قەلئە گۈمۈرۈلۈپ چۈشتى. ئۇلار بىر خارابىلىككە ئايلىنىپ قالماستىن، چاڭ - توزانغا ئايلىنىپ كەتتى، ئېگىز تاش تۈۋرۈك ئۈستىدە بىرلا يېگانە ئىمارەت قالدى.

پەخرىدىن چۆچۈپ ئۇيقۇسىدىن ئويغانغاندا بېشىدا غەمكىنغىنە قارىشىپ تۇرغان مۇشۇك خان قىزلارنى كۆردى.

— نېمە ئىش بولدى؟ — سورىدى ئۇ تېڭىرقاپ.

— سىرلىق قەلئە غايىب بولدى خوجايىن، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار، — ئەمدى سىز، بىز، شاتۇتى مەلىكىدىن باشقا بۇ ئۆيدىكى ھەممە نەرسە، ھەتتا ئۆيىمىزمۇ غايىب بولدۇ، ئۇ پەقەت سىزنىڭ بوسۇغىدىن ئاتلاپ چىقىشىڭىزغىلا باغلىق.

— نېمىشقا بۇنداق بولدۇ؟ — تۇۋلاپ كەتتى يېڭىلا ئۇيقۇسى ئېچىلغان شاتۇتى مەلىكە.

— بۇگۈن سىرلىق قەلئەنىڭ مەھشەر كۈنى، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار يىغلامسىراپ، — سىزگە ھېلىقى يالماۋۇز كىتاب سۇۋغا قىلىنغاندىلا بىلگەنىدۇق، ئۇ ھېلىقى قۇرۇق زالدا مۇھاپىزەت قىلىنۋاتقان نەرسە بولۇشى مۇمكىن. بۇ ھەممەيلەنگە ئايان سىر ئىدى. لېكىن، ھېچكىم ئاغزىدىن چىقارمايتتى. ئۇنىڭ سىزگە سۇۋغات قىلىنغىنىغا قارىغاندا سىز ئۇلار بىلەن ئېلىشىدىكەنسىز.

— «ئۇلار» دېگەن كىم؟ — سورىدى پەخرىدىن تەئەججۈپلىنىپ.

ـ بىلمەيمىز، ـ دېدى يېشىل كۆز، ـ بىلسەكمۇ ئېيتىشقا تىلىمىز كۆيىدۇ، پەقەت سېھرگەر ئۇستازنىڭلا ئۆز ۋاقتىدا «ئۇ ئۇلار بىلەن جەڭ قىلىدىغان چاغدىلا ئاندىن ياماۋۇز كىتابنى پاك - پاكىز يىغۇشتۇرىدۇ» دېگىنى ئېسىمىزدە. ياماۋۇز كىتاب ئۆزى دېگەندەك كۇتۇپخانىدىكى مىڭ خىل كىتابنىڭ جەۋھىرى ئەمەس.

ـ ياق! ـ دېدى كۆك كۆز ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈپ، ـ ئۇ كۇتۇپخانىدىكى مىڭ خىل كىتابنىڭ جەۋھىرى، لېكىن بىزنىڭ كۇتۇپخانىمىزدىكى ئەمەس..... بەلكى سىز بىلمەيدىغان يەنە بىر كۇتۇپخانىدىكى مىڭ خىل كىتابنىڭ جەۋھىرى. ئەگەر سېھرگەر-لىك تارىخى كىتابلىرى بولىدىغان بولسا، بۇ بىزگە ئايدىڭ بولغان بولاتتى، چۈنكى ئىلگىرى يۈز بېرىپ بولغان ئىشلار ھەممىسى ئۇنىڭغا خاتىرىلەنگەندىن سىرت، ھازىر يۈز بېرىۋاتقان ۋە كەلگۈسىدە يۈز بېرىدىغان ئىشلار توغرۇلۇقمۇ سېھرگەرلىك تارىخى كىتابلىرىدا ئېنىق بېشارەتلەر بېرىلگەن.

ـ بولدى سۆزلىمە، ـ دېدى پەخرىدىن ئازابلىق ھېسلارغا تولۇپ، ـ ئۇ كىتابلار كۆيۈپ كۈل بولغان، بۇنىڭ ھەممىسگە مەن سەۋەبچى. ئېيتىڭلارچۇ، ئەمدى نېمە قىلىمىز؟

ـ باشقىلار ئاللىبۇرۇن كېتىپ قېلىشتى، ـ دېدى يېشىل كۆز مەيۈسلۈك بىلەن، ـ كېچىدىن كېتىپ قېلىشتى، بىز سىزنى ئويغىتايلى دېگەن، لېكىن ئاخىرقى بىر كېچىنى تىنچ - خاتىرجەم ئۆتكۈزسۇن دەپ ئويغاتمىدۇق. چۈنكى، بۇنىڭدىن كېيىن سىزگە تىنچلىق - ئارامىلىق بولمايتتى، ھازىر بۇ يەردە پەقەت سىز، بىز ۋە شاتۇتى مەلىكىلا قالدۇق.

ـ بىز سىزنى ئىشلاردىن خەۋەرسىز بىخۇد تۇرۇپ قالارمىكىن دەپ ئەنسىرەپ قېپقالدۇق، ـ دېدى كۆك كۆز قوشۇمچە قىلىپ، ـ يەنە تېخى «ياردەمىمىز تېگىپمۇ قالار» دېگەن ئۈمىدىمىزمۇ بار ئىدى.

ـ توغرىسى، سىزدىن ئايرىلىشقا قىيمىدۇق، ـ دېدى يېشىل كۆز، ئاندىن ئۇ پاكىتلاشتۇرۇپ يىغلاپ

كەتتى. ئۇلارغا قوشۇلۇپ ئۆيدىكى باشقا نەرسىلەرمۇ يىغلاشقا، ھەتتا ئۆينىڭ تورۇسىدىمۇ بىر جۇپ كۆز پەيدا بولۇپ، ياش تۆكۈشكە باشلىدى.

— بىز سىزگە قىيمىدۇق، — دېيىشتى ھەممىسى.

— بولدى يىغلىماڭلار، — دەپ توۋلىدى پەخرىدىنمۇ كۆزلىرىدە لىغىرلاپ تۇرغان ياشلىرىنى ئاران توختىتىپ، — سىلەر كېتىڭلار، ھېلىقىلار كەتكەن جايغا كېتىڭلار، تىنچ - ئامان ياشايدىغان بىر جايغا كېتىڭلار.

— بىراق، سىزنى يالغۇز قالدۇرۇشقا پەقەتلا كۆڭلىمىز ئۇنىمايدۇ، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار ئېسەدەپ.

— ئۇ يالغۇز قالمايدۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — مەن ھامان ئۇنىڭغا ھەمراھ، سىلەر خاتىرجەم كېتىڭلار.

— سەنمۇ كەتكىن مەلىكەم، — دېدى پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىگە كەسكىنلىك بىلەن، — كۆڭلۈم چوڭ بىر خەتەرنى سېزىپ تۇرىدۇ، سىلەرنىڭمۇ مەن بىلەن تەڭ شۇ خەتەرگە يولۇقۇشۇڭلارنى خالىمايمەن. مېنىڭ ئۇلار بىلەن جەڭ قىلىشىم بەلگىلەنگەنكەن، مەن بۇ يەردە قالاي، ئامان بولساق يەنە كۆرۈشەرمىز.

شاتۇتى مەلىكە ئۇنىڭ ئۆز گېپىدىن يانمايدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ سالپىيىپ قالدى. مۇشۇك خان قىزلارمۇ كۆز يېشى قىلغان ھالدا خوشلىشىشقا مەجبۇر بولدى.

— سىلەرنى سۇرەتكە تارتىۋالايچۇ، — دېدى شۇ چاغ تامدىكى يۇمىلاق كۆرۈش ئەينىكى.

— ياخشى، ياخشى، خاتىرە بولۇپ قالىدۇ، — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار سەكرىشىپ، ئاندىن ئۇلار پەخرىدىننى كىيىندۈرۈپ، ئوڭ-سولىغا ئۆتۈپ تۇردى. شاتۇتى مەلىكە بولسا:

— ماڭا ئۇنىڭ ئۆزى كېرەك، — دەپ غۇدۇرىغىنىچە سۇرەتكە چۈشۈشكە ئۇنىمىدى.

ئەينەكتىن ۋاللىدە نۇر چاقنىدى، ئۇنىڭ قوينىدا پەخرىدىن بىلەن مۇشۇك خان قىزلارنىڭ ئەكسى پەيدا بولدى، تېخى ئەينەكتىكى

پەخرىدىن دوستانىلىق بىلەن قول پۇلاڭلىتىپ قويدى.
— سىلەر تېز مېڭىڭلار! — دېدى پەخرىدىن ئۆينىڭ چايقىلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىپ.
مۇشۇك خان قىزلار ئەينەكنى قولتۇقلاپ ئۆيدىن چىقىشقا تەييارلاندى - يۇ، لېكىن يەنە توختاپ قېلىشىپ:
— سىز ئاۋۋال مېڭىڭ خوجايىن! — دېدى پەخرىدىنگە.
— نېمىشقا راست گەپ قىلمايسىلەر، — دېدى شۇ چاغ كارىۋات غىچىلداپ، — سىلەر ئەمدى ھېچ يەرگە كېتەلمەيسىلەر، كېچىدىن قاناتلىق كېمىگە چىقىۋالساڭلار بولاتتى، بىراق خوجايىننىڭ قېشىدىن نېرى كەتمەي ئولتۇرۇپ، پۇرسەتنى ئۆتكۈزۈۋەتتىڭلار.
— شۇ ئەمەسمۇ، — دېدى يوتقان - كۆرپىلەرمۇ، — بىزغۇ توزۇپلا كېتىمىز، ئەسلىدىمۇ جانسىز نەرسىلەر ئىدۇق، بىراق سىلەرگە ئۇۋۇال بولىدىغان بولدى - دە، يا ئۇچۇپ كېتىدىغان قانىتىڭلار يوق، ئەمدى قانداقمۇ قىلارسىلەر.
مۇشۇك خان قىزلار ئۇنىدىمەستىن لەۋلىرىنى چىشلەپ، باشلىرىنى تۆۋەن سېلىشتى.
— مەن ياردەم قىلمەن، — دېدى پەخرىدىن ئۇلارنىڭ بېشىنى سىلاپ، ئاندىن ئۇ سېھرگەرلىك تايىقىنى مۇشۇك خان قىزلارغا تەگكۈزۈپ ئەپسۇن ئوقۇشقا باشلىدى، شۇ ھامان مۇشۇك خان قىزلارنىڭ دۇمبىلىرىدىن بىر جۈپتىن قانات ئۆسۈپ چىقتى.
— تېز مېڭىڭلار! — دېدى پەخرىدىن ئالدىرىتىپ.
— رەھمەت خوجايىن، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار تىترەك ئاۋازدا، — ئامان بولۇڭ، بىزنى ئۇنتۇماڭ.
— ئۇنتۇمايمەن، — دېدى پەخرىدىن.
شۇنداق قىلىپ، مۇشۇك خان قىزلار ئۆيدىن ئايرىلىشتى.
— سەنمۇ كەت! — دېدى پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىگە بۇيرۇق ئاھاڭدا، — مەغرىب تەرەپكە ماڭغىن.
— خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ، — مەن.....

— تېز ماڭمساڭ رەنجىپ قالىمەن، — دېدى پەخرىدىن تەتۈر قارىۋېلىپ.

— ماقۇل، — دېدى شاتۇتى مەلىكە بوشقىنە، — ئامان بولۇڭ!

ئۇ ئۆيدىن چىقىپ كېتىشكە تەمشەلدى - يۇ، لېكىن يەنە بىردىنلا كەينىگە بۇرۇلدى - دە، پەخرىدىننىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ، ئۇنى قاناتلىرىدا قۇچاقلاپ، ئالتۇن رەڭلىك تۇمشۇقىدا سۆيۈپ قويدى، ئاندىن يەنە:

— خوش! — دەپلا ئۆيدىن ئوقتەك چىقىپ كەتتى.

— خوش، ئامان بولغىن! — دېدى پەخرىدىنمۇ شۇنىڭلاپ، شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن بىر تامچە ياش سىرغىپ چۈشتى.

شۇ چاغ ئۆي ھېلىلا گۈمۈرۈلۈپ كېتىدىغاندەك بىر ھالغا كېلىپ قالدى، پەخرىدىن دەرھال سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئۆيدىكى ھەممە نەرسىگە تەگكۈزۈپ چىقتى، ھەتتا ئۆيمۇ چالا قالمىدى، ئاغزىدا بولسا توختىماي شۇنىڭلاپ ئەپسۇن ئوقۇدى. ئاخىرىدا:

— ئۇچ! — دەپ توۋلىغانىدى، ئۆيمۇ، ئۆيدىكى نەرسە - كېرەكلەرمۇ تەڭلا رەڭدار قۇشقاچلارغا ئايلىنىپ ئۇچۇپ كەتتى. پەخرىدىن ئېگىز تاش تۈۋرۈك ئۈستىدە تەنها قالدى.

یەتتىنچى باب

ئۇنى كىم قۇتقۇزار

ئالەم - جاھان بىردىنلا تىمتاس بولۇپ قالدى. كۆك يۈزىنى قاپلىغان كۇل رەڭ بۇلۇت - تۇمانلارمۇ، تۆۋەندە لەيلەپ تۇرغان تۈتەكلەرمۇ قېتىپ قالغاندەكلا ئىدى. ھەممە يەرنى بىر خىل بۇرۇقتۇر- مىلىق قاپلىدى، پەخرىدىن نېمە قىلارىنى بىلمەي تۇرۇپلا قالدى، بىراق بۇ تىمتاسلىق ئۇزاققا بارمىدى.

بىراقلاردىن قاپقارا بۇلۇت - تۇمانلار تاغ كەلكۈنىدەك ئوقچۇپ - ئوقچۇپ يامراپ كېلىشكە باشلىدى. شۇ ھامان يەنە ھاۋا گۈلدۈرلەپ چاقماق چېقىلدى، تاش تۈۋرۈك سىلكىنىپ كەتتى، كۆل ئەتراپىدىن دەھشەتلىك ھۆركىرىگەن ئاۋازلار كەلدى.

پەخرىدىن تۆۋەندە نېمىلەرنىڭ ھۆركىرەۋاتقىنىنى، نېمە ئىشلارنىڭ بولۇۋاتقىنىنى بىلمەي، ئاخىر سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، شامال چىقىپ كۇل رەڭ تۈتەك - تۇمانلارنى تارقىتىۋەتتى. ئۇ ئەمدى كۆل ئەتراپىدىكى غەلىتە مەخلۇق شەكلىدىكى تاشلارنىڭ مىدىرلاۋاتقىنىنى كۆردى، تېخى نەچچىسى كۆلگە چۈشۈپ، تاش تۈۋرۈكنى ئۆرۈۋېتىشكە ئۇرۇنۇپ ھۆركىرەيتتى. ئۇلار ھەر قېتىم ھۆركىرىگەندە كۆل ئىچىدىن ھۇ تارتىۋاتقان ئاۋازلارمۇ ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

«ئەمدى يەنە نېمە ئىشلار يۈز بېرەر؟» ئۇ ئۆزىگە شۇنداق سوئال قويۇپ تۇرغىنىدا، تۇيۇقسىز كۇل رەڭ بۇلۇت - تۇمانلارنى يېرىپ ئۆتۈپ، قارا بۇلۇت - تۇمانلار تەرەپتىن ئۇچۇپ كېلىۋاتقان ئىككى باشلىق يىرتقۇچ قۇشلارنى كۆردى، ئۇلار مەغرىب تامان كېتىۋاتقانىدەك

قىلىۋاتاتتى.

«چوقۇم شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلارنى قوغلاپ ماڭغان گەپ» دەپ ئويلىدى پەخرىدىن.

شۇ ئوي بىلەن ئۇ سېھرگەرلىك تايىقىنى ئاشۇ يىرتقۇچ قۇشلار تەرەپكە شىلتىپ، شەكىل ئۆزگەرتىش ئەپسۇنى ئوقۇدى. شۇ ھاھان سېھرگەرلىك تايىقى ئۇچىدىكى ئالماس يۇلتۇزلاردىن نۇر چاقناپ، يىرتقۇچ قۇشلار كىچىككىنە قارا قۇشقاچلارغا ئايلىنىپ قالدى. ئۇلارنىڭ بېشى يەنىلا ئىككى بولغىنى بىلەن ھازىر ئۇلاردىن قۇرت - قۇمۇسقىلاردىن باشقا ھېچنېمىگە خەۋپ يەتمەيتتى.

— كارامىتىڭ قالتىسقۇ! — دېگەن ۋەھىمىلىك بىر ئاۋاز كەلدى يىراقتىكى قارا بۇلۇتلار ئىچىدىن.

پەخرىدىن شۇركۇنۇپ كەتتى، چۈنكى بۇ ئاۋازنى تونۇشتەكلا ھېس قىلغانىدى.

«توغرا» دېدى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلاپ، «بۇ ھېلىقى يالماۋۇز كاللىنىڭ ئاۋازى»، ئاسماندىكى كۈل رەڭ بۇلۇت - تۇمانلار غايىب بولدى، قارا بۇلۇت - تۇمانلار مەشرىق تەرەپتىن يېرىم ھالقا شەكلىدە قورشاپ، دېگىز تاشقىنىدەك دەۋرەپ كېلىۋەردى. تۆۋەندىن بولسا قارا ئىس - تۈتەك كۆتۈرۈلدى. كۆل ئەتراپىدىكى غەلىتە مەخلۇقلارنىڭ ھۆركىرەشلىرى، كۆل ئىچىدىكىلەرنىڭ ھۇ تارتىشلىرى تېخىمۇ ياڭراق ئاڭلىنىشقا باشلىدى. ئارىلاپ يىرگىنىشلىك كۈلكە ئاۋازىمۇ ئاڭلىنىپ تۇراتتى، ئالەم - جاھان قاراڭغۇلىشىۋاتاتتى.

پەخرىدىن ئەمدى ئۆزىنى تولىمۇ تەنھا - غېرىب ھېس قىلدى. ئۇ شۇ تاپتا بارغانسېرى قىستاپ كېلىۋاتقان خەۋپ - خەتەرگە تاقابىل تۇرالارمەنمۇ، ئىگىلىگەن سېھرگەرلىك ئىلمىم ئاشۇ يالماۋۇز ئالدىدا كارغا كېلەرمۇ؟ دېگەنلەرنى ئويلاۋاتاتتى.

ئۇ ئىلگىرىكى تىنچ تۇرمۇشىنى، كۆيۈمچان ئانىسىنى، غەمگۈزار ئاتىسىنى ئويلىدى. بىراق، ئۇلارنىڭ چىرايى - شەكلىنى ئېسىگە ئالالمىدى. پەقەت ئانىسىنىڭ سىيماسىلا تۇمان ئىچىگە پىنھان بولغان قۇياشتەك خىرە - شىرە كۆرۈنۈپ، تېزلا غايىب بولدى.

بىر تۇغقان قېرىنداشلىرىنى ئويلىدى، لېكىن بىرەرسىمۇ ئېسىگە كەلمىدى، بەلكى ئۇلار ئەزەلدىن مەۋجۇت بولمىغانىدەكلا. شۇ تاپتا ئۇنىڭ ئەڭ يېقىن كىشىلىرىدىن كىم قالدى؟ توغرا، دوستى ئادىلجان.

ئۇنىڭ ياقىسىدىن ئۇچۇپ چىققان بىر كۆپۈكچىدە ئۇنىڭ، پەقەت ئۇنىڭ سىيماسىلا پەيدا بولدى. ئۇ كۆپۈكچە ئىچىدە تۇرۇپ كۈلۈمسىرەيتتى، قول پۇلاڭلىتاتتى ھەم «باتۇر بول، سەندەك دوستۇم بولغىنىدىن پەخىرلىنىمەن، سەن يالغۇز ئەمەس» دەۋاتقاندەكلا قىلاتتى.

پەخىرىدىن خېلى روھلىنىپ قالدى، قەلبىدىكى چۈشكۈنلۈك تۇيغۇلىرى غايىب بولدى ۋە «چوقۇم تاقابىل تۇرىمەن» دەپ ئويلىدى.

— بىراق، ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟ — كىمدۇر بىرى شۇئىرلىغاندەك قىلدى.

— بېشىمغا كەلگەندە كۆرمەمدىمەن، — دېدى پەخىرىدىن.

ئەمدى ئۇ دادىللىق بىلەن بۇلۇت ـ تۇمانلارغا يۈزلەندى. تۆت ئەتراپىنى قارا بۇلۇت ـ تۇمانلار ھالقا شەكلىدە قورشىۋالغانىدى. پەخىرىدىنىڭ باش ئۈستىدىلا ھاۋا گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلدى، بىراق پەخىرىدىن قەددىنى تىك تۇتۇپ تۇرۇۋەردى، پەرۋاسۇ قىلمىدى. ئۇنىڭ نۇرلۇق كۆزلىرى ۋە سېھىرگەرلىك تايىقىدىكى ئالماس يۈلتۈزلار شۇ چاغدىكى زۇلمەت قاراڭغۇلۇقى ئىچىدە ئۆزگىچە چاقناپ تۇراتتى.

— ۋاھ! نېمىدېگەن ياخشى ئولجا بۇ، — ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە كىمنىڭدۇر يىرگىنىشلىك ئاۋازى ئاڭلاندى.

پەخىرىدىن ئۆرۈلۈپ قارىغانىدى، ئىت باشلىق بىر قارا قۇش ئۇنىڭغا چاڭگال سوزۇۋېتىپتۇ.

پەخىرىدىن يۈلتۈز باشلىق تايىقىنى شىلتىغانىدى، ئىت باشلىق قارا قۇش بىر قوڭغۇزغا ئايلىنىپ قالدى ـ دە، توككىدە تاش تۈۋرۈك ئۈستىگە چۈشتى، شۇ ھامان قارا بۇلۇت ـ تۇمانلار ئىچىدىن ئۇنىڭغا خىرىس قىلىۋاتقان غەلىتە يىرتقۇچ ھايۋان باشلىق قۇشلار ۋە ئۇچار ئەجدىھالار كەينىگە داجىشتى.

— قالتىس! قالتىس! — شۇنداق مەسخىرىلىك ئاۋاز كەلدى يەنە قارا بۇلۇت ـ تۇمانلار ئىچىدىن.

ئارقىدىنلا غايەت يوغان بىر قورام تاش غارقىراپ ئۇچۇپ كەلگىنىچە ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشتى، لېكىن پەخىرىدىنىنىڭ سېھىرگەرلىك تايىقىنىڭ سېھىرىدىن قۇمغا ئايلىنىپ توزۇپ كەتتى. پەخىردىن شامال چىقىرىپ قۇم - توزانلارنى ئۇچۇرۇۋەتتى، ئەمما شۇ مەھەلدە كەينىدىن غايەت يوغان بىرقارا قول كېلىپ چاڭ سالدى، پەخىردىن ئۇنىڭ چاڭگىلىغا قۇشقاچتەك چۈشۈپ قالدى. يەنە بىر قول ئۇنىڭ سېھىرگەرلىك تايىقىنى تارتىۋالدى. ھەرقانچە تىرىكەشكەن بولسىمۇ كار قىلمىدى، بەلكى قارا قولنىڭ قاتتىق قىسماققا ئېلىشى تۈپەيلىدىن تېزلا ھوشىدىن كەتتى. قۇلاق تۈۋىدە بولسا:

— نېمىدېگەن جېنى چىڭ - ھە، — دېگەن ئاۋاز ئاڭلانغاندەك بولدى، شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ھېچنېمىنى سەزمىدى.

ئۇ ھوشىغا كەلگىنىدە ئۆزىنى بىر تۆمۈر قەپەستە كۆردى، قەپەس شادىلىرى ئۇنىڭ بىلىكىدەك تومۇقتا ئىدى، ئارىسىدىن بولسا ئۇنىڭ بىر بارمىقىلا ئاران پاتاتتى.

ئۇ شۇ تاپتا بىر غارنىڭ ئىچىدە بولۇپ، بۇ يەر جاندىن ئۆتكۈدەك قاتتىق سوغۇق ئىدى. ھەممە يېرىدە ئالىيېشىل قان - يىرىڭ، زەردابلار بىلەن بۇلغۇنغانلىگەندەك تاش - تۇزروكلەر ۋە بەزىلىرى غەلىتە مەخلۇقلار شەكلىدىكى، بەزىلىرى بۇرما مىخ، ئوغرىتىكەن شەكلىدىكى ۋە بەزىلىرى ئوت يالقۇنى شەكلىدىكى پىچاق بىسىدەك قىرلىق تاشلار قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى. غارنىڭ كىرىش يوللىرى ھەر تەرەپكە تۇتاشقان ۋە ئەگرى - بۈگرى بولۇپ، پەخىردىن تۇرۇۋاتقان يەر خۇددى سىرلىق ئوردىنىڭ مەركىزىدەكلا بىر جاي ئىدى.

«ئۇھ!» دېدى پەخىردىن چوڭقۇر تىنىپ، «ھەر ھالدا ھاياتكەنمەن».

— ئۇ ئەسلىي مۇشۇ دۇنيانىڭ ئادىمى بولۇشى كېرەك ئىدى، — دېگەن ئاۋاز كەلدى تۆۋەندىن.

پەخىردىن تۆۋەنگە نەزەر سالدى، تېنى تىمساھتەك يوغان بىر جۇپ چايان تۆۋەندە گەپلىشىۋاتاتتى.

— بىراق ئۇ ئۆلمىدى، — دېدى ئۇلاردىن بىرى، — ئەھۋالدىن

قارىغاندا، ئۇ پۈتۈنلەي مۇشۇ دۇنيانىڭ ئادىمىگە ئايلانمىغان گەپ، بولمىسا ئاللىبۇرۇن مىجىقى چىقىپ ئۆلەتتى.

— ئەمىسە ئۇنى كۆزەت قىلىپلا ئۆتۈۋىش ئۆمۈرلۈك خىزمىتىمىز بولۇپ قالىدىكەن - ده، — دېدى يەنە بىرى.

— شۇنداق بولمايچۇ، — دېدى گەپلىشىۋاتقىنى، — ھېچبولمىغاندا ئۇ ئۆلۈپ قالغۇچە، لېكىن ئۇنىڭ قاچان ئۆلۈشىنى كىم بىلىسۇن، تېخى كىملەردۇر كېلىپ ئۇنى قۇتۇلدۇرۇپ كېتەمدۇ تېخى.

— ئۇۋىش، — دېدى چايانلاردىن بىرى شۇڭىلاپ، — شۇم ئىغىزلىق قىلما، ئۇنى كىممۇ قۇتقۇزسۇن، قۇتقۇزمەن دەيدىغان بىرەر ھاماقەتنىڭ چىقىدىغىنىغا ئىشەنمەيمەن. چىققان تەقدىردىمۇ ئۇ سىرلىق غارغا قانداقمۇ كىرەلىسۇن، كىرگەندىن كېيىن چىقالمىغۇ تېخىمۇ يوق گەپ، ئۆز ئادەملىرىمىزمۇ يول كۆرسەتمىگۈچە چىقىپ كېتەلمەيدىغان جاي تۇرسا.

ئەمدى ئۇلار جىمقىشتى، پەخىرىدىن ئۇلارنىڭ ئاغزىدىن ھەر ھالدا بۇلارنىڭ قولىدا ئۆلمەيدىغىنىنى بىلدى - ده، كۆڭلى بىرئاز ئارام تاپتى، لېكىن قۇتۇلۇش مۇمكىنچىلىكى يوقلۇقىنى ئويلىغىنىدا يەنە غەمگە چۆكۈپ، ئۈمىدسىزلەندى:

«ئۆمرۈم ئەمدى مۇشۇ قەپەستە ئۆتەرمۇ؟»

شۇ چاغ ھەممە يېرىدىن سۇر - ھەيۋە ۋە دەھشەت يېغىپ، كىرگەن ئادەمنىڭ ۋۇجۇدىنى جۇغۇلدىتىۋېتىدىغان بىر زالدا يالماۋۇزلارنىڭ يىغىلىشى بولۇۋاتاتتى.

زالنىڭ تۆرىدىكى تۆت قارا ئەجدىها كۆتۈرۈپ تۇرغان ئەڭ ئېگىز تەختە ئۈستىدە غايەت زور بىر يالماۋۇزنىڭ كاللىسى ئېغىز - بۇرۇنلىرىدىن ئىس - تۈتەك پۈركۈپ تۇراتتى. ئىككى تەرەپتىكى يىرتقۇچ ھايۋانلار شەكلىدىكى تەختىلەردە بەتبەشىرە ئەركەك - چىشى يالماۋۇزلار ئولتۇرۇشقانىدى. زالنى خىلمۇخىل ئوتدانلاردا يېنىپ تۇرغان قىزىل، يېشىل يالقۇنلار يورۇتۇپ تۇراتتى. زالنىڭ تۆۋرۈكلىرىگە خىلمۇخىل ئەجدىهالار يۆگىشىپ، زەھەرلىك تىلىنى چىقىرىپ، كۈشۈلدىشىپ ياتقان، تاملىرىدىن خىلمۇخىل يىرتقۇچلارنىڭ يېرىم

گەۋدىسى چىقىپ تۇرغان ھالەتتە ئىدى. يەر يۈزىنى بولسا بىر قەۋەت قارا تۈتەك - تۈمان قاپلاپ تۇراتتى.

— ئېيتىڭلارچۇ؟ — دېدى يالماۋۇز كاللا خىرقىراق ئاۋازدا، — ھېلىقى بالىنى قانداق بىر تەرەپ قىلىمىز. ئۇنى ئۆلتۈرۈش مۇمكىن ئەمەس ئىكەن، ئۇنىڭ ئەسلىي يۇرت - ماكانىغا باغلانغان جان رىشتىنى ئۈزگىلى بولمىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ ئۆز دۇنياسىدىكىلەرمۇ ئۇنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ كەتمەپتۇ، ئەنە قاراڭلار!

ئۇ تۆۋەنگە پۈۋلىدى، يۇمىلاق بىر دائىرىدىكى قارا تۈتەك - تۈمانلار تاراپ كېتىپ، ئورنىدا كۆپكۆك سۈزۈك ئاسمان پەيدا بولدى، يەنە پۈۋلىگەنىدى، تۆۋەندىن بىر ئانىنىڭ جاينامازدا دۇئا قىلىپ ئولتۇرغان كۆرۈنۈشى ئايان بولدى، ئۇ توختىماي تىلەك تىلەۋاتاتتى، كۆزلىرىدىن سىرغىپ چۈشۈۋاتقان ياشلىرى مەڭزلىرىنى بويلاپ ئېقىپ، ياقا، ئېتەكلىرىگە تۆكۈلۈۋاتاتتى. بىر چاغدا ئۇنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىشقا باشلىدى:

— ئاھ خۇدا! ھەممىگە قادىر، رەھىم - شەپقەتلىك ئىگەم، ئوغلۇمنى ئۆز پاناھلىرىغا ئالغايلا، ئۇنىڭغا زىيان - زەخمەت يېتىپ قالمىغاي، ئۇنىڭ تىنچ - ئامانلىقىنى تىلەيمەن، دۇئايىمنى ئىجابەت قىلغايلا.....

ئانىنىڭ دۇئا قىلغان، تىلەك تىلىگەن ئاۋازى بارغانسېرى ياڭراق ئاڭلىنىشقا باشلىدى. يالماۋۇزلار ئولتۇرغان زال زىلزىلىگە كېلىپ، يالماۋۇزلارنىڭ ۋۇجۇدىغا تىترەك ئولاشتى. تاملاردىكى يىرتقۇچلارنىڭ يېرىم گەۋدىلىرى قىيا - چىيا قىلىشىپ كەتتى. ئوتدانلاردىكى قىزىل-يېشىل يالقۇنلار گۈرۈلدەپ، ئۇلغىيىپ تورۇسقا تۇتاشتى.

— بولدى، بولدى، ھەممىسىنى كۆردۇق، ئەمدى ئۇنى يەنە كۆرۈشكە، ئاۋازىنى ئاڭلاشقا تاقىتىمىز يوق، — دەپ توۋلىشىپ كەتتى يالماۋۇزلار ئوتقا چۈشكەن قىلدەك تولغىنىپ، چالا بوغۇزلىغان كالىدەك تېپىرلىشىپ، ھولۇقۇشۇپ.

يالماۋۇز كاللا دەرھال بىرنېمىلەرنى شۇرلاپ يەنە بىر پۈۋلىدى، قارا تۈتەك - تۈمانلار يىغىلىپ، ھېلىقى چەمبەرسىمان دائىرىنى

چۈمكىۋالدى، زال ئىچى تىنچىدى.
— ئۇ ئەسلىدە ھەممىنى، ھەتتا ئۆزىنىڭ قەيەردىن كەلگىنىنىمۇ ئۇنتۇپ كېتىشى، پۈتۈنلەي مۇشۇ دۇنيانىڭ ئادىمى بولۇپ كېتىشى كېرەك ئىدى، — دېدى يالماۋۇز كاللا يەنە، — لېكىن ئۇنداق بولمىدى. بۇنىڭ سەۋەبىنى بىلمىدۇق، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنى ئۆلتۈرگىلى بولمىدى، ئۆلتۈرەلمەسلىكىمىزنىڭ سەۋەبى بولسا بايىقىدەك، ئەمدى قانداق قىلىمىز؟
— مېنىڭچە، — دېدى يالماۋۇزلاردىن بىرى، — ئۇنى سىرلىق غايىدىن مەڭگۈ چىقارمايلى، ئۇ شۇ يەردە چىرىپ كەتسۇن.
— جۆيلۈمە! — توۋلىدى يالماۋۇز كاللا، — ئۇ چىرىپ كەتسە ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا سىڭىپ كەتكەن يالماۋۇز كىتابمۇ چىرىپ كېتىدۇ. يالماۋۇز كىتاب چىرىپ كەتسە ياكى ئۇ ئۆز دۇنياسىغا كېتىپ قالسا، بىزنىڭ سېھىر ـ جادۇلىرىمىزمۇ ئېسىمىزدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ دېگەن گەپ. ئاقباش قېرىنىڭ بۇ ئورۇنلاشتۇرۇشى نېمىدېگەن زەھەرخەندە ـ ھە!
— ئۇنداقتا، — دېدى يالماۋۇزلار غۇلغۇلىغا چۈشۈپ، — بىزنىڭ تەقدىرىمىز ئاخىرقى ھېسابتا ئۇلارنىڭ قولىدا ئىكەن ـ دە.
— شۇنداق، — دېدى يالماۋۇز كاللا، — ھەرقايسىڭنىڭ يارامسىزلىقىدىن بۇ ئىشنىڭ ئالدىنى ئالالمىدۇق، ئەسلىدە ئۇ بىزنىڭ دۇنيايىمىزغا قەدەم قويغان ھامان تۇتۇۋالالىغان ياكى سىرلىق قەلئەنى تېزرەك گۇمران قىلىپ، يالماۋۇز كىتابنى ئازاد قىلالىغان بولساق، بۇنداق ئاقىۋەتكە قالمىغان بولار ئىدۇق.
— بىز كۆچىدۇق ئالىيلىرى، — دېدى يالماۋۇزلاردىن بىرى، — بىراق، يەنىلا ھېلىقى ئاقباش قېرىغا تەڭ بولالمىدۇق. ئۇ بەك قۇۋۇق، ھەممىنى ئالدىن بىلەركەن ئەمەسمۇ. تېخى بەزىلىرىمىزنى ھېلىقى بالىغا ئوخشاش قورچاقلار بىلەن ئالداپ، بىھۇدە ئاۋارچىلىكلەرگە دۇچار قىلدى.
— ئەگەر ئالىيلىرىنىڭ كۆچ ـ قۇۋۋىتى ئەسلىگە كەلمىگەن بولسا، — دېدى يالماۋۇزلاردىن بىرى، — ھازىرغىچە سىرلىق قەلئە

ئورنىدا بولغان، ھېلىقى بالىمۇ قولىمىزغا چۈشمىگەن بولاتتى. بىزگە مەڭگۈ باش كۆتۈرۈش پۇرسىتىمۇ بولمايتتى.....

— قۇرۇق گەپنى قويۇپ، ياخشى مەسلىھەت بولسا كۆرسىتىڭلار، — دېدى يالماۋۇز كاللا ئۇنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ.

— ئالىيلىرى، — دېدى رەتنىڭ ئەڭ ئايىغىدىكى تەختىتە ئولتۇرغان ئەڭ ۋېجىك يالماۋۇز، — مېنىڭ بىر مەسلىھىتىم بار ئىدى.

— قېنى ئېيت! — دېدى يالماۋۇز كاللا.

ھېلىقى يالماۋۇز دەرھال ئوڭ - سولىغا قاراپ قويدى، يالماۋۇز كاللا دەرھال:

— تېز يوقىلىڭلار! — دەپ ھۆركىرىدى يالماۋۇزلارغا.

ۋېجىك يالماۋۇزدىن باشقىلار ئولتۇرغان تەختلىرىنى دەرھال بىرتەۋچ ھايۋانلارغا ئايلاندۇرۇپ، ئۇلارغا مىنىشكىنىچە زالدىن چىقىپ كېتىشتى، چىقىپ كېتىۋېتىپ بىرنەچچىسى غودۇڭشۇپ كەتتى.

زالدا بايىقى يالماۋۇز بىلەن يالماۋۇز كاللا قالغاندىن كېيىن، ئۇلار بىرھازا كۆسۈرلاشتى. ئاندىن يالماۋۇز كاللا:

— بۇ ئىشنى سەن بېجىرگىن! — دېدى بايىقى يالماۋۇزغا ئۇنلۇك ئاۋازدا، — بۇ ئىككىمىزلا بىلىدىغان ئىش بولدى، بايىقى تىلنى قاچانلاردا ئۆگەنگەنسەن؟ ئۇنى پەقەت مەنلا بىلىمەن دەپ يۇرۇپتىمەن.

— ئالىيلىرىغا مەلۇم، — دېدى ۋېجىك يالماۋۇز خۇشامەت ئاھاڭدا، — بۇزرۇكۋار ئانىمىز ئۇزاق يىل قىلغان خىزمىتىمنى نەزەرگە ئېلىپ، كۆز يۇمۇش ئالدىدا ئاغزىمغا سۈپكۆچلىگەن، شۇنىڭ بىلەن ئۆگىنىپ قالغانىدىم. بايىقىدەك مەخپىي ئىشلارنى باشقىلار بىلمەيدىغان شۇ تىل بىلەن سۆزلەشمىسەك، بىزنىڭ بۇ دۇنيايىمىزنىڭ نېمە مەخپىيىتى قالسۇن.

— توغرا دېدىڭ، — دېدى يالماۋۇز كاللا، — شۇ تاپتا نەچچىسى بىزنى كۆزىتىپ، تىڭشىلاۋاتىدۇ، تۇيۇپ تۇرۇۋاتىمەن.

ئۇ شۇنداق دەپ پىچىرلاپ ئەپسۇن ئوقۇپ بىر تەرەپكە پۈۋلىگەنىدى، زالنىڭ شۇ تەرەپتىكى تېمى سۈپسۈزۈك ئەينەككە

ئايلىنىپ، ئەينەك ئىچىدە بىر تەلەڭگىدىكى سۇغا قاراپ تۇرغان بىر يالماۋۇز كۆرۈندى. سۇدا يالماۋۇز كاللا بىلەن ۋىجىك يالماۋۇزنىڭ ئەكسى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

يالماۋۇز كاللا يەنە بىر تەرەپكە پۇۋلىگەنىدى، ئۇ تەرەپتىكى تامدىن بىر چوڭ ئىشىك ئېچىلىپ، ئىشىك ئىچىدە كانايغا ئوخشاش بىرنېمىنى قۇلقىغا يېقىپ تۇرغان بىر يالماۋۇز كۆرۈندى. ئارقىدىن تورۇسقا پۇۋلىگەنىدى، تورۇستىن بىر قارا ئۆمۈچۈك پوككىدە چۈشتى.

ــ قارا، بۇ بەتبەخلەرنى، ــ دېدى يالماۋۇز كاللا چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىپ، ــ «تېنى يوق بىر كاللىنىڭ قانچىلىك كارامىتى بولماقچىدى» دەپ ئويلاشسا كېرەك، تەپتارتماستىن مېنى پايلىغۇدەك بولۇشۇپتۇ تېخى. ئاندىن ئۇ يەنە دەھشەتلىك ھۆركىرىدى:

ــ يىغىلىڭلار!

شۇ ھامان يالماۋۇزلار يەنە زالغا يىغىلىپ، مىنىپ كىرگەن ھايۋانلىرىنى تەخت قىلىپ، بۇرۇنقى ئورۇنلىرىدا سەپراس بولۇشتى. بىراق، يالماۋۇز كاللىغا يېقىن ئۈچ ئورۇن بىكار قالدى. بايا ئەينەك تام ئىچىدە ۋە ئىشىك ئىچىدە كۆرۈنگىنى ئورنىدا قاتۇرۇپ قويۇلغانىدەك تۇرۇۋەردى، تورۇستىن چۈشكەن ئۆمۈچۈك ئۆمۈچۈك تەنلىك يالماۋۇزغا ئايلىنىپ، زالنىڭ قىزىل تاش ياتقۇزۇلغان ئاستىغا چاپلىشىپ ياتاتتى. بۇلارنى كۆرگەن يالماۋۇزلارنىڭ رەڭگىرويى ئۆڭۈپ، ۋۇجۇدىغا تىترەك ئولاشتى.

ــ كۆرۈشتۇڭمۇ؟ ــ زالنى زىلزىلىگە كەلتۈرۈپ ھۆركىرىدى يالماۋۇز كاللا، ــ بەتنىيەتلەر پات ـ پات چىقىپ تۇرۇۋاتىدۇ. بۇمۇ شۇ سەنلەرنىڭ ئارىسىدىن چىقىۋاتىدۇ. ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن ئىشلىرىمىز كاشىلىغا ئۇچراپ تۇرۇۋاتىدۇ. مەن تېنىمدىن ئايرىلىپ قالغىنىم بىلەن تېخى تۇغەشكىنىم يوق، كۈچ ـ قۇدرىتىم يەنىلا ھەممىڭلارنى جەھەننەمگە ئۇزىتىشقا يېتىپ ئاشىدۇ.

ــ بىزنىڭ سەممىيلىكىمىزگە ئىشەنگەيلا ئالىيلىرى، ــ دېدى يالماۋۇزلار بىر ئېغىزدىن، ــ بەتنىيەتلەرنىڭ ھامان كۆزلىرىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدىغىنىنى بىلىمىز. ئۇلار ئۆلۈمگە لايىق، ئەڭ ئېغىر جازاغا

لايىق. بىز بولساق چىن نىيىتىمىز بىلەن ئۆزلىرىگە ئەگىشىمىز.

— ئۇلارنى ساڭا تاپشۇردۇم، — دېدى يالماۋۇز كاللا ۋىجدىك يالماۋۇزغا، — خالىغانچە بىر تەرەپ قىل، بۇگۈندىن باشلاپ سەن مېنىڭ خاس جازا ئىجرا قىلغۇچىۇم بولدۇڭ، كىمگە قانداق جازا بېرىشنى ئۆزۈڭ بەلگىلەپ، ئۆزۈڭ ئىجرا قىلىسەن.

— مۇبارەك بولسۇن! — تووڭلاشتى باشقا يالماۋۇزلار ۋىجدىك يالماۋۇزغا خۇشامەت قىلىپ. ۋىجدىك يالماۋۇز:

— ئالىيلىرىنىڭ ھىممىتىگە ھەشقاللا، پەرمانلىرىنى بەجانىدىل ئورۇنلايمەن، — دەپ تەزىم قىلغىنىچە قولىغا بىر قارا تاياقنى ئالدى. تاياقنىڭ بېشىغا بىر ئىسكىلىت بېشى بېكىتىلگەنىدى.

ئۇ ئىسكىلىت باشلىق تاياقنى كالاچتەك ئاغزىنى مىدىرلىتىپ، بىرنېمىلەرنى ئوقۇپ تۇرۇپ ئەينەك تامغا شىلتىدى، ئارقىدىنلا ئىشىككە، ئاندىن ئۆمۈچۈك تەنلىك يالماۋۇزغا شىلتىدى، شۇ ھامان قاتۇرۇپ قويۇلغان يالماۋۇزلارمۇ، يەرگە چاپلىشىپ ئۆلۈكتەك ياتقان ئۆمۈچۈك تەنلىك يالماۋۇزمۇ قىزىل قۇرتقا ئايلىنىپ قالدى. ۋىجدىك يالماۋۇز قولىنى يىلاندەك سوزۇپ بۇ ئۇچ قىزىل قۇرتنى بىردىن-بىردىن تۇتۇپ، پىلتىڭلاپ تۇرغىنىغا قارىماي ئاغزىغا تىقتى، شۇ ھامان ئۇنىڭ ساقلى ئۆزىدىن ئۇچ ھەسسە ئۇزىرىپ كەتتى.

— مۇبارەك بولسۇن! — دەپ تووڭلاشتى باشقا يالماۋۇزلار يەنە بىر قېتىم، — سېھرىي كۈچ - قۇدرىتىڭنىڭ ئۇچ ھەسسە ئاشقىنىنى تەبرىكلەيمىز. ئاۋۋال شاھ ئالىيلىرىغا، ئاندىن قالسا سىز كاتتىمىزغا چىن ئىخلاسىمىز بىلەن ئىتائەت قىلىمىز.

— قايتىڭلار! — دېدى يالماۋۇز كاللا ئەمدى سەل مۇلايىم ئاۋازدا، — ئۇچ ئايغىچە مېنى ئاۋارە قىلماي، ھەممىڭلار ئۆز ئىشىڭلارغا پۇختا بولۇڭلار، كىمكى مېنى يەنە مۇشۇ ئۇچ ئاي ئىچىدە ئاۋارە قىلىشقا پېتىنىدىكەن، تىرىك تۇرۇپ دوزاخ ئازابىنى تارتىدۇ.

يالماۋۇزلار قۇللۇق بىلدۈرۈپ چىقىپ كېتىشتى. يالماۋۇز كاللا بولسا ئۆز جايىدا تۇرۇپلا پىرقىراشقا باشلىدى. پىرقىرىدى، پىرقىرىدى، پىرقىرىغانسېرى سۈرئىتى تېزلىشىپ كىچىكلەپ - كىچىكلەپ كېيىن

غايىب بولدى.

پەخرىدىن شۇ قەپەس ئىچىدە ئۈمىدسىزلىك پاتقىقىغا پېتىپ ئولتۇرغان هالىتىدە ئىدى. ئۇنى كۆزىتىۋاتقان چايانلار ئۇنىڭ - بۇنىڭ غەيۋىتىنى ئانچە - مۇنچە قىلىشىپ قويغاندىن باشقا، كۆپ هاللاردا مۇگدەپ ياكى خيال سۈرۈشتۈپ ياتاتتى. لېكىن، بەك سەزگۈر ئىدى. قىل تەۋرىگەنىنمۇ هېس قىلىشىپ، دەرهال چاچراپ تۇرۇشاتتى.

پەخرىدىن ئۈلارغا گەپ قىلىپ باقتى، لېكىن ئۈلار ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلىيالمايدىغاندەكلا ئىدى. ئۇ قەپەس ئىچىدە نېمىلا قىلسۇن ئۈلارنىڭ كارى يوق ئىدى. شۇ هالدا پەخرىدىنگە ۋاقىت ئۆتكۈزۈش تولىمۇ قىينىغا چۈشۈپ، بىر سائەت بىر كۈندەك بىلىنىپ كەتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ هازىر قايسى ۋاقىت، قانداق مەزگىللىكىنىمۇ بىلەلمەيتتى. بۇ غارنىڭ ئىچىدە ۋاقىت بىر خىللا، خۇددى توختاپ قالغاندەكلا ئىدى.

ئۇ ئىلگىرى ئۆزىنى بىزار قىلغان قوڭغۇراقچىنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللىلا يۈرىدىغان سائەتنى ئەسلىدى. شۇ هامان ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا سائەتنىڭ سىيماسى زاهىر بولۇپ:

— ساڭا بۇ يەردە تۇرۇۋاتقىلى مانا توققۇز سوتكا بولدى، — دېدى كۈلۈمسىرەپ، — ئۈمىدۋار بولغىن، بۇ يەردە هەركىمگە كەلگەن قاماق مۇددىتى توققۇز سوتكىدىن ئاشمىغان، بۈگۈن سەنمۇ چوقۇم يا ئۇيان - يا بۇيان بولسەن.

— شۇنداقمۇ بولارمۇ؟ — شۇئىرلىدى پەخرىدىن ئۇنىڭ ئاستا - ئاستا غۇۋالىشىپ، غايىب بولۇۋاتقان سيماسىغا قاراپ.

دېگەندەك ئۇزاق ئۆتمەيلا بىرنەچچە قارا سايىنى كۆردى. چايانلار سەگەكلىشىپ هەر تەرەپكە چەكچىيىشتى، لېكىن ئۇلار هېلىقىلارنى كۆرەلمىگەندەكلا ئىدى.

— سىلەرمىدىڭلار! — توۋلىۋەتتى پەخرىدىن هەم سۆيۈنۈش، هەم ئەنسىرەش هېسسىياتى گىرەلىشىپ كەتكەن هالدا.

ئۇ خاسىيەتلىك كۆزئەينەكنى يېۋەتكىنى ئۈچۈن، قارا يېپىنچا يېپىنۋالغان شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلارنى پەرق

قىلالىغانىدى. ئۇ سىرلىق غارغا قامالغاندىن بېرى ئۇلارنى نەقەدەر سېغىنغانىدى - هە! لېكىن، ئۇلارنىڭ ئۆزىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن قارامليق قىلىپ قالماسلىقىنىمۇ كۆپ تىلىگەن. بىراق، هازىر ئۇلار كەلدى. «ئەمدى كېتىڭلار!» دېگىلى بولمۇنمۇ، ئۇلار شۇنچە خەتەرلىك جايغا، كۈرمىڭ خەۋپ - خەتەرلەرگە پەرۋا قىلماي كەلگەن تۇرسا، ئۇ نېمىمۇ دېسۇن، «خۇدايىم ساقلىسۇن، ئىلاهىم ئۇلارغا بىر ئىش بوپ قالمىغىيدى» دېدى پەخىرىدىن ئاخىر.

شۇ چاغ مۇشۇك خان قىزلار چايانلارغا چاك سالدى، ئۇلارنىڭ ئۆتكۈر تىرناقلىرى هەش - پەش دېگۈچە ئىككى چايانىنى تىلىم - تىلىم قىلىپ، بوغۇم - بوغۇملىرىدىن ئاجرىتىۋەتتى، چايانلار ئۇلارنى چېقىشقا ئۇلگۈرمەيلا جان بېرىشتى. شاتۇتى مەلىكە بولسا كۆتۈرۈپ كىرگەن ئالماس يۇلتۇز باشلىق ئالتۇن تاياقنى قەپەس شادىلىرى ئارىسىدىن پەخىرىنگە سۇنۇپ بېرىپ:

— تېز بولۇڭ خوجايىن! يالماۋۇزلار تۇيۇپ قالغۇچە سىرلىق غارىدىن قېچىپ چىقىپ كېتەيلى، — دېدى ئالدىرىتىپ.

— كەلگىنىڭلارغا رەهمەت، — دېدى پەخىرىدىن ئىچ - ئىچىدىن خۇرسەن بولۇپ، — بىراق، بەك تەۋەككۈلچىلىك قىپسىلەر.

— بۇ بىزنىڭلا ئىشىمىز ئەمەس خوجايىن، — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار ئەمدى يەنە مۇلايىم قىياپىتىگە يېنىپ، ئۇلارنىڭ بايىقى ۋەهشىي يولۋاسلاردەك هالىتىنى كۆرگەن هەرقانداق ئادەم ئۇلارنىڭ مۇنچە تېز ئۆزگەرگىنىگە قاراپ هاڭۋىقىپلا قالاتتى.

— قالغان گەپلەرنى كېيىن دېيىشەيلى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — تېز بولۇڭ!

پەخىرىدىن سېهىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپلا تۆمۈر قەپەسنى قوناق شېخىدا ياسالغان كاتەكتەك بىرنېمىگە ئايلاندۇرۇپ قويىدى - دە، قاراسلىتىپ سۇندۇرۇپ، ئەركىنلىككە چىقتى، ئاندىن ئەپسۇن ئوقۇپ، سېهىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، قولىدا بىر قالپاق پەيدا بولدى.

— كەچۈرۈڭلار! — دېدى ئۇ شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلارغا، — سىلەرنى كىچىكلىتىپ قويىدىغان بولدۇم. ئۇ شۇنداق

دەپ ئۇلارغا سېھرگەرلىك تايىقىنى بىر - بىرلەپ تەگكۈزۈپ قويدى. شۇ ھامان ئۆچ جانىۋار كىچىكلەپ، ھەربىچىلىك بولۇپ قېلىشتى. پەخىرىدىن ئۇلارنى شىمىنىڭ يانچۇقىغا تىقىۋەتكەندىن كېيىن قالپاقنى كىيىدى - دە، بىمالال يۈرۈپ كەتتى. غار يوللىرىدا ھەر تەرەپكە قاتارىشىپ، چارلاپ يۈرگەن ھايۋان باشلىق، ئادەم تەنلىك مەخلۇقلار ۋە ئۇچۇپ يۈرگەن چوڭ شەپەرەڭلەردىن ھېچبىرى ئۇنى بايقىمىدى.

«بۇ قالپاقنى كىيىۋېلىپ ھەرقانداق جايغا بېرىۋەرسەم بولامدۇ نېمە؟» دەپ ئويلاپ قالدى پەخىرىدىن.

بىراق، شۇ ھامان قۇلاق تۈۋىدە بىرسىنىڭ شىۋىرلىغىنى ئاڭلاندى:

ــ ئۇنداق قىلساڭ بولمايدۇ. يالماۋۇز شاھ بىلەن ئۇنىڭ ئەڭ قابىل قولچوماقلىرىغا يولۇقۇپ قالساڭ ئۇلار سېزىۋالىدۇ ياكى ئالۋاستى ئەينەكتە سېنى كۆرىدۇ، سەن ھازىر بۇ سىرلىق غاردىن چىقىپ كېتىشىڭ كويىدا بول.

پەخىرىدىن سىرلىق غاردىن چىقىپ كېتىش ئۈچۈن يۈرۈپ كەتتى. بىراق، قايسىلا يولغا، قايسىلا تەرەپكە ماڭسۇن ئايلىنىپ - ئايلىنىپ ئاخىر يەنە شۇ قەپەسكە سولانغان جايغا كېلىپ قالدى.

خېلى ئۇزاققىچە شۇنداق بىھۇدە ئاۋارە بولغاندىن كېيىن، سەل ئېسىنى تېپىپ، نىجاتلىق يولى ئەپسۇنلىرىنى ئوقۇپ، سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ئالماس يۈلتۇزدىن بىر ئوت شارى چىقىپ، يالقۇنلىرىنى سۆرەلتىپ، قۇيرۇقلۇق يۈلتۇزدەك غۇيۇلداپ ئۇچۇپ كەتتى. پەخىرىدىن دەرھال ئۇنىڭغا ئەگەشتى.

ئۇ ناھايىتى كۆپ ئەگمىلەردىن ئۆتتى. سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ سېھىر ئىشلىتىپ، دۇچ كەلگەن ئوت بەلباغلىرى، ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان دەريالار، چوڭقۇر ھاڭلار، زەھەرلىك ھاشاراتلار، لاۋا ئېتىلىپ چىقىۋاتقان ۋولقان ئېغزلىرى ۋە قىپقىزىل يالقۇنجاپ تۇرغان لاۋا ئېقىنلىرى، ئاجايىپ قورقۇنچلۇق غەلىتە مەخلۇقلار..... ئەيتاۋۇر، خىلمۇخىل خەتەرلىك ئۆتكەللەردىن ئۆتتى. ئاخىر ئۇ ھەممە يېرى سىرلىق غار ئېغزلىرى بىلەن ئۆتمىتۆشۈك بولۇپ كەتكەن ۋە قارا تۈتەك - تۈمانلار بىلەن ئورالغان غايەت ئېگىز ۋە چوڭ تاغ باغرىغا

چىقتى. ئوت شارى غايىب بولدى.

— ئېھتىيات قىل! — دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە، — مېنى ئۇدا ئوچ سوتكىدىن ئارتۇق ۋاقىت كىيىۋالساڭ بولمايدۇ، ئەمدى مەن ئارام ئېلىشىم، سېھرىي كۈچۈمنى يىغىشىم كېرەك، مېنى ئەمدى ئەڭ ئېھتىياجلىق بولغان چاغلاردا ئىشلەت.

پەخرىدىن سۆزلىگۈچىنىڭ بېشىدىكى سۇلايمان قالپىقى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى - دە، ئۇنى دەرھال بېشىدىن ئېلىۋەتتى. قالپاق كىچىكلەپ - كىچىكلەپ غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئەتراپقا نەزەر سالدى. ھەممە يەر قىلىچنىڭ بىسىدەك ئۆتكۈر قىرلىق تاشلار ۋە غەلىتە مەخلۇق شەكىللىك، چوڭلىرى تۆت - بەش قەۋەتلىك بىنادەك، كىچىكلىرى مازارلىقلاردىكى گۈمبەزلەردەك قارا تاشلار بىلەن قاپلانغان، ئۈيەر - بۇيەردە يەنە غول - شاخلىرى قارا كۆسەيدەك، يوپۇرماقلار ئورنىدا بىگىزدەك ئۆتكۈر تۆمۈر تىكەنلەر ئۈنۈپ چىققان غەلىتە دەرەخلەر، دەرەخ شاخلىرىدا كۆزلىرىدىن ئوت يېنىپ تۇرىدىغان، ئادەمدەك يوغان ئىككى باشلىق تازقارىلار ۋە قۇزغۇنلار دۈگدىيىشىپ ئولتۇرغان، قاپقارا يەر يۈزىدىن زەھەرلىك تۈتەكلەر بىخسىپ تۇرغان بىر مەنزىرىنى كۆردى. بۇ يەرنىڭ ئاسمىنىدا نە قۇياش، نە ئاي - يۇلتۇز كۆرۈنمەيتتى. پەقەت ئەتراپتىكى ۋولقان ئېغىزلىرىدىن تارالغان قىزىللىق ۋە تاغ چوققىسىدىكى بىر ئوپقۇندىن ئاسمان - پەلەك كۆتۈرۈلۈپ، لاۋۇلداپ تۇرغان ئوت يالقۇنلىرىلا بۇ مۇدھىش زېمىنغا قارىدىن ئۆزگىچە يېڭى بىر رەڭ ۋە يورۇقلۇق بېغىشلاپ تۇراتتى.

پەخرىدىن سۇلايمان قالپىقىنى ئېلىۋەتكەن ھامان تازقارىلار ۋە قۇزغۇنلار ياڭراق، ئەمما يېقىمسىز قىرقىراشتى. شۇ ھامان تاغدىكى سىرلىق غار ئېغىزلىرىدىن قاناتلىرىنى پالاقشىتىپ، ئادەمدەك يوغان، ئېيىق باشلىق شەپەرەڭلەر ئۇچۇپ چىقىشتى. ئارقىدىنلا زېمىننى زىلزىلىگە كەلتۈرۈپ، گۈرسۈلدەپ دەسسىشىپ، غەلىتە مەخلۇقلار چىقىشتى.

— بىزنى چىقىرىۋېتىڭ خوجايىن! — دەپ توۋلاشتى ئىنچىكە

ئاۋازدا شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار ئۇنىڭ يانچۇقىدا تېپىرلاپ، — دېقمىپ ئۆلەيلا دەپ قالدۇق.

پەخىردىن ئۇلارنى يانچۇقىدىن چىقاردى، ئۇلار ئەسلىگە كېلىپلا پەخىردىنگە خىرىس قىلغان شەپەرەڭلەرگە تاشلاندى. مۇشۇك خان قىزلارنىڭ رەقىبىگە تاشلانغاندىكى يىرتقۇچ يولۋاستەك دەھشەتلىك ئەلپازىغا ۋە جاسارىتىگە قاراپ پەخىردىن ئۆزىنمۇ چۆچۈدى. شاتۇتى مەلىكە بولسا سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالدى. بىراق، ئۇنىڭ سېھىرگەرلىك تايىقىدىن بىردە رەڭگارەڭ سالیۇتلار ئېتىلىپ چىقسا، بىردە ئوت شارلىرى ئېتىلىپ چىقاتتى، بىردە ھەر خىل رەڭلىك تۇتەك - تۇماندىن ھاسىل بولغان ھەجۈىي سۈرەتلەر پەيدا بولۇپ، قاقاقلاپ كۈلۈشۈپ، قىزىقچىلىق قىلسا، بىردە يىرتقۇچ ھايۋان سۈرەتلىرى پەيدا بولۇپ، شەپەرەڭلەرنى قوغلىدى. بىراق، شەپەرەڭلەر باشتا گاڭگىراپ، ئۇركۈپ قاچقىنى بىلەن، كېيىن بۇ تۇتەك - تۇمانلار ئۇلارنىڭ بىرتال مويىغمۇ زىيان يەتكۈزەلمىگەندىن كېيىن، قايتىدىن خىرىس قىلىپ كېلىشۈەردى. مۇشۇك خان قىزلار بولسا ئالماستەك تىرناقلىرى بىلەن شەپەرەڭلەردىن بىرمۇنچىسىنى پارە - پارە قىلىپ تاشلىدى - يۇ، لېكىن ئۆزلىرىمۇ خېلىلا ھالسىرىدى.

پەخىردىن بارغانسېرى يېقىنلاپ كېلىۋاتقان غەلىتە مەخلۇقلار ۋە شەپەرەڭلەرگە قاراپ، تىلىغا كېلىپلا قالغان غەلىتە مەخلۇقلارغا تاقابىل تۇرۇش ئەپسۇنىنى ئوقۇپ، سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى. شۇ ھامان ئالماس يۈلتۈزدىن كۆزنى قاماشتۇرغۇدەك كۈچلۈك، تارام - تارام نۇر تاراپ، ۋىگىلدىغان ئاۋاز ياڭرىدى. غەلىتە مەخلۇقلار ۋە شەپە-رەڭلەر دەرھال كەينىگە يېنىپ، كامار - كامارلارغا تىقىلىشىپ، تېزلا غايىب بولدى.

— تېز ماڭايلى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئۇستۇمگە مىنىڭ خوجايىن، بىخەتەر جايغا بېرىۋالايلى!

— مېنى كۆتۈرەلەمسەن؟ — سورىدى پەخىردىن ئىككىلىنىپ.

— ئەلۋەتتە، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — بىر ئەۋلىيا ماڭا بىر تال خاسىيەتلىك دورا بەردى. ئۇنى يېگەندىن كېيىن كۈچ - قۇۋۋەتتە

سۇمۇرغدىنمۇ ئېشىپ چۈشكۈدەك بولدۇم، شۇ تاپتا ئۈستۈمگە تاغ يۈكلەنسىمۇ بىمالال ئۆچمەن.

پەخرىدىن ئۇنىڭ ئۈستىگە مىندى، شاتۇتى مەلىكە قاناتلىرىنى لەپىلدىتىپ ئۇچۇپ كەتتى، مۇشۇك خان قىزلارمۇ ئەگىشىپ ئۇچتى.

ئۇلار ناھايىتى تېز ئۇچتى، بىراق يەنىلا ئۆزلىرىنى قوغلاپ، سوزۇلۇپ كېلىۋاتقان بىر قارا قولدىن قۇتۇلالمىدى.

— سېھرىگەرنى ئىشقا سېلىڭ خوجايىن، — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار ئالدىراپ، — بۇ بىر يالماۋۇزنىڭ قولى.

پەخرىدىن دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى ئۆزلىرىنى چاقىگىلىغا كىرگۈزۈۋالايلا دەپ قالغان قارا قولغا شىلتىغانىدى. ئۇنىڭدىن بىر ئوت چىقىپ قارا قولغا ئورۇلدى. قارا قول شىددەت بىلەن كەينىگە تارتىلىپ، ناھايىتى تېزلا غايىب بولدى. بىراق، ئەمدى ئۇلارنى بوراندەك تېزلىكتە ئۇچقۇر ئەجدىھالار قوغلاپ كەلدى.

— ئۇلار يورۇقلۇقتىن قورقىدۇ، — دېدى يېشىل كۆز.

پەخرىدىن سېھرگەرلىك تايىقىنى يەنە شىلتىدى. ئالماس يۈلتۈزدىن قۇياشتەك پارلاق نۇر چاقناپ، قارامتۇل تۈتەك - تۇمانلارنى تارقىتىۋەتتى. ئۇچار ئەجدىھالار دەرھال كەينىگە يېنىپ، يىراقتىكى قارا بۇلۇت - تۇمانلار ئىچىگە كىرىپ كېتىشتى.

ئەمدى ئۇلارنى ھېچكىم قوغلىمىدى. لېكىن، تۇرۇپ - تۇرۇپ ھاۋا گۈلدۈرلەپ چاقماق چېقىلىپ كېتەتتى. بىر چاغلاردا يەنە تاراسلاپ يامغۇر يېغىپ كەتتى. يامغۇر تامچىلىرى بولسا، ئەمەلىيەتتە شېغىل تاشلار ئىدى. بارا - بارا شېغىل تاش ئورنىدا ئاۋۋال ئالمىدەك، كېيىن چىلگىدەك تاشلار يېغىشقا باشلىدى. پەخرىدىنگە ئەمدى سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ، ئۆزى ۋە ھەمراھلىرىنى مۇھاپىزەت قىلىشقا تۇغرا كەلدى. يەنە باشقا كۈتۈلمىگەن ئاپەتلەرمۇ يۈز بېرىدىغانىدەك قىلاتتى. شۇڭا، ئۇ سەگەك تۇرۇشقا تىرىشتى. تۆۋەندىكى مەنزىرىلەرگە نەزەر سالغۇدەك ھەپسىلىسىمۇ قالمىغانىدى. دېگەندەك، ھايالسىزلا گاھ ئۇيانىدىن، گاھ بۇيانىدىن ۋىژىلداپ، نېمىلەردۇر ئۇچۇپ ئۆتۈشتى، نېمىلەردۇر چىرقىراشتى. يەنە قورقۇنچلۇق سۈرەتلەر زاھىر بولۇشتى،

گاهدا لاپپده قىلىپلا ئوت ياناتتى، گاهدا ۋولقان پارتلاپ، ئالەم - جاهان زىلزىلىگە كەلدى.

تۆۋەندە بولسا هاياتلىق نۇرى ئۆچكەنسىدى. يەر يۈزى قارامتۇل كۈل رەڭ بۇلۇت - تۇمانلار ئاستىدا قالغان، بۇلۇت - تۇمانلار شالاڭراق جايلاردىن كۆرۈنۈپ تۇرغانلىرىمۇ چوقچىيىپ تۇرغان غەلىتە تاشلار، پىچاق بىسىدەك قىرلىق تاغ - ئېدىرلار ۋە ئاپئاق قاغجىراپ ياتقان هايۋانات، ئۇچار قاناتلارنىڭ ئىسكىلىتلىرى ئىدى.

— بۇلار سىرلىق قەلئە غايىب بولۇپ، يالماۋۇزلار ۋە ۋەهشىي مەخلۇقاتلار قۇتراپ چىققاندىن كېيىن، ئۇلار تەرىپىدىن زىيانكەشلىككە ئۇچرىغانلار، — دېدى كۆڭ كۆز ئىسكىلىتلارنى كۆرسىتىپ، — سىرلىق ئالەمدە باشقىلارغا زىيانكەشلىك قىلغۇچىلار يالماۋۇزلارغا ياكى غەلىتە يىرتقۇچ مەخلۇقلارغا ئايلىنىپ قالىدۇ، ئاندىن ئۇلار يەنە يالماۋۇزلۇق، قانخورلۇق تەبىئىتى تۇپەيلىدىن داۋاملىق ئەسكى ئىشلارنى قىلىدۇ، ئۇلاردىن پاناهلانماقچى بولغانلار هەممىسى سىرلىق قەلئەگە كېلىدۇ، سىرلىق قەلئە ئۆزىنىڭ سېهرىي كۈچى بىلەن ئۇلارنى قوغدايدۇ.

— بىراق، سىرلىق قەلئە هازىر غايىب بولدى، — دېدى پەخرىدىن مەيۈسلىنىپ، — قارىغاندا ئۇنىڭ سېهرىي كۈچى قالمىغان بولسا كېرەك.

— ياۋۇزلۇق ئاق كۆڭۈللۈك ئۇستىدىن غالىب كەلگەندە ئۇنىڭ سېهرىي كۈچى يوقىلىدۇ، — دېدى يېشىل كۆز.

— ئەمدى نەگە بارارمىز، — دېدى پەخرىدىن، — سېهرگەر ئۇستاز شۇ تاپتا نېمە ئىش بىلەن مەشغۇل بولۇۋاتقاندۇ، ئۇ نېمىشقا ئۆزىنى كۆرسەتمەيدىغاندۇ؟

— غېرىب ئارالغا، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — سىزنى قۇتقۇزۇشىمىزغا ياردەم قىلغان هېلىقى ئەۋلىيانىڭ دېيىشىچە، سىرلىق دېڭىزدىكى غېرىب ئارالغا بارساقلا، ئاندىن يالماۋۇز شاهنىڭ..... ئاندىن.....

— نېمانداق تىلىڭنى چاينايسەن، — دېدى پەخرىدىن تەقەز-

زالىق بىلەن، ــ ئاندىن نېمە قىلىدىكەنمىز؟

ــ ئاندىن..... كەچۈرۈڭ خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ ئۇنتۇپ قالغانىدەك تۇرىمەن، بەلكىم شۇ يەرگە بارغاندا ئېسىمگە كېلىپ قالار، ئارقىدىنلا ئۇ ئۆز - ئۆزىنى ئەيىبلىگەنىدەك غودۇكشۇپ قويدى، شۇ ھامان ئۇ قاپقارا بىر توك قاغىغا ئايلىنىپ توختىماي قاقىلداشقا باشلىدى:

ــ كەچۈرۈڭ خوجايىن، كەچۈرۈڭ!.....

ــ ۋاي خۇدايىم، بۇ نېمە ئىش ئەمدى، ــ دېدى پەخرىدىن چۆچۈپ.

ــ سىرلىق ئالەمدە يالغان گەپ قىلغانلارنىڭ قىياپىتى بەتبەشىرە بولۇپ قالىدۇ، ــ دېدى كۆك كۆز.

ئەمدى قانداق قىلىمىز، ئۇنى تېزرەك ئەسلىگە كەلتۈرۈۋالساق بولاتتى.

ــ سىز كەچۈرۈۋەتسىڭىزلا يەنە ئەسلىگە كېلىدۇ خوجايىن، ــ دېدى كۆك كۆز.

ــ بولدى، كەچۈرۈۋەتتىم، ــ دېدى پەخرىدىن كۈلۈپ كېتىپ، ــ بۇمۇ بولىدىغان ئىشكەن، يالغانچىلارنى ئوڭايلا پەرق ئېتىۋالغىلى بولىدىكەن ئەمەسمۇ.

ــ رەھمەت خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە يەنە ئەسلىگە كېلىپ، ــ ھېلىقى ئەۋلىيا ماڭا پۈرسەت پىشىپ يېتىلمىگۈچە بەزى ئىشلارنى دېۋەتمەسلىكنى تاپىلىغانىدى.

ــ ئاۋۋال شۇ يەرگە بارايلى خوجايىن، ــ دېدى يېشىل كۆز، ــ قالغىنى بارغاندا مەلۇم بولىدۇ.

سەككىزىنچى باب

كۆتۈلمىگەن ئۇچرىشىش

شددەتلىك قارا قۇيۇن پەيدا بولۇپ، ئۇلارنى غازاڭدەك ئۇچۇرۇپ كەتتى. پەخرىدىن ئۇچۇپ كېتىۋېتىپ، ھاۋا رايىغا تەسىر كۆرسەتكۈچى ئەپسۇننى ئوقۇپ، سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، قارا قۇيۇن كۈچسىز سالقىن شامالغا ئايلىنىپ قالدى، ئۇلار خەتەردىن قۇتۇلدى. قارا قۇيۇندا شاتۇتى مەلىكىدىن ئايرىلىپ قالغان پەخرىدىن دەرھال «ئۇچار ۋېلىسىپىت ئەپسۇنى»نى ئوقۇدى. سېھرگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇر ئىچىدىن قوش قاناتلىق، ئەمما يەككە چاقلىق بىر ۋېلىسىپىت پەيدا بولدى - دە، ئۇنى يەرگە چۈشۈپ كەتكۈچىلا مندۇرۇۋالدى، قاياقلارغىدۇر ئۇچۇپ كېتىپ قېلىشقان شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار قايتىپ كېلىشكىنىدە بۇنى كۆرۈپ ھەيران قېلىشتى، ۋېلىسىپىت پىدالى تېزرەك تېپىلسە تېز، ئاستىراق تېپىلسە ئاستا ئۇچاتتى.

— سېرىكچىگىلا ئوخشاپسىز خوجايىن، — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار كۈلۈشۈپ.

بىراق، بۇ ئۇچار ۋېلىسىپىت شاتۇتى مەلىكىگە ياقمىدى بولغاي، ئۇ بىرنېمىلەرنى غودۇڭشۇپ قويدى.

شۇچاغ يەنە تۇيۇقسىز ھاۋا گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلدى. چاقماق چۈشكەن قورام تاشلار پارتلاپ، تاش پارچىلىرى ھەر تەرەپكە زەمبىرەك ئوقىدەك ئېتىلدى. پەخرىدىن دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالدى. ئالماس يۇلتۇزدىن نۇر چاقناپ ئۇنى ۋە ھەمراھلىرىنى

خەتەردىن خالاس قىلدى، پەخرىدىن يەنە توختىماي ھاۋا رايىغا تەسىر كۆرسەتكۈچى ئەپسۇنلار ۋە خەتەرگە تاقابىل تۇرۇش ئەپسۇنلىرىنى زىكرى قىلىپ، سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ، ئۆزگىرىشچان ۋە خەتەرلىك ھاۋا رايى ھادىسىلىرى ۋە باشقا مۇشكۈلاتلارغا تاقابىل تۇرۇپ ماڭدى. شۇنداق قىلىپ، ئارقىمۇئارقا يۈز بەرگەن گۈلدۈرماما ـ چاقماق چېقىلىشلارمۇ، قارا قۇيۇن، بوران ـ چاپقۇنلارمۇ، تاشمۆلدۈر، كىسلاتالىق يامغۇرلارمۇ، ھەر يوغان تاشلارنىمۇ قار ئۈچقۇنلىرىغا قوشۇپ ئۈچۈرۈپ پىرقىرىتىپ يۈرگەن شۇنىرغانمۇ ئۈلارغا زەررىچىلىك زىيان يەتكۈزەلمىدى.

ئۈلار شۇنداق يۈرۈپ بىرچاغدا بىر قەلئەگە كەلدى. قەلئەنىڭ ئۈچلۈق مۇنارەك چوققىسىدا بىر قىزىل يۇلتۇز نۇر چېچىپ، قاراڭغۇلۇق دېڭىزىدا نۇرلۇق مایاكتەك يول كۆرسىتىپ تۇراتتى.

— بۇ نېمە قەلئە؟ — سورىدى پەخرىدىن.

— بىلمەيمىز خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكىمۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ تەڭلا باش چايقاپ، — بىلىدىغانلىرىمىز بەكلا ئاز، كەچۈرۈڭ.

پەخرىدىن ئۈلاردىن رەنجىپمۇ كەتمىدى، دېمىسىمۇ ئۈلار سىرلىق دۇنيانىڭ ئۆز كىشىلىرىدىن بولغىنى بىلەن سىرلىق قەلئەدىن ئانچە چىقىپ باقمىغان، ھەتتا بۈلاردىن سۈت رەڭلىك شاتۇتى مەلىكە پەخرىدىن سىرلىق قەلئەگە كىرگەندىلا، ئاندىن تۇخۇمدىن چىققان تۇرسا قانچىلىك بىرنەرسە بىلسۇن.

ئەمدى ئۈلارنى تولا سوئال سوراپ خىجىل قىلماي دېگەن يەرگە كەلدى پەخرىدىن ئاخىر.

ئەمدى ئۈلار كۆزلىرىنى قەلئە تەرەپكە تىكىشتى. قەلئە يېقىنلاشقانسېرى يالماۋۇز بېشىغا ئايلىنىشقا باشلىدى. يالماۋۇز بېشىدا بىر تال شاخ مۇڭگۈز بولۇپ، مۇڭگۈز ئۇچىدا بىر تال قىزىل يۇلتۇز پارلاپ تۇراتتى.

— توختاڭلار! — دېدى پەخرىدىن جىددىيلىشىپ، — بۇ قەلئە ئەمەسكەن.

شاتۇتى مەلىكسۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ مۇئەللەقتە چىپىدە توختىدى. شۇ هامان قىزىل يۇلتۇز غايەت يوغان بىر ئوت شارىغا ئايلىنىپ، تىنماي پىرقىراشقا باشلىدى. ھەر پىرقىرىشىدا ئۇنىڭدىن دەسلەپ قار ئۇچقۇنلىرىدەك، كېيىن ئالىقاندەك ـ ئالىقاندەك، ئاندىن يەنە ھەر چوڭ ئوت يالقۇنلىرى چېچىلىشقا باشلىدى.

ــ ئۇنىڭغا مەن تاقابىل تۇرالمايمەن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە دەرھال سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىشقا ئالدىراپ.

ــ ماقۇل، ــ دېدى پەخرىدىن، ــ ئىككىسى ھەمرىيىڭىنى ئاسرىغىن، مەن كىرىپ قەلئەنى گۇمران قىلاي.

ــ ئېھتىيات قىلىڭ خوجايىن! ــ توۋلاشتى مۇشۇك خان قىزلار.

ــ خاتىرجەم بولۇڭلار! ــ دېگىنىچە پەخرىدىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ئۇچقۇر ۋېلىسىپىت بىر ئاق قۇيۇنغا ئايلىنىپ، ئۇنى ئۇچۇرۇپ ماڭغانچە كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە قەلئە ئالدىغا ئاپىرىپ تاشلىدى.

قەلئەنىڭ ئىشكى بىر ئېغىزغىلا ئوخشايتتى. دورداي كالپۇكـ ـلاردىن بوسۇغا ۋە ئىشكىنىڭ كېشىكى ھاسىل بولغانىدى، ئاستىن ـ ئۈستۈن ئىككى رەت پولات چىشلار بوسۇغىدىن ئاتلىغۇچىنى چاينىپ پۈركۈۋېتىدىغاندەكلا قىلاتتى. موربەدەك بۇرنىدىن توختىماي زەھەرلىك تۈتەك، قىپقىزىل تونۇر ئاغزىدەك كۆزلىرىدىن ئوت يېنىپ، چاقماق چېقىلىپ تۇراتتى.

ــ ماڭا چېقىلىشقا جۈرئەت قىلالامسەن! ــ دېدى پەخرىدىن قەلئەگە قاراپ دادىللىق بىلەن.

ــ ئۆلگۈر! ــ دېگەن يىرگىنىشلىك ئاۋاز كەلدى ئېغىزدىن.

ئاندىن قەلئە كىچىكلەپ ـ كىچىكلەپ يىلان تەنلىك بىر يالماۋۇزغا ئايلىنىپ توختىدى، ئۇنىڭ باش ئۈستىدىكى ئوت شارى تېخىمۇ تېز پىرقىراپ، تېخىمۇ كۈچلۈك ئوت يالقۇنلىرىنى چېچىۋەردى.

ــ سەن كىم؟ ــ سورىدى پەخرىدىن، ــ نېمىشقا يول توسىسەن.

يىلان تەنلىك يالماۋۇز:

ــ يالماۋۇزلارنىڭ پىر ـ ئۇستازىمەن، ــ دېدى ھېلىقى

بەتبەشىرە، ــ سىرلىق قەلئەنىڭ ئاستىغا بەندە قىلىنغانىدىم، مانا ئەمدى ئەركىنلىككە چىقتىم. ماڭا ئۇچرىغان كۈچلۈكلەر ئامان قالىدۇ، ئاجىزلار يەمچۈكۈم بولىدۇ، ساڭا ئىجازەت، كېتىۋەرسەڭ بولىدۇ.

ــ ئۇلارچۇ؟ ــ دېدى پەخرىدىن ئوت چەمبىرىكى ئىچىدە قالغان ھەمراھلىرىنى كۆرسىتىپ.

ــ دېدىمغۇ! ــ يالماۋۇز ھۆركىرىدى، ــ ئاجىزلار يەمچۈكۈم بولىدۇ، مەن ئاچ يۈرگىلى قانچىلىك ۋاقىت بولغىنىنى بىلمەيمەن. شۇ تاپتا بۇ ئەتراپتىكى ئۇۋۇسسىدىن چىقماي ياتقان قۇرت ـ قۇمۇسقىلارمۇ قالمىدى، ھەممىسى قارنىمغا كىرىپ كەتتى، ھەتتا ئۆتۈپ كېتىۋاتقان يالماۋۇز، جىن ـ شايتانلارنىمۇ ئامان قويمىدىم. تېخى قورسىقىمنىڭ بىر بۇرجىكىمۇ تولغىنى، كۈچ ـ قۇۋۋىتىم ئەسلىگە كەلگىنى يوق، ئەگەر بۇرۇنقى ھالىم بولغىنىدا ساڭىمۇ يول يوق ئىدى، ئۇلارنىمۇ ئەكەتمەكچى بولساڭ ئۆزۈڭگە ھېزى بول.

ــ ئەلۋەتتە ئۇلارنىمۇ ئېلىپ كېتىمەن، ــ پەخرىدىن شۇنداق دەپ سېھرگەرلىك تايىقىنى يالماۋۇزغا شىلتىدى، يالماۋۇزمۇ باش سۆڭىكىنى چىشلەپ تۇرغان يىلان شەكلىدىكى جادۇگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ تاقابىل تۇردى. يالماۋۇز بىلەن پەخرىدىن ئوتتۇرىسىدا ئاجايىپ دەھشەتلىك جەڭلەر بولۇپ ئۆتتى. يالماۋۇز دەسلەپ سانسىزلىغان قىلىچ پەيدا قىلدى، قىلىچلار پەخرىدىنگە تەڭلا چېپىلدى، بىراق پەخرىدىننىڭ سېھرگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇرغا بەرداشلىق بېرەلمەي قۇش پەيلىرىگە ئايلىنىپ شامالدا ئۇچۇپ كەتتى.

يىلان تەنلىك يالماۋۇز مەسخىرىلىك كۈلۈپ قويۇپ، بىرلا سىلكىنىپ يىلان تېنىدىن قاسراق تاشلىدى. تاشلانغان قاسراقلار بولسا، سانسىزلىغان ئەجدىھا ۋە غەلىتە مەخلۇقلارغا ئايلىنىپ پەخرىدىنگە ھۇجۇم قىلدى.

ــ چىشلەڭلار، خامتالاش قىلىڭلار! ئۇنىڭ گۆشى سىلەرگە دورا! ــ دەپ جار سالدى يالماۋۇز.

بىراق، پەخرىدىننىڭ سېھرگەرلىك تايىقىدىن كۈچلۈك نۇر چاقناپ، ۋىڭىلدىغان ئاۋاز ئاڭلانغان ھامان ھېلىقى چەرەندە ـ

پەرەندىلەر كەينىگە يېنىشىپ، كىرگىلى تۆشۈك تاپالمايۋ، تەرەپ - تەرەپكە تاراپ كېتىشتى.

يالماۋۇز ئەمدى يىلان تېنىنىڭ ئىككى بىقىنىدىن مىڭدەك قول چىقىرىپ، قوللىرىدا ھەر يوغان تاشلارنى پەيدا قىلىپ، پەخرىدىنىنى تاشبوران قىلدى. بىراق، پەخرىدىنىڭ سېھىرگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇرغا دۇچ كەلگەن ھامان، ئېتىلغان تاشلارنىڭ ھەممىسى شارغا ئايلىنىپ ئاسماندا لەيلەپ قالدى.

يالماۋۇز ئەمدى سەل ھودۇقۇپ ئوتمۆلدۇر ياغدۇردى، كەلكۈن پەيدا قىلدى، تاغ - تاشلارنى يۆتكەپ باسۇرۇۋەتمەكچى بولدى..... ئەيتاۋۇر ناھايىتى كۆپ جادۇگەرلىكلەرنى قىلدى. لېكىن، پەخرىدىن ھەممىسگە تاقابىل تۇرۇپ، ئۇنى داغدا قويدى، بەلكى بارغانسېرى ئۇستۈنلۈكنى ئىگىلىدى. ئاخىر يالماۋۇز بەرداشلىق بېرەلمەي، ئاخىرقى كۈزىرى بولغان جادۇگەرلىك تايىقىنى يەرگە تاشلاپ، بىرنېمىلەرنى پىچىرلاپ ئەپسۇن ئوقۇدى. جادۇگەرلىك تايىقى شۇ ھامان توققۇز باشلىق گىگانت ئەجدىھاغا ئايلاندى. ئۇنىڭ توققۇز بېشى گاھى زەھەر، گاھى ئوت، گاھى زەھەرلىك تۈتەك، گاھى جۇت - شۈتۈر-غان، گاھى شىددەتلىك بوران چىقىرىپ، گاھى ھەر تەرەپتىن قاپساپ كېلىپ، پەخرىدىنىنى چىشلەشكە ئۇرۇنۇپ، زېمىنىنى تىتىرىتىپ، ئالەمنى لەرزىگە سالدى. پەخرىدىنىڭ سېھىر- ئەپسۇنلىرى بولسا ئۇنىڭغا كار قىلمىدى.

پەخرىدىن چۆچۈپ، دەرھال ئۇچقۇر ۋېلىسىپىتىگە مىنىپ، بىر تەرەپكە قاچتى. توققۇز باشلىق ئەجدىھا بىر جۇپ غايەت زور قانات چىقىرىپ كەينىدىن قوغلاپ كەلدى. پەخرىدىن دەرھال «سېھىرلىك چىراغ ئەپسۇنى»نى ئوقۇدى، شۇ ھامان ئېللىپسسىمان، چەينەككىلا ئوخشايدىغان بىر ئالتۇن جىنچىراغ پەيدا بولۇپ، چەينەكنىڭ جوغىسىدەك بىر ئۇچىدا ۋاللىدە قىلىپ بىر يېشىل يالقۇن پەيدا بولدى، ئارقىدىن يالقۇن ئىچىدىن پۇرۇچ قورچاقچىلىك بىر مۇڭگۈزلۈك دېۋە پەيدا بولۇپ، بارغانسېرى يوغىناپ، بويى ئاسمانغا تۇتۇرۇك بولغۇدەك گىگانت مەخلۇققا ئايلاندى - دە، توققۇز باشلىق ئەجدىھانى

تۇتۇۋېلىپ، نەچچە پارچە قىلىپ ئۇرۇپ تاشلىدى. ئارقىدىنلا قارا قۇيۇنغا ئايلىنىپ، قېچىشقا ئۇرۇنغان يالماۋۇزنىمۇ تۇتۇپ، بېشىنى ئۇرۇۋېلىپ يەرگە بىرنى تەپتى، يەر يېرىلدى. يالماۋۇزنىڭ بېشىنى شۇ يېرىققا تاشلىدى، ئاندىن يېرىقنى تاش بىلەن تولدۇرۇپ، دەسسەپ چىڭدىۋەتتى. يالماۋۇزنىڭ يىلان تېنىدىن بولسا نۇرغۇن - نۇرغۇن جانىۋارلار — بېلىق تەنلىك قۇشقاچلار، مۇشۇك باشلىق قۇشقاچلار، بويى بىلەكتەك، پاچاقتەك ئادەم تەنلىك كېپىنەكلەر، كىچىك سۇ پەرىلىرى..... يەنە كۆز كۆرۈپ، قۇلاق ئاڭلاپ باقمىغان غەلىتە، لېكىن تولىمۇ ئوماق ۋە كۆركەم كىچىك مەخلۇقلار چىقىشقا باشلىدى. يەنە تېخى نۇرغۇن - نۇرغۇن قۇرت - قوڭغۇزلار چىقتى. ئارقىدىنلا يەنە جېنى تۇمشۇقىغا كېلىپ قالغان نەچچە ئون كىچىك يالماۋۇز بىلەن شايانلار چىقتى.

پەخرىدىن بۇلارغا قاراپ، يۇرىكى بىردىنلا دۇكۇلدەپ، كۆزلىرى چاقناپ كەتتى - دە، ئۇلار تەرەپكە پەرۋانىدەك ئېتىلدى، چۈنكى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا، ئۇ سىرلىق قەلئەگە كېلىش يولىدا تۇرۇپ كەتكەن ھاۋا رەڭ ئەتىرگۈلدە زاھىر بولغان، ھاۋا رەڭ چاچلىق پەرى قىزمۇ بار ئىدى. ئۇنىڭ ھاۋا رەڭ بۇدۇر چاچلىرى بېلىگىچە خۇددى شارقىراتمىدەك يېيىلىپ چۈشكەنىدى. كەڭ كۆپتۈرمە ئېتەكلىك، ھاۋا رەڭ يىپەك كۆڭلىكى ئىچىدىكى زىلۋا قامىتى 13 — 14 ياشلاردىكى قىزلارچىلىك بار ئىدى. دۇمبىسىدە گۈل - نەقىشلىرى ئاجايىپ كۆركەم بىرجۇپ ھاۋا رەڭ قانىتى تىنماي لىپىلداپ، ئۇنى مۇئەللەقتە ئۇچۇرۇپ تۇراتتى. ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىن گۈزەللىك ئاپتېپى پارلاپ نۇر يېغىپ تۇراتتى.

ئۇ قايرىلىپ قارىغاندا ئۇزۇن - ئۇزۇن ھاۋا رەڭلىك قايرىما كىرپىكلىرى ئارىسىدىكى زەڭگەر كۆزلىرى تېخىمۇ نۇرلىنىپ - چاقناپ، ئالمىدەك مەڭزلىرى ۋىللىدە قىزىرىپ، تېخىمۇ گۈزەللىشىپ كەتتى.

— سىز ھېلىقى..... — توختاپ قالدى پەخرىدىن ئۇنىڭ ئالدىغا بارغاندا دۇدۇقلاپ.

— شۇنداق، — دەپ كۈلۈمسىرىدى كېپىنەك پەرى ۋۇجۇدىدىن

تېخىمۇ يارقىن نۇرلار چېچىلىپ، ئەتراپتا ئەتىرگۈللەر ئۇنۇپ، شاخلاپ تېزلا غۇنچىلاپ، ئارقىدىن پورەكلەپ ئېچىلدى، ئەتراپ خۇش ھىدقا تولدى.

— بىزنى قۇتقۇزۇۋالغىنىڭىزغا رەھمەت، — دېدى ئۇ، — يەنە بىر مەزگىل ئۆتۈپ كەتكەن بولسا، ئاللىبۇرۇن ئۇنىڭ قورسىقىدا ھەزىم قىلىنىپ كېتەتتۇق، شۇنداق قازاغا يولۇققانلارمۇ خېلى كۆپ.

— مەن سىزنى يەنە كۆرۈشنى بەك ئارزۇ قىلغان، — دېدى پەخرىدىن، — سىز سوۋغا قىلغان ئەتىرگۈلنى توزۇتۇۋەتكىنىمدىن بەك خىجىلمەن.

— گۈل ھامان توزۇيدۇ، — دېدى كېپىنەك پەرى، — لېكىن.....

ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلاشمايلا كىچىك جانىۋارلار پاراكەندە بولۇشۇپ كەتتى. كېپىنەك پەرىمۇ نېمىدىندۇر خەۋپسىرىگەندەك بولۇپ، ۋۇجۇدى ياپراقتەك تىترەپ، تىلى سۆزگە كەلمەيلا قالدى.

پەخرىدىن ئۆزىمۇ سەل چۆچۈدى، چۈنكى زېمىن تەۋرەۋاتاتتى. ئەتراپتا قارا قۇيۇنلار قۇتراپ، ھېلىلا ئۇنۇپ، پورەكلەپ ئېچىلغان ئەتىرگۈللەرنى يىلتىزىدىن قومۇرۇپ ئۇچۇرۇپ كەتتى، قارا بۇلۇت - تۇمانلار يامراپ كېلىشكە باشلىدى.

— يالماۋۇزلار ھەر تەرەپتىن قاپساپ كېلىۋاتقان بولسا كېرەك، — دېدى پەخرىدىن، — سىز دەرھال بىرەر جايغا يوشۇرۇنۇڭ، ئۇلارغا مەن تاقابىل تۇراي.

— ئەمدى يوشۇرۇنۇشۇممۇ مۇمكىن ئەمەس، — دېدى كېپىنەك پەرى قايغۇرۇپ، — بۇ يەردە بىزدەك ئاجىزلارغا باشپاناھ بولىدىغان جاي قالمىدى. ھېلىلا زېمىنمۇ چاك - چېكىدىن بۆسۈلۈپ كېتىدۇ، بىز بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن، سىز ئۆزىڭىزنى قۇتقۇزۇشقا تىرىشىڭ.

— ياق! — دېدى پەخرىدىن قەتئىيلىك بىلەن.

— بىز سىزگە يۈك بولۇپ قالىمىز، — دېدى كېپىنەك پەرى تىترەك ئاۋازدا، — گېپىمگە كىرىڭ.

پەخرىدىن ئۇنداىمەستىن سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى،

بىر يۇمىلاق ئالتۇن قەپەس پەيدا بولۇپ، ھېلىقى جانىۋارلارنى سۈمۈرۈۋالدى. كىچىك يالماۋۇزلار بىلەن شايانتۇنلارنىڭ بەزىلىرى ئوت شارىغا، بەزىلىرى يالىتىراق قوڭغۇزلارغا ۋە بەزىلىرى قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزلارغا ئايلىنىپ ھەر تەرەپكە تاراپ كەتتى.

— كەچۈرۈڭ! — دېدى پەخرىدىن كېپىنەك پەرىگە، — سىزنىمۇ قەپەسكە بەند قىلىشقا مەجبۇرمەن.

شۇ سۆز بىلەن تەڭ قەپەس كېپىنەك پەرىنىمۇ سۈمۈرۈۋالدى، دېۋە كېلىپ قەپەسنى قولىغا ئالدى.

— قەپەس ساڭا ئامانەت، — دېدى پەخرىدىن، — ئۇنى كېيىن ماڭا ساق ـ سالامەت قايتۇرۇپ بەرگىن.

— خوپ خوجايىن، — دېدى دېۋە، ئاندىن ئۇ قەپەسنى كۆتۈرگىنىچە جىنچىراغ ئىچىگە كىرىپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن بېشىل يالقۇن ئۆچۈپ، جىنچىراغمۇ غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئەمدى يىراقتا تېخىچە ئوت چېچىپ، شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلارنى خەتەر ئىچىدە قويغان ئوت شارىغا يېقىنلاپ، سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ئالماس يۇلتۇزدىن تارام ـ تارام ھاۋا رەڭ نۇر تاراپ، شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلارنى ئورىۋالغان ئوت بەلبېغىنى يوق قىلدى. ئوت شارى كەينىدە بىر يول ئىس قالدۇرۇپ، سارقىغان يۇلتۇزدەك پەخرىدىننىڭ ئالدىغا چۈشۈپ كەتتى ـ دە، دەھشەتلىك پارتلىدى. ئارقىدىنلا يەنە:

— خەپ ـ خەپ!..... — دېگەن ئاۋاز ئاڭلىنىپ بىرھازادىن كېيىن تىنچىپ قالدى.

— رەھمەت سىزگە خوجايىن، — دېيىشتى شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار يېتىپ كېلىپ، — مەلئۇن يالماۋۇزنىڭ جېنى جەھەننەمگە كەتتى. ھېلىمۇ ۋاقتىدا يوقاتتىڭىز، سەللا كېچىكسىڭ قالغان بولساڭىز بىزمۇ ئۇ دۇنياغا كېتىپ قالاتتۇق، تازا ئوخشىغان كاۋاپ بولۇپ دەڭگە، تېخى.

— ماڭا تېتىپ بېقىشقىمۇ پۇرسەت بولماي، كۈلگە ئايلىنىپ كېتەتتىڭلار، — دېدى پەخرىدىن كۈلۈپ.

ئۇلار يەنە سەپرىنى داۋام قىلدى، بىراق ئۇزاققا بارمايلا دەۋرەپ كەلگەن قارا بۇلۇت ـ تۇمانلار، قۇتراپ يۇرگەن قارا قۇيۇنلار ئىچىدىن گاھ يالماۋۇزلار، گاھ غەلىتە يىرتقۇچ مەخلۇقلار چىقىپ، ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىپ ئارام بەرمىدى، بىراق پەخرىدىنىڭ سېھرىگەرلىك تايىقى ئۇلارنى ياكى جەھەننەمگە ئۇزىتىپ، ياكى چېكىندۈرۈپ تۇردى.

ئۇلار شۇ تەرزدە ناھايىتى كۆپ يول يۈردى، يۈرگەندىمۇ مول يۈردى. شاتۇتى مەلىكىنىڭمۇ، مۇشۇك خان قىزلارنىڭمۇ ئۇچقۇدەك ھالى قالمىدى.

— بىرەر جايغا قونايلى! — دېدى پەخرىدىن ئۇلارنىڭ ھالىغا قاراپ، ئۆزىمۇ ۋېلىسىپىت پىدالىنى تولا تېپىپ خېلى چارچىغانىدى. بىراق، ئۇلارغا قونغۇدەك يەر تېپىشمۇ خېلى قىيىنغا توختىدى، چۈنكى يەر يۈزى توختىماي تەۋرەپ، چاك ـ چاك يېرىلىپ تۇراتتى. يېرىقلاردىن بولسا تۈتۈرۈك تومۇقىدا يىلانلار، ھارۋا چاقىدەك يوغان ئۆمۈچۈكلەر، تىمساھتەك چوڭ چايانلار چىقىپ خىرىس قىلىشاتتى. بىرى يوقتىلسا ئورنىغا يەنە ئونى مىغلداپ چىقىشاتتى. ئۇلار ئامالسىز يولىنى داۋام قىلدى.

بەرداشلىق بەرگۈچىلىكى قالمىغان شاتۇتى مەلىكە بارغانسېرى پەسلىدى، لېكىن قونغۇدەك جاي تاپالمىدى. مۇشۇك خان قىزلارمۇ يەرگە پوككىدە چۈشۈپ كەتكۈدەكلا ھالغا كېلىپ قالدى، پەخرىدىنىڭمۇ پۇتلىرىدا جان قالمىدى.

ئاخىر ئۇ ئەتراپىغا نەزەر سېلىپ، نېرىدا تۇرغان گۈمبەزدەك يوغان بىر تاشنى كۆردى ـ دە:

— شۇ تاشقا قونايلى! — دېدى ھەمراھلىرىغا. بىراق، يېقىنلاشقاندا پەخرىدىن ھېلىقى چوڭ تاشتەك كۆرۈنگىنى ئەمەلىيەتتە بىر چوڭ مەخلۇقنىڭ بېشى ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ قىلىپ، — توختاڭلار! — دەپ توۋلىدى، لېكىن ئۇلگۈرەلمىدى. تاش يېرىلىپلا ئارىسىدىن قاپقارا بىر تىل شىرتتىدە سوزۇلۇپ چىقتى ـ دە، پاقا چۈشىن تۇتۇپ يېگەندەك ئۇلارنى بىراقلا قامالاپ تۇتۇپ يۇتۇۋەتتى، پەخرىدىنگە سېھرىگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىشقا پۇرسەت بولمىدى.

شۇ تاپتا ۋىجدان يالماۋۇز ئۆز قەسىرىدە پۈتى كۆيگەن توخۇدەك تىپىرلاپ يۈرەتتى. ئۆز تەختلىرىدە ئۇنىڭغا كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ قاراپ ئولتۇرۇشقان باشقا يالماۋۇزلار ئالاقزادىلىككە چۈشكەنىدى. ئۇلارنىڭ كۆزلىرى ۋىجدان يالماۋۇز قايانغا ماڭسا شۇ ياقتا پىلدىرلايتتى.

— مېنىڭ ئىشىمغا كاشىلا بولغان قايسىڭ؟ — دەپ توۋلىدى ۋىجدان يالماۋۇز بىر چاغدا شالنى چاچرىتىپ. ئۇنىڭ شالى ئۆتكۈر زەھەر بولۇپ، چاچرانىدىلىرى چۈشكەنلا يەرنى ئويۇپ كىرىپ كېتەتتى، — تېز ئۆزۈڭنى مەلۇم قىلىش!.....

ئۇنىڭ شۇنداق سەت كارکىرىشى بىلەن تەڭ يالماۋۇز قەسىرىدە چاقماق چېقىلىپ، يالماۋۇزلار ئولتۇرغان بىرقانچە تەخت پارتلاپ، قاپقارا قانلار چېچىلدى، ئارقىدىنلا لاپىلدە ئوت ئېلىپ كۆيۈشكە باشلىدى. بۇ تەختلەردىكى يالماۋۇزلار بولسا يەل توپتەك قاڭقىپ كېتىشتى، ئوت ئىچىدىن دەھشەتلىك چىرقىرىغان ئاۋازلار ئاڭلىنىپ، ئوت ئۆچكەندىلا توختىدى. ھەربىر كۆيگەن تەخت ئورنىدا بىر دۆۋىدىن كۈل قالدى.

يالماۋۇزلاردىن بىرى قولىدىكى يىلانسىمان ھاسىنى شىلتىغاندى، كۈللەر غايىب بولدى، ئاندىن بۇ يەردىكى تەختى كۈلگە ئايلانغان ۋە كۈلگە ئايلانمىغانلىرى بولۇپ ئالتە يالماۋۇز دەرھال پەگاھقا چۈشۈپ ۋىجدان يالماۋۇز ئالدىدا تىزلاندى.

— بۇ بىزنىڭ ئىشىمىز ئەمەس، — دېيىشتى ئۇلار، — ئاۋۋال پىر - ئۇستاز يىلان تەنلىك يالماۋۇز يول توستى، ئەمدى قارا تاش تىلسىمى ئۇنى ئۆزىگە بەند قىلىۋالدى، قارا تاش تىلسىمىنى مەرھۇم بۇزرۇك ئانىمىز بەرپا قىلغان، بىزدە گۇناھ يوق.

— يالماۋۇز شاھ ئالىيلىرى تاپشۇرغان خىزمەتنى ئورۇنلىشىمغا كىمكى توسقۇنلۇق قىلىدىكەن، ئاقىۋىتىنىڭ نېمە بولىدىغىنى سىلەرگە ئايان، — دېدى ۋىجدان يالماۋۇز تەرىنى تۇرۇپ، — سىلەرنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويايلى، بۇ ئىشقا ھېچقايسىڭلار ئارىلىشىپ قالماڭلار، ھازىر يالماۋۇز شاھ ئالىيلىرىدىن قالسىلا كۈچ - قۇدرىتى ئەڭ زور بولغىنى مەن ئىكەنلىكىمنى ئوبدانلا بىلىپ قالغانسىلەر.

— هەددىمىز ئەمەس! — دېدى ئالتە يالماۋۇز تەڭلا، ئاندىن ئۇلار بىرلا پىرقىراپ قارا قۇيۇنغا ئايلىنىپ يالماۋۇز قەسىرىدىن چىقىپ كېتىشتى. تەنھا قالغان ۋىجىك يالماۋۇز يەنە ئۆزىنى بېسىۋېلىپ، ئىسكىلىت باشلىق ھاسسىنى شىلتىغاندى، شۇ ھامان ئۇنىڭ ئالدىدا ئىككى ئەجدىھا يۆگىشىپ تۇرغان مىس ئەينەك پەيدا بولدى.

— مىس ئەينەك ئالۋاستىسى جاۋاب بەر، — دېدى ئۇ، — مېنى يوشۇرۇن كۆزىتىۋاتقانلار بارمۇ - يوق؟

مىس ئەينەكتە كۆزئەينەك تاقىۋالغان بىر ئالۋاستى چىراي پەيدا بولۇپ، ھەر تەرەپكە ئالاڭلاپ قارىۋەتتى - دە، ئاندىن شۇنداق دېدى:

— تىمساھ قۇيرۇقلۇق يالماۋۇز ئۆز قەلئەسىدە كىتاب كۆرۈپ، پال سېلىپ، سېنىڭ نېمە قىلماقچى ئىكەنلىكىڭنى بىلىش قەستىدە يۈرۈپتۇ.

— خەپ! — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز چىچاڭشىپ، — تېخى مېنىڭ قەستىمدە يۈرۈپتۇمۇ ئۇ؟

ۋىجىك يالماۋۇز ئىسكىلىت باشلىق ھاسسىنى شىلتىغاندى، مىس ئەينەك غايىب بولدى، ئارقىدىنلا ئۇ قارا قۇيۇنغا ئايلىنىپ چىقىپ كېتىپ، ئۇزاق ئۆتمەيلا تىمساھ قۇيرۇق يالماۋۇزنى بىرتال قىلىدا باغلاپ سۆرىگىنىچە قايتىپ كىردى.

— رەھىم قىلغىن! — دەپ پەرياد قىلدى تىمساھ قۇيرۇقلۇق يالماۋۇز.

— ماڭا ھەسەت قىلىپ يۈرگىنىڭنى بىلەتتىم، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز، — مانا ئەمدى جاجاڭنى يەيسەن. ئەگەر سېنى ئامان قويسام، ھامان بىر كۈنى مېنى قەستلىمەي قالمايسەن، قولۇمدا يالماۋۇز شاھمىرىنىڭ ئەڭگۈشتەر ئۈزۈكىنىڭ بارىدا ئەدىپىڭنى بەرمىسەم، كېيىن ساڭا كۈچۈم يەتمەي قالىدۇ، ئەمدى ئۆز ئۇۋالىڭ ئۆزۈڭگە، مەندىن رەنجىمە.

— ساڭىمۇ ياخشى كۈن يوق! — توۋلىدى تىمساھ قۇيرۇق يالماۋۇز ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە، — يالماۋۇز شاھ ھامان كۆرگۈلۈكۈڭنى كۆرسىتىدۇ..... ھامان.....

ۋىجىك يالماۋۇز زەھەرخەندىلىك بىلەن كۈلۈپ قويۇپ،

ئىسكىلىت باشلىق ھاسسىنى ئۇنىڭغا شىلتىغاندى، ھاسىدىن قاپقارا نۇر چاقناپ، تىمساھ قۇيرۇق يالماۋۇز توڭگۇزدەك چىرقىرىغىنىچە كىچىكلەپ ـ كىچىكلەپ چاشقانچىلىك بولۇپ قالدى. ۋىجىك يالماۋۇز دەرھال ئۇنى تۇتۇپ ئاغزىغا تىقتى، ئېڭىكىدىن قاپقارا قان ـ يىرىڭ ئېقىتىپ تۇرۇپ چاياپ يۇتۇۋەتتى. شۇ ھامان ساقلى يەنە بىر ھەسسە ئۆسۈپ قالدى، ئاندىن ئۇ تىمساھ قۇيرۇق يالماۋۇزنىڭ تىمساھنىڭ باش ئىسكىلىتى قادالغان سېھىرگەرلىك ھاسىسىنى سۇندۇرۇپ، ئاتەشدانغا تاشلىدى. ئاتەشداندىن گۈپپىدە قىلىپ ئالىيىشىل ئوت يالقۇنلىرى كۆتۈرۈلۈپ، ئالىيىشىل تۈتەك چىقتى. تۈتەك ئىچىدىن چىرقىرىغان، ھۆركىرىگەن ئاۋازلار بىلەن تەڭ ئاجايىپ ـ غارايىپ جىن ـ شايتانلارنىڭ كۆلەڭگىلىرى پەيدا بولۇپ ھەر تەرەپكە تولغىنىپ، ئازاب ئىچىدە قالغاندەك بىر ھالەت زاھىر بولۇپ، ئاستا ـ ئاستا غايىب بولدى.

ــ سېنى ھامان قارغىشىم تۇتىدۇ! ــ شۇنداق ئاۋاز كەلدى ئاخىرىدا، بۇ ئاۋاز ۋىجىك يالماۋۇزنىڭ قورسىقىدىن چىقىۋاتامدۇ ياكى ئاتەشداندىن كېلىۋاتامدۇ بىلىپ بولمايتتى.

ــ ھىم! ــ دىمىقىنى قېقىپ قويدى ۋىجىك يالماۋۇز ئۆسۈپ، ئۇزىرىپ قالغان ساقاللىرىنى مەمنۇنلۇق بىلەن تۇتاملاپ، ــ كۈچ ـ قۇدرىتىم ئاشتى، بىر دۇشمنىم ئازلىدى، نېمىدىن قورقاتتىم، ئەمدىكى گەپ.....

بىراق، ئۇ تۆت تەرەپكە ئوغرى مۇشۇكتەك قاراپ قويۇپ، گېپىنىڭ ئايىغىنى يۇتۇۋەتتى ـ دە، مۇغەمبەرلىك بىلەن كۈلۈپ قويدى، ئاندىن ئالدىرىماي سالماق قەدەم بىلەن يالماۋۇز شاھنىڭ تەختىگە يېقىنلا جايدىكى يىرتقۇچ ھايۋان شەكىللىك تەختكە چىقىپ ئولتۇردى ۋە:

ــ غىزا كەلتۈرۈڭلار! ــ دەپ توۋلىدى كىملەرگىدۇر.

شۇ ھامان بېشىدا تەۋەك كۆتۈرگەن بەش ئۆمۈچۈك بىلەن دۇمبىسىگە چۆگۈن ـ پىيالە قويۇلغان پەتنۇسلارنى ئېلىۋالغان ئۈچ چايان كىرىپ كەلدى. ئۆمۈچۈكلەر يارىيار ھارۋىنىڭ چاقىدەك چوڭلۇقتا ۋە چايانلار تىمساھتەك يوغانلىقتا ئىدى.

ۋنجىك يالماۋۇز سېھرگەرلىك ھاسىسىنى شىلتىۋىدى، تەخت ئالدىدا بىر شىرە پەيدا بولۇپ، تەۋەكۈ - پەتنۇسلار ئۇچۇپ كېلىپ ئۇستىگە تىزىلدى. تەۋەكۈلەرنىكۈ بىرىدە پۇتۇن پېتى سۇدا پىشۇرۇلغان يولۋاس، بىرىدە قاۋان توڭگۇز، بىرىدە بىر ئەجدىھا قاسىراق - مۇڭگۇزى بىلەنلا، بۇركۇتمۇ پەي - تىرناقلىرى بىلەن پۇتۇن پىشۇرۇلغانىدى.

— سۇ، قۇرۇقلۇق، ھاۋادىكى مەخلۇقاتلارنىكۈ ھەممىسىدىن تەل، — دېدى ئۆمۈچۈكلەردىن بىرى تولىمۇ يېقىمسىز ئاھاڭدا، — ئوۋلىغۇدەكۈ جانىۋارلار تېپىلمىغاچقا، نائىلاج قول ئاستىمىزدىكىلەردىنمۇ.....

— چۆگۈندىكى نېمە؟ — سوردى ۋنجىكۈ يالماۋۇز ئۇنىكۈ سۆزىگە ئېرەن قىلماي.

— بىرىدىكى قان، بىرىدىكى كۆز يېشى، بىرىدىكى زەردار جانابلىرى، — دېدى چايانلار بىر ئېغىزدىن.

— جانابلىرى ئەمەس، ئالىيلىرى دېيىشكۈ كېرەكۈ، — دەپ ھۆركىرىدى ۋنجىكۈ يالماۋۇز چىچاڭشىپ. ئۇ شۇنداق دەپ قوللىرىنى يىلاندەكۈ سوزۇپلا چايانلارنى بىراقلا قامالاپ تۇتتى - دە، يېلىنىپ- يالۋۇرۇشلىرى، ناله - پەريادلىرىغا قارىماي ئاغزىغا تىقتى. بۇنى كۆرگەن ئۆمۈچۈكلەر ۋەھىمىگە چۈشۈپ، دىر - دىر تىترەشكىنىچە يەرگە چاپلىشىپلا قېلىشتى.

— چىقىپ كېتىش! — دەپ تووڭلىدى ۋنجىكۈ يالماۋۇز ئاغزىنى سۈرتۈۋېتىپ.

— خوپ ئالىيلىرى! — ئۆمۈچۈكلەر شۇنداق دەپ، كەينىچىلەپ قۇيۇندەكۈ چىقىپ كېتىشتى.

ۋنجىكۈ يالماۋۇز ئەمدى ئاغزىنى غاردەكۈ ئېچىپ بىرلا دەم تارتتى. شىرەدىكى «نازۇنېمەتلەر» پەتنۇس، تەۋەكۈلىرى، چۆگۈن- پىيالىلىرى بىلەن قوشۇلۇپلا ئۇنىكۈ قارىنىغا كىرىپ كەتتى، ھەتتا شىرەمۇ قالمىدى.

ئۇ ئەمدى قورسىقىنى سلاشتۇرۇپ تۇرۇپ، يالماۋۇز شاھنىكۈ تەختىگە چەكچىيىپ قاراپ قويدى، ئاستاغىنە بېرىپ ئولتۇرۇپ

باقماقچی بولدی، بىراق قاتتىق بىر تەۋرىنىش بولۇپ، گۈلدۇر - تاراقلىغان ئاۋاز ئاڭلاندى، ئۇ هولۇقۇپ كەينىگە ياندى - دە، تەخت ئالدىدا تىزلىنىپ باش ئۇردى:

— گۇناهىمنى تىلەيمەن، گۇناهىمنى تىلەيمەن!

بىرهازادىن كېيىن هەممە تىنچلىنىپ قالدى. ۋىجدان يالماۋۇز:

— خەپ! — دېگىنىچە بىرلا پىرقىراپ سارايدىن غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئۈچ هەمراهى بىلەن بىر سارايغا چۈشتى. ساراي ئىچى ئاجايىپ هەشەمەتلىك ۋە كۆركەم بولۇپ، شاهانە جاهازلار بىلەن بېزەلگەنىدى. تۆت تەرەپتىكى تۆت ئىشىكتىن تۆت پەسىل مەنزىرىسى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

ياز پەسلى كۆرۈنۈپ تۇرغان ئىشىكتە كۈلۈپ تۇرغان بىر بۇت؛ كۈز پەسلى كۆرۈنۈپ تۇرغان ئىشىكتە چېهرىدىن قايغۇ - هەسرەت چىقىپ تۇرىدىغان بىر بۇت؛ قىش پەسلى كۆرۈنۈپ تۇرغان ئىشىكتە بولسا ئەپتىدىن ياۋۇزلۇق يېغىپ تۇرىدىغان، مۇز تەلەت بىر بۇت؛ ئەتىياز پەسلى كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان ئىشىكتە بولسا مۇلايىمغىنە كۈلۈمسىرەپ تۇرغان بىر بۇت بار ئىدى.

تۆت بۇت تەڭلا بۇلارغا قول ئىشارىسى قىلدى. ئارقىدىنلا بىرىنىڭ قولىدا گۈل، بىرىنىڭ قولىدا مېۋە، بىرىنىڭ قولىدا قار قورچاق، بىرىنىڭ قولىدا بىر شاخ چېچەك پەيدا بولدى، هەممىسى ئۆزىنىڭ قولىدىكىنى ئېلىشقا ئۇندەۋاتقاندەكلا ئىدى.

— ئەجەب بىر يەرگە كېلىپ قاپتىمىز، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — بۇنداق جايىنىڭ بارلىقىنى پەقەتلا ئاڭلاپ باقمىغانىكەنمەن.

— هەرهالدا يالماۋۇزلاردىن قۇتۇلۇپ، شۇنداق ياخشى يەرگە كېلىپ قاپتۇق بولمىسا، — دېدى كۆك كۆز خۇرسەن بولۇپ.

— خۇداغا شۈكرى دېگىنە، — دېدى يېشىل كۆزمۇ سۆيۈنۈپ.

ئۇلار شۇنداق دېيىشۋاتقاندا، ئۇستىدىن نېمىنىڭدۇر گۈلدۈرلىگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

ئۇلار بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىغانىدى، ساراي ئۆگزىسى غايەت زور تۇگمەن تېشىدەكلا كۆرۈنىدى، تۇگمەن تېشى بولغاندىمۇ تېخى

ئالتۇندىن قۇيۇلغان ۋە گۈھەرلەر بىلەن بېزەلگەن تۈگمەن تېشى ئىدى. شۇ تاپتا ئۇ توختىماي چۆرگۈلەپ، پىرقىراپ، ئاستا ـ ئاستا تۆۋەنلەۋاتاتتى.

ـ ۋاي خۇدايىمەي، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە هودۇقۇپ، ـ هېلىلا بىزنى يانجۇبتەمدۇ نېمە؟

ـ ئەنسىرىمەڭ مەلىكە ئالىيلىرى، ـ دېدى كۆڭ كۆز، ـ خوجايىن بىر ئامالىنى قىلار.

پەخىرىدىن شۇ تاپتا ساراينىڭ ھەممە تەرەپلىرىگە نەزەر سېلىپ نېمە قىلىش ئۈستىدە ئويلاۋاتاتتى.

ـ بىلدىم، ـ دېدى ئۇ ئاخىر سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىپ، ـ ماڭا يول كۆرسەت!

سېھرگەرلىك تايىقىدىكى ئالماس يۈلتۈزدىن بەش تارام نۇر چاقناپ، تۆت تارام نۇر تۆت ئىشىكتىن كىرىپ كەتتى، بىر تارام نۇر بولسا تولغىنىپ ـ تولغىنىپ يۇقىرىغا ئۆرلىدى.

ـ تۆتەيلەن تۆت ئىشىكتىن كىرىدىكەنمىز، ـ دېدى پەخىرىدىن ھاڭۇنقىپ قالغان ھەمراھلىرىغا، ـ بىرىمىز ئۈستىدىكى تۈگمەن تېشىغا تاقابىل تۇرىدىكەنمىز.

ـ بىراق، بىز تۆتلا تۇرساق، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە.

پەخىرىدىن ئويلىنىپ تۇرۇپ قالدى. بىراق، شۇ پۇرسەتتە ئالتۇن تۈگمەن تېشىنىڭ چۆرگۈلىشى تېزلىشىپ، هېلىلا ئۇلارنى بېسىۋالىدىغاندەك بىر ئەھۋال كۆرۈلۈۋاتاتتى.

ـ تېزرەك ئۇچىڭلار ئۇچ ئىشىككە مېڭىڭلار! ـ دېدى پەخىرىدىنمۇ جىددىيلىشىپ.

ـ مەن سوغۇقتىن قورقىمەن، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ـ شۇڭا، مەن ياز قەسىرىگە كىرىمەن.

ـ مەن ھەممە يەر يېشىللىققا چۆمىدىغان باھارغا ئامراق، ـ دېدى يېشىل كۆز، ـ شۇڭا، ئەتىياز قەسىرىگە كىرىمەن.

ـ مەن كۆپكۆك مۇزغا ئامراق، ـ دېدى كۆڭ كۆز، ـ شۇڭا، مەن قىش قەسىرىگە كىرىمەن.

ــ سىزچۇ خوجايىن؟ــ سورىدى شاتۇتى مەلىكە پەخرىدىنىدىن.
ــ مەن بىلەن كارىڭلار بولمىسۇن، ــ دېدى پەخرىدىن ئۇلارنى ئالدىرىتىپ، ــ تېزرەك يولۇڭلارغا مېڭىڭلار.
ئۇچەيلەن كەينىگە قاراپ ـ قاراپ قويۇپ، ئۆزلىرى خالىغان ئىشىككە ماڭدى، بىراق ئۇچ ئىشىكتىكى بۇتلار كۈز پەسلى كۆرۈنگەن ئىشىكنى كۆرسىتىپ ئۇلارنى كىرگۈزمىدى.
پەخرىدىن دەرھال ئەپسۇن ئوقۇدى، شۇ ھامان سول ئالىقىندا خاسىيەتلىك چىراغ پەيدا بولۇپ، ۋىللىدە يېشىل يالقۇن پەيدا بولدى. دە، يالقۇن ئىچىدىن دۇڭە چىقىپ كەلدى.
ــ تۇغمەن تېشىغا ئامال قىل، ــ دېدى پەخرىدىن.
ــ بۇ دېگەن تىلسىم، ــ دېدى دۇڭە دۇمباق داراڭلىغاندەك بىر ئاۋازدا، ــ مېنىڭ ھەرقانچە كۈچىگىنىم بىكار، ئەگەر ئۇ تىلسىم بولمىغىنىدا تاغ كۆمتۇرۇلسىمۇ بىر قولۇمدا تىرىۋالاتتىم.
ــ ئۇنداقتا كۈز پەسلى كۆرۈنگەن ئىشىككە سەن بارغىن، ــ دېدى پەخرىدىن.
ــ كەچۈرۈڭ خوجايىن، ــ دېدى دۇڭە، ــ خاسىيەتلىك چىراغدىن بىراقلىشالمايمەن، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇمۇ بىر تىلسىم. بىزدەك تىلسىمغا بەند قىلىنغانلار يەنە بىر تىلسىمغا دۇچ كەلگەندە كارغا كەلمەي قالىمىز.
پەخرىدىن ئەمدى ھودۇقۇپ قالدى، چۈنكى ئۇستىدىكى تۇغمەن تېشى قول ئۇزاتسا يەتكۈدەكلا جايغا كېلىپ قالغانىدى.
ــ كېپىنەك پەرىنى ئىشقا سېلىڭ، خوجايىن، ــ دېدى دۇڭە ئەسكەرتىپ، ــ ئۇ چوقۇم ئەسقاتىدۇ.
ــ قەپەسنى چىقار! ــ دېدى پەخرىدىن ئويلىنىپ تۇرمايلا.
دۇڭە بىر ئالىقىنىنى ئاچتى، ئالىقىندا ئالتۇن قەپەس پەيدا بولدى. پەخرىدىن قەپەسكە سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، قەپەس ئىشكى ئېچىلىپ، ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى ئۇچۇپ چىقتى ۋە تەڭگىچىلىك كېپىنەك ھالىتىدىن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە بۇرۇنقى ھالىتىگە كەلدى، ساراي ئىچىنى گۈل ھىدى قاپلىدى.

— كۇز پەسلى كۆرۈنگەن ئىشكتىن كىرىك! — دېدى پەخرىدىن، — چۈشەندۈرۈشكە پۇرسەت يوق، بۇ تىلىسىمنى بويسۇندۇرۇش ئۈچۈن شۇنداق قىلىشىڭىزغا موھتاجمىز.

— چۈشەندىم، — دېدى كېپىنەك پەرى، — ئامان بولۇڭ.

ئۇ شۇنداق دەپلا كۇز پەسلى كۆرۈنگەن ئىشككە قاراپ ئۇچتى. شۇ ھامان تۆت بۇت يىقىلدى، تۇگمەن تېشى يۇقىرىغا ئۆرلىدى، بىراق شاتۇتى مەلىكىمۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ، كېپىنەك پەرىمۇ تەڭلا غايىب بولدى.

پەخرىدىن دۇنيانى خاسىيەتلىك چىراغ ئىچىگە كىرىپ كېتىشكە بۇيرۇدى، دۇنيانى كەتكەن ھامان يېشىل يالقۇن ئۆچۈپ، خاسىيەتلىك چىراغ غايىب بولدى، پەخرىدىن تۆت تەرەپكە نەزەر سېلىشقا باشلىدى. شۇچاغ تۆت ئىشكىمۇ غايىب بولۇپ ئورنىدا تۆت تام پەيدا بولدى، بىرتامدا بىر تۈپ دەرەخ سۈرىتى بار ئىدى، دەرەختە چوڭلۇقى جىنەستىدەك، رەڭگى قانداق قىزىل مېۋىلەر بار ئىدى، قىزىقىپ ساناپ باققانىدى، دەل 365 تال چىقتى.

پەخرىدىن بۇلارنىڭ قايسى خىل مېۋە ئىكەنلىكىنى بىلەلمىدى. لېكىن، دەرەخ ئاستا - ئاستا سۈرۈلۈپ، ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىپ قالدى، كۆرۈنگىنى تامدىكى سۈرەت ئەمەس، بەلكى راستىنلا بىر تۈپ دەرەخ ئىدى.

مېۋىلەردىن بىر تال ئۈزۈپ كۆرۈپ باقماقچى بولۇۋىدى، دەرەخ ئېگىزلەپ، ئۇنىڭ قولى مېۋە بار شاخلارغا يەتمىدى. كۈمۈشتىن قۇيۇلغان تۈۋرۈكتەك دەرەخ غولىغا يامىشىش ئەسلا مۇمكىن ئەمەس ئىدى. شۇڭا، ئۇ مېۋىلەردىن بىرنى ئېتىپ چۈشۈرۈش ئۈچۈن قولىدا بىر ئوقيا پەيدا قىلدى. ئوقنى بەتلەپ دەرەختىكى مېۋىلەرنى نىشانلىدى. شۇ ھامان دەرەختىكى مېۋىلەرنىڭ ھەممىسى گۆھەرگە ئايلىنىپ قالدى، ئۇلار بىر - بىرىدىن ئېسىل، بىر - بىرىدىن كۆركەم ۋە نۇرلۇق ئىدى. قايسىسىنى ئېتىپ، قايسىسىنى قالدۇرۇشنى بىلەلمىدى. كۆزلىرى قاماشتى، بېشى قاتتى. شۇ چاغ قۇلاق تۈۋىدە شاتۇتى مەلىكىنىڭ شۇنىرلىشى ئاڭلاندى:

— تېزرەك بولۇڭ خوجايىن، تېزرەك!

پەخرىدىن بېشىنى سىلكىۋېتىپ، كۆزلىرىنى ئۇۋۇلۇۋېتىپ يەنە قارىدى، ئەمدى دەرەختە بىرلا مېۋە قالغىنىنى كۆردى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ مېۋە توختىماي شاختىن ـ شاختا سەكرەپلا يۈرەتتى. پەخرىدىن ئۆزىنى توختىتىۋېلىپ، ئىچىدە تىلسىمنى بويسۇندۇرغۇچى ئەپسۇننى ئوقۇدى ـ دە، مېۋىنى نىشانلاپ ئاتتى. ئوقمۇ شاخلار ئارىسىدىن شۇڭغۇپ ئۆتۈپ، شۇ مېۋىگە قوغلاپ بېرىپ تەگدى. شۇ هامان پەخرىدىننىڭ ئالدىغا گۆھەرلەر تاراسلاپ، مۆلدۈر ياغقاندەك تۆكۈلۈشكە باشلىدى. پەخرىدىننىڭ بۇ گۆھەرلەردىن تېرىۋالغۇسى كەلدى ـ يۇ، لېكىن يەنە ھەمراھلىرىنىڭ تەقدىرىدىن ئەنسىرەپ بىر تەرەپكە بۇرۇلدى.

بۇ تەرەپتىكى تامغا 12 قۇش سۈرىتى نەقىشلەنگەن ھاۋا رەڭ گىلەم ئېسىلغانىدى. قۇشلار ئۇنىڭ قارىغىنىنى كۆرۈپلا جانلىنىپ، قاناتلىرىنى لەپىلدەتكۈزۈپ ئۇچۇپ كېتىشتى. گىلەم يۈزى بولسا بىر كەڭ دۇنيادەكلا بولۇپ قالدى. پەخرىدىن كۆزلىرىنى ئۇۋۇلۇۋېتىپ يەنە بىر قارىدى، ئەمدى كۆزىگە بىرلا قۇش كۆرۈندى. قۇشنىڭ كۆزلىرى كۆك ئالماستىن، تۇمشۇق ـ تىرناقلىرى ئالتۇندىن ئىدى، تېنى ئەتلەستەك رەڭگارەڭ، جۇلالىق پەيلەر بىلەن قاپلانغان بولۇپ، بىر نىشانغا قاراپ ئۇچۇپ كەتتى.

پەخرىدىن دەرھال ئوقياسىنى بەتلەپ قۇشنى نىشانلاپ ئاتتى. يا ئوقى ۋىژىلداپ بېرىپ قۇشقا تەگدى. شۇ هامان پەخرىدىننىڭ ئالدىغا كۆزلىرى ئالماس، تۇمشۇق ـ تىرناقلىرى ئالتۇن، پەي ـ قاناتلىرى رەڭگارەڭ زەر يېپىچىلاردىن ياسالغان، تولىمۇ كۆركەم ۋە ئېسىل 12 قۇش تورۇكلاپ چۈشتى. بىراق، پەخرىدىن بۇلارغىمۇ پىسەنت قىلماستىن، يەنە بىر تەرەپكە بۇرۇلدى، بۇ تەرەپتىكى تامدا 30 قۇياش، 30 ئاينى كۆردى. قۇياش ۋە ئايلاردا بىر ـ بىرىدىن گۈزەل نازىنىن، دىلرەبالارنىڭ چېھرى نۇرلىنىپ تۇراتتى، ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۇنىڭغا قاراپ بىرخىل جىلۋە ـ ناز قىلاتتى.

پەخرىدىن بىرھازا ھاڭۇنقىپ قاراپ قالدى، ئۇلارنى ئېتىشقا كۆزى

قىيمىدى، بىراق ئاتمايمۇ ئامالى يوق ئىدى.

ــ مېنى كەچۈرۈڭلار، ــ دېدى ئۇ شۇنىڭلاپ، ــ تىلىسمىنى بويسۇندۇرۇش ئۈچۈن چىرايلىق يۈزلىرىڭلارنى ئايىپ ئولتۇرماسلىقىم كېرەك، ئەگەر تىلسىمدىكى سۈرەت بولمىغىنىڭلاردا.....

ئۇ گېپىنىڭ ئاخىرىنى يۇتۇۋەتتى - دە، ئوقيانى بەتلىدى، شۇ ھامان ئاي ۋە قۇياشلاردىن بىر جۈپىلا قېلىپ، قالغىنى غايىب بولدى. پەخرىدىن ئاتقان ئوق ئاينى تېشىپ ئۆتۈپ، قۇياشقا قادالدى. پەخرىدىننىڭ ئالدىغا 30 ئالتۇن لېگەن ۋە 30 كۈمۈش لېگەن داراڭلاپ چۈشتى.

پەخرىدىن ئەمدى يەنە بىر تامغا يۈزلەندى، تامدا بىر - بىرىدىن رەڭدار ۋە بىر - بىرىدىن كۆركەم 24 تال گۈل بار ئىدى. گۈللەرنىڭ ھەربىرىدە بىر كېپىنەك پەرىنىڭ گۈزەللىكى مۇجەسسەم ۋە ھۆسن - جامالى نامايان ئىدى.

پەخرىدىن بىرھازا ئۇلارغا قاراپ تۇرۇپ كەتتى، شۇ ھامان ئۈستىدىكى تۈگمەن تېشى يەنە گۈلدۈرلەپ تۆۋەنلەشكە باشلىدى.

پەخرىدىن چۆچۈپ بېشىنى سىلكىۋەتتى، شۇ ھامان 24 تال گۈلدىنمۇ بىرسىلا قېلىپ، قالغىنى غايىب بولدى. ئۇ بەتلەنگەن ئوقنى قويۇۋەتكەن ھامان، گۈل توزۇپ، ئۇنىڭ ئاياغ ئاستىغا گۈل بەرگلىرى ياقۇت، ياپراقلىرى كۈمۈش ۋە شېخى ئالتۇندىن ياسالغان 24 تال گۈل چۈشتى.

ئارقىدىنلا تۆت تام يېرىلىپ، يوچۇقلىرىنىڭ بىرىدىن سوغۇق، بىرىدىن ئىللىق، بىرىدىن قىزىق، بىرىدىن سالقىن شامال گۈرۈلدەپ چىقتى - دە، بىرلىشىپ ئۈستىدىكى تۈگمەن تېشىغا ئۇرۇلدى. تۈگمەن تېشى شىددەت بىلەن گۈلدۈرلەپ، چۆرگۈلەپ - چۆرگۈلەپ يۇقىرىلاپ چىقىپ كەتتى. ئارقىدىنلا ئىسسىق شامال شاتۇتى مەلىكىنى، سوغۇق شامال كۆك كۆزنى، ئىللىق شامال يېشىل كۆزنى، سالقىن شامال كېپىنەك پەرىنى ئۇچۇرۇپ چىققانچە ئۈستىگە ئېتىۋەتتى، ئاندىن پەخرىدىننىڭ ئاياغ ئاستىدىنمۇ بىر قۇيۇن پەيدا بولۇپ، ئۇنى ئۈستىگە ئۇچۇرۇپ كەتتى.

بىر چاغدا پەخرىدىننىڭ پۇتلىرى يەر يۈزىگە تەگدى، ھەممە يېرى غەلىتە تاشلار بىلەن قاپلانغان بىر جايغا چۈشكىننى بىلدى. نېرىدا بولسا ئەجدىھا شەكىللىك بىر غەلىتە تاش شاتۇتى مەلىكىنى چىشلىۋالغان، بىرى يېشىل كۆزنى قامالىۋالغان، بىرى كۆك كۆزنى تاپىنى ئاستىغا بېسىۋالغانىدى، كېپىنەك پەرى بولسا ھېچ يەردە كۆرۈنمەيتتى.

پەخرىدىن دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ، ئۇلارنى قۇتۇلدۇرۇۋالدى - دە:

— ئۇ قېنى؟ — دەپ سورىدى تەقەززالىق بىلەن.

— كەچۈرۈڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە مەيۈسلىنىپ، — ئۇنى قۇتقۇزۇشقا قۇربىمىز يەتمىدى، بىز چىقىشىمىزغا ئۇنى بىر قارا قۇش كېلىپ تۇتۇپ ئېلىپ كەتتى، قۇتقۇزايلى دېسەك قارا قۇشقا مىنىۋالغان يالماۋۇز ئىسكىلىت باشلىق ھاسسىنى شىلتىغانىدى، غەلىتە تاشلارغا جان كىرىپ بىزنى تۇتۇۋالدى، ئامالسىز قالدۇق.

— ئۇ ھازىر نېمە بوپ كەتكەندۇ، — دېدى پەخرىدىن ھەسرەت بىلەن ئۆز - ئۆزىگە گەپ قىلىۋاتقانىدەك، — ئۇنى قەپەستىن چىقارمىسام بوپتىكەن.....

— بىز راستلا ئامالسىز قالدۇق، — دېدى شاتۇتى مەلىكە يەنە، — بولمىسا.....

— سىلەرنى ئەيىبكە بۇيرۇغىلى بولمايدۇ، — دېدى پەخرىدىن مەيۈسقىنە، — بىراق ئۇنىڭ ئىز - دېرىكىنى بىلسەم بولاتتى.

— ئۇنى چوقۇم بىر سەۋەب بىلەن تۇتۇپ كەتتى، — دېدى يېشىل كۆز، — بەلكىم ئۇنى تۇتۇپ تۇرۇپ، سىزدىن بىرەر ئىشنى قىلىپ بېرىشنى تەلەپ قىلماقچى بولسا كېرەك، خاتىرجەم بولۇڭ خوجايىن، ئۇنىڭغا زىيان - زەخمەت يەتكۈزمەسلىكى مۇمكىن، ئەگەر زىيانكەشلىك قىلىش نىيىتى بولسا تىرىك تۇتۇپ كەتمەيتتى.

— شۇنداق - شۇنداق، — دېدى كۆك كۆزمۇ، — ئۇ ھېچنېمە بولمايدۇ، چوقۇم يېنىڭىزغا قايتىپ كېلىدۇ، بۇ يەردە دائىم ياۋۇزلار باشقىلارنى گۆرۈگە تۇتۇۋالىدىغان ئىشلار كۆرۈلۈپ تۇرىدۇ.

— ماڭايلى! — دېدى پەخىردىن ئاخىر كەيپسىزغىنا.

بىراق، شاتۇتى مەلىكىنىڭ شۇ تاپتا ئۇچقۇدەك ھالى قالمىغان، مۇشۇك خان قىزلارمۇ نېمە ئۈچۈندۇر بەك ھالسىزلىنىپ كەتكەنىدى. پەخىردىنگىمۇ ئۇچقۇر ۋېلىسپىتكە مىنىش خۇشياقمىدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پىيادە يۈرۈپ كەتتى.

ئۇلار شۇنداق مېڭىپ بىر چاغدا غەلىتە بىر بۇلاق يېنىغا كېلىپ قالدى. بۇلاق قارا تاش باغرىدىن قايناپ چىققان، سۈيى ئەينەكتەك سۈزۈك، ئەمما سۈيى بۇلاق كۆزىدىن يا تېشىپ كەتمەيتتى، ياكى تۆۋەنلەپ كەتمەيتتى.

بۇلاقنى كۆرۈپلا ھەممەيلەن ئىچىگە ئوت كەتكەندەك بىر ھالغا چۈشۈپ، ئۇسساپ چاڭقىغاندەك بولۇپ كېتىشتى.

— سۇ ئىچىۋالامدۇق خوجايىن، — سورىدى شاتۇتى مەلىكە توختاپ.

— قانداق بولار، — دېدى پەخىردىن تازا ئىشەنچ قىلالماي.

— ئۇسساپ ئاغزىم قۇرۇپ، لەۋلىرىم يېرىلىپ كېتەيلا دەپ قالدى، — دېدى يېشىل كۆز، — مېنىڭچىغۇ ئىچمەي ئۇسساپ ئۆلگىنىمزدىن، ئىچىپ باشقا كەلگەننى كۆرگىنىمز ياخشى ئىدى.

— شۇنداق، — دېدى كۆك كۆزمۇ، — لېكىن، ئاجايىپلا بىر ئىش، بىز ھېچقاچان ئۇسسۇزلۇق ئىچمەيمۇ چاڭقاپ قالماي، بىمالال يۈرۈۋېرەتتۇق، بۇ يەرگە كېلىپلا ئۇسساپ چاڭقاپ كەتكىنىمز نېمىسى.

— نېمە بولسا مەيلى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە تاقەت قىلالماي، — كەچۈرۈڭ خوجايىن، ئاۋۋال مەن ئىچىپ باقاي.

ئۇ شۇنداق دەپ بۇلاققا ئېگىشتى، شۇ ھامان بۇلاقتىن يوغان بىر قول چىقىپلا ئۇنى سىقىملاپ ئەكىرىپ كەتتى. ئۇنى قۇتقۇزۇۋېلىش ئۈچۈن ئاجايىپ چاققانلىق بىلەن ئېسىلئالغان كۆك كۆزمۇ بىللە كىرىپ كەتتى، يېشىل كۆزنى بولسا پەخىردىن تۇتۇۋالدى.

— توختا! — دېدى ئۇ، — بۇ بىر تىلسىم، سەن كىرمە. مەن كىرىپ تىلسىمنى بويسۇندۇراي، ئۇلارنى قۇتقۇزۇۋالسام ئەجەب ئەمەس.

ئۇ شۇنداق دەپلا بۇلاققا سەكردى، بۇلاق بويىدا يېشىل كۆز

يالغۇز قالدى، بىراق ئۇمۇ هايالسىزلا، «يالغۇز قالغاندىن، نېمە كۆرسەم ئۇلار بىلەن تەڭ كۆرگىنىم تۈزۈك» دېگىنىچە بۇلاققا ئۆزىنى ئاتتى.

شۇ هامان بۇلاق پورۇقلاپ قاينىاپ ـ تاشقىنلاپ، ئاخىر فونتان بولۇپ ئېتىلدى ـ دە، تۆتەيلەننىڭ هەممىسى سىرتقا چىقىپ قالدى.

ـ خۇداغا شۈكرى، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ـ هەرنېمە بولسا هەممىمىز ساق ـ سالامەت تۇرۇپتىمىز.

ـ شۇنداق، ـ دېدى كۆك كۆزمۇ سۆيۈنۈش بىلەن، ـ يەنە تېخى مەن هازىر پەقەتلا ئۇسسىغاندەك هېس قىلمايۋاتىمەن.

ـ بىلەمسىلەر، ـ دېدى پەخرىدىن، ـ بۇلاق ئاستىدا بىر لەۋهەنى كۆردۈم، بۇلاق «ساداقەت بۇلىقى» دەپ ئاتىلىدىكەن، دوستلارنىڭ بىر ـ بىرىگە بولغان ساداقىتىنى سىنايدىكەن. بۇ يەرگە كەلگەن هەمراهلاردىن بىرەرسى بۇلاققا چۈشۈپ كەتسە، باشقىلىرى ئۆزىنىلا ئويلاپ هەمراهلىرىنى ئويلىمىسا، هەممىسى شۇ يەردە تاشقا ئايلىنىپ قالىدىكەن. ئەگەر يېشىل كۆزمۇ بۇلاققا سەكرىمىگەن بولسا، هەممىمىز تاش هەيكەل بولۇپ بۇلاق ئاستىدا قالاركەنمىز.

ـ رەهمەت ساڭا، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە دەرهال يېشىل كۆزنى قۇچاقلاپ.

ـ كاتتا خىزمەت كۆرسەتتىڭ جۇمۇ، ـ دېدى كۆك كۆزمۇ.

ـ ئۇچۇرمىساڭچۇ، ـ دېدى يېشىل كۆز، ـ سىلەردىن ئايرىلىپ يالغۇز قالغىنىمدىن ئۆلگىنىم ياخشى ئەمەسمۇ؟

شۇنداق دەۋېتىپ ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئىككى تامچە ياش تۆكۈلدى، تامچىلار يەرگە چۈشۈپلا نۇرلۇق مەرۋايىتلارغا ئايلىنىپ قالدى.

ـ ۋاھ! ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ـ قارا، ئەجەب خىسلەتلىك بولۇپ كەتتىڭغۇ ئەمدى.

ـ مۇبارەك بولسۇن! ـ دېدى كۆك كۆزمۇ مەرۋايىتلارنى تېرىۋالغاچ چېقىشىپ، ـ ئەمدى سېنى پات ـ پات يىغلىتىپ تۇرساق بولغۇدەك جۇمۇ، كۆزۈڭ بايلىق خەزىنىسى بولۇپ قاپتۇ، تېزلا بىزنى بايلىققا كۆمۈۋەتكۈدەكسەن.

— براق، ئەمدى كۆپرەك ئېھتىيات قىل، — دېدى پەخرىدىنمۇ كۈلۈمسىرەپ، — يەنە بىرەر بەتنىيەت سېنى تۇتۇۋېلىپ، قەپەسكە سولاپ قويۇپ، مەرۋايىت ئۈچۈن كۈندە يىغلىتىپ يۈرمىسۇن يەنە.

— ئۇنداق بولماس، — دېدى يېشىل كۆز، — بۈگۈن يىغلىيالىغىنىمدىن ھەيرانمەن، بىز مۇشۇكلەر ئەزەلدىن يىغلاشنى بىلمەيتتۇق.

— بۇ دېگەن ھەقىقىي شادلىق يېشى، بەخت يېشى دېگىنە تېخى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

ئۈلار شۇنداق پاراڭلاشقاچ يولنى داۋام قىلدى، كېتىۋېتىپ:

— مەنمۇ شۇنداق بىر بۈلاققا يولۇقۇپ قېلىپ، ئۇنىڭغا سەكرەپ چۈشسەم، ئاندىن يىغلىيالايدىغان بولۇپ چىقسام، مېنىڭ كۆز ياشلىرىممۇ مەرۋايىت بولۇپ چۈشسە، نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى، — دېدى كۆك كۆز خورسىنىپ.

— مانا ساڭا، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

ئۈلار تۇيۇقسىزلا پەيدا بولغان ئېقىن بويىغا كېلىپ قالدى. ئېقىننىڭ قاق يېرىم بۆلۈكى ئوك تەرەپكە، يەنە بىر يېرىم بۆلۈكى سول تەرەپكە ئاقاتتى، بىر ئېقىن ئىچىدە يۆنىلىشى قارىمۇقارشى ئىككى تارام سۇ بار بولۇپ، كەڭلىكى كۈچىمەيلا ئاتلاپ ئۆتكۈدەك، لېكىن ئۇزۇنلۇقىدىن باش - ئايىغى كۆرۈنمەيتتى.

— بۇ ئېقىن غەلىتە بولسىمۇ كۈچىمەيلا ئاتلاپ ئۆتۈپ كەتكۈدەكمىز، چۈشۈپ كەتسەكمۇ بايىقىدەك خاسىيەتلىك بولۇپ چىقىش - چىقماسلىق نامەلۇم، — دېدى كۆك كۆز ئۈمىدسىزلىنىپ. ئۇ شۇنداق دەپ ئېقىننىڭ ئۇ تەرىپىگە سەكرىدى، لېكىن يەرگە چۈشمەستىن، ئېقىن ئۈستىدىكى ھاۋاغا سىڭىشىپ كەتكەندەكلا غايىب بولدى.

— كۆك كۆز! — توۋلىۋەتتى شاتۇتى مەلىكە بىلەن يېشىل كۆز تەڭلا يىغلامسىراپ.

— ئۇ تىلسىمغا چۈشۈپ كېتىپتۇ، — دېدى پەخرىدىن ئېقىنغا سىنچىلاپ قارىۋەتكەندىن كېيىن.

— ئۇنداقتا بىزمۇ چۈشەيلى! — دېدى شاتۇتى مەلىكە تاقەتسىزلىنىپ.

— هاجىتى يوق، — دېدى پەخىردىن، — ئۇنى ھازىرلا كۆرىمىز، ئۆزىمىزنى بېسىۋالايلى.

ئۇنىڭ سۆزى تۇگىشى هامان ئېقىندا رەڭگارەڭ نۇرغا چۆمۈلگەن كۆك كۆزمۇ پەيدا بولدى، بىراق ئۇنىڭ بېشى، كۆكرىكى، ئالدى پۇتلىرىلا ئەسلىي قىياپىتىدە بولۇپ، قالغان يېرىمى ئالتۇن گىرۋەكلىك ياقۇت قاسراقچىلار بىلەن قاپلانغان بېلىق تېنىگە ئايلىنىپ قالغانىدى.

— قاراڭلار، — دېدى ئۇ ئېقىندا پىلتىڭشىپ ئويناقلاپ، — ساھىبجامال مۇشۇك بېلىققا ئايلىنىپ قاپتىمەن، چىرايلىق بوپتىمەنمۇ؟

— سەن ئەسلىدىنلا چىرايلىق ئىدىڭ، — دېدى پەخىردىن كۈلۈپ كېتىپ.

— شۇنداقمۇ خوجايىن، — دېدى كۆك كۆز شادلىنىپ.

شۇنداق دەۋېتىپ ئۇنىڭ كۆزلىرىدىنمۇ بىرجۇپ تامچە ياش تۆكۈلدى ۋە ئېقىنغا چۈشۈپلا مەرۋايىتقا ئايلىنىپ، ئېقىن ئاستىغا چۆكتى.

— ۋاي خۇدايىم، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئۇ مۇشۇك بېلىققا ئايلىنىپ قالغان تۇرسا، ئەمدى بىز بىلەن قانداق ماڭار؟

— سەن مۇشۇ ئېقىندا قالماقچىمۇ؟ — سوردى يېشىل كۆز جىددىيلىشىپ، — پەقەت بولمىغاندا مەن يۈدۈپ ماڭسەمەن جۇمۇ.

— ياق! — دېدى كۆك كۆز، — ھەرگىز سىلەردىن ئايرىلمايمەن، — ئۇ شۇنداق دەپ بىرلا پىلتىڭلاپ قارشى قىرغاققا چۈشتى ھەم شۇ هامان ئەسلىگە كېلىپ قالدى.

پەخىردىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، ئېقىن ئۈستىدە كىچىككىنە بىر يايىسىمان ھەسەن ـ ھۈسەن كۆۋرۈك پەيدا بولۇپ قالدى.

— ئۆتەيلى! — دېدى ئۇ.

ھەممەيلەن ئۆتۈپ بولغاندا كۆۋرۈك غايىب بولدى، ئارقىدىنلا تىلسىم ئېقىنمۇ ئۆزىچىلا قۇرۇپ قالدى.

— ئەپسۇس، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — بايىقى ئېقىنغا چۈشۈپ بەك گۈزەللىشىپ كەتكەنىدىڭ قەدىرلىكىم.

— هازىر سەتلىشىپ قاپتىمەنمۇ مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى

كۆك كۆز ئۆز ئەپتىگە قاراپ.

— ئۇنداققۇ ئەمەس، — دېدى يېشىل كۆز، — بىراق بايىقى ئەپتىك يوق.

— شۇ چاغدىكى ھالىتىگە قاراپ مېنىڭمۇ ئېقىنغا چۈشۈپ باققۇم، ساھىبجامال شاتۇتى بېلىققا ئايلىنىپ باققۇم كەلگەنىدى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

— سىزگە تېخىمۇ ياخشى پۇرسەتلەر بوپ قالار، — دېدى كۆك كۆز، — ھازىرقى تۇرقىڭىزمۇ شۇنداق چىرايلىق، مەن بۇ قېتىم بىر قىممەتلىك نەرسىگە ئېرىشكىنىمنى بىلدىم.

— نېمىگە؟ — سورىدى يېشىل كۆز.

— ئېيتمايمەن، — دېدى كۆك كۆز كۈلۈپ.

— ئېيتمىغىنچۇ قېنى، قانداق قىلىمەنكىن، — دېدى يېشىل كۆز كۆك كۆزنى قوغلاپ، كۆك كۆز قاچتى، ئەمما تۇيۇقسىز بىر قارا ئەجدىھا پەيدا بولۇپ، ئۇلارنى دەم تارتىپ كەتتى، ئۇ ئاسماندىن چۈشتىمۇ ياكى يەردىن تېشىپ چىقتىمۇ بىلىپ بولمايتتى.

— تېز ئامال قىلىڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ھولۇقۇپ، — ئۇلارغا زىيان - زەخمەت يېتىپ قالمىسۇن.

— ھېچقىسى يوق، — دېدى پەخرىدىن، — ئۇلار ھازىرلا ئالدىمىزدا پەيدا بولىدۇ.

— راستتىنلا شۇنداق بولارمۇ؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئىشەنچسىزلىك بىلەن.

— غەم قىلما، مەن تىلسىملارنى بويسۇندۇرۇش ئەپسۇنلىرىنى ئۆزلەشتۈرگەن، شۇڭا تىلسىملارنى پەرقلەندۈرۈپلا قالماي، قايسى تىلسىمنى قانداق بويسۇندۇرۇشنىمۇ بىلىمەن. ھازىر دۇچ كەلگىنىمىز «قارا ئەجدىھا تىلسىمى»، بۇ تىلسىمغا چۈشۈپ قالغانلار ئاق كۆڭۈل بولسىلا قۇتۇلۇپ چىقىدۇ.

ئۇ شۇنداق دەۋاتقاندا ئەجدىھا قۇيرۇقىدىن بىر جۈپ قاپقارا مۈشۈك چىقىپ كەلدى، ئۇلارنىڭ مويلىرى قازان قارىسى سۈركەپ قويۇلغاندەكلا ئىدى.

— بىز تىنچ - ئامان يېنىپ چىقتۇق خوجايىن، — دېدى ئۇلار ئويناقشىپ.

بىراق، ئۇلار شۇنداق دەۋېتىپ بىر - بىرىگە قاراشتى - دە:

— ۋاي خۇدايىمەي، بۇ نېمە ئىش! — توۋلاپ كېتىشتى ئالاقزادە بولۇشۇپ.

— راستتىنلا سىلەر يېشىل كۆز، كۆك كۆزلەرمۇ؟ — سورىدى شاتۇتى مەلىكە كۆزلىرىگە ئىشەنمەي.

— ئەمىسە بىز كىم؟ — سورىدى ئۇلارمۇ قايتۇرۇپ.

— سىلەر شۇ يېشىل كۆز، كۆك كۆز ئوماقلىرىم، — دېدى پەخىرلىنىپ ئۇلارنى پەپىلەپ، — قايغۇرۇپ كەتمەڭلار، ئاق بولساڭلارمۇ، قارا بولساڭلارمۇ بىز ئۇچۇن بەربىر، پەقەت قەلبىڭلار ئاق بولسىلا بولغىنى.

— توغرا، خوجايىن توغرا ئېيتتى، — دېدى شاتۇتى مەلىكىمۇ دەرھال تەسەللى بېرىپ، — ئاق كۆڭۇل بولغىنىڭلار ئۇچۇن «قارا ئەجدىھا تىلسىمى»دىن تىنچ - ئامان چىقالىدىڭلار، رەڭگىڭلارنىڭ قانداق بولۇشىنىڭ كارى چاغلىق.

مۇشۇك خان قىزلار ئەمدى سەل تىنچلىنىپ، ئۇڭايسىز ھالەتتىن قۇتۇلغاندەك بولدى - دە، بىر - بىرىگە قاراپ تىللىرىنى چىقىرىپ قويۇشتى، ئاندىن شوخلۇقنى تاشلاپ، سالپايغان ھالدا يولغا مېڭىشتى.

— بۇ بىز شوخلۇق قىلىپ تېپىۋالغان بالا بولدى، — دېدى يېشىل كۆز، — مېنى كەچۇرگىن، سېنى قوغلىمىسام بوپتىكەن.

— ھېچقىسى يوق، — دېدى كۆك كۆزمۇ، — سەنمۇ رەنجىمە، قاچمىغان بولساڭ بۇ ئىشمۇ يۈز بەرمەستى.

ئۇلار شۇنداق دېيىشىپ بىر - بىرىگە كۆڭۇل قويۇۋاتقاندا، بىردىنلا ۋۇجۇدىدىن لاپپىدە قىلىپلا بىر قارا تۇتەك - تۇمان كۆتۇرۇلۇپ كېتىپ، ئۇلارنىڭ قاردەك ئاق ۋە تاۋاردەك پارقىراق رەڭگى- رۇخسارى ئەسلىگە كەلدى، بەلكى بۇرۇنقىدىنمۇ گۈزەللىشىپ، نۇرلىنىپ كەتتى.

— خۇداغا شۈكرى، — دېيىشتى ئۇلار خۇشاللىقىدىن ئويناق-

ـشپ، ــ ئەسلىمىزگە كەلدۇق.
ــ تېخىمۇ گۈزەللىشپ كەتتىگلار تېخى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ھەسەت قىلىۋاتقاندەك دىمىقىنى قېقىپ.
ئۇلار شۇنداق كېتىۋاتقاندا يەنە بىر پالاكەتكە ئۇچرىدى. بۇ قېتىم سەل ئالدىغا ئۆتۈپ كەتكەن شاتۇتى مەلىكىنى ئالدىدىكى كامىردىن چوڭ بىر يىلان چىقىپ يۇتۇپ كەتكەنىدى.
مۇشۇك خان قىزلار:
ــ ۋاي مەلىكە، ــ دەپلا قېلىشتى. ھادىسە چاقماقتەك تېز يۈز بەرگەچكە، ئۇلار قۇتۇلدۇرۇشقا ئۇلگۈرەلمەي تېپىرلاپ قېلىشتى. يىلان بولسا كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە كامىرىغا كىرىپ كەتكەنىدى.
ــ قانداق قىلىمىز خوجايىن؟ ــ دېدى ئۇلار بەخىرامان كېتىۋاتقان پەخرىدىنگە تەلمۈرۈپ، ــ شاتۇتى مەلىكىنى قۇتۇلدۇرۇۋالساق بولاتتى.
ــ ھېچقىسى يوق، ــ دېدى پەخرىدىن كۈلۈپ، ــ ئۇمۇ ھېلىلا ئالدىمىزغا چىقىدۇ.
دېگەندەك نەچچە قەدەم ماڭمايلا يەنە بىر كامىردىن شاتۇتى مەلىكە ئۇچۇپ چىقتى، بىراق بېشىدىكى ئالتۇن تاجسى يوق ئىدى.
ــ ئامانمۇ سىز مەلىكە ئالىيلىرى، ــ دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار دەرھال ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ.
ــ ئەمدى مەن مەلىكە ئەمەس، ــ دېدى ئۇ مەيۈسلىنىپ، ــ تاجدىن ئايرىلىپ قالغىنىمنى كۆرمىدىڭلارمۇ؟
ــ ھېچقىسى يوق، ــ دېدى مۇشۇك خان قىزلار، ــ سىز مەڭگۈ بىزنىڭ قەلبىمىزدە مەلىكە، تاجڭىزنىڭ بولۇش - بولماسلىقى بىز ئۈچۈن بەربىر.
ــ راستتىنلا شۇنداق ئويلامسىلەر؟ ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ ئىشەنمىگەندەك.
ــ راست! ــ دېدى يېشىل كۆز، ــ بىز سىزنى يەنىلا ھۆرمەتلەيمىز، يالغان گەپ قىلساق بەتبەشىرىگە ئايلىنىپ قالىدىغىنىمىزنى بىلىسىزغۇ؟

ــ سىزگە بولغان ھۆرمىتىمىز ئالتۇن تاجڭىز بولغانلىقى ئۈچۈنلا ئەمەس، ئەڭ مۇھىمى ئوبدانلىقىڭىزدىن، ــ دېدى كۆڭۈل كۆزىمۇ تولۇقلاپ.

ــ ئەمدى مېنى «مەلىكە ئالىيلىرى» دېمەڭلەر، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ.

ــ ياق! ــ دېدى مۇشۇك خان قىزلار، ــ بىز سىزنى شۇنداق ئاتاپ كۆنۈپ قالدۇق، يەنىلا.....

شاتۇتى مەلىكە ئەمدى كۆز چاناقلىرىدا لىغىرلاۋاتقان ياشلىرىنى توختىتالمايلا قالدى، تۆكۈلگەن ياشلىرى بولسا يەرگە كۆڭ ئالماس بولۇپ چۈشتى.

ــ قاراڭ! ــ دېدى كۆڭ كۆز خۇشاللىق بىلەن، ــ كۆز يېشىڭىز يەرگە ئالماس بولۇپ چۈشتى، تېخى مېنىڭ كۆزلىرىمنىڭ رەڭگىدىكى ئالماس دەڭە.

ــ شۇنداق، ــ تەستىقلىدى يېشىل كۆز ئالماسلارنى تېرىۋېتىپ، ــ بۇ يەنىلا مەرتۇنگىزنىڭ ئۈستۈنلۈكىنى، نەسەبىگىزنىڭ ئېسىللىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ــ قويۇڭلار ئۇنداق گەپلەرنى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە تىنچلىنىپ، ــ بۇ دېگەن مىننەتدارلىق يېشى، مەن تاجسىز قالغاندىمۇ يەنىلا بۇرۇنقىدەك ھۆرمىتىمنى قىلىپ، كۆڭلۈمنى ياسىغىنىڭلار ئۈچۈن مىننەتدار بولۇپ تۆكۈلگەن ياش.

ــ بىز سىزنى راستىنلا چىن دىلىمىزدىن ھۆرمەتلەيمىز، ــ دېدى مۇشۇك خان قىزلار.

ــ بايا يىلان قارنىدا نۇرغۇن شاتۇتىلارنى كۆردۇم، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ ئۇنىڭ قارنى بىر ئېرەمباغ ئىكەن، باغدا شاخلىرى نەچچە كۈنلۈك يەرگە غۇلاچ يايغان، غولى ئالتۇن، يوپۇرماقلىرى كۈمۈشتىن بولغان، رەڭگارەڭ گۈللەر پورەكلەپ ئېچىلىپ تۇرغان بىر چوڭ دەرەخ بار ئىكەن، بۇ دەرەخ شاتۇتىلارنىڭ ماكانى ئىكەن، ئۇلار مېنى ئېپقالماقچى، ئالماس بىلەن بېزەلگەن شاھلىق تاجسىنى كىيدۈرمەكچى بولۇشتى، ئەگەر شۇ تاجنى كىيسەملا شاتۇتىلارنىڭ،

بەلکی هەممە ئۇچار قاناتلارنىڭ پادىشاھى بولۇپ قالىدىكەنمەن ھەم شۇ يەردە تىنچ - خاتىرجەم ياشايدىكەنمەن.

— بىراق، سەن بىزنى تاللىدىڭ، — دېدى پەخىرىدىن كۈلۈمسىرەپ، — شۇ سەۋەبلىك بۇرۇنقى مەلىكىلىك تاجىڭدىنمۇ قۇرۇق قالدىڭ.

— ھەئە، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئوڭايسىزلىنىپ، — ماقۇل بولمىغاندىم، تاسلا قالدى ئۇلار ئاچچىقىدا پەي قاناتلىرىمنىمۇ قوشۇپ يۇلۇۋالغىلى، ئاران تەستە قېچىپ چىقتىم، مەن سىلەرنى ھېچ نەرسىگە تەڭ قىلمايدىغان تۇرسام، ئۇ يەردە قالاتتىممۇ.

شۇ ھامان ئۇنىڭ بېشىدا چولپان يۇلتۇزدەك ئالماس، قىزىلگۈل غۇنچىسىدەك ياقۇت ۋە يېشىل يوپۇرماقتەك زۇمرەتلەر بىلەن بېزەلگەن ئالتۇن تاج پەيدا بولۇپ قالدى.

— مۇبارەك بولسۇن! — دېدى مۇشۇك خان قىزلار بىر ئېغىزدىن.

— بىرگە بولسۇن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە سۆيۈنۈپ.

ئەمدى ئۇلار يولنى كۈلكە - چاقچاق بىلەن كۆڭۈللۈك داۋام قىلدى، بىراق ئۇزاققا بارمايلا ئۇلارنىڭ ئالدىنى بىر چوڭ ھاك توسۇۋالدى، ھاكنىڭ ئاستى كۆز يەتكۈسىز ئىدى ھەم ئاستىدا نېمىلەر بارلىقىنى بىلىپ بولمايتتى، ۋەھىمىلىك ئاۋازلار ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

— ئېھتىيات قىلايلى! — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — بىرەرىمىز چۈشۈپ كېتىپ يۇرمەيلى يەنە.

— ھاجىتى يوق، — دېدى پەخىرىدىن، — بۇ قورقۇنچاقلارغىلا ھازىرلانغان توسۇق، خىيالىي مەنزىرە ئىكەن، مېڭىۋېرەيلى.

ئۇ شۇنداق دەپ ھاكنىغا قورقماستىن قەدەم تاشلىدى، شۇ ھامان ھاك غايىب بولدى.

ئەمدى ئۇلار يولدا گاھ ئوت بەلبېغى، گاھ ئۆركەشلەپ، داۋالغۇپ، شاۋقۇنلاپ ئېقىۋاتقان دەريا، گاھ ئاستىدا جەسەتلەر سوزۇلۇپ ياتقان ۋە قورقۇنچلۇق سۇ مەخلۇقلىرى، زەھەرلىك سۇ ئوتلىرى مىدىرلاپ يۇرگەن، سۇيى سۇزۇك سازلىقلارغا دۇچ كەلدى، يەنە باشقا نۇرغۇن - نۇرغۇن توسۇقلارمۇ يولۇقتى، بىراق ھەممىسىدىن

بىمالال مېڭىپ ئۆتۈپ كەتتى، ھەممىسى راستتىنلا قورقۇنچاقلارغا ھازىرلانغان خىيالىي مەنزىرىلا ئىدى، خالاس.

— ئەگەر مۇشۇنداق توسالغۇلارلا بولۇپ، باشقا ئىش يۈز بەرمىسە تولىمۇ ياخشى بولاتتى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

— ئېھتىيات قىلايلى! — دېدى پەخرىدىن ئەمدى جىددىيلىشىپ، — شۇ تاپتا دۇچ كېلىدىغىنىمىز خىيالىي مەنزىرە ئەمەستەك قىلىدۇ.

ئۇ شۇنداق دەۋاتقاندا ئۇلارنىڭ ئالدىدا گاھىلىرى قويدەك يوغان چاشقانلارنى ۋە گاھىلىرى تىمساھلارنى ئات قىلىپ مىنىۋالغان كىچىك يالماۋۇزلار پەيدا بولدى.

— بۇلارغا بىز تاقابىل تۇرايلى خوجايىن، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار جەڭگە تەييارلىنىپ.

— ياق! — دېدى پەخرىدىن، — ئۇلار ئاجىز كۆرۈنگىنى بىلەن ئەڭ ۋەھشىي يالماۋۇزلاردەك قىلىدۇ، پەقەت كۆزىمىزنى باغلاش ئۇچۇن ئاجىز - كىچىك قىياپەتكە كىرىۋالغان گەپ، سىلەر نېرى تۇرۇڭلار.

ئۇ شۇنداق دەپ سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، شۇ ھامان ھېلىقىلاردىن بىر تۇتەك - تۇمان كۆتۈرۈلۈپ، ئورنىدا تاغدەك يوغان ۋە غەلىتە يىرتقۇچلارغا مىنگەن، ئەپتى - ئەگگىزى تولىمۇ قورقۇنچلۇق بىر توپ يالماۋۇز پەيدا بولدى.

— تەۋەلىكىمىزگە كېلىشكە پېتىنغان قايسىڭ؟ — دەپ توۋلىدى ئۇلارنىڭ كاتتىسى، — ئەجەب يۇرىكىڭ يوغانكەنە.

پەخرىدىن جاۋاب ئورنىدا سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى، شۇ ھامان ۋىگىلدىغان ئاۋاز ئاڭلىنىپ، يالماۋۇزلار مىنىۋالغان تولىمۇ قورقۇنچلۇق گىگانت مەخلۇقلار ئۇلارنى ئۇستىدىن ئۆگۈتۈرۈپ تاشلاپ قېچىپ كېتىشتى.

غەزەپلەنگەن يالماۋۇزلار قىيقاس - چۇقان كۆتۈرۈشۈپ، قوللىرىدىكى جادۇگەرلىك ھاسىلىرىنى پەخرىدىنگە قارىتىپ شىلتىدى. پەخرىدىنمۇ ئۇلارغا سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، شۇ ھامان ئالماس يۇلتۇزدىن بىر تال خاسىيەتلىك ئۇزۇك چىقىپ، ئۇنىڭ سول

قولىنىڭ نامسىز بارمىقىغا سېلىندى.

يالماۋۇزلارنىڭ سېھىرگەرلىك ھاسىلىرىدىن چاقنىغان نۇر خاسىيەتلىك ئۇزۇكتىن چاقنىغان نۇرغا ئورۇلۇپلا غايىب بولدى.

ــ ئۇنىڭدا خاسىيەتلىك ئۇزۇك بارمىكەن، ــ دېدى يالماۋۇزلارنىڭ كاتتىسى ھەمراھلىرىغا، ــ تېز كېتەيلى، ئۇنىڭغا بىزنىڭ سېھىرجادۇلىرىمىز كار قىلمىغۇدەك.

بىراق، ئۇلار كەينىگە يانغۇچە پەخىرىدىنىڭ سېھىرگەرلىك تايىقىدىن ۋاللىدە نۇر چاقنىدى ـ دە، ھەممىسى قۇرت ـ قوڭغۇزلارغا ئايلىنىپ قالدى.

ئەمدى ئۇلارنىڭ يولىدا توسالغۇ قالمىدى، لېكىن ئىككى پۇتىغا تايىنىپ ماڭغاندىكى بۇ سەپەر ئانچە ئاۋۇمىدى.

ــ ئامال قىلىڭ خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ بۇنداق يۇرۇپ مەنزىلىمىزگە بۇ ئۆمرىمىزدە يېتەلمەيمىز.

پەخىرىدىن دەرھال سېھىرگەرلىك ھاسىسىنى شىلتىغاندى، ئۇنىڭ ئالدىدا خاسىيەتلىك چىراغ پەيدا بولۇپ، ئۇنىڭ ئىچىدىن چوڭ بىر دۇمە چىقىپ:

ــ خىزمىتىڭىزگە تەييارمەن خوجايىن، ــ دېدى ھاۋا گۈلدۇرلىگەندەك ھەيۋەتلىك بىر ئاۋازدا.

ــ بىزنى تېزرەك مەنزىلگە يەتكۈزگىن! ــ دېدى پەخىرىدىن.

دۇمە دەرھال بىر تال مويىنى يۇلۇۋالدى ـ دە، سۇپكۆچلەپ يەرگە تاشلىغاندى، شۇ ھامان يەر يۇزىدە گۈل ـ نەقىشلىرى تولىمۇ كۆركەم ۋە ئۆزگىچە ھاۋا رەڭ گىلەم پەيدا بولدى.

ــ مەرھەمەت قىلىڭ خوجايىن، ــ دېدى ـ دە، ئۆزى خاسىيەتلىك چىراغقا كىرىپ كەتتى، خاسىيەتلىك چىراغ غايىب بولدى.

تۆتەيلەن ھاۋا رەڭ گىلەمگە چىقىپ، بىمالال پېتىشىپ ئولتۇردى، ھاۋا رەڭ گىلەم يەر يۇزىدىن سىلىققىنە كۆتۈرۈلۈپ ئۇچۇپ كەتتى.....

گۈلستانى ئىرەمگە يەتكۈچە

— بىزنى نەگە ئاپىرىسلەر؟ — دېدى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا بىر ئاق كېپىنەك قىزنىڭ سىيماسى پەيدا بولۇپ، — بىز قەپەستە بەكلا بۇرۇقتۇرما بولۇپ كەتتۇق، بۇنداق تۇرۇۋەرسەك ئۇزاققا بارمايلا ھەممىمىز ئۆلۈپ كېتىمىز.

— كەچۈرگىن، — دېدى پەخىرىدىن مۇلايىملىق بىلەن، — بۇ تەرىپىنى ئويلىماپتىمەن، بىراق سىلەرنى بىخەتەر جايغا يەتكۈزۈپ قويسام دەيمەن، شۇ تاپتا سىلەر ئۇچۇن بىخەتەر جاينىڭ قەيەردىلىكىنى بىلەلمىدىم.

— گۈلستانى ئىرەمگە، — دېدى كېپىنەك قىز، — بىزنى شۇ يەرگە ئاپىرىپ قويۇڭ، پەقەت شۇ يەرلا ھازىرچە بىخەتەر.

ئۇ شۇنداق دەپ قولىدىكى ئاق تاياقچىنى شىلتىغاندى، تاياقچە ئۇچىدىن قار گۈلدەك بىر يۇلتۇز پەيدا بولۇپ، بىر تەرەپكە ئۇچۇپ كەتتى، كېپىنەك قىزنىڭ سىيماسى غايىب بولدى.

ھاۋا رەڭ گىلەم دەرھال كىچىك يۇلتۇزغا ئەگىشىپ ئۇچتى، ئۇلار ئۇچۇپ كېتىۋاتقاندا، تاغدەك يوغان بىر مەخلۇق چىقىپ يولنى توسۇۋالدى. بىراق، پەخىرىدىننىڭ سېھرىگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇر ئۇنى تاشقا ئايلاندۇرۇپلا قالماي، بەلكى ئۇنىڭ غاردەك ئاغزىنى تېشىپ ئۆتۈپ كەتتى، ئۇچار گىلەم نۇر پەيدا قىلغان شۇ تونىلدىن ئۆتۈپ كەتتى.

شۇنداق كېتىۋاتقاندا تۇيۇقسىز ئاسماندا قاش - كىرپىك، چاچ -

ساقاللرى ۋە تېنىدىكى ھەربىر تال مويىغىچە كۆل رەڭلىك بىر يالماۋۇزنىڭ يېرىم گەۋدىسى پەيدا بولۇپ، شۇنداق دېدى:

— سېنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويماي يىگىت، يالماۋۇز شاھ ئۈچ ئايدىن كېيىن ئەسلىگە كېلىدۇ، ئۇ ئەسلىگە كەلگەن كۈنى سىرلىق ئالەمدە ھېچكىم ئۇنى يوقىتالمايدۇ، ھەتتا سەنمۇ شۇنىڭ ئىچىدە، سەن ھازىرغىچە بىر ئاي ۋاقتىڭنى ئىسراپ قىلىۋەتتىڭ، بىراق مەنزىلىڭ تېخى نەچچە ئايلىق مۇساپە يىراقلىقتا، ئارتۇق ئىشلارغا ئاۋارە بولۇپ ۋاقتىڭنى ئىسراپ قىلما، ئوڭ تەرەپكە ماڭ، ئوڭغا..... — ئۇ شۇنداق دەپلا ئاستا ـ ئاستا تۈتەككە ئايلىنىپ غايىب بولدى. ئۈچار گىلەم مۇئەللەقتە چىپچىدە توختاپ قالدى، ئۇ بۇيرۇق كۈتۈۋاتقاندەكلا ئىدى.

— ھېلىقى جانىۋارلارنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىگە قاراپ تۇرساق بولماس، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — لېكىن.....

— شۇنداق خوجايىن، — دېدى مۇشۇك خان قىزلارمۇ، — بىچارىلەرگە بەك ئۇۋال بولىدۇ.

— بىز يالماۋۇز شاھنى يوقىتىشقا دەخلى يەتمەسلىك ئۈچۈن قۇربان بولۇشقا رازى، — دېدى شۇ چاغ يەنە بىر كېپىنەك قىزنىڭ سىيماسى غىل ـ پاللا پەيدا بولۇپ.

— گۈلىستانى ئېرەمگە، — دېدى پەخىرىدىن قەتئىيلىك بىلەن.

ئۈچار گىلەم دەرھال بۇرۇنقى يۆنىلىشىدە ئۇچۇپ كەتتى. ئۇلارنىڭ كەينىدىن:

— ئوڭغا بۇرۇلۇڭلار، ئوڭغا!..... — دېگەن ۋەھىمىلىك ئاۋاز ئاڭلاندى، لېكىن ئۇلار پەرۋا قىلمىدى.

شۇ ھامان شىددەتلىك قارا بوران چىقىپ، ئۈچار گىلەمنى غازاڭدەك ئۇچۇرۇپ، پىرقىرىتىپ ئوڭ تەرەپكە قايدۇرۇۋەتتى. بىراق، پەخىرىدىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالغاندى، بوران سالقىن شامالغا ئايلىنىپ، تېزلا توختاپ قالدى. ئۈچار گىلەم بۇرۇنقىدىنمۇ تېز سۈرئەتتە ئەسلىدىكى يۆنىلىشىدە ئۇچۇپ كەتتى ھەم بارغانسېرى سۈرئىتىنى تېزلەتتى.

ـ هاماقەت! ـ دېدى كۆل رەڭ يالماۋۇزنىڭ سيماسى يەنە پەيدا بولۇپ ئۈمىدسىزلىك بىلەن، ـ ئۇلارنى ماڭا تاپشۇر! بولمىسا گۈلستانى ئېرەمگە مەن يەتكۈزۈپ قويماي.

ـ ياق! ـ دېدى پەخرىدىن، ـ سەن يالماۋۇزغا ئىشىنىپ بولمايدۇ.

ـ دۈشمىنىڭنىڭ دۈشمىنى دوستۇڭ ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭ كېرەك ئىدى. بىراق، سەن بەك گۆدەككەنسەن، بۇنى چۈشەنمەيسەن، بۇنىڭ ئۈچۈن چوقۇم پۈشايمان قىپ قالىسەن، بەدەل تۆلەيسەن! ـ دېدى يالماۋۇز، ئاندىن ئۇ ئاستا ـ ئاستا كىچىكلەپ غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئېرەن قىلمىدى، ئۇلار قانچىلىك ۋاقىت ئۇچتى، قانچىلىك مۇساپە باستى نامەلۇم، بىر ۋاقىتتا ئاسمىنى قۇياشسىزمۇ يوپيورۇق ۋە بۇلۇت ـ تۇمانلاردىن خالىي بىر جايغا يەتتى، بىراق يولنى ئەمدى بويى ئاسماننى تىرەپ تۇرغان تۈۋرۈكتەك ئېگىز بىر ھەيكەل توستى. ھەيكەلنىڭ بىر قولىدا غايەت يوغان گۈرزە، بىر قولىدا ئېگىز كۆتۈرۈۋالغان يوغان بىر لېگەن بار ئىدى.

ـ سىلەر نېمە قىلماقچى؟ ـ ھەيۋەتلىك ئاۋاز كەلدى ھەيكەلدىن.

ـ كىچىك جانىۋارلارنى گۈلستانى ئېرەمگە يەتكۈزۈپ قويماقچى، ـ دېدى پەخرىدىن ياكىراق ئاۋازدا جاۋاب قايتۇرۇپ.

ـ يامانلارغا يول يوق، ياخشىلارغا يول ئوچۇق! ـ دەپ گۈركىرىدى ھەيكەل يەنە.

شۇ ھامان بىر ئۇچى لېگەنگە، بىر ئۇچى زېمىنغا تۇتىشىدىغان بىر ھەسەن ـ ھۈسەن يول پەيدا بولدى، ئۇچار گىلەم شۇ يولنى بويلاپ ئۇچۇپ كەتتى ۋە تېزلا لېگەن ئۈستىگە چىقىپ توختىدى.

لېگەن ئۈستىدە بىر شارسىمان سەييارە مۇئەللەقتە ئاستاغىنە پىرقىراپ تۇراتتى، ئۇنىڭ كۆرۈنۈشى خۇددى ئالەم بوشلۇقىدىن تۇرۇپ قارىغاندەكى يەر شارىغا ئوخشايتتى.

ـ مەرھەمەت! ـ دېگەن ئاۋاز بىلەن تەڭ ئۇچار گىلەم ھېلىقى سەييارە ئاسمىنىدەكى بۇلۇت ـ تۇمانلارنى يېرىپ ئۆتۈپ ئىچىگە كىردى.

بۇ يەر ئىسمى جىسمىغا لايىق گۈلىستانى ئېرەم ئىدى. بۇ يەردە پەخرىدىن سىرلىق قەلئەگە بارغۇچە كۆرگىنىدىنمۇ كۆپ گۈللەرنى كۆردى، ھەتتا ئۆمۈچۈك توربەدەك ھەر تەرەپكە تۇتاشقان تارام - تارام كىچىك ئېقىنلاردىكى كىچىك ئارياللارمۇ ئۆزلىرىدىكى ھەمە جانىۋارلار، مەۋجۇداتلار بىلەن بىللىلا بۇ يەرگە كۆچۈپ كەلگەندەكلا ئىدى، بىراق بۇ يەر سىرلىق ئالەمنىڭ ئۆزىدەك كەڭرى ئەمەس، بەلكى سىرلىق ئالەمنى بىر دېگىزغا ئوخشاتساق، ئۇ شۇ دېگىزدىكى بىر ئارالدەكلا ئىدى. ھەرقانداق كىشىگە بەكمۇ يېقىملىق تۇيغۇ بېرەتتى. ئاسمىنىدىكى قۇياشمۇ نۇرسىز، بەلكى لەيلەپ قالغان ئاق شاردەكلا كۆرۈنەتتى. ھىلال ئاي بولسا ئۆزلۈكىدىن تەۋرىنىپ تۇرىدىغان، ئالتۇن-كۈمۈشتىن ياسىلىپ، گۆھەرلەر بىلەن زىننەتلەنگەن بۆشۈكتە ئىسقىرتقاندەك خورەك تارتىپ ئۇخلاۋاتاتتى.

پەخرىدىن بۇ يەردە يەنە سىرلىق قەلئەدە ئۇچراتقان سېھرگەر جانىۋارلارنىمۇ كۆردى. بۇلاردىن بىرلىرى ئىلەڭگۈچ ئۇچسا، بىرلىرى تەپكۈچ تېپىۋاتاتتى، بىرلىرى ياغاچ ئاتقا مىنىپ ئويناسا، بىرلىرى تەخسە پىرقىرىتىۋاتاتتى. ئەيتاۋۇر ھەممىسى بىرەر ئويۇن بىلەن مەشغۇل ئىدى، لېكىن كەيپىياتى بەك سۈس ۋە جانسىز، گويا ئۇ ئويۇن خۇشياقمايۋاتقاندەكلا، ھەممىسىنىڭ چېھرىدە غەم - قايغۇ، تولىمۇ روھسىز كۆرۈنەتتى، بىرەرسىمۇ بىر ئېغىز گەپ قىلمايتتى، ھەتتا تىنماي بىرنېمىلەرنى دېيىشىپ تۇرىدىغان زۇۋانداراز گۈللەرمۇ ئۇشتۇمتۇت تەگكەندەك سولىشىپ، جىمىپلا قالغانىدى.

— نېمە ئىش بولدى؟ — سورىدى پەخرىدىن ئۆزىگە يېقىنلا يەردىكى كىتاب قولتۇقلىۋالغان قىزىل خورازدىن.

— ئاق مېكىيانچىقمىنىڭ يېنىغا كېتىدىغان بولدۇم، — دېدى قىزىل خوراز مەيۈسلۈك بىلەن، — ئۇنىڭ مەن ئەسلەپ تۇراتتىم، لېكىن ئەمدى ماڭا كەلگەندە ئەسلەپ تۇرىدىغان ھېچكىم قالمايدۇ.

ئۇ شۇنداق دەپ كىتاب ئارىسىدىن بىر قول ياغلىقنى ئېلىپ كۆزلىرىنى سۈرتتى، ئەمما ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ياش چىققانىدەك ئەمەس ئىدى.

— نېمىشقا؟ — سورىدى پەخرىدىن يەنە كوچىلاپ.
— تېخى بىلمىدىڭمۇ؟ — دېدى قىزىل خوراز يىغلامسىراپ، — يالماۋۇزلار قۇتراپ چىقىشتى، سىرلىق قەلئەمۇ گۈمران بولدى، سېھىرگەر ئۇستازىڭ تېخى دېرىكى يوق، بەلكىم سېھرىي كۈچ - قۇدرىتىدىن ئايرىلىپ قېلىپ، بەندىكە چۈشۈپ قالغان ياكى باقىي ئالەمگە رېھلەت قىلغان بولسا كېرەك. ئەگەر بار بولسا ھەم سېھرىي كۈچ - قۇدرىتىدىن ئايرىلىپ قالمىغانلا بولسا، يالماۋۇزلار قۇتراپ چىقىپ ئەسكىلىك قىلالمايتتى. بۇ يەر بىزنىڭ ئاخىرقى پاناھگاھىمىز ئىدى، بىراق قوغدىنغۇچىمىز قانچىلىك بەرداشلىق بېرەلەيدۇ، بۇنىسى نامەلۇم، توغرىسى ئۇنىڭدا ئىشەنچ يوق، ئەگەر ئۇمۇ تۇڭەشسە ھەممىز يالماۋۇزلارنىڭ غىزاسىغا ئايلىنىپ كېتىمىز، نۇرغۇن ياخشىلارنى ئۇلار قارنىغا دەپنە قىلىپ بولدى، يەنە.....
— بەلكىم ئۇنداق ئاقىۋەتكىمۇ قالماسسەن، — دېدى پەخرىدىن تەسەللى بېرىپ، — ئۈمىدۋار بولغىن.
ئاندىن ئۇ خاسىيەتلىك چىراغ ئەپسۇنىنى ئوقۇشى ھامان خاسىيەتلىك چىراغ پەيدا بولۇپ، ئىچىدىن چوڭ دۇڭە چىقىپ كەلدى.
— قەپەسنى بەر، — دېدى پەخرىدىن.
دۇڭە ئالىقىنىنى ئېچىپ قەپەسنى پەيدا قىلدى. پەخرىدىن سېھرىگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، قەپەسنىڭ ئىشكى ئېچىلىپ، ئىچىدىكى جانىۋارلارنىڭ ھەممىسى چىقىپ كەلدى.
— خۇداغا شۈكرى، — دېدى ئاردىن ئاق كېپىنەك قىز چوڭ - چوڭ نەپەس ئېلىپ، — ھەرنېمە بولسا ساق - سالامەت بېتىپ كەپتۇق.
ئاندىن قەپەستىن چىققانلارنىڭ ھەممىسى:
— رەھمەت - رەھمەت! — دېيىشكىنىچە تاراپ كېتىشتى. بەزىلىرى سۇغا، بەزىلىرى گۈللەر ئارىسىغا كىرىپ كېتىشتى، بەزىلىرى ئۇچۇپ كەتتى.
— مەلىكىمىزنى قۇتقۇزۇۋېلىڭ، — دېدى ئاق كېپىنەك قىز پەخرىدىننىڭ ئالدىغا ئۇچۇپ كېلىپ.

— مەلىكەڭ كىم، ئۇنىڭغا نېمە بولدى، — سوربدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىراپ، — ئۇنىڭمۇ ئالماس كۆزلۈك تاجسى بارمىدى؟

— ئۇ ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى، — دېدى ئاق كېپىنەك قىز، — ئۇ بۇ يەردە يوق بولغانىكەن، چوقۇم يالماۋۇزلارنىڭ چاڭگىلىغا چۈشۈپ قالغان بولىدۇ، ئۇ تۇغۇلۇشىدىنلا كېپىنەكلەرنىڭ مەلىكسى ئىدى، بىراق ئۇنىڭ تاجسى يوق.

— خاتىرجەم بول، — دېدى پەخرىدىن قەتئىيلىك بىلەن، — ئۇنى چوقۇم قۇتقۇزىمەن.

— بىراق، ئۇنى كۆرەلمەسسەنمىكىن قەدىرلىكسم، — دېدى قىزىل خوراز ئاق كېپىنەك قىزغا، ئۇنىڭ ئاۋازى بوغۇلۇپ قالغانىدى.

— نېمىشقا ئۇنداق دەيسەن شۇم ئېغىز؟! — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىقلىنىپ، — بىزنىڭ خوجايىن قۇتقۇزىمەن دېگەندىكىن چوقۇم قۇتقۇزىدۇ.

— بەلكىم شۇنداق بولار، — دېدى قىزىل خوراز، — لېكىن ئۇنىڭغىچە ئۇ كېپىنەك پەرى ھايات بولماسلىقى مۇمكىن.

— نېمىشقا ھايات بولمىغۇدەك، — دېدى پەخرىدىن، — بۇ يەر ئۇنىڭ ئۆچۈن بىخەتەر ئەمەسمۇ؟

— بىخەتەرلىكىدە ھازىرچە گەپ يوق، — دېدى ئىلەڭگۈچ ئۇچۇۋاتقان ئاق توشقان سۆزگە قوشۇق سېلىپ، — بىراق يالماۋۇز - يىرتقۇچلار قۇتراپ چىقىپ نۇرغۇن قووۇم - قېرىندىاش، دوستلىرىمىزنى يەپ كەتكەن، گۈزەل - ئازادە ماكانلىرىمىزنى خاراب قىلىۋەتكەن بولغاچقا، ھەممىمىزنى غەم - قايغۇ كېسىلى چىرمىۋالدى، بۇ كېسەل نەچچە كۈن ئۆتمەيلا بۇ كېپىنەك پەرى ۋە يېڭىدىن كەلگەنلەرگىمۇ يۇقىدۇ، ئاندىن يەنە باشتا يۇققانلار باشتىراق، كېيىن گىرىپتار بولغانلار كېيىنرەك بىر - بىرلەپ ئۇ ئالەمگە سەپەر قىلىشقا باشلايمىز. سىز كېپىنەك پەرىلەرنىڭ مەلىكىسىنى قۇتقۇزۇپ كەلگۈچە بۇ يەردە تىرىك جاندىن بىرىمۇ قالمايدۇ.

ئۇ سۆزىنى ئاخىرلاشتۇرۇپلا ئۆپكىدەپ يىغلاپ كەتتى. ئارقىدىنلا ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ قىزىل خوراز، ئاندىن يەنە باشقىلار، گۈلىستانى

ئېرەم ئەھلى ھەممىسى كوللېكتىپ يىغا - زارغا چۈشتى. ھەتتا شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلارمۇ خۇددى ئاتا - ئانىسى قازا قىلغاندەك ھۇ تارتىپ يىغلاشقا باشلىدى. ئاسماندىكى قۇياشتىنمۇ سىماب تامچىلىرىدەك ياش تۆكۈلۈپ، ھىلال ئايىنىڭ خورەك ئاۋازىمۇ ھۆكۈگىرىگىتىپ يىغلىغان ئاۋازغا ئالماشتى.

— بولدى قىلىساڭلارچۇ! — توۋلىدى پەخرىدىن ئۆزىمۇ ئۇلارغا جور بولۇپ يىغلىۋەتمەسلىككە تىرىشىپ.

— ئەمدى بۇ يىغا ئاخىر بىزنىڭ جېنىمىزنى ئېلىپ توختايدۇ، — دېدى بۆشۈكتىكى ھىلال ئاي جۆيلۈگەندەكلا.

— مېنى كەچۈرگىن قەدىرلىكىم، — دېدى ئاق توشقان قىزىل خورازغا، — بۇ يىغىنى باشلاپ قويۇپ ئۆمرۈڭنىڭ كوتا بولۇپ قېلىشىغا سەۋەبكار بولىدىغان بولدۇم.

— بۇنى سەندىن كۆرمەيمەن، — دېدى قىزىل خوراز تېخىمۇ قاتتىق يىغلاپ، — ھەممىسگە ھېلىقى ياۋۇزلار سەۋەبچى.

— مېنى كەچۈرۈڭلار كۆپچىلىك، — دېدى ئاق توشقان. ئۇ شۇنداق دەپ تېخىمۇ ئەزۋەيلەپ يىغلاپ كەتتى. پەخرىدىن ئۇنىڭ سۇغا چېلىشىپ قالغاندەكلا بولۇپ قالغىنىنى كۆردى.

— سەندىن رەنجىمەيمىز، — دېيىشتى باشقىلار، ئاندىن بىر - بىرى بىلەن رازىلىشىشقا باشلىدى.

— ئۇلار راستىنلا ئۆلۈپ كېتەرمۇ؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە پەخرىدىنگە ئېسىلىپ، — ئۇلارنى قۇتقۇزۇۋالساق بولاتتى خوجايىن، بۇنىڭ ئۈچۈن قۇربان بېرىشكە تەييارمەن.

— شۇنداق قىلساق بولاتتى خوجايىن، — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلارمۇ، — ئۇلار ئۈچۈن ئوتقىمۇ، سۇغىمۇ كىرىشكە رازى ئىدۇق.

— مەن كىتابىمنىڭ ئارىسىنى ئالا قويماي ئاختۇردۇم، قايتا - قايتا ئاختۇردۇم، — دېدى قىزىل خوراز، — لېكىن، غەم - قايغۇ كېسىلىنىڭ دورىسىنى تاپالمىدىم، ئەمدى ئۇنىڭ ماڭا نېمە لازىمى!

ئۇ شۇنداق دەپلا كىتابنى زەپتى بىلەن يەرگە ئاتتى.

— مەندە نېمە گۇناھ، — دېدى كىتابتا بىر ئېغىز پەيدا

بولۇپ، ــ مەن يا قايغۇ ـ ھەسرەتتىن خالاس قىلغۇچى ئەپسۇنلارنى بىلمىسەم، مېنى كەچۈرگىن.

ــ راستتىنلا شۇ ئەپسۇننى بىلىدىغانلار بولسا كۆپچىلىكنى قۇتقۇزالامدۇ؟ ــ سوردى پەخرىدىن ئالدىراپ.

ــ شۇنداق، ــ دېدى كىتاب جاۋاب بېرىپ، ــ ئەپسۇس، بۇلاردىن ھېچقايسىسى بۇ خىلدىكى ئەپسۇنلارنى ئۆگەنمىگەن، ئۇلار خۇشال بولۇش ئۈچۈن ئويۇنلارنى ئويناپ باقتى، لەتىپە ـ يۇمۇرلارنى ئېيتىشىپ باقتى، ئىشقىلىپ، كۆپ ئاماللارنى قىلىپ باقتى، لېكىن.....

ــ بولدى، ــ دېدى پەخرىدىنىڭ چېھرىگە كۈلكە يۈگۈرۈپ، ــ بۇنى ماڭا قويۇپ بەر.

ئاندىن ئۇ ئەپسۇن ئوقۇپ تۇرۇپ سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، شۇ ھامان سېھرگەرلىك تايىقى ئىلگىرى ئۇ ئۆگەنگەن ۋە چېلىشقا ئامراق تەمبۇرغا ئايلاندى، كىتابتىن بىر يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇق ئۈچۈپ چىقىپ، ئۇنىڭ يېنىغىلا قويۇلدى.

ــ رەھمەت! ــ دېدى پەخرىدىن، ئاندىن ئۇ ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ، تەمبۇرنى تىزىغا قويدى ـ دە، پەدىسىنى تۇزۇۋېلىپ، زەخمەك بىلەن دىلغا ئارام‌لىق بېغىشلاپ، غەم ـ قايغۇدىن خالاس قىلغۇچى بىر پەدىگە چېلىشقا باشلىدى.

پەخرىدىنىڭ ياخشى چالالىشىغا تازا ئىشەنچىسى يوق ئىدى، لېكىن چېلىشنى باشلىغاندىن كېيىن بولسا قولىنىڭ ئۇستا سازەندىلەر-نىڭكىدەك ئەپچىل ھەرىكىتىگە ۋە تەمبۇرنىڭ تارلىرىدىن ياڭراۋاتقان ئاجايىپ يېقىملىق كۈيگە ئىچ ـ ئىچىدىن سۆيۈنۈپ قالدى، ئۇ بۇنچىلىك ياخشى چالالىشىنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدى.

كۆز ياشلىرى بىلەن يەر يۈزىنى ھۆللەپ يەنە تېخى ھالسىزلىنىپ يېقىلىپ قېلىۋاتقانلار، ئاستا ـ ئاستا مۇزىكىنىڭ سېھرىي كۈچىدە يېغا-زاردىن توختاپ، ئاخىر تىنچلىنىپ، بىر ـ بىرلەپ پەخرىدىنىڭ ئەترايىغا يىغىلىشىپ، گاھىلىرى ئېڭەك يۆلىشىپ، گاھىلىرى بىر ـ بىرىگە يۆلىنىشىپ ئولتۇرۇپ، تەمبۇر ئاۋازىغا بار ئىشتىياقى بىلەن قۇلاق سېلىشتى. تەمبۇر شوخ ئاھاڭلارغا چېلىنىشقا باشلىغاندا بولسا،

ئۇلارنىڭ چېھرىدىكى غەم - قايغۇ تۇمانلىرى تارقىلىپ، ئورنىدا خۇشاللىق ئاپتىپى پارلاپ، لەۋلىرىدە تەبەسسۇم جىلۋىسى پەيدا بولدى، ھەتتا قۇياش پارلاق نۇر چېچىپ، ھىلال ئاي قاقاقلاپ كۈلۈشكە، كېپىنەك پەرىلەر مۇزىكىغا تەڭكەش قىلىپ ئۇسسۇل ئويناشقا باشلىدى. سولاشقان گۈللەرمۇ ئابىھايات بىلەن سۇغۇرۇلغاندەك جانلىنىپ، ھەممە غۇنچىلىرى قاقاقلاپ كۈلگەن كۈلكە ئاۋازلىرى ئىچىدە پورەكلەپ ئېچىلىپ، خۇش پۇراقلار چېچىشتى.

— باركاللا، ياشاپ كەت! قوللىرىڭ دەرد كۆرمىسۇن، رەھمەت! — توۋلاشتى پەخرىدىن تەمبۇرنىڭ تارىسىنى چېكىشتىن توختىغاندا كۆپچىلىك قىزغىن ئالقىش ياغدۇرتىپ، — بىز ئەمدى غەم - قايغۇ كېپىسىلىدىن خالاس بولدۇق.

— بەك ياخشى بولدى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ھاياجىنىنى باسالماي پەخرىدىننى قۇچاقلۇپلىپ، — كۆپچىلىكنى قۇتقۇزدىڭىز خوجايىن، مۇنداقمۇ كارامىتىڭىز بارلىقىنى ئويلىماپتىمەن.

— ئەمدى ماڭايلىمۇ خوجايىن، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار ئالدىرىتىپ، — چوڭ ئىشىمىزغا دەخلى يېتىپ قالمىسۇن يەنە، خېلى ھايال بولۇپ قالدۇق.

— سىلەر قېپقېلىڭلار، — دېدى پەخرىدىن، — بۇ يەر ھازىرچە سىلەر ئۈچۈن بىخەتەر.

— سىز بىلەن بارغۇمىز بار، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار، — بىز ھەرقانداق جاپا - مۇشەققەتكە چىدايمىز، ھەرقانداق خەۋپ - خەتەرگە يولۇقساقمۇ مەيلى، ھەرگىز كەينىمىزگە يانمايمىز.

— كۆڭلۈڭلەرنى چۈشىنىمەن، — دېدى پەخرىدىن ئۇلارنىڭ باشلىرىنى سىلاپ، — لېكىن كۆڭلۈم تۇيۇپ تۇرىدۇ، ئەمدى تېخىمۇ كۆپ خەۋپ - خەتەرگە دۇچ كېلىشىمىز مۇمكىن، ئالىمادىس بىرەر زىيان - زەخمەتكە يولۇقۇپ قالساڭلار قاتتىق ئازابلىنىمەن.

— بىز پەقەت خىزمىتىڭىز ئۈچۈنلا يارالغان، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار، — يەنە كېلىپ سېھىرگەر ئۇستازمۇ ئۆز ۋاقتىدا سىزدىن ئايرىلماسلىقىمىزنى تاپىلىغان، بەلكىم سىزگە ئەسقېتىپ قالارمىز.

— شۇنداق قىلايلى خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكىمۇ ئۇلارغا بولۇشۇپ، كۆپىنىڭ كۆچىمۇ كۆپ بولىدۇ ئەمەسمۇ، پەقەت بولمىغاندا ئۇلارنى يېڭىنگە ئايلاندۇرۇۋېلىپ ياقىڭىزغا قادىۋالسىڭىز ئۇلارمۇ تىنچ - ئامان تۇرىدۇ.

— بوپتۇ، — دېيىشكە مەجبۇر بولدى ئاخىر، شاتۇتى مەلىكىنىمۇ «قال» دېمەكچى بولۇپ تۇرغان پەخرىدىن ئۇنى ئەسلا قېلىشقا كۆندۈرەلمەيدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، — ئەمدى ماڭايلى، — دېدى.

— خەير - خوش! خۇداغا ئامانەت، سىلەرگە ئامانلىق تىلەيمىز، — دېدى كىچىك سەييارىدىكى ھەممە جانىۋارلار، ھەتتا گۈللەرمۇ قوشۇلۇپ بىر ئېغىزدىن، — ئۇتۇق - ئامەت يار بولسۇن!

— ئۇتۇق - ئامەت يار بولسۇن! — دەپ شاۋقۇنلىدى كىچىك تارامىلاردىكى ئېقىن سۇلارمۇ ئۇلارغا ئەگىشىپ.

ھاۋارەڭ گىلەم يەنە تۆتەيلەننى ئۈستىگە ئېلىپ ئۇچۇپ كەتتى. ئۇلار سەييارە سىرتىدىكى بوشلۇققىمۇ چىقتى، ئاندىن كەلگەندىكىدىنمۇ تېز سۈرئەتتە ئاقار يۇلتۇزدەك يۈرۈپ كەتتى.

ئونىنچى باب

دەرەخلەر شاھى ۋە تىلسىملار بالاسى

ئۇلار ھەيكەلدىن يىراقلىغانسىرى ئالەم ـ جاھاننىڭ قاراڭغۇلىشىپ بېرىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى، ئاخىر قاپقاراڭغۇ زۇلمەت ئىچىگە كىرىپ كەتتى. بىراق، پەخرىدىننىڭ سېھرگەرلىك تايىقىنىڭ ئۇچىدىكى ئالماس يۇلتۇزدىن چاقنىغان نۇر ئۇلارنىڭ يولىغا يورۇقلۇق بېغىشلىدى.

ــ قانچىلىك ۋاقىتتا سىرلىق دېڭىزغا يېتەرمىز؟ ــ دېدى پەخرىدىن ئويچانلىق بىلەن.

ــ بىلمەيمەن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ بىراق تېزرەك بېرىشنى بەك ئۈمىد قىلىمەن.

ئۇلار شۇنداق كېتىۋېتىپ تۇيۇقسىز ئالدى تەرەپتە شىددەتلىك گۈركىرىگەن ئاۋازنى ئاڭلىدى. ئالدىغا ماڭغانسىرى ئاۋاز كۈچەيدى، ئاخىر ئۇلار بىر ھاۋا قاينىمىغا يولۇقتى، ھاۋا قاينىمىدا ئۆيدەك ـ ئۆيدەك يوغان تاشلارمۇ قۇم ـ شېغىلدەك ئۇچۇشۇپ يۈرەتتى.

پەخرىدىن دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالدى، لېكىن ئالماس يۇلتۇزدىن چاقنىغان نۇر كار قىلماقتا يوق، بەلكى ھاۋا قاينىمى تېخىمۇ كۈچەيدى. ئۇنىڭ ئاۋازى قۇلاق پەردىسىنى يىرتىۋېتىدىغاندەكلا ئىدى. ئۇچار گىلەم چىپچىدە توختاپ قالدى. گويا «قانداق قىلىمەن؟» دەۋاتقاندەكلا ئىدى.

ــ سېھىر ـ ئەپسۇن كىتابىدىن ئۆزلەشتۈرگەنلىرىمىز كار قىلمىدى، ــ دېدى پەخرىدىن، ــ قارىغاندا بۇ ئۆتكەلگە تەۋەككۈل قىلىپ كىرمىسەك بولمىغۇدەك.

— ھېچقىسى يوق، — دېدى ھەمراھلىرى، — بىز چوقۇم تىنچ-ئامان ئۆتۈپ كېتىمىز.

شۇ سۆزدىن كېيىن ئۇلار بىر - بىرىگە مەھكەم يېپىشتى. ئۇچار گىلەم ئەمدى ھاۋا قاينىمى تەرەپكە ئاقار يۇلتۇزدەك ئۇچۇپ كەتتى. بىراق، قاينامغا كىرگەن ھامان بوراندا قالغان خازانىدەك پىرقىراپ، ئۇچۇپ يۈرگەن چوڭ تاشلارغا ئۇرۇلۇپ - سوقۇلۇپلا يۈردى، ئۈستىدىكى تۆتەيلەنمۇ ئاخىر بىر - بىرىدىن ئاجراپ كەتتى. شۇ ھالدا ئۇلار نەق ئۈچ سوتكىدەك پىرقىراپ يۈرۈپ، ئاخىر ھاۋا قاينىمىنىڭ يەنە بىر تەرىپىگە ئىرغىتىپ تاشلاندى. بۇ چاغدا ھەممىسى ئاللىبۇرۇن ھوشىدىن كەتكەنىدى.

بىر چاغلاردا ھوشسىز ياتقان پەخرىدىننىڭ بېشىدا ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى پەيدا بولدى، ئۇنىڭ قولىدا خرۇستال جام، جامدا زەڭگەر رەڭلىك ياقۇتتەك جىلۋىلەپ تۇرىدىغان سۇيۇقلۇق بار ئىدى. ئۇ جامدىكى سۇيۇقلۇقنى پەخرىدىننىڭ يۈزىگە چاچتى، ئاندىن قىيالماسلىق نەزەرى بىلەن قاراپ تۇرۇپ كېتىپ، ئاستا - ئاستا غايىب بولدى.

ئۇ غايىب بولۇشى ھامان پەخرىدىننمۇ ھوشىغا كەلدى، ئاندىن ئورنىدىن تۇرۇپلا ھەمراھلىرىنى ئىزدىدى، ھەمراھلىرى بولسا ئۇ يەر، بۇ يەردە ھوشسىز ياتاتتى.

ئۇ قۇتقۇزۇش ئەپسۇنىنى ئوقۇپ، سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ئالماس يۇلتۇزدىن چاقنىغان نۇر ئاۋۋال شاتۇتى مەلىكىنى، ئاندىن مۇشۇك خان قىزلارنى ھوشىغا كەلتۈردى.

— خەتەرلىك ئۆتكەلدىن ئۆتۈپ بولدۇقمۇ خوجايىن؟— سورىدى شاتۇتى مەلىكە ھۈرپەيگەن پەي قاناتلىرىنى تۈزەشتۈرگەچ.

— شۇنداق، — دېدى پەخرىدىن، — بىراق، ئۇچار گىلەم ئاشۇ قاينامدا قېپقاپتۇ، ئەمدى سەپىرىمىز ئۆزىمىزنىڭ چىدام - غەيرىتىمىزگە باغلىق بولۇپ قالدى.

— بىزغۇ، — دېدى كۆك كۆز، — قاناتلىق بولۇپ قالغاندىكىن ئانچە جاپا تارتمايمىز، بىراق سىزگە جاپا بولىدىغان بولدى،

خاسیەتلىك چىراغ دۇنسىنى چاقىرامسىز يا!
ــ شۇنداق قىلمايمۇ ئامال يوق، ــ دېدى پەخىرىدىن، ــ ئۇچقۇر ۋېلىسىپىتكە مىنەي دېسەم تېز يۈرۈشكە كۆزۈم يەتمەيدۇ.
ــ بولۇپمۇ ھازىرقىدەك ۋاقىت قىس بولغان پەيتتە، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە سۆز قىستۇرۇپ.
پەخىرىدىن ئەپسۇن ئوقۇپ، سېھىرگەرلىك تاياقنى شىلتىغانىدى، خاسیەتلىك چىراغ پەيدا بولۇپ ۋاللىدە ياندى ـ دە، يالقۇن ئىچىدىن بىر دۇغە چىقىپ كەلدى.
ــ خىزمىتىڭىزگە تەييارمەن خوجايىن.
ــ ئۇچار گىلەمنى تېپىپ كەل! ــ دېدى پەخىرىدىن نېرىدىكى ھاۋا قاينىمىنى كۆرسىتىپ، ــ شۇ ئۆتكەلدىن ئۆتكۈچە يوقاپ كەتتى.
ــ كەچۈرۈڭ خوجايىن، ــ دېدى دۇغە ھاۋا قاينىمىغا قاراپ قويۇپ، ــ ئۇنىڭدىن تىنچ ـ ئامان ئۆتۈپ كەتكىنىگلارنىڭ ئۆزىمۇ بىر مۆجىزە، ئۇ قاينامغا كىرىپ كەتكەنلا نەرسە ئۈچ سوتكىغىچە چىقىپ كېتەلمىسە، غايىب بولىدۇ، سىز قاينامدىن چىقىپ بۇ يەردە يېرىم سوتكىدەك ۋاقىت ھوشسىز ياتتىڭىز، ئۇچار گىلەم ھازىر قاينامدا ئاللىبۇرۇن غايىب بولدى دېگەن گەپ. تەۋەككۈل قىل دېسىڭىز بەلكىم سىزگە يەنە ئۈچ سوتكا ساقلاشقا توغرا كېلىدۇ، بەلكىم مەنمۇ شۇ قاينامغا يەم بولۇپ كېتىشىم مۇمكىن.
ــ ئۇنداقتا يەنە بىر ئۇچار گىلەم پەيدا قىل! ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە.
ــ بۇ ئەمدى قولۇمدىن كەلمەيدۇ، لېكىن بىر ئۇچار ئات پەيدا قىلىپ بېرىشىم مۇمكىن، ــ دېدى دۇغە قوللىرىنى ئىشقىلاپ.
شۇ ھامان ئۇنىڭ قوللىرى ئارىسىدىن بىر ئاق تۇتەك كۆتۈرۈلۈپ، بارغانسېرى قويۇقلاشتى ـ دە، ئاق بۇلۇتقا ئايلاندى، ئاق بۇلۇت يەرگە چۈشۈپلا قاردەك ئاق سىرلانغان ياغاچ ئات ھەيكەلگە ئايلاندى.
ــ ئوڭ قۇلىقىنى بۇرىسىڭىز ئۇچىدۇ، ــ دېدى دۇغە چۈشەنـدۈرۈپ، ــ سول قۇلىقىنى بۇرىسىڭىز توختايدۇ، بىرنى شاپىلاقلاپ قويسىڭىز شامالدەك، ئىككىنى شاپىلاقلاپ قويسىڭىز ئاقار يۇلتۇزدەك،

ئۇچنى شاپىلاقلىسىگىز خىيالدەك تېز سۈرئەتتە ئۇچىدۇ.

— ئۇنداقتا تۆتىنچى قېتىم شاپىلاقلاپ قويسىچۇ؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — مەنزىلىمىزگە تېخىمۇ تېز يەتكۈزۈپ قويارمۇ؟

— ياق! — دېدى، — دېۋە، — ئۇ چاغدا ئۇ غايىب بولىدۇ.

ئۇ سۆزىنى تۈگىتىپلا خاسىيەتلىك چىراغ ئىچىگە كىرىپ كەتتى.

— سىزنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويىاي، — دېدى شۇ چاغ خاسىيەتلىك چىراغدا يېنىپ تۇرغان يالقۇن بىردىنلا ئادەمنىڭ باش سۈرىتى شەكلىگە كىرىپ، — ئۇنى ئەمدى بىرلا قېتىم ئىشلىتىش پۇرسىتىگىز قالدى، سىز ئۇنىڭدىن ئىككى ئەگىشىتەر سورىدىگىز، ئەگەر يەنە بىر ئەگىشىتەر سورايدىغانلا بولسىگىز، ئۇ تەلىپىگىزنى ئورۇنلاپ بولۇپلا ئەركىنلىككە چىقىدۇ، خاسىيەتلىك چىراغ ئەپسۇنى كۈچىدىن قالىدۇ. ئەسلىي ئۇنى ئادەتتىكى ئىشلارغا ئىشلەتمەي، پەقەت قىينىچىلىق ـ مۇشكۈلاتلارنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئىشلەتسىگىز بولاتتى، ئەمدى ئويلىنىپ ئىش قىلىڭ، قېيقالغان بىرلا پۇرسەتنى زايە قىلىۋەتمەڭ.

شۇنىڭدىن كېيىن يالقۇن ئۆچۈپ، خاسىيەتلىك چىراغ غايىب بولدى، پەخىردىن كۆپ ئويلاپ ئولتۇرمايلا ياغاچ ئاتقا مىندى. ياغاچ ئاتنىڭ ئوڭ قۇلقىنى تولغاپ بىرنى شاپىلاقلاپ قويغانىدى، ياغاچ ئات شامالدەك تېز ئۇچۇپ كەتتى، شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار ئەگىشىپ ئۇچتى.

— يېتىشەلمىگۈدەك بولسىڭلار دەڭلار، — دېدى پەخىردىن.

— يېتىشىمىز، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — كۈچ ـ ماغدۇرىمىز خېلىلا ئەسلىگە كېلىپ قالغاندەك قىلىدۇ.

ئۇلار ئەمدى يانداشىپ ئۇچتى، گاھ يىرتقۇچ قۇشلارغا، گاھ جۇت ـ شۇڭقارغانغا، گاھ مۆلدۈر ـ چېقىنلارغا ئۇچراپ تۇردى، لېكىن توختىمىدى. ئۈچ كېچە ـ كۈندۈز دېگۈدەك مۇشكۈلاتلار ئىچىدە ئۇچتى، شۇنداق كېتىۋاتقاندا تۇيۇقسىز يەر يېرىلىپ، ئۈچ باشلىق بىر ئەجدىھا ئوقتەك شۇڭغۇپ چىقتى ـ دە، تۆتەيلەننى بىراقلا دەم تارتىپ كەتتى، لېكىن ئۇنىڭ قارنىغا كىرىپ بولغۇچە پەخىردىن

سېھىر قىلىپ ئۇلگۈردى - دە، ئەجدىھانىڭ تېنى پارە - پارە بولۇپ، ھەممەيلەن ساق - سالامەت ئۆچۈشنى داۋام قىلدى.

— خۇداغا شۈكرى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ياغاچ ئاتنىڭ سۆڭگىچىگە قونۇۋېلىپ، ئاندىن ئۇ بىر ئەينەك پەيدا قىلىپ، ئۇنىڭغا قاراپ پەي قاناتلىرىنى تۈزەشتۈرۈۋالدى.

— ئۆزىڭىزنى تۈزەشتۈرۈۋىشكە نېمانچە ئالدىرايدىغانسىز مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى يېشىل كۆز كۇلۇپ، — يەنە نېمە خەتەرلەرگە دۇچ كېلىپ نېمە بولۇپ كېتىشىمىز نامەلۇم تۇرسا، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنداق جىددىيلىكتە كىممۇ سىزگە سەپسالار.

شاتۇتى مەلىكە بىرنېمە دەي دەپ تۇرغاندى، ئالدى تەرەپتىن قاپقارا بۇلۇتلار تۇرۇلۇپ - تۇرۇلۇپ كېلىشكە باشلىدى. بۇلۇتلار ئارىسىدىن چاقماق چېقىلدى، ئارقىدىنلا يېزىلگەن يىلاندەك قوللار سوزۇلۇپ چىقىشقا باشلىدى.

— پەخەس بولايلى! — توۋلىدى كۆك كۆز هودۇقۇپ.

پەخرىدىن دەرھال رەزىللىكىكە قارشى سېھىر - ئەپسۇنلار توپلىمىدىن ئۆزلەشتۈرگەنلىرىنى ئېسىگە ئېلىپ ئىچىدە ئوقۇپ، سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ئالماس بۇلتۇزدىن نۇر چاقنىغان ھامان قارا بۇلۇتلار تاراپ كېتىپ، مۇئەللەقتە ئۇچ باشلىق، مىڭ قوللۇق بىر يالماۋۇز پەيدا بولدى.

يالماۋۇز بىر بېشىدىن ئوت، بىر بېشىدىن سۇ پۈركۈيتتى، بىر بېشىدىن شىددەتلىك بوران چىقىراتتى. مىڭ قولى بولسا تەڭلا يىلاندەك سوزۇلۇپ كېلىپ، ئۇلارنى تۇتۇشقا ئۇرۇناتتى. پەخرىدىن دەرھال سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ، ئوت، سۇ، بورانىنى قايتۇردى، ئەمما يالماۋۇزنىڭ مىڭ قولىغا تاقابىل تۇرۇش مۇمكىن بولمىدى. يالماۋۇزنىڭ بىر قولى ياغاچ ئاتنى پاچىقىدىن سىقىملىۋالدى، يەنە بىر قولى پەخرىدىننى تۇتۇۋالغۇچە شاتۇتى مەلىكە چاقماق تېزلىكىدە ئۇنى ياغاچ ئاتتىن يۇلۇپ ئېلىپلا قاچتى. مۇشۇك خان قىزلار بولسا ئۆتكۈر تىرناقلىرىنى ئىشقا سېلىپ، يالماۋۇزنىڭ قوللىرىدىن مىڭبىر مۇشەققەتلەر ئىچىدە قۇتۇلۇپ چىقىشتى. يالماۋۇز ئۇلارنى

قوغلىمىدى، خۇددى ئۇلارنىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۈتۈۋاتقاندەكلا ئىدى.

ــ قانداق قىلىمىز؟ ــ دېدى بەك قورقۇپ كەتكىنىدىن ھېلىغىچە تېنى جۇغۇلداپ، پەي قاناتلىرى ھۆرپىيىپ كەتكەن شاتۇتى مەلىكە پەخىرىدىنى يالماۋۇزنىڭ قولى يەتمىگۈدەك يىراقتا ئاپىرىپ قويغاندىن كېيىن:

ــ بىلمىدىم، ــ دېدى پەخىرىدىن، ــ ياغاچ ئاتمۇ يوق بولدى، ئەمدى ئۇنىڭغا قانداق تاقابىل تۇرساق بولىدىكىن.

ــ ئۇنىڭغا شەكىل ئۆزگەرتىش ئەپسۇنىنى ئىشلىتىڭ، ــ دېدى يېشىل كۆز.

ــ ئۇنىڭ سېھرىي كۈچىمۇ بوش ئەمەسكەن، ــ دېدى پەخىرىدىن، ــ قىلغان سېھرىمنى ياندۇرۇۋېتەلىدى.

ــ دۈشمەن يارەم سورايلى، ــ دېدى كۆك كۆز، ــ بۇ ئاخىرقى قېتىملىق بىر پۇرسەت بولۇپ قالسىمۇ ھېچقىسى يوق، قالغىنىنى باشقا كەلگەندە كۆرەرمىز.

ــ ئۇنى يانداپ ئۆتۈپ كېتەلمەسمىزمۇ، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ مەن خوجايىننى كۆتۈرۈپ ئۇچسام بولىدىغۇ.

ــ سىناپ باقايلى، ــ دېدى پەخىرىدىن، ئاندىن ئۇ شاتۇتى مەلىكىنىڭ دۈمبىسىگە مىندى، شاتۇتى مەلىكە كۆككە پەرۋاز قىلدى. ئۇلار مىڭ قوللۇق يالماۋۇزنى يىراقتىن يانداپ ئۆتۈپ كەتمەكچى بولدى، بىراق ئۇلار قايسىلا تەرەپتىن يانداپ ئۆتەلمەكچى بولسۇن، ھامان يالماۋۇز ئۇلارنىڭ ئالدىدا پەيدا بولۇپلا تۇردى.

ــ قانداق قىلارمىز؟ ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاخىر يەنە يالماۋۇزنىڭ قوللىرىدىن ئاران تەستە قېچىپ قۇتۇلۇپ.

پەخىرىدىن ئەمدى ئويلاپ ئولتۇرمايلا خاسىيەتلىك چىراغ ئەپسۇنىنى ئوقۇغاندى، شۇ ھامان خاسىيەتلىك چىراغ پەيدا بولۇپ، بارماقچىلىك ئوت يالقۇنى ۋىللىدە ياندى، يالقۇن ئىچىدىن دۈمە چىقىپ:

ــ خىزمەتكىزگە تەييارمەن خوجايىن، ــ دېدى مۇلايىملىق بىلەن.

— بىزنى مىڭ قوللۇق يالماۋۇزنىڭ چاڭگىلىغا چۈشۈرۈپ قويماي، سىرلىق دېڭىزغا يەتكۈزۈپ قوي! — دېدى پەخرىدىن.

— كەچۈرۈڭ خوجايىن! — دېدى دىۋە بېشىنى قاشلاپ، — ھېچكىم مىڭ قوللۇق يالماۋۇزنىڭ قولىدىن قېچىپ قۇتۇلالمىغان ئەمەس، ئۇ يول بەرمىسە سىرلىق دېڭىزغا بېرىشمۇ مۇمكىن ئەمەس، بۇ مېنى خاسىيەتلىك چىراغقا بەند قىلغۇچىدىن باشقىلارنىڭ قولىدىن كەلمەيدىغان بىر ئىش، ئەگەر.....

ئۇ مۇغەمبەرلىك بىلەن ھىجىيىپ قويۇپ، سۆزىنى توختىتىۋالدى.

— ئەگەر نېمە؟ — سورىدى پەخرىدىن ئالدىراپ.

— ئەگەر راستىنلا سىرلىق دېڭىزغا بېرىشكىلار زۆرۈر بولسا، مەن سىزگە يەنە بىر ئەڭگۈشتەر سوۋغا قىلاي، ئۇنىڭ بىلەن مىڭ قوللۇق يالماۋۇزغا تاقابىل تۇرالايسىز، بىراق بۇ ئاخىرقىسى، ئەمدى قولىدىن چىقىرىپ قويماڭ.

ئۇ شۇنداق دەپ ئوڭ قۇلىقىنى كوچىلىدى، شۇ ھامان قولىغا بىر ئالتۇن يا چىقتى، بىراق ئوقى يوق ئىدى.

كىرىچىنى تارتىسىڭىزلا ئۆزلۈكىدىن ئالماس ئۇچلۇق كۈمۈش ئوق پەيدا بولۇپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭ بىلەن ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنى ئاتىسىڭىزمۇ ئۇزۇلۇپ ئالدىڭىزغا چۈشىدۇ.

— سەن ئۇنىڭ بىلەن مىڭ قوللۇق يالماۋۇزنى ئات دېمەكچىمۇ؟ — سورىدى پەخرىدىن دېلىغۇللۇق ئىچىدە، — ئۇ مىڭ قوللۇق يالماۋۇزنى ئۆلتۈرەلەمدۇ؟

— شۇنداق! — دېدى دىۋە كۆرەڭلىك بىلەن، — ماڭا ئىشىنىڭ، بۇ مىڭ قوللۇق يالماۋۇزغا تاقابىل تۇرىدىغان بىردىنبىر ئەڭگۈشتەر. بۇ ئۆز ۋاقتىدا ماڭا قويۇلغان ئامانەت ئىدى، بۇنىڭدىن باشقىسىنىڭ ئوقى ئۇنىڭغا كار قىلمايدۇ، كىرىچنى تارتقاندىن كېيىن كۆڭلىڭىزدە نىشانغا تېگىشنى تىلەپ ئاتىسىڭىزلا بولدى، ئۇ نىشانغا توسالغۇسىز دەل تېگىدۇ.

— بىلدىم، — دېدى پەخرىدىن يانى ئېلىپ، — ساڭا كۆپ رەھمەت.

ــ ئۇنىڭ ئوتتۇرىدىكى بېشىدا، ئىككى قېشىنىڭ ئوتتۇرىسىدا يېنىپ تۇرغان چوغدەك كۆزنگە ئېتىلىڭ، ــ دېدى دىۋە، ئاندىن، ــ ئەمدى مەن ئازاد بولدۇم! ئەركىنلىككە چىقتىم! ــ دەپ توۋلىغىنىچە قۇيۇنغا ئايلىنىپلا غايىب بولدى. خاسىيەتلىك چىراغ بولسا چاراسسىدە يېرىلىپ كەتتى، ئوت يالقۇنى ئۆچتى.

ــ ماڭايلى! ــ دېدى پەخرىدىن.

شاتۇتى مەلىكە يەنە ئۇنى دۇمبىسىگە مىندۇرۇپلا كۆككە ئۆرلىدى.

پەخرىدىن يانىڭ كىرىچىنى تارتتى، خېلىلا كۇچىگەندە ئاندىن يا تولۇن ئاي شەكلىدە كېرىلدى، كىرىچتە ئۆزلۈكسىدىن بىر تال ئالماس ئۇچلۇق كۇمۇش ئوق پەيدا بولۇپ، بەتلىنىپ قالدى.

پەخرىدىن مىڭ قوللۇق يالماۋۇزغا يېقىنلاشقاندا، ئۇنىڭ ئوتتۇرىدىكى بېشىدا ــ قومۇش ياپرىقىدەك قاشلىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ياڭاقچىلىك چوغ مسالى يېنىپ تۇرغان يېگانە كۆزىنى نىشانلاپ ئوق ئۇزدى، ئوقمۇ كىرىچتىن ئايرىلغانچە نىشانغا قاراپ ئۇچۇپ كەتتى. يالماۋۇزنىڭ مىڭ قولىدا تەڭلا پەيدا بولغان ئالتۇن، كۇمۇش، مىس، تۆمۇر..... دېگەندەك خىلمۇخىل مېتاللاردىن ياسالغان مىڭ قالقانىنىڭ هەممىسىنى تېشىپ ئۆتۈپ دەل چەنلىگەن يەرگە تەگدى. مىڭ قوللۇق يالماۋۇز دەھشەتلىك هۆركىرىگىنىچە ئۆزىنى هەرتەرەپكە ئۇرۇپ سەكراتقا چۈشتى. بىرھازادىن كېيىن تىنچىپلا قالدى ـ دە، ئاغزىدىن كەپتەردەك بىر شەپەرەڭ ئوقتەك ئېتىلىپ چىققانچە ئۇچۇپ كەتتى.

ــ شەپەرەڭنىمۇ ئات! ــ دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى پەخرىدىننىڭ قۇلاقلىرىغا.

ئۇ ئاۋازنىڭ قايىقتىن كەلگىنى، كىمنىڭ ئاۋازىلىقىنى بىلەلمىدى ـ يۇ، لېكىن شەپەرەڭنى ئېتىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى هېس قىلىپ، دەرھال كىرىچنى تارتتى، يەنە بىر ئوق پەيدا بولۇپ، شەپەرەڭنى نىشانلاپ ماڭدى، چاقماقتەك تېز ئۇچۇپ قېچىپ كېتىۋاتقان شەپەرەڭ ئاسماندىن غۇيۇلداپ يەرگە چۈشتى. يېشىل كۆز ئاجايىپ چاققانلىق بىلەن بېرىپ، شەپەرەڭنىڭ ئۆلۈكىنى ئېلىپ كەلدى. يەر يۈزىدىن يۈزلىگەن قوللار سوزۇلۇپ چىقىپ تۇتۇۋالماقچى بولغان بولسىمۇ هېچبىرىگە

پۇرسەت بولمىدى.

شەپەرەڭنىڭ بويىندا بىر ئاچقۇچ بار ئىدى. پەخرىدىن ئاچقۇچنى ئالغانىدى، شەپەرەڭنىڭ ئۆلۈكى ئۆزلۈكىدىن لاپپىدە ئوت ئېلىپ، كۆيۈپ كۈلگە ئايلاندى. ئارقىدىنلا مىڭ قوللۇق يالماۋۇزنىڭ تېنى بىر ھەيۋەتلىك قەلئەگە ئايلىنىپ قالدى. پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن بىللە قەلئە دەرۋازىسىغا قاراپ ئېھتىيات بىلەن ئۇچتى. يەر يۈزىدىن بولسا مىڭلىغان قارا قوللار سوزۇلۇپ چىقىپ ئۇلارنى تۇتۇۋېلىشقا ئۇرۇندى، لېكىن ئۇلار تۇتۇق بەرمىدى، بەلكى ئۇ قوللارنىڭ ھەممىسى پەخرىدىننىڭ سېھرگەرلىك تايىقىدىن نۇر چاقنىغان ھامان تاشقا ئايلىنىپ، قېتىپلا قالدى ھەم ئۇلار قەلئەنىڭ تۆمۈر دەرۋازىسىغا يەتكەندە ئۇۋۇلۇپ، قۇم ـ شېغىلغا ئايلىنىپ توزۇپ كەتتى، تۆمۈر دەرۋازىدا بولسا ئاتنىڭ كاللىسىدەك شىر بېشى شەكىللىك بىر چوڭ قۇلۇپ بار ئىدى.

ـــ ئاچقىن! ـــ دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى پەخرىدىننىڭ قۇلاقلىرىغا.

پەخرىدىن سەل تېڭىرقاپ قالدى. نامەلۇم بىرسىنىڭ كۆرسەتمىسى بىلەنلا قەلئە دەرۋازىسىنى ئېچىش بىرئاز تەۋەككۈلچىلىك بولامدۇ قانداق دېگەن ئويلار بىلەن دەرۋازىنى ئاچقۇسى كەلمىدى.

ـــ يولىمىزغا ماڭايلى! ـــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىرىتىپ، ـــ ھېلىقى سېھرگەر ئەۋلىيا مىڭ قوللۇق يالماۋۇزنىڭ قەلئەسىگە كەلگەندە يانداپ ئۆتۈپ كېتىشىمىزنى تاپىلىغان، دەرۋازىنى ئېچىپ قويۇپ بەنە بىر بالاغا قالمايلى بەنە.

پەخرىدىن ئۇندىمەستىن قەلئە دەرۋازىسىغا قاراپ ئويغا پاتتى. كۈچلۈك قىزىقىش قۇلۇپنى ئېچىشقا دەۋەت قىلسا، ئېھتىيات تۇيغۇسى ئاچماسلىققا، تېزرەك كېتىشكە ئۇندەيتتى.

ئاخىر ئۇنىڭ ئېھتىيات تۇيغۇسى ئۈستۈن كېلىپ، شاتۇتى مەلىكىگە ئۇچۇشنى بۇيرۇدى، بىراق ئۇ كەينىگە بۇرۇلۇپ، قەلئە دەرۋازىسىغا ئاخىرقى قېتىم قارىغىنىدا، سىرلىق ھىجىيىپ تۇرغان بىر چىراينى غىل ـ پاللا كۆرۈپ قالدى.

ـــ توختا! ـــ دېدى پەخرىدىن كەسكىنلىك بىلەن، ـــ

كەينىگگە يان.

شاتۇتى مەلىكە تازا خۇشياقمىغاندەك كەينىگە بۇرۇلدى، بىرنېمىلەرنى غۇدۇراپمۇ قويدى، بىراق پەخىردىن ئۇنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى بىلەلمىدى، توغرىسى پەرۋا قىلمىدى.

ئۇلار دەرۋازا ئالدىغا بارغان ھامان پەخىردىن ئاچقۇچنى قۇلۇپقا سالدى، شۇ ھامان قەلئەدىن گۈلدۇر ـ قاراسلىغان ئاۋازلار ئاڭلىنىشقا باشلىدى، ئاۋازنىڭ دەھشەتلىكلىكىدىن ئۇركۈگەن شاتۇتى مەلىكە پەخىردىننى ئېلىپلا چاقماق تېزلىكىدە قەلئەدىن يىراقلىدى، مۇشۇك خان قىزلارمۇ بار كۈچى بىلەن ئۇچۇپ ئۇلارغا ئاران يېتىشتى.

شۇ چاغ قەلئە ۋۇلقان پارتلىغاندەك دەھشەتلىك پارتلىدى، تاش-تۇپرىقى ھەر تەرەپكە چاچرىدى، ئارقىدىنلا:

ــ خەپ، خەپ توختا! ــ دېگەن يىغلامسىرىغان ئاۋاز بىلەن تەڭ بىر تۇتەك تۇمان كۆتۈرۈلۈپ، بارغانسېرى قويۇقلىشىپ، يالماۋۇز بېشى شەكلىگە كىردى.

پەخىردىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، تۇتەك ـ تۇمان تاراپ كېتىپ، يالماۋۇز بېشى غايىب بولدى، ئارقىدىنلا قەلئە ئورنىدىكى زېمىن قاراسلاپ يېرىلىپ، ئارىسىدىن بىر توپ قارەڭ ئاق كىيىملىك پەرىزاتلار ئۇچۇپ چىقىشتى ـ دە:

ــ رەھمەت، رەھمەت ساڭا ئادەمزات، ــ دېگىنىچە ئاق كەپتەرلەرگە ئايلىنىپ ئۇچۇپ كېتىشتى.

ــ تۇۋا قىلدىم، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ سېھىرگەر ئەۋلىيا نېمىشقا قەلئە ئىشكىنى ئاچماڭلار دېگەن بولغىيتتى.

ــ ماڭايلى! ــ دېدى پەخىردىن ئۇنى بوشقىنە شاپىلاقلاپ قويۇپ.

شاتۇتى مەلىكە كەينىگە قاراپ ـ قاراپ قويۇپ ئۇچۇپ كەتتى، ئۇنىڭ كۆڭلىدە بولسا بىر تۇگۇن پەيدا بولۇپ قالدى.

ــ سىز نېمىشقا تۇيۇقسىز قارارىڭىزنى ئۆزگەرتتىڭىز خوجايىن، ــ سورىدى ئۇ ئۇچۇپ كېتىۋېتىپ.

ــ بىرسىنىڭ سىرلىق ھىجايغان سىياسى غىل ـ پاللا كۆرۈنۈپ

قالـدی، ــ دېـدی پەخرىـدىن، ــ بىـز يولىمىزغـا ماڭغانـدا ئۇنىـڭ خۇشـال بـولغىنى مانـا مەن دەپ بىلىنمـەيلا قالـدى، شـۇڭا قەلـئە دەرۋازىسىنى ئېچىپ بېقىش قارارىغا كەلدىم.

ــ ئۇ نېمىشقا بىـزگە قەلـئە دەرۋازىـسىنى ئاچمـاڭلار دەيـدۇ؟ ــ شاتۇتى مەلىكە خىلىغىچە ئۆز ـ ئۆزىگە شۇنداق غۇدۇرىـدى، ــ يـاكى ھېلىقى ئاق كىيىملىـك پەرىزاتلارمۇ ئەسـكى نېمىلەردىن بولغىيمـدى، لېكىن.....

ئـۇ ئويلىغانـسېرى كاللىـسى گاديرماچ بولـۇپ قالغانـدەك ھـېس قىلىپ، ئاخىر:

ــ بولـدىلا، ــ دېـدى ـ دە، بـار كـۆچى بىـلەن تېـز ئۇچۇشـقا تىرىشتى.

خېلى ۋاقىتتىن كېيىن پەخرىدىن يەر يۈزىدە يېگانە بىر دەرەخنى كۆرۈپ قالدى. ئۇ سىرلىق قەلـئە غايىـب بولـۇپ، سـىرلىق ئـالەمنى قـارا بۇلۇت ـ تۇمانلار قاپلىغان، يالماۋۇزلار قۇتراپ چىققانـدىن بۇيـان ھـېچ يەردىـن بۇنـداق بـۆك ـ باراقسان دەرەخنـى كـۆرمىگەن، كـۆرگەنلىرى ساپلا كۆيۈپ قارىداپ كەتكەن كۆسەيدەك ياكى قـۇرۇپ قاقـشال بولـۇپ قالغانلىرى ئىدى.

ــ ئـاۋۇ دەرەخ تـۇۋىگە قونـايلى! ــ دېـدى پەخرىـدىن، ــ بەلكىم ساڭىمۇ ھاردۇق يەتكەندۇ.

ــ ئۇمـۇ بىـر تىلـسىم بولـۇپ قالمىـسلا بولاتتىغـۇ، ــ دېـدى شاتۇتى مەلىكە.

ئۇ تـۆۋەنلەپ ـ تـۆۋەنلەپ دەرەخ سايىـسىغا قونـدى، دەرەخنىـڭ سايىـسى ئالاھـازەل نەچـچە مىـڭ غـۇلاچ يەرگـىچە چۈشـەتتى، سـايە چۈشكەن يەرلەر شۇ تاپتا ئۆزگىچە بىر دۇنيا بولۇپ كۆرۈنىدى.

دەرەخ ئەتراپىدا بۇلدۇقلاپ ـ تاشقىنلاپ تۇرىـدىغان بىـر سـۈرۈك بـۇلاق، بۇلاقتـا بولـسا ئـۇزۇپ تاشـلاپ قويغانـدەكلا غـولى يـوق، ئەمما ھەرتال گۈل بەرگـى بىـر خىـل رەڭـدە جـۇلالاپ، نۇرلىنىـپ تۇرىـدىغان نەچـچە تـال نېلـۇپەر گـۈلى ۋە ئۆيناقـشىپ، پىلـتىڭلاپ يـۈرگەن بىـر نەچچە تال ئالىيىشىل ئالتۇن بېلىق بـار ئىـدى. بـۇلاق ئەتراپـى غـۇر ـ

غۇر شامالدا يەلپۈنۈپ تۇرغان ياپيېشىل چۆپلۈك بولۇپ، چۆپلۈكنىڭ ئۇ يەر - بۇ يېرىدە يەنە كۆپ خىل رەڭدە پورەكلەپ ئېچىلىپ تۇرغان گۈللەرمۇ بار ئىدى.

— ۋاھ! — دېدى مۇشۇك خان قىزلار چۆپلۈككە قونۇپلا نەچچىنى يۇمىلاپ، ئېغىنىۋېتىپ، — گۈلىستانى ئېرەمدىن باشقىمۇ مۇنداق ياخشى جاي بار ئىكەنغۇ، تېخى سىرلىق ئالەمنىڭ ھەممە يېرىنى يىرگىنىشلىك قارا بۇلۇت - تۇمانلار قاپلاپ، يالماۋۇزلار ئايىغ ئاستى قىلىپ، چەيلەپ ھەممە گۈزەل نەرسىلەرنى نابۇت قىلغان، تىنچ - ئاسايىشلىق پۈتۈنلەي يوقالغان چېغى دەپتىمىز تېخى.

— قارشى ئالىمەن! — دېگەن مۇلايىم، ئەمما بوغۇق ئاۋاز كەلدى شۇ چاغ.

شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار چۆچۈپ ھەر ياققا قاريدى، بىراق سۆزلىگۈچىنىڭ كىملىكىنى ئاڭقىرالمىدى.

— دەرەخ سۆزلەۋاتىدۇ، — دېدى پەخرىدىن.

— شۇنداق، مەن سۆزلەۋاتىمەن، — دېگەن ئاۋاز كەلدى يەنە دەرەخنىڭ ئېغىزىغىلا ئوخشاپ قالغان بىر كامىرىدىن خىرىلدىغان كۈلكە ئاۋازى قوشۇلۇپ، شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۇنىڭ كۈمۈش تەڭگىلەردەك يوپۇرماقلىرى جىرىڭلاپ، شاخلىرى شىلدىرلاپ كەتتى.

— سىز كىم؟ — سورىدى شاتۇتى مەلىكە دەرەخنىڭ نەچچە ئون ئادەمنىڭ غۇلچى ئاران يەتكۈدەك غولىنى بىر ئايلىنىپ چىقىپ، — سىزدەك يوغان دەرەخنى زادىلا كۆرۈپ باقمىغانىكەنمەن.

— سەن كۆرۈپ باقمىغان نەرسىلەر تېخى كۆپ مەلىكە، — دېدى دەرەخ يەنە خىرىلداپ كۈلۈپ، — مەن دەرەخلەر شاھى، سىلەر بۇ يەردە نېمە ئىش قىلىسىلەر؟

— بىز سىرلىق دېڭىزغا بارماقچى، — دېدى پەخرىدىن.

— سىرلىق دېڭىز سىرلىق ئالەمدىكى ئەڭ خەتەرلىك جاي، — دېدى دەرەخلەر شاھى، — بارمىغىنىڭلار تۈزۈكمىكىن، سەن ئۈچۈن مېنىڭ سايەم ئەڭ بىخەتەر، راھەتبەخش بىر ئارامگاھ، بۇ يەردە قېلىڭلار، سىلەرنىڭ ھېلىقى ئەسكىلەردىن ئەمەسلىكىڭلارنى كۆرۈپ

تۇرۇۋاتىمەن، سىلەرگە كېرەكلىك مەئىشەتلەرنى ھازىرلاپ بېرىمەن.

— ھىممەتلىرىگە كۆپتىن - كۆپ رەھمەت ئالىيلىرى، — «ئۇ دەرەخ بولسىمۇ شاھ بولغاندىكىن ھۆرمەت سۆزلىرىنى ئىشلىتىشىم كېرەك» دەپ ئويلىغانىدى پەخرىدىن، — بىراق سىرلىق دېگىزغا بارمىسام بولمايدۇ، سىرلىق ئالەمنىڭ تىنچ - خاتىرجەملىكى ۋە قاراڭغۇ زۇلمەتتىن قۇتۇلۇشى ئۇچۇن چوقۇم بېرىشىم كېرەك، — دېدى ئۇ.

— سەن تېخى ياشكەنسەن، ياشلار تەجرىبىسىز، ئاق كۆڭۈل ھەم ساددا كېلىدۇ، — دېدى دەرەخ شاھ خورسىنىپ، — ئەمما، رەزىل كۈچلەردىن بولغان يالماۋۇزلار بولسا بەك ھىيلىگەر، بەتنىيەت، ساختىپەز بولىدۇ. ساڭا ئوخشاشلارنى ئوڭايلا ئالداپ، پالاكەتكە دۇچار قىلىدۇ. ھېزى بول، ساڭا بىر تال يوپۇرمىقىمنى بېرەي، بىر ئىشتا زادىلا چارىسىز قالمىساڭ ئالدىراپ ئىشلەتمە.

شۇ سۆزدىن كېيىن ئۇ سىلكىنىۋىدى، بىر تال يوپۇرمىقى ئۈزۈلۈپ چۈشتى، پەخرىدىن يوپۇرماقنى ئېلىپ، ئىشتان يانچۇقىغا سالدى - دە، دەرەخ شاھىغا رەھمەت ئېيتىپ خوشلاشتى.

— ئەگەر ئۆتەلمىگۈدەك توسۇققا ياكى تاقابىل تۇرالمىغۇدەك مۇشكۈلاتقا دۇچ كەلسەڭ قايتىپ كەل، — دېدى دەرەخ شاھ خوشلىشىپتىپ، — سېنى ھەرقاچان پاناھىمغا ئالىمەن. يالماۋۇز شاھ كەلسىمۇ سايەمگە يېقىنلىشالمايدۇ، مەن ئۆزۈمنى ھەم سايەم چۈشكەنلا يەردىكى ھەممە نەرسىنى مۇھاپىزەت قىلغۇدەك سىرلىق كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە.

— سۆزلىرىنى ئېسىمدە تۇتىمەن، — دېدى پەخرىدىن.

شاتۇتى مەلىكە دەرەخ سايىسىدىن چىققانچە يەنە پەخرىدىننى ئېلىپ، كۆزلىگەن تەرەپكە ئۇچتى. ئۇلار ئۇچۇپ كېتىۋاتقاندا تۇيۇقسىز ئالدى تەرەپتىن بىر چوڭ قارا بۇلۇت پەيدا بولدى، بۇلۇت ئۈستىدە بولسا قاپقارا تاشتىن ياسالغان بىر ئوردا ساراي بار ئىدى. ئوردا سارايىنىڭ دېرىزىلىرىدىن سۈتتەك ئاق بەدەنلىك ساھىبجامال قىزلار يېرىم يالىڭاچ گەۋدىسىنى چىقىرىپ، قوللىرىنى پۇلاڭلىتىپ، ھاياسىزلىق بىلەن پەخرىدىننى يېنىغا چاقىرىشاتتى.

ـ نومۇسسىز شەرمەندىلەر! ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە غەزەپ بىلەن، ـ سىزنى ئازدۇرۇشقا ئۇرۇنۇۋاتقىنىنى قارىمامدىغان خوجايىن.
ـ كارىڭ بولمىسۇن، ـ دېدى پەخىرىدىن كۈلۈپ، ـ يولۇڭغا مېڭىۋەر.
قارا بۇلۇت ئۇلارنى خېلىغىچە قوغلاپ ئۇچتى، يېرىم يالىڭاچ قىزلارمۇ توختىماي ناز ـ كەرەشمە قىلىپ، ئىما ـ ئىشارەتلەر بىلەن نېمىلەرنىدۇر كۆرسىتىپ، پەخىرىدىنىنى سارايغا كىرىشكە دەۋەت قىلىشتى، بىراق پەخىرىدىن ئەمدى ئۇلارغا قاراپ سالماسلىق ئۈچۈن كۆزلىرىنى يۇمۇۋالدى. شاتۇتى مەلىكىمۇ ئۇلاردىن ئۇزاپ كېتىش ئۈچۈن بار كۈچى بىلەن تېز ئۇچتى. قارا بۇلۇت ئاخىر ئۇلارنىڭ كەينىدە قالدى.
ھېلىقىلارنىڭ بېلىنىڭ تۆۋىنى يىلان ئىكەن، ـ دېدى يېشىل كۆز يېتىپ كېلىپ.
ـ ئۇلارنىڭ تىللىرى زەھەرلىك يىلانلارنىڭ تىلىكەن، ـ دېدى كۆك كۆزمۇ.
ـ ئىشقىلىپ، ياخشى نېمىلەر ئەمەسلىكىنى ھېس قىلغانىدىم، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ـ ھەرنېمە بولسا.....
ئۇلار شۇنداق سۆزلىشىپ كېتىۋاتقاندا تۇيۇقسىزلا يەر يۇزىدە ۋولقان پارتلىدى، ۋولقاندىن ئېتىلىپ چىققان قىپقىزىل لاۋا چاچراندىلىرى ئۇلارنى كۆيدۈرۈپ قويۇش خەۋپى تۇغۇلدى.
ـ بۇنىڭغا مەن تاقابىل تۇرالمايمەن، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىراپ.
ئۇ شۇنداق دەپ پەنجىسىدە سېھرىگەرلىك تايىقىنى پەيدا قىلدى ـ دە، يەڭگىل سىلكىدى، شۇ ھامان لاۋا چاچرانىدىلىرى رەڭگارەڭ گۈل بەرگىلىرىگە ئايلىنىپ ھاۋادا لەيلەپ قالدى.
ـ قالتىس ـ قالتىس! سېھرىگەرلىككە ماھىر بوپقاپسىز مەلىكە ئالىيلىرى، ـ دېدى مۇشۇك خان قىزلار سۆيۈنۈپ.
ـ نەدىكىنى، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە قىلغان ئىشىدىن تازا رازى بولمىغانىدەك، ـ خوجايىنىدەك قالتىس كارامەتلىك بولالىغان

بولسام ياخشى بولاتتى، ئوتقا، سۇغا مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇنلار ۋە سېھىرگەرلىك ئويۇنلىرىدىن ئازراقلا بىلىمەن شۇ.

— شۇمۇ خېلى چوڭ ئىش، — دېدى كۆڭ كۆز، — بىزگە قارىگە، خوجايىنىنىڭ هىممىتى بىلەن ئۇچالايدىغان بولۇپ قالغانىدىن باشقا، هېچ ئىشقا كېرەككە كەلمەيمىز، باشقا ماهارىتىمىزمۇ يوق.

— توختاڭلار! — دېدى شۇ چاغ پەخرىدىن نېمىدىنىدۇر خەۋپسىرەپ. بىراق، سۆزى ئاخىرلاشقۇچە ئۇلار نېمىگىدۇر ئۇسۇۋۇلۇپ يەرگە موللاق ئاتتى، تۆۋەندىن بولسا تۆت ئەجدىها بېشى كۆتۈرۈلۈپ چىقىپ تۆتەيلەننى بىردىن يۇتۇپ كەتتى.

دىمىقىپ هوشىدىن كەتكەن پەخرىدىن بىر چاغدا هوشىغا كېلىپ، قاپقاراڭغۇ غاردەك بىر جايغا چۈشۈپ قالغىنىنى هېس قىلدى، ئەتراپنى سىپاشتۇرغاندى، هەر هالدا سېھىرگەرلىك تايىقى قولىغا ئۇرۇندى.

— خۇداغا شۈكرى، — دېدى ئۇ سېھىرگەرلىك تايىقىنى قولىغا ئېلىپ، — تەلىيىم بارکەن، بۇنى يېتىلۈرۈپ قويمىدىم.

ئۇ سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالدى، شۇ هامان ئەتراپ ۋاللىدە يورۇپ كەتتى، بۇ جاي بىر غار ئىدى.

«قايسى تەرەپكە ماڭسامكىن» دەپ تۇرغىنىدا، تۇيۇقسىز بىر تەرەپتىن شىپىر - شىپىر قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى. چۆچۈپ شۇ تەرەپكە كۆز تىكىپ تۇرغانىدى، مىڭلىغان چايان، ئۆمۈچۈك ۋە قىرىقئاياغلار يېتىپ كەلدى. بۇلاردىن چايانلار چوڭ قىسقۇچ پاقىدەك، ئۆمۈچۈكلەرنىڭ تېنى توپىتەك ۋە قىرىقئاياغلارنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىرەر غۇلاچتەك كېلەتتى.

پەخرىدىن دەرھال سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، ئۇلۇغ بىر ئوت پەيدا بولۇپ، بۇ گېزەندىلەر تەرەپكە گۈرۈلدەپ يامراپ، ئۇلارنى بىر باشتىن كۆيدۈرۈپ ماڭدى، پەخرىدىن شۇ ئوتقا ئەگىشىپ يۈرۈپ كەتتى. گېزەندىلەرنىڭ كۆيگىنى كۆيۈپ، قاچقىنى قېچىپ هەممىسى يوق بولدى. پەخرىدىن بولسا يولدا گاهى تىك تاغلارغا ياماشتى، گاهى دەريا - ئېقىنلاردا ئۈزدى، گاهى ئوت بەلباغلىرىدىن

ئۆتتى، گاھى يەر يۈزىدە پىيادە، گاھى ئۇچار ۋېلىسىپىتتە ھاۋادا يۈردى، ئاجايىپ مۇشكۈلات - خەتەرلەر ئىچىدە ئالاھازەل بىر كىچە - كۈندۈزدەك ماڭغاندىن كېيىن، تۆت يولنىڭ تۇتاشقان يېرىگە يەتتى. تۆت يول بۇ يەردە تۇتىشىپ، بىرلا چوڭ غار يولىنى ھاسىل قىلغانىدى.

«ھەمراھلىرىم بەلكىم مۇشۇ يوللاردىن كېپ قالار» دەپ ئويلىدى پەخرىدىن.

ئۇ شۇ يەردە ساقلىماقچىمۇ بولدى، بىراق يەنە ئۇلارنىڭ خەتەرگە يولۇققان - يولۇقمىغىنىنى، مۇشۇ تەرەپكە ماڭغان - ماڭمىغىنىنى بىلەلمەي، كۆپ خاتىرجەمسىزلەندى، ئاخىر سېھرگەرلىك تايىقىنى يەڭگىل سىلكىۋىدى، بىر ئوت شارى پەيدا بولۇپ، بىر غار يولىغا كىرىپ كەتتى، ئارقىدىنلا ئۆزىمۇ ئوت شارىغا ئەگىشىپ كىرىپ كەتتى.

بار كۈچى بىلەن يۈگۈرگىنىچە ئىچكىرىلەپ كېتىۋەردى، سېھرگەرلىك تايىقىدىكى ئالماس يۇلتۇزدىن پارلاق نۇر چاقناپ يولىنى يورۇتۇپ بەردى.

شۇ ھالدا كۆپ يۈردى، بىر چاغدا نېرىدىن مىياڭلىغان، چىرىلدىغان ئاۋازلار ئاڭلاندى، ئۇ قەدىمىنى تېزلەتتى، ئاخىر كۆك كۆز، قاپقارا ۋە قاۋان توڭگۇزدەك ھەر يوغان چاشقانلار بىلەن جان تىكىپ ئېلىشىۋاتقان بىر جايغا يەتتى. بۇ يەردە تىتما - كاتىكى چىقىپ كەتكەن ئونلىغان قارا چاشقان گاھىلىرى ئۆلۈك، گاھىلىرى چالا ئۆلۈك ھالىتىدە سۈنايلىنىپ ياتاتتى. بىراق، كۆك كۆزنىڭ قاردەك ئاق، زىلۋا، نازۇك تېنىمۇ ھەممە يېرىگە قىزىل گۈل چەكتۇرۇۋالغاندەك نەچچە يېرىدىن چىشلىنىپ، تاتىلىنىپ، زېدىلىنىپ قانلىرى شۇرقىراپ ئېقىۋاتقان، بەكمۇ ئېچىنىشلىق ۋە قارىغۇسىز بىر ھالەتتە ئىدى.

ئۇنىڭ شۇ ئەپتىگە قاراپ يۈرىكى پىچاقتا تىلغاندەك بولۇپ قاتتىق ئازابلىنىپ، غەزىپى قاينىاپ - تاشقان پەخرىدىن دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى زەپتى بىلەن شىلتىغاندى، بىر ئوت چىقىپ چاشقانلارغا ياماشتى. ھايالسىزلا ئۇلارنىڭ ھەممىسى كۆيۈپ كۈل بولدى. بۇياققا كېلىۋاتقانلىرى قاچتى، لېكىن ئوت يالقۇنلىرى ئەمدى

ئوت ئەجدىھالىرىغا ئايلىنىپ، گۈرۈلدىگىنىچە ئۇلارنىمۇ قوغلاپ كەتتى.

كۆك كۆز بولسا پەخىرلىنىپ كۆرۈپلا:

— خوجايىن! — دېدى يىگىلامسىراپ ھالسىزغىنە، — ھەر ھالدا ئامانكەنسىز، ئاخىر كەلدىڭىز.

ئۇ شۇنداق دەپلا كۈل ئۈستىگە يىقىلدى، جاراھەتلىرىگە كۈل يېپىشىپ، تېخىمۇ قارىغۇسىز بىر ھالەتكە كېلىپ قالدى.

— كۆك كۆز! — پەخىرلىنىپ ئىنتىلىك بىرىپلا ئۇنى قۇچاقلاپ كۆتۈرۈپ باغرىغا باستى، ئۇنىڭ جېنى تۇمشۇقىغا كېلىپلا قالغانىدى.

— ماڭا قارىماڭ، — دېدى كۆك كۆز تولىمۇ زەئىپ ئاۋازدا، — بۇ ھالىم بىلەن سىزگە كۆرۈنۈشنى خالىمايمەن، بۇ غارغا چۈشۈپلا ھېلىقىلارغا يولۇقتۇم، تەڭ كېلەلمەيدىغىنىمنى ھېس قىلىپ بۇياققا قاچتىم، غار ئىچىدە ئۇچۇش مۇمكىن بولمىدى، ئاياغلىرىمنىڭ يۇگۈرۈكلۈكىگە تايىنىپ ساق بىر كېچە - كۈندۈز قاچتىم. بىراق، مەلئۇنلارمۇ توختىماي قوغلاپ ھارغان چېغىمدا يېتىشۋالدى، ئامالسىز ئېلىشىپ مۇشۇ ھالغا چۈشۈپ قالدىم. بۇرۇنقى پاكىز، گۈزەل قىياپىتىمدىنمۇ خاتىرىگىزدە ساقلىنىپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلاتتىم. ئەپسۇس، ئاخىرقى تىنىقىم قالغاندا سىزگە شۇنداق سەت، كۆرۈمسىز ھالەتتە كۆرۈنۈپ قالدىم، كەلگىنىڭىزغۇ بىر ھېسابتا ياخشى بولدى. بولمىسا سىزنى يەنە بىر كۆرۈش نېسىپ بولماي ئارماندا كېتەتتىم.

ئۇ سۆزلەۋاتقاندا كۆزلىرىدىن ئاققان ياشلار پەخىرلىنىڭ قۇچىقىغا مەڭگۈ ئايىت بولۇپ تۆكۈلۈپ، تېزلا بىر ئوچۇم مەڭگۈ ئايىت بولدى.

— بولدى سۆزلىمە، — دېدى پەخىرلىن كۆزلىرىگە لىققىدە ياش ئېلىپ.

— بۇ مەڭگۈ ئىنتىلارنى ساقلاپ قويۇڭ، مەندىن خاتىرە بولۇپ قالسۇن، — دېدى كۆك كۆز يەنە، — مېنى ئەسلەپ تۇرارسىز.

— ياق! — دېدى پەخىرلىن، — سەن ئۆلمەيسەن. ئۇ شۇنداق دەۋاتقاندا ئۇنىڭ كۆز ياشلىرى كۆز چانىقىدىن يىپىي ئۈزۈلگەن مارجاندەك كۆك كۆزنىڭ ئۈستىگە تۆكۈلدى، شۇ ھامان كۆك كۆزمۇ ئۈستىگە كۆز يېشى ئەمەس، بەلكى ئابىھايات تۆكۈلگەندەك بولۇپ،

جاراهەتلىرى سەللىمازا ساقىيىپ، بەلكى بۇرۇنقىدىنمۇ بېجىرىم هالىتىدە ئۆره بولدى، هەتتا ئۇستىدىكى قان يۇقىلىرى، چاپلاشقان كۇلمۇ غايىب بولۇپ، قاردەك ئاق، كۆركەم هالىتى ئەسلىگە كېلىپ قالدى.

— مەن ئۆلمەيدىغان بولدۇم، — دەپ توۋلىۋەتتى ئۇ، ئارقىدىنلا كۆزلىرىدىن خۇشاللىق ياشلىرى تۆكۈلگەن هالىتىدە پەخرىدىنىنك بويىنىغا ئېسىلىپ، ئۇنىڭ مەڭزىگە سۆيۈپ قويدى - دە، — رەهمەت خوجايىن، ماڭا يەنە بىر قېتىم هاياتلىق ئاتا قىلدىڭىز، — دېدى مەڭزىلىرى ئەڭگلىك سۇركىۋالغاندەك قىزارغان هالىتىدە ئۆزىنى نېرىغا قاچۇرۇپ. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ قىلىقىدىن تولىمۇ ئۇيالغان هەم سۆيۈنۈپ كەتكەنىدى.

پەخرىدىنمۇ كۇلۇمسىرىدى، ئۇ بىر مۇشۇكنىڭ ئۆزىنى سۆيۈپ قويغىنىدىن رەنجىپمۇ كەتمىدى، بەلكى ئۇنىڭ ئۆزىنىڭمۇ كۆڭ كۆزىنى سۆيۈپ قويغۇسى كەلدى، بىراق يەنە ئوڭايسىزلىنىپ ئۆزىنى بېسىۋالدى - دە، سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىپلا بىر بوي ئەينەك پەيدا قىلىپ:

— قارا! — دېدى خۇشلۇقىدىن نېمە قىلارىنى بىلەلمەي، بالىت ئارتىسىدەك تولىمۇ نەپىس ئۇسسۇل هەرىكىتىگە پىرقىراپ يۇرگەن كۆڭ كۆزگە، — بۇرۇنقىدىنمۇ چىرايلىق بولۇپ كېتىپسەن، مويلىرىڭدىن نۇر چاقناپ تۇرىدۇ.

— راستما! — دېدى ئاخىر ئوڭايسىز هالدىن قۇتۇلغان كۆڭ كۆزمۇ ئەينەكتىكى ئەكسىگە تويماي قاراپ.

— شۇنداق، سېنى هېچقاچان بۇنداق گۈزەل هالەتتە كۆرمىگەنىدىم. ئەمدى ماڭايلى، شاتۇتى مەلىكە بىلەن بېشىل كۆز نېمە بوپكەتتىكىن بىلمىدىم.

كۆڭ كۆز دەرهال پەخرىدىنگە ئەگىشىپ ماڭدى، پەخرىدىن بايا كەلگەن يولى بىلەن كەينىگە ياندى، ئۇلارنىڭ كۆڭلىدە ئىككى هەمراهىنىڭ ئەندىشىسى بولغاچ قەدەملىرى تولىمۇ تېز بولدى. ئاخىر هېلىقى تۆت يول تۇتاشقان جايغىمۇ كەلدى، بىراق شاتۇتى مەلىكە بىلەن بېشىل كۆز يوق ئىدى.

— ئۇلار قېنىدۇ، — دېدى كۆك كۆز ئەنسىزلىك بىلەن، — ئۇلارمۇ بىرەر پالاكەتكە يولۇققانمىدۇ، تىرىكمىدۇ ياكى .....

ئۇ شۇنداق دەپ ھۇ تارتىپ يىغلىۋەتتى، خۇددى ھازىرلا بىر قېرىندىشى ئۆلۈپ كەتكەندەك ھازا ئېچىشقا تەييارلاندى.

— ئاغزىڭنى ئۇشتۇمتىمگىنە، — دېدى پەخرىدىن، — ئۇلارنىڭ ئۆلۈك - تىرىكىنى بىلمەي تۇرۇپلا بۇنداق قىلغىنىڭ قانداق، تېزرەك ئاۋۇ غار يوللىرىغا كىرىپ كۆرۈپ باقايلى.

— ئىككىمىز بىردىن يولغا كىرەيلى خوجايىن، — دېدى كۆك كۆز دەرھال يىغدىن توختاپ، — مەنمۇ..... — بىراق، ئۇ شۇنداق دەۋېتىپ گەپ گېلىغا تۇرۇپ قالغاندەكلا توختاپ قالدى، چۈنكى بىر غار يولىدىن شاھانە تەختىراۋان كۆتۈرۈۋالغان تۆت دانە چوڭ ئاق چاشقان چىقىپ كېلىۋاتاتتى. تەختىراۋاندا بولسا يېشىل كۆز تۇز پەيلىرىدىن ياسالغان يەلپۈگۈچتە ئۆزىنى يەلپۈپ، پۇتلىرىنى ئالماپ ئولتۇراتتى، شېرىن خىيال قوينىغا غەرق بولغاندەك چېھرىدە تەبەسسۇم، كۆزلىرى يۇمۇق ئىدى.

ئاق چاشقانلار تەختىراۋاننى يەرگە قويدى، يېشىل كۆزمۇ كۆزىنى ئېچىپلا، ئۆزىگە ھاڭ - تاڭ بولۇپ قاراپ قالغان پەخرىدىن بىلەن كۆك كۆزنى كۆردى - دە:

— سىلەرنىمۇ كۆرىدىكەنمەن، — دېگىنىچە چاچراپ تۇرۇپ، پەخرىدىننىڭ قوللىرىغا يۈزلىرىنى سۈركىدى، ئاندىن كۆك كۆزنى قۇچاقلاپ، سۆيۈپ يالاپ كەتتى.

— بولدى قىلە، — دېدى كۆك كۆز ئۇنىڭ قۇچقىدىن يۇلقۇنۇپ، — سەندىن ئەنسىرەپ تېخى بايىلا يىغا - زار قىلغانىدىم، ھازىر بولسا سېنى ئىزدەپ بارماقچى بولۇپ تۇرغان، بىراق دۆلىتىڭ بەك كاتتا بولۇپ كېتىپتىكەنغۇ سېنىڭ، بىھۇدە غەم يەپ، كۆزۈمنىڭ سۈيىنى ئېقىتتىپ يۈرۈپتىمەن.

— شۇنداقمۇ تېخى، — دېدى يېشىل كۆز خۇشاللىق بىلەن، — بىلەمسەن، مەن بىر توپ ئاق چاشقانلار بار يەرگە بېرىپ قالدىم، ئۇلار خۇددى ئادەملەردەك ئىككى پۇتلاپ ئۆرە ماڭىدىكەن، تولىمۇ ئەدەپ -

قائىدىلىك ئىكەن، تېخى ئاجايىپ ھەشەمەتلىك كۆركەم-ئازادە ئوردا-سارايلىرىمۇ بار ئىكەن. ئوردا - سارايىنىڭ سىرتى بولسا ئاۋات بازار، ئېگىز سېپىل بىلەن قورشالغان گۈزەل شەھەر ئىكەن. ئۇلار مېنى تەزىم-تەۋەزۇ بىلەن ئالقىش - تەنتەنىلەر ئىچىدە كۈتۈۋالدى. نېمىشقا دېسەڭ، مەن ئەجدىھا دەم تارتقاندا ئۇنىڭ قارنىغا كىرىپ كەتكەنچە ئۇنىڭ ئاشقازىنىغا بارماستىن، بەلكى ئۇلارنىڭ ئوردىسى ئالدىدىكى مەيدانغا چۈشۈپتىمەن. شۇ چاغ ئۇلار دۆلەت قۇشىنى ئۇچۇرۇپ، قازا قىلغان مەرھۇم شاھىنىڭ ئورنىغا تەخت ۋارىسى تاللاتقۇزۇۋاتقانىكەن، دۆلەت قۇشى كېلىپلا مېنىڭ بېشىمغا قوندى، ئۇچۇرۇۋەتسەم يەنە قوندى، شۇ چاغ مەيدانغا يىغىلغان ئاق چاشقانلار قىزغىن تەنتەنە قىلىشىپ مېنى ئوردىغا ئېلىپ كىرىشىپ، شاھلىق تاج كىيدۈرۈپ، ئاق چاشقانلار مەملىكىتىنىڭ شاھانە تەختىگە ئولتۇرغۇزۇشتى. بىراق، مېنىڭ كۆڭلۈم سىلەرنى تارتىپ تۇرغاچقا شاھلىق تەختىنى ئۇلارنىڭ ئۆزىگە قالدۇرۇپ، سىلەرنى ئىزدىمەكچى بولدۇم، ئاخىر ئۇلار مېنىڭ سەممىي-ساداقىتىمنى نەزەرگە ئېلىپ، مېنى تەختىراۋانغا ئولتۇرغۇزۇپ، يولغا سېلىپ قويۇشتى، مانا ئاخىر سىلەرنىمۇ تېپىۋالدىم، بىراق شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى كۆرۈنمەيدىغۇ؟

— ياخشىغۇ! — دېدى كۆك كۆز يىغلامسىراپ، — ساڭا ئامەت كەپتۇ، ئاق چاشقانلارغا شاھ بوپسەن، بىراق ماڭا بولسا ئاپەت، ئەگەر خوجايىن ۋاقتىدا كېلىپ قۇتقۇزمىغان بولسا، ئاللىبۇرۇن قاۋان توڭگۈزلاردەك غالجىر قارا چاشقانلارغا خامتالاش بولۇپ، جېنىمدىن ئايرىلاتتىم، شۇ چاغدا مەن تارتقان ئازاب - كۈلپەتلەرنى خۇدا ساڭا كۆرسەتمىسۇن.

— ۋاي خۇدايىمەي، — دېدى يېشىل كۆز دەرھال دوستىنى باغرىغا بېسىپ، — سېنى تېخى ماڭا ئوخشاش بىر ئامەتكە يولۇققاندۇ دەپ يۇرۇپتىمەن.

— شاتۇتىمزنى تاپايلى، — دېدى پەخرىدىن، — ئۇ نېمە كۈننى كۆرۈۋاتىدىكىن.

ئۇلار دەرھال تۆتىنچى بىر يولغا ماڭدى، بار كۈچى بىلەن

يۇگۇرۇپ توختماي يۈردى. ئالاھازەل يېرىم كۈندەك ماڭغاندىن كېيىن بىر كەڭ دالىغا چىقىپ قالدى. بۇ يەر ئاجايىپلا بىر ۋادا ئىدى، قەدىمدە بىر بۇلاق ئۇچراپلا تۇراتتى، بىراق بۇلاق سۈلىرى بۇلدۇقلاپ چىقىپ تۇرغان بىلەن يەنە ئۆزىگە سىڭىشىپ كېتىدىغاندەكلا تېشىپ چىقمايتتى ياكى ھېچبىرىدىن بىرەر تارام ئېقىن ھاسىل بولمىغانىدى.

— بۇ قانداق جاي ئەمدى، — دېدى يېشىل كۆز.

— ئېھتىيات قىلىڭلار، — دېدى پەخرىدىن، — بۇلاقلاردا بىر گەپ بار.

شۇ چاغ كۆك كۆز بىر بۇلاقتىكى ئەكسىگە قاراپ تووڭلۇۋەتتى:

— ۋاي خۇدايىمەي، مەن شۇنداق سەت، بەتبەشىرە بولۇپ قالدىممۇ ئەمدى؟

پەخرىدىن ئۇ قارىغان بۇلاققا قاردى، ئۇمۇ بىر ۋەھشي يالماۋۇزدەك كۆرۈندى.

— بۇ مەن ئەمەس، — تووڭلۇۋەتتى يېشىل كۆزمۇ، — بۇ بىر مۇشۇك ئالۋاستىغۇ.

— بۇ ئادەمنى خۇنۇكلەشتۈرىدىغان بۇلاقكەن، — دېدى پەخرىدىن، — ھەرگىز سۈيىگە تېگىپ كەتمەڭلار.

ئۇلار بۇلاقلارنى ئايلىنىپ يۈرۈپ كەتتى. بۇلاقلار شەيتان ئەينەكلەردەك ئۇلارنى خىلمۇخىل كۆرسىتەتتى. گاھىلىرى شۇنداق سەت، بەتبەشىرە، گاھىلىرى شۇنداق ساھىبجامال - خۇش قامەت، گاھىلىرى قېرى - ئاجىز، گاھىلىرى ياش - نەۋقىران، گاھىلىرى ياۋۇز يالماۋۇزلاردەك، گاھىلىرى ئاق كۆڭۈل - مېھرىبان پەرىشتە-لەردەك..... ئەيتاۋۇر، ھەر قىسما، ھەر خىل كۆرسىتەتتى. ئۇلار ھېچبىرىگە يېقىن يولىمىدى، شۇنداق كېتىۋېرىپ نېرىدىن پەي قاناتلىرى ئەتلەستەك رەڭگارەڭ جۇلالىنىپ نۇرلىنىپ تۇرغان، توزدىنمۇ گۈزەل، سۇمۇرغدىنمۇ ھەيۋەتلىك، كۆركەم بىر تۇتىقۇشنى كۆردى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇلاقتىكى شولىسىغا قاراپ ھېچنېمىنى سەزمىگەن ھالدا مەست-مۇستەغرەق بولۇپ تۇراتتى.

— ئۇنىڭدىن بىزنىڭ شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرىنى سۈرۈشتۈرۈپ

باقايلى، كۆردىمكىن، ــ دېدى كۆك كۆز.
ــ ئۇ بىزنىڭ شاتۇتى مەلىكىمىزنىڭ ئۆزى شۇ، ــ دېدى پەخرىدىن كۈلۈپ.
مۇشۇك خان قىزلار بىر ئىشىنىپ، بىر ئىشەنمەي شاتۇتنىغا يېقىنلاشتى، شاتۇتى بولسا بۇلارغا قاراپمۇ قويمىدى، بەلكى بۇلاققا قارىغىنىچە گاھ قاقاقلاپ كۈلۈپ، گاھ پەي قاناتلىرىنى تۈزەشتۈرۈپ، ئۆز - ئۆزىدىن زوقلىنىش بىلەن ئاۋارە ئىدى.
ــ شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى! ــ چاقىردى يېشىل كۆز.
بىراق، شاتۇتى ئاڭلىمىغاندەك يەنە بۇلاقتىكى ئەكسىگە قاراپ قاناتلىرىنى قېقىپ قويدى.
ــ ئۇنىڭغا نېمە بولدىكىنە، ــ دېدى كۆك كۆزمۇ ئەجەبلىنىپ، ــ بىزنىڭ شاتۇتى مەلىكىمىز نېمىشقا بىز كەلسەكمۇ كارى بولماي تۇرىدۇ؟
ــ ئۇ سېھرلىنىپ قاپتۇ، چوقۇم بۇلاق سۈيىدىن ئىچىپ قالغان گەپ، ــ دېدى پەخرىدىن، ئاندىن سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، شۇ ھامان شاتۇتنىڭ تېنىدىن ئالىيېشىل تۈتەك - تۈمان كۆتۈرۈلۈپ كېتىپ، ئۇنىڭ ئەسلىدىكى سىدام شاپتۇل چېچىكى رەڭلىك ھالىتى ئەسلىگە كەلدى، شاتۇتىمۇ شۇ چاغدىلا بىر سىلكىنىپ ھوشىنى تېپىۋالغاندەك بولدى - دە، پەخرىدىنلەرگە قاراپ تاشلاندى ۋە:
ــ سىلەرنىمۇ كۆرىدىكەنمەن - ھە؟ ــ دېدى كۆزلىرىدىن تاراملاپ ياش تۆكۈپ.
ــ سىلىگە نېمە بولدى مەلىكە ئالىيلىرى، ــ دېدى يېشىل كۆز ئۇنىڭ كۆز ياشلىرىنى سۈرتۈپ تۇرۇپ.
ــ بىلمەيمەن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ئېسىدەپ تۇرۇپ، ــ ئەجدىها قارىغا كىرىپ كەتكەندىن كېيىن «ئەمدى ئۆلىدىغان بولدۇم» دەپ ئويلۇندىم، خۇداغا شۈكرى، ھېچنېمە بولمۇدۇم، بەلكى بۇلاقلاردىن بىرىگە چۈشۈپ كەتتىم، مىڭبىر مۇشەققەتتە پالاقلاپ بۇلاق بويىغا چىقىۋېلىپ قارىسام تولىمۇ قورقۇنچلۇق، بەتبەشىرە يالماۋۇز باشلىق قۇشقا ئايلىنىپ قاپتىمەن. بۇلاقتىكى ئەكسىمگە قاراپ جان-

پىنىم چىقتى، ئۆز ئەكسىمدىن ئۇزۇم ئۈركۈپ قاچتىم، ئاندىن باشقا بۇلاقلارنى ئارىلىدىم، باشقا بۇلاقلاردىمۇ ئوخشىمىغان ھالىتىمنى كۆردۈم، گاھى كۈلدۈم، گاھى يىغلىدىم، گاھى قورقتۇم، گاھى مەپتۇن بولدۇم، ئەيتاۋۇر خىلمۇخىل ھېسسىياتتا بولدۇم، ئاخىر بايىقى بۇلاققا كەلگەندە ئاجايىپ رەڭدار - كۆركەم، جۈلالىق ھالىتىمنى كۆردۈم - دە، تەۋەككۈل قىلىپ سۈيىگە چۆمۈلدۈم، شۇ ھامان بەتبەشىرە ھالەتتىن قۇتۇلۇپلا قالماي، ئىلگىرىكىدىنمۇ گۈزەل قىياپەتكە كىرىپ تولىمۇ سۆيۈندۈم، ئەمدى كېتەي دەپ تۇرسام، بۇلاقتىن بويى بىر غېرىچچە كېلىدىغان قورچاقچىلىك بىر جىن چىقتى، ئۇ تولىمۇ چىرايلىق ۋە ئوماق ئىدى.

— بۇلاق سۈيىدىن ئىچىۋال، — دېدى ئۇ، — بۇلاقتا كۆرۈنگەن ۋە ھازىر ۋۇجۇدۇڭدا زاھىر بولۇپ تۇرغان گۈزەل قىياپىتىڭ مەڭگۈ ساقلىنىپ قالىدۇ، بولمىسا ھېلىلا يەنە بۇرۇنقى بەتبەشىرە قىياپەتكە كىرىپ قالىسەن.

— راستىنلا شۇنداق بولارمۇ؟ — دېدىممەن ئىككىلىنىپ.

— شۇنداق! — دېدى كىچىك جىن، — ھازىر دۇنيادا ھېچقانداق جانىۋار سەنچىلىك گۈزەل ئەمەس. سۇمۇرغ، توزلارمۇ سېنى كۆرسە ساڭا ھەۋەس قىلىدۇ. ئويلاپ باق، يەنە بايىقىدەك بەتبەشىرە ھالىتىڭگە قايتىپ قالساڭ ھەمراھلىرىڭنىڭ ئالدىغا قانداق بارىسەن، سېنى كىممۇ ياخشى كۆرىدۇ.

— شۇ ئەمەسمۇ، — دېدىم مەنمۇ ئۆز ئىچىمدە، — مېنىڭ ئەڭ قورقىدىغىنىم شۇنداق بەتبەشىرە قىياپەتكە كىرىپ قېلىش تۇرسا.....

شۇ ئۇي بىلەن بۇلاق سۈيىدىن ئىچتىم، لېكىن ئىچكەندىن كېيىنلا كۆزۈمگە بۇلاقتىكى ئەكسىمدىن باشقا ھېچ نەرسە كۆرۈنمەس بولدى، بەلكى ئۆزۈمنىڭ ئەكسىگە بارغانسېرى مەھلىيا بولۇپ، قارىغانسېرى قارىغۇم كېلىپ، سۆيۈنۈپ، بۇلاق بويىدىلا پىرقىراپ يۇرىدىغان بولدۇم، ھەتتا سىلەرمۇ ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىپسىلەر.

شۇ چاغ بۇلاقتىن ئۇ ئېيتقاندەك قورچاقچىلىك بىر جىن چىقىپ:

— ئىچىڭلار، گۈزەللىك بۇلىقىنىڭ سۈيىدىن ئىچىڭلار، جاھاندا

تەڭداشسىز گۈزەل رۇخسار، خۇش قامەتكە ئىگە بولسىلەر، ئىچىڭلار، گۈزەللىك بۇلقىنىڭ سۈيىدىن ئىچىڭلار، پۇرسەت غەنىيمەت، كېيىن پۇشايمانغا قالماڭلار..... — دېدى چاڭىلداپ سۆزلەپ.

— رەھمەت! — دېدى پەخىرىدىن، — بىز بۇلقىڭنىڭ سۈيىگە موھتاج ئەمەسمىز.

— يوقال! — دەپ توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە ھېلىلا ئۇنىڭغا ئېتىلىدىغاندەك غەزەپلىك ئەلپازدا، — نەچچە كۈندىن بېرى مېنى ئەخمەق قىلغىنىڭمۇ يېتەر.

شۇ ھامان ئومىقىنە كىچىك جىن تولىمۇ ياۋۇز تەلئەتلىك بەتبەشىرە ئالۋاستىغا ئايلاندى - دە، شاتۇتى مەلىكىگە تاشلاندى، بىراق پەخىرىدىنىڭ سېھرىگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇرغا بەرداشلىق بېرەلمەي قارا تاش ھەيكەلگە ئايلىنىپ قالدى، ئەينەكتەك سۈپسۈزۈك بۇلاق بولسا بىر سېسىق سۇ ئازگىلى بولۇپ قالدى.

— كېتەيلى، — دېدى پەخىرىدىن، — ھېچقايسى بۇلاققا قارىماڭلار! — ئاندىن ئۇ يەنە سېھرىگەرلىك تايىقىنى يەڭگىل سىلكىدى، بىر ئوت شار پەيدا بولۇپ ئۇلارغا يول باشلىدى.

ئۇلار ئاخىر غار يولىغىمۇ كىردى، تۆت يولنىڭ تۇتاشقان يېرىگىمۇ يەتتى، ئاندىن تۆت يولنىڭ تۇتىشىدىن ھاسىل بولغان بەشىنچى يولغا كىردى. بىراق، بۇ يولدا يەنە كۆپ مۇشكۇلاتلارغا يولۇقۇپ، نۇرغۇن قىينىچىلىقلارنى يېڭىشكە توغرا كەلدى، شۇنداقتىمۇ ئوت شارىغا ئەگىشىپ، ھېرىپ ھالدىن كەتكەن بىر مەھەلدە بىر سارايغا چىقىپ قالدى.

سارايىنىڭ تاملىرى قارا گىرانىت تاش ئىدى، ھەممە يېرىدە ئادەمنى بۇرۇقتۇرما قىلىدىغان قارا تۇتەك - تۇمانلار لەيلەپ يۈرەتتى. تورۇسقا بەش دانە باش سۆڭىكىدىن ھاسىل بولغان چىراغدان ئېسىلغان، باش سۆڭەكلىرىنىڭ ئېغىز - بۇرۇنلىرىدىن سوزۇلۇپ چىققان پىلىكلەر پىلىلداپ كۆيۈپ، سارايىنى يورۇتۇپ تۇراتتى.

شۇ چاغ سارايىنىڭ تۆرىدە يانپاشلاپ ياتقان يىرتقۇچ ھايۋان تەخت ھەم ئۇنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان بىر يالماۋۇز مومای ئايان بولدى.

— قارشى ئالىمەن، قارشى ئالىمەن، — دېدى ئۇ قېقىلداپ كۈلۈپ، — كېلىڭلار قوزىلىرىم، بۈگۈن ناشتىلىقسىز قالغانسىدىم، ئۆز ئايىغىڭلار بىلەن كەلگىنىڭلارنى قارشى ئالىمەن.

ئۇ شۇنداق دەپ كالاچتەك ئاغزىدىن ئىس پۈۈلىدى، شۇ ھامان شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۈك خان قىزلارنى بىر قارا ئوت قاپسۇالدى، بىراق پەخرىدىنگە كار قىلمىدى.

پەخرىدىن دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالدى، ھەمراھلىرىنى قاپسۇالغان ئوت غايىب بولۇپ، ئۇلار دەرھال پەخرىدىنىڭ كەينىگە ئۆتۈۋالدى.

— قالتىس، قالتىس! — دېدى يالماۋۇز مومای يەنە قېقىلداپ كۈلۈپ، — بۈگۈن ھەقىقىي رەقىبىمگە دۇچ كەلگەندەك قىلىمەن، — ئۇ شۇنداق دەپ يولۋاستەك بىر قارا مۇشۈككە ئايلاندى - دە، پەخرىدىنگە ئېتىلدى، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئوت، بۇرۇنلىرىدىن تۈتەك پۈركۈلۈپ تۇراتتى. قۇيرۇقى ئورنىدا بىر زەھەرلىك يىلان كۈشۈلداپ، سويلاپ تۇرسا، ھەربىر تال مويىدىن زەھەر تېمىپ، چۈشكەنلا يەرنى پىژىلدىتىپ كۆيدۈرۈپ، ئويۇپ كىرىپ كېتەتتى. ھېگگىيىپ تۇرغان خەنجەردەك چىشلىرى بولسا ھېلىلا چاياپ پۈركۈۋېتىدىغاندەك ۋەھىمە سالاتتى، تىرناقلىرى بولسا پولات ئارىدەك ئىدى. ئۇنىڭ قورقۇنچلۇق ئەپتىدىن مۇشۈك خان قىزلارمۇ خېلىلا ئەيمىنىپ، شۇمشىيىپ قېلىشتى، شاتۇتى مەلىكىنىڭ پەيلىرى ھېلىلا توزۇپ كېتىدىغاندەك تەتۈر ئۆرۈلۈپ، ھۇرپىيىپ، تېنى جۇغۇلدىماقتا ئىدى.

پەخرىدىن چاققانلىق بىلەن سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى، ئالماس يۈلتۇزدىن نۇر چاقناپ، قارا مۇشۈك دەرھال چېكىندى، ئاندىن ئۇ توققۇز باشلىق قارا يىلانغا ئۆزگەردى، توققۇز ئاغزىدىن تەڭلا زەھەر پۈركۈدى. بىراق، پەخرىدىنىڭ سېھرگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇردىن ئەينەكتەك بىر سۇزۇك قالقان پەيدا بولۇپ، پۈركۈلگەن زەھەرنى قايتۇردى، قارا يىلان تۇرۇپلا يەنە ئۇچ باشلىق، ئالتە بىلەكلىك دۇنگە ئايلىنىپ ئېتىلىپ كەلدى. بىراق، يەنىلا پەخرىدىنىڭ سېھرگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇرغا دۇچ كېلىپ

چېكىندى. پەخىرىدىن ئەمدى ئۇنىڭ قايتا ھۇجۇم قىلىشىغا پۇرسەت بەرمەستىن، ئۆزلەشتۇرگەن ئەپسۇنلىرىنى ئىشقا سېلىپ، يالماۋۇز مومايىنى يوقىتىشقا تىرىشتى. شۇ ھامان سېھىرگەرلىك تايىقىدىكى ئالماس يۇلتۇزدىن دەھشەتلىك ھۆركىرىگەن ئاۋاز بىلەن تەڭ بىر يىرتقۇچ ھايۋان چىقىپ كەلدى - دە، يالماۋۇز مومايغا ئېتىلدى، يىرتقۇچنىڭ تېنى شىرەك كېلەتتى - يۇ، لېكىن مويلىرى تۆمۈر تىكەن، چىشلىرى خەنجەر، تىرناقلىرى قاسساپنىڭ ئىلغىسىدەك، تەلەتى تولىمۇ قورقۇنچلۇق ئىدى. ئۇچ باشلىق دىۋە ئالتە قولىغا ئالتە خىل قورال ئېلىپ، ھەممىسىنى تەڭلا ئىشقا سالدى. لېكىن، يىرتقۇچ ھايۋاننىڭ بىر تال مويىغىمۇ كار قىلمىدى، يىرتقۇچ مەخلۇق بولسا چاقماق تېزلىكىدە بېرىپ، دىۋىنىڭ گېلىدىن چىشلىدى - دە، نەچچە پارچە قىلىپ، يالماپ يۇتۇۋەتتى. ئۇنىڭ قورسىقىدىن يالماۋۇز مومايىنىڭ نالە - پەريادلىرى خېلىغىچە ئاڭلىنىپ تۇردى، يىرتقۇچ ھايۋان بولسا ساراي ئىچىنى نەچچە ئايلىنىۋەتكەندىن كېيىن، پەخىرىدىنگە قاراپ بىر چەكچىيىپ قويۇپ، كىچىكلەپ - كىچىكلەپ ئاسلاندەك بولۇپ، سارايدىكى بىر كامارغا كىرىپ غايىب بولدى.

— ئۇ نېمانچە ۋەھشىي مەخلۇق - ھە، خوجايىن، — سورىدى شاتۇتى مەلىكە تىترەپ تۇرۇپ، — بىزنىمۇ يەپ قويامدىكىن دەپ بەك قورقاندىم.

— ئۇ مەن «سىرلىق ئەپسۇنلار توپلىمى» دىن ئۆزلەشتۇرگەن بىر ئەپسۇننى ئوقۇغاندا پەيدا بولدى، — دېدى پەخىرىدىن، ئۇنىڭمۇ شۇ تاپتا چىرايى تامدەك تاتىرىپ كەتكەندى.

شۇ چاغ ئۇنىڭغا «سىرلىق ئەپسۇنلار توپلىمى»نى ئېلىشقا دەۋەت قىلغان يالماۋۇز تەلئەتلىك سېھىرگەرنىڭ سىيماسى غەل - پال پەيدا بولدى - دە:

— سىرلىق ئەپسۇنلارنى ئىشلىتىشكە تېخى نائۇستىكەنسەن يىگىت، — دېدى چىرايىنى پۇرۇشتۇرۇپ، — ئۇنى ئىشلەتكۈچى تاش يۈرەك، زالىم، دۈشمەنلىرىگە مېھىر - شەپقەت دېگەن نەرسىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمەيدىغان، ھەرقانداق پاجىئەگىمۇ قىلچە پىسەنت

قىلمايدىغان بولۇشى كېرەك. بىراق، سەن ئۇنداق بولالمايدىكەنسەن، شۇڭا سىرلىق ئەپسۇنلارنى كۆپ ئىشلەتمە، پەقەت ئامال بولمىغاندا ئىشلەتسەك بولىدۇ، بولمىسا سېھرىي كۈچنى تىزگىنلىيەلمەي، ئۆزۈڭمۇ بالاغا قالغۇدەكسەن.

پەخىرىدىن ئۈندىمەستىن باش لىڭشىتتى. شۇ هامان سېھرگەر-نىڭ سىيماسى غايىب بولدى. شۇ چاغ سارايىنىڭ تام - تورۇسلىرى چاراسلاپ يېرىلىپ ئۇلارنىڭ بېشىغىلا كۆمتۈرۈلىدىغانىدەك بىر هالەت زاهىر بولدى.

— قانداق قىلىمىز خوجايىن، — دېدى هەمراهلىرى ئۈنىڭغا تەلمۈرۈپ.

پەخىرىدىن دەرهال سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، ئۈنىڭدىن بىر قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز پەيدا بولۇپ، سارای تېمىنى يېرىپ چىقىپ كەتتى. پەخىرىدىن هەمراهلىرى بىلەن قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزغا ئەگەشتى. ئۇلار يېقىنلاشقان هامان يېرىق يوغىناپ يەنە بىر لەخمە يولى پەيدا بولدى، ئۇلار لەخمىگە چىققان هامان سارايمۇ گۈمۈرۈلۈپ ئۆرۈلۈپ چۈشتى. خارابىسىدىن خېلى ئۇزاققىچە گۈلدۈر - قاراسىلىغان، نېمىلەرنىڭدۇر سۈنغان، چېقىلغان، پارتلىغان ئاۋازلىرى ئاڭلىنىپ تۇردى، ئارقىدىن ئۇلار چىققان لەخمىمۇ بىر باشتىن گۈمۈرۈلۈپ چۈشۈشكە باشلىدى.

— تېزرەك قاچايلى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە هودۇقۇپ، — كۆمۈلۈپ قالمايلى يەنە.

تۆتەيلەن بار كۈچى بىلەن يۈگۈردى، سەللا توختاپ قالغۇدەك بولسا لەخمە ئۈستى ئۇلارنىڭ بېشىغىلا گۈمۈرۈلۈپ چۈشىدىغاندەك ئىدى. شۇڭا، ئۇلار هاسىراپ - هۆمۈدەپ، هېرىپ - چارچاپ كەتسىمۇ زور چىدام - غەيرەت بىلەن يۈگۈردى، خۇددى مۇسابىقىلەشكەندەك يۈگۈردى. يۈگۈرۈشتە مۇشۇك خان قىزلار تولىمۇ چاققان، شاتۇتى مەلىكە بولسا پالاكەترەك ئىدى، هېلىلا كەينىدە قېلىپ، خەتەرگە يولۇقىدىغانىدەكلا قىلاتتى. ئاخىر پەخىرىدىن كېتىۋېتىپ شەكىل ئۆزگەرتىش ئەپسۇنى ئوقۇدى. شاتۇتى مەلىكە شۇ هامان ئالتۇن تاجلىق

بىر مۇشۇككە ئۆزگەردى ـ دە، مانا ئەمدى ھەممىسىنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ كەتتى، بىراق مۇشۇككە ئۆزگەرگىنىگە نارازى بولغانىدەك خىلىغىچە غۇدۇراپ ماڭدى.

ئۇلار شۇ ھالدا يېرىم كۈندەك لەخمىنى بويلاپ يۈگۈرۈپ، ئاخىر لەخمىنىڭ بېشىغىمۇ يەتتى، ئەمما چىقىپلا ئۆزلىرىنى توختىتىشقا ئۈلگۈرەلمەي، كۆز يەتكۈسىز چوڭقۇرلۇققا موللاق ئاتتى.

قورقۇنچلۇق سىرلىق دېڭىز

تۆۋەندە قارا بۇلۇت، كۈل رەڭ تۈتەك ـ تۈمانلار لەيلەپ يۈرەتتى، ئۇلارنىڭمۇ تۆۋىنىدە بولسا نېمە بارلىقىنى بىلىپ بولمايتتى، لېكىن شۇ چاغ مۇشۇك خان قىزلار قاناتلىرىنى ھەركەتلەندۈرۈپ ئۇچۇپ كەلگىنىچە پەخىرىدىنمىكى ئىككى قولتۇقىدىن توتۇۋالدى، پەخىرىدىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، نۇر چاقنىغان ھامان شاتۇتى مەلىكە مۇشۇك سىياقىدىن ئەسلىي شاتۇتى ھالىتىگە قايتتى.

ـ خۇداغا شۈكرى، ـ دېدى ئۇ پەخىرىدىنى يەنە دۈمبىسىگە مىندۈرۈۋېلىپ، ـ سىرلىق دېڭىزغا يەتكەندەك قىلامدۇق نېمە خوجايىن؟

ـ شۇنداقتەك قىلىدۇ، ـ دېدى پەخىرىدىن تۆۋەنلىگەنسېرى، تېخىمۇ ئېنىق ئاڭلىنىۋاتقان دېڭىز دولقۇنلىرىنىڭ ئاسمان ـ پەلەك ئېگىز ۋە تىك قىرغاقتا ئۇرۇلغاندىكى شاۋقۇن ئاۋازىنى تىڭشاپ.

شۇ چاغ بۇلۇت ـ تۈمانلار ھەر تەرەپكە تاراپ، تۆۋەندىن لوڭكىدە چوڭ بىر يىرتقۇچ مەخلۇق كۆتۈرۈلۈپ چىقتى. ئۇركۈپ، ھودۇقۇپ كەتكەن شاتۇتى مەلىكە ئۆزىنى قاچۇرىمەن دەپ پەخىرىدىنى تاشلۇۋەتكىلى تاسلا قالدى.

ـ مېنى يەم قىلىپ بەرگۈڭ بارمۇ ـ نېمە؟ ـ دېدى پەخىرىدىن چېقىشىپ.

ـ توۋا دەڭ، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە قېيىدىغاندەك، ـ مېنى شۇنداق بەتنىيەت چاغلامسىز، ـ ئۇ شۇنداق دەۋاتقاندا تۆۋەندىن

يەنە بىرسىدىن بىرسى يوغان ۋە غەلىتە يىرتقۇچ مەخلۇقلار ئېتىلىپ چىقىشقا باشلىدى، شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار بار كۇچى بىلەن ئېگىز ئۆرلەپ ئۇچۇپ ئامان قالدى.

— قانداق قىلىمىز خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە جىلى بولۇپ، — بەك ئېگىز ئۇچىساق تۆۋەنىدە نېمىلەر بارلىقىنى كۆرەلمىسەك، تۆۋەنلەپ ئۇچساق يىرتقۇچلارغا يەم بولۇش خەۋپى تۇرسا، تازىمۇ بىر ئىش بولدىغۇ بۇ؟ مەنزىلىمىزنى تېپىشىمىز مۇمكىن بولمايدىغاندەكلا.

پەخرىدىن ئىچىدە غەلىتە مەخلۇقلارغا قارشى ئەپسۇن ئوقۇپ سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ئالماس يۇلتۇزدىن نۇر چاقنىدى، لېكىن سىرلىق دېگىز مەخلۇقلىرى سەللا ئۇركۈدى خالاس، لېكىن تازا ئۇنۇمى بولمىدى، بەلكى ئۇلار غالجىرلاشقاندەك ئارقا - ئارقىدىن تېخىمۇ ئېگىز ئوقچۇپ چىقىپ ئۇلارغا ھۇجۇم باشلىدى.

— سېھىرگەر ئەۋلىيا سىرلىق دېگىز مەخلۇقلىرىنىڭ باشقا غەلىتە مەخلۇقلارغا ئوخشىمايدىغانلىقىنى، بەك ياۋۇز، قورقۇنچلۇق ئىكەنلىكىنى، تاقابىل تۇرماقنىڭ بەسى مۇشكۈللىكىنى ئېيتقاندى، — دېدى قورقۇپ جان - پېنى چىقايلا دەپ قالغان شاتۇتى مەلىكە، — ئۇلار راستىنلا بەك يامانكەن خوجايىن.

— قانداقمۇ قىلارمىز، — دېدى مۇشۇك خان قىزلارمۇ قايغۇ-رۇپ، — بۇيەردىكى ھەممىسى بىزگە ھازىرغىچە يولۇققان غەلىتە مەخلۇقلار ئىچىدىكى ئەڭ خەتەرلىك، ئەڭ ۋەھشىيلىرى ئىكەن، ھەتتا خوجايىننىڭ سېھىر - ئەپسۇنلىرىمۇ كار قىلمىدى.

پەخرىدىن ئۇندىمەستىن ئىچىدە نېمىلەرنىدۇر شۇنىرلاپ، سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى، سېھىرگەرلىك تايىقىنىڭ ئۇچىدىن ئالىيېشىل تۇتەك - تۇمان چىقىپ، تۇتەك - تۇمانلار ئارىسىدىن يەنە تاۋۇزدەك - تاۋۇزدەك يالماۋۇز باشلار، ئۇچ باشلىق ئەجدىھالار، قوش باشلىق يىرتقۇچ قۇشلار چىقىشقا باشلىدى. ئۇلارنىڭ تولىمۇ قورقۇنچلۇق ئەپتى - ئەگىگىزى، قان - يىرىڭ تېمىپ تۇرغان يىرگىنىشلىك ئېغىزلىرىغا قاراپ، پەخرىدىننىمۇ، ھەمراھلىرىنىمۇ سۇر

باستى، سۆزلەپلا تۇرىدىغان شاتۇتى مەلىكىمۇ جىمپلا قالدى.

ئالاھازەل ھېلىقىلاردىن ئون نەچچىسى چىققاندىن كېيىن، تۇتەك- تۇمانلار غايىب بولدى - دە، ئۇلار بىر توپ غالجىر ئىت ھاۋشىغاندەك يېقىمسىز ۋە دەھشەتلىك ئاۋاز چىقىرىپ تۆۋەنگە شۇڭغۇدى. خۇددى ئۇلاردىن ئۇركۈگەندەك تۇتەك - تۇمانلارمۇ تارىلىپ كېتىپ، بىر دېڭىز يۈزى ئايان بولدى، بىراق بەكمۇ تۆۋەندە ئىدى، شۇنداقتىمۇ تاغدەك- تاغدەك دولقۇنلاپ داۋالغۇشلىرى كۆرۈنۈپ، قۇلاقنى يارغۇدەك شاۋقۇن سادالىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

پەخىردىن سېھىر بىلەن پەيدا قىلغان يىرتقۇچلار دېڭىز يۈزىگە يېقىنلاشقان ھامان يەنە دېڭىزدا شىددەتلىك قايناملار ھاسىل بولۇپ، قايناملاردىن تاغدەك - تاغدەك يوغان بەستلىك غەلىتە مەخلۇقلار ئېتىلىپ چىقىشقا باشلىدى، ھەممىسى ئاسماندىن چۈشكەن لوقمىلارنى يۇتۇش قەستىدە ئىدى، بىراق ئويلىمىغان يەردىن ھېلىقىلار دېڭىزدىن چىققانلا مەخلۇقنى چاقماق تېزلىكىدە ھۇجۇم قىلىپ، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە خاتىمالاش قىلىپ، سۆڭەك - قىلتىرىقلىرىنىمۇ قالدۇرماي يىغىشتۇرۇپ بولدى، ئاندىن يېڭىدىن - يېڭى ئولجىلارغا تاشلاندى.

پەخىردىن «ئۇلارنىڭ قارىغا پۈتۈن دېڭىز مەخلۇقاتلىرى قاچىلانسىمۇ يەنىلا ھېچنېمە يېمىگەن - ئىچمىگەندەك بىر ھالدا يۈرەمدۇ نېمە» دەپ ئويلاپمۇ قالدى ھەم تېنى شۇركۈنۈپ كەتتى. چۈنكى، ھېلىقى مەخلۇقلار ئۆزىدىن نەچچە يۈز، نەچچە مىڭ ھەسسە يوغان مەخلۇقلاردىن نەچچە ئوننى يېگەن بولسىمۇ تۇرقى يەنىلا بۇرۇنقىدەك ئىدى.

توساتتىنلا دېڭىز يۈزى قىپقىزىل قانغا بويىلىپ، لەخته - لەخته گۆشلەر بىلەن تولدى، بارا - بارا دېڭىزدىن چىقىدىغان غەلىتە مەخلۇقلارمۇ غايىب بولۇپ، ئەمدى ھېلىقىلار دېڭىز ئۈستىنى ئايلىنىشقا، ئولجا ئىزدەشكە باشلىدى، ئاخىر دېڭىز يۈزىدە لەيلەپ قالغان گۆش پارچىلىرىمۇ قالمىدى، ئەمدى دېڭىز سۈيى ھەر تەرەپكە دولقۇنلاپ تارىلىشقا باشلىدى، ئۇلار گويا ھېلىقى مەخلۇقلاردىن قېچىۋاتقان غايەت چوڭ سۇ ئەجدىھالىرىدەكلا بىر ھالدا ئىدى، بىراق ھېلىقى مەخلۇقاتلار

قوغلاپ يۈرۈپ، دولقۇنلارغا شۇڭغۇپ كىرىپ كەتتى - دە، دېڭىزنى ئاسمان - پەلەك داۋالغۇتۇپ داشقازاندەك پورۇقلىتىپ قاينىتىۋەتتى، ھېسابسىز جانىۋارلارنىڭ ئۆلۈكى دېڭىز يۈزىنى بىرلا ئالدى.

پەخرىدىن قاتتىق چۆچۈپ، سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ، ھېلىقىلارنى يىغىشتۇرۇۋالماقچى، دېڭىزنى تىنچىتماقچى بولدى، بىراق ئەمدى ئۇنىڭ سېھرىي كۈچى يەتمىدى، شۇنداقتىمۇ توختىماي ئەپسۇن ئوقۇپ تۇردى، بىر چاغدا ھېلىقى يىرتقۇچلار دېڭىزدىن ئوقتەك ئېتىلىپ چىقىشىپ، يەنە دېڭىز يۈزىنى ئايلىنىپ، جانىۋارلارنىڭ دېڭىز يۈزىنى بىرلا ئالغان ھەددى - ھېسابسىز كۆپ ئۆلۈكلىرىنى دەم تارتىشتى، دېڭىز سۈيىمۇ قوشۇلۇپ تۆۋەندىن سۇ ناسوسىدا پۈركۈلگەندەك ئۇلارنىڭ گېلىغا كىرىپ كېتىشكە باشلىدى- دە، ئاخىر خېلىلا پەسلەپ ئازىيىپ، ھەتتا بىرمۇنچە جايلاردا دېڭىزنىڭ تېگى ئېچىلىپلا قالدى.

«پۈتۈن دېڭىزنى قۇرۇتۇۋېتەمدۇ نېمە؟» دېدى شاتۇتى مەلىكە ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلىغاندەك.

شۇ تاپتا ئۇنىڭمۇ، مۈشۈك خان قىزلارنىڭمۇ يۈرىكى قاتتىق سېلىپ، ھېلىلا كۆكرەك قەپىسىنى يېرىپ چىقىپ كېتىدىغاندەك بىر ھالغا چۈشۈپ قالغان، تەنلىرى كۆز شامىلىدا قالغان ياپراقتەك تىترەپ، تۇك - پەيلىرى تەتۇر ئۆرۈلۈپ قېلىشقانىدى.

— ھېلىلا مولالاق ئېتىپ چۈشىدىغاندەك قىلىمەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە يەنە يىغلامسىراپ.

— بەرداشلىق بەر، — دېدى پەخرىدىن، — ھېلىقى يىرتقۇچلار ھېلىلا يوقلىدۇ.

ئاخىر ھېلىقىلار دەم تارتىشتىن توختاشتى، لېكىن دېڭىزنىڭ دۆڭىرەك يەرلىرىنىڭ تېگى پۈتۈنلەي ئېچىلىپلا قالغان، نۇرغۇن - نۇرغۇن ئاراللار پەيدا بولغان، يوشۇرۇن خادا تاشلار مارجان تاش مۇنارلاردەك چوقچىيىپ چىقىپ قېلىشقانىدى، قالغان دېڭىز سۈيىدە بىرەر جانلىق مەۋجۇدات باردەك قىلمايتتى.

— ئۇلار بەك يامانكەن خوجايىن، — دېدى كۆك كۆز

دۇدۇقلاپ، ــ ئەمدى بىزگە ھۇجۇم قىلىپ قالماس ـ ھە؟

ــ ئۇنداق بولماس، ــ دېدى پەخىرىدىن ئىشەنچسىزلىك بىلەن، شۇ تاپتا ئۇنىڭمۇ پىشانىسىدىن تەر تامچىلىرى چىپىلداپ تۆكۈلمەكتە ئىدى، يۈرىكى ئەنسىز دۇكۇلدەيتتى.

بىراق، ئۇ ئەنسىرىگەن ئىش ئاخىر يۈز بەردى. ھېلىقى يىرتقۇچلار ئەمدى دېگىزدا يېگۈدەك نەرسە قالمىغانلىقىنى ھېس قىلىپ، دېيىشۈالغاندەكلا يۇقىرىغا قاراشتى ـ دە، پەخىرىدىن بىلەن ھەمراھلىرىغا قاراپ خىرىس قىلىشتى. ھېلىلا ئېتىلىپ كېلىپ، بۇلارنىڭمۇ تىنىمىا ـ كاتىگىنى چىقىرىپ، خامتالاش قىلىدىغاندەكلا ئىدى.

ــ قانداق قىلىمىز؟ ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە يىغلامسىراپ.

پەخىرىدىن يەنىلا ئۇندىمەستىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى چىكىڭ سىقىملاپ، يۈز بەرگۈسى خەتەرگە تاقابىل تۇرۇشقا تەييارلاندى.

ــ غەيرەتلىك بول! ئۆزۈڭگە ئىشەن، ئۇلار قورقىنىلىقىنى ھېس قىلىپلا قالسا تۇگەشكىنىك شۇ.....

ئۇنىڭ قۇلاق تۇۋىدە سىرلىق ئەپسۇنلار تۇپلىمىنى ئېلىشقا دەۋەت قىلغان ھېلىقى ياۋۇز تەلەت سېھىرگەرنىڭ ئاۋازى ياڭرىدى.

ــ چۈشەندىم، ــ شۇئىرلىدى پەخىرىدىن، ئاندىن ئۇ تەمكىنلىك بىلەن نېمىلەرنىدۇر شۇئىرلاپ سېھىرگەرلىك تايىقىنى بىر شىلتىغانىدى، ئالماس يۇلتۇزدىن كۈچلۈك نۇر چاقناپ، يىرتقۇچ مەخلۇقلارنى چېكىنىشكە مەجبۇر قىلدى.

ــ يوقىلىڭلار، تېز يوقىلىڭلار! ــ دەپ توۋلىدى پەخىرىدىن قەھىر بىلەن.

شۇ ھامان ھېلىقى يىرتقۇچ مەخلۇقلار تولغىنىپ ـ تولغىنىپ، چىرقىرىشىپ، ھۆركىرىشىپ، بىرھازا جان تالىشىپ، ئاخىر ھەممىسى تۈتەك ـ تۇمانغا ئايلىنىپ تاراپ كېتىشتى. شۇنىڭ بىلەن تەڭ شاتۇتى مەلىكىمۇ، مۇشۈك خان قىزلارمۇ تۆۋەنگە مولاق ئاتتى، چۈنكى قورقۇنچىدا ئۇلارنىڭ قانات قاققۇدەكمۇ ھالى قالمىغانىدى.

پەخىرىدىن دەرھال سېھىرگەرلىك تايىقىنى يەنە شىلتىدى، شۇ

هامان ئۇلارنىڭ ئاستىدا بىر پارچە ئاق بۇلۇت پەيدا بولۇپ ھەممىسى بۇلۇت ئۈستىگىلا چۈشتى. شاتۇتى مەلىكىمۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ سوزۇلۇپ يېتىۋېلىشتى.

— ئۇھ! — دېدى شاتۇتى مەلىكە چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ، — قورقۇپ جېنىم چىقايلا دېدى، تا ھازىرغىچە ئۇلاردەك ۋەھشىي ياۋۇز مەخلۇقاتلارنى كۆرمەپتىكەنمەن، تېخى سىرلىق دېگىز مەخلۇقلىرىنى ئەڭ يامىنى دەپ يۈرۈپتىمەن.

— بىز ئىلگىرى يولۇققان يىرتقۇچلارمۇ، يالماۋۇزلارمۇ بۇلارغا دۇچ كەلسە مۇشۇككە يولۇققان چاشقاندەك بولۇپ قېچىشتىن باشقىنى ئويلاشقىمۇ پېتىنالمىغدەك، — دېدى كۆڭ كۆز.

— ئەمدى دېگىزدىكى سەپىرىمىز تىنچ داۋاملىشارمۇ؟! — دېدى يېشىل كۆز.

شۇ چاغ يىراق - يىراقلاردىن گۈلدۈرماما گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلغان، شىددەتلىك بوراننىڭ گۈركىرىگەن ئاۋازلىرى ئاڭلاندى، ئارقىدىنلا شۇ تەرەپتىن قارا بۇلۇت - تۇمانلار كەلكۈندەك يامراپ كېلىشكە باشلىدى.

— مانا ساڭا جاۋاب، — دېدى شاتۇتى مەلىكە تەئەددى بىلەن، ئاندىن ئىرغىپ تۇردى - دە، — ئۈستۈمگە مېنىڭ خوجايىن، يولغا چىقايلى، — دېدى پەي قاناتلىرىنى تۇزەشتۈرۈپ.

— ئۇچار ۋېلىسىپىتكە مىنىسەممىكىن، — دېدى پەخىرىدىن، — ساڭا بەك جاپا سېلىپ قويىدىكەنمەن.

— سىز ئۈچۈن قانچىلىك جاپا چەكسەم ئەرزىيدۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە نارازى بولۇپ، — ئۇچار ۋېلىسىپىتىگىزنىڭ نەرى ياخشىكىن، بىلمىدىم، تېزلىكىمۇ ماڭا يەتمەيدۇ، مەندىن خۇشىگىز كەتتىمۇ، يا.

پەخىرىدىن ئەمدى ئارتۇق گەپ قىلمايلا شاتۇتى مەلىكىنىڭ دۈمبىسىگە چىقتى. مۇشۇك خان قىزلارمۇ دەرھال ئۇچۇشقا تەييارلاندى، يېگى بىر خەۋپنىڭ شەپىسى ئۇلارغا يېگىدىن كۈچ - غەيرەت بېغىشلىغاندەكلا ئىدى.

ئۇلار دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىغا قاراپ ئۇچۇپ كەتتى، كەينىدىن قارا بۇلۇت - تۇمانلار دەۋرەپ كېلىۋاتاتتى، بەلكى ھېلىلا يېتىپ كېلىپ، ئۇلارنى قاپسۇالىدىغاندەكلا ئىدى.

پەخرىدىن دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، قارا بۇلۇت - تۇمانلار چېكىندى، بىراق قارا بۇلۇت - تۇمانلار چېكىنگىنى بىلەن ئىچىدىن ھەددى - ھېسابسىز جىن - ئالۋاستى، يالماۋۇزلار چىقىپ كېلىشتى. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى قارا شەپەرەكگە، بەزىلىرى ئۇچقۇر چاشقانلارغا، بەزىلىرى تازقارىلارغا ۋە بەزىلىرى پاشا، قارا ھەرىلەرگە مىنىۋالغانىدى. شەپەرەكلىرى تېنى ئېيىقتەك، قانىتى كېمىنىڭ يەلكىنىدەك يوغان، چاشقانلىرى قاۋان توڭگۇزدەك چوڭ، پاشا، قارا ھەربىلىرىمۇ كارامەت يوغان مەخلۇقلار ئىدى. ھەممىسىنىڭ قولىدا خىلمۇخىل قورال - ياراغلار بار ئىدى.

مۇشۇك خان قىزلار دەرھال جەڭگە تەييارلاندى. شاتۇتى مەلىكىمۇ سېھرگەرلىك تايىقىنى چىڭ قاماللاپ، ئۆزىنى بىر كۆرسىتىپ قويۇشقا ھازىرلاندى، بىراق بايىقى جىن - ئالۋاستى، يالماۋۇزلار قوشۇنىنىڭ كەينىدىنلا توققۇز باشلىق ئۇچقۇر ئەجدىھا قوشۇلغان بىر قارا تۆمۇر ھارۋا چىققانىدا بولسا، ئۇلارنىڭ غەيرىتى يەنە بوشىشىپ، قانات قېقىشلىرى ئاستىلاپ قالدى. چۈنكى، ھارۋىدا چاچ ئورنىدا زەھەرلىك يىلانلار باش سۆڭىكىنى تېشىپ چىققان بىر ئىسكىلىت كۆمۈردەك قارىداپ كەتكەن باش سۆڭىكى بېكىتىلگەن قارا تۆمۈر ھاسىنى تۇتۇپ ئولتۇراتتى. ئۇنىڭ كامارىدەك كۆز، ئېغىز - بۇرۇن، قۇلاقلىرىدىن ئۆمۈچۈك ۋە چايانلار كىرىپ - چىقىپ، مىغىلدىشىپ يۈرەتتى.

— ئىسكىلىت يالماۋۇز ئىكەن، — دېدى يېشىل كۆز ھولۇقۇپ، — ئۇ يالماۋۇز شاھنىڭ رەقىبى، سېھرگەر ئۇستازغۇ ئەلۋەتتە ئۇنىڭ دۈشمىنى، ئۇ بۇ يەرگە نېمىشقا كەلدىكىنە، سېھرگەر ئۇستاز بار ۋاقىتتا ئۇ يوقاپلا كەتكەنىدى، ئۇزاق زامانلارغىچە ئىز - دېرىكى بولمىغان.

— چوقۇم خوجايىننى كۆزلەپ كەلگەن گەپ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىق بىلەن، — يالماۋۇزلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ بىلەن دۈشمەنلىشىپمدۇ نېمە؟

شۇ چاغ ئىسكىلىت يالماۋۇز ئىسكىلىت باشلىق ھاسسىنى شىلتىغانىدى، شۇ ھامان گۈلدۈرماما گۈلدۈرلەپ، ئاسماندىن مۆلدۈر ياغدى، مۆلدۈرلەرنىڭ ھەر دانىسى ۋاسكېتبول توپىدەك كېلەتتى. بىراق، پەخرىدىننىڭ سېھرگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇر ئۇنىمۇ، ھەمراھلىرىنىمۇ خەتەردىن ساقلىدى.

ئىسكىلىت يالماۋۇز ئىككىنچى قېتىم ئىسكىلىت باشلىق ھاسسىنى شىلتىغانىدى، شۇ ھامان بىر تەرەپتىن سۇ ئەجدىھالىرى سۇ پۈركۈپ، بىر تەرەپتىن ئوت ئەجدىھالىرى ئوت پۈركۈپ، بىر تەرەپتىن قارا ئەجدىھالار بوران - چاپقۇن چىقىرىپ، بىر تەرەپتىن قوڭغۇر ئەجدىھالار قۇم - تۇپراق، تاش - شېغىل سوروپ، ئالەمنى مالەم قىلغۇدەك ھەيۋە بىلەن يېتىپ كېلىشتى. ئەمما، پەخرىدىننىڭ سېھرگەرلىك تايىقىدىكى ئالماس يۈلتۇزدىن چاقنىغان نۇر چەمبىرىكىگە بەرداشلىق بېرەلمەي ھەممىسى غايىب بولۇشتى.

ئەمدى ئىسكىلىت يالماۋۇز ئۇچار نەيزە، ئۇچار ئوقلارنى يامغۇردەك ياغدۇرۇۋەتتى، بىراق بۇلارمۇ كار قىلمىدى، يەنە نۇرغۇن سېھىر - جادۇلىرىنى ئىشقا سالدى، بىراق پەخرىدىننىڭ بارمىقىدىكى سېھرلىك ئۈزۈك ۋە ئۇ ئىشلەتكەن كۈچلۈك تاقابىل تۇرۇش ئەپسۇنلىرى سەۋەبلىك مەقسىتىگە يېتەلمىدى. ئاخىر ئۇ ئۆز قوشۇنىغا ئىشارەت قىلىشى بىلەن جاھاننى زىلزىلىگە سالغۇدەك داقا - دۇمباق، كاناي - سۇناي ئاۋازى ياڭراپ، توپ ئاۋازى گۈمبۈرلەپ، جىن - ئالۋاستى، يالماۋۇزلار قوشۇنى ھۇجۇمغا ئۆتتى.

— سىلەر ئۆزۈڭلەرنى مۇھاپىزەت قىلساڭلارلا بولىدۇ، — دېدى پەخرىدىن مۇشۇك خان قىزلارغا، ئاندىن ئۇ ئەپسۇن ئوقۇپ سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى، بىراق ئالماس يۈلتۇزدىن چاقنىغان نۇر ئىسكىلىت باشلىق ھاسىدىن تارالغان نۇر بىلەن ئۇچرىشىپ شىددەتلىك پارتلاش يۈز بەردى، پەخرىدىن سىرلىق ئەپسۇنلارنى ئىشقا سېلىشنى ئويلىدى، لېكىن يەنە ئاقىۋىتىدىن قورقتى، باشقا ئەپسۇنلىرى بولسا ئىسكىلىت يالماۋۇزغا تەڭ كېلەلمىدى، كۆپ تېرىكەشتى، شۇ چاغ زادىلا ئىشلىتىپ باقمىغان چىۋىن ئەپسۇنى

ئېسىگە كېلىپ قالدى ـ دە، ئوقۇشقا باشلىدى. شۇ ھامان قولىدا بىر قاپاق پەيدا بولدى. ئۇنىڭ ئاغزىنى ئاچقانىدى، ھەددى ـ ھېسابسىز چۈنىن گىژىلداپ چىقىپ، بىرى ئون، ئونى يۈز، يۈزى مىڭ بولۇپ كۆپىيىپ، بۇركۈتتەك يوغىناپ، ئىسكىلىت يالماۋۇزنىڭ لەشكەرلىرىگە تاشلاندى. ئالەمنى گويا چۈنىن بالاسى قاپلىدى، ئارىدا كارامەت دەھشەتلىك ۋە قانلىق بىر جەڭ بولدى. ئاقىۋەت چۈنلەر ئىسكىلىت يالماۋۇزنىڭ لەشكەرلىرىنىڭ بىرىنى قالدۇرماي يوقاتتى ـ دە، ئاندىن كىچىكلەپ، بۇرگىدەك ـ بۇرگىدەك بولۇپ، يەنە قاپاقنا كىرىپ كېتىشتى، قاپاقمۇ غايىب بولدى.

تەنھا قالغان ئىسكىلىت يالماۋۇز يەنە ئىسكىلىت باشلىق ھاسسىنى شىلتىغاندى، شۇ ھامان ئالەم ـ جاھاننى قىزىللىق قاپلاپ، ھەممە تەرەپتە ئاسمان ـ پەلەك ئوت يالقۇنلىرى پەيدا بولدى، ئاسماندىن قىپقىزىل چوغ ـ لاۋا يېغىشقا باشلىدى. بىراق، پەخىرلىنىدىن بۇرۇن شاتۇتى مەلىكە سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالغانىدى، ئوت ـ لاۋا يېغىنى گۈل ـ چېچەك يامغۇرىغا ئايلىنىپ قالدى.

ـ مەن ئوتقا مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇنلارنى ئۆزلەشتۈرگەن، ـ دېدى ئۇ سۆيۈنۈش بىلەن، ـ ئەمدى كارامىتىمنى كۆرسىتىدىغان ياخشى پۇرسەت كەلدى.

ئۇ شۇنداق دەۋاتقاندا گۈل ـ چېچەكلەر بىردىنلا يىلان ـ چايان، قارا ھەرە ..... دېگەندەك زەھەرلىك ھاشاراتلارغا ئايلىنىپ قالدى. تۆۋەندىن ئوت يالقۇنلىرى ئوت ئەجدىھالارغا ئايلىنىپ، يەنە ھۇجۇمغا ئۆتتى، شاتۇتى مەلىكە بولسا ئەمدى نېمە قىلارىنى بىلمەي تىلى تۇتۇلۇپلا قالدى.

ئەمدى پەخىرلىنىدىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالغانىدى، بىر بوران چىقىپلا زەھەرلىك ھاشاراتلارنى ئۈچۈرۈپ كەتتى، ئوت ئەجدىھالىرىمۇ غايىب بولدى. بىراق، شۇ پۇرسەتتە ئاسماندىن بىر تاغ غارقىراپ ئۈچۈپ كېلىپ، ئۇلارنى بېسىۋالىدىغاندەكلا بىر ھالەت شەكىللەندى. شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار ئالاقزادە

بولۇشۇپ، قىيا - چىيا قىلىشىپ كەتتى. بىراق، تاغ پەخرىدىنىڭ بېشىغا كېلىپلا قۇمغا ئايلىنىپ توزۇپ كەتتى، كۆزنى ئاچقىلى بولمايتتى، پەخرىدىنىڭ سېھرگەرلىك تايىقىدىن نۇر چاقناش بىلەن تەڭلا، يەنە قۇم - توزانلارمۇ غايىب بولۇپ، ھاۋا سۈزۈلدى، ئۇنىڭغىچە بىر ئىسكىلىت قول كېلىپ پەخرىدىنىڭ بېلىدىن قامالاپ ئالدى، پەخرىدىن دەرھال سېھر قىلدى، ئىسكىلىت قول بىر قوناق شېخىغا ئايلىنىپ، قاراسلاپ سۇنۇپ كەتتى.

ئاردا يەنە كۆپ جەڭلەر بولدى، ئەمما پەخرىدىنىڭ سېھرىنى ئىسكىلىت يالماۋۇز قايتۇرۇپ تۇردى، ئۇنىڭ قىلغان سېھر - جادۇلىرىمۇ پەخرىدىنگە كار قىلمىدى. ئاخىر ئىسكىلىت يالماۋۇز غەلىبە ئۈمىدى يوقلۇقىنى ھېس قىلىپ، تىكىۋەتمەكچى بولۇپ، ئۇچار ئەجدىھانىڭ تىزگىنىنى تارتتى، ئۇچار ئەجدىھا كەينىگە قايرىلىپ، تۆمۈر ھارۋىسىنى سۆرەپ ئۇچۇپ كەتتى.

— ئۇنى قاچۇرۇپ قويماڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىراپ، — ئۇ ھاياتلا بولىدىكەن، سىرلىق ئالەمگە ئاپەت بولىدۇ.

پەخرىدىن دەرھال ئوقياسىنى بەتلەپ، ئىسكىلىت يالماۋۇزنىڭ ئارقا مېڭىسىنى چەنلەپ ئاتتى، ئوق بارغانچە بېرىپ ئىسكىلىت يالماۋۇزنىڭ بېشىنى تېشىپ ئۆتۈپ كەتتى، شۇ ھامان ئىسكىلىت باشتىكى ئوق تەگكەن تۆشۈكتىن ھەرىدەك بىرنېمە چىقىپ كەتتى، بىراق يەنە بىر ئوق ئۇنىمۇ جەھەننەمگە ئېلىپ كەتتى، مانا ئەمدى ئىسكىلىت يالماۋۇزنىڭ تېنى بوغۇم - بوغۇملىرىدىن ئاجراپ، بىر دۆۋە سۆڭەككە ئايلىنىپ قالدى، ئارقىدىنلا لاپ قىلىپلا يانغىن ئىچىدە قېلىپ، بىر سېقىم كۈلگە ئايلاندى. يانغىن ئىچىدىن نۇرغۇن ھايۋانات، ھاشارات، ئۇچار - قاناتلارنىڭ، جىن - ئالۋاستى، دىۋە - پەرىلەرنىڭ، ھەتتا گۈل - گىياھ، ئوت - چۆپ ئىسكەتىدىكى، تاش- داڭگال قىياپىتىدىكى نەرسىلەرنىڭ روھ - ئەرۋاھلىرى ئۇچۇپ چىقىپ، ھەر تەرەپكە تاراپ كېتىشتى. ئاخىرىدا نەچچە ئون يالماۋۇزنىڭ ئەرۋاھىمۇ چىقىپ، ئاندىن ئوت ئۆچتى. توققۇز باشلىق ئۇچار ئەجدىھا بولسا، پەخرىدىنىڭ سېھرى بىلەن توققۇز باشلىق بىر قۇشقاچقا

ئايلىنىپ ئۇچۇپ كەتتى.

— بۇ مەلئۇن ئۆزۈڭنىڭ يالماۋۇز قېرىنداشلىرىدىنمۇ بىرمۇنچىسىنى يېۋەتكەنىكەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — نېمىدېگەن ياۋۇز ـ ھە؟!

— سىرلىق ئالەم ئاخىر بۇ مەلئۇندىن قۇتۇلدى، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار تەنتەنە قىلىشىپ.

ئەمدى ئۇلار بىمالال سەپىرىنى داۋام قىلدى، نۇرغۇن ئارياللارغا باردى، ھەممىسى دېگۈز سۈيى پەسلىگەندە پەيدا بولغان يېڭى ئاريالار بولۇپ، ئۇلاردا ھېچقانداق يېڭى ئەھۋال يوق ئىدى.

— غېرىب ئارال زادى نەدىدۇ؟ — دېدى پەخىرىدىن ئۈچ كېچە-كۈندۈز ئۇچۇپ يۈرۈپ ئىزدەپمۇ تاپالمىغاندىن كېيىن جىلى بولۇپ، ئۇنىڭ يول تېپىش سېھرى بۇ يەردە ئىشلىمىگەنىدى.

شۇ چاغ سامادىن بىر قارا يۇلتۇز سارقىپ چۈشۈپ، ۋىژىلداپ بىر تەرەپكە ئۇچۇپ كەتتى.

— قوغلايلى! — دېدى پەخىرىدىن.

شاتۇتى مەلىكە ۋە مۇشۇك خان قىزلار بار كۈچى، جان جەھلى بىلەن قارا يۇلتۇزنى قوغلاپ ئۇچتى. ساق ئۈچ سوتكا ئاجايىپ تېز سۈرئەتتە توختىماي قوغلاپ يېتىشۈالاي دېگەندە، ئۇلارنىڭ ئالدىنى شەكلى، ھالىتى غەلىتە بۇلۇتلار توستى، قارا يۇلتۇز شۇ بۇلۇتلار قوينىغا كىرىپ غايىب بولدى.

پەخىرىدىن سېھرىگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، غەلىتە قىياپەتتىكى بۇلۇت ـ تۇمانلار بىرھازاغچە پورۇقلاپ قاينىغاندەك بىر ھالەت پەيدا قىلىپ، ئاخىر ئاستا ـ ئاستا تاراپ كەتتى. يىراقلاردا قويۇق تۇمان ئىچىدىن بىر ئارال غۇۋا كۆرۈندى. بۇ تەرەپ دېڭىزنىڭ ئەڭ چوڭقۇر يەرلىرى بولسا كېرەك، باشقا جايلاردا دېڭىزنىڭ تېگى كۆرۈنۈپ قالغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ تەرەپتە ئۇنداق ئەھۋال ئىدى.

— تاپتۇق! — دېدى پەخىرىدىن خۇشال بولۇپ.

— قانداق بىلدىڭىز خوجايىن، — سورىدى شاتۇتى مەلىكە ئەجەبلىنىپ.

— ئۇنىڭ بۇ كەڭ بىپايان دېڭىزدا يېگانە قەد كۆتۈرۈپ تۇرغىنىنى

كۆرمىدىڭمۇ، ــ دېدى پەخرىدىن، ــ ئىلگىرى كۆرگەنلىرىمىزنىڭ ھەممىسى سىرلىق ئەپسۇندىن پەيدا بولغان مەخلۇقاتلار، دېگىز سۈيىنى سۈمۈرۈۋالغاندا پەيدا بولغان يېگى ئاراللار ئىدى.

ــ ئۇنداقتا يېتىپ كەپتۇق - دە! ــ چۈرقىرىشىپ كەتتى مۇشۇك خان قىزلارمۇ خۇشال بولۇپ.

ئۇلار شۇ خۇشاللىقىدا غەيرەتلىنىپ تېخىمۇ تېز ئۇچۇشقا تىرىشتى، ھەممىسى ئارالغا قونۇشقا شۇنچە تەقەززا ئىدى، بىراق قېرىشقاندەك ھېلىقى ئارال بىلەن ئارىلىقى پەقەتلا قىسقارمىدى، ھەرقانچە تېز ئۇچقاندىمۇ ئارالغا مەڭگۈ يەتكىلى بولمايدىغاندەك، ئۇلار قانچىلىك يېقىنلاشسا ئارالمۇ شۇنچىلىك يىراقتا سۈرۈلۈپ كېتىۋاتقاندەكلا ئىدى.

ــ توختا! ــ دېدى پەخرىدىن ئاخىر جىلى بولۇپ، ــ بۇنداق ئۇچقانىنىڭ پايدىسى يوق.

ــ قانداق قىلىمىز؟

پەخرىدىن ئۇنىمەستىن سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ئالماس يۇلتۇزدىن بىر ئوت شار چىقتى - دە، بىر تەرەپكە ئۇچۇپ كەتتى.

ــ ئەگىشەيلى! ــ دېدى پەخرىدىن.

ئوت شارى گاھ ئوڭغا، گاھ سولغا، گاھ كەلگەن تەرەپكە، گاھ ئالدىغا ئۇچۇپ، خۇددى بىر سىرلىق ئوردا ئىچىدە كېتىۋاتقاندەكلا يول باشلىدى.

ــ ئۇ نېمىشقا ئۇدۇل يولغا باشلىمايدىكىنە، ــ دېدى بېشى ئايلىنىپ قالايلا دەپ قالغان شاتۇتى مەلىكە.

پەخرىدىن سېھرگەرلىك تايىقىنى يەنە شىلتىغاندى، شۇ ھامان دېگىز ئاسمىنىدىن بىر تۇتەك - تۇمان تارالغاندەك بولۇپ، بۇلۇت - تۇمانلار ئارىسىدا تولىمۇ ئەگرى - توقاي يوللارنىڭ بارلىقى ئايان بولدى. يوللارنىڭ ئىككى تەرىپى گويا بۇلۇتتىن ھاسىل بولغان سېپىل ئىدى.

ــ ئەجەب بايا بۇ بۇلۇت - تۇمانلار ئۇچرىمىغانىدى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ھەيران بولۇپ.

— بەلكىم، — دېدى پەخىرىدىن، — ھەقىقىي غېرىب ئارالغا ماڭغانلارغىلا بۇ توسۇق تاملار ئۇچرىسا كېرەك. ھېلىقىدەك ئېزىنتقۇ ئارالغا ماڭغانلارنى بولسا ھېچنېمە توسىمايدىكەن، بۇمۇ بىر تىلسىمات دۇنياسى ئوخشايدۇ.

— بۇلۇت سېپىلغا تېگىپ كەتسەك نېمە ئىش يۈز بېرەر؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە قىزىقىپ.

— ۋاي! — دەپ قالدى شۇ چاغ يېشىل كۆز مىياۋلاپ، ئۇنىڭ قۇيرۇقىنىڭ ئۇچى بۇلۇت سېپىلغا يېپىشىپ قالغانىدى، ھەرقانچە كۈچىگەن بولسىمۇ ئاجرىمىدى.

— ۋاي خۇدايىمەي، — دېدى شاتۇتى مەلىكە چۆچۈپ، — ئېھتىيات قىلساق بولغۇدەك، بىچارىنىڭ قۇيرۇقىنى كېسۈۋېتىشكە توغرا كېپ قالامدۇ نېمە؟

پەخىرىدىن سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، كۆرۈنمەس بىر قول تارتقاندەكلا يېشىل كۆزنىڭ قۇيرۇقى بۇلۇتتىن ئاجرىدى، لېكىن بىرمۇنچە قۇيرۇق مويلىرى بۇلۇتقا چاپلىشىپ قالدى.

— ھېلىمۇ ياخشى قۇيرۇقۇڭنىڭ ئۇچى سەللا تېگىپ كەتكەنىكەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ۋايساۋاتقان يېشىل كۆزگە تەسەللى بېرىپ، — باشقا يېرىڭ تېگىپ كەتكەن بولسا قانداق قىلاتتۇق، ئەمدى قۇيرۇقۇڭنى پۇلاڭشتماي ئۇچ.

ئۇلار بۇلۇتتىن ھاسىل بولغان تام - سېپىللار ئارىسىدا ناھايىتى ئۇزاق ئۇچتى. ھېرىپ ھالدىن كەتكەنده ئاندىن بۇلۇت - تۇمانلاردىن خالىي، ئاسمىنى سۈپسۈزۈك بىر بوشلۇققا چىقتى، بىراق چىققان ھامان تۆۋەندىن بىر كۈچ ئۇلارنى ماگنىتتەك تارتىشقا باشلىدى، يېراقتا بولسا دېڭىز يۈزىدىن خېلىلا ئېگىزلىكتە كۆتۈرۈلۈپ چىققان مۇنارەك بىر ئارال كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

ئۇلار ئىختىيار تىزگىنىنى قولدىن بېرىپ قويغانەك شىددەت بىلەن تۆۋەنلەشكە باشلىدى، تۆۋەندىكى دېڭىز يۈزى قارىغان كىشىنىڭ قورققۇسى كەلگۈدەك دەھشەتلىك قاينام ھاسىل قىلىپ، ئۇلارنى يۇتۇپ كېتىدىغاندەكلا بىر ئەلپازدا ئىدى. ۋەھىمگە چۈشكەن

شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار چۇرقىرىشىپ كەتتى. قاناتلىرىنى پالاقشىتىپ يۇقىرى ئۆرلەشكە تىرىشتى، ئەمما كار قىلمىدى.

— سېھىرگەرلىك تايىقىڭنى دەرھال ئىشقا سال، — دېدى پەخىرىدىن شاتۇتى مەلىكىگە، — سەن سۇغا مۇناسىۋەتلىك ئەپسۇنلار توپلىمىنى ئۆزلەشتۇرگەنغۇ، تېز بول، سىناپ باق!

— راست، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئېسىگە كېلىپ، ئاندىن ئۇ ئاغزىغا كەلگەنلا بىر ئەپسۇننى ئوقۇدى. سېھىرگەرلىك تايىقىدىن قېرىشقاندەك رەڭدار شارلار چىقىپ دېڭىز يۈزىنى بىر ئالدى، بىراق ھايالسىزلا ھەممىسى قاينامغا يەم بولدى.

— نېمە قىلىۋاتىسىز شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى يېشىل كۆز تەقەززالىق بىلەن، — ھازىر شار ئويناۋاتقان ۋاقتىمۇ؟

— ھولۇقۇپ ھېچ نەرسىنى ئەسلىيەلمەيۋاتىمەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

— تېزرەك ئەسلىگە! — دېدى كۆك كۆز.

— جىددىيلەشتۇرمەڭلار، — دېدى پەخىرىدىن.

شاتۇتى مەلىكە يەنىلا جىددىيلەشكىنىدىن ئوقۇيدىغان ئەپسۇنىنى ئېسىگە ئالالمىدى، ئۇلار بولسا قاينامغا يېقىنلاشپلا قالدى. قاينام ئەتراپىدا نەچچىلىگەن كۆزلەر ئۇلارغا چەكچىيۋاتقاندەك ھالەتلەر پەيدا بولدى.

— دەققىتىڭنى يىغ، — دېدى پەخىرىدىن شاتۇتى مەلىكىنى پەپىلەپ، — كېرەكلىك ئەپسۇنىنى چوقۇم ئېسىڭگە ئالالايسەن، تۆۋەنگە قارىما.

شاتۇتى مەلىكە ئۆزىنى سەل تۇتۇۋېلىپ، يەنە بىر ئەپسۇنىنى ئوقۇدى، شۇ ھامان قاينام بىر فونتانغا ئايلىنىپ، دېڭىز سۈيى شاررىدە يۇقىرىغا چېچىلدى، چېچىلغان سۇنىڭ كۈچىدە ئۇلار ھەرھالدا خېلىلا يۇقىرى كۆتۈرۈلدى، لېكىن ھەممەيلەن سۇغا چېلىشىپ كەتتى.

— يەنە قاملاشتۇرالمىدىم، — دېدى شاتۇتى مەلىكە مەيۈسلىنىپ.

— بىراق، ھەر ھالدا كۆز ئالدىمىزدىكى خەتەردىن ئازراق

بولسىمۇ قۇتۇلدۇق، ــ دېدى پەخرىدىن، ئاندىن ئۇ سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ئۇلارنىڭ ئۇستىبېشى قۇرۇدى.

ئۇلار ئەمدى مەنزىلگە قاراپ بىمالال ئۇچۇپ كەتتى، بىراق ئارالغا ئازلا قالغاندا دېڭىز سۇيى بىردىنلا يەنە ۋاراقشىپ قاينىاپ كەتتى.

ــ پەخەس بولايلى! ــ دېدى پەخرىدىن جىددىيلىشىپ، ــ دېڭىز ئاستىدىكى ۋولقان هازىرلا پارتلايدىغان ئوخشايدۇ.

شاتۇتى مەلىكە ۋە مۇشۇك خان قىزلار دەرهال بار كۈچى بىلەن تېز ئۇچتى، بۇ يەردىن ئۆتۈپ بولۇشى شىددەتلىك پارتلاش ئاۋازى بىلەن تەڭ ئاسمانغا قىزىق سۇ، لاي ـ لاتقا ۋە لاۋا ئېتىلدى.

ــ ئۇھ! ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ هەرهالدا بۇ خەتەردىنمۇ ئامان قاپتىمىز.

بىراق، ئەمدى ئۇلارنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى دېڭىز سۇيى يەنە تۇيۇقسىزلا شىددەتلىك قاينام هاسىل قىلىپ، تۆۋەندىكى بىر ئورەككە كىرىپ كېتىشكە باشلىدى.

ــ دېڭىز سۇيىنى مۇشۇ ئورەك دەم تارتىپ بولامدۇ نېمە، ــ دېدى كۆك كۆز، ــ ئۇ تېگى يوق بىر هاڭ بولسا كېرەك.

ــ بىزگە پۇركۇمسىلا مەيلىغۇ، ــ دېدى يېشىل كۆز.

شۇ چاغ قاينام غايىب بولۇپ، ئورەكتە سۇ بۇلدۇقلاشقا باشلىدى.

ــ تېز ئۇچۇڭلار! ــ دېدى پەخرىدىن، ــ راستتىنلا سۇ پۇركۇيدىغان بولدى.

ئۇلار تېز ئۇچتى، بۇ يەردىن سەللا يىراقلىغان هامان، ئورەكتىن شىددەت بىلەن سۇ پۇركۇلدى. پۇركۇلگەن سۇ بولسا هاۋادىلا ئەجدىها شەكلىگە كىرىپ ئۇلارنى قوغلىدى.

ــ تېز بول! ــ دېدى پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىگە، ــ سېھرىڭنى ئىشقا سال.

شاتۇتى مەلىكە دەرهال ئىچىدە ئەپسۇن ئوقۇپ، سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى. سۇدىن هاسىل بولغان غايەت يوغان ئەجدىها بىردىنلا ئۇنچە ـ مارجان بولۇپ چېچىلىپ كەتتى، ئۇلار ئەمدى ئارالغا بىمالال يېقىنلاشتى. شۇ چاغ يىراقلاردىن نېمىلەرنىڭدۇر ئارقىسىدىن

پارتلىغان ئاۋازى ئاڭلاندى، شۇنىڭ بىلەن تەڭ سىرلىق ئالەمنىڭ بىر تەرىپى سۇس قىزىللىققا پۈركەندى.

— ئۇ تەرەپتە نېمە ئىشلار بولۇۋاتقاندۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئەنسىزلىنىپ، — گۈلستانى ئېرەمگە بىر ئىش بولمىغاندۇ - هە؟

— ئۇنداق ئەمەستۇ، — دېدى پەخرىدىن، — گۈلستانى ئېرەم ئۇ تەرەپتىدەك قىلمايتتى.

شۇ چاغ ئۇلارنىڭ ئالدىدا يالماۋۇز شاهنىڭ قورقۇنچلۇق كاللىسى پەيدا بولدى، ئۇنىڭ ئېغىز - بۇرۇن، كۆز - قۇلاقلىرىدىن دوزاخنىڭ ئوچاقلىرىغا ئايلانغاندەكلا قىپقىزىل ئوت يېنىپ تۇراتتى.

— كۈچ - قۇدرىتىم ئەسلىگە كەلدى، — دەپ توۋلىدى ئۇ يالماۋۇزلارغا هەيۋە بىلەن، — ئۈچ ئاي توشتى، ئەمدى بېرىپ گەۋدەمنى تېپىۋالماقچىمەن، ماڭا ئەگىشىشكە جۈرئەت قىلالايدىغانلار هەم ئەگىشىشنى خالايدىغانلار مېڭىڭلار! قورقۇنچاق، غەيرەتسىزلەر، ئەگىشىشنى خالىمايدىغانلار قېلىڭلار، تېز بىر قارارغا كېلىڭلار، سىرلىق دېڭىزغا بارىمىز.

ئۇنىڭ سۆزى ئاياغلاشقان هامان تۇنجى بولۇپ ۋىجىك يالماۋۇز توپتىن ئايرىلىپ چىقىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا ئۇچۇپ كەلدى - دە:

— مۇبارەك بولسۇن ئالىيلىرى، مەن هەرقاچان ئالىيلىرىنىڭ سەمىمىي - ساداقەتمەن ئىتتى، — دېدى خۇشامەت ئاهاڭدا، — ئالىيلىرى باشلىغان هەرقانداق يولدىن باش تارتمايمەن، هەرقاچان ئالىيلىرىنىڭ سايىسىمەن.

— ياخشى! — دېدى يالماۋۇز كاللا بوغۇق ئاۋازدا، — بايىقى كارامىتىمنى كۆردۈڭلار، ئەمدى هەرقانداق توسالغۇ مېنى مەقسىتىمگە يېتىش يولىدىن توسۇپ قالالمايدۇ. قېنى، ماڭا يەنە ئەگىشىدىغانلار بارمۇ؟

شۇ هامان يالماۋۇزلار توپىدىن يەنە تۆت - بەش سەردار ئايرىلىپ چىقتى، غەلىتە مەخلۇقلاردىن بىر بۆلۈكى ئۇلارغا ئەگىشىپ كەلدى، قالغانلار جايىدا مىت قىلىشمىدى.

— باركاللا! — دېدى يالماۋۇز كاللا قاقاقلاپ كۈلۈپ تۇرۇپ، — مەن باشلىغان يولغا مېڭىشنى خالىمايدىغانلارمۇ خېلى بارىكەن، يۇرىكى نېمانچە يوغىناپ كەتتى بۇلارنىڭ.

ئۇ شۇنداق دەپلا ئاغزىنى غاردەك ئېچىپ شامال چىقاردى، شامالغا يولۇققان غەلىتە مەخلۇق، چەرەندە - پەرەندىلەر ھەممىسى بىردىنلا تاش ھەيكەللەرگە ئايلىنىپ، بۇ زېمىن غايەت زور سەنئەت بۇيۇملىرى كۆرگەزمىخانىسىغىلا ئوخشاپ قالدى. قارا بۇلۇت ئۈستىدىكى ئۇنىڭغا ئەگىشىشنى خالىمىغان يالماۋۇزلار بولسا، سېھرىلىك شامالغا قارشى سېھىر ئىشلىتىپ ئامان قالدى، لېكىن ھامان قۇتۇلالمايدىغانلىقلىرىغا كۆزى يېتىپ:

— بىزنى كەچۈرۈڭە تىلىلىرى، سىرلىق دېگىزغا بېرىشقا جۈرئەتسىزلىك قىپتۇق، بۇ ھەرگىز ئۆزلىرىگە ساداقەتسىزلىكىمىزدىن ئەمەس، بىز سىلى باشلىغان ھەرقانداق يولغا مېڭىشقا رازى، — دېيىشتى بۇلۇت ئۈستىگىلا تىزلىنىشىپ.

— ئۇلارغا ئىشەنگىلى بولمايدۇ ئالىيلىرى، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز ئوتقۇيرۇقلۇق قىلىپ شۇنىرلاپ، — ئۇلار ھازىر ئۆلۈمدىن قورقۇپ بويسۇنغاندەك قىلغان بىلەن، ھامان پۇرسەت تاپسىلا يۇز ئۆرۈپ قاچىدۇ، ئاڭلىشىمچە، بۇلار ئىسكىلىت شاھقا ئەگىشىش كويىدا يۇرۇۋېتىپتىمىش.

— بۇنىڭغا يول قويغىلى بولسۇنمۇ؟ — دېدى يالماۋۇز كاللا.

ئۇ شۇنداق دەپ ئاغزىنى مىدىرلىتىشقا باشلىدى، شۇ ھامان ئىلگىرىكىدىنمۇ قاتتىق ۋە دەھشەتلىك چاقماق چېقىلىپ، تۆت تەرەپتىن يەنە ئوت ئەجدىھالىرى پەيدا بولۇپ ئوت پۇركۇپ، ھېلىقى يالماۋۇزلارنىڭ خېلى كۆپىنى پارە - پارە قىلىپ، كۆيدۈرۈپ كۈلىنى كۆككە سورۇۋەتتى، يامانراقلىرىدىن بىرقانچىسى قاچتى. بىراق، ۋىجىك يالماۋۇز ئاجايىپ تېز سۇرئەتتە قوغلاپ يېتىشىپ بېرىپ ئۇلارنى بىر - بىرلەپ يالماپ يۇتۇۋەتتى، شۇ ھامان ساقلى يەنە نەچچە ھەسسە ئۇزىرىپ ئۆسۈپ بېلىگە يۆگەشتى، ھەر نەپەستە ئاغزى - بۇرنىدىن تۈتەك ۋە كۆزلىرىدىن ئوت چىقىپ تۇرىدىغان تولىمۇ

قورقۇنچلۇق بىر ھالەتكە كەلدى، ئاندىن ئۇ يالماۋۇز كاللىنىڭ ئالدىغا قايتىپ كېلىپ:

— كەچۈرگەيلا ئالىيلىرى، — دېدى كۈچۈكلىنىپ، — كېيىنكى ئاپەتنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بۇ مۇناپىقلارنى يىغىشتۇرۇۋەتتىم.

— ماڭايلى! — دېدى يالماۋۇز كاللا ئۇنىڭغا پىسەنت قىلماي، — شۇ تاپتا ھەممىدىن بەك سىرلىق دېگىزغا ئالدىراۋاتىمەن.

— ئالىيلىرىغا مەلۇم بولغاي، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز يەنە ھىجىيىپ تۇرۇپ، — پىلانىمىز بويىچە ھېلىقى ئادەمزاتنىڭ نىشانغا پېتىشىگە ئازلا قالدى، ئەگەر سەللا تەخىر قىلسىلا بىزگە ئاۋارىچىلىك ئازراق بولاتتى. ئەگەر بىكار ساقلاپ تۇرۇشنى خالىمىسلىرى زۇلمەتكە پېرىپ ئابىھايات بۇلىقىدىن سۇ ئەكەلگەچ تۇرساقمۇ بولىدۇ، ئۇ يەرگە پېرىشقا ئالىيلىرىدىن باشقىلارنىڭ قۇربى يەتمەيدۇ ئەمەسمۇ؟

— دېگەنلىرىڭ ئورۇنلۇق، — دېدى يالماۋۇز كاللا، — بىراق، ھېلىقى ئادەمزاتنىڭ نىيىتى ئۆزگىرىپ قالامدۇ - يوق، بۇنىسى نامەلۇم، ئەگەر ئۇنىڭ نىيىتى ئۆزگىرىپ قالسا بۇ مەن ئۈچۈن ئەجەللىك بىر خاتالىق بولىدۇ.

— كاللام بىلەن جاۋاب قىلمەن ئالىيلىرى، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز دەرھال، — ئۇنىڭ ھەمراھلىرى چوقۇم سېھىرگەر ئەۋلىيانىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە ئىش كۆرىدۇ، ئۇنى بىز بەلگىلىگەن يولغا باشلايدۇ، پىلانىمىزنىڭ ئورۇنلىنىشىغا ئىشەنچىم كامىل، خاتىرجەم بولغايلا.

— ئۇلارنى ھەرۋاقىت نازارەت قىلىپ تۇر، — دېدى يالماۋۇز كاللا، — ئېسىڭدە بولسۇن، ئەگەر چاتاق چىقىپ قالسا تۈگەشكىنىڭ شۇ، تىرىك تۇرۇپلا جەھەننەم ئازابى تارتىسەن.

— جان رىشتىم ئۆزلىرىگە باغلانغان ئالىيلىرى، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز، — بۈگۈنكى كۈنۈممۇ ئالىيلىرىنىڭ شاراپىتىدىن بولۇۋاتىدۇ، بۇلارنى ھەرقاچان ئېسىمدە تۇتىمەن ھەم ھەرقاچان سىلى ئۈچۈن سەمىمىي - ساداقىتىم بىلەن جان پىدا قىلىمەن.

— ئۇنداقتا ئۇلارنى ساڭا تاپشۇردۇم، مەن ھازىرلا ماڭىدىم، —

يالماۋۇز كاللا شۇنداق دەپلا بىر قارا قۇيۇنغا ئايلىنىپ، قاياققىدۇر ئۇچۇپ كەتتى، ئارقىدىنلا ئۇنىڭ يەنە، ــ مەن قايتىپ كەلگۈچە ئىشنى پۈتكۈزۈپ بولۇڭلار، ــ دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

ــ ئاڭلاشتىڭمۇ؟ ــ توۋلىدى يالماۋۇزلار ۋە باشقىلارغا ۋىجىك يالماۋۇز ھەيۋە بىلەن، ــ يالماۋۇز شاھ ئالىيلىرى ئىشنى تېزرەك پۈتكۈزۈشنى تاپىلىدى.

ــ بىراق، نېمە ئىش ئىكەنلىكىدىن خەۋىرىمىز بولمىسا، ــ دېيىشتى يالماۋۇزلار بىر ـ بىرىگە قارىشىپ.

ــ بۇ ئاشكارىلاشقا بولمايدىغان سىر، شۇڭا ھەممىڭلار مېنىڭ تاپشۇرۇقۇمنى ئورۇنلاشنى بىلسەڭلارلا بولغىنى، ھازىر شۇنداق پەرمان قىلىمەن، ھەممىمىز سىرلىق دېڭىزغا بارىمىز، ــ دېدى ۋىجىك يالماۋۇز.

ــ بىراق، بىزدە سىرلىق دېڭىزغا بارغۇدەك كۈچ ـ قۇدرەت بارمۇ؟! ــ سورىدى يالماۋۇزلاردىن بىرسى خاتىرجەمسىزلىنىپ، ــ ئۇ يەرگە بېرىش بىز ئۈچۈن جان بىلەن ئويناشقانلىق، ياخشىسى يالماۋۇز شاھ ئالىيلىرىنىڭ كېلىشىنى كۈتەيلى. ئۇنىڭ ئۈستىگە نەچچە ۋاقىتتىن بېرى يوقاپ كەتكەن ئىسكىلىت شاھ شۇيەردە پەيدا بوپتۇمىش، ئۇنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالساقمۇ ھېچقايسىمىزغا ئامانلىق يوق.

ــ سەن ئۆكتە قوپماقچىمۇ، تەڭداشسىز يالماۋۇز شاھىمىزنىڭ پەرمان ئۈزۈكى قولۇمدا، ئەدەپ ـ جازايىڭنى بېرىپ باشقىلارغا ئىبرەت قىلمىسام بولمىغۇدەك، ــ ۋىجىك يالماۋۇز شۇنداق دەپلا، دەرھال ئۇنىڭغا قارىتىپ جادۇگەرلىك ھاسىسىنى شىلتىدى، ھېلىقىسىمۇ چاققانلىق بىلەن جادۇگەرلىك ھاسىسىنى شىلتىدى، ئىككى ھاسىدىن بالقىغان نۇر ئۇچرىشىپ، ئارىلىقتا چاقماق چېقىلىپ، ئوت يالقۇنلىرى چېچىلىشقا باشلىدى.

ــ قاراپ تۇرامسىلەر، ــ دېدى ھېلىقى يالماۋۇز تېرىكىشىپتىپ ھەمراھلىرىغا، ــ بۇ قارا نىيەت ئەبىلەخ تۈرلۈك باھانە ـ سەۋەبلەر بىلەن ھەممىمىزنى يوقاتماقچى.

ــ گالۋاڭلىق قىلىشما، ــ دەپ ھەيۋە قىلىدى بارغانسېرى

ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلەۋاتقان ۋىجدك يالماۋۇز پوپوزۋا قىلىپ، ــ ھەممىگە بىر بولسىمۇ ماڭا تەگ كېلىشەلمەيسەن، ئۇنىڭغا يارىمىم قىلغانلىرىگ ئۆز پۇتۇڭغا پالتا چاپقانلىق بولىدۇ خالاس، ئەقىل ـ ھوشۇڭ بىلەن ئىش قىلىش.

ــ ھۇ ياۋىماس ئەبلەخ، ــ دېدى يالماۋۇزلاردىن بىرى ئۇنىڭغا تىل سېلىپ، ــ قىلمىش ـ ئەتمىشلىرىگدىن شۇم غەرىزىڭنى بىلىپ بولغانمىز، سەن يالماۋۇز شاھنىگ قولى بىلەن بىزنى جايلاۋاتىسەن، ئۆزۈڭنى كۈچلەندۈرۈۋاتىسەن، ئاخىر سىرلىق ئالەمگە ئۆزۈڭ خوجا بولماقچىمۇ، بۇنىڭغا بىز كۆزلىرىمىزنى پارقىرىتىپ قاراپلا تۇراتتۇقمۇ؟

ئۇ شۇنداق دەپلا جادۇگەرلىگ ھاسىسىنى شىلتىغاندى، ۋىجىگ يالماۋۇزنىگ ئەتراپىدا شۇ ھامان بىر قاپقارا نۇر چەمبىرىكى پەيدا بولۇپ، ئۇنى مۇھاپىزەت قىلدى.

ــ بىرلىشەيلى! ــ توۋلىدى ھېلىقى يالماۋۇز ھەمراھلىرىغا، ــ سىلەرمۇ ئۇنىگ باشقا ھەمشېرىكلىرىمىزگە قىلغان ـ ئەتكەنلىرىنى كۆرگەنغۇ، بىر ـ بىرلەپ يەمچۈگ بولۇشنى كۈتۈۋېتىپ تۇرماقچىمۇ سىلەر؟!

ــ ياق! ــ شۇ ھامان باشقا يالماۋۇزلارمۇ غەزەپ بىلەن گۈرۈلدىگىنىچە تەڭلا جادۇگەرلىگ ھاسىلىرىنى ۋىجىگ يالماۋۇزغا شىلتىدى، رەڭگارەڭ نۇرلار تارىلىپ، ھەممىسى بىر نۇقتىدا ئۇچراشتى. گاڑ ـ گۇڑ، غاڑ ـ غۇڑ..... قىلغان ئاۋازلار ئاڭلاندى، ئارقىدىنلا ئالەمنى لەرزىگە كەلتۈرۈپ، گۈلدۈرماما گۈلدۈرلەپ، ھەر تەرەپتە چاقماق چېقىلدى، بۇلۇت ـ تۇمانلاردىن ئەجدىھادەگ نەرە تارتقان ئاۋازلار ياڭراپ، تۆۋەندە تاغۇتاشلار پارتلاشقا، زېمىن بۆشۈگ كەبى تەۋرىنىپ، چاگ ـ چاگ يېرىلىشقا باشلىدى، ھەمە تەرەپتە لاۋۇلداپ يانغىنلار پەيدا بولۇپ، ئاسمان يۈزى قىزىللىققا پۈركەندى، غەلىتە مەخلۇقلارمۇ يالماۋۇزلارنىگ ئىشارىتى بىلەن تەگ ۋىجىگ يالماۋۇزغا خىرىس قىلدى. ئۇلارنىگ بەزىلىرىنىگ ئاغزىدىن سۇ، بەزىلىرىنىڭكىدىن ئوت، بەزىلىرىنىڭكىدىن زەھەرلىگ تۈتەگ پۈركۈلۈپ، بەزىلىرىنىگ ئېغىزلىرىدىن قارا قۇيۇن، بەزىلىرىنىڭكىدىن قار ـ شۇرغان چىقتى، بەزىلىرى پەيلىرىنى ئوق قىلىپ ئاتتى، ئىشقىلىپ، ھەممىسى تەڭلا

ئۆزىنىڭ كۆچ - قۇدرىتىنى نامايان قىلىپ، ۋىجدىڭ يالماۋۇزغا ھۇجۇم قىلدى، لېكىن ۋىجدىڭ يالماۋۇز بولسا دىمىقىدا كۆلۈپ قويۇپ، تەمكىنلىك بىلەن ئاغزى بېسىقماي ئەپسۇن ئوقۇپ تۇردى. ھېلىقىلار- نىڭ ھۇجۇمى كار قىلمىدى، بەلكى ۋىجدىڭ يالماۋۇزنىڭ بېلىگە يۆگەشكەن ساقلى بېشىلىپ، ھەر تەرەپكە مىڭلىغان - ئونمىڭلىغان يىلان بولۇپ سوزۇلۇپ، غەلىتە مەخلۇقلار، چەرەندە - پەرەندىلەرنىڭ بىرىنى قالدۇرماي چىرمىۋالدى - دە، چىشلەپ، بوغۇپ، نەشتەر سېلىپ..... ئۆلتۈردى ۋە ھەممىسىنى يالماپ يۇتۇۋەتتى، ئارقىدىنلا يەنە يالماۋۇزلارغا ياماشتى. يالماۋۇزلار ھودۇقۇپ قېچىشقا ئۇرۇنغانىدى، شۇ پۇرسەتتە ۋىجدىڭ يالماۋۇز تولۇق ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىدى. ئۇنىڭ جادۇگەرلىك ھاسىسىدىن كۆچلۈك نۇر چاقناپ، باشقا يالماۋۇزلارنىڭ سېھىر - جادۇ قورالى بولغان ھاسىلىرىنى كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋەتتى. تەلتۆكۈس مەغلۇپ بولغان يالماۋۇزلار نائىلاج دەسسەپ تۇرغان قارا بۇلۇتلىرى ئۈستىگە موك چۈشۈپ باش ئۇرۇپ، يېلىنىپ - يالۋۇرۇپ، بىر قوشۇق قېنىنى تىلەشكە مەجبۇر بولدى، بىراق ۋىجدىڭ يالماۋۇز پەرۋا قىلماستىن يەنە جادۇگەرلىك ھاسىسىنى شىلتىغاندى، شۇھامان يالماۋۇزلارنىڭ پۇت - قوللىرى قارا - كۆك نۇر چەمبىرى بىلەن چۈشىلىپ قالدى.

— ھۇ ياربماسلار! — دېدى ۋىجدىڭ يالماۋۇز مەسخىرىلىك كۈلۈپ، — مېنىڭ شۇنچە كۈچلىنىپ كېتىۋاتقىنىمنى كۆرۈپ تۇرۇپ يەنە ئۆكتە قوپۇشتۇڭ - ھە، ئەمدى جېنىڭنى ماڭا تاپشۇرۇش، ئۆز ۋاقتىدا يالماۋۇز شاھ ئالدىدا ھەممىڭ مۆتىۋەرلەردىن ئىدىك، كۈچ - قۇدرەتتە مەندىن ئۈستۈن تۇرۇشاتتىڭ - ھە، شۇڭا دائىم مېنى ۋىجدىڭ ئاجىز كۆرۈپ كەمسىتىشەتتىڭ، ھاقارەتلەپ، بوزەك قىلىشاتتىڭ، ھەتتا قول ئاستىمدىكىلەرمۇ شۇ سەۋەبتىن يۈز ئۆرۈپ كېتىشكەن، بۇ ماڭا بەك ئەلەم بولغانىدى، مانا ئەمدى ماڭا پۇرسەت كەلدى، مەندىن رەھىم - شەپقەت تىلەيدىغان، ماڭا باش ئۇرىدىغان ۋاقتىڭلارمۇ بولۇپ قالىدىكەن، بىراق مېنىڭ ئەزەلدىن بىرەرسىگە رەھىم - شەپقەت قىلغىنىمنى كۆرۈشكەنمىدىڭ، بىز يالماۋۇزلارنىڭ دەل ياخشىلىقنى

بىلمەيدىغان، شەپقەتسىز، تاش يۈرەكلىكسىز، قارا كۆڭۈللۈكسىز تۈپەيلى يالماۋۇز بولۇپ قالغىنىمىزنى بىلىشمەيتتىڭمۇ، بۈگۈن سەنلەرنى سەنلەر زىيانكەشلىك قىلغان ئاجىزلارنىڭ، ئاق كۆڭۈل جانۋارلارنىڭ قارغىشى تۇتتى.

— سېنىمۇ ھامان قارغىش تۇتتىدۇ، باشقىلارغا زىيانكەشلىك قىلىشتا سەن بىزدىنمۇ ئۆتە زەھەرخەندە ئىدىڭ، يالماۋۇز شاھ قايتىپ كەلسە سەنمۇ چوقۇم بىزدىنمۇ بەكرەك يامان ئاقىۋەتكە قالىسەن، چوقۇم!..... — ھايات قېلىشتىن ئۈمىدىنى ئۈزگەن يالماۋۇزلار ئەمدى يالۋۇرۇشنىڭ ئورنىغا ئۇنى تىللاش - قارغاشقا چۈشتى، — بىز چوقۇم دوزاختا كۆرۈشىمىز، ساڭا شۇ يەردىن ئەڭ ياخشى ئورۇن ئېپ قويىمىز، سېنى شۇيەردە كۈتىمىز!.....

— بىراق، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز، — سىلەر بىكار ئاۋارە بولۇپ قېلىشىڭلار مۇمكىن، يالماۋۇز شاھنىڭ كاللىسى ئابىھايات ئېلىپ قايتقۇچە مەن ئاللىبۇرۇن.....

ئۇ شۇنداق دەپ بىرنېمىدىن چۆچۈگەنىدەك تۆت ئەترابىنى ھىدلاپ توختاپ قالدى، ئاندىن ئالدىراپ - تېنەپ يالماۋۇزلارنى بىردىن - بىردىن تۇتۇپ ئاغزىغا تىقتى، ئۇنىڭ كالاچتەك ئاغزى ھەر قېتىم بىر يالماۋۇزنى يەيدىغان چېغىدا چوڭ تاغارنىڭ ئاغزىدەك يوغىناپ كېتەتتى.

ئۇنىڭ ئاغزىغا چۈشكەن يالماۋۇزلارنىڭ نالە - پەريات، قارغىشلىرى بىراقلارغىچە تارقىلىپ تۇردى، لېكىن ئۇ پىسەنت قىلماي، جاۋغايلىرىدىن قاپقارا قان - يىرىڭلارنى ئېقىتىپ تۇرۇپ چاينىاپ يۇتتى، ئاخىر ھەممە يالماۋۇزنى يەپ بولغىنىدا بىردىنلا بەدىنى يەل بەرگەندەك يوغىناشقا باشلىدى - دە، يوغىناپ - يوغىناپ، تاغدەك بەستلىك بىر مەخلۇققا ئايلىنىپ، ئاندىن ئالەمنى زىلزىلىگە سېلىپ، گۈمبۈرلىگەن سادا بىلەن تەڭ پارتلاپ كەتتى. شۇ ھامان ھاۋادا نۇرغۇنلىغان يالماۋۇزلار ۋە غەلىتە مەخلۇقلارنىڭ، چەرەندە - پەرەندىلەرنىڭ روھ - ئەرۋاھلىرى پەيدا بولۇپ، ھەممىسى پارتلاشتىن كېيىن پەيدا بولغان چوڭلۇقى ئادەمنىڭ پاچىقىدەك بىر قاپقارا تۈكلۈك

قۇرتنى ئورىۋالدى، قۇرتنىڭ بېشى يوغان، قۇيرۇقى ئىنچىكە ئىدى، كۆزلىرى پىيالىدەك كېلەتتى.

— توي، ئەسكىلىك قىلغانغا توي! نەپسانىيەتچىلىك قىلغانغا توي! بەتنىيەتلىك قىلغانغا توي!..... — ئەرۋاھلار تۇكلۇك قۇرتنى چۆرگىلەپ يۇرۇپ، بىرھازاغىچە شۇنداق ئالىتاغىل تووۇلاشتى، ئاخىر تۇكلۇك قۇرتنىڭ ئاغزىدىن چىققان بىر شامال ئۇلارنى تۇتەك - تۇماندەك تارقىتىۋەتتى.

بىراق، ئۇ ئەمدىلا «ئۇھ!» دەپ تۇرۇشىغا يېنىدا تۇيۇقسىزلا توققۇز باشلىق چوڭ بىر يىلان پەيدا بولۇپ ئۇنى چىرمىۋالدى، سېھرىي كۈچىنىڭ كۆپ قىسمىدىن ئايرىلىپ قالغان تۇكلۇك قۇرت سىياقىدىكى ۋىجىك يالماۋۇزغا ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇش ناھايىتىمۇ قىيىنغا توختىدى، ئالاھازەل بىرەر سوتكىدەك ئېلىشىپ، ئاخىر ئۇ غالىب كەلدى. يىلاننىڭ توققۇز بېشىنى بىر - بىرلەپ چىشلەپ ئۈزۈۋېلىپ، ئەمدىلا تېنىنىمۇ يالماپ يۇتۇپ تۇرۇشى، تۇيۇقسىز يەنە بىر تۇتەك قۇيۇن پەيدا بولۇپ، قۇيۇن ئىچىدىن يالماۋۇز كاللا ئۇچۇپ چىقتى.

— نېمە ئىش بولدى؟ — گۈركىرىدى ئۇ تۇكلۇك قۇرتقا.

— ئۇلار خائىنلىق قىلدى ئالىيلىرى، — دېدى تۇكلۇك قۇرت يىغلامسىرىغاندەك، — سىلى كەتكەن هامان هەممىسى يۈز ئۆرۈدى.

— ئۇلار قېنى، سەن قانداقسىگە بۇنداق بولۇپ قالدىڭ؟

— ئۇلارنى جازالاپ، هەممىسىنى يوقاتتىم، بىراق ئاخىر ئۆزۈممۇ مۇشۇ هالغا چۈشۈپ قالدىم.

— يالغان! — هۆركىرىدى يالماۋۇز كاللا قەهر بىلەن.

ئۇنىڭ ئاۋازى ئاجايىپ دەهشەتلىك چىقتى، شۇنىڭ بىلەن تەڭ هاۋا گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلدى، ئالەم زىلزىلىگە كەلدى.

— يالغان سۆزلەشكە هەددىم ئەمەس، هەددىم ئەمەس، — دېدى تۇكلۇك قۇرت تۇگۈلۈپ - تىترەپ تۇرۇپ.

— مېنى بىلمەيدۇ دەمسەن، — دېدى يالماۋۇز كاللا، — مەن يىراقلىغان هامان ئۇلارنى سىرلىق دېگىزغا ئېلىپ بارماقچى بوپسەن، ئاندىن باھانە - سەۋەب تېپىپ، ئۇلارنى يوقىتىش كويىغا كىرىپسەن.

ئۇلارنىڭ كۆچ - قۇدرىتىنى ئۆزۈڭگە مۇجەسسەم قىلىپ، ئۆزۈڭنى كۆچلەندۈرمەكچى بوپسەن. نىيىتىڭ بەك قارا، تولىمۇ قۇۋ - ھىيلىگەر نېمىكەنسەن، ھەتتا مەنمۇ خېلىغىچە ساڭا ئالدىنىپ كەپتىمەن. ھۇ مەرەز، سەن قول ئاستىمدىكى ھەممىسىنىڭ كۆچ - قۇدرىتىنى ئۆزۈڭگە يىغىۋېلىپ، سىڭۈرەلمەي، ئاقىۋەتتە مۇشۇ ھالغا چۈشۈرۈپ قويدى دەيسىنا، قارىنىڭ يىرىلغاندىكى ئاۋاز پۈتۈن سىرلىق ئالەمنى لەرزىگە سالدى، روھ - ئەرۋاھلارنىڭ قارغىشلىرى ھەممە تەرەپكە ئاڭلاندى، ھەتتا شۇنچە يىراققا كەتكەن مېنىمۇ غەپلەتتىن قۇتۇلدۇردى، ئەمدى سەنمۇ كۆرگۈلۈكۈڭنى كۆرۈپ باق.

ئۇ شۇنداق دەپ بىرلا سىلكىنگەنىدى، شۇ ھامان قۇلىقىدىن قىسقۇچ پاقدەك بىر قارا چايان چىقىپ، تېنى قارا ئالتۇندەك ۋالىلداپ تۇرىدىغان، ئاجايىپ چوڭ بىر چايانغا ئايلاندى - دە، تۆكلۈك قۇرتنى قىسقۇچلىرىدا قىسىپ مىجىدى، تۆكلۈك قۇرتنىڭ ئېغىز - بۇرنىدىن قاپقارا قان - يىرىڭ ئېقىپ، ئىچىنىشلىق ناله - پەريادى جاھاننى بىر ئالدى، لېكىن ئۇ ئۆلمىدى، ئارقىدىن چايان تۆكلۈك قۇرتقا قاسساپنىڭ ئىلغىسىدەك نەشتىرىنى سانچىدى، تۆكلۈك قۇرت گاھ قىزىرىپ، گاھ سارغىيىپ، گاھ كۆكىرىپ، گاھ قارىداپ، خىلمۇخىل ئۆزگىرىپ، ئېغىز-بۇرۇن، كۆز - قۇلاقلىرىدىن ئالىيېشىل زەرداب ئېقىپ، تېنى ئوتقا چۈشكەن قىلدەك تولغىنىشقا باشلىدى..... قارا چايان ئۇنى يەنە بولدى قىلماي خىلمۇخىل قىيناقلارغا ئالدى، يالماۋۇز كاللا بولسا تۆكلۈك قۇرتنىڭ پاجىئەلىك ئەھۋالىغا قاراپ قاقاقلاپ كۈلەتتى. ئاخىر ئۇ بىرلا پۈۋلۈدى، قارا چايان قۇلقىغا ئۇچۇپ كىرىپ كەتتى، تۆكلۈك قۇرت بولسا ئۆتمىتۆشۈك پوستىلا قالغان ھالىتىدە قارا بۇلۇت ئۈستىدىن تۆۋەنگە، خەنجەر تىغدەك قىرلىق تاشلار ئۈستىگە چۈشۈپ تىلىم - تىلىم بولۇپ كەتتى، لېكىن ھايالسىزلا يەنە يالماۋۇز كاللىنىڭ پۈۋلەپ قويۇشى بىلەن تەڭ، بىر پۈتۈن بولۇپ مىدىرلاشقا باشلىدى.

— ھالىڭ قانداقراق؟ — سورىدى يالماۋۇز كاللا مەسخىرىلىك كۈلگىنىچە تۆۋەنلەپ چۈشۈپ.

ــ تــوۋا قىلــدىم، ــ دېــدى تۆكلــۈك قــۇرت ئــارانغىنە ئــاۋاز چىقىرىپ.

ــ ئېيتە، ھېلىقى ئادەمزاتنى قەيەرگە باشلاپ قويدۇڭ؟

ــ ئــۇ بــز دېيــشكەن پــلان بــويىچە كېتىۋاتــىدۇ، ــ دېــدى تۆكلۈك قۇرت ئىنجىقلاپ تۇرۇپ.

ــ يالغان! ــ توۋلىۋەتتى يالماۋۇز كاللا يەنە غەزەپ بىلەن، ــ تېخى بۇرنۇڭغا سۇ كىرمەپتۇ.

ئۇنىڭ ئاۋازىنىڭ دەھشىتىدىن يەنە چاقماق چېقىلىپ، نەچچە-لىگەن قورام تاشلار تاراسلاپ يېرىلىپ پارە - پارە بولۇپ چېچىلىپ كەتتى، زېمىن سىلكىنىپ توختىدى.

ــ ھەددىــم ئەمەس..... ــ دېــدى تۆكلــۈك قــۇرت لاغىلــداپ تىترەپ تۇرۇپ.

ــ ئۇنداقتا ماڭا يول باشلا! ــ دېدى يالماۋۇز كاللا ئەمدى سەل پەسكويغا چۈشۈپ، ئانــدىن ئاغزىــدىن بىرھــازاغىچە ئىــس پۈۋلىــدى، تۆكلــۈك قــۇرت ئــس - تــۇتەك ئىچىــدە تىرىلىــپ، مىــدىرلاپ قوپــۇپ، ۋىجىك يالماۋۇزغا ئايلاندى.

ــ ئالىيلىرىنىڭ شەپقىتىگە ھەشقاللا! ــ دېدى ۋىجىك يالمــاۋۇز تىزلىنىپ باش ئۇرۇپ تۇرۇپ.

ــ قۇدرىتىمنىڭ قانچىلىــك ئىكەنلىكىنى بىلسەڭلا بولــدى، ــ دېدى يالماۋۇز كاللا، ــ سەن مەلئۇنىنىڭ كاساپىتىدىن بــز يالمــاۋۇزلار تائىپىــسىدىن پەقەت ســەن ۋە مەنــلا قېچىقــاپتۇق، بەزىــلەر ھېلىقــى ئادەمزاتنىڭ قولىدا يوقىلىپتۇ، ئۇنىڭ يوقاتقانلىرىغۇ ئوخشاشلا مېنىڭمۇ دۈشــمەنلىرىم، ماڭــا بويــسۇنمايدىغان باشباشــتاقلار ئىــدى. بىــراق، سېنىڭ يوقاتقانلىرىڭ بولسا مېنىڭ ئادەملىرىم، قانات - قــۇيرۇقلىرىم، سەن ئۇلارنى قىرقىپ تۈگەتتىڭ، ئۇلار بولمىسا مەن كىمگە ھۆكۈمرانلىق قىلىمەن، شاھلىقىمنىڭ نېمە مەنىسى؟

ــ ئەپۇ قىلغايلا ئالىيلىرى، ــ دېــدى ۋىجىــك يالمــاۋۇز قايتــا - قايتــا بــاش ئــۇرۇپ، ــ كــالتە پەملــك قىپــتىمەن، بىــراق كامــالى - قــۇدرەتلىرى بىــلەن يەنە بىــر گــۇرۇھ يالمــاۋۇز تائىپىــسىنى ۋۇجۇدقــا

كەلتۇرۇش سىلى ئۈچۈن ھېچ گەپ ئەمەس.

— جۆيلۈمە! — تووڭلىدى يالماۋۇز كاللا ھۈرپىيىپ، — نەدە ئۇنداق ئاسان ئىش بار ئىكەن، ئەمدى قېپقالغان ھەرقانداق بىر يالماۋۇز ياكى يىرتقۇچ مەخلۇقات، چەرەندە - پەرەندىلەرنىڭ بىر تال مويىغمۇ تېگىشكە رۇخسەت يوق، ھەتتا ئۇ ئەسلىدىكى بىزنىڭ قووۋمىمىزدىن بولمىسىمۇ، دۈشمەنلەشكەنلەردىن بولسىمۇ مەيلى، ئۇلارنىڭ ھەرقاندىقى ئۈرۈقلۇق ئۈچۈن لازىم.

— چۈشەندىم ئالىيلىرى، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز ئورنىدىن تۇرۇپ، — مۇبارەك تەنلىرىنى قايتۇرۇپ ئەكېلىۋالغاندىن كېيىن، سىرلىق ئالەمنىڭ ھەممە بۇلۇڭ - پۇچقاقلىرىنى ئالا قويماي ئاختۇرۇپ، تىرىك قالغانلارنىڭ ھەممىسىنى ئالىيلىرىنىڭ ئالدىغا ھازىر قىلىمەن.

— ئەگىشىپ ماڭ! — دېدى يالماۋۇز كاللا ئەمدى ئاۋازىنى سەل پەسەيتىپ، ئاندىن ئۇ قارا قۇيۇن بولۇپ ئۈچۈپ كەتتى.

ئون ئىككىنچى باب

قۇتۇلۇش يولى نەدە

بۇ چاغدا پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن ئارالغا يەتكەنىدى، ئارال دېگىز يۈزىدىن نەچچە مىڭ غۇلاچ ئېگىزلىكتە، بىر تاش تۈۋرۈككىلا ئوخشايتتى، ئەمما ئۇنىڭدا مىڭلىغان كامار بولۇپ، ھەر كامارنىڭ چوڭلۇقى قۇشقاچ پاتقۇدەكلا بار ئىدى. ئەمەلىيەتتىمۇ بۇ كامارلاردا سان-ساناقسىز قۇشقاچلار ياشايتتى، قۇشقاچلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئالماس تۇمشۇق، تۆمۈر تىرناقلىق ئىدى، پەيلىرى بولسا قوش تىغلىق پىچاقنىڭ ئۆزى ئىدى.

پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن ئارالغا يەتكەن ھامان قۇشقاچلار كامار - كامارلاردىن ئۇچۇپ چىقىپ، قاغىدەك - قاغىدەك يوغىناپ، قارا بۇلۇتتەك ئارالنى قاپسۇالدى، ئۇلارنىڭ ۋەھىمىلىك سايراشلىرى ئالەمنى بىر ئالاتتى، ئۇلار ھېلىلا ئېتىلىپ كېلىپ، چوقۇلاپ، تاتىلاپ، قاناتلىرىدا سوقۇپ، ئۇلارنى قىيما - چىيما قىلۋېتىدىغاندەكلا بىر ئەلپازدا ئىدى.

ئۇلارغا قاراپ شاتۇتى مەلىكە تىترەشكە باشلىدى، مۇشۇك خان قىزلارمۇ شۇمشىيىپ قېلىشتى، گەرچە ئۇلار قۇشقاچ تۇتۇش ماھىرلىرىدىن بولسىمۇ، لېكىن ئارالنىڭ بۇ قۇشقاچلىرىنى تۇتۇش ئەمەس، بىرەر تال پېيىگە چېقىلىشمۇ ئەجەللىك خاتالىق بولىدىغانلىقىنى ھېس قىلىشقانىدى.

— بىر ئامال قىلىڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىراپ.

— پەخرىدىن ئۇندىمەستىن سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى، لېكىن قىلغان سېھرى قۇشقاچلارغا كار قىلمىدى، ئۇلارغا ھېچنېمە تەسىر قىلمايدىغاندەكلا ئىدى.

پەخرىدىن ئەمدى سەل ئويلىنىۋېلىپ، چۈشىن ئەپسۇنىنى ئېسىگە ئالدى - دە، دەرھال ئىچىدە شۇبرلاپ ئوقۇدى. ئالماس يۇلتۇزدىن چاقنىغان نۇر ئىچىدە بىر قاپاق پەيدا بولدى، ئاندىن قاپاق ئارالدىن بىراقلارغا ئۇچۇپ بېرىپ ئاغزى ئېچىلدى - دە، ئىچىدىن گىزىلدىشىپ سان - سانا‌قسىز چۈشىنەر ئۇچۇپ چىقىپ، بۇلۇت - تۇمانلارنى ھاسىل قىلدى، شۇ ھامان ئالماس تۇمشۇقلۇق قۇشقاچلار ھەممىسى تەڭلا چۈشىنەر توپىغا قاراپ ئۇچتى، پەخرىدىن پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، ئارالغا قونۇشقا تەييارلاندى، بىراق ئارالدا نە بىر قۇرۇلۇش، نە بىر چوڭراق تۆشۈك - غار كۆرۈنمەيتتى. ئاخىر ئۇ سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، بىر ئاقار يۇلتۇز پەيدا بولۇپ، ئارالنى چۆرگىلەپ - چۆرگىلەپ، ئاندىن بىر كامارغا كىرىپ كەتتى، كامارىدىن بىر ئەجدىھا چىقىپ ئاغزىنى غارەدەك ئېچىپ تۇردى.

— كىرەيلى! — دېدى پەخرىدىن.

ئەجدىھانىڭ ۋالىلداپ تۇرغان خەنجەردەك چىشلىرىغا قاراپ شاتۇتى مەلىكىنىڭ تېنى شۇركۈندى، لېكىن ئۇ يەنىلا كۆزىنى يۇمۇپلا تەۋەككۈل قىلىپ، ئەجدىھانىڭ ئاغزىغا ئۇچۇپ كىرىپ كەتتى. ئۇلار ئەجدىھانىڭ خەنجەردەك چىشلىرى ئارىسىدىن ئۆتۈپ كەتكەن ھامان گۈلدۈرلىگەن ئاۋاز ئاڭلىنىپ، ئەجدىھانىڭ ئاغزى يۇمۇلۇپ قالدى، پەخرىدىن بىلەن ھەمراھلىرى بولسا بىر سارايغا چىقىپ قالدى.

سارايىنىڭ تۆت تەرىپىدە تۆت ئىشىكى بار ئىدى. ئىشىكلەرنىڭ بىرىگە ئاق، بىرىگە قارا سىرلىق قۇلۇپ سېلىنغانىدى، قالغان ئىككى ئىشىك ھاڭغىرقاي ئوچۇق بولۇپ، بىرىدە تۇپرىقى ئىپار - ئەنبەر ۋە تاشلىرى مارجان، گۈل - گىياھلىرى بۇك - باراقسان، سۈزۈك بۇلاقلىرى تاشقىنلاپ تۇرىدىغان جەننەت مەسەللىك بىر باغۇ - بوستان؛ بىرىدە بولسا تاش - تۇپرىقى زالىملارنىڭ باغرىدىنمۇ قاتتىق، ئاب - سۇيى دەردمەنلەرنىڭ كۆز يېشىدىنمۇ شورلۇق،

ھېچقانداق جانلىق مەخلۇقات ۋە يېشىللىقتىن ئەسەر يوق بىر تاپ - تاقىر دەشت - باياۋان كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

— كىرگىن! — شۇنداق سادا كەلدى تورۇستىن، — خالىغان بىر ئىشككە كىرگىن.

پەخىرىدىن تورۇسقا قارىدى، تورۇستا توختىماي تۇر توقۇپ، تۇر يېيىۋاتقان قازاندەك بىر چار ئۆمۈچۈك بار ئىدى.

— ئوچۇق ئىشككە كىرسەك نېمىلەرگە يولۇقۇشۇمىز ناھايىتى ئېنىق، قۇلۇپلاقلىق ئىشكىلەردىن كىرسەك قانداق ئاقىۋەتكە قېلىشىمىز نامەلۇم، كىرگىن، لېكىن بىرسىگىلا كىرىسەن، — دېگەن ئاۋاز كەلدى يەنە چار ئۆمۈچۈكتىن.

— قارا قۇلۇپ سېلىنغانغا كىرەيلى! — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — سېھىرگەر ئەۋلىيا شۇ قارا قۇلۇپلۇق ئىشكتىن كىرىشمىزنى، ئۇ يەردىن بىر باشسىز گەۋدىنى تېپىشمىزنى، كۆكرىكىنى يېرىپ، يۈرىكىنى سۇغۇرۇۋېلىشمىزنى تاپىلىغان، شۇنداق قىلساق يالماۋۇز شاھ يوقىلىپ، سىرلىق ئالەمدە تىنچ - خاتىرجەملىك ئەسلىگە كېلىدىكەن.

پەخىرىدىن ئىككىلىنىپ تۇرۇپ قالدى، نېمە ئۈچۈندۇر ئۇنىڭ كۆڭلى ئاق قۇلۇپلۇق ئىشككە تەلپۈنەتتى.

— بىز تۆت، — دېدى ئۇ ئاخىر بىر قارارغا كېلەلمەي، — بۆلۈنۈپ هەممە ئىشككە بىردىن كىرىپ باقايلى!

— ئوچۇق ئىشكىلەردىن بىرى ھالاۋەت ئىشكى، بىرى رىيازەت ئىشكى ئىكەنلىكى ئېنىق، — دېدى شاتۇتى مەلىكە تالىشىپ، — شۇڭا، ئۇلاردىن كىرىپ بېقىشنىڭ ھاجىتى يوق، قارا قۇلۇپلۇق ئىشككىلا كىرەيلى، سىرنى قۇتۇلدۇرۇشىمىزغا يول كۆرسەتكەن، ياردەمدە بولغان سېھىرگەر ئەۋلىيا قارا قۇلۇپلۇق ئىشكتىنلا كىرىشمىزنى، يالماۋۇز شاھنىڭ گەۋدىسىنى تېپىشمىزنى، يۈرىكىنى سۇغۇرۇۋېلىپ، ئۆزىگە تاپشۇرۇپ بېرىشمىزنى تاپىلىغان، ئەگەر ئۇ يول كۆرسەتمىگەن، ياردەمدە بولمىغان بولسا، سىرنى قۇتۇلدۇرۇش بىز ئۈچۈن بىر خام خىياللا بولۇپ قالاتتى، سىرلىق دېگىز، غېرىب ئارال دېگەنلەرنى تېخىمۇ بىلمەيتتۇق، بىز يەنىلا ئۇنىڭ كۆرسەتمىسى

بويىچە ئىش كۆرەيلى، ھەربىر ئىشككە بىردىن كىرسەك، كىرگەن جايدا بىرەر خەتەرگە يولۇققۇپلا قالساق يار - يۆلەكسىز قالىمىز.

ئۇ شۇنچە كۆيۈپ - پىشىپ چۈشەندۈرۈپ، پەخرىدىننى قارا قۇلۇپلۇق ئىشكتىن كىرىشكە دەۋەت قىلدى، پەخرىدىن بولسا يەنىلا ئاق قۇلۇپلۇق ئىشككە تارتىشىپ قېلىپ بىر قارارغا كېلەلمىدى.

ئاخىر مۇشۇك خان قىزلار ئېغىز ئاچتى:

— ئىككىگە بۆلۈنەيلى خوجايىن، — دېيىشتى ئۇلار، — بىر بۆلۈكىمىز ئۇنىڭغا، بىر بۆلۈكىمىز بۇنىڭغا كىرەيلى، كىرگەندىن كېيىن نېمىلەرگە يولۇقمىز بۇ بىزگە قاراڭغۇ، ھەر ئىشككە بىردىن كىرسەك راستتىنلا بىر خەتەرگە يولۇقۇپ قالساق يار - يۆلەكسىز قالىمىز.

— بىرىڭلار ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇڭلار، — دېدى پەخرىدىن ئاخىر، — بىرىڭلار مەن بىلەن مېڭىڭلار، ئاندىن يەنە مۇشۇ يەردە ئۇچرىشايلى!

— ئىشقىلىپ، مەن قارا قۇلۇپلۇق ئىشككە كىرىمەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە رەنجىگەندەك.

— كىرگىن، — دېدى پەخرىدىن ئۇنى پەپىلەپ، — بەلكىم ئېيتقىنىڭ توغرىدۇ، ساڭا ئامەت تىلەيمەن، لېكىن يالماۋۇز شاھنىڭ يۈرىكىنى ئالدىراپ بىرسىگە بېرىۋەتمە، ئالدىنىپ قالىدىغان ئىش يۈز بەرمىسۇن.

— خاتىرجەم بولۇڭ خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، ئاندىن ئۇ قارا قۇلۇپلۇق ئىشككە قاراپ ماڭدى، يېشىل كۆز ئۇنىڭغا ئەگەشتى، بىراق يېقىنلاشقان ھامان قارا قۇلۇپ بىردىنلا قاپلاندەك قارا مۇشۇككە ئايلاندى - دە، شاتۇتى مەلىكىنىمۇ، يېشىل كۆزنىمۇ «ھاپ!» قىلىپلا يۇتۇۋالدى، ئۇنىڭ قارنىدا بولسا شاتۇتى مەلىكە بىلەن يېشىل كۆزنىڭ تېپىرلاشلىرى بىلىنىپ، ناله - پەريادلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

پەخرىدىن چۆچۈپ دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالدى، لېكىن قىلغان ھەممە سېھىر - ئەپسۇنلىرى كار قىلمىدى. تىت - تىت بولۇپ، پۈتى كۆيگەن توخۇدەك بولۇپ تۇرغىنىدا كۆك كۆز:

— بۇ بىر تىلسىم بولمىسۇن يەنە، — دېدى ئەسكەرتىپ.
پەخىرىدىن سەل ئىككىلىنىپ ئېسىنى يىغىپ، سارايىنىڭ ھەممە يېرىگە نەزەر سالدى، بۇ يەردە ھېلىقى چار ئۆمۈچۈكتىن باشقا ھېچ نەرسە يوق ئىدى، دەرھال ئوقياسىنى بەتلەپ، ئۆمۈچۈكنى ئېتىشقا ھازىرلاندى.
— توختا ئادەمزات، — دېدى چار ئۆمۈچۈك دىرىلدەپ تىترەپ، — ساڭا ئۇچ سوئال سوراشقا پۇرسەت بېرەي، ماڭا چېقىلما، قايسى قارا كۆڭۈل ساڭا بۇ ئەجەللىك قورالنى ھەدىيە قىلغىنىنى بىلمىدىم، بولمىسا ماڭا باشقا ھەرقانداق قورال ياكى سېھىر - ئەپسۇن كار قىلمايتتى، بىلەمسەنكىن، مەن مۇشۇ خەزىنىنىڭ باش قوغدىغۇچىسى، ئەگەر قولۇڭدا خاسىيەتلىك ئۇزۈك بولمىغاندا كىرگەن چېغىڭدىلا سېنى «زەھەرلىك تور ئەپسۇنى» بىلەن بەند قىلىپ، گۆشۈڭنى بىر ۋاقلىق غىزا قىلاتتىم، پەقەتلا ئىسكىلىتىڭ قالاتتى. ئىلگىرى يالماۋۇزلارنىڭ ئەڭ كاتتىلىرىدىن بىرسىنى ئىسكىلىتقا ئايلاندۇرۇۋەتكەنمەن، شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ «ئىسكىلىت يالماۋۇز» دەپ ئاتىلىپ، ئىسكىلىت ھالىتىدە ياشاشقا مەجبۇر بولغان، يالماۋۇز شاھنىڭ كاللىسىمۇ، باشقا يالماۋۇزلارمۇ شۇ سەۋەبلىك بۇ يەرگە كېلىش تۈگۈل يېقىنلىشىشقىمۇ پېتىنالمىغان، بىراق ئاشۇ ئۇزۇكۇڭدىن، خاسىيەتلىك ئوقيارىڭدىن ئەندىشە قىلىپ ساڭىمۇ، ھەمراھلىرىڭغىمۇ چېقىلمىدىم، بولمىسا بۇ يەرگە كىرگەنلەردىن ئۈچ مىنۇتقىچە بەندكە چۈشمىگىنى بولمىغان، توققۇز مىنۇتتىن ئارتۇق تىرىك تۇرغانلارمۇ بولمىغان.
— بولىدۇ، — دېدى پەخىرىدىن، — ساڭا رەھىم قىلاي، بىرىنچى سوئالىمغا جاۋاب بەر، قارا مۇشۇكنىڭ قارىغا كىرىپ كەتكەن ھەمراھلىرىمنى قانداق قۇتۇلدۇرىمەن؟
— ئۆزۈڭنى قۇربان قىل! — دېدى چار ئۆمۈچۈك، — قارا مۇشۇك سىرلىق ئالەمدىكىلەردىن كىملا بولسۇن، قانچىلىكى بولسۇن ھەممىنى يېۋېتىدۇ، بىراق سېنى يېيەلمەيدۇ، يەپ كەتسىمۇ سىڭۈرەلمەي قارنى يېرىلىپ كېتىدۇ، چۈنكى سەن ئەسلىي سىرلىق ئالەمگە مەنسۇپ ئەمەس، بۇ سىردىن مەنلا خەۋەردار، تېز بول، ۋاقىت ئۇزىرىپ كەتسە

شاتۇتى بىلەن مۇشۇكۇڭ ھەزىم بولۇپ كېتىدۇ، ئۇلار ھازىرچە تىرىك.

پەخرىدىن ئۇنىڭ سۆزلىرىگە تازا ئىشەنچ قىلالمىدى، بىراق باشقا ئامالىمۇ يوق ئىدى، شۇڭا ئوقيانى كۆزگە بېرىپ:

— ئۇنىڭ سۆزى يالغان چىقسا ئىككىلەنمەستىن ئاتقىن، بىز ئۇچۇن قىساس ئالغىن، — دېدى جېكىلەپ.

— ئۇنىڭ سۆزى راستتىنلا ئىشەنچلىك بولۇشى ناتايىن خوجايىن، — دېدى كۆك كۆز، — ئورنىڭىزدا مەن يەم بولاي، بەلكىم ئۆتكۇر تىرناقلىرىم بىلەن ئۇنىڭ قارنىنى يېرىۋېتەرمەن، ئەگەر ئۇنداق بولماي قالسا قىساسىمزنى سىز ئېلىڭ، سىزدىن كېيىن قالسام ماڭىمۇ ياخشى كۇن يوق.

پەخرىدىن ئۇنى پەپىلەپ قويۇپ ئوقيانى زورىغا تۇتقۇزۇپ قويدى، ئاندىن قارا مۇشۇككە ئېتىلدى، ئەمما قارا مۇشۇك ئۇنىڭدىن قاچتى، پەخرىدىن قوغلاپ تۇتالمىدى، جىلى بولۇپ تۇرغىنىدا كۆك كۆز ئاجايىپ چاققانلىق بىلەن قارا مۇشۇكنى تۇتۇۋالدى، ئىككىسى بوغۇشۇپ، چېلىشىپ كەتتى، پەخرىدىن شۇ پۇرسەتتە بېرىپ، قارا مۇشۇكنىڭ ئاغزىنى قايرىپ ئاچتى، ئەمدى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا بىر قارا ئۆڭكۇر ئايان بولدى، ئىككىلەنمەستىن بېشىنى تىققانىدى، تېنىمۇ قوشۇلۇپ كىرىپ كەتتى، ئارقىدىنلا دەھشەتلىك پارتلاش ساداسى ئاڭلىنىپ، ئۇ ھوشىدىن كەتتى. بىر چاغدا بىرسىنىڭ چاقىرغىنى ئاڭلىنىپ ھوشىغا كەلدى، شاتۇتى مەلىكە ئۇنى قاناتلىرىدا يەلپۇپ، مۇشۇك خان قىزلار چېكىلىرىنى ئۇۋۇلاۋاتاتتى.

— خۇداغا شۈكرى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە يىغلامسىراپ، — ئاخىر ھوشىڭىزغا كەلدىڭىز خوجايىن، مېنى بەكلا قورقۇتۇۋەتتىڭىز.

— ئەمدى بىمالال كىرسەڭ بولغۇدەك، — دېدى پەخرىدىن قۇلۇپسىز قالغان ئىشكنى كۆرۈپ.

شاتۇتى مەلىكە يېشىل كۆزنى تارتقۇشلاپ، قۇلۇپسىز ئىشىككە قاراپ ماڭدى، شۇ ھامان ئىشىك بىر قارا شىرنىڭ بېشىغا ئايلىنىپ، ئۇلارنى دەم تارتىپ كەتتى.

پەخرىدىن ئەمدى ئۆمۈچۈكتىن ئىككىنچى سوئالنى سورىدى:

— ئاق قۇلۇپلۇق ئىشىك ئىچىدە نېمە بار؟

— سېھىرگەر بوۋاينىڭ جىسمى، — دېدى چار ئۆمۈچۈك، — قالغىنىنى كىرسەڭ بىلىسەن.

— بۇ قۇلۇپنى قانداق ئاچىمەن؟ — سورىدى پەخرىدىن ئاخىرقى سوئالىنى.

— ئۇنى يېۋېتىشىڭ كېرەك، — دېدى چار ئۆمۈچۈك، ئاندىن ئۇ بىرلا سىلكىنىپ چوڭ بىر كېپىنەككە ئايلاندى، ئۇنىڭ بىر قانىتى قارا، بىر قانىتى ئاق، گەۋدىسى ئادەم باشلىق ئىدى، پېشانىسىدە بىر تال ئالمىدەك نۇرلۇق چىراغ يېنىپ تۇرغان شاخلىق مۈڭگۈزىمۇ بار ئىدى.

— ئازاد بولدۇم، ئازاد بولدۇم! — دەپ توۋلىدى ئۇ ناھايىتى خۇشال بولۇپ، — ئەمدى تىلىسىم مۇئەككىلى بولۇپ تۇرۇشۇم ھاجەتسىز.

ئۇ شۇنداق دەپ قاناتلىرىنى لەپىلدىتىپ ئۇچۇپ كېتىشكە ھازىرلاندى.

— توختا! — دېدى پەخرىدىن، — نېمىشقا بۇ يەردىن بۇرۇنلا كەتمىگىنىڭنى، بۇ تىلسىماتنى كىم بەرپا قىلغىنىنى ئېيتىپ بەر.

— ۋەزىپەمنى ئادا قىلىپ بولدۇم، — دېدى شاخ مۈڭگۈزلۈك كېپىنەك، — ئەمدى ئوقيارنىڭمۇ ماڭا كار قىلمايدۇ، مېنى ئاۋارە قىلما. ئەگەر يەنە بىر سوئالىڭغا جاۋاب بېرىپ قويسام بۇ يەردىن مەڭگۈ كېتەلمەي قالىمەن، مېنى كەچۈرگىن ئادەمزات، ساڭا ئامەت تىلەيمەن.

ئۇ بارغانسېرى تېز قانات قېقىپ، ئاخىر بىر ئاق - قارا ئارىلاش تۇتەككە ئايلاندى - دە، ھاۋاغا سىڭىپ كەتكەندەكلا غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئاق قۇلۇپلۇق ئىشىككە قاراپ ماڭدى، شۇ ھامان ئاق قۇلۇپ كۆك كۆزگە ئوپئوخشاش بىر مۇشۇككە ئايلىنىپ، ئۇنىڭ بىلەن بوغۇشۇپ، چىشلىشىپ كەتتى. پەخرىدىن قايسىسى كۆك كۆز، قايسىسى قۇلۇپتىن ئۆزگەرگەن مۇشۇكلۇكىنى بىلەلمەي گاڭگىراپ قالدى، ئۇلارنىڭ تۇرقى ئوخشاشلا بولۇپ قالماي، ھەتتا مىياڭلاشلىرىمۇ ئوخشاش ئىدى.

ئاخىر پەخىردىن سېھرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالدى، ئىككىلا مۇشۇكنىڭ پۇتلىرى چۇشلىپ قالدى.

— يېشىل كۆز، — دېدى پەخىردىن.

— لەببەي خوجايىن، — مۇشۇكلەردىن بىرسى ئالدىراپ جاۋاب بەردى، پەخىردىن دەرھال ئۆزىگە سېھىر قىلىپ، بىر ئاق يولۇاسقا ئۆزگەردى - دە، ھېلىقى جاۋاب بەرگەن مۇشۇكنى «ھاپ!» قىلىپلا يۇتۇۋەتتى، ئاندىن بىر سىلكىنىپلا ئەسلىگە كېلىۋالدى.

— پەم - پاراسىتىگىزگە ئاپىرىن خوجايىن، — دېدى كۆك كۆز خۇشال بولۇپ، — بىراق بۇ لەنىتى قورسىقىگىزنى ئاغرىتىپ قويارمۇ؟

— ھېچنېمە يېمىگەنىدەكلا تۇرىمەنغۇ، — دېدى پەخىردىن كۈلۈپ.

ئاندىن ئۈلار قۇلۇپسىز ئىشىككە قاراپ بىمالال ماڭدى. ئىشىك دەرھال بىر ئاق شىرغا ئايلىنىپ، ئۈلارنى دەم تارتىپ كەتتى.

شۇ تاپتا شاتۇتى مەلىكە بىلەن يېشىل كۆز بىر قارا تاش تاۋۇت ئالدىدا تۇراتتى، تاش تاۋۇتنىڭ ئۈستى قاپقىقى سۈپسۈزۈك خرۇستال بولۇپ، تاۋۇتتا يولۋاس پۇتلۇق، كەسىلەنچۈك قۇيرۇقلۇق، شەپەرەڭ-سىڭگىدەك قاناتلىق، قارا تىكەنىدەك مويلۇق، مايمۇن تەنلىك بىر باشسىز گەۋدە سوزۇلۇپ ياتاتتى.

— مانا بۇ يالماۋۇز شاھنىڭ گەۋدىسى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە خۇشال بولۇپ، — ئاخىر ئۇنى تېپىۋالدۇق، تېز تاۋۇتنى ئېچىپ، ئۇنىڭ يۈرىكىنى سۇغۇرۇۋالايلى، رەزىللىكىگە تولغان بۇ يۈرەك كۆيدۈرۈلۈپ، كۈلگە ئايلانغاندىلا سىرلىق ئالەمدىكى قارا بۇلۇت - تۇمانلار يوقلىپ، تىنچ - ئاسايىشلىق ئەسلىگە كېلىدۇ.

— بىراق، تاۋۇتنى قانداق ئاچىمىز، — دېدى يېشىل كۆز خرۇستال قاپقاقنى ئىتتىرىپ بېقىپ، — ئۇنىڭ ۋەزنى تاغدەك ئېغىرمۇ-نېمە؟

— بىلمىدىم، — دېدى شاتۇتى مەلىكىمۇ ھەپىلىشىپ بېقىپ، — مەن ئۆزلەشتۈرگەن سېھىر - ئەپسۇنلارنىڭ بۇ ئىشقا پايدىسى تەگمەيدۇ، نېمە قىلساق بولاركىن.

ئۇلار خېلىغىچە ھەپىلىشىپ، ئامال ـ چارە ئىزدەپ باقتى، ئاخىر لەسسىدە بولۇپ قېلىشتى، شۇ چاغ تورۇستىن كىمنىڭدۇر مەسخىرىلىك كۈلكىسى ئاڭلاندى:

ــ ھۇ يارىماسلار!

ــ كىم؟ ــ شاتۇتى مەلىكە ئەندىكىپ تورۇسقا قارىدى، تورۇستا بولسا قىسقۇچ پاقىدەك چوڭ بىر چايان تورۇسقا ئويۇلغان نەقىشتەكلا تۇراتتى.

ــ مەن، ــ دېدى چايان، ــ تاۋۇتنى ساقلىغۇچى مۇئەككەل.

ــ ياخشى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ ئەجەب ئوبدانلا ئۆزۈڭنى مەلۇم قىلدىڭ، تېز تاۋۇتنى ئېچىپ بەر، بولمىسا سېھرگەر ئەۋلىيانى چاقىرتىپ، ئۇنىڭ سېھر ـ ئەپسۇنى بىلەن سېنى تاشقا ئايلاندۇرغۇزۇۋېتىمەن.

ــ ئىشەنمەيمەن، ــ دېدى چايان يەنىلا مەسخىرىلىك كۈلۈپ، ــ سىرلىق ئالەمدە ھېچقانداق «سېھرگەر ئەۋلىيا» دېگەنىدەكلەر بولغان ئەمەس، ئۇنىڭ ئۈستىگە ماڭا سېھر ـ ئەپسۇن كار قىلمايدۇ.

ــ شۇنداقمۇ تېخى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە جىلى بولۇپ، ــ بولمىسا.....

ــ بولمىسا مەن ئۇنى بويسۇندۇراي، ــ دېدى يېشىل كۆز، ــ بەلكىم ئۆتكۈر تىرناقلىرىم كارغا كېپ قالار.

ــ بولدى قىل، ــ دېدى چايان پوككىدە يەرگە چۈشۈپ، ــ تاۋۇتنى ئېچىپ بېرەي، لېكىن مېنى ئازاد قىلىشقا ۋەدە بېرىڭلار.

ــ سېنى قانداق ئازاد قىلىمىز؟ ــ سورىدى شاتۇتى مەلىكە ئەجەبلىنىپ.

ــ پوستۇمنى پارە ـ پارە قىلىۋەتسەڭلارلا بولغىنى، ــ ئۇ شۇنداق دەپ قۇيرۇقىنى لىككىدە كۆتۈرۈپلا خرۇستال قاپقاقنا نەشتەر ئۇردى، ئاۋۋال خرۇستال قاپقاقنا، ئاندىن قارا تاش تاۋۇتقا دەز كەتتى، كېيىن تاغ پارتلىغاندەك دەھشەتلىك بىر سادا بىلەن تەڭ تاۋۇت پارە ـ پارە بولۇپ كەتتى.

ــ بۇ تاۋۇتنى مېنىڭ نەشتىرىمدىن باشقا ھېچ نەرسە

ئاچالمايتتى، ــ دېدى چايان، ــ بىراق، بۇ ئارال بىنا بولۇپ، تىلسمات پەيدا قىلىنغان، مەن بۇ يەردە تاۋۇتنىڭ مۇھاپىزەتچىلىكىگە بەلگىلىنىپ بەند قىلىنغاندىن بېرى، ھېچكىمنىڭ بۇ يەرگە قەدىمى يەتكەن ئەمەس، قانچىلىك ۋاقىت بولغىنىنمۇ بىلمەيمەن، سىلەرنىڭ كىرەلىگىنىڭلارغا قارىغاندا تىلسماتنىڭ ۋاقتى توشۇپتۇ، ئەمدى مېنى ئازاد قىلىڭلار، ئەركىنلىككە قانچىلىك تەشنالىقىمنى بىلمەيسىلەر.

ــ ئۇنىڭغا ياردەم قىل، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە يېشىل كۆزگە، ــ سەن بۇنداق ئىشلارنىڭ ماھىرىغۇ.

يېشىل كۆز شۇ ھامان چاقماقتەك بېرىپ چايانغا چاڭگال سالدى، ھەش ـ پەش دېگۈچە ئۇنىڭ تىتما ـ كاتىكىنى چىقىرىۋەتتى، چايانىنىڭ تىتلىپ كەتكەن پوستىدىن بىر چار كېپىنەك ئۇچۇپ چىقتى، ئۇمۇ ئادەم باشلىق، لېكىن شاخ مۇڭگۈزلۈك ئىدى، شاخ مۇڭگۈزلەرنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۇچىدا بىردىن ئالمىدەك چىراغ يېنىپ تۇراتتى.

چار كېپىنەك:

ــ ئازاد بولدۇم، ئازاد بولدۇم! ــ دەپ توۋلىغىنىچە قاناتلىرىنى لىپىلدىتىپ، ساراي ئىچىنى نەچچە ئايلاندى ـ دە، تۇتەككە ئايلىنىپ غايىب بولدى.

ــ ئەمدى يالماۋۇز شاھنىڭ يۇرىكىنى ئال، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ بۇ ئىشقا يەنىلا سەن مۇۋاپىق.

بىراق، يېشىل كۆز يېقىنلاشقۇچە باشسىز گەۋدىنىڭ كۆكرىكىدىن بىر چوڭ قارا چاشقان ئېتىلىپ چىقىپ، ئەنسىز چىرىلدىغىنىچە ساراي ئىچىدە چاقماق تېزلىكىدە ئۇيان ـ بۇيان چېپىشقا باشلىدى، شۇھامان يېشىل كۆز ئۇنى قوغلىدى، ئالاھازەل بىرەر سائەتچە قوغلاپ يۇرۇپ ئاخىر چاشقاننى تۇتۇۋالدى، چاشقان جان ـ جەھلى بىلەن قېچىشقا ئۇرۇنۇپلا تۇراتتى.

ــ چىڭ تۇت، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ ئۇنى سېھىرگەر ئەۋلىياغا تاپشۇرىمىز.

ــ خوپ، مەلىكە ئالىيلىرى، ــ دېدى يېشىل كۆز خۇشاللىق

بىلەن، ــ يالماۋۇز شاھنىڭ يۈرىكى ئەسلىي رەزگى قارا چاشقان ئىكەنلىكىنى ئويلىمىغان ئىكەنمەن.

ئاندىن ئۇلار تاشقىرىقى سارايغا چىقىدىغان ئىشىكنى ئىزدەپ مېڭىشتى.

يەنە بىر سارايدا شۇ تاپتا پەخرىدىنمۇ خىرۇستال قاپقاقلىق بىر ئاق تاش تاۋۇت يېنىدا تۇراتتى، تاۋۇتتا بولسا ئۇ چۈشىدە كۆرگەن سېھرگەر بوۋاي ئۇخلاۋاتقاندەكلا ياتاتتى. پەخرىدىن تاۋۇتنى ئېچىشقا كۆپ ھەرىكەت قىلغان بولسىمۇ، لېكىن تاۋۇت ئېچىلمىدى، سېھىر - ئەپسۇنلىرىمۇ، قول بىلەن كۈچەپ ئىتتىرىشلىرىمۇ بىكار كەتتى.

ــ قانداق قىلىمىز؟ ــ ئۇ سوئال نەزەرىدە كۆڭ كۆزگە قارىدى، لېكىن ئۇ ئۆزى ئامال قىلالمىغان يەردە كۆڭ كۆز نېمە قىلىپ بېرەلىسۇن. شۇڭا، ئۇ ئۆزىنىڭ كارغا كەلمىگەنلىكىدىن خىجىل بولغاندەكلا يەرگە قارىۋالدى، بىراق ئۇ يەر يۈزىدە تىنىمسىز يۈگۈرۈپلا يۈرگەن بىر ئالىيېشىل مويلۇق چاشقاننى كۆردى، چاشقانىنىڭ چوڭلۇقى گۈلىچىلىكلا كېلەتتى.

ــ ئۇنى تۇتايلى خوجايىن! ــ دېدى ئۇ چاقماق تېزلىكىدە قوغلاپ خېلى ئۇزاقتا چاشقاننى تۇتۇپمۇ ئالدى.

ــ مېنى ھېچنېمە قىلالمايسىلەر، ــ دېدى چاشقان، ــ بىراق، ئازاد قىلىشقا ۋەدە بەرسەڭلار ياردەم قىلىمەن.

ــ چوقۇم سېنى ئازاد قىلىمەن، ــ دېدى پەخرىدىن.

ــ ساڭا ئۇچ قېتىملا ياردەم قىلىمەن، ــ دېدى چاشقان، ــ قېنى ئۆزۈڭ سورا.

ــ ئاۋۋال تاۋۇتنى ئېچىپ بەر، ــ دېدى پەخرىدىن، ــ ئاندىن بۇ تىلىسىم ئازالنى كىم، نېمىشقا بەرپا قىلغانلىقىنى ئېيتىپ بەر، ئاخىرىدا سېھرگەر ئۇستازنى ھوشىغا كەلتۈر.

ــ ئاخىرقى تەلىپىڭ ئېيتىپ كەتتى، ــ دېدى چاشقان چىرىلداپ، ــ ئۆلۈكنى تىرىلدۈرۈش قولۇمدىن كەلمەيدۇ، بىراق ئۇنىڭ ئەرۋاھىنى سەن بىلەن سۆزلىشىشكە تەكلىپ قىلىمەن، قالغان ئىككى تەلىپىڭ بولسا سۆزسىز ئورۇنلىنىدۇ.

چاشقان چىرىلداپ تۇرۇپ، چۈشىنىكسىز بىرنېمىلەرنى شۇنىرلىدى، شۇ هامان ئالىيېشىل چاقماق چېقىلىپ، تاۋۇت تاغ پارتلىغاندەك دەھشەتلىك سادا ئىچىدە پارتلاپ، پارە - پارە بولۇپ كەتتى، ئاندىن چاشقان:

— ئاڭلا ئادەمزات، سىرلىق ئالەمدە ئىلگىرى يالماۋۇز شاھ ۋەكىللىكىدىكى قارا كۈچلەر بىلەن سېھرگەر بوۋاي ۋەكىللىكىدىكى ئاق كۆڭۈللەر گۇرۇھى بولغان، بۇلار ئوتتۇرىسىدىكى كۈرەش تولىمۇ ئۇزاق ۋە دەھشەتلىك داۋام قىلغان، ئاقىۋەت ئىش شۇ دەرىجىگە بارغانكى، يالماۋۇز شاھ تېنىدىن ئايرىلدى، سېھرگەر بوۋاي كۈچ - قۇۋۋىتىدىن جۇدا بولدى، ئاخىر ئۇ ئۆلۈم ئالدىدا سىرلىق دېڭىزدا بۇ سىرلىق غېرىب ئارالنى بەرپا قىلىپ، ئۆزىنىڭ تېنىنى بۇ ئۆيگە، يالماۋۇز شاھنىڭ تېنىنى يەنە بىر ئۆيگە بەند قىلدى، مەقسىتى بۇلارنى قارا كۈچلەرنىڭ قولىغا چۈشۈرۈپ قويماسلىق، ئەگەر يالماۋۇز شاھ گەۋدىسىگە ئىگە بولۇۋالسا قايتىدىن كۈچ - قۇۋۋىتىكە تولۇپ، سىرلىق ئالەمنىڭ بىردىنبىر ھۆكۈمرانىغا ئايلىناتتى، ئەگەر كىمكى سېھرگەر بوۋاينىڭ جىسمىغا ئېرىشسە ئۇمۇ ئوخشاشلا يالماۋۇز شاھ بىلەن تەڭ تۇرغۇدەك سېھرىي كۈچ - قۇۋۋىتىكە ئىگە بولاتتى. سېھرگەر بوۋاي ئىشنىڭ بۇ تەرىپىنى ئويلاپ يېتىپ، ئاخىر تىلسىم بىنا قىلىش ئارقىلىق قارا كۈچلەرنى مەقسىتىگە يەتكۈزمەسلىك ئامالىنى قىلىشقا مەجبۇر بولغان ھەم تىلسىمنىڭ قولۇڭدا بويسۇندۇرۇلۇشىنى بەلگىلىگەن، مانا ئاخىر سەن كەلدىڭ، ئەمدى تىلسىمات سېنىڭ قولۇڭدا بويسۇنـ ـدۇرۇلىدۇ، مانا بۇ ئىشنىڭ ماھىيىتى، ئەمدى مېنى ئازاد قىل، — دېدى قاتتىق چىرىلداپ.

— تېخى سېھرگەر ئۇستازنىڭ ئەرۋاھىنى تەكلىپ قىلمىدىڭ، — دېدى پەخىرىدىن.

— مېنى كەچۈرگىن ئوغلۇم، — دېدى شۇ چاغ مۇئەللەقتە سېھرگەر بوۋاينىڭ سىيماسى پەيدا بولۇپ كۈلۈمسىرىگىنىچە، — سېنى كۆپ رىيازەت چېكىشكە مەجبۇرلاپ قويدۇم، مېنى ئەپۇ قىلغىن! سېنى ئاۋارە قىلىشىم سېنىڭ تۇغۇلغان يىل، ئاي - كۈن، سائىتىڭ

بىلەن مۇناسىۋەتلىك. دەل شۇ ۋاقىتتا دۇنياغا كەلگۈچى پەقەت سەن بىرلا. مەنمۇ مىڭ يىل مۇقەددەم دەل شۇ ئاي، شۇ كۈن، شۇ ۋاقىتتا دۇنياغا كەلگەن، ھەتتا مىنۇت، سېكۇنت، بىرەر دەقىقىمۇ ئىلگىرى - كېيىن ئەمەس ھەم دەل شۇ دەقىقىلەر مېنىڭمۇ ھاياتلىق شامىم ئۆچكەن ۋاقىت ئىدى. مەن ئورۇنلاپ بولالمىغان ۋەزىپىلەر تەبىئىيلا ساقلا يۈكلەندى، ئەسلىي سېھرگەرلىك كىتابلىرى كۈتۈپخانىسىغا كىرگەن تۇنجى كۈنىلا سېھرگەرلىك تارىخى كىتابلىرىنى ئوقۇپ چىقىشىڭ كېرەك ئىدى، ئۇ چاغدا تەبىئىيلا سىرلىق ئالەمگە نېمە ئۈچۈن كېلىپ قالغىنىڭ، نېمە قىلىشىڭ لازىملىقىنى بىلۋالاتتىڭ، مۇنچە كۆپ ئەگرى - توقايلىقلارغا ئۇچرىمايتتىڭ، ئەپسۇس، شۇ بىر نۇقتىنى ئەسكەرتىپ قويالمىغانلىقىم ناھايىتى چوڭ خاتالىق بولۇپ، تاسلا قالدىڭ بۇ يەرگە كېلىشنى ۋە قانداق قىلىشنى بىلەلمىگىلى، تەلىيىمىزگە بەزى رەقىبلىرىمىزنىڭ شۇم غەرىزى بىزگە پايدىلىق رول ئوينىپ، سېنىڭ ئاخىر بۇ يەرگە كېلىشىڭگە يارەم قىلدى، ھازىر ۋەزىپىنى تاماملاشقا ئازلا ۋاقتىڭ قالدى ئوغلۇم، ساقلا ئامەت تىلەيمەن، قىلغانلىرىڭ كىشىنى پەخرلەندۈرىدىغان ئىشلار، كېيىنچە ئەسلىسەكمۇ پۇشايمان قىلمايدىغىنىڭغا ئىشىنىمەن، ئەمدى مەككۇلۇك ۋىدالىشىۋالايلى.

— بىراق، سېھرىي كۈچ - قۇدرىتىڭىزدىن قالغاندىن كېيىن يەنە قانداق قىلىپ بۇ ئاجايىپ تىلسىماتنى بەرپا قىلالىدىڭىز ئۇستاز، — سورىدى پەخرىدىن ئالدىراپ.

— سەن سېھرگەرلەر كۇتۇپخانىسىدا سۈرەتلىرىنى كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولغان سېھرگەر ئۇستازلارنىڭ ياردىمىدە شۇنداق بولدى، ئۇلار بۇنىڭ ئۈچۈن بارلىقىنى بېغىشلىدى، يەنە تېخى سىرلىق كىتابمۇ بار، — دېدى سېھرگەر بوۋاينىڭ سىيماسى چېھرىدىن تەبەسسۇم جىلۋىلەپ تۇرغان ھالىتىدە ئاستا - ئاستا غۇۋالىشىپ غايىب بولۇپ كېتىۋېتىپ.

ئاخىر ئۇنىڭ سىيماسىمۇ، يېقىملىق ئاۋازىمۇ پۈتۈنلەي غايىب بولدى، پەخرىدىن كۆزلىرىگە غەل - غەل ياش ئېلىپ، قاراپلا قالدى.

ــ مېنى ئازاد قىل! ــ دېدى شۇ چاغ چاشقان.
ــ نېمە قىلىشىمىز كېرەك؟ ــ دېدى پەخرىدىن.
ــ تېرەمنــى تىتىۋەتــسەڭلا بــولغىنى، ــ دېــدى چاشــقان چىرىلــداپ، ــ مەن بــۇ چاشــقان پوســتىدىن جــاق تويــدۇم، ئــۇنى باشقىلار يىرتىۋەتمىگۈچە قۇتۇلالمايمەن.
ــ بۇ ئىشقا مەن ماھىر، ــ دېدى كۆك كۆز خۇشاللىق بىلەن.
ئۇ شۇنداق دەپلا ئۆتكۈر تىرناقلىرى بىلەن چاشقاننىڭ ئالىيېشىل مەخمەلدەك تېرىسىنى تىتىما ـ تالاڭ قىلىۋەتتى، چاشقان پوستىدىن بىر ئالىيېشىل تــۇتەك چىقــىپ، يىغىلــىپ ـ يىغىلــىپ، قانــاتلىرى ئالىيېشىل، تولىمۇ رەڭدار، ئــۇچ شــاخ مۇڭگۈزلــۈك، ئــادەم باشــلىق بىر چوڭ كېپىنەككە ئايلاندى، ئۇنىڭ ھەر تال شاخ مۇڭگۈزىدە بىر تالدىن ئالمىدەك نۇرلۇق چىرىغى بار ئىدى.
ــ ئازاد بولدۇم، ئازاد بولدۇم! رەھمەت سىلەرگە، ــ ئۇ شۇنداق دەپ ئــۆي ئىچىنــى نەچــچە ئايلىنــىپ چىقتــى ـ دە، قانــاتلىرىنى بارغانسېرى تېز لىپىلدىتىپ، يەنە ئالىيېشىل تۇتەككە ئايلىنىپ غايىب بولدى.
شــۇ چــاغ ســىرتتىن شــاتۇتى مەلــكە بــىلەن يېــشىل كۆزنىــڭ توۋلىغىنى ئاڭلاندى:
ــ خوجايىن، بارمۇ سىز؟
پەخرىــدىن دەرھــال ھــازىرلا پەيــدا بولغــان بىــر ئــىشىك بــىلەن سارايغا چىقتى، يېشىل كــۆز بىــر كۆمــۈردىن ئويغانــدەكلا قــارا يــۈرەكنى قــوش قــوللاپ تۇتــۇپ تــۇراتتى، شــاتۇتى مەلــكە بولــسا ســېھىرگەرلىك تايىقىنى يۇقىرىغا شىلتىپ، توختىماي شۇىرلاپ ئەپسۇن ئوقۇۋاتاتتى.
ــ نېمە ئىش بولدى؟ ــ سورىدى پەخرىدىن ئەجەبلىنىپ.
ــ يۇقىرىغا قاراڭ! ــ دېدى يېشىل كۆز.
پەخرىــدىن يۇقىرىغــا قــاراپ چۆچــۈپ كەتتــى، يۇقىرىــدا ئاجايىــپ دەھشەتلىك بىر قاينامنى كۆردى، شاتۇتى مەلىكىنىڭ سېھىر ـ ئەپسۇنى ســەۋەبلىك، ئۇلارنــىڭ بېــشىغا كەلــگەن بــۇ بــالا ـ قــازا ۋاقتلىــق توختىغانىدى.

— بۇ يەردىن تېز چىقىپ كېتەيلى! — دېدى پەخرىدىن، — بولمىسا سۇ ئاستىدا قالغۇدەكمىز.

— ئامال قىلىڭ خوجايىن! — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — سېھرىي كۈچۈم ئاجىزلىق قىلىدۇ، ئۇزاق بەرداشلىق بېرەلمىگۈدەكمەن.

دېگەندەك ئۇنىڭ سېھرىگەرلىك تايىقىدىن چاقنىغان نۇر بارغانسېرى ئاجىزلاۋاتاتتى.

پەخرىدىن دەرھال سېھرىگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سالدى، لېكىن كۆپ ئۇنۇمى بولمىدى، ھەر تەرەپكە نەزەر سالدى، سارايدا ئىلگىرى كۆرگەن ئىشكىلەردىن ئەسەرمۇ قالمىغانىدى.

ئۇ ئامالسىز يول تېپىش ئەپسۇنىنى ئوقۇدى، سېھرىگەرلىك تايىقىدىن نۇر چاقنىدى، ئەمما ھېچقانداق نىشان كۆرسەتمەيلا ئۆچتى، دېمەك يول يوق ئىدى.

شۇ چاغ قاينامدا بىر كىشىنىڭ چىرايى پەيدا بولدى، ئارقىدىنلا:

— يالماۋۇز شاھنىڭ يۈرىكىنى ماڭا ئېتىپ بېرىڭلار، مەن سىلەرگە ئېتىلىپ قالغان ئىشكىلەرنى ئېچىپ بېرىمەن، مەن سىلەرنىڭ نىجاتچىڭلار، — دېگەن ئاۋازى كەلدى.

— سېھرىگەر ئەۋلىيا! — توۋلىۋەتتى شاتۇتى مەلىكە خۇشاللىق بىلەن، ئاندىن ئۇ پەخرىدىنگە، — ئۇ ئىلگىرى بىزگە سىزنى قۇتۇلدۇرۇشنىڭ يولىنى ئۆگەتكەن، ياردەم قىلغان، يەنە تېخى سىرلىق دېڭىزغا بېرىشنى، بۇ ئارالنى تېپىشنى، تىلسىم خەزىنىدىن يالماۋۇز شاھنىڭ گەۋدىسىنى تېپىپ، يۈرىكىنى ئېلىشنى، ئاندىن ئۇنى ئۆزىگە تاپشۇرۇشىمىزنى تاپىلىغان، بىز يۈرەكنى ئۇنىڭغا بېرەيلى، ئۇ چوقۇم بىزنى قۇتۇلدۇرىدۇ.

— شۇنداق قىلايلى خوجايىن، — دېدى يېشىل كۆزمۇ، — ئۇ ئىلگىرى راستىنلا.....

— ياق! — دېدى پەخرىدىن غەزەپ بىلەن، ئۇ ھېلىقى سېھرىگەر ئەۋلىيانىڭ ئەسلي بىر يالماۋۇز ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ يەتكەنىدى، — سىلەر ئالدىنپىسلەر، ئۇ دېگەن يالماۋۇز، پەقەت قىياپىتىنى ئۆزگەرتىۋالغان شۇ.

— ئۇنداق ئەمەستۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ھەيران بولۇپ، — ئەگەر ئۇ يالماۋۇز بولسا نېمىشقا سىزنى قۇتقۇزۇشىمىزغا ياردەم بېرىدۇ.

— يالماۋۇز بۇ تىلسىمنى مېنىڭ قولۇم ئارقىلىق بويسۇندۇرماقچى بولغان، چۈنكى ئۇ تىلسىمنىڭ مېنىڭ ئامىمغا باغلانغىنىنى بىلىدۇ. شۇڭا، سىلەرنىڭ مېنى قۇتقۇزۇشۇڭلارغا ياردەم قىلغان بولۇپ، سىلەرنىڭ ئىشەنچىڭلارغا ئېرىشىۋالغان، ئاخىرىدا يالماۋۇز شاھنىڭ يۈرىكىنى قولغا چۈشۈرۈۋالماقچى بولغان، ئۇ بۇنى يېۋالسىلا يالماۋۇز شاھنىڭ ھەممە سېھرىي كۈچىگە ئېرىشەلەيدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن بۇ قۇۋۇتۈلكىنىڭ قىلمىغىنى قالمىدى، سىلەر ئۇنىڭ ھەقىقىي ئەپەت - بەشىرىسىنى كۆرۈپ باقمىدىڭلار، — دېدى پەخرىدىن.

ئۇ شۇنداق دەۋېتىپ سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىدى، ھېلىقى چىراي شۇ ھامان ۋىجىك يالماۋۇزنىڭ بەتبەشىرە سۆرۈن تەلەتىگە ئۆزگەردى.

— يۈرەكنى ماڭا بېرىش دەيمەن، — دېدى ئۇ ھەيۋە بىلەن، — بولمىسا سىلەرنىڭ بۇ قاينام ئاستىدا قالغىنىڭلار قالغان، چىقىدىغان ئىشكىلەرنى ئاللىبۇرۇن يوق قىلىۋەتتىم، جان كېرەك بولسا يۈرەكنى بېرىڭلار.

— ئالدامچى! ساختىپەز! بەتنىيەت!..... — شاتۇتى مەلىكە غەزەپ بىلەن ۋىجىك يالماۋۇزنى ئاغزىغا كەلگىنىچە تىللاشقا باشلىدى، — بۇ يۈرەككە ئېرىشمەن دەپ خام خىيال قىلما.

— مەن سېھرىي كۈچۈمنى ئاشۇرۇۋالغاندىلا ئۆزۈمنى ئىككىگە بۆلگەن، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز مەسخىرىلىك كۈلۈپ تۇرۇپ، — بىر بۆلۈكۈم ھازىر يالماۋۇز شاھنىڭ كاللىسىغا ھەمراھ، بىر بۆلۈكۈم بولسا ھامان سىلەرگە يېراقتىن ئەگىشىپ يۈرگەن، ئۇ مانا ھازىرقى مەن، ئەگەر سېھرىي كۈچ - قۇدرىتىم بۇ تىلسىم ساراي ئىچىگە ئۆتىدىغان بولسا، شۇ جاۋۇلداق ئاغزىڭنى مەڭگۈلۈك يۇمغۇزۇۋېتەتتىم، تېز بول، يۈرەكنى بەر، ئەگەر يالماۋۇز شاھنىڭ كاللىسى ېتىپ كەلسە، سەنلەرگە تېخمۇ ياخشى كۈن يوق، ماڭمۇ شۇ، يۈرەكنى تېز تاپشۇرۇشمىساڭ يالماۋۇز شاھنى يۈرىكىگە ئېرىشتۈرمەسلىك ئۈچۈن،

ئۇنى سىلەر بىلەن قوشۇپلا تىلسىم سارايغا دەپنە قىلىۋېتىمەن.

— قانداق قىلىمسىز خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە پەخرىدىنگە تەلمۈرۈپ، — تېز بىر قارارغا كېلىڭ، بەرداشلىق بەرگۈچىلىكىم قالمىدى.

— يۈرەكنى كۆيدۈرۈۋېتەيلى! — دېدى پەخرىدىن، — سىرلىق ئالەمنىڭ تىنچلىنىشى ئۈچۈن بۇ قارا يۈرەك كۆيۈپ كۈل بولسۇن، ئۇنى بېرىۋەتكىنىمىز بىلەنمۇ بۇ يالماۋۇزنىڭ بىزگە ياخشىلىق قىلىشى ناتايىن.

— توغرا ئېيتتىڭىز، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئەمدى مەن بۇ ئالدامچى مەلئۇننىڭ دامىغا چۈشمەيمەن، ئۇنى دەرھال كۆيدۈرۈۋېتەيلى!

پەخرىدىن سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، بىر يانغىن پەيدا بولدى، يېشىل كۆز قارا يۈرەكنى ئوتقا تاشلىدى، يۈرەك پىژىلداپ كۆيۈۋېتىپ توختىماي سەكرىدى، شۇ هامان بىرسىنىڭ ئالەمنى بىر ئالغان ناله - پەريادى هەم يەنە بىرسىنىڭ قاقاقلاپ كۈلگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

— ياخشى قىلدىڭلار، بەك ياخشى قىلدىڭلار، — دەپ توۋلىدى ۋىجدىك يالماۋۇز، — يالماۋۇز شاهىنىڭ يۈرىكى كۈلگە ئايلانغان هامان ئۇنىڭ كاللىسىمۇ تۇتۇنگە ئايلىنىپ كېتىدۇ، سىرلىق ئالەمنىڭ هۆكۈمرانى ئەمدى مەن بولىمەن، شاهلىق تاجىسىنى مەن كىيىمەن، گەرچە يالماۋۇز شاهىنىڭ يۈرىكىنى يەپ ئۇنىڭ هەممە سېهرىي كۈچ - قۇدرىتىنى ئۆزۈمگە مۇجەسسەم قىلالمىساممۇ، يەنىلا قالغان سېهرىي كۈچۈم بۇنىڭغا يېتەرلىك، چۈنكى ئەمدى رەقىبىم يوق، سىلەر بولىسىڭلار بۇ تىلسىم سارايغا بەند قىلىنىسىلەر، تىلسىم سارايى سىلەرنىڭ گۆرۈستانىڭلار بولىدۇ.

ئۇ شۇنداق دەپ قاقاقلاپ كۈلۈشكە باشلىدى، كۈلكىسى بىلەن تەڭ قاينام شىددەت بىلەن تۆۋەنلەشكە باشلىدى.

پەخرىدىن سېهرگەرلىك تايىقىنى ئىشقا سېلىپ، هەمراهلىرىنى بېلىققا ئايلاندۇرۇپ قويماقچى، ئۆزىمۇ بېلىققا ئايلىنىۋالماقچى بولدى.

شۇنداق بولغاندا سۇ ئىچىدە بولسىمۇ ھايات قالمىز دەپ ئويلىغانىدى، بىراق بۇنىڭغا تازا ئىشەنچسى يوق ئىدى، ۋىجدىك يالماۋۇز دېگەن مەلئۇن بۇنىڭغا يول قويياتتىمۇ.

دەل شۇ خەتەرلىك پەيتتە بىر ياندىن ۋاللىدە نۇر چاقناپ، بىر ئىشىك پەيدا بولۇپ ئىچىلىپ، سىرتىدا يۇلتۇز باشلىق سېھىرگەرلىك تايىقى تۇتۇپ تۇرغان ھاۋا رەڭ چاچلىق كىيىنەك پەرى ئايان بولدى.

ــ تېز بۇ ياققا چىقىڭلار! ــ دېدى ئۇ تەقەززالىق بىلەن.

پەخىرىدىن دەرھال شۇ ئىشىك بىلەن چىقىپ كەتتى، ئۇستىدىن ۋىجدىك يالماۋۇزنىڭ:

ــ ياق ـ ياق! ــ دەپ توۋلىغان ئەلەملىك ئاۋازى ئاڭلىنىپ قالدى.

ئۇلار ئىشىكتىن چىقىپلا نۇردىن ھاسىل بولغان بىر تونىلغا كىرىپ قالدى.

ــ تېزرەك مېڭىڭلار، ــ دېدى ھاۋا رەڭ چاچلىق كىيىنەك پەرى ئالدىدا يول باشلاپ.

پەخىرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن ئەگەشتى، ھاۋا رەڭ چاچلىق كىيىنەك پەرىنىڭ پەيدا بولۇشى ئۇنى بەك سۆيۈندۈردى ھەم ھەيران قالدۇردى.

ــ سىز قانداق بولۇپ بۇ يەرگە كېلىپ قالدىڭىز؟ ــ سورىدى ئۇ كېتىۋېتىپ.

ــ سېھىرگەر ئۇستازنىڭ شاتۇتىسى مېنى يالماۋۇزنىڭ زىندان قەپىسىدىن قۇتۇلدۇردى، ــ دېدى ھاۋا رەڭ چاچلىق كىيىنەك پەرى، ــ ھەم بۇ يەردە سېھىرگەر ئۇستازنىڭ سىلەر ئۈچۈن بىر نىجاتلىق يولى پەيدا قىلىپ قويغانلىقىنى، سىلەرنى شۇ يەردىن قۇتۇلدۇرۇپ ئەچىقىشىمنى تاپىلىدى.

ــ خۇداغا شۈكرى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ ھەرنېمە بولسا ئۇ نىجاتلىق يولى ھازىرلاپ قويغانىكەن، بولمىسا بىزمۇ ئەرۋاھقا ئايلىنىپ قالاتتۇق.

ئۇلار خېلى ئۇزاق ماڭغاندىن كېيىن نۇر تونىلىدىن چىقتى،

لېكىن چىقىپلا ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى بىر قارا قولنىڭ چاڭگىلىغا چۈشۈپ قالدى، ئۇنى نۇر تونىلىنىڭ ئاغزىدا كۈتۈپ تۇرغان ۋىجىك يالماۋۇز تۇتۇۋالغانىدى.

— ئۇنى قويۇۋەت! — توۋلىدى پەخرىدىن غەزەپ بىلەن.

— ياق! — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز سوزۇپقىنە، — ئۇ دېگەن مېنىڭ كۆزىرىم، سېھىر قىلىمەن دېگۈچى بولما، بولمىسا ئۇمۇ مەن بىلەن تەڭ تۈگىشىدۇ.

— ئېپلاس! — تىللىۋەتتى پەخرىدىن ئاچچىقتىن يېرىلغۇدەك بولۇپ.

— سەن ھازىر مېنىڭدىن كۈچلۈك، — دېدى ۋىجىك يالماۋۇز، — چۈنكى، يالماۋۇز شاھ يوقىلىش ئالدىدا سېھرىي كۈچ - قۇدرىتىمنى ئاجىزلاشتۇرۇۋەتكەن، يەنە بىر بۆلۈكىمنىمۇ يوق قىلىۋەتكەن، سەن ھازىر مېنىڭ بىردىنبىر رەقىبىم، ئەگەر بۇ كېپىنەك پەرىلەر مەلىكىسى سەن ئۈچۈن مۇھىم بولسا ھەم ئۇنى ئۆلمىسۇن دېسەڭ ئۇنتۇش ئالمىسىنى يېگىن، بۇ ئالما سەن ئۆزلەشتۈرگەن ھەممە سېھىر - ئەپسۇنلارنى ئۇنتۇلدۇرىدۇ، شۇ چاغدىلا مەن بۇ ئەسىرىمنى قويۇ- ۋېتىمەن.

— ياق - ياق! — توۋلىدى ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى، — ئۆتۈنۈپ قالاي، ھەرگىز ئۇنىڭ دامىغا چۈشمەڭ، مەن بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن، ئۇنى.....

بىردىنلا ئۇنىڭ ئۇنى ئۆچتى، تېنى ئوتقا چۈشكەن قىلدەك تولغىنىشقا باشلىدى.

— قويۇۋەت! — توۋلىدى پەخرىدىن ئالدىراپ، — ئەگەر ئۇنىڭغا زىيان يەتكۈزسەڭ مەنمۇ سېنى بوش قويۇۋەتمەيمەن.

— مەن دېگەندەك قىل! — دېدى يالماۋۇز تەھدىت بىلەن، — ئۇنىڭ جېنى ھەلقۇمىغا كېلىپ قالدى، سەللا قىسسام ئۆلىدۇ، ئەگەر مەن دېگەندەك قىلىشنى خالىمىساڭ، ئۇمۇ جەھەننەمگە ماڭا ھەمراھ بولۇپ بىللە كېتىدۇ، بەلكى مەندىن بۇرۇنراق كېتىپمۇ قالار.

— قويۇۋەت! — دېدى پەخرىدىن، — سەن دېگەندەك قىلىمەن.

ـــ قەسەم قىل! ـــ دېدى ۋىجدىك يالماۋۇز، ـــ سىرلىق ئالەمدە قەسەم قىلىنغان ئىش چوقۇم ئەمەلگە ئاشىدۇ، قەسەم قىلغۇچى كېيىن پېنىۋالماقچى بولسىمۇ پايدىسى يوق، مەن قەسەمنى ئاڭلاپ ئاندىن ئۇنى قويۇۋېتىمەن.

ـــ قەسەم قىلىمەن، ـــ دېدى پەخرىدىن دەرھال، ـــ چوقۇم ئۇنتۇش ئالمىسىنى يەيمەن، مانا ھازىرلا، ئەمدى ئۇنى قويۇۋەت.

ـــ ياخشى قىلدىڭ، ـــ دېدى ۋىجدىك يالماۋۇز قاقاقلاپ كۈلۈپ.

شۇ ھامان پەخرىدىننىڭ قولىدا بىر تال كۆك ئالما پەيدا بولۇپ قالدى، ئالما گويا يېشىل قاشتاشتىن ئويۇپ ياسىغاندەكلا ئىدى.

ـــ يېگىن! ـــ دېدى ۋىجدىك يالماۋۇز، ـــ بۇ يەردە قەسەم قىلغۇچى قەسىمنى ئورونلىماي تۇرۇپ ھېچ يەرگە مىدىرلىيالمايدۇ.

ـــ خوجايىن! ـــ توۋلىدى ھەمراھلىرى يىغلامسىراپ.

ـــ ھېچقىسى يوق، ـــ دېدى پەخرىدىن كۈلۈمسىرەپ، ئاندىن ئالمىنى ئاغزىغا ئاپاردى، بىر چىشلىگەن ھامان بېشى قېيىپ كۆزلىرى قاراڭغۇلاشتى، قۇلاق تۇۋىدە بولسا ۋىجدىك يالماۋۇزنىڭ يىرگىنىشلىك سەت كۈلكىسى ئاڭلاندى.....

قايتىش كېرەكمۇ ياكى.....

بىر چاغدا يۇزىگە تۆكۈلگەن مۇزدەك تامچە ئۇنى ھوشىغا كەلتۈردى، كۆزىنى ئاچقانىدى، شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلارنى كۆردى. ئۇلار ئۇنىڭ بېشىنى يۆلەپ يىغلاپ ئولتۇراتتى، تۇرغان يېرى بولسا دېڭىزدىن كۆتۈرۈلۈپ چىققان بىر مارجان خادا تاش ئىدى.

— ئۇ قېنى؟ — سورىدى پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىگە تەلمۈرۈپ.

— كەتتى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئېسىدەپ تۇرۇپ.

— شۇنداق، — دېدى مۇشۇك خان قىزلارمۇ دۇدۇقلاپقىنە، — يالماۋۇز خۇشاللىقىدىن قىن - قىنىغا پاتماي سەت قاقاقلاپ كۈلۈپ، بىخۇدلىشىپ قالغاندا ئۇ ھەممە سېھرىي كۈچ - قۇۋۋىتىنى سېھرگەرلىك تايىقىغا مۇجەسسەم قىلىپ، ئۇنى يالماۋۇزنىڭ يۈرىكىگە تىقىۋەتتى، يالماۋۇز بولسا جان تالىشىپتىپ، ئۇنى، ئۇنى .....

ئۇلارنىڭ ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى، كۆز ياشلىرى يېپى ئۈزۈلگەن مەرۋايىت بولۇپ تۆكۈلدى.

— ئۇ سىزنى سۆيىدىغانلىقىنى ئېيتتى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاخىر غەيرەتكە كېلىپ.

— ئۆزى قېنى؟ — توۋلىۋەتتى پەخرىدىن چاچراپ تۇرۇپ شاتۇتى مەلىكىنى بوغۇۋېتىدىغاندەكلا بىر ئەلپازدا.

— ئۇ سەلكىن شامالغا ئايلىنىپ كەتتى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ھەسرەت بىلەن، — ئۇ يالماۋۇزنىڭ سىزگە زىيانكەشلىك

قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ، بۇنداق ئىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ يۈرىكىگە خەنجەر ئۇردى، بىراق ئۆزىمۇ..... ئۆزىمۇ يالماۋۇزنىڭ قولىدا.....

پەخرىدىن ھەيكەلدەك قېتىپلا قالدى، كۆزلىرىدىن تارىلاپ ياش قۇيۇلۇۋاتاتتى، شۇ ياشىنى كۆرمىگەن ئادەم شۇ تاپتا ئۇنى بىر ھەيكەلمىكىن دەپ قالاتتى.

ئۇ خېلى ئۇزاققىچە شۇنداق تۇردى. كۆزلىرى بىر نۇقتىغا تىكىلگەن، مىتمۇ قىلماي، كىرپىكمۇ قاقماي، ھەتتا نەپەس ئالغان - ئالمىغىنىمۇ نامەلۇم بىر ھالەتتە ئىدى.

— خوجايىن! — بوشقىنە چاقىردى ئاخىر شاتۇتى مەلىكە تەخىرسىزلىنىپ.

بىراق، پەخرىدىنىدىن ئىنكاس بولمىدى.

— خوجايىن! — شاتۇتى مەلىكە ئەمدى بار ئاۋازى بىلەن توۋلىدى، بىراق يەنىلا ئىنكاس بولمىدى. ئاخىر شاتۇتى مەلىكە قاناتلىرى بىلەن باشتا بوشراق، كېيىن بەكرەك شاپىلاقلاپ توۋلاشقا باشلىدى، سىلكىدى، — خوجايىن، خوجايىن!

مۇشۇك خان قىزلارمۇ تەڭلا توۋلاشتى.

— خوجايىن، گەپ قىلىڭە!

بىراق، پەخرىدىنىدىن يەنىلا ئىنكاس بولمىدى، شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆز ياشلىرىمۇ قۇرۇپ قالغاندەك توختاپلا كەتكەنىدى. شاتۇتى مەلىكە ئاخىر ئۇنىڭ كۆكسىگە قۇلاقلىرىنى يېقىپ تىڭشاپ باقتى - دە، بىردىنلا ئۈن سېلىپ يىغلاپ كەتتى:

— ئۇنىڭ يۈرىكى سوقۇشتىن توختاپ قاپتۇ .....

شۇ ھامان مۇشۇك خان قىزلار ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇپ يىغا - زارغا چۈشتى، بىردەمدىلا بۇ يەردە ئۇلارنىڭ قان - قېرىندىشى ئۆلگەندەك ھازا ئېچىلدى. يىغلاۋېتىپ شاتۇتى مەلىكە چىرايلىق پەيلىرىنى يۇلۇشقا، مۇشۇك خان قىزلار ئوماق يۈزلىرىنى مورلاشقا باشلىدى. بىراق، شۇ چاغدا بىردىنلا ئاسماندا دەھشەتلىك گۈلدۈرماما ئاۋازى ياڭراپ، قارا بۇلۇت - تۇمانلار قۇتراشقا باشلىدى. ئارقىدىنلا ئالەم - جاھاننى

زىلزىلىگە كەلتۈرۈپ، چاقماق چېقىلىدى، كەينىدىنلا يەنە چېلەكلەپ قۇيغاندەك يامغۇر تۆكۈلدى. كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە شاتۇتى مەلىكىمۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ كەتتى، پەخرىدىنىنك كىيىملىرى تېنىگە چاپلىشىپلا قالدى.

— قانداق قىلىمىز شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى؟ — دېدى كۆك كۆز بىردىنلا يىغىدىن توختاپ، — ئەمدى سىزنىڭلا ئاغزىڭىزغا قارايدىغان بولدۇق، بىرنېمە دەڭە؟!

— قانداق قىلىشنى بىلەلمەيۋاتىمەن! — تووۇلىدى شاتۇتى مەلىكە ئېسىدەپ تۇرۇپ، — مەنمۇ ئۇنىڭ بۇيرۇقى، يولىورۇق كۆرسىتىشى بويىچە ئىش قىلىپ كۆنگەن تۇرسام، ھازىر يىغلاشتىن باشقا نېمىمۇ قىلالايمەن.

كۆك كۆز يېشىل كۆزگە قارىدى، بىراق ئۇمۇ يىغىدىن قىزىرىپ كەتكەن كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ، ئامالسىزلىقىنى بىلدۈردى.

— ئىسىت! — دېدى كۆك كۆز ئاخىر ئاچچىق بىلەن، — يارامسىزلىقىمىزدىن ھېچ ئىش قىلالمايۋ، قاراپ تۇرۇپلا خوجايىنىنىڭ مۇبارەك تېنىنى مۇشۇ دېڭىزغا غەرق قىلۇېتىدىغان بولدۇق. ئەسلىي ئۇ قاشتېشىدىن ياسالغان ئېسىل مەقبەرە ئىچىدە گۈل - چېچەكلەرگە پۈركىنىپ يېتىشى كېرەك ئىدىغۇ، بىراق بىز ئۇنى.....

— كاپشىما! — تووۇلۇۋەتتى شاتۇتى مەلىكە ھۈرپىيىپ، — كىم ئۇنى دېڭىزغا غەرق قىلۇېتىمەن دەپتۇ، جېنىم تېنىمدىلا بولىدىكەن، ئۇ بۇ يەرگە تاشلىنىپ قالمايدۇ. تېز بولۇش، ئۇنى مېنىڭ دۈمبەمگە ئېلىپ قويۇش، ئۇنى ئېلىپ كېتىمەن.

— تېز بولايلى! — دېدى يېشىل كۆزمۇ ئالدىراپ، — دېڭىز سۈيى ئۆرلەۋاتىدۇ.

ئاندىن ئۇ دەرھال كۆك كۆز بىلەن تىرىشىپ - تىرمىشىپ پەخرىدىننى شاتۇتى مەلىكىنىڭ دۈمبىسىگە ئالدى. شاتۇتى مەلىكە پەيلىرى چاپلىشىپ كەتكەن قاناتلىرىنى مىڭ تەستە ھەرىكەتلەنـ ـدۈرۈپ، شىددەتلىك يامغۇر، دەھشەتلىك گۈلدۈرماما - چاقماقلارغا پىسەنت قىلماي ئۇچۇپ كەتتى. مۇشۇك خان قىزلارمۇ ھەممە كۈچىنى،

غەيرىتىنى قاناتلىرىغا يېغىپ ئەگىشىپ ئۇچتى. گاھ شاتۇتى مەلىكىنى، گاھ ئۇنىڭ دۇمبىسىدىكى پەخرىدىنىنى مۇھاپىزەت قىلىپ ئۇچاتتى، ئۇلارنىڭ كاللىسىدا شۇ تاپتا ئۆز جېنىنى ئاسراش خىيالى يوقتەكلا ئىدى.

بىراق، ئۇلارنىڭ ئۇچۇشى ئۇزاققا بارمىدى، چۈنكى شاتۇتى مەلىكىنىڭ سول قانىتىغا چاقماق چۈشۈپ يارىلاندۇردى، ئارقىدىن مۇشۇك خان قىزلارمۇ يارىلاندى، ئەمدى ئۇلار يامغۇرغا قوشۇلۇپلا دېگىزغا چۈشۈپ كېتىدىغاندەك ئىدى. دېگىزمۇ خۇددى شۇنى كۈتۈۋاتقاندەك شىددەتلىك قايناپ ياساپ، كۆۋجەپ، ئاسمان - پەلەك دولقۇنلاپ، ئۇلارنى دولقۇنلىرى بىلەن سوقۇپ چۈشۈرۈشكە ئۇرۇنماقتا ئىدى. ھېلىمۇ ياخشى، دېگىزدا غەلىتە مەخلۇقلارنىڭ قالمىغىنى.

— غەيرەت قىلىڭ مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار بار كۈچى بىلەن شاتۇتى مەلىكىنى يۇقىرىغا ئىتتىرىپ ئۆرلىتىشكە ئۇرۇنۇپ، — غەيرەت قىلىڭ، بەرداشلىق بېرىڭ!

— ئۇنى سىلەرگە تاپشۇراي، — دېدى شاتۇتى مەلىكە يىغلاپ سىراپ، — سىلەر ئەكېتىڭلار، مەن بولالمىدىم، مەن بىلەن كارىڭلار بولمىسۇن.

— ياق! — دېدى كۆك كۆز، — بىز ھەرگىز ئايرىلالمايمىز، ھەرنېمە بولساق تەڭ كۆرىمىز.

— مەن كۆتۈرەي، — دېدى يارىسى يەڭگىلىرەك يېشىل كۆز پەخرىدىنىنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ ئۇچۇشقا ئۇرۇنۇپ، — سەن شاتۇتى مەلىكىگە ھېزى بول، دېگىزغا چۈشۈپ كەتمىسۇن. شۇ تاپتا ئۇنىڭدىنمۇ پەخرىدىنىنى كۆتۈرۈپ ئۇچقۇدەك كۈچ - قۇۋۋىتىم قالمىغاندى.

ئۇلار بارغانسېرى پەسلەپ، بىردىنلا ئۇن سېلىپ يىغلاپ كېتىشتى، ئاخىر پۇتلىرى دېگىز دولقۇنلىرىغا تېگەي دەپ قالدى، ھەرقانچە كۈچەپمۇ يۇقىرى ئۆرلەشكە ئاجىزلىق قىلىشتى. يامغۇر تېخىمۇ ئەدەپ، شارىلداپ قۇيۇلۇپ، ھاۋا گۈلدۈرلەپ، ئەتراپىدىلا چاقماقلار چېقىلىپ تۇراتتى.

دەل شۇ خەتەرلىك مىنۇتلاردا سامادا ھاۋارەڭ نۇر چېچىپ

تۇرىدىغان بىر كىۋك يۇلتۇز پەيدا بولدى ھەم ئۇلارغا بارغانسېرى يېقىنلاشتى.

ئۇ يېقىنلىغاندا شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ سىيماسىنى كۆردى. يۇلتۇز ئۇنىڭ ھاۋا رەڭ يىپەكتەك چاچلىرىنى باستۇرۇپ كىيۋالغان ئاجايىپ نەپىس ئالتۇن تاجسىدا پارلاق نۇر چېچىپ تۇراتتى، ئەمما ئۇنىڭ ئۆزى بولسا بىر كۆلەڭگە ئىدى.

— غەيرەتلىك بولۇڭلار! — دېدى ئۇ ئارامبەخش مۇزىكىدەك يېقىملىق بىر ئاھاڭدا، — سىلەر چوقۇم ھازىرقى بۇ خېيىم - خەتەردىنمۇ ئامان قالىسىلەر، پاتلا شۇنداق بولىدۇ، قارا يامغۇر ھېلىلا توختاپ قالىدۇ، گۈلدۈرماما - چاقماقلارمۇ تىنچىيدۇ، ئىلگىرى ئەڭ ياۋۇز يالماۋۇزلار ئالدىدا، يىرتقۇچ مەخلۇقاتلار، خەتەرلىك تىلىسماتلارغا، يەنە باشقا مۇشكۈلاتلارغا يولۇققاندا كۆرسەتكەن باتۇرلۇقۇڭلار، شىجائىتىڭلار قېنى؟ سىرلىق ئالەمدىكى قارا بۇلۇتلار يامغۇر بولۇپ تۆكۈلۈپ بولايلا دەپ قالدى، ھېلىلا سىلەرنى ئاجايىپ يارقىن رەڭلەردىكى خاسىيەتلىك بۇلۇتلار كېلىپ باغرىغا ئالىدۇ، سىرلىق ئالەمدىكى تىنچ - ئاسايىشلىق سىلەرگە قۇچاق ئاچىدۇ.

— بىراق..... بىراق..... — دېدى شاتۇتى مەلىكە يىغلاماسىراپ، — ئىلگىرى ئۇ بىزگە ئۈمىد بېغىشلايتتى، ئۇ كۈچ - غەيرەتتىمىزنىڭ مەنبەسى ئىدى، ھازىرچۇ، بىز ھازىر ئۇنىڭدىن.....

— ئاغزىڭنى ئۈشۈتمە شاتۇتى مەلىكە، — دېدى ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى ھەسرەتلىك كۈلۈمسىرەپ، ئاندىن ئۇ قولىدىكى كۆك يۇلتۇز باشلىق ھاۋارەڭ سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغانىدى، كۆك يۇلتۇزدىن سانسىزلىغان چېكىتتەك ئۇششاق كۆك يۇلتۇزلار پەيدا بولدى، ئۇلار گويا ھاۋا رەڭلىك ئوت ئۇچقۇنلىرىغا ئوخشايتتى. ئۇچقۇندەك بۇ يۇلتۇزلار شاتۇتى مەلىكە ۋە مۇشۇك خان قىزلارنىڭ يارىلانغان جىسمىغا قوندى. شۇ ھامان ئۇلارنىڭ يارىسى سەللىمازا ساقىيىپ، كۈچ - غەيرىتى ھەسسىلەپ ئاشتى.

ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى ئەمدى يەڭگىل ئۇچۇپ كېلىپ

پەخرىدىنىڭ چىڭ يۇمۇۋالغان لەۋلىرىگە سۆيۈپ قويدى. شۇ دەم پەخرىدىن ھاياتىبەخش سەلكىن شامال يۈزلىرىدىن سىپاپ ئۆتكەنىدەك ئەنىدىكىپ كۆزلىرىنى ئاچتى. بىراق، بۇ چاغ ھاۋا رەڭ چاچلىق كىپىنەك پەرىنىڭ سيماسى يامغۇرلۇق ھاۋاغا سىڭىپ كېتىشكە باشلىدى.

— كەتمەڭ، توختاپ تۇرۇڭ! — تووۋلىدى پەخرىدىن ئۇنىڭ بارغانسېرى غۇۋالىشىپ، غايىب بولۇپ كېتىۋاتقان سيماسىغا قاراپ تەلمۈرۈپ.

بىراق، پارلاق نۇر چېچىپ تۇرغان كۆك يۇلتۇزمۇ، ئاشۇ كۆك يۇلتۇزدەك نۇرلۇق، شەھلا كۆزلەرمۇ ئاخىر غايىب بولدى.

پەخرىدىن خىيلىغىچە تېڭىرقاپ قالغانىدەك ئۇن - تىنسىز تۇرۇپلا قالدى.

— خوجايىن، سىز ئەسلىي ھاياتكەنسىز - دە؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە ھاياجانلىق كۆز ياشلىرىنى تۆكۈپ.

— خوجايىن! — دېيىشتى مۈشۈك خان قىزلارمۇ تەڭلا ئۇنىڭ باغرىغا تاشلىنىپ، — راستتىنلا ھاياتكەنسىز.

ئۇلارنىڭ مەرۋايىت بولۇپ تۆكۈلگەن كۆز ياشلىرى دېڭىزغا چۈشتى، دېڭىزمۇ خۇددى ئۇلارنىڭ كۆز ياشلىرى بىلەن قانائەتلىنىپ قالغانىدەك دەھشەتلىك داۋالغۇپ، ئاسمان - پەلەك دولقۇنلاشلىرى ئاستا - ئاستا پەسلەپ، ئاخىر تىنچلىنىپ قالدى، ئۇلارنىڭ شۇ چاغدىكى خۇشاللىقىغا گەپ توغرا كەلمەيتتى.

— ھەي! — تووۋلىدى شاتۇتى مەلىكە ئىككىسىنىڭ پەخرىدىنگە يېپىشۋالغىنىغا ھەسەت قىلغانىدەك، — خوجايىندىن نېرى تۇرۇش، ئىككىنىڭ ئېغىرلىقىنى كۆتۈرگۈچىلىكىم يوق جۇمۇ مېنىڭ، ھېلى قۇيرۇقلىرىڭنى ئۇزۇۋالماي يەنە.

— كەچۈرۈڭ شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى مۈشۈك خان قىزلار ئەمدى ۋىلىقلاپ كۈلۈپ، ئاندىن ئۇلار پەخرىدىنىدىن ئاجراپ ئۇچۇپ كېتىشتى، بىراق ئۇلارنىڭ شۇنچە خۇشلۇقىنىڭ ئەكسىچە پەخرىدىن تولىمۇ كەيپسىز بىر ھالەتتە ئىدى.

— ئۇ كەتتى، — دېدى پەخرىدىن ھەسرەتلىنىپ، ئاندىن

هالسىزلانغاندەك بولۇپ، شاتۇتى مەلىكىنىڭ دۇمبىسىگە تاشلاندى.
— غەيرەتلىك بولۇڭ خوجايىن! — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئۇ سىزنى دەپ يالماۋۇز بىلەن تەڭ تۇغەشتى، بايىقى ئۇنىڭ ئەرۋاھى.
— ئۇمىدۋار بولۇڭ! — دېدى يېشىل كۆزمۇ تەسەللى بېرىپ، — ئۇ يەنە سىزنى كۆرگىلى كېلىشى مۇمكىن، سىرلىق ئالەمدىكى ئەرۋاھلار بىرەرسىگە تارتىشىپ قالسىلا خېلىغىچە يوقاپ كەتمەيدۇ.
— شۇنداق! — تولىمۇ يىرگىنىشلىك بىر ئاۋاز كەلدى شۇ چاغ شالاڭلىشىپ قېلىۋاتقان قارا بۇلۇتلار ئىچىدىن، ئارقىدىنلا ۋىجىڭ يالماۋۇزنىڭ بەتبەشىرە كۆلەڭگىسى پەيدا بولۇپ، بارغانسېرى روشەنلىشىشكە باشلىدى، — سىرلىق ئالەمدىكى ئەرۋاھلار ئاسانلىقچە يوقالمايدۇ، بولۇپمۇ ساڭا ئوخشاش تارتىشىدىغان ئادىمى بارلار، ساڭا تارتىشىدىغان كېپىنەك پەرىلەر مەلىكىسىلا ئەمەس، يەنە مەنمۇ بار، سېنى هامان بىر كۈنى ئەرۋاھلار سېپىگە قوشۇۋالىمىز.
ئۇ شۇنداق دەپ قاغا قاقىلدىغانداەك سەت كۈلگىنىچە جادۇگەرلىك هاسىسىنى شىلتىغانىدى، هاسىدىن يا ئوقىدەك بىر دەستە قارا نۇر چىقىپ، پەخرىدىننىڭ كۆكرىكىگە ئۇرۇلدى، بىراق ئوق خۇددى پولات قالغانغا تېگىپ قاڭقىپ كەتكەن ئوق مىسالى قايتىپ كەتتى. پەخرىدىننىڭ ياقىسىدىن مەرۋايىتتەك بىر تال سۇزۇك شەبنەم يۇلتۇزدەك چاقناپ كەتتى.
— ياق - ياق! مۇمكىن ئەمەس، — ئاچچىقتىن بوغۇلۇپ كەتتى ۋىجىك يالماۋۇز، — سەن ئۆلۈشۈڭ كېرەك، سەنمۇ يوقىلىشىڭ كېرەك..... ياق!.....
بىردىنلا ئۇنىڭ يىرگىنىشلىك سىياسى ئەلەڭگۈپ - ئەلەڭگۈپ شامالغا يولۇققان تۇتەك - تۇماندەك تاراپ كەتتى. ئارقىدىنلا يامغۇرمۇ پەسلەشكە، ئاسمان سۇزۇلۇشكە باشلىدى، گۈلدۇرماما - چاقماقمۇ ئاجىزلاپ ئاخىر چىپىدە توختىدى.
— ئۇ نېمە خوجايىن، — سورىدى مۇشۇك خان قىزلار ئۇنىڭ ياقىسىدىكى شەبنەمنى كۆرسىتىپ، — ئەجەب يامغۇر بىلەن قوشۇلۇپ ئېقىپ چۈشۈپ كەتمەپتا؟

ئۇلارنىڭ يالماۋۇزنىڭ سىيماسىغا قاراپ تۇكلىرىنى ھۇرپەيتىپ، ھېلىلا ئېتىلىدىغانىدەك خىرس قىلىپ تۇرغان ئەلپازىدىن ھازىر ئەسەرمۇ قالمىغانىدى.

— دوستۇمنىڭ كۆز يېشى، — دېدى پەخرىدىن ئويچانلىق بىلەن، — ئۇ مەن كەلگەن دۇنيادىن قالغان بىردىنبىر يادنامە.

— خۇداغا شۈكرى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە چوڭقۇر تىنىپ، — ياخشىمۇ ئۇنىڭ بولۇپ قالغىنى، بولمىسا يالماۋۇزنىڭ ئەرۋاھى سىزگە زىيانكەشلىك قىلغان بولاتتى. مېنىڭ سېھىر - ئەپسۇنلىرىم ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرغۇچىلىك ئەمەس - دە، ئۆلگەندىمۇ يامان نىيىتىدىن، ئەسكىلىكىدىن يانمىغىنىنى قارىمامدىغان بۇ لەنىتىنىڭ.

— سېھىرگەرلىك تايىقىڭنى ئىشقا سالغانتىڭىز بولمىسا، — دېدى كۆك كۆز، — بىراق، ئۇنىڭدىن رەڭگارەڭ سالىيۇتلارلا ئېتىلىدى شۇ، لېكىن بۇ سالىيۇتلار يامغۇر.....

— بولدى قىل! — دېدى شاتۇتى مەلىكە زەردە بىلەن.

— خاپا بولماڭ شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى يېشىل كۆز، — ئەمدى سىرلىق ئالەمدە سىزنى بېسىپ چۈشىدىغان سېھىرگەر قالمىدى.

— شۇنداقمۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە خۇشال بولۇپ، — ئەگەر گېپىڭ يالغان چىقىپلا قالسا چىرايلىق بۇرۇتلىرىڭنى بىر تال - بىر تالدىن يۇلۇۋالىمەن جۇمۇ!

ئۇلارنىڭ كەيپىياتى ئەمدى خېلىلا كۆتۈرۈلۈپ قالدى، شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ غەيرىتى ئېشىپ، تېخىمۇ تېز ئۇچۇپ، تىنىق سۇدەك تىنچ-لىنىپ قالغان سىرلىق دېڭىز ئاسمىنىدىن قۇرۇقلۇق ئاسمىنىغا چىقتى.

— خەير - خوش، سىرلىق دېڭىز! — تووڭلىدى شاتۇتى مەلىكە ئېگىز قىرغاققا بىردەملىك ئارام ئېلىشقا قونغاندىن كېيىن.

— خەير - خوش، ئامان بولۇڭلار! — دېگەن ئاۋاز كەلدى دېڭىزدىنمۇ شاۋقۇنلىغاندەك.

— ۋاي خۇدايىمەي، دېڭىزنىڭمۇ جېنى بارمۇ نېمە؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە چۆچۈپ.

— شۇڭا، ئۇ سىرلىق دېڭىز - دە، — دېدى يېشىل كۆز.
— رەڭدار، كۆركەم بۇلۇتلار! — توۋلىدى شۇ چاغ كۆك كۆز خۇشاللىقىدىن سەكرەپ - ئويناقشىپ.

ئاسمان يۈزى سۈزۈلۈپ، قارا بۇلۇت - تۇمانلاردىن ئەسەرمۇ قالمىغان، قۇياش پارلاق نۇر چېچىپ، ئالەم - جاھاننى ئاپتاپقا چۆمدۈرگەنىدى. توپ - توپ ۋە رەڭگارەڭ پاختا دۆۋىسىدەك بۇلۇتلار كۆك ئاسماندا ئۆزۈپ يۈرەتتى، ھەممىسىدە قاش - كۆز، ئېغىز - بۇرۇنلار پەيدا بولغان بولۇپ، پەخرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىغا قاراپ كۈلۈمسىرەۋاتقاندەك ئىدى. يەر يۈزىدىن مىڭلىغان - ئونمىڭلىغان شارەك رەڭگارەڭ كۆپۈكچىلەر كۆتۈرۈلۈشكە باشلىدى. ئۇلار بەلگىلىك ئېگىزلىككە يەتكەندە گاھىلىرى ۋىلىقلاپ، گاھىلىرى قاقاقلاپ كۈلگەن ئاۋازلارنى ياڭرىتىپ، ئېتىلىپ كېتەتتى. ئارقىدىنلا يەنە ۋىشىلداپ رەڭگارەڭ سالیۇتلار ئېتىلىشقا باشلىدى، سامادىن بولسا رەڭگارەڭ قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزلار سارقىپ چۈشۈپ پەخرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ بېشىغا كەلگەندە يېنىك پارتلاپ، يۇلتۇز چاچقۇسى بولۇپ چېچىلىدى، شۇ چاغدىكى كۆرۈنۈش - مەنزىرە ئاجايىپ گۈزەل ۋە ئۇنتۇلغۇسىز ئىدى.

شۇ چاغ چوڭ بىر سۈت رەڭ شاتۇتى ئۇچۇپ كەلدى. ئۇ كېلىپلا شاتۇتى مەلىكىگە تاشلىنىپ، قاناتلىرىدا ئۇنى قۇچاقلاپ، كۆز ياشلىرى بىلەن باش - كۆزىنى نەملەپ، تۇمشۇقلىرىنى سۈركەپ كەتتى ۋە توختىماي:

— باتۇر قىزىم، ئوماق قوزام، مەن سەندىن پەخرلىنىمەن. ئاھ! مېنىڭ يۈرەك پارەم، سەن ھەم سېنىڭ خوجايىنىڭ يەنە ئاۋۇ بىر جۈپ مۇشۈكمۇ بار تېخى، بىزنىڭ نىجاتكارىمىز، سىرلىق ئالەمنىڭ نىجاتكارى، ياشاڭلار، مەڭگۈ ياشاڭلار!

باشتا سەل تېڭىرقىغان شاتۇتى مەلىكە بىردىنلا ئۆز ئانىسىنى تونۇدى - دە، ئۇمۇ ئانىسىغا مەھكەم چاپلاشتى، ئالماس بولۇپ تۆكۈلگەن ھاياجانلىق كۆز ياشلىرى بىلەن قۇچقىنى تولدۇردى. ئاندىن:

ــ راستتىنلا سىز مېنىڭ ئانامما، چۈش كۆرۈۋاتمايدىغاندىمەن - هە؟ خۇداغا شۈكرى، ــ دېدى شۇنىرلاپ.

ئارقىدىنلا يەنە ئانىسىنىڭ قۇچقىدىن سۈغۇرۇلۇپ چىقىپ، خۇشاللىقىدىن قىنى - قىنىغا سىغمىغاندەك سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىشقا باشلىدى. ھەر قېتىم شىلتىغاندا كۆزنى قاماشتۇرغۇدەك ۋاللىدە نۇر چاقناپ، سانسىزلىغان سالىيۇتلار ئېتىلدى. رەڭگارەڭ يۇلتۇزدەك ئۇچقۇنلار چېچىلدى، ئاجايىپ كۈلكىلىك ھەجۈيى سۈرەتلەر ھاسىل بولدى، رەڭگارەڭ شارلار پەيدا بولۇپ، شامالدا ئۇچۇپ كەتتى.

ــ مۇبارەك بولسۇن! ــ دېدى پەخىرىدىن ئانا - بالا شاتۇتىلارغا، ــ ئاخىر تىنچ - ئامان كۆرۈشتۈڭلار، بىراق مەن.....

ئۇ بىردىنلا يەنە گېپىنىڭ ئايىغىنى يۇتۇۋەتتى، يۈرىكى بولسا نېمىگىدۇر تارتىشقاندەك بولۇپ قالدى.

ــ بىراق دەيسىزغۇ خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ بىزدىن يوشۇرىدىغان بىرەر سىرىڭىز يوقتۇ؟

ــ بەلكىم خوجايىنمۇ ئۆز ئانىسىنى سېغىنغان چېغى، ــ دېدى ئانا شاتۇتى كۈلۈپ، ــ ئۇنىڭمۇ تۇغۇپ مىڭبىر جاپالار ئىچىدە چوڭ قىلغان ئانىسى بار - دە، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنسانلارنىڭ پەرزەنتلىرى بىز شاتۇتىلارنىڭ بالىسىدەك تۇخۇمدىن چىقمايدۇ، تېزلا چوڭ بولۇپمۇ كەتمەيدۇ، ئۇلارنى تۇغقاندىن كېيىن بېقىپ، پەرۋىش قىلىپ، مۇشۇنچىلىك قىلىش ئۈچۈن ئانىلىرىنىڭ چەككەن جاپاسىنى سەن تەسەۋۋۇر قىلالمايسەن. شۇڭا، ئۇلارنىڭ مېھرى بىزنىڭكىدىنمۇ چوڭقۇر.

ــ بىراق، ــ دېدى پەخىرىدىن خىيالچانغىنە، ــ ئۇنىڭ چىرايىنى ئېسىمگە ئالالمايۋاتىمەن، يەنە تېخى..... يەنە تېخى كىملەردۇر.....

ــ يەنە تېخى ئاتىڭلار، ئاكا - ئۇكىڭلار، ئاچا - سىڭىللىرىڭلار، باشقا ئۇرۇق - تۇغقانلىرىڭلار، يەنە تېخى دوست - بۇرادەرلىرى ڭلار..... ــ دېدى ئانا شاتۇتى، ــ چوقۇم شۇنداق بىر تالاي يېقىن كىشىلىرىڭلار بولۇشى مۇمكىن.

ــ توختا! ــ دېدى پەخرىدىن، ــ ياقامدا بىر تال چوغ بارده‌كلا قىلىدۇ، توغرا، بىر تال چوغ. ئۇ كۆيدۈرۈۋاتىدۇ، ۋاي، هەمە يېرىمگە ئوت كەتكەندەك بولۇۋاتىمەن، بۇ نېمە ئىش ئەمدى.

پەخرىدىن بىردىنلا تىنچسىزلىنىپ، نېمە ئۈچۈندۇر بىئارام بولۇپ، تېپىرلاپلا قالدى.

ــ نېمە بولدىڭىز خوجايىن؟ ــ شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار تەكلا ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ پەرۋانە بولۇپ كېتىشتى، پەخرىدىن بولسا ئاخىر كۆكلىكىنى سېلىپ تاشلاپ تىنچىدى.

ــ خۇداغا شۈكرى، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە، ــ هەرنېمە بولسا ئوكشىلىپ قالدىڭىز.

ــ ياقىڭىزغا قاراپ باقايلى! ــ دېدى ئانا شاتۇتى، ــ چوغ بار دېگەندەك قىلۇىدىڭىز.

ئۇلار كۆكلەكىنىڭ ياقىسىغا قاريدى، ياقىدا بىر داغ بار ئىدى، داغدىن بولسا بىر گۈلخانىنىڭ هارارىتى كېلىۋاتاتتى.

ــ سىزنى ئارامسىزلاندۇرغان مانا مۇشۇ، ــ دېدى ئانا شاتۇتى، ــ ئۇ نېمە داغ بولغىيتتى؟

داغ بىردىنلا چوڭىيىشقا باشلىدى، چوڭىيىپ ـ چوڭىيىپ ئاخىر ئالىقاندەك بولدى ـ دە، ئۇنىڭ ئىچىدە دوستى ئادىلجانىنىڭ سىياسى پەيدا بولدى. ئۇ: «قايتىپ كەل، قايتىپ كەل!» دەۋاتقانىدەكلا قىلاتتى. ئارقىدىنلا ئۇنىڭ سىياسى ئاستا ـ ئاستا ئۆچۈپ، ئورنىدا چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇرغان، ئاق لېچەك ئارتىپ، جايىنامازدا ئىخلاس بىلەن دۇئا قىلىپ ئولتۇرغان بىر ئايالنىڭ سىياسى پەيدا بولدى: «ئاھ ئۇلۇغ خۇدا، ئوغلۇمغا ئۆزلىرى باشپاناھ بولغايلا، ئۇ تىنچ ـ ئامان قايتىپ كەلگەي!» دەپ تىلەك تىلەۋاتاتتى.

ــ ئانا! ــ پەخرىدىن تۇۋلىۋەتتى هەم ئاشۇ سىيماغا قاراپ ئۆزىنى ئاتتى. بىراق، ئۇنىڭ قۇچاقلىغىنى ئۇنىڭ كۆكلىكىنى تۇتۇپ تۇرغان شاتۇتى مەلىكە بولدى.

ــ خوجايىن، خوجايىن، نېمە بولدىڭىز؟ ــ ئۇنى پەپىلىدى شاتۇتى مەلىكە.

پەخىردىن ھوشىنى يىغىپ ئۇنى قويۇۋەتتى، ئانىسىنىڭ سىياسى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن غايىب بولغان، لېكىن يۈرىكىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالغانىدى. يۈرىكى گويا ھېلىلا كۆكرەكنى قەپىسىنى يېرىپ، قۇشقا ئوخشاش ئۇچۇپ چىقىپ كېتىدىغاندەكلا ئىدى.

— ئانام، — دېدى پەخرىدىن ھاياجانلىنىپ، — مەن ئۇنى ئەمدى ئەسلىيەلەيدىغان بولدۇم، ئۇ مېنى ئۇنتۇمايتۇ، تىنچ - ئامانلىقمىنى تىلەۋېتىپتۇ.

— توغرا، — دېدى ئانا شاتۇتى، — قايسىبىر ئانا ئۆز باغرىنى يېرىپ چىققان يۈرەك پارىسىنى ئۇنتۇپ قالسۇن؟ ئۇنى ھېچكىم، ھېچ نەرسە قەلبىدىن چىقىرىۋېتەلمەيدۇ. سىزنى بايا كۆيدۈرگەن ئوت سېغىنىش ئوتىكەن، سىرلىق ئالەمگە قەدەم قويغاندىن كېيىن ئەسلىدە ئىلگىرىكى ھەممە نېمىنى ئۇنتۇپ، يېپيېڭى ئادەم بولاتتىڭىز. بىراق، ئۆز دۇنيايىڭىزدىكى ئەڭ يېقىن كىشىلىرىڭىزگە تۇتاشقان دىل رىشتىڭىز تۈپەيلى، ياقىڭىزدىكى ئاشۇ ئۆچمەس داغ تۈپەيلى ئۇلارنى تولۇق ئۇنتۇپ كېتەلمەپسىز.

— مەن ئەمدى قايتىمەن، — دېدى پەخرىدىن بوشقىنە.

— نېمە؟ — شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار خۇددى چايان چاققاندەك ئەندىكىپ كەتتى.

— ئانامنىڭ قېشىغا قايتىمەن، — دېدى پەخرىدىن يەنە، شۇنىڭ بىلەن تەڭ كۆزلىرىدىن يىپى ئۈزۈلگەن مارجانىدەك ياش تۆكۈلدى.

— يىغلىماڭ خوجايىن! — دېدى شاتۇتى مەلىكە دەرھال ئۇنىڭ كۆز ياشلىرىنى سۈرتۈپ، — سىز دېگەن ھازىر راۋۇرۇس بىر ئەزىمەت يىگىت، كىچىك بالىدەك يىغلاش پەقەتلا يارىشمايدىكەن.

— شۇنداق خوجايىن، — دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلارمۇ، — ئۆتكەنكى باتۇرلۇقىڭىز قېنى، شۇ تاپتا سىزنىڭ بۇ تۇرقىڭىزنى كۆرگەنلەر يالماۋۇزلار، يىرتقۇچ مەخلۇقلار بىلەن ئېلىشقانلىقىڭىزغا، سىرلىق تىلسىملارنى بويسۇندۇرۇپ، كۇرمىڭ خەتەر - مۇشكۈلاتلارنى يەڭگىنىڭىزگە ھەرگىز ئىشەنمەيدۇ.

— مەن ئىشىنىمەن، — شۇ چاغ مەيىن شامال بىر خۇش ھىد بىلەن مۇزىكىدەك يېقىملىق، لېكىن تولىمۇ مۇڭلۇق بىر ئاۋاز ئېلىپ كەلدى.

ھەممەيلەن ئاۋاز كەلگەن تەرەپكە قارىغاندى، كۆز ئالدىدا ئاستا-ئاستا ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ سىيماسى پەيدا بولدى. ئۇ مۇئەللەقتە ھەسرەتلىك كۈلۈمسىرەپ قاراپ تۇراتتى، قولىدا بولسا تاۋاقتەك ئېچىلغان، گۈل بەرگلىرى ئاسمان رەڭگىدە بىر ئەتىرگۈل بار ئىدى.

پەخرىدىن كۆز ياشلىرىنى سۈرتۈپ ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىگە ئۈمتۈلدى، بىراق قوللىرى ھاۋانى قۇچاقلاپ قالدى.

— مەن ھازىر بىر ئەرۋاھ، — دېدى ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى بارا - بارا يىراقلاپ، — سىز بىلەن ئاداققى خوشلاشقىلى كەلدىم، ئۆز دۇنيارىڭىزغا قايتقاندا مېنى ئەسلەپ قويارسىزمۇ؟

— كەتمەڭ! — توۋلىدى پەخرىدىن ئۇنىڭ يىراقلىشىپ كېتىۋاتقان كۆلەڭگۈدەك سىيماسىنى قوغلاپ يۈگۈرۈپ كېتىۋېتىپ، — مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن، سىزنى سۆيىمەن، مەندىن ئايرىلماڭ.....

ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ چېھرى قۇياشتەك پارلاپ، لەۋلىرىدە بەخت تەبەسسۇمى، شادلىق كۈلكىسى جىلۋە قىلدى. شۇنىڭ بىلەن تەڭ قولىدىكى ئەتىرگۈل تۇزۇپ، ئۇنىڭ سىيماسىمۇ غايىب بولدى. تۇزۇغان گۈل بەرگلىرى لەيلەپ - لەيلەپ يەرگە چۈشۈشكە باشلىدى، پەخرىدىن يېڭىباشتىن ئەس - ھوشىنى يوقاتقاندەك قاراپلا قالدى.

— تېز گۈل بەرگلىرىنى تۇتۇۋېلىڭ! — توۋلىدى ئانا شاتۇتى.

پەخرىدىن سەل ئېسىنى يىغىپ، گۈل بەرگلىرىنى تۇتۇۋېلىشقا قول سوزدى، بىراق بىر تاللا گۈل بەرگىنى تۇتۇۋالالىدى، قالغانلىرى يەرگە چۈشۈپ بولغانىدى. يەردىن تېرىۋالاي دېگۈچە ھەممىسى يەرگە سىڭىپ كەتكەندەكلا غايىب بولدى. ئارقىدىنلا گۈل بەرگلىرى چۈشكەن يەردىن نەچچە ئون تۇپ گۈل كۆچىتى كۆكلەپ چىقىپ، ھەممىسى تۇخۇمدەك - تۇخۇمدەك ھاۋارەڭ غۇنچە باغلىدى، ئارقىدىنلا قاقاقلاپ

كۈلگەن بىر سادا بىلەن تەڭ پورەكلەپ ئۇچىلىدى. گۈل بەرگلىرى ئارىسىدىن ھاۋا رەڭلىك كېپىنەكلەر ئۇچۇپ چىقىشىپ، ھەر تەرەپكە تاراپ كېتىشتى.

پەخرىدىن ئالىقىنىدىكى گۈل بەرگىگە قارىدى، ئۇنىڭدا ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ سولغۇن، ئەمما تەڭداشسىز گۈزەل چېھرى بىلىنەر - بىلىنمەس زاھىر بولۇپ تۇراتتى.

— ئۇنى سۆيۈپ قويۇڭ! — دېدى ئانا شاتۇتى.

پەخرىدىن گۈل بەرگىنى ئاۋايلاپقىنە سۆيدى، سولىشىپ قالايلا دەپ قالغان گۈل بەرگى شۇ ھامان ھازىرلا ئۈزۈۋېلىنغانىدەك بىر ھالغا كەلدى.

— خالىسىڭىز ئۇنى تىرىلدۈرەلەيسىز، — دېدى ئانا شاتۇتى.

— راستما! — دېدى پەخرىدىن قايتىدىن روھلىنىپ، — ئېيتقىنا، بۇنىڭ ئۈچۈن قانداق قىلىشىم كېرەك؟

— راست، — دېدى ئانا شاتۇتى ئىشەنچ بىلەن، — بىراق بۇ بەك مۇشكۈل بىر ئىش.

— ھەرقانچە مۇشكۈل بولسىمۇ مەيلى، — دېدى پەخرىدىن ئانا شاتۇتنىنى تۇتۇۋېلىپ، — ماڭا ياردەم قىل، يول كۆرسەت، مەن ئۇنى چوقۇم تىرىلدۈرىمەن!

— راستتىنلا شۇنداق قىلامسىز؟ — سورىدى ئانا شاتۇتى دەرگۇمان بولۇپ، — سىز ئۆز دۇنيارىڭىزغا قايتماقچىدىڭىزغۇ؟

— نېمانچە ئەزمىلىك قىلىدىغانسەن، — دېدى پەخرىدىن رەنجىگەندەك.

— تېز ئېيتقىنا ئانا، — دېدى شاتۇتى مەلىكىمۇ، — خوجايىنىنىڭ ئىرادىسىگە ئىشەن، بىزمۇ كېپىنەك پەرىنىڭ تىرىلىشىنى، ئارىمىزغا قايتىپ كېلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز ھەم ئۇنىڭ ئۈچۈن بارلىقىمىزنى ئايىمايمىز.

— بىراق، — دېدى ئانا شاتۇتى، — ئۇ بۇ ئىشقا تۇتۇلۇپلا قالسا كۆپ ۋاقتى كېتىدۇ، ئۇ چاغدا ئۆز دۇنياسىغا قايتىشقا ئۈلگۈرەلمەسلىكى مۇمكىن.

— راستتىنلا شۇنداق بولارمۇ؟ — دېدى پەخرىدىن سەل پەسكويغا چۈشۈپ.

— شۇنداق، — دېدى ئانا شاتۇتى، — سىز كېپىنەك پەرىلەر مەلىكىسىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن گۈل بەرگىنى ئابىھايات بۇلىقىغا ئاپىرىشىڭىز كېرەك، ئابىھايات بۇلىقىغا بېرىشنىڭ نەقەدەر قىيىنلىقىنى بىلمەيسىز، سەللا ھايال قالسىڭىز سىرلىق ئالەمنىڭ دەرۋازىسى تاقىلىپ قېلىپ، ئۆز دۇنيارىڭىزغا مەڭگۈ قايتالماسلىقىڭىز مۇمكىن.

پەخرىدىن بېشىنى سىلىپ ئولتۇرۇپ قالدى، ئۇ شۇ تاپتا ئىككى تاشنىڭ ئارىلىقىدا قىسىلۋاتقاندەك ئىدى.

بىر تەرەپتىن ئانىسى چاقىرىۋاتقاندەك قىلاتتى:

— قايتىپ كەل ئوغلۇم، تېز قايتىپ كەل، سېنى سېغىندىم.....

يەنە بىر تەرەپتە بولسا ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ سولغۇن سىيماسى:

— مېنى دەپ ئۆز دۇنيارىڭىزغا قايتىش پۇرسىتىنى قۇربان قىلىۋەتمەڭ، كېيىن پۇشايمان قىلىسىز..... — دەۋەتقاندەكلا قىلاتتى.

— جان قۇتقۇزۇش مۇھىم! — شۇ چاغ كىمنىڭدۇر ۋەزمىن ئاۋازى ئاڭلاندى.

پەخرىدىن چۆچۈپ بېشىنى كۆتۈردى، بىراق گەپنى كىمنىڭ قىلىۋاتقىنىنى بىلەلمىدى. ھېلىقى ئاۋاز ھەمراھلىرىنىڭ ئىنچىكە، ئەمما يېقىملىق، ئەركىلىگەندەك ئاۋازىغا پەقەت ئوخشمايتتى ھەم ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ھەممىسى ئۇنىڭ بىر قارارغا كېلىشىنى كۈتۈپ، ئۇندىمەستىن كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ قاراپ تۇرۇشاتتى، بىرەرسىمۇ گەپ قىلغاندەك ئەمەس ئىدى.

— جان قۇتقۇزۇش مۇھىم! — ھېلىقى ئاۋاز يەنە تەكرارلاندى.

پەخرىدىن بىردىنلا ئاۋاز ئۆز كۆكرىكىدىن، يۈرىكىدىن چىقىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى.

— توغرا، — دېدى ئۇ ئەمدى قەتئىيلىك بىلەن، — ئابىھايات بۇلىقىغا بارىمەن، ماڭا يول كۆرسەت.

ئانا شاتۇتى ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قارىۋەتكەندىن كېيىن:

ــ ئاۋۋال قەلئەگە قايتىڭ، ئاندىن كۈتۈپخانا ئەسلىگە كەلگەنلا بولسا، «سېھىرگەرلىك تارىخى» كىتابلىرىنى تېپىڭ. باشقا كىتابلار غايىب بولسىمۇ، ئۇلا ساقلىنىپ قالاتتى، بۇ كىتابلاردىن ئىلگىرى زۇلمەتكە بارغانلارنىڭ رىۋايەت ـ ئەپسانىلىرى، ھېكايىلىرىنى ئوقۇڭ، ئاندىن قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى بىلەلەيسىز، ــ دېدى مۇلايىملىق بىلەن.

ــ نېمە؟ ــ توۋلىۋەتتى پەخرىدىن ئەندىكسىپ.

ــ سېھىرگەرلىك تارىخى كىتابلىرىدىن يىپ ئۈچى ئىزدەڭ، ــ دېدى ئانا شاتۇتى تەئەججۈپ بىلەن، ــ سىرلىق قەلئە كۈتۈپخانىسىدىكى باشقا ھەممە كىتابلار قەلئە يوقالغاندا تەڭلا يوقلىپ كەتكىنى ئېنىق، لېكىن سېھىرگەرلىك تارىخى كىتابلىرى بولسا ھامان ساقلىنىپ قالىدۇ.

ــ بىراق، بىراق..... ــ دېدى پەخرىدىن لەسسىدە بوشىشىپ دۇدۇقلاپ تۇرۇپ، ــ سېھىرگەرلىك تارىخى كىتابلىرى ھەممىسى كۆيۈپ كەتكەن، بۇ مېنىڭ خاتالىقىم.

ــ ئىسىت! ــ دېدى ئانا شاتۇتى قانىتىنىڭ ئۇچىنى چىشلەپ.

ــ تولا ئەزىلىك قىلماي باشقا يول كۆرسەتكىنە ئانا، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ئانىسىنى ئالدىرىتىپ، ــ خوجايىننىي ئۇمىدسىز-لەندۈرمە!

ــ ئۇنداقتا بۇنىڭدىن خەۋەردار بىرسىنى تېپىش كېرەك، ــ دېدى ئانا شاتۇتى.

ــ تاپالارمىزمۇ؟ ــ دېدى پەخرىدىن مەيۈسقىنە، ــ قەيەردىنمۇ ئىزدەرمىز.

ــ سەن ئابىھايات بۇلىقىغا بېرىشنى قويۇپ، ئۆز غېمىڭنى قىل! ــ دېدى شۇ چاغ كىمدۇر بىرى.

ــ كىمسەن؟ ــ توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە تۆت تەرەپكە قاراپ.

شۇ ھامان يەردىن پۈرىدە قىلىپ ئالتۇن رەڭلىك بىر تۈتەك ـ تۇمان كۆتۈرۈلدى ـ دە، يىغىلىپ ـ يىغىلىپ، ئالتۇن رەڭلىك چوڭ بىر شاتۇتىغا ئايلاندى.

ــ ماڭا بىئەدەپلىك قىلغان قايسىڭ؟ ــ تۇڭلىدى ئۇ ئاچچىقى بىلەن.

ــ مانا مەن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ئۇنىڭ ئالدىغا دېۋەيلەپ توڭلۇق بىلەن.

ــ ۋاھ! ــ دېۋەتتى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى بىردىنلا مۇلايىملىشىپ، ــ نېمىدېگەن گۈزەل، مەن ياقتۇرۇپ قالدىم.

ــ نېمىنى؟ ــ تۇڭلىدى شاتۇتى مەلىكە زەردە بىلەن، ــ ئەجەب ئالىجوقا سۆزلەيدىغۇ بۇ؟

ــ ئەلۋەتتە سېنى، ــ دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، ــ مەن تېخى سېنىڭ ياتلىق بولمىغان بولۇشۇڭنى ئۈمىد قىلىمەن.

ــ ئۇ تېخى ياتلىق بولمىدى شاھزادە ئالىيلىرى، ــ دېدى ئانا شاتۇتى تەۋەزۇ بىلەن.

ــ ئانا، نېمە دەۋاتىسەن، ــ تۇڭلىۋەتتى شاتۇتى مەلىكە، ــ ياتلىق بولۇش دېگەن قانداق گەپ؟

ــ تۇي قىلىش دېگەن گەپ مەلىكە ئالىيلىرى، ــ دېيىشتى مۇشۇك خان قىزلار پىخىلداپ كۈلۈشۈپ.

ــ ئاغزىڭنى يۇمۇش! ــ تۇڭلىدى يەنە شاتۇتى مەلىكە جىلى بولۇپ، ــ مەن ئەمدى بۇنداق تېتىقسىز گەپنى ئاڭلاشنى خالىمايمەن.

ــ بۇ سېنىڭ رايىڭغا باقمىغان ئىش ئەمەس قوزام، ــ دېدى ئانا شاتۇتى ئۇنى پەپىلەپ، ــ شاھزادىنىڭ ئۆزىگە جورا تاللاش ھوقۇقى بار. بىلەمسەن، سېھرگەر ئۇستاز ئۆز ۋاقتىدا ئۇنىڭغا شۇنداق ھوقۇقنى بېرىشكە ۋەدە قىلىپ، ئۇنى خوجايىنىڭ سىرلىق ئالەمگە ئاپىرىپ ئەكىلىشكە ئورۇنلاشتۇرغان. ئۇنىڭ ئۈستىگە سەن مەلىكە، ئۇ بولسا شاھزادە، سالاھىيىتىڭلارمۇ تازا ماس كېلىدۇ دېگىنە، ئۇ تاللىغانىكەن، خۇشاللىق بىلەن ماقۇل بولۇشۇڭ كېرەك.

ــ شۇ ئەمەسمۇ، ــ دېدى يېشىل كۆز.

ــ ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇمۇ شۇنچە كېلىشكەن شاھزادىكەن دېگىنە، ــ دېدى كۆك كۆز، ــ يەنە.....

ــ بىراق، مەن خوجايىننى ياخشى كۆرىدىغان تۇرسام، ــ

دېۋەتتى شاتۇتى مەلىكە ئۆزىنى بېسىۋالالماي، ــ مەن ئۇنىڭغا.....

ئۇنىڭ بۇ سۆزى ئانا شاتۇتى بىلەن مۇشۇك خان قىزلارنى كۈلدۈرۈۋەتتى، پەخىردىن ئوڭايسىزلىنىپ كەتتى. ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتنىڭ دىماقلىرىدىن ھەسەت ئوتى يېلىنجاپ، پەيلىرى ھۇرپىيىپ كەتتى، ئۇ ھېلىلا پەخىردىنگە ئېتىلىدىغاندەك بىر ئەلپازدا ئالىيىپ قويدى.

ــ بۇ مۇمكىن ئەمەس قوزام، ــ دېدى ئانا شاتۇتى شاتۇتى مەلىكىنى باغرىغا بېسىپ، ــ ئۇ دېگەن ئادەمزات، سەن دېگەن قۇش، ھەركىم ئۆز خىلىدىكىلەر بىلەن جۈپ بولىدۇ.

شاتۇتى مەلىكە تولىمۇ ئۈيلىپ، ئانىسىنىڭ قاناتلىرى ئاستىغا بېشىنى تىقىۋالدى.

ــ كېتەمسەن - يوق؟ ــ دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى پەخىردىنگە توڭلۇق بىلەن، ــ سېنى ئۆز ماكانىڭغا ئاپىرىۋەتسەم مەنمۇ ئۆز مەسئۇلىيىتىمنى ئادا قىلىپ بولاتتىم.

ــ ھازىرچە قايتمايمەن، ــ دېدى پەخىردىن، ــ ئابىھايات بۇلىقىغا بارىمەن.

ــ نېمە؟ ــ ئەندىكىپ كەتتى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، ــ سەن سىرلىق ئالەمدە مەڭگۇ قالماقچىمۇ؟

ــ ئۇنداق ئەمەس، ــ دېدى پەخىردىن ئويچانلىق بىلەن، ــ مېنىڭ قايتقۇم بار، لېكىن ھازىر.....

ئۇ گېپىنىڭ ئاخىرىنى يۇتۇۋەتتى، ئاندىن قولىدىكى گۈل بەرگىنى كۆڭلىكىنىڭ مەيدە يانچۇقىغا ئاۋايلاپ سالدى.

ــ ھازىر قايتىۋېلىشىڭنىڭ دەل پەيتى ئىدى، ــ دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى ئەپسۇسلانغاندەك، ــ يەنە بىر مەزگىل ئۆتسە سىرلىق ئالەمنىڭ دەرۋازىسى تاقىلىدۇ، ئاندىن مەڭ يىلدىن كېيىن بىر ئېچىلىدۇ.

ــ مېنى ئابىھايات بۇلىقىغا باشلاپ بارغىن! ــ دېدى پەخىردىن ئۇنىڭغا ئۆتۈنۈش تەلەپپۇزىدا، ــ بۇ ئۆز مەسئۇلىيىتىڭنى ئادا قىلىپ بولغىنىڭ بولسۇن.

— ئۇ بارىمەن دەپلا بارغىلى بولمىدىغان يەردە ئەمەس، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — بەلكىم بۇ يولدا ھاياتىڭدىن ئايرىلىشىڭ مۇمكىن.

— ماڭايلى! — دېدى پەخرىدىن، — باشقا كەلگەننى كۆرەرمەن، ھەرگىز سەندىن ئاغرىنمايمەن.

— خەير، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — مەن سېنى باشلاپ باراي، — ئاندىن ئۇ شاتۇتى مەلىكىگە قاراپ:

— مېنى كۇتۇڭ، قايتىپ كېلىپلا سىزنى ئەمرىمگە ئالىمەن، — دېدى مۇلايىملىق بىلەن.

— ئۇخلاپ چۈشۈڭ! — تووۇلدى شاتۇتى مەلىكە پەي قاناتلىرىنى ھۇرپەيتىپ، ھېلىلا ئۇنى چوقۇۋالىدىغاندەكلا، — مەن مەڭگۈ خوجايىنغا تەئەللۇق، ئۇنىڭدىن ئايرىلالمايمەن، ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىمەن.

— توغرا، — دېدى مۇشۇك خان قىزلارمۇ، — بىز ئۇنىڭدىن ئايرىلمايمىز، ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىمىز.

— سىلەر بارساڭلار بولمايدۇ، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — يولنىڭ نەقەدەر خەتەرلىك، مۇشكۇللۇكىنى بىلمەيسىلەر، سىلەر يولدا بىرگە يۈك بولۇپ قالىسىلەر.

— بارىمىز! — شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار تەڭلا تووۇلاشتى، ئۇلارنىڭ ئەلپازىدىن ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى يەنە «بارماڭلار!» دەيدىغانلا بولسا، ئېتىلىپ بېرىپ ئۇنى يۇڭۇزلۇۋېتىدىغاندەكلا بىر ھالەت چىقىپ تۇراتتى.

— ماقۇل! — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى ئامالسىز.

— مانا بۇ گېپىڭىز بولىدۇ، — شاتۇتى مەلىكە ئەمدى تۇنجى قېتىم ئۇنىڭغا مۇلايىملىق بىلەن گەپ قىلدى.

ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، ھاۋادا ئالتۇن رەڭلىك بىر يۇلتۇز پەيدا بولۇپ، چوڭىيىپ - چوڭىيىپ، پەخرىدىن سىرلىق ئالەمگە ئولتۇرۇپ كەلگەن ئالتۇن رەڭلىك پەيتۇنغا ئايلاندى.

— مەرھەمەت! — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى.

— ئىسىت، — دېدى پەخرىدىن ئىچىدە، — ئۇچار ۋېلىسىپىت ئەپسۇننىى ئۇنتۇپ قالمىغان بولسامچۇ، ئاسماندا ئۆزۈم ئۇچۇشنىڭ پەيزىنى سۈرۈۋالاتتىم، — دېدى.

ئاندىن ئۇ پەيتۇنغا چىقىپ ئولتۇردى، پەيتۇندا يەنە ئۈچ كىشىلىك ئورۇن بار ئىدى.

— سىلەرمۇ چىقىڭلار! — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى.

شاتۇتى مەلىكە تارتىنماستىن چىقىپ، پەخرىدىننىڭ يېنىغا جايلاشتى، مۈشۈك خان قىزلار ئۇلارنىڭ ئۇدۇلىغا ئورۇنلاشتى.

— خەير - خوش! — دېدى ئانا شاتۇتى، — ئامان بولۇڭلار، ئۇلارنى تىنچ - ئامان قايتۇرۇپ كېلەرسىز شاھزادەم.

— خاتىرجەم بولۇڭ، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — ئۇلارنى بار كۈچۈم بىلەن قوغدايمەن.

— خوش ئانا! — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئۆزۈڭنى ئاسرا!

— باتۇر قىزىم، — دەپ شۇرلىدى ئانا شاتۇتى كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ، — مەن سەندىن پەخرلىنىمەن.

ئۇنىڭ شۇ تاپتا ئۇنى ئېپقالغۇسى بولسىمۇ، لېكىن پەيلىدىن ياندۇرۇشقا كۆزى يەتمىگەچكە توسۇمىغانىدى.

ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى پەيتۇنغا ئات ئورنىدا ئۆزىنى قوشۇپ، ئۇنى سۆرىگىنىچە كۆككە پەرۋاز قىلدى، سۈرئىتى ئاجايىپ تېز ئىدى. ئاسماندا يولۇققان رەڭدار بۇلۇتلار ئۇ يېنىدىن غۇيۇلداپ ئۆتكەنده چۆچۈپ، پىتىراپ كەتكەن قوي پادىسىدەك ھەر تەرەپكە تاراپ كېتەتتى، شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۈشۈك خان قىزلار بولسا بۇنىڭغا قاراپ قاقاقلاپ كۈلۈشەتتى.....

ئىككىنچى قىسىم

ئابىھايات بۇلتقىنى ئىزدەش

بىرىنچى باب

زۇلمەتكە سەپەر

ئۇلار ناھايىتى ئۇزاق ۋاقىت توختماستىن ئۇچتى. ۋاقىت ئۇزارغانسېرى شاتۇتى مەلىكمۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ زېرىكىپ، جىمپىلا قېلىشتى، بىراق تۇيۇقسىز ئاسماندا سان - سانا‌قسىز نۇرلۇق يۇلتۇزلار پەيدا بولغاندا ئۇلار يەنە جانلىنىپ قېلىشتى، چۈنكى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتنىڭ قاناتلىرى تېز - تېز ھەرىكەتلەنگەنده چىققان شامال سوققان ھامان بۇ يۇلتۇزلار كۇمۇش قوڭغۇراقلاردەك جىرىڭلاپ كېتەتتى.

ئۇلار يەنە بىر چاغدا كۆك قەردە ئېسىلىپ تۇرغان ئالتۇن لېگەنده‌ك تولۇن ئايىنى كۆردى، يېقىنلاشقانسېرى ئاي چوڭىيىپ باردى، بىراق يېنىغا بارغاندا تۇيۇقسىز ھىلال ئاي شەكلىگە كىرىپ، بىر ئېغىز پەيدا بولدى - ده، سورىدى:

— قەيەرگە كېتىۋاتسىلەر؟

— دەل سىزنىڭ يېنىڭىزغا، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى مۇئەللەقتە چىپىدە توختاپ، — بىزگە ئابىھايات بۇلقىنىڭ يولىنى كۆرسىتىپ قويغان بولسىڭىز.

— ئۇ نېمىگە كېرەك بولۇپ قالدى؟ — سورىدى ھىلال ئاي مۇلايىملىق بىلەن.

— ئۇ ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنى تىرىلدۈرمەكچى، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى قانىتى بىلەن پەخىرلىنىنى ئىما قىلىپ.

— ھە! — دېدى ھىلال ئاي خۇشاللىق بىلەن، — ئۇ ھېلىقى

نىجاتكاربمىزكەنغۇ؟ بولىدۇ، بىراق سەن ئۇنى بۇ خەتەرلىك يولغا ئېلىپ ماڭماسلىقىڭ، نەسىھەت قىلىپ توسۇشۇڭ كېرەك ئىدى. خەير، ئاتقان ئوق يانمايدۇ، بارغىن، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزغا ئەگىشىپ ماڭغىن! ئۇ سېنى قېرى مېكيانىنىڭ يېنىغا يەتكۈزىدۇ، ئۇنىڭ بىلىدىغىنى مېنىڭكىدىنمۇ كۆپرەك، ئۇ يول كۆرسىتەلىسە ئەجەب ئەمەس.

— رەھمەت، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، ئاندىن ئۇچۇشقا تەمشەلدى، ھىلال ئاي ئاغزىدىن تۇخۇمدەك بىر تاشنى پۈركۈدى.

— ئۇنى ئېلىۋال يىگىت، — دېدى ھىلال ئاي، — ئۇ ساڭا زۇلمەتتە ئەسقاتىدۇ، ئاندىن قايتىشىڭدا خەتەرگە يولۇققاللا تاشلىۋەت.

— رەھمەت! — دېدى پەخىرىدىن تاشنى ئىشتان يانچۇقىغا سېلىۋېتىپ.

شۇ چاغ ھىلال ئاينىڭ ئاغزىدىن يەنە بىر قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز ئۇچۇپ چىقتى - دە، بىر تەرەپكە ۋىژىلداپ يۇرۇپ كەتتى، ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى دەرھال پەيتۇننى سۆرەپ ئۇنىڭغا ئەگەشتى، ئۇلارنىڭ سۈرئىتى يەنىلا ئاجايىپ تېز ئىدى.

ئۇلار تاڭ ئاتقان مەزگىلدە ئاندىن غايەت يوغان تاغدەك بىر ئالتۇن رەڭلىك بۇلۇتقا دۇچ كېلىپ توختىغانىدى، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزمۇ غايىب بولدى. بۇلۇت ئۈستىدە بولسا پەي قاناتلىرى رەڭدار ئەتلەستەك بىر گىگانت مېكىيان تۇخۇم بېسىپ ياتاتتى. ئۇنىڭ تۇخۇملىرىمۇ پەي قاناتلىرىدەك رەڭدار ۋە نۇرلۇق، ھەربىرى ۋاسكېتبول توپىچىلىك، بەلكى ئۇنىڭدىنمۇ چوڭراق گۆھەر تۇخۇملار ئىدى.

— مەرھابا! — دېدى قېرى مېكىيان قاقاقلاپ، — نېمىشقا كەلگىنىڭلارنى بىلىمەن، ئەپسۇس، مەنمۇ زۇلمەتكە قانداق بېرىشنى بىلمەيمەن. سېھرىگەرلىك تارىخى كىتابلىرىنى ئازراق ئوقۇغانىدىم، ئۇنىڭدا كەلگۈسىدە بىر ئادەمزاتنىڭ زۇلمەتكە بارىدىغانلىقى ھەققىدىكى بېشارەت يېزىلغانىكەن.

— ئۇ كىتابلاردا زۇلمەتكە بارغانلار ھەققىدىكى ھېكايىلەرمۇ

بولغيتتى، ــ دېدى ئالتۇن رەڭلىك مشاتۇتى.
ــ توغرا، ــ دېدى قېرى مېكيان، ــ بىرسى ئېسىمگە كەلدى، ئۇ سىلەرگە ياردەم قىلىپ قالسا ئەجەب ئەمەس.
ــ كىم ئۇ؟ ــ سورىدى پەخرىدىن ئالدىراپ.
ــ سۇمۇرغ، ــ دېدى قېرى مېكيان، ــ بېسىۋاتقىنىم دەل شۇنىڭ تۇخۇملىرى. ئۇ ھەرقېتىم توققۇز تۇخۇم تۇغىدۇ، بىراق بىرسىدىنلا ئۆزىگە ئوخشاش سۇمۇرغ چىقىدۇ، قالغانلىرى بولسا ماڭا ئوخشاش توخۇ بولىدۇ، ئاندىن چۈجە سۇمۇرغ ئۇنىڭغا، باشقىلىرى ماڭا تەئەللۇق بولىدۇ. بەك قېرىپ كەتكىنىم ئۈچۈن تۇغماس بولۇپ قالغانمەن، سۇمۇرغ بولسا تۇخۇم تۇغالىغان بىلەن ماڭا ئوخشاش سەۋرچان ئەمەس. شۇڭا، تۇخۇم بېسىشنى خالىمايدۇ، چۈنكى ئۇ ئەڭ خەتەرلىك جايلارغا ساياھەتكە بېرىشقا ئامراق، شۇ سەۋەبلىك جېنىدىن ئايرىلمىسلا بولاتتىغۇ، ئەگەر ئۇ ئۆلسە جاھاندا سۇمۇرغنىڭ نەسلى قۇرۇيدۇ، ئاستىمدىكى تۇخۇمدىن چۈجە چىقىشى ئۈچۈن يەنە 300 يىل كېرەك، ئۇنىڭغىچە جاھاندا سۇمۇرغ بولمىسا قانداق بولغىنى - ھە؟!

ئۇ شۇنداق بىرھازا كوتۇلدىۋېتىپ، ئاندىن بىر تال پېيىنى چوقۇلاپ يۇلۇۋالدى - دە:
ــ پۇف! ــ قىلىپلا ئۇچۇرۇۋەتتى، ــ ئۇنىڭغا ئەگىشىڭلار، ــ دېدى ئۇ، ــ سىلەرنى سۇمۇرغنىڭ يېنىغا باشلاپ بارىدۇ.
ــ رەھمەت! ــ دېدى پەخرىدىن.
ــ رەھمىتىڭ ئۈچۈن مانا بۇنىمۇ ئال! ــ دېدى قېرى مېكيان بېسىۋاتقان تۇخۇملىرىدىن بىرنى قانىتى ئارقىلىق ئېلىپ، پەيتۇن ئېچىگە تاشلاپ، ــ زۇلمەتتىن قايتقىنىڭدا خەتەرگە يولۇققىسىڭ تاشلىۋەت. سۇمۇرغ چىقىدىغان تۇخۇمنى بېرىۋەتمىگەندىمەن ئىلاھىم، تولىمۇ ئەدەپلىك، سۆيۈملۈك بالا ئىكەنسەن، شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ يۈرەك پارىلىرىمدىن بىرسىنى بېرىۋەتتىم - دە، ساڭا، قۇرۇق قايتۇرۇشقا قانداقمۇ كۆزۈم قىيسۇن.
پەخرىدىن تۇخۇمنى ئالاي دېگۈچە، تۇخۇم ئۆزىلا گۈلدەك

كىچىكلەپ قالدى ـ دە، ئۇنىڭ ئىشتان يانچۇقىغا كىرىپ كەتتى.

ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى پەيتۇننى سۆرەپ، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزدىنمۇ تېز ئۇچۇپ كېتىۋاتقان پەيگە ئەگەشتى. بار كۈچى بىلەن ئۇچۇپ، ئاران ـ ئاران يېتىشتى. قېرى مېكىيانىنىڭ كوتۇلداشلىرى ئۇلارنىڭ قۇلاق تۈۋىدە خېلىغىچە ئاڭلىنىپ تۇردى.

بىر چاغدا ئۇلار يېڭى بىر دۇنياغا چىقىپ قالغانىدەك ھېس قىلدى، چۈنكى ئاسماندا نە بىر پارچە بۇلۇت، نە باشقا بىر ئاسمان جىسمى كۆرۈنمەيتتى، خۇددى ئۇلاردىن باشقا مەۋجۇدات يوقتەكلا ئىدى. ھەممە تەرەپ كۆپكۆك ئاسمان، تۆۋەندىكى قۇرۇقلۇقمۇ غايىب بولۇپ، ئورنىدا كۆپكۆك ھاۋا بوشلۇقى قالغاندەكلا.

ئۇلار ناھايىتى ئۇزاق، ناھايىتى ئۇزاق ۋاقىت ئۇچتى، ئاخىر يىراقلاردا تاغدەك يوغان بىر ئاق بۇلۇتنى كۆردى. بۇلۇت ئۈستىدە شاخلىرى ئالتۇن ۋە يوپۇرماقلىرى كۈمۈشتىن بولغان، ھەر شېخىدا يۈزلەپ تاۋاقتەك ـ تاۋاقتەك چوڭلۇقتىكى، رەڭگارەڭ گۈللەر پورەكلەپ ئېچىلغان، غولى تۈپتۈز ئۆسۈپ، ئۇچىدىن غايەت يوغان كۈنلۈكتەك شاخ يايغان ئاجايىپ گۈزەل ۋە كۆركەم ھەيۋەتلىك بىر دەرەخ بار ئىدى.

مېكىيانىنىڭ پېيى شۇ بۇلۇتقا بېرىپ قوندى، ئارقىدىنلا ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتىمۇ پەيتۇننى سۆرەپ ئۇچۇپ بارغانچە بۇلۇتقا قوندى ـ دە، ئۆزىنى تاشلىۋەتتى، ئۇ بەكلا چارچىغانىدى.

پەخرىدىن پەيتۇندىن چۈشمەكچى بولدى. بىراق:

ــ چۈشمە! سەن دەسسىسەڭ بۇلۇتقا پېتىپ قالىسەن، پېتىپلا قالساڭ چىقىرىش مۇمكىن ئەمەس، ــ دېگەن ئاۋاز كەلدى دەرەختىن.

پەخرىدىن ئامالسىز ئورنىدا ئولتۇرۇۋەردى، دەرەخنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ ھەمراھلىرىمۇ پەيتۇندىن چۈشمىدى.

ــ سۇمۇرغ قاياققا كەتتى؟ ــ سورىدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى.

ــ بىلمەيمەن، ــ دېدى دەرەخ، ــ لېكىن كېلىدىغان ۋاقتى بولۇپ قالدى.

دېگەندەك ھايالسىزلا بىر تەرەپتىن بوران چىقىپ كەتتى،

ئارقىدىنلا بوران ئىچىدىن پەي قاناتلىرى ئەتلەستەك رەڭدار ۋە كۆركەم-
ھەيۋەتلىك بىر سۇمۇرغ ئۇچۇپ كەلدى.

ئۇ ئۇچۇپ كەلگەنچە دەرەخ سايىسىغا قوندى - دە، ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتىنى قاناتلىرىدا يەلپۇدى. ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى ئەمدى روھلىنىپ، ئورنىدىن تۇردى ۋە:

— قېرى مېكىيان سالام ئېيتتى، ئۇ بىزنى زۇلمەتكە يولغا سېلىپ قويۇشۇڭىزنى تاپىلىدى، — دېدى سۇمۇرغقا.

— سەن بارساڭ بولمايدۇ، — دېدى سۇمۇرغ، — ماكانىمنى مۇھاپىزەت قىلىدىغانغا بىرسى بولۇشى كېرەك.

— بۇ يەرگە يەنە كىم كېلەتتى، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — يالماۋۇزلارنىڭ ھەممىسى يوقالغان تۇرسا.

— زۇلمەتتىن چىقىپ قالغان چەرەندە - پەرەندىلەر، — دېدى سۇمۇرغ، — خاسىيەتلىك دەرىخىمنى يۇلۇپ كېتىشى مۇمكىن، سەن ئورنۇمدا قېلىپ، خاسىيەتلىك دەرىخىمنى مۇھاپىزەت قىل.

— ماقۇل، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى ئائىلاج، — ئۇلارنى ساڭا تاپشۇردۇم ئەمىسە، ماڭا ھەممىسىنى ساق - سالامەت قايتۇرۇپ ئەكېلىپ بېرىشكە كاپالەتلىك قىلىشىڭ كېرەك.

— كەچۈرگىن! — دېدى سۇمۇرغ، — مەن پەقەت ئۇلارنى زۇلمەتكە يەتكۈزۈپلا قويالايمەن، كېيىنكى ئىشلارغا بىرنېمە دېيەلمەيمەن، ئەگەر ئالاھىدە زۆرۈرىيەت بولمىسا بارماسلىقىنى تەۋسىيە قىلىمەن.

— بارىمەن، — دېدى پەخرىدىن، — ئابىھايات بۇلىقىغا بېرىشىم كېرەك، بۇ مەن ئۈچۈن بەك مۇھىم.

— ئۇنداقتا بىر سېنىلا ئېلىپ بارای، — دېدى سۇمۇرغ، — ھەمراھلىرىڭ قېپقالسۇن، ئۇلار بارسىمۇ ھېچقانداق يارىمى تەگمەيدۇ.

— بۇ نېمە گەپ؟ — توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە ھۇرپىيىپ، — مېنى بوش چاغلاۋاتامسەن، مەنمۇ سېھرگەرلىكنى ئۆگەنگەن، خوجايىنىغا ئەسقېتىشىمدا گەپ يوق، مېنى بارما دېگەندىن كۆرە، بوغۇپ قويغىنىڭ خوپراق.

— بىزنىڭمۇ خوجايىن ئۇچۇن جېنىمىز پىدا، — دېدى مۇشۇك خان قىزلارمۇ بىر ئېغىزدىن، — يەنە بارما دەيدىغان بولساڭ ئۆزۈڭگە ھېزى بول.

— ۋاي خۇدايىمەي، — دېدى سۇمۇرغ غۇدۇراپ، — بۇلارغا نېمە جىن چاپلاشتى ئەمدى.

— ئامال يوق، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — ئۇلارغا نەسىھەت كار قىلمايدۇ، سەن ئۇلارنىمۇ بىرگە ئېلىپ بار.

ئاندىن ئۇ پەيتۇندىن بوشاندى، سۇمۇرغ ئۇنىڭ ئورنىنى ئېلىپ ئۇچۇشقا تەمشەلدى.

— توختا، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — لايىقىم بىلەن خوشلىشۋالاي.

ئۇ شاتۇتى مەلىكىگە:

— ساق ـ سالامەت قايتىپ كېلىڭ، مەن بىلەن ئۆمۈرلۈك جۇپ بولۇشقا ۋەدە بېرىڭ، راستتىنلا سىزنى چىن يۈرىكىمدىن ياخشى كۆرۈپ قالدىم، سىزنى كۈتىمەن، سىزگە مەڭگۈ سادىق بولۇشقا قەسەم قىلىمەن، — دېدى مۇلايىملىق بىلەن.

— ئوھۇش، نېمە دەيدىغاندۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە خىجىل بولغان ھەم ئاچچىقلانغان ھالدا، — مەن تېخى ئۇنى خىيالىمغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغان تۇرسام.

— ئاستا ـ ئاستا ياخشى كۆرۈپ قالسەن، — دېدى پەخىرلىنىپ كۈلۈپ تۇرۇپ ئۇنى پەپىلەپ، — ئۇنىڭ كۆڭلىنى سۇۋۇتۇپ قويما! قارا، ئۇ ھەم جاسارەتلىك، ھەم كۆركەم، تېخى شاتۇتىلارنىڭ شاھزادىسى، ئۇ سېنى چوقۇم بەختلىك قىلىدۇ.

— سىز كېيىن مېنى راستتىنلا تاشلۇۋېتەمسىز؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە مەيۈسلىنىپ.

— ئامان ـ ئېسەن كېلەلىسەكلا ئۆز دۇنيارىمغا قايتىمەن، — دېدى پەخىرلىنىپ، — ئۇ چاغدا مېنىڭ ئورنۇمدا ئۇ ساڭا ھەمراھ بولىدۇ، ئۇنىڭ ساڭا بولغان ئەقىدىسى، مېھىر ـ مۇھەببىتىنى قەدىرلىگىن.

شاتۇتى مەلىكە ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتىغا قايرىلىپ قاراپ قويۇپ،

ئاندىن جىممىدە بولۇپ قالدى.

— «ئالتۇن ئۆزۈككە ياقۇت كۆز» دېگەندەك بىر - بىرىگىلارغا خويمۇ ماس كېلىسلەر، — دېدى كۆك كۆز شوخلۇق بىلەن، — شۇ تاپتا مېنىمۇ شۇنداق ياخشى كۆرىدىغان مۇشۇكجانلاردىن بىرەرسى بولسىچۇ كاشكى.

— مەندىن ئاشقاندا ساقا بولىدۇ، — دېدى يېشىل كۆز چېقىشىپ.

ئۇلارنىڭ سۆزلىرىدىن پەخىرىدىنمۇ، سۈمۈرغمۇ، ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتنىمۇ كۈلۈپ كەتتى، خاسىيەتلىك دەرەختىنمۇ كۈلكە ساداسى ياڭراپ، ياپراقلىرى جىرىڭشىپ كەتتى، ھەتتا شاتۇتى مەلىكىمۇ كۈلۈپ سالدى - دە:

— يۈزى قېلىنلار، — دېدى مۇشۇك خان قىزلارنى قاناتلىرىدا سوقۇپ.

— بۇنى ئېلىۋېلىڭ، — دېدى، شۇ چاغ ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى ئۇلارغا بىر نۇرلۇق يۇلتۇزنى سۇنۇپ، — سېھىرگەرلىك تايىقى بىلەن بۇ يۇلتۇز مېنىڭ ئەڭ قىممەتلىك ئەڭگۈشتەرلىرىم ئىدى، سېھىرگەرلىك تايىقىنى بەرسەم سىز ئۇنى ئىشلىتەلمەيسىز، بىراق بۇ يۇلتۇز ھامان سىزگە ئەسقېتىپ قالىدۇ.

شاتۇتى مەلىكە يۇلتۇزنى خالار - خالىمىغان ھالدا ئالدى، يۇلتۇز ئۇنىڭ كۆكرىكىگە چاپلاشتى.

— كەتتۇق، — دېدى سۈمۈرغ، — ئەمدى خوشلىشىپمۇ بولغانسىلەر، — ئاندىن ئۇ پەيتۇننى سۆرەپ ئۇچۇپ كەتتى، ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى ئۇلارغا ئاق يول تىلەپ قالدى.

شۇ چاغ دەرەختىن بىر تال ھال رەڭلىك گۈل ئۈزۈلۈپ، ئۇچۇپ كەلگەنچە پەخىرىدىنىڭ يانچۇقىغا كىرىپ كەتتى.

— بۇ مېنىڭ سوۋغىتىم، قايتىشىڭلاردا خېيىم - خەتەرگە يولۇقساڭلار ئەسقاتىدۇ، — دېگەن ئاۋاز كەلدى ئۇلارنىڭ كەينىدىن.

سۈمۈرغ باشتا ئاستا ئۇچقان بولسا، بارغانسېرى سۈرئىتىنى تېزلىتىپ، ئاخىر شىددەتلىك بوران چىقىرىپ، ئاجايىپ تېز سۈرئەتتە

ئۇچتى، ئۇچقانسېرى سۇرئىتتى تېخمۇ تېزلەشتى، تېزلا كۆك ئاسمان بوشلۇقىدىن چىقىپ، كۇل رەڭ تۇس ئالغان بىر بوشلۇققا يەتتى. بارغانسېرى بۇ كۇل رەڭ تۇس قويۇقلىشىپ، ئالەم ـ جاھان قارامتۇل تۇس ئالدى، ئاخىر ھەممە يەرنى قاراڭغۇلۇق قاپلىدى ھەم ھاۋا سوۋۇپلا كەتتى، بىر چاغدا جۇت ـ شۇرغان ئۇشقىرتىشقا باشلاپ، بارغانسېرى كۇچەيدى.

ـ ئەجەب توڭلاپ كەتتىما، ـ دېدى شاتۇتى مەلىكە زارلىنىپ.

ـ بىزمۇ شۇ، ـ دېدى مۇشۇك خان قىزلار.

شۇ چاغ پەيتۇننىڭ دېرىزىلىرىدە سۇزۇك خىرۇستال ئەينەك پەيدا بولۇپ، جۇت ـ شۇرغانىنى پەيتۇن ئىچىگە كىرگۈزمىدى، بىراق پەيتۇننىڭ ئىچى ئاللىبۇرۇن مۇزخانىنىڭ ئۆزىلا بولۇپ قالغانىدى.

توڭلىغىنىدىن چىشلىرى كىرىشىپ، ئېڭەكلىرى جاقىلداپ كەتكەن پەخىرىدىننىڭ ئېسىگە بىردىنلا ئاي تېشى كەلدى ـ دە، ئۇنى يانچۇقىدىن ئالدى. شۇ ھامان ئاي تېشى پەيتۇن ئىچىنى پارلاق نۇر ـ ئاپتاپقا چۆمدۇردى، ھەممەيلەن ئوبدانلا ئىسسىپ، جانلىنىپ قېلىشتى، بىراق ئۇلار دېرىزە سىرتىغا قاراپ، لاغىلداپ تىترەپ كېتىشتى، چۈنكى پەيتۇن سىرتىدا ئىلگىرى كۆرگەن، يولۇقتۇرغانلىرى ـ رىدىنمۇ ياۋۇز ۋە قورقۇنچلۇق بەتبەشىرە ئالۋاستىلار ۋە ئۇزۇلگەن يېرىدىن قان ـ يىرىك تېمىپ تۇرغان يالماۋۇز باشلار پىرقىراپ يۇرۇشەتتى، خىرىس قىلىشاتتى، بارا ـ بارا ئاي تېشىنىڭ يورۇقى ئۇلارنىڭ ھەممىسنى پەيتۇنغا جەلەپ قىلدى. بىردىنلا پەيتۇنغا نېمىلەرنىڭدۇر ئۇرۇلغان، ئۇسكەن تۇشلىرى، دەھشەتلىك قىيا ـ چىيا، ھۆركىرەش، چىرقىراشلار ئاڭلىنىشقا باشلىدى، پەيتۇنمۇ نەچچە قېتىم ئۆكتۇرۇلۇپ كېتىشكە تاسلا قالدى.

تۆتەيلەن پەيتۇن ئىچىدە بىر يەرگە يىغىلىپ، تۇگۇلۇپلا قېلىشتى. شۇ چاغدا ئۇلار ئۇچۇش سۇرئىتىنىڭ خېلىلا ئاستىلاپ قالغىنىنى ھېس قىلدى، پەيتۇن ھېلىلا پارە ـ پارە بولۇپ كېتىدىغاندەك سىلكىنىپ جالاقلاشقا باشلىدى.

شۇ ھالەتتە ئۇلار ئۇچ كېچە ـ كۈندۈزدەك توختىماي ئۇچتى،

ئاندىن ئالەم - جاھانى قىزىللىققا پۇركەنگەن بىر بوشلۇققا يەتتى. ھېلىقى بەتبەشىرە ئالۋاستىلار، يالماۋۇز باشلار غايىب بولدى، ئاندا - ساندا يوقالماي قالغانلىرى لاپپىدە ئوت ئىچىدە قېلىپ كۆيۈپ كەتتى، ئۇلارنىڭ ئېچىنىشلىق ناله - پەريادلىرى ۋە تېنىنىڭ كۆيگەندىكى پىژىلداشلىرى ئاڭلىنىپ قالدى.

— قەيەرگە كېلىپ قالغاندىمىز؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

بىراق، ھېچكىم بۇنىڭغا جاۋاب بېرەلمەيتتى، ھەممىسىنى قاتتىق سۇر باسقان، قورقۇنچ قاپلىغانىدى. يەنە بىر چاغدا ئۇلار پەيتۇننىڭ دېرىزىسى سىرتىدا لاۋۇلداپ كۆيۈپ تۇرغان ئوت يالقۇنلىرىنى كۆردى، پەيتۇنمۇ قىزىپ كېتىۋاتاتتى، پەيتۇندىكىلەرگە ئەمدى ئولتۇرۇش مۇمكىن بولمىدى، دەرھال تۇرۇپ كېتىشتى، ھەممىسى پۇتى كۆيگەن توخۇدەكلا بولۇپ قالدى، چۈنكى تۇرۇۋالغان بىلەن دەسسەپ تۇرغان پۇتلىرى پىژىلداپ كۆيۈپ كاۋاپ بولايلا دەپ قالغانىدى.

— خوجايىن، سىزنى ھاپاشلىۋالايلى، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار.

— كۆتۈرەلمەيسىلەر، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىراپ، — ياخشىسى، مېنىڭ دۇمبەمگە چىقىۋالسۇن.

— ياق، — دېدى پەخرىدىن، — سىلەرنى مەن قۇچقىمغا ئېلىۋالاي، بۇ بالاغا مەن گىرىپتار قىلغانىدىكىن، نېمە بولسام مەن بولۇشۇم كېرەك.

ئۇلار شۇنداق تالىشىۋاتقاندا تۇيۇقسىزلا ئاي تېشىدىن كۈلكە ساداسى ياڭرىدى - دە، پەيتۇن ئىچى سالقىنلاپ، دەسسەپ تۇرغان يەردىكى قىزىق هارارەتمۇ پەسلىدى.

— ئامان قالدىڭلار بولدۇق، — دېدى شاتۇتى مەلىكە مەمنۇن بولۇپ.

ئۇلار ئەمدى جايىدا بىمالال ئولتۇرۇشتى، پەيتۇن ئىچى خېلى بەك سوۋۇنلىشىپ، ھەتتا ئۇلار توڭلاۋاتقانىدەك ھېس قىلىشتى، لېكىن ھېچكىم ۋايسىمىدى، بەلكى:

— كاۋاپ بولۇپ قالغاندىن توڭلاپ ئۆلگىنىمىز ياخشىراق، —

دېدى شاتۇتى مەلىكە.

سىرتتا بولسا ئوت يالقۇنلىرى تېخىمۇ ئۇلغىيىپ، گۈرۈلدەپ كۆيۈۋاتاتتى، ئەمەلىيەتتىمۇ ئۇلار ئوت دېڭىزى ئىچىدە كېتىۋاتاتتى.

— سۇمۇرغ ھېچنېمە بولمىغاندۇ - ھە؟! — دېدى يېشىل كۆز، — ئۇ تۈگەشسە بىزمۇ .....

— ئۇ ھېچنېمە بولمىغان ئوخشايدۇ، — دېدى پەخرىدىن، — ئۇنىڭغا خەتەر يەتكەن بولسا بىزمۇ ئامان قالمايتتۇق، قارىغاندا ئۇنىڭغا ئوت يالقۇنلىرى كار قىلمايدىغان ئوخشايدۇ.

ئۇلار ئوت دېڭىزىدا ئۈچ كېچە - كۈندۈز توختىماي ئۈچتى. ھاۋا بوشلۇقىدا قىزىللىق سۇسلىشىپ، ئالەم - جاھان ئاقىرىشقا باشلىدى. ئوت يالقۇنلىرى غايىب بولۇپ، ئەمدى شىددەتلىك يامغۇرغا دۇچ كەلدى. يامغۇر تامچىلىرى پەيتۇننىڭ ئۈستىگە تاراسلاپ تېگىپ، ھېلىلا تېشۈپتىدىغاندەكلا قىلاتتى، بىراق تېشۈپتەلمىدى. ئۇلار بارغانسېرى يامغۇرلۇق ھاۋادا ئەمەس، بەلكى ئاسماندىن قۇيۇلۇۋاتقان شارقىراتما ئىچىدە كېتىۋاتقاندەك ھېس قىلدى. دېرىزىدىن سۈلار كۆرۈنەتتى، ھايالسىزلا دېرىزە سىرتىدا ئاجايىپ - غارايىپ بېلىقلار كۆرۈنۈپ، بارغانسېرى چوڭ ۋە غەلىتە بېلىقلار، كېيىن يەنە بەتبەشىرە سۇ مەخلۇقلىرى كۆرۈنۈشكە باشلىدى. بەزىلىرى غاردەك ئېغىزلىرىنى ھاڭغىرقاي ئېچىپ، پەيتۇننى شۇنداقلا يۇتۇۋەتمەكچى، بەزىلىرى غايەت زور ئامبۇردەك قىسقۇچلىرىدا قىسىپ مىجىۋەتمەكچى ۋە يەنە بەزىلىرى نەچچە ئونلىغان يىلاندەك قوللىرىدا باغاشلىماقچى بولدى. نەچچە قېتىم پەيتۇن قاتتىق غېرىسلاپ كەتتى، قورققىنىدىن دېرىزە تەرەپكە قاراشقا ئەمدى جۈرئىتى قالمىغان پەخرىدىن ھەم ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىر - بىرىگە مەھكەم يېپىشىپ، كۆزلىرىنى يۇمۇۋالدى. ئۈن - تىن چىقارغۇدەكمۇ ھالى قالمىدى، يۈرەكلىرى بولسا ھېلىلا كۆكرەك قەپىسىنى يېرىپ چىقىپ كېتىدىغاندەك دۈكۈلدەپ ئەنسىز سوقاتتى.

پەخرىدىن كۆڭلىدە بۇ يەردىن تېزرەك ئۆتۈپ كېتىشنى تىلەپ، ھەمراھلىرىنى تىنچلاندۇرۇش ئۈچۈن ئۇلارنى سىلاپ - پەپىلەپ

ئولتۇردى. ئۇچ كىچە - كۈندۈز شۇ ھالدا ئۆتتى، بۇ ئۇچ كىچە - كۈندۈز ئۇچ يىلدەك بىلىندى، ئاندىن ئۇلار يەنە سۇ ئىچىدىن يامغۇرلۇق ھاۋا بوشلۇقىغا چىقتى، كىيىن يامغۇرسىز بىر قاراڭغۇ بوشلۇققا كىرىپ كەتتى. قاراڭغۇلۇقتا قارا قۇيۇنلار قۇترايتتى، قۇيۇن ئىچىدە سۆرۈن تەلەت ئەرۋاھلار پىرقىراپ يۇرۇشەتتى. بارغانسىرى قارا قۇيۇن شىددەتلىك قارا بورانغا ئۆزگەردى، بوران پەيتۇننى ئۇچۇرۇپ كېتىدىغاندەكلا ئىدى، تېخى بوران ئىچىدە تېخىمۇ قورقۇنچلۇق ۋە بەتبەشىرە ئەرۋاھلار پىرقىرىشىپ، قۇلاقنى پالاڭ قىلىۋەتكۈدەك سەت چىرقىرىشىپ يۇرەتتى. گاھى - گاھى پەيتۇندىكىلەرگە خىرىس قىلاتتى. ئۇلارغا قارىغان ياكى ئاۋازىنى ئاڭلىغانلارنىڭ يۈرىكى قېپىدىن چىقىپ كېتىدىغاندەكلا بولۇپ قالاتتى. ھەممەيلەن قۇلاقلىرىنى ئېتىۋېلىشتى. پەيتۇننىڭ قاتتىق سىلكىنىشى ۋە بەزىدە ئوڭدا - دۈمدە بولۇپ كېتىشى ئۇلارنى خېلىلا ھالسىدىن كەتكۈزۈۋەتتى.

بىر چاغدا پەيتۇننىڭ ئۈستىگە تاغ يېقىلغاندەكلا بىر ئەھۋال يۈز بەردى. پەيتۇندىكىلەر ھوشىدىن كېتىشتى، خېلى بىر ۋاقىت ئۆتۈپ ھوشىغا كەلگىنىدە ئۇلار ئالەم - جاھاننى ئالىيېشىللىق قاپلىغىنىنى كۆردى، بىراق بۇ ئالىيېشىللىق ئادەمنى تولىمۇ سەسكەندۈرۈپ، قۇسقۇسىنى كەلتۈرەتتى.

— يەنە قانداق جايغا كېلىپ قالغاندىمىز، — دېدى شاتۇتى مەلىكە يىغلامسىراپ.

ھېچكىم ئۈندىمىدى، ئۇلار نېمە دەپ جاۋاب بېرىشنىمۇ بىلمەيتتى ھەم جاۋاب بەرگۈدەك ھەپسىلىسىمۇ قالمىغانىدى.

بىر چاغدا «شالاققىدە» قىلىپلا دېرىزىگە قان - يىرىڭلار چېچىلدى، قان - يىرىڭ ئىچىدە تولىمۇ يىرگىنىشلىك قۇرتلار لۆمشۈپ تۇراتتى.

پەخرىدىنىنىمۇ، ھەمراھلىرىنىمۇ ھۆ تۇتتى، ئۇلار ئۆزلىرىنى ئاران - ئاران بېسىۋالغاندىن كېيىن، دەرھال كۆزلىرىنى چىڭ يۇمۇپ، قۇلاقلىرىنى مەھكەم ئېتىۋېلىشتى. سىرتتا بولسا ئاجايىپ دەھشەتلىك چىرقىرىغان - قىرقىرىغان ئاۋازلار، شالاق - شۇلۇق، پالاق - پۇلۇق

قىلغان سادالار، يۇرەكنى ئەزگۈدەك ناله - پەريادلار، نېمىلەرنىڭدۇر پېژىلدىغان ئاۋازلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. گاھىلىرى تېخى پەيتۇننى يۇتۇپ كەتمەكچى، گاھىلىرى قامالالمۇالماقچى بولاتتى. گاھىلىرى ئېغىز-بۇرۇنلىرىدىن زەھەر پۇركۈپمۇ قويىاتتى. پەيتۇن نەچچە قېتىم ئۆڭتۇرۇلۇپ، نەچچە - نەچچە قېتىم چاقپەلەكتەك پىرقىراپ كەتتى، ئىچىدىكىلەرنىڭ باشلىرى ئايلىنىپ، بىر - بىرىگە ئۇرۇلۇپ - سوقۇلۇپ، تېزلا هوشىنى يوقاتتى. شۇ هالدا قانچىلىك ۋاقىت ئۆتتىكىن، بىر چاغدا پەخىردىن هوشىغا كېلىپ، سىرتقا قارىغانىدى، كۆزلىرى قاماشتى، دەرهال يۇمۇۋالدى، بولمىسا قارىغۇ بولۇپ قالىدىغاندەك ئىدى، قۇلىقىغا نېمىلەرنىڭدۇر ۋېرىلدىغان، ۋىشىلدىغان ئاۋازلىرى ئاڭلاندى.

— كۆزۈڭلەرنى ئاچماڭلار، — دېدى پەخىردىن ئەمدىلا هوشىغا كېلىۋاتقان هەمراهلىرىغا، ئاندىن ئۆزىمۇ شاتۇتى مەلىكىنىڭ قانات ئاستىغا بېشىنى تىقىۋالدى، شاتۇتى مەلىكىمۇ بېشىنى يەنە بىر قانىتى ئاستىغا تىقىۋالدى.

سىرتتا كۆمۈش رەڭلىك سۇيۇقلۇقلار هەر تەرەپكە لۆمۈشۈپ ئېقىپ تۇراتتى، گاھى ئېقىنلار تۈيۇقسىز شىر شەكلىگە، گاھىلىرى ئادەم شەكلىگە، گاھىلىرى ئەجدىها، گاھىلىرى بېلىق ۋە باشقا مەخلۇقلار شەكلىگە كىرىپ، پەيتۇنغا يامىشىپ، پەيتۇننى يۇتۇپ كېتىشكە ئۇرۇنۇپ، پەيتۇنغا شىددەت بىلەن ئۇرۇلاتتى. سۇمۇرغ بولسا ۋۇجۇدىدىن ئالتۇن رەڭلىك نۇر ياغدۇرۇپ، كۆمۈش رەڭلىك سۇيۇقلۇقنى ئۆزىگە يېقىن يولاتماي، مىڭبىر مۇشەققەتلەر ئىچىدە پەيتۇننى سۆرەپ ئۇچۇشنى داۋام قىلاتتى. شۇ هالەتتە ئۇچ كېچە - كۈندۈز ئۇچتى، ئاندىن پورۇقلاپ قاناپ تۇرغان بىر توپا قاينىمىغا كىرىپ كەتتى. بۇ قاينام ئىچىدە گاھى تاغدەك - تاغدەك قورام تاشلار كېلىپ پەيتۇنغا ئۇرۇلۇپ، قۇم - شېغىل بولۇپ توزۇپ كەتسە، گاھى ئاستىدىن نېمىلەردۇر فونتانداەك ئېتىلىپ چىقىپ شىددەت بىلەن ئۇرۇلاتتى. گاھى قۇم - توپا قاينىمىدىن توپىدىن هاسىل بولغان دۆڭلەر چىقىپ پەيتۇنغا زەرب بىلەن پەنجە ئۇرسا، گاھى يىرتقۇچ

مەخلۇقلار يالماپ كېتەتتى، بىراق ئاخىر ئۆزلىرى توزۇپ كېتەتتى. پەخرىدىنمۇ، ھەمراھلىرىمۇ يەنىلا باش - كۆزىنى پۇركەپ، ھېچنېمىنى كۆرمەس، ئاڭلىماس بولۇپ تۇرۇۋېلىشنىڭ ئەۋزەل ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىشتى. شۇ ھالدا يەنە ئۇچ كېچە - كۈندۈز ئۇچتى، ئاخىر پەيتۇننىڭ يەرگە چۈشكەنلىكىنى سېزىپ، كۆزلىرىنى ئاچقىنىدا، دېرىزە سىرتىدا بىر مۇدھىش زېمىننى كۆردى، بۇ يەرنىڭ تۇپرىقى چويۇندىن، دەل - دەرەخلىرى قارا تۆمۈردىن ئىدى. دەرەخلەرنىڭ يەلپۇگۈچتەك يوپۇرماقلىرى ئۈستىدە قىسقۇچ پاقدەك چايانلار يېپىشىپ ياتاتتى. مېۋە ئورنىدا خىلمۇخىل، يىرگىنىشلىك ھاشاراتلار بار ئىدى. تەرەپ - تەرەپكە سوزۇلغان ئېقىنلاردا قاپقارا سىياھ ئاقاتتى، سىياھ ئېقىندا بولسا ئەجدىھادەك قۇرتلار لۆمشۈپ يۈرەتتى. گاھى - گاھى يىرتقۇچ سۇ مەخلۇقلىرى لوڭكىدە كۆتۈرۈلۈپ ياكى پىلتىڭشىپ چىقىپ قالاتتى. ئاسمىندا قارا بۇلۇت، كۈل رەڭ تۈمانلار لەيلەپ يۈرەتتى. گاھى - گاھى چاقماق چېقىلىپ، تورۇكلاپ مۆلدۈر يېغىپ كېتەتتى. لېكىن، ياغقان مۆلدۈرلەر مۇز بولماستىن، بەلكى چويۇن شارچە ئىدى. يەرگە چۈشكەن بۇ چويۇن شارچىلارنى تېزلا نېمىلەردۇر يەپ كېتەتتى.

پەيتۇن ئىشكى ئېچىلدى، پەخرىدىن پەيتۇندىن سەل ئىككىلىنىپرەك چىقتى. بىر يۈزىگە مۇزدەك سوغۇق، بىر يۈزىگە ئوتتەك قىزىق ھارارەتلىك شامال ئۇرۇلدى.

— زۇلمەتكە كەلدۇق، — دېدى سۇمۇرغ، — ئەمدى مەن قايتىپ كېتەي.

— رەھمەت ساڭا، — دېدى پەخرىدىن، — ئامان بولساق يەنە كۆرۈشۈپ قالارمىز.

— كەچۈرگىن! — دېدى سۇمۇرغ بىر تال پېيىنى يۇلۇپ بېرىپ، — بۇ ئاخىرقى ياردىمىم بولۇپ قالسۇن. ئۇ خاسىيەتلىك پېيىم ئىدى، ساڭا ئەسقېتىپ قالىدۇ، بولۇپمۇ خەتەر - مۇشكۈلاتلارغا يولۇققاندا ساڭا يول باشلىغۇچى بولىدۇ، ھەرگىز قولۇڭدىن چىقىرىپ قويما، ساڭا ئاخىرىغىچە ھەمراھ بولاي دېسەم، بۇ ئىقلىمدا رەقىبلىرىم كۆپ، ئۇلارغا تەڭ كېلەلمەيمەن، ئۆزۈڭمۇ پەخەس بولغىن، بۇ يەرنىڭ

نەقەدەر خەتەرلىك جايلىقىنى دېمىسەممۇ كۆرۈپ تۇرۇپسەن، ماڭغانسېرى تېخىمۇ كۆپ مۇشكۈلاتلارغا، تېخىمۇ ئېغىر خېيىم - خەتەرلەرگە، تېخىمۇ ياۋۇز غەلىتە مەخلۇقلارغا يولۇقىسەن، ئەگەر ئابىھايات بۇلىقىغا بېرىشقا كۆزۈڭ يەتمىسە ھازىرلا سېنى يەنە قايتۇرۇپ كېتەي.

— ھازىرغىچە قىلغان ياردىمىڭمۇ يېتەرلىك، — دېدى پەخرىدىن، — ساڭا قانداق مىننەتدارلىق بىلدۈرۈشۈمنى بىلمىدىم. خوش، ساڭا ئامانلىق تىلەيمەن، مەن بۇ يەرگە كەلگەنكەنمەن ئابىھايات بۇلىقىغا بارماي تۇرۇپ قايتمايمەن.

سۇمۇرغ باش لىڭشىتىپ قويۇپلا ئۇچۇپ، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە غايىب بولدى.

ئىككىنچى باب

قىيىن تاللاش

ــ ئۇ نېمە، قاراڭلار؟! ــ تۇۋلاپ كەتتى كۆك كۆز يىراقتىن يۇمىلاپ ـ يۇمىلاپ كېلىۋاتقان بىر كاللەك نەرسىنى كۆرسىتىپ.

پەخرىدىن زەن سېلىپ قارىدى، لېكىن ئۇنىڭ نېمىلىكىنى بىلەلمىدى.

كېلىۋاتقىنى قاپقارا توپتەكلا بىرنېمە ئىدى، لېكىن چوڭلۇقى ھاۋا شارىدەك بار ئىدى. ئۇ يېقىنلاپ كەلگەندە ھەممە يېرىدە ئېغىزلار بارلىقىنى، ھەر ئاغزىدا ئىككى رەت ئۆتكۈر چىشلارنىڭ ھىڭگىيىپ تۇرغىنىنى كۆردى. ئۇ يۇمىلاپ ئۆتكەنلا يەردىكى نە تاش ـ داڭگال بولسۇن، نە دەرەخ ـ چاتقال بولسۇن ھەممىسىنى يالماپ ـ غاجاپ، پاك ـ پاكىز يەپ كېتەتتى. شۇڭا، ئۇنىڭ ئۆتەر يولىدىكى ھەممە نەرسە ئۆزىنى قاچۇرۇش كويىدا بولاتتى، تاش ـ داڭگاللار يۇمىلاپ قاچاتتى، دەرەخ ـ چاتقاللار يۆتكىلىپ كېتەتتى. بىراق، ئۇ ئېقىنلارغا يولۇققانىدىمۇ ئۇستىدىن چاقماق تېزلىكىدە قاڭقىپ ـ سەكرەپ ئۆتۈپ كېتەتتى.

ــ ئېھتىيات قىلايلى! ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە ھودۇقۇپ، ــ تېز ئۇستۇمگە مىنۈڭ خوجايىن، بۇ يەردىن ئۇچۇپ كېتەيلى.

ــ ئۇچۇپ كېتىشىمىز مۇمكىن ئەمەستەك، ــ دېدى پەخرىدىن.

شۇ تاپتا يىراقتىنلا ئاغزىنى غاردەك ئېچىپ، ئۇچرىغانلا نەرسىنى دەم تارتىپ، كىتتەك يوغان، بېلىقسىمان، قاناتلىق مەخلۇقلار بۇ تەرەپكە كېلىۋاتاتتى.

ــ قانداق قىلىمىز؟ ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە تېپىرلاپ.
ــ توختا، ــ دېدى پەخىرىدىن تەمكىنلىك بىلەن، شۇ چاغ ئۇنىڭ قولىدىكى سۇمۇرغ پېيى ۋاللىداپ تۇرغان قىلىچقا ئۆزگىرىپ قالغانىدى، ئۇ قىلىچ بىلەن ھەرقانداق ھۇجۇم قىلغۇچىنى پارە - پارە قىلىۋېتىشكە تەييارلاندى.

توپتەك مەخلۇق ئاۋۋال يېتىپ كەلدى، ئۇنىڭ ھەممە ئاغزى تەڭلا ئېچىلغان، ھەممىسىدىن شۆلگەي ئېقىپلا تۇرغان ھالەتتە ئىدى. پەخىرىدىنىڭ چاپقان قىلىچى ئۇنىڭغا تېگىش بىلەن تەڭ ئۇ ۋاققىدە ئىككى پارچە بولۇپ كەتتى، ئىچىدىن قاپقارا سۇيۇقلۇق ئېقىپ چىقتى. پارچىلانغان تېنى بولسا ئىككى تەرەپكە چۈشۈپ، ھېلىلا تىرىلىپ قالىدىغانداەك مىدىرلاشقا باشلىدى، ئەمما تىرىلىش ئۇنىڭغا نېسىپ بولمىدى. ئۇنىڭدىن ئەتراپتىكى بايىلا قاچقان تاش - چالمىلار ئەمدى يۇمىلىشىپ كېلىپ ئۇنىڭ مۇرىسىغا ئولاشتى، ئۇلارنىڭ ھەممىسىدە كالاچتەك ئېغىزلار ئېچىلغانىدى، ئۇلار تالىشىپ - تارتىشىپ، خىرقىرىشىپ - چىرقىرىشىپ يۈرۈپ بىردەمدىلا توپتەك مەخلۇقنىڭ جەسىتىنى پاك - پاكىز يەپ بولۇشتى، ئاندىن بۇرۇنقى جايلىرىغا بېرىپ، ھېچ ئىش بولمىغاندەك تۇرۇشتى.

ــ ۋاي خۇدايىمەي، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە قورققىنىدىن پەيلىرى ھۇرپىيىپ، ــ بۇ يەرنىڭ تاش - چالمىلىرىمۇ جېنى بار مەخلۇقلاركەنغۇ، ھەممە نېمىسىدىن ئېھتىيات قىلساق بولغۇدەك.

ــ توغرا دېدىڭىز شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى، ــ دېدى يېشىل كۆز، ــ تەلىيىمىزگە ئاسماندىكى غەلىتە مەخلۇقلارنىڭ بىز بىلەن كارى بولماي كېتىپ قالدى.

ــ ئۇلار بەلكىم ئۇچۇپ يۈرگەن جانلىقلارنىلا يېسە كېرەك، ــ دېدى كۆك كۆز.

ئۇلار شۇنداق سۆزلەشكەچ مېڭىپ كەتتى. بىراق، نەچچە قەدەم مېڭىشلا تۇيۇقسىز ئۇلارنىڭ ئۈستىگىلا بىر قارا بۇلۇت ئۇچۇپ كەلدى. پەخىرىدىنىڭ قولىدىكى قىلىچ شۇ ھامان چوقۇ بىر كۈنلۈككە ئايلىنىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە تىكىلەندى. بۇلۇتتىن تۆكۈلگەن چويۇن

شارچىلار كۈنلۈككە چۈشۈپ، ئىككى تەرەپكە چاچراپ كەتتى.

— بىر - بىرىمىزگە يېقىن ماڭايلى، — دېدى پەخرىدىن.

ھەمراھلىرى دەرھال بىر - بىرىگە چاپلىشىپ دېگۈدەك مېڭىشتى، قارا بۇلۇت كەتكەن ھامان قىلىچ ئەسلىگە كېلىپ، بىر تەرەپكە ئېگىلدى، ئۇلار قىلىچ ئېگىلگەن تەرەپكە ماڭدى. بىراق، يەنە تۆت قەدەم ماڭمايلا بىر ياندا قورام تاشتەك مىت قىلماي ياتقان بىر مەخلۇق چاقماق تېزلىكىدە قوزغالدى - دە، «ھاپ!» قىلىپلا يېشىل كۆزنى يۇتۇۋالدى. بىراق، ئۇ تېپىرلاپ - تېپىرلاپ قارنى يېرىلدى - دە، ئىچىدىن يېشىل كۆز قارا پاتقاقتەك سۇيۇقلۇققا مىلەنگەن ھالدا چىقىپ كەلدى ۋە بىرلا سىلكىنىپ پاكىزلاندى.

— خۇداغا شۈكرى، — دېدى پەخرىدىن، — قىلىچ بىلەن چاپاي دېسەم سېنىمۇ زەخمىلەندۈرۈپ قويارمەنمىكىن دەپ، نېمە قىلىشنى بىلەلمەي ھودۇقۇپ قېلىۋىدىم.

— ئۇھ! — دېدى يېشىل كۆز، — ھېلىمۇ ئالماس تىرناقلىق بولۇپ قالغىنىم، نەدىن كەلگەن كۈچ - قۇۋۋەتكىن، ئۇنىڭ قارنىنى يېرىۋېتىپتىمەن.

— ياخشى قىلدىڭ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئۇنى قاناتلىرىدا پەپىلەپ.

— كۆرەڭلەپ كەتمە، — دېدى كۆك كۆز ھەسەت قىلغاندەك.

ئۇلار ھەر قەدىمىنى ئېھتىيات بىلەن باستى، بىراق بىر كىچىك ئېقىنغا يېقىنلىشىشى بىلەن ئېقىندا لۆمۈشۈپ يۈرگەن يىرگىنىشلىك قۇرتلاردىن بىرسى شارىدە قىلىپلا قاپقارا سۇيۇقلۇق پۈركۈدى. ھېلىمۇ ياخشى قىلىچ قالقانغا ئۆزگىرىپ توسۇۋالغىنى، قارا سۇيۇقلۇق چۈشكەنلا يەرنى پىژىلدىتىپ كۆيدۈرەتتى. تامچىلار چۈشكەن بىرنەچچە تاش - چالمىلار بولسا نەچچە پىرقىراپ - يۇمىلاپ، ئاندىن يېلى چىقىپ كەتكەن تۇپتەك ماكچىيىپ قالدى - دە، قان - يىرىڭغا ئايلىنىپ يەرگە سىڭىپ كەتتى.

— يارەببىم، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ھەممىدىن خەتەرلىكى ماۋۇكەنغۇ.

قالقان ئەمدى ئېقىن ئۇستىگە كۆۋرۈك بولۇپ ئۆزگەردى. پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن ئۆتۈپ كەتكەن ھامان يەنە قىلىچقا ئايلىنىپ ئۇنىڭ قولىغا چىقىپ قالدى.

شۇ چاغدا ئاسماندىن قى - چۇ قىلغان ئاۋازلار ئاڭلىنىپ، بىر توپ قارا قۇش ئۇچۇپ كەلدى، بىراق ئۇلار تېنى يوق، قۇلىقى ئورنىدا بىر جۈپ قانىتىلا بار، مويلىرى قاپقارا شىر باشلىرى بولۇپ، قاناتلىرىدىكى پەيلەر ئۆتكۈر بىسلىق پىچاقلار ئىدى.

پەخرىدىن قىلىچنى كۆك كۆزگە تۇتقۇزۇپ قويۇپ، يانى قولىغا ئېلىپ قاناتلىق باشلارنى نىشانلاپ ئوق ئۇزدى. ھەر ئوقتا بىردىن قاناتلىق شىر بېشى مەخلۇق يەر چىشلىدى - دە، قالغانلىرى ئۇركۈپ يىراقلاپ كېتىشتى. تۆۋەنگە چۈشكەن باشلارنى بولسا بىرسىنى دەرەخ، بىرسىنى ئېقىندىكى قۇرتلار، قالغانلارنى تاش - چالمىلاردەك كۆرۈنگەن مەخلۇقلار يەپ تۈگەتتى.

پەخرىدىنلەر يەنە يولىنى داۋام قىلدى. ھەر قەدەمدە دېگۈدەك كۈتۈلمىگەن خەتەرلەرگە يولۇقۇپ تۇراتتى، ئۇلار شۇنداق كېتىۋېتىپ ئاخىر بىر گۈلزارلىققا يەتتى، گۈلزارلىقتىكى گۈللەرنىڭ ھەممىسىنە غولى، نە يوپۇرمىقى يوق، ھەممىسى يەر ئاستىدىكى يىلتىزلاردىنلا غۇنچىلاپ، قازاندەك، داستەك پورەكلەپ ئېچىلغان ئەتىر گۈللەر ئىدى. بىراق، ھەممىسىنىڭ گۈل بەرگى قارا تۆمۈردىن بولۇپ، پۇرىقى دىماقنى ئېچىشتۇرۇپ، كۆڭۈلنى ئاينىتقۇدەك زەھەرلىك ئىدى.

— بۇ گۈلزارلىق غەلىتىكەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — مېنىڭ پەقەتلا كىرگۈم كەلمەيۋاتىدۇ.

قىلىچ گۈلزارلىقنى نىشان قىلىپ كۆرسەتمەكتە ئىدى.

— ئامال يوق، — دېدى پەخرىدىن، — ئىمكان بار گۈللەرگە تېگىپ كەتمەي ئۆتۈپ كېتەيلى!

ئۇلار ئېھتىيات بىلەن گۈلزارلىققا قەدەم قويدى، ئەمما قېرىشقاندەك ئوتتۇرىسىغا بارغاندا كۆك كۆزنىڭ قۇيرۇقى بىر گۈلگە تېگىپ كەتتى، شۇ ھامان گۈل يىلتىزى بىلەنلا قومۇرۇلۇپ چىقىپ، «ھاپ!» قىلىپلا ئۇنى يۇتۇۋېلىپ، ئاندىن يەنە غۇنچە بولۇپ

تۇگۈلۈۋالدى، يىلتىزى يەر ئاستىغا كىرىپ كەتتى.
— قانداق قىلىمىز؟ — دېدى شاتۇتى مەلىكە ھودۇقۇپ.
— ئۆزى چىقالارمىكىن؟ — دېدى يېشىل كۆز، بىراق شۇنداق دېگەن بىلەن تازا ئىشەنچسى يوقتەك ئىدى، چۈنكى غۇنچە مىت قىلماي تۇراتتى.
— زەھەرلىنىپ قالغان بولمىسۇن يەنە، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

پەخرىدىن ئۇندىمەستىن زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ، قىلىچىنى غۇنچىنىڭ يىلتىزى بىلەن تۇتاش يېرىگە سالدى، قىلىچ ياغنى كەسكەندەك كېسىپ ئۆتۈپ كەتتى. يىلتىزىدىن ئايرىلغان غۇنچىنىڭ گۈل بەرگلىرى تېزلا سولىشىپ، ئىككى تەرەپكە قايرىلدى - دە، ئارىسىدىن كۆك كۆز يۇمىلاپ چىقتى، ئۇ ھوشىدىن كەتكەنىدى. يېشىل كۆز ئۇنى يۆلەپ توۋلىدى:
— كۆزۈڭنى ئاچ، كۆزۈڭنى ئاچ!
كۆك كۆز كۆزىنى بىرھازادىن كېيىن ئاستا - ئاستا ئاچتى - دە:
— ئۇھ! ھەرھالدا ئۆلمەپتىمەن، ئۆلىدىغان بولدۇم دەپ ئويلىۋىدىم، — دېدى خورسىنىپ.
— نېمىشقا تىرناقلىرىڭنى ئىشقا سېلىپ، گۈلنى پارە - پارە قىلىۋەتمىدىڭ؟ — سورىدى شاتۇتى مەلىكە ئۇنى ئەيىبلىگەندەك.
— ۋاي ئىشقا سالمامدىغان، — دېدى كۆك كۆز، — بىراق، ئالماستەك تىرناقلىرىمۇ گال پېچاقتەك بولۇپ قېلىپ كارغا كەلمىدى. دىمىقمغا بىر ئاچچىق ھىد كىرىۋىدى، بەدەنلىرىمۇ بوشىشىپ، تېزلا تېرىكەشكۈدەك ھالىمۇ قالمىدى، شۇنىڭ بىلەن ھوشۇمدىن كېتىپتىمەن.
— بولدى، بۇ يەردىن تېزرەك كېتەيلى! — دېدى پەخرىدىن، — ئۇنىڭ ئامان قالغىنى ھەممىدىن ئەۋزەل ئىش بولدى.
ئۇلار تېخىمۇ ئېھتىيات بىلەن مېڭىپ گۈلزارلىقتىن چىقىۋالدى. شۇ چاغ ئاسماندا بىر توپ قارا قۇش پەيدا بولدى. ئۇلار گۈلزارلىق ئاسمىنىغا يەتكەن ھامان گۈللەرنىڭ بەرگلىرى ئارىسىدىن ئەۋرىشىم

تىللار سوزۇلۇپ چىقىپ، پاقا، چىۋىن، پەرۋانىلەرنى تۇتۇپ يېگەن مىسالى ئۇلارنى يالماپ كەتتى.

— ھەرنېمە بولسا ئۇچۇپ ئۆتۈشكە ئۇرۇنماپتىكەنمىز، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

ئۇلار گۈلزارلىقتىن چىقىش ئالدىدا تۆت باشلىق، سەككىز قوللۇق، ئىككى پۇتلۇق بىر يالماۋۇز پەيدا بولدى، ئۇنىڭ تۆت بېشى تۆت تەرەپكە قارايتتى.

— مېنىڭ گۈلۈمنى ئۈزۈۋەتكەن سەنمۇ؟ — دەپ توۋلىدى ئۇنىڭ باشلىرى تەڭلا. ئۇنىڭ بىر بېشى ئۇيغۇرچە، بىر بېشى خەنزۇچە، بىر بېشى ئىنگلىزچە، يەنە بىر بېشى پەخرىدىنمۇ ئاڭلاپ باقمىغان بىر مىللەتنىڭ تىلىدا سۆزلەيتتى، بىراق ھەممىسىنىڭ مەنىسى ئوخشاشتەك قىلاتتى.

— مەن، — دېدى پەخرىدىن تەمكىنلىك بىلەن.

— باتۇرلۇقۇڭ ئۈچۈن مۇكاپاتلايمەن، گۈلۈمنى ئۈزۈۋەتكىنىڭ ئۈچۈن جازالايمەن، شۇڭا بۇ يەردىن تېزرەك كەت، ئىككىنچى گۈلزارلىقىمغا يولىغۇچى بولما، — دېدى ھېلىقى يالماۋۇز يەنە تۆت خىل تىلدا تەڭ سۆزلەپ، — مۇكاپاتىم جازانى بىكار قىلىش، جازايىم مۇكاپاتتىن مەھرۇم قىلىش.

— رەھمەت! — دېدى پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن ئۇنىڭدىن يىراقلىشىۋېتىپ.

— نېمە دېدىڭ؟ — توۋلىدى تۆت باشلىق يالماۋۇز قۇيۇندەك پىرقىراپ كېلىپ.

— رەھمەت دېدىم، — دېدى پەخرىدىن.

— بۇ يېڭى گەپكەن، — دېدى تۆت باشلىق يالماۋۇز، — بىزنىڭ بۇ ئىقلىمدا ئەزەلدىن بۇنداق سۆز بولغان ئەمەس، بۇ يېڭى گەپنى ئۆگىتىپ قويغىنىڭ ئۈچۈن سېنى مۇكاپاتلايمەن. ئارقىدىنلا ئۇنىڭ تۆت بېشى بىر - بىرىنىڭ قۇلىقىغا كۈسۈرلاپ بىرھازا مەسلىھەتلەشتى، ئاندىن ئۇ يەرگە قاتتىق بىرنى تەپتى، شۇ ھامان يەر يېرىلىپ، يېرىقتىن بىر قارا چۈمۈلە چىقتى.

— ئۇنى ئېلىۋال، — دېدى يالماۋۇز، — ساڭا ئەسقاتىدۇ.

پەخرىدىن چۈمۈلىنى ئاۋايلاپ ئالدى، كىچىككىنە بىر چۈمۈلە گويا بىر موزاينىڭ ئىغىرلىغىدا بار ئىدى، ئۇ زورۇقۇپ كۆتۈرۈپ ماڭدى، يالماۋۇز بىرلا پىرقىراپ كۆزدىن غايىب بولدى.

— خۇداغا شۈكرى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە كېتىۋېتىپ، — ھەرھالدا ئۇنىڭ غەزىپىگە ئۇچرىمىدۇق.

بىراق، ئۇزاققا بارمايلا زېمىن تەۋرەپ، سىلكىنىشكە باشلىدى، دۈپۈر - دۈپۈر قىلغان ئاۋازلار ئاڭلاندى، ئارقىدىنلا يىراقتىكى بىر ئېگىز دۆڭ كەينىدىن بىر توپ يىرتقۇچلار چىقىپ كەلدى، سانى ئالاھازەل بىرەر مىڭچە كېلەتتى. ھەربىرىنىڭ جاۋغىيىدا پىل چىشىدەك قورالى بار ئىدى. بۇ چىشلارغا تېگىپلا كەتكەن نەرسە مەيلى تاش، مەيلى دەرەخ، مەيلى مەخلۇقات بولسۇن ھەممىسى پارە - پارە بولۇپ، ئارقىدىنلا لاپىلدە ئوت ئېلىپ كۆيۈپ كېتىۋاتاتتى، ئۇلارنى ھېچنېمە توسۇيالمايتتى، ھەتتا ئۇلارنىڭ ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلىغان ئېقىنلاردىكى يىرگىنىشلىك قۇرتلارمۇ ئۇركۈپ ئېقىن ئاستىدىكى قاپقارا لاي - لاتقا ئارىسىغا چۆكۈۋېلىشتى.

پەخرىدىن ئېغىرلىق قىلغان چۈمۈلىنى يەرگە قويۇپ، قىلىچىنى قولىغا ئالدى، ئوقيانى كۆڭ كۆزگە بەردى. چۈمۈلە شۇ چاغنىڭ ئۆزىدىلا تىمساھتەك ئۇزۇرۇپ، كالىدەك يوغىنىدى - دە، بىرلا دەم تارتىپ ھېلىقىلارنى يىغىشتۇردى. بىراق، يوغىناپ قارنى يېرىلىپ كەتمەستىن، بەلكى بۇرۇنقىدىنمۇ كىچىكلەپ، كىچىك سېرىق چۈمۈلىچىلىك بولۇپ قالدى، ئاندىن پەخرىدىننىڭ پۇتىغا ياماشتى. پەخرىدىن ئۇنىڭ ئېغىرلىقى ئاشماستىن، بەلكى يېنىكلەپ، بۇرۇنقىنىڭ يېرىمچىلىك بولۇپ قالغىنىنى ھېس قىلىپ، ئەمدى زورۇقمايلا ئېلىپ مۇرىسىگە قوندۇرۇۋالدى.

ئۇلار ماڭدى - ماڭدى، قىلىچ كۆرسەتكەن نىشانغا كېتىۋەردى، ئاخىر كەڭ بىر دەريا‌غا يېتىپ كەلدى. دەريادا قارامتۇل، ئەمما سۈپسۈزۈك بىر ئېقىن ئاۋازمۇ چىقارماستىن، تىپتىنچ ئاقاتتى. سۇ ئىچىدە بېلىق تەنلىك يالماۋۇزلار ئۇسسۇل ئويناماقتا ئىدى، ئۇلارغا

ئىت باشلىق بېلىقلار غەلىتە چالغۇ ئەسۋابلىرى بىلەن نەغمە قىلىپ بېرىۋاتاتتى. يەنە تېخى شىر - يولۋاس باشلىق بېلىقلار سۇ ئاستىدىكى سۇ ئوتلىرىنى يەپ يۈرەتتى، سۇ ئوتلىرى يېيىلىپ بولۇشىغا يەنە يېڭىلىنىپ ئۆسۈپ چىقاتتى.

— ئۇچۇپ ئۆتەيلى! — دېدى شاتۇتى مەلىكە دەريا غا قاراپ.

بىراق، دەل شۇ چاغدا:

— ئۇچۇپ ئۆتكۈچىلەرنىڭ ئاقىۋىتى مانا مۇنداق، — دېگىنىچە ياۋاش - مۇلايىملىق بىلەن سۇ ئوتلىرىنى يەپ يۈرگەن شىر باشلىق بېلىقلاردىن بىرسى ئوقتەك شۇڭغۇپ چىقىپ، دەريا ئاسمىنىدا خېلىلا ئېگىزدە ئۇچۇپ كېتىۋاتقان قوش باشلىق بىر چوڭ قۇشنى چىشلەپلا يەنە سۇغا چاقماقتەك شۇڭغۇپ كىرىپ كەتتى. ئارقىدىنلا قارشى قىرغاقتىكى دەريا لېۋىگە كېلىپ، سۇغا بېشىنى ئۇزاتقان تاغدەك يوغان يىرتقۇچ مەخلۇقنى بېلىق تەنلىك يالماۋۇزلاردىن بىرسى قوللىرىنى يىلاندەك سوزۇپلا قۇچاقلاپ - قامالاپ سۇغا ئەكىرىپ كەتتى - دە، باشقا يالماۋۇزلار بىلەن تېزلا قاساپ، ھېچنېمىسىنى قويماي يەپ تۈگەتتى، ئاندىن ئۇلار يەنە ھېچ ئىش بولمىغاندەك ئۇسسۇلغا چۈشتى، ئۇسسۇل ئويناۋېتىپ ئېغىزلىرىدىن ئۇستىخانلارنى پۈرقۇپ چىقارغاندى، ئىت باشلىق بېلىقلار تالىشىپ كەتتى.

— قانداق قىلىمىز، — دېدى شاتۇتى مەلىكە قاتتىق چۆچۈپ، — ئۇچۇپمۇ، كېچىپمۇ ئۆتەلمىگۈدەكمىز.

— بىلمىدىم، — دېدى پەخىرىدىن.

— چۈمۈلىنى قويۇپ بېرەيلىچۇ، — دېدى يېشىل كۆز، — ئۇ يەنە كارغا كېپ قالسا ئەجەب ئەمەس.

پەخىرىدىن ئىشەنچسىزلىك بىلەن مۈرىسىدىكى چۈمۈلىنى ئېلىپ دەريا لېۋىگە قويۇۋەتتى. چۈمۈلىنى كۆرگەن دەريادىكى ھەممە مەخلۇقات چاقماق تېزلىكىدە ئىككى تەرەپكە قاچتى، ھەتتا دەريا سۈيمۇ ئىككى تەرەپكە بۆلۈنۈپ شارىلداپ ئېقىپ، ئوتتۇرىسى قۇرۇقدىلىپ ئېچىلىپلا قالدى، چۈنكى چۈمۈلە يەرگە چۈشۈپلا كىتتەك يوغىناپ ئاغزىنى غاردەك ئېچىپ دەم تارتقاندى، دەريانىڭ يۇقىرى -

تـۆۋەن ئېقىنلىرىمـۇ ئىچىـدىكى ھەمـمە مەخلۇقـاتلىرى، ھەتتـا سـۇ ئوتلىرىنىڭ يىلتىزلىرىغىچە قوشۇلۇپ قومۇرۇلۇپ چىقىپ، ئۇنىڭ قارىنىغا كىرىپ كەتتى. ئالاھازەل بىرەر سائەتتەك ئاغزى يۇمۇلماي دەم تارتىپ، ئاخىر دەريانى تەلتۆكۈس قۇرۇقداپ قويدى.

ــ ئەمـدى ئـۆتەيلى، ــ دېـدى پەخرىـدىن چۈمـۈلىگە قـاراپ قويۇپ.

چۈمـۈلە شـۇ تاپتـا ئەسـلىگە كەلـمەي، ھـېلىلا قارىنـدىكى ھەمـمە نېمىنى ياندۇرىدىغاندەكلا تۇراتتى.

شاتۇتى مەلىكە پەخرىدىننى ئۇستىگە ئېلىپ ئۇچتى، مۇشۇك خـان قىزلارمۇ قاناتلىرىنى ھەركەتلەندۈردى. بىراق، ئۇلار ھاۋاغا كۆتۈرۈلۈشى ھامان ھەر تەرەپتىن نۇرغۇنلىغان بېلىق تەنلىك قۇشلار، قاناتلىق شىر-يولۋاس باشلىرى، قاناتلىق ئەجدىھالار قـى ـ چـۇ قىلىشىپ، ئـوقتەك شۇڭغۇپ كېلىشتى. پەخرىـدىن ھەمراھلىـرى بىـلەن ئۇلارنىـڭ ئارىـدەك تىرناقلىق پەنجىلىـرى ۋە ئالماسـتەك ئۆتكـۈر تۇمـشۇقلىرى، خەنـجەر چىشلىق ئېغىزلىرىنىڭ خەۋپىگە دۇچ كەلدى. ئۇلارنى چېپىپمۇ، ئېتىپمۇ ئولگۈرمەيتتى، شاتۇتى مەلىكە دەرھال دەريا قېشىغا تاشلاندى، مۇشۇك خـان قىزلارمۇ قانـاتلىرىنى يىغـىپ ئـوقتەك شـۇڭغۇپ چۈشـۈپ جەڭـگە ھازىرلاندى، بىراق جەڭ قىلىشنىڭ ھاجىتى بولمىدى، چـۈنكى چۈمـۈلە ئەمـدى ھاۋاغا قـاراپ ئاسـماندىكى غەلـىتە ئۇچـار قانـاتلاردىن تارتـىپ، بۇلۇت ـ تۇمانلارغىچە دەم تارتىشقا باشلىغانىدى.

پەخرىـدىن ئەمـدى ھەمراھلىـرى بىـلەن يۈگـۈرۈپ دەريـادىن ئۆتۈۋالدى. ئۇلار دەريانىڭ قارشى قىرغىقىغا دەسسىگەن ھامـان چۈمـۈلە شـارىلدىتىپ قارىنـدىكى دەريـا سـۈيىنى يانـدۇرۇپ بولغانـدىن كېيىن، ئـۇ كىچىكلەپ ـ كىچىكلەپ غايىب بولدى.

ــ ئىـستەي، ــ دېـدى شـاتۇتى مەلىـكە، ــ ئەجەب كارغـا كېلىدىغان ياخشى يارەمچىمىز ئىدى.

ــ ئۇنىڭـدىن ئايرىلىـپ قالمىـساق بـولاتتى، ــ دېـدى يېـشىل

كۆز، ــ مەن ئۇچۇپ ئۆتۈپ ئىزدەپ باقايمۇ يا.

ــ بولدى قىل، ــ دېدى پەخىرىدىن، ــ ئۇ قانچە كۆپ يىگەنسېرى شۇنچە كىچىكلەپ، يەڭگىللەپ قالىدىكەن، بەلكىم ھازىر تاپقىلى بولماس بولۇپ كەتكەندۇ.

ئۇلار قىلىچ كۆرسەتكەن نىشانغا قاراپ ماڭدى، تۇيۇقسىز بىر يانداكى تونۇرنىڭ ئاغزىدەك كامارىدىن شىددەت بىلەن ۋولقان ئېتىلىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قىپقىزىل لاۋا چېچىلدى، بىراق قىلىچ بىر چېدىرغا ئايلىنىپ، ئۇلارنى ئىچىگە ئېلىۋالدى. لاۋا چېدىر ئۈستىگە چۈشۈپ، ئىككى يانغا سىرغىپ كەتتى، ئارقىدىنلا ۋولقان ئاغزىدىن پۈتۈن تېنى قىپقىزىل چوغدەك ۋە تۈلۈمغىلا ئوخشايدىغان بىر مەخلۇق چىقىپ، بىر تەرەپكە ئىرغاڭلاپ يۈرۈپ كەتتى، ئۇ يىراقلىشى ھامان چېدىر يەنە قىلىچقا ئايلىنىپ، پەخىرىدىنىنىڭ قولىغا چىقتى.

ئەمدى ئۇلارنىڭ ماڭار يولىنى ئوت قاپلىغان، زېمىن چوغلانغا-نىدى، نەچچە قەدەمدە بىر گاھىلىرى تونۇر ئاغزىدەك، گاھىلىرى ئاپقۇرنىڭ ئاغزىدەك ۋولقان ئېغىزلىرى ئۇچراپ تۇراتتى، پات - پات ۋولقانلار ئېتىلىپ تۇراتتى.

ــ ئوتقا مەن چارە قىلاي، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە كۆرەڭلىك بىلەن، ئۇ ئۆز بىگىسىنى ئىشقا سالىدىغان پۇرسەتكە ئېرىشكىنىگە خۇشال ئىدى. بىراق، ئۇ ئەپسۇن ئوقۇپ سېھرگەرلىك تايىقىنى ھەرقانچە شىلتىسىمۇ پايدىسى بولمىدى، جىلى بولغىنىدىن سېھرگەرلىك تايىقىنى چۆرۈۋەتكىلى تاس قالدى.

ــ مەيۈسلەنمە، ــ دېدى پەخىرىدىن ئۇنى پەپىلەپ، ــ بۇ يەردە سەن ئۆزلەشتۈرگەن سېھىر - ئەپسۇنلار كارغا كەلمىسە كېرەك، لېكىن ھامان ئەسقاتىدۇ.

ــ شۇنداق، ــ دېدى كىمدۇر بىرى قېپقىلاپ كۈلۈپ، ــ زۇلمەتكە سۈرتتىن كەلگەنلەرنىڭ سېھىر - جادۇسى ئانچە ئىشلىمەيدۇ، پەقەت ئەڭ كۈچلۈك جادۇگەرلەردىن بولمىسلا، ئەمدى ئۈمىدىڭلارنى ئۈزۈڭلار قوزىلىرىم، سىلەر ھازىر مېنىڭ قىممەتلىك ئولجىلىرىم.

— گەپ قىلغان قايسىڭ؟ — توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە سېھرگەر-لىك تايىقىنى يىغىشتۇرۇپ.

— ئۇستىگە قارا، — دېگەن ئاۋاز بىلەن تەڭ ئاسماندا لەيلەپ كېلىۋاتقان بىر كۇل رەڭ بۇلۇت توختاپ، ئۇنىڭ ئۇستىدىكى كۆمتۇرۇپ قويۇلغان قازاندەك ئىمارەتنىڭ ئىشىكى ئېچىلدى، ئىشىكتىن ئۆزى ئۇچ غېرىچ، ساقىلى توققۇز غېرىچ، سويمىدەك بېشىغا قازاندەك قىزىل سەللە ئورىۋالغان ۋە قىزىل تون كىيىپ، قىزىل يۇلتۇز باشلىق ھاسىغا تايىنىۋالغان، چىرايى مايمۇنغىلا ئوخشايدىغان بىرسى چىقىپ كەلدى - دە، پەخرىدىنگە قارىتىپ ھاسسىنى شىلتىدى، بىراق قىزىل يۇلتۇزدىن چاقنىغان قىزىل نۇر پەخرىدىنگە يېقىنلىغان ھامان پەخرىدىننىڭ قولىدىكى ئۇزۇكتىن بىر ئاق نۇر چاقنىدى، قىزىل نۇر غايىب بولدى.

— نېمە! — چىرقىرىۋەتتى بۇلۇت ئۇستىدىكى سېھرگەر چايان چاققانىدەك، — سېھىر - جادۇ كار قىلمايدىكەن - دە، بىراق ھېچقىسى يوق. ئۇ شۇنداق دەپ تۆۋەنگە قاراپ ماڭدى، ھەر قېتىم قەدەم يۆتكىگىنىدە تاپىنى ئاستىدا بىر پەشتاق پەيدا بولۇپ تۇردى. ئۇ پەشتاقلاردىن ئالدىرىماي چۈشۈۋاتقاندا پەخرىدىن ئوقيانى بەتلىدى، ئۇنىڭ قاشسىز ماڭلىيىغا قارىتىپ ئاتتى. سېھرگەر ئوق تەگكۈچە قىزىل تۇتەككە ئايلىنىپ كەتتى، بىراق يەنە يېغىلىپ ئەسلىگە كەلگۈچە ئاسماندا قاش - كىرپىكسىز، چاچ - ساقالسىز، بىر قارا باش پەيدا بولۇپ، «ھاپ!» قىلىپلا بۇلۇتنى گۈمبەز - پەشتاق ۋە سېھرگەر بىلەن قوشۇپلا يۇتۇۋەتتى - دە، بىر قارا تۇمانغا ئايلىنىپ تاراپ كەتتى.

— خۇداغا شۈكرى، — دېدى قورقۇپ ئەس - ھوشىنى يوقاتقان شاتۇتى مەلىكە، — بۇ ئاپەتتىنمۇ قۇتۇلدۇق.

ئۇ شۇنداق دەپ تۇرۇشىغا، تۇيۇقسىز ئالدى تەرەپتىن بىر توپ چۈمۈلىلەر مىغىلداپ كېلىشكە باشلىدى، ئۇلار ماڭغان يولىدىكى ھەممە نەرسىنى پاك - پاكىز يەپ ماڭاتتى. شۇ سەۋەبتىن بېسىپ ئۆتكەن يېرى ئەينەكتەك تۈپتۈز، سىپسىلىق بولۇپ قالاتتى. ئۇلارنىڭ چوڭلۇقى

بىلەكـــتەك بولـــۇپ، بېـــشى بـــلەن تېنـــى ۋە پـــۇتلىرى ئـــادەتتىكى چۈمۈلىلەرگە ئوخشايتتى، بـراق ئېغىزلـرى كـالاچتەك يوغـان، بېـشىدا شۇ ئېغىزدىن بۆلەك نە قۇلاق، نە كۆز، نە بۇرۇندىن ئىزنا يوق ئىـدى، ئۇلار ئۇدۇل كەلگەنلا تەرەپكە دوقۇرۇپ كېتىۋەردى.

پەخرىـدىن دەرھـال ھەمراھلىـرى بـىلەن بىـر چەتـكە ئۆتۈۋالـدى، چۈمـۈلە تـوپى ئۇلارنـىڭ يېنىـدىنلا ئۆتـۈپ كەتتـى. قىلىـچ ئېگىلىـپ چۈمـۈلىلەر كەلـگەن تەرەپنـى ئىـشارەت قىلـدى، پەخرىـدىن چۈمـۈلىلەر ھازىرلاپ قويغان تۈز يولنى بويلاپ ھەمراھلىرى بـىلەن يـۈرۈپ كەتتـى، بىـر چاغـدا ئالـدى تەرەپـتىن جالـدىر ـ جۇلـدۇر، جىرىـڭ ـ جىرىـڭ قىلىپ نېمىنىڭدۇر ئاۋازى كەلـدى، ئارقـىدىنلا يولـدا ئۆچكە قوشـۇلغان بىر كىشىلىك كىچىك ھارۋا پەيدا بولدى. ھېلىقى ئونلىغـان قوڭغـۇراق تەڭلا جىرىڭلىغاندەك ئاۋاز ئۆچكىنىڭ بوينىـدىكى يېگـانە قوڭغـۇراقتىن چىقىۋاتـاتتى. ھارۋىـدا بولـسا ئـۆچكە ســاقاللىق، ئۆچكىنىڭكىـدەك مۇڭگۈزلـۈك، مايمۇنـدەك ئـاۋاق ۋە ۋىجـىك بىرسـى ئولتـۇراتتى. ئۇنـىڭ قولىدا كۈمۈش رەڭلىك تاياقچە بـار ئىـدى، تاياقچە ئۇچىـدا كۈمـۈش رەڭلىك يۇلتۇز پىلىلدايتتى.

ــ ۋاھ! ئـۆز ئـايىغى بـىلەن كەلـگەن ئـامەت، قارشـى ئـالىمەن بايقۇشـلىرىم، ــ دېـدى ئـۇ ئۆچكىنىـڭ مەڭگىنـدەك بىـر ئـاۋازدا. ئـۇ تاياقچـىسىنى پەخرىـدىنگە شـىلتىدى، بـىراق كۈمـۈش يۇلتـۇزدىن چاقنىغان كۈمۈش رەڭلىك نۇر پەخرىدىنىڭ ئۇزۇكىدىن چاقنىغان نـۇر بىلەن ئۇچرىشىپ غايىب بولدى.

پەخرىدىن ئوقياسىنى بەتلەپ ئاتقانىدى، ھېلىقى مەخلۇق:

ــ چاتاق، چاتاق، ــ دېگىنىچە ئۆچكىسى ۋە ھارۋىـسى بـىلەن قوشۇلۇپلا كۈمۈش رەڭلىك تۈتەككە ئايلىنىپ كەتتى، يا ئـوقى بىكارغـا كەتتى، ئارقىدىنلا پەخرىدىنىڭ ئۈستىگە غايەت يوغـان بىـر تـۈگمەن تېشى ئۇچۇپ كەلدى.

ــ قاچـايلى! ــ توۋلـۇەتتى شـاتۇتى مەلـكە ۋە ئالـدى بـىلەن ئـۆزى قـاچتى، بـىراق تـۈگمەن تېـشى يەرگە چۈشمەســتىن ئـۇلارنى قوغلاپ، غارقىراپ ئۇچۇپ كەلدى.

ئۇلار بار كۈچى بىلەن يۈگۈرۈپ كېتىۋاتقاندا، تۇيۇقسىز يولۋاسقا مىنىۋالغان بىر ئاق توشقانغا يولۇقۇپ توختاپ قېلىشتى. بىراق، توشقاننىڭ ئۇلار بىلەن كارى بولمىدى، بەلكى ئۇ بىر ئالدى پۇتىنى سوزۇپلا تۈگمەن تېشىنى تۇتۇۋالدى ـ دە، غايەت چوڭ بىر توشقانغا ئايلىنىپ، تۈگمەن تېشىنى نان يېگەندەك يېيىشكە باشلىدى، نېرىدىن بولسا:

ـ خەپ توختا، خەپ! ـ دېگەن ئاۋاز ئاڭلىنىپ، ھېلىلا تاراپ كەتكەن كۈمۈش رەڭلىك تۈتەك يەنە توپلىشىپ، ئۆچكە قوشۇلغان ھارۋا ۋە ھارۋىدىكى غەلىتە مەخلۇققا ئايلاندى ـ دە، ئاقار يۈلتۈزدەك ئۇچۇپ كەتتى.

ـ تېز كېتەيلى! ـ دېدى پەخرىدىن شۆھرلاپ.

بىراق، شۇ چاغ يەر ئولتۇرۇشقاندەك بولدى ـ دە، ئۇلارنىڭ بېشى قېيىپ، كۆزلىرى قاراڭغۇلاشتى، بەدەنلىرى بوشىشىپ تېزلا ھوشىدىن كەتتى. بىر چاغدا يۈزىگە سوغۇق بىر شامال ئۇرۇلۇپ، ھوشىغا كەلگىنىدە ئۆزلىرىنى بىر خەزىنىدە كۆردى، خەزىنە ئىچى پەخرىدىننىڭ مەكتىپىدىكى مىڭ كىشىلىك يىغىن زالىدىنمۇ نەچچە ھەسسە كەڭ ۋە ئازادە، ئىچى كۆزنى قاماشتۇرغۇدەك نۇرلۇق، گۆھەر، ئالتۇن ـ كۈمۈشتىن ئىشلەنگەن ئېسىل بۇيۇملار بىلەن تولغانىدى. يەنە تېخى بۇ يەردە خاسىيەتلىك چىراغ، گىلەم، خۇرجۇن، ياغاچ ئېشەك، كىتاب، ئەينەك، سۇلايمان قالپىقى، ئۇر توقماق..... دېگەنلەرمۇ بار ئىدى.

خاسىيەتلىك چىراغنىڭ پىلىكى ئورنىدا ئالتۇن تەنلىك كىچىك بىر دۆە ئولتۇراتتى، خاسىيەتلىك گىلەم ئۈستىدە بىر دۆە ئۇخلاپ ياتاتتى، خاسىيەتلىك خۇرجۇندىن ئالتۇن چاچلىق بىر دۆە بېشىنى چىقىرىپ تۇراتتى، خاسىيەتلىك ياغاچ ئېشەككە بىر دۆە مىنىۋالغان، خاسىيەتلىك كىتابنى يەنە بىرى ۋاراقلاۋاتقان، خاسىيەتلىك ئەينەك ئىچىدە يەنە بىرسىنىڭ خىيال سۈرۈپ تۇرغان كۆرۈنۈشى بار ئىدى. بىر دۆە خاسىيەتلىك سۇلايمان قالپىقىنى ئۆرۈپ ـ چۆرۈپ، يەنە بىرى ئۇر توقماقنى پىرقىرىتىپ ئولتۇراتتى، يەنە باشقا خاسىيەتلىك

بۇيۇملار يېنىدىمۇ بىردىن دىۋە بىر ئىش بىلەن مەشغۇل بولۇپ تۇراتتى.

— مەرھابا! — دېدى دىۋىلەرنىڭ ھەممىسى تەڭلا خۇشخۇيلۇق بىلەن، — خالىغان نەرسەڭنى تاللىۋال.

— بۇلارنىڭ ھەممىسى راست خاسىيەتلىك نەرسىلەرمىدۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ھەممىگىنىڭ بولمىسا «خاسىيەتلىك» دەپ يېزىپ قويۇلۇپتۇ.

شۇ ھامان خاسىيەتلىك چىراغ دىۋىسى تىز چۆكتى:

— پەرمانبەردارمەن، نېمە تاپشۇرۇقلىرى بارکىن خوجايىن، ھەممىنى بەجا كەلتۈرىمەن، بىرەر تاغنى يۆتكەپ ئورنىغا شەھەر بىنا قىلايمۇ، يا بىرەر دېڭىزنى تىندۇرۇپ، ئورنىدا باغۇبوستانلار بىنا قىلايمۇ، يا.....

— نېرى تۇر! — دېدى خاسىيەتلىك گىلەم دىۋىسى ئويغىنىپ، — مەرھابا خوجايىن، بۇ گىلەمگە ئېرىشسەڭ خالىغان يېرىڭگە بېخەتەر بارىسەن، مەيلى يەتتە قات ئاسمان ئۈستىدە، مەيلى دېڭىز - ئوكيانلار تەكتىدە بولسۇن، ئۇنىڭ بىلەن ئوت دېڭىزىدا يۈرسەڭمۇ بىر تال مويىڭ كۆيمەيدۇ، دېڭىز ئاستىغا شۇڭغۇساڭمۇ تامچە سۇ يۇقمايدۇ، مەيلى .....

ئارقىدىنلا خاسىيەتلىك خۇرجۇن دىۋىسى سەكرەپ چىقىپ خۇرجۇندىن ھەرخىل قورچاقلارنى ئېلىشقا باشلىدى. بالا قورچاقنى ئېلىۋىدى، ئادەمدەك يوغىناپ، ئادەمدەك سۆزلەشكە باشلىدى، قورچاق ئۆينى ئېلىپ تاشلىۋىدى، ساراي ئىچىدە ئادەم بويى ئېگىزلىكتە ئالتۇن ئوردا پەيدا بولدى، — خالىساڭ ئۇ دۇنيادىكى ئەڭ چوڭ، ئەڭ ھەشەمەتلىك ئوردىغا ئايلىنىدۇ، — دېدى ئۇ پەخىرلىنىپ.

ئارقىدىنلا ئۇ كىچىك بىر كېمىنى ئالدى، كېمە دەرھال پەيدەك يەڭگىل، ھاۋادا قانات چىقىرىپ ئۇچالايدىغان، يەردە چاق پەيدا قىلىپ ماڭالايدىغان ئالتۇن رەڭلىك چوڭ بىر كېمىگە ئۆزگەردى. ئارقىدىنلا قورچاق ئاتنى تاشلىۋىدى، ئالتۇن يايلىلىق، ئالتۇن قۇيرۇقلۇق، كۈمۈش تۇياقلىق، ئالتۇن ئېگەر - جابدۇقلۇق، چاپچىپ

تۇرىدىغان، ئالتۇن رەڭلىك بىر شاش تۇلپار پەيدا بولدى.

شۇ چاغ ياغاچ ئېشەك دىۋىسى كېلىپ ئېشىكىنى شاپىلاقلاپ قويۇۋىدى، ياغاچ ئېشەك توختىماي ئالتۇن - كۈمۈش، يامبۇلارنى، گۆھەر - ياقۇت، ئالماس - مەرۋايىتلارنى ۋە باشقا قىممەت باھالىق بۇيۇملارنى تېزەكلەشكە باشلىدى؛ يەنە بىر شاپىلاقلىغانىدى، ئىككى بىقىنىدىن قانات چىقىرىپ پەرۋاز قىلىشقا تەييارلانىدى؛ يەنە بىرنى شاپىلاقلىغانىدى، بۇرنىدىن گۈرۈلدەپ ئوت يالقۇنى پۈركۈلدى؛ يەنە بىرنى شاپىلاقلىغانىدى، ئېشەك كارامەت ياڭراق ھاڭرىدى. يەر - زېمىن تەۋرەپ، ساراي تاملىرىغا چاك كەتتى، ساراي ئىچىدە ھاۋا گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلدى، ئارقىدىنلا شارقىراپ يامغۇر يېغىپ كەتتى، ئېشەكنىڭ ھاڭرىشى توختىغاندىلا گۈلدۈرماما - چاقماق، يامغۇر ھەممىسى تەڭلا توختىدى.

ئەمدى يەنە بىر دىۋە كىتابنى كۆتۈرۈپ كەلگەنچە ۋاراقلاشقا باشلىدى، ھەر ۋاراقلىغاندا كىتابتىن گۆھەر - ياقۇت، ئالتۇن - كۈمۈش، قىلىچ - نەيزە، ئاشلىق - دورا، قازان - قاچا، ئۆي، ئوردا، ساز، يېزىق ئەسۋابلىرى، چارۋا مال، شامال، بۇلۇت، تاغ، كۆل..... ئەيتاۋۇر تۇرمۇشتا، ئۇرۇشتا، ئوقۇشتا، سەيلە- تاماشىدا ۋە باشقا ئىشلاردا زۆرۈر بولغان لازىمەتلىكلەر ئۇچۇپ چىقىۋەردى. تېزلا ساراي ئىچى كىتابتىن چىققان نەرسىلەر بىلەن تولۇپ، پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن بىر بۇلۇڭغا تىقىلىپلا قالدى. كىتابتىن يېڭىلا چىققان توخۇ - ئۆردەكلەر قالايمىقان ئۇچۇپ يۈرۈشكە، ئىت - مۈشۈكلەر سوقۇشۇشقا باشلىدى. شۇ ھامان كىتابتىن شىر - يولۋاس، تۈلكىلەر چىقىپ ئۇلارنى پاك - پاكىز يەپ تۈگەتتى. ئارقىدىنلا كىتابتىن بىر ئەجدىھا چىقىپ باياتىنىدىن بېرى كىتابتىن چىققان ھەممە نەرسىنى دەم تارتىپ كەتتى، ئاندىن بىر دىۋە چىقىپ ئەجدىھانى بوغۇپ ئۆلتۈردى - دە، ئارقىدىنلا ئۆزى تۈتەككە ئايلىنىپ غايىب بولدى.

ئەمدى خاسىيەتلىك ئەينەكتىكى دىۋە سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ، ئەينەكنىڭ ئوڭ يۇزىگە پۈۋلىدى، ئۇنىڭدا جاھاندا بولۇۋاتقان

ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئايان بولدى. ئۇ قولىنى سوزۇپلا ئەينەكتە كۆرۈنگەن يايلاقلاردىن قوي - كالىلارنى، دېڭىزلاردىن كىت - بېلىقلارنى، باغلاردىن مېۋە - چىۋىلەرنى، ھاۋادىن ئۇچار قاناتلارنى تۇتۇپ ئېلىپ ئاغزىغا تىقتى، گاھى خەزىنىلەردىن ئالتۇن - كۈمۈش، بانكىلاردىن پۇللارنى، گاھى ماگىزىن، سودا - سارايلاردىن ئېسىل بۇيۇملارنى ئېلىپ يەرگە دۆۋىلىدى..... ئاخىرىدا بىر ھايۋانات باغچىسىدىن چوڭ مۇشۇك ئېيىقتىن بىرنى قامالالاپ ئېلىپ، ئاغزىغا سالماقچى بولدى.

— قويۇۋەت! — دەپ توۋلىدى پەخرىدىن ئۆزىنى بېسىۋالالماي، — ئۇ دېگەن نەسلى قۇرۇپ كېتەي دەپ قالغان ئەتىۋارلىق ھايۋان.

دىۋە دەرھال قولىدىكى ئولجىنى يەنە ئۆز جايىغا قويدى - دە، ئەينەكنىڭ يەنە بىر يۈزىگە پۈۋلىدى، ئەينەكتە ئۇچ مەخلۇق كۆرۈندى. بىرى ساھىبجامال پەرى، بىرى چۆمۈچ كۆتۈرۈۋالغان سېمىز، بودرۇققىنە ئاق دىۋە، يەنە بىرى ئەپتى - ئەگگىزى قورقۇنچلۇق بىر ياۋۇز ئىدى.

پەرىزاتقا ئىشارەت قىلىۋىدى، پەرىزات ئەينەكتىن ئۇچۇپ چىقىپلا پۈۋلىگەنىدى، ئاغزىدىن ئاپئاق تۈتەك، تۈتەك ئىچىدىن بىر توپ گۈل يۈزلۈك، گۈل بەدەن پەرىلەر چىقىپ كەلدى. ئۇلاردىن گاھىلىرى تېخى خىلمۇخىل چالغۇ ئەسۋابلىرى كۆتۈرۈۋالغانىدى. ئۇلار سارايدا سورۇن تۈزۈپ، بەزىلىرى ساز چېلىشسا، بەزىلىرى ناخشا ئېيتىپ، قالغانلىرى ئۇسسۇلغا چۈشۈپ، پەخرىدىن تا شۇ كەمگىچە ئاڭلاپ ياكى كۆرۈپ باقمىغان ئېسىل سەنئەت نومۇرلىرىنى ئورۇنلاشقا باشلىدى.

دىۋە ئەمدى ئاق دىۋىگە ئىشارەت قىلىۋىدى، ئۇ بىر توپ كىچىك دىۋىلەرنى ئالقىنىدا پەيدا قىلدى، ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ قولىدا بىردىن ئالتۇن پەتنۇس، پەتنۇسلاردا ئىسسىق ۋە سوغۇق، تاتلىق ۋە چۈچۈمەل، گۆشلۈك ۋە گۆشسىز بولۇپ، تۈرلۈك - تۈمەنخىل ئاجايىپ شېرىن - لەزىز تائام، قورۇما ۋە ئىچىملىكلەر ئېلىنغان ئالتۇن قاچىلار، خىرۇستال خۇمرىلار بار ئىدى. ئاندىن يەنە بىر كىچىك دىۋە زىياپەت شىرەسى كۆتۈرۈپ پەيدا بولدى، ھەممە نازۇنېمەت شىرەگە تىزىلدى.

شىرە مەيدانىدەك چوڭىيىپ، كېڭىيىپ باردى، شۇنداقتىمۇ ئۇستىدە بوش ئورۇن قالمىدى. شۇ چاغ خاسىيەتلىك ئەينەك دۇنىسى ئەينەكتىكى قورقۇنچلۇق مەخلۇققا ئىشارەت قىلدى، ئۇ بىرلا ئوت پۈركۈگەنىدى، زىيادەت مەئىشەتلىرى ئۇلارنى ئېلىپ چىققان دۇنيادىكى ھەر سەنئەتكار پەرىلەر بىلەن قوشۇلۇپ، بىر دۆۋە كۈلگە ئايلاندى.

بۇنىڭغا قاراپ پەخرىدىنىنىڭ تېنىي شۇركۈندى، شاتۇتى مەلىكىنىڭ پەيلىرى ھۇرپەيدى، مۇشۇك خان قىزلارنىڭ كۆزلىرىدىن ئوت چاقناپ كەتتى، ھەممىسىنىڭ ھېلىقىلار ئۈچۈن ئىچى ئېچىشتى، ئەمما ئەينەكتە بولسا ھېلىقى ئۈچ سېيما يەنە بۇرۇنقىدەكلا بار ئىدى.

ئەمدى سۇلايمان قالپىقى كىيۋالغان دۇنيا سۆزلىدى:

— قالپىقمنى كىيىسەڭ ئىنس - جىنغىمۇ كۆرۈنمەيسەن، تەڭداشسىز كۈچ - قۇۋۋەتكە تولىسەن، جاھاندىكى ھەممە سىرلاردىن خەۋەردار بولىسەن، ھەممە خېيىم - خەتەردىن ئامان قالىسەن. ئوتقا كىرسەڭ بىر تالمۇ مويىڭ كۆيمەيدۇ، سۇغا كىرسەڭ تامچە سۇ يۇقمايدۇ، قىلىچ - نەيزىمۇ تېنىڭگە كار قىلمايدۇ، پۈتۈن بىر خەزىنىنى قۇرۇقداپ ماڭساڭمۇ ھېچ كىشى سېنى سەزمەيدۇ .....

ئەمدى ئۇر توقماق ئىگىسى دېۋە ئۇنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ تۇۋلاپ كەتتى:

— قوي ئۇ ئەسكى قالپاقنى، توقمىقمغا قارا، بۇيرۇقلا قىلساڭ تاغلارنى تالقان، شەھەرلەرنى گۇمران قىلىدۇ. يالماۋۇز - دۇنيالەرنى چۈنىن ئۆلتۈرگەندەك ئۇرۇپ - سوقۇپ، ساڭا دۇشمەنلىك كۆزىدە قارىغانلارنىڭ تۇخۇمىنى قۇرۇتىدۇ. سېنى كۆيدۈرمەكچى بولغان ئوتنىمۇ ئۆچۈرۈپ، ئاققۇزماقچى بولغان سۇنى قۇرۇتىدۇ. دېگىز - ئوكيانلار- دىنمۇ ساڭا يول ئېچىپ، يىراقنى يېقىن قىلىدۇ. خالىساڭ زېمىندا تۇلپار، ئاسماندا ئۇچار بۇلۇتۇڭ بولىدۇ. ھەرقانداق خەتەر - مۇشكۈلاتنى يىراق، غەلىبە - نۇسرەتنى يېنىڭدا قىلىدۇ. ھەممە مەخلۇقاتنى پەرمانىڭغا بوي ئەگدۈرۈپ، بويسۇنمىغانلارنى جەھەننەمگە يوللايدۇ.....

باشقا خاسىيەتلىك نەرسىلەرنىڭ دۇنيادىكى ئاغزىنى تەگمەي، ئۆزلىرىنىڭ خاسىيەتلىك نەرسىلىرىنى ماختاپ كۆككە كۆتۈرۈپ، ئۇنىلا ئېلىشقا دەۋەت قىلىپ سارايىنى بېشىغا كىيدى.

— قايسىسىنى تاللايمىز خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە شۇ چاغ گاڭگىراپ تۇرۇپ قالغان پەخىرىدىنگە.

— بىلمىدىم، — دېدى پەخىرىدىن، — بۇلارغا ئۇنداق ئاسانلا ئېرىشكىلى بولماس.

— شۇنداق، — دېيىشتى دۇنيادىكى بىر ئېغىزدىن، — ئەڭگۈشتەر ئۈزۈكنى تاپشۇرساڭلا بۇلاردىن خالىغان بىرىگە ئېرىشىسەن.

— ئۇر توقماقنى ئالايلى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — ئۇنىڭ قۇدرىتى هەممىدىن زوركەن.

— خاسىيەتلىك ئەينەك ياخشى، — دېدى يېشىل كۆز، — ئۇنىڭدا ئەسقاتىدىغان نەرسىلەر بەك كۆپكەن.

— سۇلايمان قالپىقىنى ئالغان ياخشىراق، — دېدى كۆك كۆز، — بىزگە هازىر ئەڭ زۆرۈرى شۇدەك قىلىدۇ.

بىراق، پەخىرىدىن هېچقايسىسىنىڭ گېپىگە ئۇندىمىدى. ئۇ دۇنيادىكى ئەڭگۈشتەر ئۈزۈككە قىزىقىپ قېلىش سەۋەبىنى ئويلاۋاتاتتى.

شۇ چاغ ئۇنىڭ خىيالىغا ھاۋا رەڭ چاچلىق كىپىنەك پەرىنىڭ سىيماسى پەيدا بولدى.

— قانداق قىلاي؟ — دېدى پەخىرىدىن ئۇنىڭغا تەلمۈرۈپ، — قايسىسىنى تاللايمەن.

— هېچقايسىسىنى، — دېدى هاۋا رەڭ چاچلىق كىپىنەك پەرى، ئاندىن ئۇ ئاستا - ئاستا غايىب بولدى.

— گەپ قىلمىڭە خوجايىن، — دېدى شۇ چاغ ئالدىراڭغۇ شاتۇتى مەلىكە ئۇنى نوقۇپ.

— هېچقايسىسىنى، — دېدى پەخىرىدىن ئىختىيارسىزلا ئۆز - ئۆزىگە دەۋاتقاندەك.

شۇ هامان سارايدىكى هېلىقىلارنىڭ هەممىسى لاپپىدە ئوت

ئېلىپ، ئېچىنىشلىق ناله - پەريياد قىلغىنىچە گۈرۈلدەپ كۆيۈشكە باشلاپ، تېزلا كۈل بولۇپ توزۇپ كەتتى، ئارقىدىنلا ساراي ئۇلارنىڭ بېشىغا گۈمۈرۈلدى. قىلىچ شۇ هامان چوڭ كۈنلۈككە ئايلىنىپ، پەخرىدىن ۋە ئۇنىڭ هەمراهلىرىنى پاناهىغا ئالدى، بىراق ساراينىڭ گۈمۈرۈلۈپ چۈشكەن ئۆگزە - تاملىرى كۈنلۈككە دۇچ كېلىپلا يەنە تۈتەك بولۇپ تارىپ كەتتى، تۈتەك ئىچىدىن بولسا يەتتە باشلىق بىر يالماۋۇز چىقىپ كەلدى.

— باللىرىمنى كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋەتتىڭ، — دەپ چىرقىرىدى ئۇ پەخرىدىنگە ئارىدەك قوللىرىنى سوزۇپ، — خەپ سېنى، ئېزىنقلىرىمنى تۈگمەن تېشى قىلىپ، تېنىڭنى ئۈگۈت قىلمىسام.

پەخرىدىن دەرهال ئوقياسىنى بەتلىدى، ئەمما يالماۋۇزنىڭ بىر بېشىنى ئاتسا ئورنىغا يەنە بىرى ئۆسۈپ تۇردى، هودۇقۇپ قالغان پۇرسەتتە يالماۋۇزنىڭ ئارىدەك قوللىرى سوزۇلۇپ كېلىپ، ئۇنى چوكىدەك بارماقلىرىدا بېلىدىن قارمىۋالدى، بىراق مۇشۇك خان قىزلار چاقماقتەك ئېتىلىپ، يالماۋۇزغا تاشلاندى - دە، ئۇنىڭ يەتتە بېشىدىكى هەممە يۈزلىرىنى تىتما - كاتاك قىلىپ، كۆزلىرىنى كور قىلىۋەتتى، شاتۇتى مەلىكە هەم ئۇنىڭ كالاچتەك ئېغىزلىرىنى پەنجىلىرىدە تىلىۋەتتى. يالماۋۇز ئامالسىز پەخرىدىننى تاشلاپ، ئۇلارنى تۇتۇشقا ئۇرۇنغانىدى، پەخرىدىن دەرهال قىلىچى بىلەن ئۇنىڭ بىلەكلىرىنى كېسىپ تاشلىدى. يالماۋۇز ئەمدى توڭگۇزدەك چىرقىرىغىنىچە قارا قۇيۇنغا ئايلىنىپ، قالايمقان پىرقىراشقا باشلىدى، چۈنكى ئۇنىڭ كېسىلگەن قوللىرى ئەسلىگە كەلگەن بىلەن، كور بولغان كۆزلىرى ئەسلىگە كەلمىدى.

قۇيۇن ئىچىدىن بولسا:

— خەپ توختاش، خەپ! — دېگەن چىرقىراق ئاۋاز ئاڭلىنىپ تۇردى.

شۇ چاغ بىر تەرەپتىن تاغدەك يوغان ئۇچ باشلىق بىر مەخلۇق پېيدا بولۇپ كەلدى - دە، غاردەك ئېغىزلىرىنى تەڭلا ئىشقا سېلىپ، قارا قۇيۇننى دەم تارتتى، قۇيۇن ئۇنىڭ گېلىغا كىرىپ تىنچىدى.

ــ قاچايلى، ــ دېدى پەخىرىدىن مەخلۇقنىڭ ھەيۋىسىگە قاراپ چۆچۈپ.

ئۇلار بار كۈچى بىلەن ھېلىقى مەخلۇقنىڭ قارشىسىغا قاراپ قاچتى، ئۇلارلا ئەمەس، يەردىكى تاش ـ داڭگال، دەرەخ ـ چاتقاللارمۇ قاچتى. ھېلىقى مەخلۇقنىڭ ھەربىتى ئاستا، بەكمۇ كالامپاي بولغىنى ئۈچۈن ئۇلار قۇتۇلدى، ئەمما قىلىچ دەل ھېلىقى مەخلۇق تەرەپنى ئىشارەت قىلىپ تۇراتتى.

ــ ئۇ قاچانلا بولسا ئەڭ خەتەرلىك تەرەپنى كۆرسىتىپ تۇرىدىكەن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە غۇدۇراپ.

ــ ئايلىنىپ ئۆتسەك ياخشى بولارمىكىن، ــ دېدى يېشىل كۆز، ــ تاش ـ داڭگال، دەرەخ ـ چاتقاللارغىچە ئۇركۈپ قاچقىنىمىز قارىغاندا ئۇ تولىمۇ يامان، ياۋۇز مەخلۇق بولسا كېرەك.

ــ شۇنداق، ــ دېدى يەردىكى بىر تاش زۇۋانىغا كېلىپ، ــ ئۇ تېخى كارامىتىنى كۆرسەتمىدى. غەزىپى كەلگەندە بىر بېشىدىن ئوت پۈركۈپ، بۇ يەرنى ئوت دېڭىزىغا ئايلاندۇرۇۋېتىدۇ، بۇ ئوتنى سۇ بىلەنمۇ، سېھىر ـ جادۇ بىلەنمۇ ئۆچۈرگىلى بولمايدۇ، بىر بېشىدىن زەھەرلىك ئىس پۈركۈيدۇ، ئەتراپىدىن مىڭ قەدەمچە يېراقلىقتىكى جېنى بار ھەممە نەرسىنى زەھەرلەيدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ئىس شامالغا يولۇقسا تېخىمۇ يېراقلارغا تارقاپ، تېخىمۇ زور ئاپەت بولىدۇ، يەنە بىر بېشىدىن تۇمان چىقىرىدۇ، تۇمان ئاسمانغا ئۆرلەپ، مىڭ قەدەملىك جايغا يېيىلىدۇ، ئاندىن يامغۇر بولۇپ تۆكۈلىدۇ، يامغۇرغا يولۇقسا جانلىق ـ جانسىز ھەممە نەرسە ئېرىپ كېتىدۇ، يەر يۈزى زەھەرلىك لاي ـ پاتقاقلىق سازلىققا ئايلىنىپ كېتىدۇ، يەر ئاستىغا يوشۇرۇنغان مەخلۇقلارمۇ ئامان قالمايدۇ. شۇڭا، ھېچ نەرسىدىن ئۇركۈپ قاچمىغان مەخلۇقلارمۇ ئۇنى كۆرسە قاچىدۇ.

ــ بىراق، بىز شۇ تەرەپكە مېڭىشمىز كېرەك، ــ دېدى پەخىرىدىن، ــ ئۇنىڭدىن پاناھلىنىشنىڭ يولى يوقمۇ؟

ــ ئۇنى يوقات! ــ دېدى تاش، ــ ئايلىنىپ ماڭمەن دېسەڭ، ئەتراپتا نۇرغۇنلىغان تىلسىمات، مۇشكۈلاتلار بار. ئۇ كەلگەن يوللا ئەڭ

بىخەتەر، چۈنكى ئۇ ماڭغانلا يولدا هەممە نېمىنى دەم تارتىپ ماڭىدۇ، ئۇنداق قىلمىغاندىمۇ تاپىنى ئاستىدا قالغان نەرسە تۇپراققا ئايلىنىپ كېتىدۇ.

— ئۇنى قانداق يوقىتىمىز؟ — سورىدى پەخرىدىن.

— ئۇنىڭ جېنى ئادەمزاتنىڭ قولىدا، — دېدى تاش، — قورقماي ئالدىغا بارغىن، دەم تارتسا جىم تۇر، گېپىغا كىرگەندىن كېيىن قىلىچنىڭدا يېرىپ چىق. ئۇنىڭ مويلىرى بىگىز، تېرىسى پولات، هەرقانداق سىرتقى زەربە كار قىلمايدۇ، ئۇنى يوقىتىپ تىنچ - ئامان كېتەي دېسەڭ تەۋەككۈل قىل.

— ياق! — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئالدىراپ، — ئۇنىڭ قارنى زەهەر خالتىسى بولۇشى چوقۇم، سىز كىرسىڭىز زەهەرلىنىپ قالىسىز.

— ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئىشىنىپ بولغىلى بولمايدۇ خوجايىن، — دېدى يېشىل كۆز.

— ئۇنىڭ قارنىدا زەهەر يوق، — دېدى تاش، — چۈنكى، ئۇنىڭ ئۇچ بېشىدىكى كارامەتنىڭ هەممىسى سېھرىي كۈچىنىڭ زورلۇقىدىن.

— بولمىسا مەن كىرەي خوجايىن، — دېدى كۆك كۆز، — قىلىچنى ماڭا بېرىڭ، چوقۇم ئۇنىڭ قارنىنى يېرىۋېتىمەن.

— بولمايدۇ، — دېدى تاش، — سەن بارساڭ ئۇنىڭ گېپىغا كىرىپ بولغۇچە ئۆلۈپ بولسەن، زەهەرلىك تىنىقىنىڭ ئۆزىلا جېنىڭنى ئېپ بولىدۇ، بىراق بۇ ئادەمزات هېچنېمە بولمايدۇ، چۈنكى ئۇ بىزنىڭ دۇنيارىمىزدىن ئەمەس. بۇ يەردىكىلەر ئۇنى ئۇنداق ئاسانلا ئۆلتۈرەلمەيدۇ، ماڭا ئىشىنىڭلار.

— سىناپ باقاي، — دېدى پەخرىدىن قەتئىيلىك بىلەن. ئاندىن ئۇ شاتۇتى مەلىكە ۋە مۇشۇك خان قىزلارنىڭ يېلىنىش، توسۇشلىرىغا قارىماي، هېلىقى مەخلۇق تەرەپكە ماڭدى.

— ئۇنىڭ كۆزى ئاجىز، — دەپ توۋلىدى تاش، — تېخىمۇ يېقىنلاش.

پەخرىدىن مەخلۇققا يەنىمۇ يېقىنلاشتى، هېلىقى مەخلۇق ئۇنى

كۆرگەندىن كېيىن دەم تارتتى، پەخرىدىن شامالدا ئۇچقان غازاڭدەك ئۇنىڭ غاردەك ئاغزىغا ئۇچۇپ كىرىپ كەتتى. ئۇ ئەمدى بىر قاراڭغۇ غارغا كىرىپ قالغاندەك بولدى - دە، دىمىقىپ هوشىدىن كېتەيلا دەپ قالدى، بىراق سەل ئېسىنى تاپقان هامان قىلىچىنى توغرا كەلگەن تەرەپكە سالدى. قىلىچ ئۇزىرىپ - ئۇزىرىپ، مەخلۇقنى ئىككى يارتا قىلىۋەتتى، شۇ هامان مەخلۇقنىڭ تېنى قارا تۈتەككە ئايلىنىپ تاراپ كەتتى، ئۇنىڭ ئۈچ بېشى توڭگۇزنىڭ چىرقىرىغىنىدەك سەت ئاۋاز چىقىرىپ، يەر يۈزىدە توپتەك سەكرەشكە باشلىدى، ئەمما ئاسماندىن ئوقتەك شۇڭغۇپ چۈشكەن بىر يالماۋۇز باشلىق قۇش بۇ باشلارنى چىشلەپ ئۇچۇپ كەتتى، ئارقىدىنلا ئاسماندا يەنە ئۇنىڭ بىرنەچچە هەمراهى پەيدا بولۇپ، باشلارنى ئۇنىڭدىن تالىشىشقا چۈشتى. تالىشىپ - تارتىشىپ هېچنېمىسنى قويمىدى، ئاندىن كېتىپ قېلىشتى.

يەر يۈزىدىن بولسا قىزغىن تەنتەنە، ئالقىش سادالىرى ياڭرىدى. ئالقىش ياڭرىتىۋاتقانلار تاش - داڭگال، دەرەخ - چاتقاللار ئىدى، هەتتا نېرىدىكى سېسىق سۇ كۆلچىكى ۋە ئېقىنلاردىكى غەلىتە بېلىق، قۇرت - قوڭغۇزلارغىچە تەنتەنە قىلىشۋاتاتتى.

— ماڭغىن! — دېيىشتى ئۇلار تەڭلا، — ساڭا ئەمدى هېچقايسىمىز دەخلى قىلمايمىز. سەن بىزنىڭ ئەڭ ياۋۇز كۈشەندىمىزنى يوقاتتىڭ. بۇ زېمىندا هەممە نەرسىنىڭ ئۆز كۈشەندىسى بار، پەقەت ئۇنىڭلا يوق ئىدى. ئۇنى پەقەت سىرتقى ئالەمدىن كەلگەنلەرلا يوقىتالايتتى، سەن هەممىمىز ئۈچۈن چوڭ ئىش قىلدىڭ. بىراق، باشقا ياۋۇز مەخلۇقلاردىن، يالماۋۇزلاردىن ئېهتىيات قىل، ماڭغاندا بايىقى ئۆلگەن مەخلۇقنىڭ ئىزىدىن ماڭ!

پەخرىدىن خۇرسەن بولۇپ، هەمراهلىرى بىلەن يۈرۈپ كەتتى. خېلىغىچە تىنچ ماڭدى، بۇنىڭدىن سۆيۈنۈپ كەتكەن هەمراهلىرىنىڭ شوخلۇقى تۇتقان بىر چاغدا، تۇيۇقسىز ئىز يوقالدى. قىلىچمۇ نىشانىنى كۆرسىتەلمىدى، هەممەيلەن ئەمدى قاياققا مېڭىشنى بىلەلمەي گاڭگىراپ قېلىشتى.

— قانداق قىلىمسىز؟ — سوردى شاتۇتى مەلىكە پەخرىدىنگە تەلمۇرۇپ.

— قاياققا ماڭىمسىز؟ — دېدى مۇشۇك خان قىزلارمۇ تېپسرلاپ.

پەخرىدىن ئۇندىمىدى، ئۇنىڭ كاللىسىمۇ شۇ تاپتا قۇپقۇرۇق ئىدى.

دەل شۇ تاپتا يەلتوپتەك بىرنېمە ئۇلارنىڭ ئالدىغا قاڭقىپ - قاڭقىپ يېتىپ كەلدى ۋە:

— سىلەرنىڭ كىملىكىڭلارنى بىلىمەن، — دېدى ئۆزىچىلا.

ھەممەيلەن ئۇنىڭغا ھەيرانلىق بىلەن قاراپ قالدى، كەلگىنى ھەقىقەتەن بىر توپ، توپ بولغاندىمۇ تولىمۇ رەڭدار، كۆركەم گۈل نەقىشلىك ۋاسكېتبول توپى ئىدى، بىرلا يېرى ئۈستىگە مۇشتۇمچىلىك يەنە بىر توپ چاپلاپ قويغاندەكلا بولۇپ، بۇ باش ئىدى.

— ماڭا قاراپ ھەيران قېلىۋاتقىنىڭلارنىمۇ بىلىمەن، — دېدى ئۇ يەنە، — مەن بۇ زېمىنىڭ ئەركىسى، نەگە بارغۇم، نېمە قىلغۇم كەلسە شۇنى قىلىمەن.

— بىزگە ياردەم قىل، — دېدى پەخرىدىن، — بىز ماڭىدىغان يولىمىزنى تاپالمىدۇق.

— قاياققا ماڭىدىغىنىڭلارنىمۇ بىلىمەن، — دېدى ئۇ يەنە ئاندىن تۆت تەرىپىدىن تۆت قول چىقىرىپ، تۆت تەرەپنى كۆرسەتتى، — بۇياققا، ئاياققا، مایاققا، ئۇياققا.....

پەخرىدىنمۇ، ھەمراھلىرىمۇ گاڭگىراپ قالدى، ئۇنىڭ قولى توختىماي تۆت تەرەپنىڭ ھەممىسىنى كۆرسىتىپ تۇراتتى.

پەخرىدىن قايتا سورىماقچى بولۇۋىدى، ئۇ:

— خوش، ئۆز دۇنيارىڭغا قايتقاندا قېرىنداشلىرىمغا سالام ئېيت، ئۇلارنى ياخشى كۆرگەنلەرگە ئامەت تىلەيمەن، — دېدى - دە، يەنە سەكرەپ - سەكرەپ، قاڭقىپ - قاڭقىپ كېتىپ قالدى.

— ئۇ نېمىشقا ھەممە تەرەپنى كۆرسىتىۋېرىدىكىنە، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىقى بىلەن، — ئۇ ئەمەلىيەتتە ھېچنېمىنى بىلمىسە كېرەك.

— بەلكىم قاياققا ماڭساڭلار بولۇۋېرىدۇ دېگىنىمكىن، — دېدى يېشىل كۆز.

— بۇ دېگەن ئېزىنتقۇ چۆلى، — دېگەن بوغۇق ئاۋاز ئاڭلاندى شۇ چاغ يەر يۈزىدىن، — قاياققا ماڭماڭلار نىشاندىن يىراقلىشىپ كېتىسىلەر.

— گەپ قىلغان كىم؟ — توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە ھەر تەرەپكە قاراپ.

— مانا مەن، — شۇ ئاۋاز بىلەن تەڭ نېرىدىكى مودۇر - چوقۇر بىر جاي ئاستا - ئاستا مىدىرلاپ ئۆزگىرىپ، بىر يالماۋۇزنىڭ يۈزى شەكلىگە كىردى، قاش - كۆز، ئېغىز - بۇرۇنلىرى مانا مەن دەپ بىلىنىپلا تۇراتتى.

— سەن كىم؟ — توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە، — نېمىشقا يۈزۈڭلا كۆرۈنۈپ، قالغان يېرىڭ يەرنىڭ ئاستىغا كۆمۈلۈپ قالغاندەك تۇرىدۇ؟

— مەن ئېزىنتقۇ تىلسىمنىڭ مۇئەككىلى، — دېدى يالماۋۇزنىڭ يۈزىدىكى ئېغىز مىدىرلاپ، — مەن قايانغا مېڭىشىڭلار كېرەكلىكىنى بىلىمەن، مەن ئېيتىپ بەرمىسەم مەڭگۈ بۇ ئېزىنتقۇ تىلسىمدىن چىقىپ كېتەلمەيسىلەر، سىلەر بەندىكە چۈشتۈڭلار.

— بىزگە ياردەم قىل، — دېدى پەخرىدىن، — ساڭا چوقۇم جاۋاب قايتۇرىمىز.

— ماڭا روھىڭ كېرەك، — دېدى ئېغىز، — ئۆز ئىختىيارلىقىڭ بىلەن روھىڭنى تاپشۇرغىن، مەن ساڭا نىجاتلىق يولى كۆرسىتىمەن.

— يالغان! — توۋلاپ كەتتى شاتۇتى مەلىكە، — بىز يول تاپالايمىز، سېنىڭ گېپىڭگە ئىشەنمەيمىز.

— مەرھەمەت! — دېدى ئېغىز مەسخىرىلىك كۈلۈپ.

شۇ ھامان تۆت تەرەپتىكى ھەممە نەرسە توختاۋسىز پىرقىراشقا باشلىدى، پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن قاياققا ماڭسۇن، ھامان بىرسى كەينىگە ئىتتىرىۋەتكەندەك بولۇپ ئۆز ئورنىغا يېنىپ كېپ قالدى.

— ئىپلاس مەلئۇن! — توۋلاپ كەتتى شاتۇتى مەلىكە غەزەپ بىلەن.

— بىز ئۇنى قىيما - چىيما قىلىۋېتەيلى، — دېدى كۆك كۆز، بىراق يېشىل كۆز بىلەن ئىككىسى ئېتىلىپ بارغان هامان هېلىقى تىلسىم مۇئەككەلنىڭ يۈزى غايىب بولدى، مۇشۇك خان قىزلار يەرنى تاتىلاپ قالدى.

— روهىڭنى بەر، روهىڭنى بەر!..... — دېگەن ئاۋاز ياڭراشقا باشلىدى يەر ئاستىدىن.

پەخرىدىن نېمە قىلارىنى بىلەلمىدى، هەمراهلىرى هەر تەرەپكە ئۆزىنى ئۇرۇپ، قىلىچ بىلەن چېپىپ، يول تېپىپ مېڭىشقا ئۇرۇندى، لېكىن هەممىسى بېهۇدە ئاۋارىچىلىك بولۇپ قالدى، خالاس.

— بولدى قىلىڭلار، — دېدى پەخرىدىن تاقەتسىزلىنىپ، — مەن روهىمنى ئۇنىڭغا بېرەي، لېكىن قانداق بېرىشنى بىلمىدىم.

— ياق! — دېدى شۇ چاغ هېلىقى توپتەك نەرسە ئۇلارنىڭ يېنىغىلا قاڭقىپ چۈشۈپ، — روهىڭنى بەرسەڭ سەنمۇ يالماۋۇزغا ئايلىنىپ قالىسەن، ئەڭ يامان، ئەڭ ياۋۇز يالماۋۇزغا ئايلىنىپ قالىسەن، روهىڭنى يامانلارغا بېرىۋەتكىنىڭ ئۈزۈۋىڭنى يامانلىققا ئاتىغىنىڭ، يامان يولغا ماڭغىنىڭ.

— بىراق، ماڭا نېمە ئامال، — دېدى پەخرىدىن.

— هاماقەت، — دېدى توپتەك مەخلۇق، — ئۆز دۇنيارىڭغا قايتىپ، قېرىنداشلىرىمغا سالىمىمنى، ئۇلارنى ياخشى كۆرگەنلەرگە ياخشى تىلىكىمنى يەتكۈزۈشۈڭ ئۈچۈن يول كۆرسەتتىمغۇ.

ئۇ شۇنداق دەپ يەنە توختىماي تۆت قولى بىلەن بىرلا ۋاقىتتا تۆت تەرەپنى تەڭ كۆرسەتكىنىچە قاڭقىپ - قاڭقىپ، ئېزىتقۇ تىلسىمدىن چىقىپ كەتتى.

— ئۇ يەنىلا تۆت تەرەپنىڭ هەممىسىنى كۆرسىتىۋاتىدىغۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە غۇدۇراپ.

بۇ ئۇنىڭ تۆتىڭلار تۆت تەرەپكە مېڭىڭلار دېگىنىمۇ، يا، — دېدى كۆك كۆز.

— ئۇنىڭ بىر قولىنىڭ كۆرسەتكۈچ بارمىقىنى چىقىرىۋالغىنىنى كۆردۈم، — دېدى يېشىل كۆز، — قالغانلىرى ئۇنداق ئەمەس.

— توغرا، — دېدى پەخرىدىن، — دەل شۇ قولى كۆرسەتكەن تەرەپكە ماڭايلى!

ئۇ بىر تەرەپكە ماڭدى، ئالدىدا گويا كۆلەڭگىدەك بىر ئىشىك پەيدا بولدى، بىراق ئىشىكنىڭ ئىككى تەرىپىدە ئىككى شىر يېقىنلاشقانلارنى ھازىرلا چاينap پۈركۈۋېتىدىغاندەك ياۋۇزلارچە خىرىس قىلىپ تۇراتتى.

پەخرىدىن شىرلارغا قاراپ سەل ئەيمەندى، لېكىن يەنە بىر قاراپ ئۇلارنىڭ تاش ھەيكەل ئىكەنلىكىنى سەزدى - دە، شىرلارغا ئېتىلىشقا ھازىرلانغان مۇشۇك خان قىزلارنى توسۇۋالدى:

— كارىمىز بولمىسۇن، — دېدى.

ئاندىن ئۇ بىمالال ئىشىككە قاراپ ماڭدى، كەينىدىن يالماۋۇزنىڭ كاركىرىشى ئاڭلاندى:

— ياق، ياق! سىلەر كەتسەڭلار بولمايدۇ..... ياق!

شۇنىڭ بىلەن تەڭ يەردىن بىر يالماۋۇز كاللا سوزۇلۇپ چىقىپ ئۇلارنى چىشلىۋېلىشقا ئۇرۇندى، لېكىن چىشلىيەلمەي بويىنى ئۇزۇلۇپ كەتتى. يالماۋۇز كاللا يەرگە چۈشكەن ھامان بىر قارا قول چىقىپ قامالاپ، قىسىپ، مىجىپ تاشلىدى. پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن ئىشىكتىن چىقىپ بولغان ھامان ئىشىك غايىب بولدى. ئارقىدىنلا گۈلدۈر - قاراسلىغان بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ، زېمىن تەۋرىگەندەك بولدى- دە، يەر يۈزىدىن بىر تۈتەك - تۈمان كۆتۈرۈلۈپ تاراپ كەتتى، ئاندىن ھەممە تىنچلىنىپ، ھاۋا - جاھان سۈزۈلدى.

قىلىچ ئەمدى ئېگىلىپ بىر تەرەپنى ئىما قىلدى. پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن ئىما قىلغان تەرەپكە يۈرۈپ كەتتى. بىر چاغدا ئاجايىپ غەلىتە بىر دەرەخكە ئۇچرىدى، دەرەختە ھەر يوغان مېۋىلەر ساڭگىلىشىپ تۇراتتى، ئەمما بۇ مېۋىلەر ئەمەلىيەتتە يالماۋۇز كاللىسى ئىدى، ئۇلاردىن تېخى ھېلىلا كېسىپ ئېسىپ قويۇلغانىدەكلا قان تامچىپ تۇراتتى. تامغان قان تامچىلىرى چۈشكەن يەرلەردە بولسا، قىسقۇچ پاقىدەك يوغان چايانلار پەيدا بولۇپ، ھەر تەرەپكە كېتىۋاتاتتى.

— مەرھابا، مەرھابا! — دېيىشتى دەرەختىكى كاللىلار قاقاقلاپ كۈلۈشۈپ.

ئاندىن ھەممىسى غالجىر ئىتتەك ھاۋشىپ ئېتىلىپ كېلىشتى، دەرەخ شاخلىرى يىلاندەك سوزۇلدى.

پەخرىدىن دەرھال قىلىچ ئوردى، ئۇزۇلگەن باشلار شىرغا، كېسىلگەن شاخلار يىلانلارغا ئايلىنىپ خىرىس قىلدى. پەخرىدىن توختىماي قىلىچ ئورۇپ، ئۇلاردىن نەچچىنى قېيما - چېيما قىلىۋەتتى. مۇشۇك خان قىزلارمۇ بوش كەلمەي، نەچچىنى تىتما - كاتاك قىلىۋەتتى. شاتۇتى مەلىكە بولسا ئۆزىنى قوغداشقىلا يېتىشەلمدى، شۇڭا ئۇ جەك ئاخىرلاشقاندا ئۆز - ئۆزىدىن نومۇس قىلغانىدەك بېشىنى ساڭگىلىتىپ جىممىدە ماڭدى.

— مەيۇسلەنمە، — دېدى پەخرىدىن كۆڭلىنى ياساپ، — قوغدىغىلى سالماي، ئۆزۈڭنى ئامان - ئېسەن ساقلاپ قالغىنىڭمۇ چوك ئىش.

ئۇلار ھېلىقى دەرەختىن يىراقلاشتى، بىراق ئەمدى ئۇلارنى شىددەتلىك سوغۇق شامال كۈتۈۋالدى. شامال ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە مىڭلىغان زەھەرلىك يىڭنە تەڭلا سانجىلغاندەك بىر تۇيغۇ بېرەتتى، ھېلىلا مۇزلىتىپ قويىدىغاندەكلا ئىدى.

پەخرىدىن دەرھال ئاي تېشىنى ئېگىز كۆتۈردى. ئاي تېشىدىن نۇر ۋە ئىسسىقلىق تارقىلىپ، ئۇلارنى مۇزلاپ قېلىش خەۋپىدىن قۇتۇلدۇردى ھەم گۆردەك قاراڭغۇلۇقتا يولىنى يورۇتتى.

ئۇلارنىڭ يولى بارغانسېرى تارىيىپ باردى، بەلكى ئۇلار بىر غارغا كىرىپ قالغانىدى. غار تاملىرىدا ھەرخىل يىرتقۇچلارنىڭ يېرىم گەۋدىلىرى بار ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەممىسى تىرىك مەخلۇقلارنىڭ گەۋدىسى ئىدى. ئۇلار ئاي تېشىدىن تارالغان يورۇقلۇقتىن ئۈركۈپ تۇراتتى، ئۇنداق بولمىغاندا پەخرىدىن بىلەن ھەمراھلىرى ئۇلارغا تۆت لوقما تائام بولۇپ كېتىشى ئېنىقلا ئىدى.

ئۇلار ئىچكىرىلەپ كېتىۋەردى، لېكىن بىر چاغدا يولى توسۇلدى. ئالدىدا پەقەت مۇشۇك پاتقۇدەكلا بىر كامار بار ئىدى، سوغۇق شامال

دەل شۇ كاماردىن ھوۋۈلداپ چىقىۋاتاتتى.

— ئەمدى مېڭىش مۇمكىن ئەمەستەك، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئۈمىدسىزلىنىپ. ئۇ شۇنداق دەۋېتىپ ئۆزىگە چەكچىيىپ تۇرغان يىرتقۇچ مەخلۇقنىڭ يېرىم گەۋدىسىگە قاراپ قويدى، ئۇ شۇ تاپتا «بۇ مەخلۇق مېنى قاچان يالماپ كېتەركىن؟» دەپ يۈرىكى سۇ ئىدى، شۇڭا ئۇ پەخىرىدىنىڭ يېنىغا سۈرۈلۈپ، ئۇنىڭغا چاپلىشىپ دېگۈدەك تۇرۇۋالدى.

— مەن كىرەي، — دېدى شۇ چاغ يېشىل كۆز.

— ياق، مەن كىرەي، — دېدى كۆك كۆز ئۇنى توسۇپ، — نېمىلا ئىش بولسۇن خوجايىنىڭ ئورنىدا مەن بېجىرەي.

— كىرەلىشىڭلار قانداق بولاركىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — بۇ كاماردىن ھېچقايسىمىز پاتىدىغاندەك ئەمەس، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاي تېشىمۇ پەقەت بىرلا، ئۇنى ئالماي كىرسەڭلەر تۈگەشكىنىڭلار شۇ. ئېلىپ كىرىپ كەتسەڭلار قالغانلار تۈگىشىدۇ، ھېچقايسىمىز ئاي تېشى بولمىسا بۇ يەردە مىنۇت ياشىيالمايمىز، ياخشىسى كامارنى چوڭايتىلىساق بولاتتى.

— تۇغرا، — دېدى پەخرىدىن، ئاندىن ئۇ قىلىچ بىلەن كامارنى چوڭايتماقچى بولدى، بىراق مۇمكىن بولمىدى. قىلىچ غار تېمىغا ئۆتمىدى، بەلكى يېقىنلا يەردىكى بىر يىرتقۇچنىڭ يېرىم گەۋدىسى قىلىچنى چىشلۇۋېلىپ، چاياپ تاشلىغىلى تاسلا قالدى. ئۇلار نائىلاج قالغان شۇ پەيتتە غار سىرتىدىن نېمىدۇر ۋىشىلداپ كىردى. پەخرىدىنمۇ، ھەمراھلىرىمۇ چۆچۈپ كەينىگە قارىغاندى، ئاق تۈتەك - تۇمان ئىچىدىن قارەك ئاق ۋە قۇياشتەك نۇرلۇق بىر يىلان سويلاپ چىقتى.

پەخرىدىن ھەر ئېھتىمالغا قارشى قىلىچى بىلەن قوغدىنىشقا تەييارلاندى، يىلان بولسا ئۇلارغا يېقىنلىشىپ توختىدى ۋە:

— قورقما ئادەمزات، مەن زۇلمەتتىكى يىلانلار شاھى، ساڭا يارەم قىلغىلى كەلدىم، — دېدى مۇلايىم ئاھاڭدا.

— نېمىشقا بىزگە يارەم قىلىسەن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە

ئەجەبلىنىپ، ــ يا بىز تونۇشمىساق.

ــ ئاڭلىسام ئۇچ باشلىق يىرتقۇچنى يوقىتىپسىلەر، ــ دېدى ئاق يىلان، ــ شۇ سەۋەبلىك زۇلمەتتىكى يىلانلار جەمەتى نەسلى قۇرۇپ كېتىش گىردابىدىن قۇتۇلدى. ئۇ بىزنىڭ ماكانىمىزغا پات ـ پات تاجاۋۇز قىلاتتى، نۇرغۇنلىغان پۇقرالىرىم ئۇنىڭغا يەم بولۇپ كەتكەنىدى، قالغانلىرىمىز ئازلا قالغان، يەنە بىر كەلسە ھەممىمىز تۇگىشەتتۇق، تەلىيىمىزگە ئۇ ئاپەتنى يوق قىپسىلەر، شۇ ياخشىلىقىڭلار بەدىلىگە سىلەرنى بۇ ئۆتكەلدىن ئۆتكۈزۈپ قويۇشنى لايىق تاپتىم. چۈنكى، بۇ يەرگە كېلىش مەقسىتىڭلار مۇشۇ ئۆتكەلدىن ئۆتكىنىڭلار- دىلا ئىشقا ئاشىدىغاندەك قىلىدۇ.

ــ تۇغرا ئېيتتىڭ، ــ دېدى پەخرىدىن، ــ مەن ئابىھايات بۇلىقىغا بارماقچى، ياردەم قىلساڭ بەكمۇ مىننەتدار بولاتتۇق.

ــ ئەلۋەتتە ياردەم قىلىمەن، ــ دېدى ئاق يىلان، ئاندىن ئۇ بىرلا دەم تارتىپ، پەخرىدىننىمۇ، ھەمراھلىرىنىمۇ يۇتۇۋالدى ـ دە، كىچىكلەپ ـ كېچىكلەپ ۋىششىدە كامارغا كىرىپ كەتتى. ئالاھازەل بىر ئاش پىشىم ئوقتەك تېز يۇرۇپ، كامارنىڭ يەنە بىر تەرىپىدىن چىقتى- دە، ئاندىن ئۇلارنى پۇرقۇپ چىقاردى.

يىلاننىڭ قارنىدا سىقىلىپ، دىمىقىپ ھوشىدىن كەتكەن پەخرىدىن يۈزىگە ئۇرۇلغان سوغۇق شامالدىن ئەندىكىپ ھوشىغا كەلدى، ھەمراھلىرىمۇ كۆزىنى ئاچتى. يىراقتا بىر يۇلتۇز پىلىلداپ تۇراتتى، ئۇنىڭدىن باشقا يەر قازان كۆمتۇرۇپ قويۇلغاندەك قاراڭغۇ ۋە جانىنى قاقشىتىدىغان قاتتىق سوغۇق ئىدى. ئاي تېشىمۇ، يىلاننىڭ تېنىدىن چاقنىغان نۇرمۇ پەقەت تۆت ـ بەش قەدەمچە ئەتراپنى يورۇتۇپ تۇراتتى.

ــ ئاشۇ يۇلتۇزدەك كۆرۈنگىنى ئابىھايات بۇلىقى، ــ دېدى ئاق يىلان، ــ تېز بېرىپ، تېز كەل! ھازىر زۇلمەت دىۋىلىرى ئۇيقۇدا، ئۇلار ئويغىنىپلا قالسا ئىشىڭ چاتاق، ساڭا پەقەت بىر سائەتلا ۋاقىت بار، سېنى مۇشۇ يەردە كۈتىمەن، بىر سائەتكىچە قايتىپ كېلەلمىسەڭ قايتىپ چىقىپ كېتىمەن، بۇ يەردە مىنۇت ئارتۇق تۇرۇشمۇ مېنى

هالاكەتكە دۇچار قىلىدۇ.

ــ بىلدىم، ــ دېدى پەخىرىدىن.

ــ ئۇستۇمگە مىنىڭ خوجايىن، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە.

پەخىرىدىن دەرھال شاتۇتى مەلىكىنىڭ دۇمبىسىگە ئولتۇردى، شاتۇتى مەلىكە ئۇچتى، مۇشۇك خان قىزلار ئەگەشتى. ئۇلار سوغۇق شامال، جۇت ـ شۇنىڭغا قارشى ئاجايىپ زور غەيرەت ـ شىجائەت بىلەن ئۇچتى. ئۇلارغا تاغدەك بەستلىك ۋە تولمۇ قورقۇنچلۇق، بەتبەشىرە دۇشمەن يولۇقتى، بىراق ھەممىسى ئۇيقۇدا ئىدى. خورىكى ئورنىدا ئاجايىپ ۋەھىمىلىك ئاۋازلار ئاڭلىناتتى. ئۇلار ئۇيقۇدىكى دۇشمەن ئارىسىدىن تاغ جىلغىلىرىنى ئارىلاپ ئۇچۇپ ئۆتكەندەك ئۆتتى، ھېلىقى يولتۇز كۆرۈنگەن جايغا يەتكۈچە شاتۇتى مەلىكىنىڭمۇ، مۇشۇك خان قىزلارنىڭمۇ تېنىدە دەرمان قالمىدى. مەنزىلگە يەتكەن ھامان زۇلمەت باسقان زېمىندا ۋالىلداپ نۇرلىنىپ، يېقىملىق بۇلدۇقلاپ، قاينىاپ تۇرغان بۇلاق بويىغا ئۆزلىرىنى تاشلىۋەتتى.

پەخىرىدىن قول سائىتىگە قارىدى، بۇ يەرگە كېلىشكىلا 50 مىنۇت كېتىپتۇ. ئۇ دەرھال ھاۋا رەڭ گۈل بەرگىنى بۇلاققا تاشلىدى، شۇ ھامان قۇرۇپ قالاي دېگەن گۈل بەرگى ھازىرلا ئۇزۇۋېلىنغاندەك گۈپۈلدەپ خۇش پۇراق چېچىپ تۇرىدىغان ھاۋا رەڭ ئەتىرگۈلگە ئايلاندى. گۈل بەرگىلىرىدە ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ ئىلگىرىكىدىنمۇ گۈزەل، كۈلۈمسىرەپ تۇرغان سىيماسى جىلۋە قىلدى.

ــ توققۇز مىنۇت قالدى! ــ يىراقتىن ئاق يىلاننىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى.

ــ تۇرۇڭلار، ــ دېدى پەخىرىدىن، ــ تېز كېتەيلى.

بىراق، شاتۇتى مەلىكىنىڭمۇ، مۇشۇك خان قىزلارنىڭمۇ تۇرغۇدەك ماجالى قالمىغانىدى.

شۇ ھامان پەخىرىدىننىڭ كۆڭلىدىن بىر ئوي كەچتى ـ دە، مۇزدەك سوغۇق، ئەينەكتەك سۇزۇك سۇدىن ئوچۇملاپ ئېلىپ ھەمراھلىرىغا چاچتى، ھەمراھلىرى ئەندىكسىپ تۇرۇپ كېتىشتى. شۇ تاپتا ئۇلارنىڭ ھارغىن ۋە سالپايغان ھالىتىدىن ئەسەر قالمىغانىدى،

بەلكى غەيرەت - شىجائىتى ئۇرغۇپ، تۇرق - سىياقى نۇرلىنىپ كەتكەن بىر ھالدا ئىدى.

ئۇلار ئابىھايات بۇلىقىنىڭ خىسلىتىنى ھېس قىلىپ، دەرھال نەچچە يۈتۈمدىن ئوتلۇپلىشتى - دە، ئاندىن قايتىشقا تەييارلاندى.

— سەككىز مىنۇت، — دېگەن ساداكەلدى يىراقتىن.

پەخىرىدىن ئەتىرگۈلنى بىر قولىدا، قىلىچىنى بىر قولىدا تۇتۇپ شاتۇتى مەلىكىنىڭ دۇمبىسىگە مىندى، شاتۇتى مەلىكىمۇ، مۇشۇك خان قىزلارمۇ ئەمدى كەلگەن تەرەپكە قاراپ ئوقتەك ئۇچۇپ كەتتى، ئۇلارنىڭ كۆچ - قۇۋۋىتى ھەسسىلەپ ئاشقان بولۇپ، كەينىدىن سوغۇق شامال، جۇت - شىۋىرغان ئۇرۇلۇپ تۇرغان بولغاچقا، سۇرئىتى ھېچقاچان كۆرۈلمىگەن دەرىجىدە ئاجايىپ تېز بولدى. ئاخىر زېمىن تەۋرەپ، ھاۋا گۈلدۇرلەپ، چاقماق چېقىلغان، تاغدەك بەستلىك دىۋىلەر مىدىرلاپ، دەھشەتلىك، قىيقاس - چۇقانلار كۆتۈرۈلگەن بىر مەھەلدە ئاق يىلاننىڭ ئالدىدا ھازىر بولدى. ئاق يىلان ئۇلارنى دەم تارتىپلا كەينىگە بۇرۇلۇپ كامارغا ئوقتەك شۇڭغۇپ كىرىپ كەتتى، كەينىدىن بولسا دىۋىلەرنىڭ ھۆركىرەشلىرى، يىرتقۇچلارنىڭ ئاياغ تىۋىشلىرى، قاناتلىقلارنىڭ قانات قاققان ئاۋازلىرى ئاڭلاندى.

ئاق يىلان كامارغا كىرگەن چاغدىكىدىنمۇ تېز سۇرئەتتە يۇرۇپ، تېزلا چىقىۋالدى - دە، خېلى يىراقلارغا بېرىپ توختىدى، ئاندىن پەخىرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى پۇرقۇپ تاشلىدى.

شاتۇتى مەلىكە، مۇشۇك خانقىزلار ئابىھاياتنىڭ خاسىيىتى بىلەن ھېچنېمە بولمىغان، ئەمما پەخىرىدىن يەنە ھوشىدىن كەتكەنىدى. ئاق يىلان ئۇنىڭ يۇزىگە پۈۋلىدى، پەخىرىدىن ھوشىغا كەلدى. ھاۋا رەڭ ئەتىرگۈل كېچىكلەپ - كېچىكلەپ كېچىككەنە بىر كامالچىغا ئايلىنىپ قالدى، پەخىرىدىن ئۇنى مەيدە يانچۇقىغا سېلىۋالدى.

— تېز مېڭىڭلار، — دېدى ئاق يىلان جىددىيلىك بىلەن، — زۇلمەت غارىنىڭ دىۋىلىرى قوغلاپ چىقىۋاتىدۇ، ئەمدى ئامان قېلىش-قالالماسلىق ئايىغىڭلارنىڭ چاققانلىقىغا باغلىق، ئەمدى مەن ئۆزۈمنى

چەتكە ئالاي، خوش، ئامان بولۇڭلار. ئۇ شۇنداق دەپ «ۋىژ» قىلىپلا بىر تەرەپكە كېتىپ قالدى.

— سۈمۈرغ «سىلەرنى ئەكېتىدىغانغا بىرەرسى چىقىپ قالار» دېگەنىدى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە، — راستلا بىرەرسى كېلىپ بىزنى ئەكەتسە بولاتتىغۇ.

— ھازىرچە قاناتلىرىمىزغا تايىنايلى مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى يېشىل كۆز، — بەلكىم يولىمىزدا بىرەر نىجاتكار ئۇچراپمۇ قالار.

شاتۇتى مەلىكە دەرھال پەخىرىدىننى ئۇستىگە مىندۈرۈپ ئۇچۇپ كەتتى. ئۇ ھېچقاچان بۇنداق كۈچلۈك ۋە جاسارەتلىك بولۇپ باقمىغانىدى، شۇ تاپتا سۈمۈرغ بولسىمۇ ئۇچۇشتا ئۇنىڭدىن كېيىن قالاتتى. مۇشۇك خان قىزلارمۇ ئۇنىڭدىن قېلىشمىغۇدەك بولۇپ كەتكەنىدى، شۇڭا ئۇلار ئاجايىپ تېزلىكتە ئۇچتى. شۇنداقتىمۇ زۇلمەت دۇنىلىرى نېرىدىلا كۆرۈنۈپ قالدى، چۈنكى ئۇلارنىڭ قوغلاش سۈرئىتى قېچىۋاتقانلارنىڭكىدىن قېلىشمايتتى. يول ئۇستىدە يولۇققانلا غەلىتە مەخلۇق، ئۇچار قاناتلار بولسۇن ياكى سېھىرگەر - يالماۋۇزلار بولسۇن، جېنى بارلىكى ھەممە نەرسە يىراقتىن كېلىۋاتقان زۇلمەت دۇنىلىرىنىڭ شەپىسىدىن ئۇركۈپ، پەخىرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىغا قاراپمۇ قويماي ھەر تەرەپكە پىتىراپ كېتىشتى، ھەتتا ئېقىنلاردىكى سۇلارمۇ ئىككى تەرەپكە تۇرۇلۇپ -تۇرۇلۇپ، ئاخىر يەرگە سىڭىشىپ كەتكەندەكلا غايىب بولاتتى. شۇ ھالدا پەخىرىدىن ۋە ھەمراھلىرى سۈمۈرغ بىلەن خوشلاشقان جايغا يېتىپمۇ قالدى.

— ئەمدى نېمە قىلغۇلۇق، — ئۇلار شۇ يەردە چىپىدە توختاپ قالدى. قانداقتۇر بىر كۈچ ئۇلارنى بۇ يەردە توختىتۇالغانىدى. شۇ چاغ، شۇ يەردىكى يەر ئاستى سارايدا زۇلمەتتىكى يالماۋۇز - جادۇگەرلەرنىڭ كاتتىلىرىنىڭ يىغىلىشى بولۇۋاتاتتى، ئۇلار چەمبىرەك بولۇپ ئولتۇرۇشۇپ كېڭەشكەن، ھەممىسى بولۇپ جەمئىي توققۇز ئىدى.

— قانداق قىلىمىز؟ — دېدى ئاربىدىن بىرى.

— كارىمىز بولمىسۇن، — دېدى تۆت يالماۋۇز بىر ئېغىزدىن.

— ياق! — دېدى يەنە تۆت يالماۋۇز، — يولغا سېلىپ قويايلى.
— كارىمىز بولمىسا، — دېدى دەسلەپ سوئال قويغىنى، قارىغاندا ئۇ بۇلارنىڭ ئاقساقلىدەك قىلاتتى، — زۇلمەت دۇنيانى ئۇلارنى تۇتۇۋالىدۇ. ئادەمزات گۆشى ئۇلارغا دورىلىق بولۇپ، ئۇلارنى تەڭداشسىز كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە قىلىدۇ. ئۇلار ھازىرقىدىنمۇ نەچچە ھەسسە كۈچلىنىپ، ھەتتا زۇلمەت تېغىنىمۇ تۇزلۇۋېتىشى، پۈتۈن دۇنيانى زۇلمەت قاراڭغۇلۇقىغا چۆمدۈرۈپ، بىزنىمۇ قۇللۇققا چۈشۈرۈپ قويۇشى، ھەتتا ھەممىزنى يوقتۇۋېتىشىمۇ مۇمكىن، بۇ بىز كۆرۈشنى خالىمايدىغان ئاقۇەت بولسا كېرەك.
— بىراق، ياردەم قىلساق، — دېدى «كارىمىز بولمىسۇن» دېگەن يالماۋۇزلاردىن بىرسى، — ئۇ سىرلىق ئالەمدىكى قېرىنداشلىرىمىزنىڭ قان قىساسىغا بوغۇلغان، شۇنداق تۇرۇپ ئۇنى يوقاتماقتا يوق، ياردەم قىلساق قانداق بولغىنى.
— كارىمىز بولمىسا، — دېدى «يولغا سېلىپ قويايلى» دېگەن يالماۋۇزلاردىن بىرسى، — قانداق ئاقۇەت يۈز بېرىشىنى بىلىمىز، بۇنىڭ بىز ئۈچۈن نەقەدەر قورقۇنچلۇق، يامان ئاقۇەت ئىكەنلىكى ھەممىمىزگە ئايان. ئۇنى يوقتۇۋېتىش قولىمىزدىن كەلمىگەندىكىن، زۇلمەت دۇنيالىرىنىڭ قولىغا چۈشۈپ كېتىشىگە قاراپ تۇرمايلى، ھازىر ئەڭ مۇھىمى ئۆزىمىزنىڭ ئامانلىقى.
— بەلكىم زۇلمەت دۇنيالىرىنىڭ خېلى كۆپ قىسمى ئۇلارنى قوغلاش يولىدا جېنىدىن ئايرىلىپ، كۈچى ئاجىزلاپ قېلىشىمۇ مۇمكىن، ئۇ چاغدا بىز ئۇلاردىن ئۈستۈنلۈككە ئىگە بولۇپ قالساقمۇ ئەجەب ئەمەس، — دېدى يەنە بىرى قوشۇمچە قىلىپ.
— شۇنداق بولسىغۇ تولىمۇ ياخشى بولاتتى، بىراق بۇ پەقەت بىر شېرىن چۈش، — دېدى يەنە بىرى دىمىقىنى قېقىپ.
— تەكلىپىم، — دېدى يەنە بىر يالماۋۇز، — ئەزمىلىك قىلىپ، تالاش - تارتىش قىلىۋەرمەي ئاۋاز بېرەيلى، قايسى پىكىرگە قوشۇلغانلار كۆپ سانلىق بولسا، باشقىلار ئۇنىڭ پىكىرىگە ھۆرمەت قىلايلى.

— توغرا! — دېيىشتى باشقا يالماۋۇزلار بىر ئېغىزدىن تەستىقلاپ.
— ئۇنداقتا بولغا سېلىپ قويۇشنى تەشەببۇس قىلغانلار قول كۆتۈرۈڭلار، — دېدى ئۇلارنىڭ ھېلىقى ئاقساقلى.
شۇ ھامان بەزىسى چوكىدەك ئورۇق ۋە بىگىز تىرناقلىق، بەزىسى ئېيىقنىڭ تاپىنىدەك گۆشلۈك ۋە قاپقارا مويلۇق تۆت قول كۆتۈرۈلدى.
— بۇلارغا مەن قوشۇلسام بەش بولمىز، — دېدى يالماۋۇزلارنىڭ ئاقساقلى، — بىز يالماۋۇز، سېھىر - جادۇگەرلەرنىڭ ئەركىنلىكى، بەخت - سائادىتى ئۈچۈن مەنمۇ ئۇنى يولغا سېلىپ قويۇشنى قۇۋۋەتلەيمەن.
— بەشتە تۆت، — دېدى يالماۋۇزلاردىن يەنە بىرسى، — كونا قائىدىمىز بويىچە بولسۇن، ئۇنى يولغا سېلىپ قويايلى.
شۇ ھامان يالماۋۇزلار بىر قازان ئەتراپىغا توپلىشىپ، ھەممىسى قازانغا قاراپ ئەپسۇن ئوقۇشقا، ھەرخىل رەڭلىك دورىلارنى تاشلاشقا باشلىدى. بىرھازادىن كېيىن قازاندىن توققۇز خىل رەڭدىكى تۈتەك - تۈمان كۆتۈرۈلۈپ، بارغانسېرى قويۇقلىشىپ، ئاخىر پەي قاناتلىرى ئەتلەس رەڭگىدە، جۇلالىق، ئاجايىپ گۈزەل ۋە چوڭ بىر سۈمۈرغ چىقىپ كەلدى، سۈمۈرغنىڭ پەي قاناتلىرىنىڭ جۇلاسى ساراي ئىچىنى رەڭگارەڭ نۇرلاندۇرۇۋەتتى.
— سېنى قايتىدىن ئاپىرىدە قىلدۇق، — دېدى يالماۋۇزلار ئاقساقلى، — ئەمدى جۇپتۇڭ يېنىغا كەتسەڭ بولىدۇ، لېكىن بىر شەرت، بۇ ئىقلىمغا كەلگەن ئادەمزاتنى ئېلىپ كېتىسەن.
— ئۇ قەيەردە؟ — سورىدى سۈمۈرغ تىلغا كىرىپ.
— ئۇ يول ئۈستىدە، زۇلمەت دۇنىلىرىدىن قېچىپ كېتىۋاتقانىدى، بىراق شۇ تاپتا داۋاملىق مېڭىشقا قادىر بولالماي توختاپ قالدى، ئۇنى ئېلىپ كېتىشكە سەندىن باشقىلارنىڭ قۇربى يەتمەيدۇ، بىز بۇ يەردە ساقا مەدەت بېرىمىز.
— شەرتىڭلارنى قوبول قىلدىم، — دېدى سۈمۈرغ، ئاندىن ئۇ قاناتلىرىنى لەپىلدىتىپ ئۇچۇشقا ھازىرلاندى، يالماۋۇزلار نەچچە

پىرقىراپلا غايىب بولۇشتى. سۈمۈرغ قاناتلىرىنى بارغانسېرى تېز لەپىلـ
ـدەتتى. ئاخىر شىددەتلىك بوران چىقىرىۋەتتى، بورانىنىڭ شىددەتـ
ـلىكىدىن سارايدىكى ھەممە جابدۇقلار ساراي تاملىرىغا سوقۇلۇپ،
كۈكۈم - تالقان بولۇپ كەتتى، ئاخىر سارايىنىڭ تاملىرى چاك - چاك
يېرىلىپ، ئۆگزىسى گۈمۈرۈلدى، يەر يۈزىگە چىقىدىغان چوڭ بىر
تۆشۈك ئېچىلدى. سۈمۈرغ شۇ تۆشۈكتىن ئۇچۇپ چىقتى ۋە تېزلا توققۇز
خىل رەڭدە نۇرلىنىپ كېتىۋاتقان بىر يولتۇزغا ئەگىشىپ، پەخرىدىن ۋە
ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ يېنىغا يەتتى.

— پاھ! — دېدى شاتۇتى مەلىكە ھەم ھەيران، ھەم خۇشال
بولۇپ، — يەنە بىر سۈمۈرغ، ئىلگىرى يولۇققىنىمىزدىنمۇ ھەيۋەتلىك
ۋە كۆركەم سۈمۈرغ بىزنى ئەكەتكىلى كەلگەن بولسا كېرەك.

— جۇپتۇمنى كۆرگەنمىدىڭ شاتۇتى مەلىكە، — دېدى سۈمۈرغ
ئەجەبلىنىپ.

— شۇنداق، — دېدى شاتۇتى مەلىكە كۆرەڭلىگەندەك، —
كۆرۈپلا قالماي، بەلكى ئۇ بىزنى بۇ يەرگە ئەكېلىپ قويغان تېخى،
خوجايىنىنىڭ قىلىچىمۇ ئەسلىي ئۇنىڭ بىر تال پېيى.

— ئۇ جۇپتۇمنىڭ بىردىنبىر خاسىيەتلىك پېيى ئىدى، —
دېدى سۈمۈرغ، — تېز بۇ يەردىن كېتەيلى، — ئاندىن ئۇ يەنە
يوغىناپ، پەخرىدىن ۋە ھەمراھلىرىنى دۇمبىسىگە جايلىشىشقا
بۇيرۇدى، ئۇلار ئۇنىڭ يۇمشاق ۋە كۆركەم پەيلىرى ئارىسىغا چۆكۈپلا
كەتتى.

— سىلەرنى باشقا يول بىلەن ئېلىپ كېتىمەن، — دېدى
سۈمۈرغ، — كەلگەن يول بىلەن كېتىش ئەمدى مۇمكىن ئەمەس،
ئۆزۈڭلەرگە پەخەس بولۇڭلار، ئۇستۇمدىن سىيرىلىپ چۈشۈپ
كەتمەڭلار.

ئۇ شۇنداق دەپلا كۆككە پەرۋاز قىلدى، نېرىدىن زۇلمەت
دېڭىلىرى كۆرۈنۈپلا قالغانىدى، ئۇلار ھەممىسى يەك شاخ مۇڭگۈزلۈك ۋە
مۇڭگۈزلىرىنىڭ ئۇچىدا رەڭگارەڭ پانۇستەك ئوت شارلىرى كۆيۈپ
تۇرىدىغان، گاھىلىرى قاناتلىق، گاھىلىرى قاناتسىز، گاھىلىرى ئۇچ

باشلىق، ئالتە قوللۇق، گاھىلىرى غايەت زور ئەجدىھا تەنلىك ۋە گاھىلىرى قاپقارا سۇمۇرغ تەنلىك دېۋىلەر ئىدى. مۇڭگۈزلىرىدىكى ئوت شارلىرى ئۇلارنىڭ يولىنى يورۇتۇپ، نىشان كۆرسىتىپ بېرەتتى. ئاسماندىكىلىرى ئاقار يۇلتۇزدەكلا كارامەت تېز ئۇچسا، يەردىكىلىرى قۇيۇندەك چاپىدىغان يەلتاپانلار ئىدى، قوغلىغاندىكى سۈرئىتى ئاجايىپ تېز ئىدى.

ئۇچىنچى باب

ئۇلار جۇپتىنى تاپتى

سۇمۇرغ بار كۆچ - غەيرىتىنى قاناتلىرىغا يىغىپ، ئەڭ تېز سۈرئەتتە توختىماي ئۆچ كېچە - كۈندۈز ئۇچتى. شۇ هالدا قوغلاۋاتقانلارغا تۇتۇق بەرمەي، ئاجايىپ - غارايىپ مەنزىللەرنى بېسىپ ئۆتۈپ، مۇئەللەقتە ئېسىلىپ تۇرغان بىر چوڭ چەمبەرگە دۇچ كەلدى، چەمبەرگە ئوت ئەجدىهالىرى چىرمىشىۋالغان بولۇپ، ئۇلار توختىماي ئوت پۈركۈيتتى، بۇ ئوتقا يولۇققان هەرقانداق نەرسە كۆيۈپ كۈل بولۇپ كېتەتتى.

سۇمۇرغ چەمبەر ئالدىغا بېرىپ شىپىدە توختاپ قالدى، قارىغاندا چەمبەردىن ئۆتۈشى كېرەكتەكلا ئىدى، بىراق ئۆتمەن دېگۈچىنىڭ ئاقىۋىتى ئۆزىگە ئايان ئىدى.

— قانداق قىلىمىز؟ — دېدى سۇمۇرغ، — بۇ چەمبەر بىز ئۆتىدىغان بىرىنچى ئۆتكەل ئىدى، بىراق ئۇنى ئوت ئەجدىهالىرى چىرمىۋاپتۇ. ئوت ئەجدىهالىرى هەر توققۇز كۈندە بىر قېتىم ئۇخلايدۇ، ئۇخلىغاندىمۇ پەقەت بىر مىنۇتلا ئۇخلايدۇ، ئۇلار ئۇخلىغاندىلا ئۆتكىلى بولاتتى، هازىر ئۆتىمىز دېسەك كۆيۈپ كۈل بولىمىز، ئۆتمىسەك زۇلمەت دۇنىلىرىگە تۇتۇلىمىز، ئوخشاشلا هالاك بولىمىز.

— قانداق قىلساق بولىدىكىن، — دېدى پەخرىدىنمۇ هودۇقۇپ، شۇ تاپتا زۇلمەت دۇنىلىرى ئۇلارغا يېتىشۋالايلا دەپ قالغانىدى، شۇ چاغ شاتۇتى مەلىكىنىڭ كۆكسىدىكى يۇلتۇز ئۇچۇپ چىقتى - دە، چەمبەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېرىپ ئاستا - ئاستا چوڭىيىپ، بىر دەرۋازا

هاسىل بولدى، دەرۋازىدىن نۇر چاقناپ، ئوت يالقۇنلىرىنى يېقىن يولاتمىدى. سۇمۇرغ دەرھال يۇلتۇز دەرۋازىدىن ئوقتەك تېز ئۆتۈپ كەتتى. كەينىدىنلا يېتىپ كەلگەن زۇلمەت دۇنىلىرى يۇلتۇز دەرۋازىدىن ئۆتمەكچى بولۇۋىدى، شۇ ھامان يۇلتۇز دەرۋازا غايىب بولدى. بۇ چەمبەردىن ئۆتكۈچە زۇلمەت دۇنىلىرىنىڭ يېرىمى دېگۈدەك كۆيۈپ كۈل بولۇپ توزۇپ كەتتى، قالغانلىرى ھەسرەت - نادامەت چېكىپ قېلىشتى.

سۇمۇرغ تىنچ - ئامان ئۆتۈۋالغاندىن كېيىن يەنىلا توختىماي ئۇچۇپ كەتتى، بىراق بۇ ئىقلىمدا ھەددى - ھېسابسىز كۆپ يىرتقۇچ قۇشلار بار ئىدى. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى تۆت قاناتلىق، بەزىلىرى تۆت باشلىق، بەزىلىرى شىر باشلىق ۋە بەزىلىرى شىر تەنلىك ئىدى؛ بەزىلىرى ئۇچسا ھاۋا گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىلاتتى؛ بەزىلىرى ئاجايىپ دەھشەتلىك چىرقىرايتتى، بەزىلىرى ئوت، بەزىلىرى سۇ پۈركۈيتتى.

سۇمۇرغ بۇ ئىقلىمغا كىرگەن ھامان ئۇلار تۇشمۇتۇشتىن ھۇجۇم قىلىپ، پەخىرىدىنى ئېلىپ قېچىشقا ئۇرۇندى، لېكىن سۇمۇرغنىڭ ئۇچۇش سۈرئىتىنىڭ تېزلىكى، پەخىرىدىنىڭ قىلىچىنىڭ ئۆتكۈرلۈكى، مۈشۈك خان قىزلارنىڭ ئالماس تىرناقلىرى، قۇش ئوۋلاشتىكى كارامەت ماھارەتلىرى ئۇلارغا ئىمكان بەرمىدى، بەلكى بىرمۇنچىسى ھالاك بولدى. ئەمما، ئۇلار بۇ يىرتقۇچ قۇشلاردىن ئامان - ئېسەن قۇتۇلغىنى بىلەن، زۇلمەت دۇنىلىرى يېتىشۇالايلا دەپ قالدى، چۈنكى ھېلىقى چەمبەردىكى ئوت ئەجدىھالىرى ئۇخلايدىغان ۋاقىت بولۇپ، ئۇلارغا ئۆتۈۋېلىشقا ئىمكان تۇغۇلغانىدى.

شۇ چاغ ئالدى تەرەپتە بىر ئورمانلىق كۆرۈنىدى، ئورمانلىقتىكى دەرەخلەرنىڭ غولى ئالتۇندىن، يوپۇرماقلىرى كۈمۈشتىن ئىدى. شاخ - شاخلىرىدا تاۋاقتەك چوڭ ۋە رەڭگارەڭ گۈللەر پورەكلەپ ئېچىلغان بولۇپ، ھەر گۈلدە بىردىن ساھىبجامال پەرىنىڭ سىيماسى نۇرلىنىپ تۇراتتى ۋە ئۇلار ئاجايىپ يېقىملىق، ئەمما چۈشىنىكسىز بىر تىلدا پاراڭلىشىۋاتاتتى. گاھى ۋىلقلاپ، گاھى قاقاقلاپ كۈلگەن كۈلكە

ئاۋازلىرىمۇ ئاڭلىنىپ قالاتتى. يەنە سان - ساناقسىز تۈتىقۇشلارمۇ بار بولۇپ، چوڭلىرى بۈركۈتتەك، كىچىكلىرى بىر توغرامچىلىك كېلەتتى. پەي قاناتلىرى گاھىلىرىنىڭ ئەتلەستەك رەڭگارەڭ جۈلالىق، گاھىلىرىنىڭ قاردەك ئاق، گاھىلىرىنىڭ ئالتۇندەك سېرىق، گاھىلىرىنىڭ بولسا تۇزغىلا ئوخشايدىغان كۆركەم ھالەتتە ئىدى. ئورمان مەنزىرىسىنىڭ گۈزەللىكى پەخرىدىنمۇ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنمۇ مەھلىيا قىلسا، كەينىدىن قوغلاپ كېلىۋاتقان زۇلمەت دىۋىلىرىنىڭ شەپىسى ۋەھىمىگە سالدى، ئۇلار ھايالسىزلا يېتىپ كېلىدىغاندەك ئىدى.

— ياردەم قىلىڭلار، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئورمانلىقتىكى تۈتىقۇشلارغا يېلىنىپ، — بىز بىر قوۋمدىن بولغاندىكىن، ئامان - ئېسەن كېتىۋېلىشىمىزغا يول كۆرسىتىڭلار.

ئورمانلىقتىكى شاتۇتلار ۋە گۈللەر ئۆز تىللىرىدا مەسلىھەتلىشىۋالغاندىن كېيىن ئاردىن بىرى شۇنداق دېدى:

— قاچ قېرىندىشىم، ماڭا ئەگىشىپ قاچ، سېنى توغرا يولغا سېلىپ قويايلى. سېنىڭ بىز تۇتلار جەمەتىگە تەۋە بولغىنىڭنىڭ ھۆرمىتى، بولمىسا بۇ ئورمانلىق ۋە ئورمانلىقتىكى تۇتلار ئىنىس - جىنىنمۇ ئۆتكۈزمەس ئىدۇق، زۇلمەت دىۋىلىرى كەلسە ئۇلارنى توسۇشقا قادىرمىز، بىراق ھەممىسىنى توسۇپ قالالمىشىمىزمۇ ناتايىن، ئۇلارنىڭ نەقەدەر يامانلىقىنى بىلمەيسەن.

ئۇ شۇنداق دەپ سۇمۇرغىنىڭ ئالدىغا چۈشۈپ، ئوڭغا قىيپاش ئۇچتى، سۇمۇرغ ئۇنىڭغا ئەگەشتى. شۇ ھامان ئورماندىكى تۇتلار يالماۋۇز باشلىق ئاجايىپ زور يىرتقۇچ قۇشلارغا، گۈللەر بەتبەشىرە يالماۋۇز باشلارغا ئۆزگەردى، دەرەخلەر ئاسمان - پەلەك ئېگىزلەشكە باشلاپ، ئاسماننى تىرەپ تۇرغان پولات تۇۋرۇكلەردەك، شاخلىرى بولسا كارامەت يوغان يىلانلاردەك بىر ھالغا كەلدى، ياپراقلىرى ئۆتكۈر تىغلارغا ئايلاندى. ئورمان ئىچىنى قىرقىرىغان - چىرقىرىغان ئاۋازلار بىر ئالدى. يول باشلىغۇچى تۇتىقۇش خىيالدەك تېز سۈرئەتتە ئۇچاتتى، سۇمۇرغمۇ بار كۈچى بىلەن ئۇچۇپ ئەگىشىپ باراتتى. شۇ

هالدا ئۇلار يەنە بىر چەمبەرسىمان دەرۋازىغا يەتتى، دەرۋازىغا توققۇز ئاق ئەجدىها چىرمىشۋالغان بولۇپ، ئۇلار تولىمۇ مۇلايىم ۋە يېقىملىق كۆرۈنەتتى. يول باشلىغۇچى شاتۇتى چەمبەرگە بىر ئوق يېتىمى ئارىلىقتا شىپىدە توختىدى.

— پەخەس بولۇڭلار، — دېدى ئۇ، — بۇ ئەجدىهالار زەھەر پۈركۈيدۇ، بۇ زەھەرنىڭ بىر تامچىسىمۇ تاغدەك بەستلىك بىر دۈننىڭ تېنىنى كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە قۇرۇق ئىسكىلىتقا ئايلاندۇرۇپ قويىدۇ، تاغقا چۈشسە تاغنىمۇ سىمابتەك ئېرىتىپ، دەريا قىلىپ ئاققۇزىدۇ.

— قانداق ئۆتەرمىز، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئۈمىدسىزلىنىپ.

— پەقەت ئۇلار ئۇخلىغاندىلا ئۆتۈش مۇمكىن، — دېدى يول باشلىغان شاتۇتى، — ئۇلار ھەر 18 كۈندە بىر قېتىم ئۇخلايدۇ، ئۇخلىغاندىمۇ پەقەت بىر سېكۇنتلا ئۇخلايدۇ.

— بىراق، بىزگە ئۇلارنىڭ ئۇخلىشىنى كۈتۈپ تۇرغۇدەك پۇرسەت يوق - دە، — دېدى پەخرىدىن.

— ئەمدى يۇلتۇزنىڭ خاسىيىتى تۈگەپ قالغانمىدۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە كۆكرىكىگە قاراپ خورسىنىپ.

شۇ ھامان ئۇنىڭ كۆكسىدە يەنە ھېلىقى يۇلتۇز نۇرلاندى - دە، ئۇچۇپ بېرىپ، چەمبەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا توختىدى، ئاندىن يەنە بىر يۇلتۇز دەرۋازا ھاسىل قىلدى. ئاق ئەجدىهالار پۈركۈگەن زەھەر بۇ دەرۋازىغا يېقىنلاشقان ھامان پارغا ئايلىنىپ يوقاپلا كەتتى.

— تېز ئۆتۈڭلار! — دېدى يول باشلىغۇچى تۇتقۇش ئالدىرىتىپ، — زۇلمەت دۈنيالىرىدىن بىر بۆلۈكى ئورماندىن ئۆتۈپ كېتىپتۇ، ئۇلار سىلەرنى ئۆلگۈچە قوغلايدۇ، توختىماي قېچىڭلار.

شۇ تاپتا بۇرۇنقىنىڭ يېرىمىچىلىك قالغان، ئەمما ئەڭ يامان، ئەڭ ياۋۇزلىرىدىن بولغان بىر بۆلۈك دۈشمەن جان - جەھلى بىلەن قوغلاپ كېلىۋاتاتتى. ئۇلار پۈركۈگەن ئوت پەخرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى ھازىرلا كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋېتىدىغاندەك، پۈركۈگەن سۇ ئېقىتىپ كېتىدىغاندەك، چىقارغان شۇرغانلىق بورىنى ھازىرلا ئۇلارنى ئۇچۇرۇپ كېتىدىغاندەكلا ئىدى.

سۇمۇرغ دەرھال يۇلتۇز دەرۋازىدىن ئوقتەك ئۇچۇپ ئۆتۈپ كېتىشى بىلەن يۇلتۇز دەرۋازا شۇ ھامان غايىب بولدى. ئۇلار ئەمدى يېڭى بىر ئىقلىمغا كىردى، نېرىدا پايانسىز كەتكەن بىر دېڭىز بار ئىدى. ئۇ دېڭىز ئوچۇق ئاسماندەك كۆپكۆك ۋە ئەينەكتەك سۈپسۈزۈك ئىدى، ئاستىدا ھەددى ـ ھېسابسىز ۋە رەڭگارەڭ گۆھەرلەر، ئۆز باغرىدا ئېسىل مەرۋايىتلارنى ساقلاۋاتقان ئالتۇن رەڭلىك كۆركەم قۇلۇللەر چېچىلىپ ياتاتتى، رەڭگارەڭ دېڭىز جۇخار گۈللىرى ۋە ياپيېشىل دېڭىز يۇسۇنلىرى دېڭىزنىڭ دولقۇنلىشى بىلەن شامالدا يەلپۈنۈپ تۇرغان گۈل-گىياھلاردەك تەۋرىنىپ تۇراتتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بولسا گۈلباغدىكى قۇشلاردەك ئاجايىپ كۆركەم بېلىقلار ئۇزۇپ يۈرەتتى، يەنە تېخى بۇ دېڭىزدا ئۇلاردىنمۇ گۈزەل ۋە كۆركەم، ئۇستۇنكى يېرىمى ئاپئاق پىل چىشىدىن ئويۇلغان، تۆۋەنكى يېرىمى بولسا ئالتۇن ۋە كۈمۈشتىن ياسىلىپ، رەڭگارەڭ گۆھەرلەر بىلەن بېزەپ قويۇلغان نەپىس سەنئەت بۇيۇمىغىلا ئوخشايدىغان سۇ پەرىلىرىمۇ بار ئىدى، ئۇلارنىڭ بويى بىلەن تەڭ ھاۋارەڭ چاچلىرى دېڭىزدا تال ـ تال يېيىلىپ تۇراتتى.

سۇمۇرغ دېڭىز قىرغىقىغا يېتىپ كەلگەن ھامان ئۇلار دېڭىز ئۈستىگە ئوقچۇپ چىقىشتى ـ دە، توۋلاشتى:

ــ توختا! كەينىگە يان، بۇ دېڭىز ئاسمىنىدىن يات ئىقلىم مەخلۇقلىرى ھېچقاچان ئۇچۇپ ئۆتەلمىگەن ئەمەس.

ــ نېمىشقا شۇنداق بولىدۇ، ــ دېدى پەخرىدىن سۇمۇرغنى توختىتىپ، ــ بىزگە ياردەم قىلساڭلارچۇ؟!

ــ بۇ بىر سىرلىق دېڭىز، ــ دېدى سۇ پەرىلىرىدىن بىرسى، ــ يات ئىقلىم مەخلۇقلىرى بۇ دېڭىزغا كىرگەن ياكى ئاسمىنىدىن ئۆتكەن ھامان، سۇ ئەجدىھالىرى پەيدا بولۇپ ئۇلارنى ھالاك قىلىدۇ، ئۇلارغا ھېچقانداق قورال ياكى سېھىر ـ ئەپسۇن كار قىلمايدۇ، بىزمۇ ساڭا ياردەم قىلالمايمىز، سىلەرگە كەينىڭلارغا يېنىشتىن باشقا ئامال يوق.

شۇ چاغ نېرىدىن يەنە بىر توپ زۇلمەت دۈشلىرى كۆرۈندى، ئۇلارنىڭ كۆپى چەمبەردىن ئۆتۈپ بولغۇچە ھالاك بولۇپ ئازلا قالغان

بولسمۇ، يەنىلا پەخرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئۈچۈن تاقابىل تۇرغۇسىز ئاپەت ئىدى.

— قانداق قىلىمىز؟ — دېدى سۇمۇرغ ھودۇقۇپ، — يا ئالدىغا، يا كەينىگە يېنىش مۇمكىن بولمايدىغان بىر مۇشكۈل خەتەرگە دۇچ كەلدۇققۇ.

— قىرغاق بويلاپ ئۇچايلى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە.

— بەربىر، — دېدى سۇمۇرغ، — زۇلمەت دىۋىلىرى ھايالسىزلا يېتىشۋالىدۇ.

— بەلكىم بۇنىڭ ياردىمى تېگىپ قالسا ئەجەب ئەمەس، — دېدى پەخرىدىن يانچۇقىدىن دەرەخلەر شاھى سوۋغا قىلغان يوپۇرماقنى ئېلىپ، يوپۇرماق ئۇنىڭ يانچۇقىدا جان كىرىپ قالغاندەك مىدىرلاپ، ئۆزىنىڭ بارلىقىنى ئېسىگە سالغانىدى.

يوپۇرماق ئۇنىڭ قولىدىن ئۇچۇپ چىقىپ دېڭىزغا چۈشتى، شۇ ھامان دېڭىزدا تولىمۇ نەپىس - كۆركەم بىر ئالتۇن رەڭلىك، ئاق قۇ شەكىللىك كېمە پەيدا بولدى.

— چىقايلى، — دېدى پەخرىدىن ئىشەنچ بىلەن، ئاندىن ئۇ بىرىنچى بولۇپ كېمىگە چىقتى، ئارقىدىن سۇمۇرغمۇ، باشقىلارمۇ كېمىگە چىقتى.

— ئەمدى قارا قۇيۇن ئەجدىھالىرى چىرمىشىپ ياتقان چەمبەرگە دۇچ كېلىسىلەر، بۇ چەمبەردىنمۇ ئۆتىلىسەڭلار، — دېدى سۇ پەرىلىرى، — زۇلمەت دىۋىلىرى شاھىنىڭ بىر ھەمشىرىسىگە يولۇققىسىلەر، ئۇ بەك يامان نېمە، ئۇنىڭدىن كۆپ ئېھتىيات قىلىڭلار. ئەگەر ئۇنىڭدىنمۇ قۇتۇلۇپ كېتەلىسەڭلار سىلەرگە ھېچقانداق توسالغۇ، مۇشكۈل - خەتەر دېگەنلەر يولۇقمايدۇ.

— ئاگاھلاندۇرغىنىڭلارغا رەھمەت، — دېدى پەخرىدىن.

كېمە ئۆزلۈكىدىن يۈرۈپ كەتتى. سۇ پەرىلىرى دېڭىز ئاستىغا شۇڭغۇپ كىرىپ كېتىشتى. زۇلمەت دىۋىلىرى دېڭىز ئاسمىنىغا قوغلاپ كەلگەن ھامان، دېڭىز سۈيى شىددەتلىك دولقۇنلاپ، دولقۇنلىرىدىن غايەت زور بىر ئەجدىھا ھاسىل بولدى - دە، بىرلا دەم تارتتى،

دۇنيادىكى ئۇچۇن ھەرقانچە ھەربىكەت قىلىپمۇ قاچالمايدىغان ياكى سېھىر - ئەپسۇنلىرى كار قىلمايدىغان، ھەممىسى ئۇنىڭ گېلىغا كىرىپ كەتتى، ئاندىن ئەجدىھا دېگىزغا شۇڭغۇپلا غايىب بولدى.

كېمە دېگىزدا توپتوغرا ئۇچ كېچە - كۈندۈز ئۈزدى، ئاخىر يەنە بىر قىرغاققا چىقىپ توختىدى. پەخىرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن كېمىدىن چۈشۈپ، ئاجايىپ گۈزەل دېگىز ئاستى مەنزىرىسىگە ئاخىرقى قېتىم نەزەر سالدى - دە، ئاندىن سۇمۇرغىنىڭ ئۇستىگە چىقىپ جايلاشتى، سۇمۇرغ قىرغاقتىن يىراقلاپ ئۇچۇپ كەتتى. بىر چاغدا يىراقتىن يەنە بىر چەمبەر كۆرۈندى، چەمبەرگە توققۇز قارا ئەجدىھا چىرمىشىپ ياتاتتى ۋە توختىماي تەتۇر قۇيۇن چىقىراتتى، بۇ قۇيۇنغا يېقىنلاشقانلا نەرسە غايىب بولۇپ كېتىۋاتاتتى.

— قانداق قىلىمىز؟ — دېدى سۇمۇرغ مۇئەللەقتە توختاپ.

شۇ ھامان شاتۇتى مەلىكىنىڭ كۆكسىدىكى يۇلتۇز ئۇچۇپ بارغانچە چەمبەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېرىپ توختاپ، ۋالىلداپ نۇرلىنىپ، ئاخىر قۇياشتەك پارلاق نۇر چاچتى. قارا ئەجدىھالار ئۇركۈپ، چەمبەردىن ئاجراپ يىراقلاشتى، سۇمۇرغ دەرھال چەمبەردىن ئوقتەك تېز ئۆتۈپ كەتتى، ئۇ ئۆتۈپ بولغان ھامان يۇلتۇزمۇ غايىب بولدى.

ئۇلارنى ئەمدى ھېچكىم، ھېچ نەرسە قوغلىمىدى، گەرچە شۇنداق بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ كېيىنكى سەپىرى يەنىلا مۇشكۈل - خەتەر ئىچىدە داۋام قىلدى.

ئۇلار شۇ تاپتا قارامتۇل كۈل رەڭ بۇلۇتلار ھەممە يېرىنى قاپلىغان، ئۇ يەر - بۇ يېرىدىن پورۇقلاپ ئىس - تۈتەك ئۆرلەپ تۇرىدىغان بىر ئىقلىمغا چىقىپ قالغانىدى. بۇ يەرنىڭ ھاۋاسى دىماقنى ئېچىشتۇرۇپ، ئادەمنىڭ دېمىنى سىقاتتى، گاھ ئوتتەك قىزىق، گاھ مۇزدەك سوغۇق بولۇپ قالاتتى، پەخىرىدىنلا ئەمەس، ئۇنىڭ ھەمراھلىرىمۇ بۇ خىل كىلىماتقا ماسلىشالماي، نەپەس ئېلىشى قىيىنلاشتى - دە، ئاخىر باشلىرى قېيىپ، كۆڭۈللىرى ئاينىپ، يەرگە موللاق ئېتىپ ھوشىدىن كېتىشتى. تۆۋەندە بولسا مويلىرى قارا ئالتۇندەك ۋالىلداپ، كۆزلىرى يېلىنجاپ تۇرغان قىپقىزىل چوغدەك يېنىپ تۇرغان، ئۆزى قاپلانىدەك،

تىرناقلىرى ئاردەك، ئەلپازى تولىمۇ قورقۇنچلۇق بىر جۈپ مۇشۇك پەيدا بولۇپ، سۇمۇرغىنىمۇ، باشقىلارنىمۇ قۇشقاچ سىقىملىغاندەك تۇتۇۋېلىشتى، بىراق قاردەك ئاق ۋە زىلۋا - نازۇك مۇشۇك خان قىزلارنى كۆرگەندە بولسا، بىردىنلا مۇلايىملىشىپ، بوشىشىپ قىلىشتى- دە، ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە پۈۋلىدى، مۇشۇك خان قىزلار ھوشىغا كېلىشتى. بىراق، ياۋۇز تەلەتلىك قارا مۇشۇكلەرنى كۆرگەندە بولسا، ۋەھىمىلىك مياۋلاپ، قايتىدىن ھوشىدىن كېتىشتى.

شۇ ھامان قارا مۇشۇكلەر بىر يۇمىلاپلا بىرى ساپسېرىق ئالتۇن مويلۇق، كۆزلىرى قىزىل ياقۇتتەك، يەنە بىرى ۋالىلداپ تۇرىدىغان كۈمۈش مويلۇق، كۆزلىرى سېرىق گۆھەردەك، كىشىنىڭ تولىمۇ ئامراقلىقىنى كەلتۈرىدىغان، ئومۇمىي مۇشۇكلەرگە ئايلاندى، ئۇلارنىڭ بوي - بەستى مۇشۇك خان قىزلاردىن سەللا چوڭ ئىدى.

ئۇلار مۇشۇك خان قىزلارنىڭ بوينىغا بىردىن ئالتۇن زەنجىرلىك، قىپقىزىل يۈرەكسىمان ياقۇت زۇننار ئېسىپ قويۇشتى، شۇ ھامان مۇشۇك خان قىزلار ھوشىغا كېلىشتى.

— قورقماڭلار، — دېدى قىزىل كۆزلۈكى، — بىز بۈزرۈكۇار جادۇنىڭ مۇشۇكلىرى، ئۇ ھازىر بۇ يەردە ئەمەس، بەلكى ئۆز قەلئەسىدە 40 كۈنلۈك ئۇيقۇغا كەتكەن، ھازىرچە سىلەرگە خەۋپ يوق، بىز سىلەرگە زىيان يەتكۈزمەيمىز، چۈنكى بىز سىلەرنى ياخشى كۆرۈپ قالدۇق، — دېدى سېرىق كۆزلۈكى سۆز قىستۇرۇپ.

— ئۇھ! — دېدى يېشىل كۆز چوڭقۇر تىنىپ، — بايا دىمىقىپ ئۆلەيلا دېگەنىدىم، ھازىر ھېچ ئىش بولمىغاندەك تۇرۇمىنا.

— بىراق، ئۇلارچۇ؟! — دېدى كۆك كۆز ئالدىراپ پەخرىدىنىنى، سۇمۇرغ ۋە شاتۇتى مەلىكىنى كۆرسىتىپ. ئۇلار ھوشسىز، ئۆلۈك ياكى تىرىكلىكى نامەلۇم بىر ھالەتتە سوزۇلۇپ ياتاتتى.

— سۇمۇرغ بۈزرۈكۇار جادۇنىڭ ناشىتىلىقى، ئاۋۇ ئادەمزات بولسا ئۇنىڭ ئۈچۈن تېپىلغۇسىز بىر گۆھەر، ئۇ چوقۇم ئۇنىڭ روھىنى سۈمۈرۈۋالىدۇ، جىسمىنى دورا خام ئەشياسى قىلىدۇ. شاتۇتى بولسا بىزنىڭ يېمىكىمىز، چۈنكى بۈزرۈكۇار جادۇ بۇنداق ئادەتتىكى

جانىۋارلارغا كۆز قىرىنىمۇ سېلىپ قويمايدۇ، ــ دېدى قىزىل كۆز مۇشۇك.

ــ سۇمۇرغ بىلەن ئادەمزات ئۇ چۈشىدىمۇ ئېرىشەلمەي كەلگەن ئولجا، ــ دېدى سېرىق كۆزلۈكى قوشۇمچە قىلىپ.

ــ ياق! ــ چىرقىرىۋەتتى يېشىل كۆز دەرھال ھېلىقى مۇشۇكلەر بىلەن بوغۇشىدىغان ئەلپازدا.

ــ بىزنى قويۇۋېتىڭلار، ــ دېدى كۆك كۆز جىددىي تەرزدە، ــ بولمىسا سىلەر بىلەن جان تىكىپ ئېلىشىمىز، ئالماستەك تىرناقلىرىمىزنىڭ نەقەدەر يامانلىقىنى كۆرۈپ قالىسىلەر.

ــ قويۇۋېتەلمەيمىز، ــ دېدى سېرىق كۆزلۈك مۇشۇك، ــ چۈنكى، بىز ئۆز خىزمىتىمىزگە تولىمۇ سادىق چاكارلار.

ــ ئۇنىڭ ئۈستىگە سىلەرنى قويۇۋەتسەكمۇ پايدىسى يوق، ــ دېدى قىزىل كۆزلۈك مۇشۇك، ــ ئالدىڭلاردا سىلەر ئۆتەلمەيدىغان نۇرغۇن ئۆتكەللەر بار.

ــ ئاۋۋال ئۇلارنى ھوشسىغا كەلتۈرۈپ بېرىڭلار، ــ دېدى يېشىل كۆز، ــ قالغىنىنى باشقا كەلگەندە كۆرەرمىز، بولمىسا.....

ــ ئۆتۈنۈپ قالايلى، ــ دېدى كۆك كۆز ئالدىراپ ئۇنىڭ ئاغزىنى تۇتۇۋېلىپ مۇلايىملىق بىلەن.

ئالتۇن مويلۇق، كۈمۈش مويلۇق مۇشۇكلەر بىرھازا ئارىسالدى بولۇپ بىر ـ بىرىگە قاراپ قېلىشتى، ئاخىر كۈسۈلدىشىپ مەسلىھەتلىشىۋالغاندىن كېيىن:

ــ ياخشىلىق قىلغاندىكىن ئاخىرغىچە قىلايلى، ــ دېدى قىزىل كۆزلۈك مۇشۇك، ــ سىلەرنى دىمىقىپ ئۆلۈشتىن قۇتۇلدۇرۇۋالغىنىمىزمۇ چوڭ ئىش ئىدى، ئەگەر بۇ ئىشىمىزنى بۈزرۈكلىۋار جادۇ بىلىپلا قالىسا بىزگە ياخشى كۈن يوق.

ــ ياخشىلىقىڭلارنى ئۇنتۇمايمىز، ــ دېدى مۇشۇك خان قىزلار دەرھال.

ــ بىراق، شەرتىمىز بار، ــ دېدى سېرىق كۆزلۈك مۇشۇك كۆك كۆزگە مېھرى بىلەن قاراپ.

— شۇنداق، — دېدى قىزىل كۆزلۈك مۇشۇكمۇ يېشىل كۆزگە تەلمۇرۈپ.

يېشىل كۆز بىلەن كۆك كۆز پىچىرلىشىۋالغاندىن كېيىن:

— بىز قوشۇلدۇق، — دېدى ئۈياتچانلىق بىلەن، — بىراق بايىقى ياۋۇز تەلەتكۈلارنى كۆرگىمىز يوق.

— ھازىرقى ئەسلىي قىياپىتىمىز، — دېدى قىزىل كۆزلۈك مۇشۇك ئالدىراپ، — ئەمدى ھەرگىز سىلەرگە سەت كۆرۈنىدىغان قىياپەتتە يۈرمەيمىز.

— يەنە تېخى توۋا قىلىشكۈلار كېرەك، — دېدى يېشىل كۆز، — بۇرۇن قانچىلىغان جانلىقلارغا زىيان يەتكۈزگىنىگىلارنى كىم بىلىدۇ.

— چىن كۆڭلىمىزدىن توۋا قىلىمىز، — دېدى ئالتۇن - كۈمۈش مويلۇق مۇشۇكلەر تەڭلا، — ھەم ئۆلۈم - كۆرۈمدە سىلەر بىلەن بىللە بولۇشقا قەسەم قىلىمىز.

— قېنى ئەمسە، ئۇلارنى ھوشىغا كەلتۈرۈڭلار، — دېدى كۆك كۆز.

ئالتۇن - كۈمۈش مويلۇق مۇشۇكلەر دەرھال بىر تالدىن نۇرلۇق يۇلتۇز ئېسىلغان ئالتۇن زەنجىرلەرنى ئەكېلىپ، پەخرىدىن، سۇمۇرغ ۋە شاتۇتى مەلىكىنىڭ ھەربىرىگە بىردىن ئېسىپ قويغانىدى، ئۇلار ھوشىغا كېلىپ ئورنىدىن تۇرۇشتى.

— بىز بەرگەن زۇننار بولسىلا بۇ يەرنىڭ ھاۋا كىلىماتىغا كۆنۈپ قالىسىلەر، — دېدى قىزىل كۆزلۈك مۇشۇك، — ئۇلاردىن ئايرىلىپ قالساڭلار تۇغەشكىنىڭلار شۇ.

— رەھمەت! — دېدى پەخرىدىن بىلەن سۇمۇرغ تەڭلا.

— ئۇلار كىم؟ — سورىدى شاتۇتى مەلىكە مۇشۇك خان قىزلارغا ھۈرپىيىپ.

— مەن قىزىل كۆز، — دېدى ئالتۇن مويلۇق مۇشۇك.

— مەن سېرىق كۆز، — دېدى كۈمۈش مويلۇق مۇشۇك.

— ئۇلار جادۇگەر دەللىنىڭ مۇشۇكلىرى، — دېدى يېشىل كۆز.

— بىلدىم، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئاچچىقى بىلەن، —

ئەسلىدە سىلەرنى كۈتۈۋاتقانلاركەن - دە، بايا تاسلا قالدىم ئۇلارنىڭ چاڭگىلىدا بوغۇلۇپ ئۆلگىلى.

— كەچۈرۈڭ شاتۇتى مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى قىزىل كۆز ھەم سېرىق كۆز خىجىللىق بىلەن.

— ئۇلاردىن رەنجىمە، — دېدى پەخرىدىن شاتۇتى مەلىكىنى پەپىلەپ، — ئەگەر ئۇلارنىڭ راستتىنلا زىيانكەشلىك قىلىش نىيىتى بولسا، ئاللىبۇرۇن سېنى يوقۇزلاپ يەپ بولۇشاتتى، لېكىن ئۇنداق قىلماپتۇ، بەلكى.....

شۇ چاغ نېرىدىكى بىر قەلئەدىن ئاجايىپ ياڭراق خورەك ئاۋازى ئاڭلىنىپ، ئارقىدىنلا ھاۋا گۈلدۈرلەپ چاقماق چېقىلدى، تورۇكلاپ مۆلدۈر يېغىپ كەتتى، قارا قۇيۇنلار قۇتراپ، زېمىن تەۋرەپ كەتتى.

— خورەك تارتىۋاتقىنى بۇزرۇكۇار جادۇ، — دېدى قىزىل كۆز، — زۇلمەت شاھىنىڭ ھەمشىرىسى، ئۇ ئۇخلاۋاتقىلى 39 كۈن بولدى، ھەر كۈنى بىر قېتىم خورەك تارتىدۇ، بۇدا خورەك تارتقاندا ئويغىنىدۇ.

— بىز بۇ يەردىن كېتەيلى، — دېدى سۇمۇرغ خاتىرجەمسىز-لىنىپ، — بۇ مەلئۇن ئەسلىي زۇلمەتتە ئىكەنمىش، قاچانلاردا بۇ يەرگە ماكانلىشىۋالدىكىنتاك، ئۇ ھەمە يالماۋۇز - جادۇگەرلەرنىڭ ئانىسى، بەكمۇ يامان نېمە.

— بىزگە يول باشلاپ بېرەمسىلەر، — دېدى پەخرىدىن ئالتۇن مويلۇق، كۈمۈش مويلۇق مۇشۇكلەرگە.

ئۇلار بىر - بىرىگە قارىشىپ، ئارىسالدى بولۇپ قېلىشتى.

— گەپ قىلساڭلارچۇ؟! — دېدى كۆك كۆز ئالدىرىتىپ.

— ئالدىمىزدا ئۇچ ئۆتكەل بار، — دېدى قىزىل كۆز، — دەسلەپتە بىر ئىت ئۇچرايدۇ، ئۇنىڭغا يېقىنلاشىش ئەسلا مۇمكىن ئەمەس، يېقىنلاشقىلى بولغاندىمۇ يېنىدىن ئۆتۈش مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى ئۇنىڭغا ھەرقانداق قورال كار قىلمايدۇ، بەلكى ئۇ دەم تارتىدىغان بولسا تاغلارمۇ قومۇرۇلۇپ قارىغا كىرىپ كېتىدۇ، قاۋىسا ئاغزىدىن ئوت چېچىلىپ، ئالەمنى ئوت دېڭىزىغا ئايلاندۇرۇۋېتىدۇ.

— ئاندىن بىر ئىشىككە دۇچ كېلىمىز، — دېدى سېرىق كۆز، —

قارىماققا ھېلىلا ئۆرۈلۈپ چۈشىدىغانىدەك كۆرۈنىدۇ، ئەمەلىيەتتە تاغدەك مەزمۇت، يېقىنلاشقان ھامان يۈزىگىزگە شۇنداقلا يېپىلىدۇ، زەربىسىدىن تېنىڭىز تېرىقتەك بولۇپ چېچىلىپ كېتىدۇ، ئۆزىگە بولسا ھېچنېمە قىلمايدۇ.

— ئاندىن، — دېدى قىزىل كۆز، — بىر ئۆمۈچۈك توربىغا دۇچ كېلىمىز. بىر ئۆڭكۈر بار بولۇپ، ئۇنىڭغا يېقىنلاشقان ھامان بىر ئۆمۈچۈك پەيدا بولۇپ زەھەر چاچىدۇ، ئۇنىڭ چاچقان زەھىرى ئالەمگە ئوت قويىدۇ، ئۇچرىغانلا نەرسىنى كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىدۇ. توربىغا ھەرقانداق قورال كار قىلمايدۇ، ئىلىنىپلا قالغان نەرسىنى چىرمۇۋېلىپ، جانلىق مەخلۇقات بولسا ئۆلتۈرىدۇ، جانسىز نەرسىلەر بولسا كۈكۈم - تالقان قىلىۋېتىدۇ.

— زادى قانداق قىلغاندا ئۆتكىلى بولىدىغىنىنى دەڭلارچۇ، — دېدى شاتۇتى مەلىكە جىددىيلىشىپ.

— ئەگەر مۇشۇك خان قىزلار بىلەن توي قىلىشمىزغا قوشۇلساڭلار، خەتەرگە قارىماي جادۇگەر دەللىنىڭ قەلئەسىدىن خاسىيەتلىك نەرسىلىرىنى ئوغرىلاپ چىقىپ، سىلەرنىڭ تىنچ - ئامان ئۆتۈپ كېتىشىڭلارغا بىز كېپىل، — دېدى سېرىق كۆز.

— ئۇلار خالىسىلا، — دېدى پەخرىدىن كۈلۈمسىرەپ.

بىراق، مۇشۇك خان قىزلار ئۇياتچانلىق بىلەن بېشىنى تۆۋەن سېلىپ، گەپ قىلىشمىدى.

— گەپ قىلىساڭلارچۇ؟! — دېدى شاتۇتى مەلىكە ئۇلارنى نوقۇشلاپ.

— خوجايىن قوشۇلسىلا، — دېدى مۇشۇك خان قىزلار يۈزلىرى بەقەمدەك قىزىرىپ، — ياق دەيدىغانغا ھەددىمىز ئەمەس.

— بىز خەتەردىن قۇتۇلغاندىن كېيىن تويۇڭلارنى قىلىۋېلىڭلار، — دېدى پەخرىدىن.

— رەھمەت، رەھمەت، — دېيىشتى قىزىل كۆز، سېرىق كۆزلەر خۇشاللىقىدىن ئويناقىشىپ، ئاندىن ئۇلار يول باشلىدى، باشقىلار ئۇلارغا ئەگەشتى. ئۇلار جادۇگەر دەللىنىڭ قورقۇنچلۇق قەلئەسىدىن

يانداپ ئۆتتى، يانداپ ئۆتكۈچە قەلئە مىدىرلاپ، كۆزنەك - دېرىزە-سىلەردىن ئوت چاقناپ تۇرىدىغان ۋەھىمىلىك كۆزلەر ئۇلارغا قاراپ چەكچىيىپ قېلىشتى، يىراقتا بىر دەريا، دەريا ئۈستىدە تارغىنە بىر كۆۋرۈك، كۆۋرۈك ئۈستىدە ئورۇقلۇقىدىن بىر باغلام قورايدەكلا بولۇپ قالغان بىر قوتۇر ئىت كۆرۈندى.

— كۈتۈپ تۇرۇڭلار، — دېدى قىزىل كۆز، — بۇ دەريادىن ئاشۇ كۆۋرۈك ئارقىلىقلا ئۆتكىلى بولىدۇ، بىز قەلئەگە كىرىپ چىقايلى.

ئاندىن ئۇ سېرىق كۆز بىلەن بىللە بىر پىرقىراپلا غايىب بولدى، بىر چاغدا يۆگەكلىك داستىخان، ئاغزى يېپىق كومزەك ۋە بىر قاپاقنى كۆتۈرۈپ كەلدى - دە، داستىخاننى ئېچىپ، ئىچىدىن بىر تال سۆڭەكنى ئالدى، سۆڭەكنى كۆرۈپلا كۆۋرۈك بېشىدا ياتقان ئىت ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ، قۇيرۇق شىپاڭشتىپ ئويناقشىپ كەتتى. .

— بىزگە يول بەر، — دېدى قىزىل كۆز، — ئېچىل داستىخان سېنىڭ بولسۇن، ئۇ ساڭا ھەرقاچان تويغۇچە سۆڭەك بېرىدۇ.

— ئۆتۈڭ! — دېدى ئىت ھاۋا گۈلدۈرلىگەندەك بىر ئاۋازدا، — مەن ئاشۇ داستىخاننىڭ تەمەسىدە جادۇگەر دەللىگە سادىق مالاي بولغان، ئەمدى ئۇنىڭغا ئېرىشكەنكەنمەن كۆۋرۈك بېقىپ يېتىۋېرىشىم ھاجەتسىز.

قىزىل كۆز داستىخاننى تاشلاپ بەردى، ئىت ئۇنى چىشلەپلا بىر يۇمىلاپ غايىب بولدى.

قىزىل كۆز بىلەن سېرىق كۆز پەخىرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى باشلاپ كۆۋرۈككە قەدەم باستى، كۆۋرۈك قەدەمدە بىر سىلكىنىپ توختىدى. دەريادىن بولسا مىڭلىغان قارا قوللار ۋە يالماۋۇز باشلار سوزۇلۇپ چىقىپ، ئۇلارنى تۇتۇۋېلىشقا ئۇرۇندى، ئەمما ئۇلارغا ئىمكان بولمىدى.

ئۇلار كۆۋرۈكتىن ئۆتۈپ خېلى ماڭدى، تۇيۇقسىز يەردە قىڭغىيىپ تۇرغان بىر ئەبجەق ئىشكنى كۆردى.

— ساڭا خاسىيەتلىك ماي كومزىكىنى ئەكەلدىم، — دېدى سېرىق كۆز، — ئۇنىڭدىكى تۇگمەس ماي بىلەن ھەرقاچان

ئۇلگۇجۇكۇنى مايلاپ تۇرالايسەن.

— رەھمەت! — دېدى ئىشىك غىچىلداپ، — ئۆتۈۋال، مەن سىلەر ئۈچۈن ئوچۇق، شۇ كومزەكنىك تەمەسىدە بۇ يەردە قانچە ئۇزاق ۋاقىت تۇرغىنىمنى بىلمەيمەن، ئەمدى ئۇنىڭغا ئېرىشتىم. سىلەر كىرىپ كەتكەن ھامان مەنمۇ كېتىمەن، ئەمدى جادۇگەر دەللە ئۈچۈن غالچىلىق قىلىشىم ھاجەتسىز.

سىرىق كۆز كومزەكنى ئىشىك ئالدىغا ئاپىرىپ قويدى، ئىشىك غىچىلداپ، ناھايىتى تەستە ئېچىلدى.

پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن ئىشىكتىن ئۆتتى، ئۇلار نۇردىن ھاسىل بولغان تونىلغا كىرىپ قالغاندەك بولدى، تونىل ئىچىدە خېلى ئۇزاق ماڭدى، چىقىش ئاغزىغا يېقىنلاشقاندا ئېغىزنى تورى بىلەن پەردىلەپ ساقلاپ ياتقان بىر ئۆمۈچۈكنى كۆردى.

— ساڭا خاسىيەتلىك قاپاق ئەكەلدىم، — دېدى قىزىل كۆز، — ئۇنىڭ ئاغزىنى ئاچساڭلا ئۆزۈڭ خالىغانچە چىۋىن - پاشا، كۈمۈتا - پەرۋانىلەرگە ئېرىشەلەيسەن.

— رەھمەت ساڭا، — دېدى ئۆمۈچۈك غاڑ - غۇڑ بىر ئاۋازدا، — شۇ قاپاقنىڭ تەمەسىدە ئۇزاقتىن بۇيان بۇ يولنى بېقىپ ياتقانىدىم. ئۆتۈۋال، يول ئوچۇق، ئەمدى ماڭا جادۇگەر دەللىنىڭ غالچىلىقىنى قىلىش ھاجەتسىز.

ئۇ شۇنداق دەپ بىر پۇتىنى شارتتىدە ئۇزارتىپلا قاپاقنى ئېلىپ كەتتى، ئاندىن تورىنى يېغىشتۇرۇپ، قارا قۇيۇنغا ئايلىنىپ ئۇچۇپ كەتتى.

پەخرىدىن ھەمراھلىرى بىلەن بىمالال تونىلدىن چىقتى، ئەمما بىر قاراڭغۇلۇق ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى، سۇمۇرغ دەرھال ئۇلارنى بىر-بىرلەپ ئۈستىگە ئېلىۋالدى، شۇ چاغ ئۇلارنىڭ كەينى تەرىپىدىن خورەك ئاۋازى ئاڭلاندى، بۇ ئاۋازدىن جاھان زىلزىلىگە كەلدى.

— ئۇ ئەمدى ئويغىنىدۇ، — دېدى قىزىل كۆز، — چوقۇم يېڭى يول پەيدا قىلىپ، قوغلاپ كېلىدۇ، تېز قاچايلى.

— ئۇنى ئۆلتۈرگىلى بولماسمۇ، — سورىدى پەخرىدىن.

ــ ئۇنىڭ جېنى تېنىدە ئەمەس، ــ دېدى سېرىق كۆز، ــ قەيەرگە يۇشۇرغىنىنى بىلمەيمىز، لېكىن ئۇچ كۈنلۈك يىراقلىققىچە قوغلاپ بېرىنى تۇتۇۋالالمىسا ئاچچىق يۇتۇپ ئۆلىدۇ، ھازىر قېچىش سۈرئىتىمىز ھايات ـ ماماتىمىزنى بەلگىلەيدۇ.

سۇمۇرغ ئۇچۇشنى تېزلەتتى، بىر چاغدا ئالدى تەرەپتىن بىر يورۇقلۇق كۆرۈندى، كەينى تەرەپتىن بوران شەپسى كەلدى.

ــ جادۇگەر دەللە يېقىنلاپ قاپتۇ، ــ دېدى قىزىل كۆز ھودۇقۇپ.

سۇمۇرغ تېخىمۇ تېز ئۇچتى، ئاخىر ئاسمىنى كۆپكۆك، بۇلۇتلىرى رەڭگارەڭ بىر بوشلۇققا چىقتى.

تۈيۇقسىز بۇلۇتلار ھەر تەرەپكە پىتراپ كەتكەن قوي پادىسىدەك تاراپ كەتتى.

ــ جادۇگەر دەللە، ــ دېدى كۆزى ئۆتكۈر يېشىل كۆز.

يىراقتىن ھەقىقەتەن كارامەت بەتبەشىرە بىر يالماۋۇز مومای شىددەتلىك بوران چىقىرىپ قوغلاپ كېلىۋاتاتتى.

ــ ئۇ يېقىنلاشسا بىزنى دەم تارتىپ كېتىدۇ، ــ دېدى قىزىل كۆز.

پەخرىدىن دەرھال ئاي تېشىنى تاشلىدى، شۇ ھامان ئاسمان ـ پەلەك بىر تاغ پەيدا بولۇپ، جادۇگەر دەللە بىلەن ئۇلارنى ئايرىۋەتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە تاغ ئېگىزلەپ بېرىۋاتاتتى.

تاغ كەينىدىن سادا كەلدى:

ــ ھەي ئادەمزات، ئاكامنىڭ دۈشمىنىنىڭ قىساسىدىن كەچتىم، بەدىلىگە بۇ تاغدىن قانداق ئۆتكىنىڭنى ئېيتىپ بەر.

ــ چىشلىرىمنى سۇغۇرۇپ پالتا قىلىپ، تاغنى يېرىپ ئۆتتۈم، ــ دەپ توۋلىدى پەخرىدىن.

سۇمۇرغ بار ئىمكانىنچە تېز ئۇچۇپ كېتىۋەردى، جادۇگەر دەللە بولسا، بىرھازا ئارىسالدى بولۇپ، چىشلىرىنى سۇغۇرۇشقا چىدىمىدى ـ دە، تاغقا بىرنى تەپتى، ئەمما تاغ تەۋرەپ قويۇپ توختاپ قالدى، جادۇگەر دەللىنىڭ قورايدەك پۇتى قاراسلاپ سۇندى، پۇتىنىڭ ئاغرىق

ئازابىدا زار قاقشاپ تۇرۇپ، بىر چىشنى سۇغۇرۇۋالدى. ئۇنى پالتىغا ئايلاندۇرۇپ تاغنى چاپتى، بىراق پالتا ئۇچۇپ كېتىپ، يەنە بىر چىشنى سۇغۇردى، شۇنداق قىلىپ، 32 تال چىشنىڭ هەممىسى تۆگىگەندە ئاندىن تاغ يېرىلدى، لېكىن ئۇنىڭغىچە بىر كېچە - كۈندۈز ئۆتتى، جادۇگەر دەللە ئەمدى بۇرۇنقىدىنمۇ تېز سۈرئەتتە قوغلىدى، ئۇنىڭ سۈرئىتىگە هېچنېمە يېتىشەلمەيتتى، ئاخىر يەنە يېتىشۋالاي دەپ قالدى، ئەمدى ئۇ ئاغزىنى كامىردەك ئېچىپ، قېچىۋاتقانلارنى دەم تارتىشقا تەييارلاندى.

پەخرىدىن دەرهال ئانا سۇمۇرغنىڭ ماكانىدىكى دەرەخ بەرگەن بىر تال گۈلنى تاشلىدى، شۇ هامان گۈل يوغىناپ - يوغىناپ، بېغىشى يەرگە يىلاندەك سوزۇلۇپ، غايات زور گۈلگە ئايلاندى - دە، «هاپ!» قىلىپلا جادۇگەر دەللىنى گۈل ئىچىگە قارمىۋالدى. گۈل ئىچىدىكى جادۇگەر دەللە چىقىپ كېتىش ئۈچۈن ئوت پۈركۈدى، سۇ پۈركۈدى، قىلىچ - نەيزىلەرنى پەيدا قىلىپ چاپتى - سانجىدى..... كۆپ تىرىشتى، تېرىكەشتى، ئۆزى قىلالايدىغان هەممە چارە - ئامالالارنى ئىشلەتتى، پايدىسى بولمىدى، ئامالسىز توۋلىدى:

— هەي ئادەمزات، ئاكام زۇلمەت شاهىنىڭ قان قەسەسىدىنمۇ كەچتىم، بەدىلگە بۇ گۈلدىن قانداق قىلسام چىقىپ كېتەلەيدىغ-ىنىمنى ئېيتىپ بەرگىن!

— كۆزلىرىڭنى ئويۇپ تاشلىساڭ، گۈل سېنى مېيىپ كۆرۈپ رەهىم قىلىدۇ، — دەپ توۋلىدى پەخرىدىن.

جادۇگەر دەللىنىڭ ئۈچ كۆزى بار ئىدى. ئاردەك تىرناقلىرىدا بىر كۆزىنى ئويۇپ تاشلىدى، ئويۇپ تاشلىغان يەردىن قاپقارا زەهەرلىك قانلىرى ئاقتى، گۈلدىن يىڭىنىڭ ئۈچىدەك تۆشۈك ئېچىلدى، ئەمما جادۇگەر ئاغرىق دەستىدىن تېپىرلاپ تۇرغاچقا بۇنى كۆرمىدى، كۆرسە شۇ تۆشۈكتىنمۇ چىقىۋالاتتى، ئاندىن ئۇ يەنە بىر كۆزىنى ئويۇپ تاشلىدى، گۈلدىن قۇشقاچنىڭ كۆزىچىلىك بىر تۆشۈك ئېچىلدى، بىراق جادۇگەر دەللىنىڭ ئۈچىنچى كۆزى بۇ تۆشۈكنى كۆرمىدى، ئاخىر ئۇ ئۈچىنچى كۆزىنىمۇ ئويۇپ تاشلىدى، كۆزلەر ئويۇپ تاشلانغان ئۈچ

كاماردىن بۇلدۇقلاپ ئاققان قارا قانلار ئاخىر گۈل بەرگىنى چىرىتىپ، كۆيدۈرۈپ، تاغارنىڭ ئاغزىدەك بىر تۆشۈك ئاچتى، تۆشۈكتىن غۇرقىراپ شامال كىردى، جادۇگەر دەللە شۇ تۆشۈكتىن غۇي قىلىپلا ئۇچۇپ چىقتى - دە، بىرھازاغىچە قالايمىغان ئۇچۇپ، پىرقىراپ يۈردى، ئاخىر قارچىغىنىڭ تۇمشۇقىدەك بۇرنى بىلەن پەخرىدىننىڭ ھىدىنى ئالدى - دە، ھىد كەلگەن تەرەپكە جان - جەھلى بىلەن ئۇچۇپ كەتتى، ئەمما گۈلدىن چىقىپ، نىشاننى پەرق ئەتكۈچە يەنە بىر كېچە - كۈندۈز ئۆتتى.

— خەپ! — دېدى ئۇ ئۇچۇپ كېتىۋېتىپ، — پىيىڭنى سۇغۇرۇۋېلىپ، چاچلىرىمغا بوغقۇچ قىلمىسام «يالماۋۇزلارنىڭ بۈزرۈك ئانىسى» دېگەن ئىسمىمنى ئۆچۈرۈۋېتىمەن.

پەخرىدىن يەنە يىراقتىن قوغلاپ كېلىۋاتقان جادۇگەر دەللىنى كۆردى ۋە ئۇنىڭ يىرگىنىشلىك ئاۋازىنى ئاڭلاپ، تېنى شۈركۈندى، چۈنكى جادۇگەر دەللىنىڭ ئەلپازى تولىمۇ يامان ئىدى، ئۇلارغا كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە يېتىشىۋالىدىغاندەكلا ئىدى.

پەخرىدىن دەرھال يېنىدىن مېكىيان سوۋغا قىلغان تۇخۇمنى ئېلىپ تاشلىدى، ئۆزى بىلەن جادۇگەر دەللە ئارىلىقىدا بىر چوڭ كۆل پەيدا بولدى، كۆلدىن ئاجايىپ قورقۇنچلۇق مەخلۇقلار ئوقچۇپ چىقىپ، ئاسماندىكى بۇلۇتلارنىمۇ يالماپ كەتتى.

جادۇگەر دەللە كۆل بويىغا كەلگەندە ئاغزىنى مىدىرلىتىپ ئەپسۇن ئوقۇدى، كۆل ۋاراقشىپ قاينىدى، ئىچىدىكى مەخلۇقلاردىن كۆپى ھالاك بولدى، ئەمما كۆل سۇيى ئاسمان - پەلەك دولقۇنلاپ، جادۇگەر دەللىگە يول بەرمىدى.

ئامالسىز قالغان جادۇگەر دەللە توۋلىدى:

— ئەي ئادەمزات! 32 تال چىشىمنىڭ، ئويۇۋالغان كۆزلىرىمنىڭ قىساسىدىنمۇ كەچتىم، بەدىلىگە كۆلدىن قانداق ئۆتىدىغىنىمنى ئېيتىپ بەر.

— كۆل سۇيىنى ئىچىپ تۈگەتسەڭ، بىمالال ئۆتىسەن، — دەپ جاۋاب بەردى پەخرىدىن.

جادۇگەر دەللە دەرھال كۆل سۈينى بىرلا دەم تارتتى، كىچىك بىر دېڭىزدەك كۆل سۈيىنىڭ يېرىمى قارىغا كىرىپ كەتتى، يەنە بىر دەم تارتقانىدى، كۆل قۇرۇقدىلىپ قالدى، دەللىنىڭ قارنى غايەت يوغان باداڭغا ئوخشاپ قالدى، سۇدىكى مەخلۇقلاردىن تىرىك قالغانلىرى ئۇنىڭ ئىچ - باغرىنى چىشلەپ - غاجاپ، جېنىنى قاقشاتتى، ئامالسىز قالغان جادۇگەر دەللە ھۆ قىلدى، قاپقارا قانغا بويالغان كۆل سۈيى تامچە قالماي ياندى.

— ھەي ئادەمزات! — دەپ توۋلىدى جادۇگەر دەللە يەنە، — راست گەپ قىل، كۆلدىن زادى قانداق ئۆتىمەن.

— بوينۇڭغا تاش باغلاپ، كۆلگە سەكرىگىن، — دېدى پەخرىدىن.

جادۇگەر ئەمدى ئەتراپتىن بىر كىچىك تاغنى شۇنداقلا قومۇرۇپ، چاچلىرىنى ئارغامچا قىلىپ بوينىغا ئاستى - دە، چولتوككىدە كۆلگە سەكرىدى، شۇ ھامان سۇدىكى يىرتقۇچلاردىن بىرى قولىنى، بىرى پۇتىنى، بىرى بېشىنى، بىرى گەۋدىسىنى چىشلەپ، تالاپ، پارە - پارە قىلىۋەتتى، جادۇگەرنىڭ پارە - پارە بولۇپ كەتكەن تېنى يىرتقۇچلارنىڭ قارنىغا كىرىپ كەتتى. ئەمما، جېنى تېنىدە بولمىغاچقا ئۆلمىدى، توختىماي تېپىرلاپ، مىدىرلاپ تۇرغاچقا يىرتقۇچلار ئاخىر قۇسۇپ تاشلىدى، جادۇگەر دەللىنىڭ تەن پارچىلىرى يەنە بىرلىشىپ، كۆل ئاستىدىن تىمسىقلاپ - ئۆمىلەپ چىقتى، ئەمما كۆلدىن چىققاندا ئۇچىنچى كۈنىمۇ تامام بولاي دەپ قالغان، سۇمۇرۇغ، پەخرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن تولىمۇ يىراقلاپ كەتكەنىدى. جادۇگەر دەللە ھودۇقۇپ جان - جەھلى بىلەن تېز سۈرئەتتە قوغلىدى، ئەمما ئۇلارغا يېتىشۈېلىشقا ئازلا قالغاندا قاياقتىندۇر بىر تاڭ خورىزىنىڭ ئاجايىپ ياڭراق چىللىغان ئاۋازى ئاڭلاندى، شۇ ھامان جادۇگەر دەللە چىپچىدە توختاپ، بىرھازا ئەس - ھوشىنى يوقاتقاندەك قېتىپ تۇرۇپلا قالدى، ئاندىن چاچلىرىنى يۇلۇپ، يۈزلىرىنى تاتىلاپ، قاتتىق «ئاھ!» تارتىپ، ئاچچىقىنى ئىچىگە سىغدۇرالماي، ئاخىر قاپقارا قان قۇستى، ئارقىدىنلا ئېغىز - بۇرنىدىن، كۆز، قۇلاقلىرىدىن پورۇقلاپ قارا ئىس-

تۇتەك چىقىپ، ۋۇجۇدى ئوت ئىچىدە قالدى، ئۆزىنى ھەرياڭغا ئۇرۇپ- پىرقىراپ يۇرۇپمۇ بۇ ئوتتىن قۇتۇلالماي، ئاخىر بىر سىقىم كۈلگە ئايلىنىپ ئارام تاپتى. بىر شامال كېلىپ، بۇ كۈلنىمۇ توزۇتۇۋەتتى، ئەمما كۈل ئىچىدىن بۇركۇتتەك بىر ئۇچ باشلىق شەپەرەك چىقىپ، چاقماق تېزلىكىدە كەينىگە يېنىپ ئۇچۇپ كەتتى.

— ئات! — دەپ توۋلىدى سۇمۇرغ ئالدىراپ، — جادۇگەر دەللىنىڭ جان قۇشى شۇ.

پەخرىدىن دەرھال ئوقياسىنى بەتلەپ، چېكىتتەكلا كۆرۈنۈپ قالغان ئۇچ باشلىق شەپەرەكگە قارىتىپ ئاتتى، ئوق ۋىژىلداپ مېڭىپ بىرھازادىن كېيىن سامادىن بىر قارا يۇلتۇز سارقىدى، ھايالسىزلا گۈمبۇرلىگەن ئاۋاز ئاڭلىنىپ، تۆۋەندە قاتتىق پارتلاش يۈز بەردى.

— خۇداغا شۈكرى! — دېدى پەخرىدىنمۇ، ھەمراھلىرىمۇ ئۇھ تارتىپ، — ھەرنېمە بولسا ئۇنى يوقىتالىدۇق.

شۇ چاغدا ئاسماندا رەڭگارەڭ بۇلۇتلار پەيدا بولۇپ، ئارقىدىنلا بۇلۇتلار ئىچىدىن ۋاشىلداپ رەڭگارەڭ سالىيوتلار ئېتىلدى، سان- ساناقسىز يۇلتۇزلار چېچىلدى، كىملەرنىڭدۇر قىزغىن ئالقىش سادالىرى ياڭرىدى.

— جادۇگەر دەللىنىڭ يوقالغىنىغا ھەممەيلەن تەنتەنە قىلىۋا- تىدۇ، — دېدى سۇمۇرغ، — ئەمدى سىرلىق ئالەمدە تىنچ - خاتىر- جەملىك ھۆكۈم سۈرىدىغان بولدى، تىنچلىقنىڭ دۇشمەنلىرى يوقالدى.

ئۇ شۇنداق دەپ غەيرەت - شىجائىتى تېخىمۇ جۇش ئۇرغانىدەك بارغانسېرى تېز ئۇچتى، تۆۋەندە زېمىن ئەسلا كۆرۈنمەيتتى.

ئۇلار شۇ ھالدا ئۇچ كېچە - كۈندۈز ئۇچتى. ئاخىر يىراقتىن ئانا سۇمۇرغنىڭ بۇلۇتى كۆرۈندى، سۇمۇرغ بېرىپ قوندى، بۇلۇتتىكى دەرەختىن شوخ نەغمە - ناۋا ئاڭلاندى، ھايالسىزلا ئانا سۇمۇرغمۇ يېتىشىپ كەلدى - دە، زۇلمەتتىن كەلگەن سۇمۇرغ بىلەن قاناتلىرىدا قۇچاقلىشىپ كۆرۈشتى، ئۇلار گويا ئۇزاق مەزگىل ئايرىلىپ، قايتا دىدارلاشقان ئاشىق - مەشۇقلاردەكلا بولۇپ كەتكەنىدى.

— رەھمەت ساڭا، — دېدى سۇمۇرغلار پەخرىدىنگە.

— رەھمەتنى سىلەرگە مەن ئېيتىشىم كېرەك، — دېدى پەخرىدىن، — سىلەر بولمىغان بولسا ئىدىلار زۇلمەتكە ساق بېرىپ، ساق قايتىشىم مۇمكىنمىدى.

— ئۇنى زۇلمەتتىكى يالماۋۇزلار تۇتۇۋېلىپ يەپ كېتىشكەن، — دېدى ئانا سۇمۇرغ هاياجان ياشلىرىنى تۆكۈپ تۇرۇپ، — شۇنىڭدىن بېرى سىرلىق ئالەمدە يېگانە قالغانىدىم، بىر چاغدا كۆرگەن چۈشۈمدە بىرسى «ئۇ بىر ئادەمزاتنى ئېلىپ قايتىپ كېلىدۇ» دېگەنىدى، تازا ئىشەنمەي تۇرغانىدىم، مانا سېنىڭ مۇبارەك قەدىمىڭ تۈپەيلىدىن ئۇ تىرىلىپ قايتىپ كەلدى، بۇنىڭ ئۈچۈن ئەلۋەتتە رەھمەت ئېيتىشىم كېرەك.

شۇ چاغ ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى قاياقتىندۇر يېتىپ كەلدى، ئۇ بىر دەستە قىزىل ئەتىرگۈل كۆتۈرۈۋالغانىدى، ئەتىرگۈللەرنىڭ بەرگلىرى قىزىل ياقۇتتىن، بېغىشى كۈمۈش، يوپۇرماقلىرى ئالتۇندىن ئىدى، گۈل بەرگلىرىدە تېخى سۈپسۈزۈك شەبنەم تامچىلىرى لىغىرلاپ تۇراتتى.

شاتۇتى مەلىكە ئۇنى كۆرۈپ نېمە قىلارىنى بىلمەي هودۇقۇپ قالدى.

— بارغىن، — دېدى پەخرىدىن كۈلۈپ، — يەنە ئۇنى نائۈمىد قويما، ئۇ سېنىڭ بەختىڭ.

— بېرىڭ مەلىكە ئالىيلىرى، — دېدى مۈشۈك خان قىزلارمۇ ئۇنى ئىتتىرىشىپ، — دۇنيادا هەممە نەرسە ئۆز جۈپتى بىلەن يارالغان بولىدۇ، بىزمۇ ئۇنىڭدىن مۇستەسنا ئەمەس.

شاتۇتى مەلىكە ئاخىر ئارسالدىلىق بىلەن ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتنىڭ ئالدىغا بارىدى، ئۇ تۇتقان گۈلدەستىنى قوبۇل قىلدى، ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى خۇشاللىقىدىن قىن - قىنىغا سىغماي، ئۇنى مەهكەم قۇچاقلىۋالدى.

— قويۇۋېتىڭ! — يۇلقۇندى شاتۇتى مەلىكە ئۈيىلىپ.

باشقىلار ئۇنىڭغا قاراپ قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىشتى. خۇددى ئۇلارنى تەبرىكلىگەندەك خاسىيەتلىك دەرەختىن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئۈنچە - مارجانلار چېچىلدى.

پەخرىدىن ھاۋا رەڭ ئەتىرگۈلنى قولىغا ئالدى، ئۇ ھېلىلا ئۆزۈۋېلىنغاندەك ئىدى، گۈپۈلدەپ خۇش پۇراق چېچىپ تۇراتتى.

— ئۇنى كېپىنەك پەرىلەر ئارىلىغا ئېلىپ بارغىن، — دېدى ئانا سۇمۇرغ، — ئۇ ئۆز ماكانىدا يىلتىزلىغاندىلا مەھبۇبىڭ ئالدىڭدا پەيدا بولىدۇ، تېز بارغىن.

ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى دەرھال سېھرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، شۇ ھامان ئالتۇن رەڭلىك چوڭ بىر پەيتۇن پەيدا بولدى.

— مەرھەمەت! — دېدى ئۇ پەخرىدىنگە خۇشخۇيلۇق بىلەن، — يەنىلا خىزمىتىڭگە تەييارمەن.

پەخرىدىن پەيتۇنغا جايلاشتى، شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇكلەرمۇ چىقىپ ئورۇنلاشتى.

— كەتتۇق، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى پەيتۇننى سۆرەپ كۆككە پەرۋاز قىلىپ.

— خەير - خوش! — تۇۋلاپ قالدى سۇمۇرغلار، — ئامان بولۇڭلار.

— خەير - خوش! — تۇۋلاشتى پەخرىدىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى، — سىلەرمۇ ئامان بولۇڭلار.

تۆتىنچى باب

ئەلۋىدا سىرلىق دۇنيا

ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى پەيتۇننى سۆرەپ توپتوغرا ئۇچ كىچە - كۈندۈز ئۇچتى، ئاندىن تۆۋەنلىدى، تۆۋەندە بىر چوڭ كۆل ئايان بولدى، كۆلنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر ئارال بار ئىدى، ئارالنىڭ چوڭلۇقى پەخرىدىننىڭ ئوقۇغان مەكتىپىدىكى پۇتبول مەيدانىچىلىك كېلەتتى. ئەمما، ئارالنىڭ تۈپرىقى كېپەك ئالتۇندىن، تاشلىرى گۆھەر - ياقۇتتىن ئىدى، ھەممە يېرىدە رەڭگارەڭ ئەتىرگۈللەر پۇرەكلەپ ئېچىلىپ تۇراتتى، ھەر گۈلدە يەنە بىردىن بوي - تۇرقى قورچاقچىلىك كېپىنەك پەرىلەر ئولتۇراتتى، ئۇلارنىڭ چاچ رەڭگى ۋە كىيىمى ئۆزى ئولتۇرغان گۈل رەڭگى بىلەن بىردەك، ھەتتا قاش - كىرپىك، كۆز قارىچۇقلىرىمۇ شۇنداق ئىدى، بىراق ھەممىسى غەمكىن، ئۇن - تىنچسىز، ئوي - خىيالغا پاتقان، ئۆزلىرى ئولتۇرغان گۈللەردەكلا سولاشقان ھالەتتە ئىدى.

ئۇلار تۈيۈقسىز كەلگەن بۇ مېھمانلارنى كۆرگەندە ئۇركۈپ، پاتىپاراق بولۇپ كېتىپ، ھەر تەرەپكە قېچىشتى.

— قورقماڭلار! — توۋلىدى شاتۇتى مەلىكە، — بىز يامان ئادەملەر ئەمەس، بەلكى مەلىكەڭلەرنى تىرىلدۈرگىلى كەلدۇق.

كېپىنەك پەرىلەر قېچىشتىن توختاپ، ئارىسالدىلىق ئىچىدە قايتىپ كېلىشتى.

پەخرىدىننىڭ قولىدا ھاۋا رەڭلىك ئەتىرگۈل كامالچىسىنى

كۆرگەنـده بولـسا بـردىنلا ھەممـسى چۈرقىرىـشىپ، ئۇنـلۇك يېنىغـا ئولاشتى.

ــ مەلىكمىز تىرىلـدىكەن، مەلىكمىـز تىرىلـدىكەن، ــ ئـۇلار خۇشاللىقى قىن ـ قىنىغا سىغمىغان ھالدا توۋلىشىپ كەتتى.

ــ ئـۇنى قەيەرگە قـويىمىز، ــ سـورىدى پەخرىـدىن، ــ ئـۇ يىلتىز تارتىشى كېرەك.

ــ ئەلـۋەتتە تېگـىشلىك ئورۇنغـا، ــ دېـدى كېپىـنەك پەرىـلەر، ئاندىن ئۇلار ئارالنىڭ قـاق ئوتتۇرىـسىدىكى چوڭلـۇقى داسـتىخانچىلىك بىر تۆپىلىكنى كۆرسەتتى، تۆپىلىك ئەتراپىدا توققۇز كىچىك بـۇلاق بـار ئىدى، بۇلاقلار بۇلدۇق ـ بۇلدۇق تاشقىنلاپ تۇراتتى.

پەخرىدىن ھاۋا رەڭ ئەتىرگۈل كامالچىسىنى شۇ تۆپىلىككە قويدى، شۇ ھامان توققۇز بۇلاقتىن تەڭـلا فونتـان ئېتىلىـپ، ئـۇنچە ـ مارجـان چېچىلدى، ئەتىرگـۈل كامالچـسى ئاسـتا ـ ئاسـتا چوڭىيـپ، بېغـشى تۇپراققـا تىكلەنـدى، ئـاخىر پـورەكلەپ ئېچىلـدى، ئىچـىدىن ھـاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى چىقىپ كەلدى.

ئـۇ پـۇتى يەرگە تەگـكەن ھامـان 14 ياشـلاردىكى قىزلارچىلىـك بولـۇپ، ۋۇجۇدىـدىن نـۇر يېغـىپ، گۈزەللىـك ئـاپتىپى پارلـدى، بۇرۇنقىدىنمۇ نەچچە ھەسسە گۈزەللىشىپ كەتكەندەكلا ئىدى.

ــ ماڭا قايتىدىن ھاياتلىق بېغىشلىغىنىڭىزغا رەھمەت، ــ دېدى ئۇ تولىمۇ يۇمشاق ـ يېقىملىق ئاۋازدا.

پەخرىدىن ئۇنـلۇك گـۈزەل ھۆسـن ـ جامالىغـا قـاراپ تـاڭ قېتـىپلا قالغانىدى، كېپىنەك پەرىلەر ۋە ھەمراھلىرىنىڭ قىيقاس ـ چۇقانلىرىمۇ ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرمىدى.

ــ مەن يەنە سىزنى تېپىۋالدىم، ــ دېدى ئۇ ئاخىر شۇنىڭلىغاندەك.

ئـۇ شـۇنداق دەپ كـۆز ئالدىـدا ھـاۋا رەڭ قانـاتلىرىنى يەڭگـل لەپىلدىتىپ، يەردىن بىر غېرىچ ئېگىزلىكتە لەيـلەپ تۇرغـان ھـاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ يۇمران ۋە نازۇك قوللىرىنى تۇتۇۋالـدى، شـۇ تاپتا ئۆزىنىڭ زور غەيرەت بىلەن بېسىۋالمىسا ئۇنى باغرىغـا بېـسىۋالغۇسى بار ئىدى.

هاۋا رەڭ چاچلىق كىيىنەك پەرى ئۇنىڭ خىيالىنى بىلىۋالغانىدەك، قىزىرىپ، تىخىمۇ ئوماق - چىرايلىقلىشىپ، تىخىمۇ نۇرلىنىپ كەتتى، ۋۇجۇدىدىن كىشىنى مەست قىلغۇچى خۇش پۇراق تارالدى.

— خوجايىن، — دېدى شۇ چاغ شاتۇتى مەلىكە پەخرىدىننى نوقۇپ.

— نېمە! — پەخرىدىن چۆچۈگەنىدەك بولۇپ ئېسىگە كەلدى، ھەمراھلىرى ئۇنىڭغا قاراپ پىخىلداپ كۈلۈپ كېتىشتى.

— خوجايىن، — دېدى شاتۇتى مەلىكە يەنە، — سېھرلىك قەلئەدىكىلەر ئاق قۇشقاچنى جىددىي بىر ئىش بىلەن ئەۋەتىپتۇ.

پەخرىدىن شۇ چاغدىلا مۇئەللەقتە توختىماي قانات قېقىپ تۇرغان ئاق قۇشقاچنى كۆردى، ئۇ بايا كەلگەن بولسىمۇ، پەخرىدىن ھاۋا رەڭ چاچلىق كىيىنەك پەرىگە مەھلىيا بولۇپ، ئەس - ھوشىنى يوقتايلا دەپ قالغان بولغاچقا بايقىمىغانىدى.

— كۆپچىلىك سىزگە سالام ئېيتتى، — دېدى ئاق قۇشقاچ ۋىچىرلاپ.

— سالامەت بولسۇن، — دېدى پەخرىدىن خۇشخۇيلۇق بىلەن.

— ئۇلار سىزنىڭ نىجاتلىق بېغىشلىغانلىقىڭىز بەدىلىگە ھەممە سېھىر كۈچىنى ئىشقا سېلىپ، سىزگە يېڭى بىر ئىشىك ئېچىپ قويدى، سىز خالىسىڭىز ھازىرلا ئاشۇ ئىشىك بىلەن ئۆز دۇنيارىڭىزغا قايتالايسىز، خالىمىسىڭىز ئىشكىنى ئېتىۋېتىمىز.

— راستما، — دېدى پەخرىدىن قۇلاقلىرىغا ئىشەنمىگەندەك، — راستلا كېتەلەيدىغان بولدۇممۇ؟

— شۇنداق، — دېدى ئاق قۇشقاچ، — بىراق سىزگە ئۈچ سائەتلا ۋاقىت بار، ھازىر يولغا چىقسىڭىز ئاران ئۇلگۈرەلەيسىز.

— ئۆلگۈر! — تۇۋلىۋەتتى شاتۇتى مەلىكە ھازىرلا ببرىپ ئۇنى چوقۇۋالىدىغاندەك غەزەپ بىلەن.

بىراق، ئۇ شۇنداق دەۋاتقانىدا مۇشۇك خان قىزلار ئاللىبۇرۇن ھەربىرىنى كېلىپ بولغانىدى، ئۇلار بىچارە ئاق قۇشقاچنى كاپ قىلىپلا تۇتۇۋېلىپ، بوينىنى ئۇزۇۋەتكىلى تاسلا قالدى.

تەلىيگە پەخىردىن دەرھال توسۇپ قويدى:
— قويۇۋېتىڭلار! ئۇنىڭغا ئازار قىلساڭلار رەنجىپ قالىمەن، — دېدى ئۇ.
— شورى قۇرۇغۇرلار، — دېدى شاتۇتى مەلىكە يەنە ئاچچىقى بېسىلماي، — ھېچبولمىغاندا بىر مەزگىل ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېتىپ ئاندىن شۇنداق قىلسىچۇ.
— شۇ ئەمەسمۇ، — دېدى مۇشۇك خان قىزلارمۇ، — بىز تېخى خوجايىننى سىرلىق ئالەمدە ساياھەت قىلدۇرماقچىدۇق.
— تېخى تويىمىزغا رىياسەتچىلىك قىلىپ بېرەتتى، — دېدى قىزىل كۆز بىلەن سېرىق كۆزمۇ سۆز قىستۇرۇپ.
— ھەممە ئىشنىڭ ۋاقتى - سائىتى بولىدۇ، — دېدى نەچچە تال پېيى يۇلۇنۇپ، قالغانلىرىمۇ پاخپىيىپ قالغان ئاق قۇشقاچ تىتىرەپ تۇرۇپ، — بىر مەزگىل كېچىكىپرەك ئىشىك پەيدا قىلساقمۇ بولار ئىدى، لېكىن ھازىر سىرلىق ئالەمدە ئاي بىلەن كۈن تەڭلا كۆتۈرۈلىدىغان ۋاقىت، بۇنداق پۇرسەت 500 يىلدا بىر كېلىدۇ. پەقەت مۇشۇ ۋاقىتتىلا سىرلىق ئالەمدىن چىقىش ئىشىكى ئاچقىلى بولىدۇ ھەم بۇ ئىشىكنىڭ مەۋجۇت بولۇش ۋاقتى ئۇچ سائەتلا بولىدۇ، بىزغۇ ئۇنىڭ كېتىپ قالماسلىقنى، سىرلىق قەلئەنىڭ شاھزادىسى بولۇپ تۇرۇپ قېلىشنى بەكلا ئۈمىد قىلاتتۇق، بىراق سېھرگەر ئۇستازنىڭ روھى ئايان بولۇپ، «ئۇ قايتىشقا تەشنا، ئۇنى يولغا سېلىپ قويۇڭلار، ئۇ قايتمىسا بولمايدۇ» دېدى، شۇنىڭ بىلەن سېھرلىك قەلئەدىكىلەر ئامالسىز ئۇنىڭ ئۈچۈن ئىشىك پەيدا قىلدۇق ھەم بۇ بىزنىڭ ئۇنىڭغا مىننەتدارلىق بىلدۈرۈشىمىزنىڭ بىر پۇرستى ئىكەن.
ئۇنىڭ ۋىجىرلاشلىرىنى ئاڭلاپ پەخىرلىنىدىن باشقىلارنىڭ بېشى چۈشۈپ كەتتى، ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ بۇلاقتەك كۆز-لىرىدە ياش لىغىرلىدى.
— كېتەمسىز؟! — دېدى ئۇ شۇىرلىغاندەك.
— شۇنداق، — دېدى پەخىرىدىن ئۇنىڭ كۆزلىرىگە قاراشقا پېتىنالماي، — مېنى ئەسلەپ تۇرارسىز.

ــ ئەلۋەتتە، ــ دېدى ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى ئۇنىڭ باغرىغا تاشلىنىپ، ئۇنىڭ بىر جۈپ تامچە يېشى پەخرىدىنىنىڭ ياقىسىغا تامدى، پەخرىدىن گويا ياقىسىغا ئەڭ ئېسىل ئەتىر تۆكۈلگەنـ ـدەكلا ھېس قىلدى.

باشقىلار ئۇلارنى خىجىل بولۇپ قالمىسۇن دەپ كەينىنى قىلىۋېلىشتى، ئۇلار بىرھازاغىچە ئايرىلىشقا قىيماي، مەھكەم قۇچاقلىشىپ تۇرۇپ قېلىشتى.

ــ تېزرەك خوشلىشىڭلار، ــ دېدى ئاق قۇشقاچ ئالدىرىتىپ، ــ كېچىكىپ قالسا ئۇ ئۆز دۇنياسىغا قايتالمايدۇ، ھېلىمۇ خېلى ھايال بولدى.

ــ كەتمىسىگىز بولمامدۇ، ــ دېدى شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار يىغلامسىرىشىپ.

ــ مەن ئۇلاردىن ئايرىلالمايمەن، ــ دېدى پەخرىدىن، شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا ئۇنىڭغا تەلمۇرۇپ تۇرغان ئانىسى، دوستى ۋە باشقىلارنىڭ سىيماسى زاھىر بولغان، ئۇلار: «قايتىپ كەل، تېز قايتىپ كەل!» دەپ توۋلاۋاتقاندەكلا ئىدى.

ــ بىلمەن، ــ دېدى ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى، ــ ياقىڭىزدا دوستىڭىزنىڭ بىر جۈپ تامچە يېشى بىللە كەلگەنىكەن، ئۇ سىزنى ئۆز دۇنياڭىزغا باغلاپ تۇرغان بىر رىشتە ھاسىل قىپتۇ، ئەگەر شۇ بىر جۈپ تامچە بولمىغىنىدا ئاللىبۇرۇن ئۆز دۇنياڭىزنى ئۇنتۇغان، پۈتۈنلەي سىرلىق ئالەمگە مەنسۇپ بولغان بولاتتىڭىز، ماقۇل، تېز مېڭىڭ، سىزنى تۇتۇپ قالسام بولمايدۇ، ئەگەر مۇشۇ پۇرسەتتە چىقىپ كەتمىسىڭىز بۇ يەردە جىسمىڭىزلا قېلىپ، روھىڭىز ئۆزى كېتىدۇ، بۇنداق بولۇشنى ھەرگىز خالىمايمەن.

ــ خوش! ــ دېدى پەخرىدىن زورىغا، شۇ تاپتا ئۇ يۈرىكىدە بىر ئۇتتۇرۇقلۇق كۆيۈۋاتقانلىقىنى ھېس قىلغانىدى، ئۇ ئوت تېزلا پۈتۈن ۋۇجۇدىنى قاپلىدى، شۇ ئۇتتۇرۇقلۇق تەپتىدە مەڭزىلىرى ئاناردەك قىزىرىپ كەتتى.

ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى يەنە ئۇنى سىرلىق ئالەمگە ئېلىپ كەلگەن

پەيتۇننى ھازىر قىلدى. پەخرىدىن ناھايىتى تەستە ھاۋا رەڭ چاچلىق كىپىنەك پەردىن ئاجراپ پەيتۇنغا چىقتى، بىراق ئۇنىڭ يېنىغا شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار ئۇنۇپ بولدى.

— سىلەر قېلىڭلار، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — ئەگەر كاشىلا قىلساڭلار ئۇنىڭغا ياخشى بولمايدۇ.

— ھېچبولمىغاندا سۇرەتكە چۈشۈۋالايلى، — دېدى شاتۇتى مەلىكە ھېلىلا يىغلۇۋېتىدىغاندەك، — بىزگە ئەستىلىك بولۇپ قالسۇن.

شۇ ھامان ھاۋا رەڭ چاچلىق كىپىنەك پەرى سېھىرگەرلىك تايىقىنى شىلتىغاندى، بىر رەسىم رامكىسى پەيدا بولۇپ، رامكا ئىچىگە پەيتۇندىكى تۆتەيلەننىڭ سىيماسى نۇر بىلەن سىزىلدى ۋە تېزلا كۈلۈمسىرەپ تۇرغان سۇرىتى ھاسىل بولدى، ئۇلار گاھ قۇچاقلىشىپ، گاھ ئوينىشىپ، گاھ كۈلۈشۈپ، گاھ سۆزلىشىپ تۇراتتى.

پەخرىدىن ھاۋا رەڭ چاچلىق كىپىنەك پەرىگە تەلمۇرۇپ قارىدى. شاتۇتى مەلىكە بىلەن مۇشۇك خان قىزلار ئۇنى بىر - بىرلەپ قۇچاقلاپ خوشلاشتى - دە، پەيتۇندىن ئۇچۇپ چىقىشتى، ئاندىن ھاۋا رەڭ چاچلىق كىپىنەك پەرىنى ئىتتىرىپ چىقىرىشتى. يەنە بىر ئالتۇن رامكا پەيدا بولدى، ئۇنىڭغا ئۇ ئىككىيلەننىڭ مېھرى بىلەن قارىشىپ تۇرغان سۇرىتى نۇر بىلەن سىزىلدى، گويا بۇ ئىككىيلەن رامكا ئىچىگە نۇسخىلاپ قويۇلغاندەكلا ئىدى، تېخى بۇلارمۇ جېنى بارەڭ گاھ پىچىرلىشاتتى، گاھ بىر - بىرىگە قاراپ كۈلۈمسىرەيتتى.

— بۇ سۇرەتلەرنى ئەكېتەلسەمچۇ، — دېدى پەخرىدىن شۇنىرلاپ دېگۈدەك.

— ئۇ قەلبىڭىزگە نەقىشلەنسۇن، چۈشلىرىڭىزدە ئايان بولسۇن، — دېدى ھاۋا رەڭ چاچلىق كىپىنەك پەرى پەيتۇندىن چىقىپ كېتىۋېتىپ، — سىزگە مەڭگۈ ھەمراھ بولسۇن.

— خوش! — كۆپچىلىك پەخرىدىنگە قېيمىغان ھالدا قول پۇلاڭلاتتى، ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى پەيتۇننى سۆرەپ كۆككە پەرۋاز قىلدى. باشقىلار خېلى يەرگىچە ئەگىشىپ ئۇچتى، بىراق ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى بەك تېز ئۇچىدىغان بولغاچقا، ئۇلار ھەرقانچە

تىرىشىپ - تىرمىشىپمۇ يېتىشەلمىدى - دە:

— خەير - خوش! ئامان بولۇڭ! بىزنى ئەسلەپ تۇرۇڭ! — دەپ توۋلاپ قېلىشتى.

پەخىرىدىن كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئۇلارنىڭ قارىسى يىتكۈچە توختىماي قول پۇلاڭلاتتى، كۆزلىرىدىن ئۆزمۇ تۇيمىغان هالدا تاراملاپ ياش قۇيۇلدى، ئاندىن ئۇ ئورۇندۇققا ئۆزىنى تاشلىۋەتتى، بىراق خوشلاشقۇچىلار يەنىلا بار ئىدى.

ئۇ ئەمدى دېرىزە سىرتىدىكى كۆك ئاسمان بوشلۇقىدا خىلمۇخىل يارقىن رەڭلەردىكى پاختا دۆۋىسىدەك بۇلۇتلارنىڭمۇ ئىككى بىقىنىلىرىدىن قول پەيدا قىلىپ پۇلاڭلىتىۋاتقانلىقىنى كۆردى.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ تېپتىنچ ئولتۇرۇپ ئەتراپقا ۋە تۆۋەنگە نەزەر سالدى، لېكىن بىر هەسەن - هۈسەن يولنىلا كۆردى، باشقا هەممە مەنزىرە غايىب بولغانىدى.

ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىمنىڭدۇر:

— تېز، يەنىمۇ تېز! — دەپ توۋلىغىنى ئاڭلاندى، ئاخىر ئۇلار بىر دەرۋازىنى كۆردى، دەرۋازا گويا تېلېۋىزور ئېكرانىغىلا ئوخشايتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ بارغانسېرى كىچىكلەپ بېرىۋاتاتتى.

شۇ چاغ بىر تەرەپتىن بىر يۇمىلاق ئەينەك پەيدا بولدى، ئەينەكتە سېھرىلىك قەلئەدىكى جانىۋارلار — بۈركۈت، توشقان، يولۋاس، قوي، پىنگىۋىن، يۇنۇس بېلىقى، خوراز، ئاق چاشقان، تۆمۈرتۇمشۇق، مۈشۈكياپىلاق، شىر، سېھرگەرلىك هاسىسى ساتقۇچى ۋە باشقىلار كۆرۈندى. ئۇلارنىڭ هەممىسىنىڭ قولىدا بىردىن سېھرگەرلىك تايىقى بار ئىدى، سېھرگەرلىك تاياقلىرىنىڭ ئۇچىدىن رەڭگارەڭ نۇر چاقناپ تۇراتتى.

— تېز بول شاتۇتى شاهزادە، تېز! — دېيىشتى ئۇلار چۇرقىرىشىپ، — سېھرىي كۈچ - قۇۋۋىتىمىز خوراپ كېتىۋاتىدۇ.

— مەن قايتقۇچە بەرداشلىق بېرەلەرسىلەرمۇ؟ — سورىدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى.

— بەرداشلىق بېرەلەيمىز، — دېدى شۇ چاغ هېلىقىلارنىڭ

يېنىدا ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى پەيدا بولۇپ، ئارقىدىنلا يەنە ئۇلارنىڭ سېپىگە شاتۇتى مەلىكە، مۇشۇك خان قىزلار ۋە مۇشۇكجانلار، بىر جۇپ سۇمۇرغ ۋە قېرى مېكىيانمۇ قوشۇلدى. مۇشۇك خان قىزلاردىن باشقىلارنىڭ قولىدا بىردىن سېھرگەرلىك تاياقى بار ئىدى، ھەممىسىدىن نۇر تارىلىپ تۇراتتى.

شۇ ھامان دەرۋازا كىچىكلەشتىن توختىدى، بەلكى سەل چوڭىيىپ قالدى.

— خەير - خوش! — توۋلىدى پەخرىدىن ئاخىرقى قېتىم، ئۇنىڭ ئاۋازى بوغۇلۇپ چىقتى، كۆزلىرىگە يەنە لىققىدە ياش كېپقالدى.

— خەير - خوش! — دېدى ئەينەكتە كۆرۈنگەنلەرمۇ، ئۇلارمۇ ھازىرلا يىغلۇپتىدىغاندەك ئىدى، بەلكى بىرلىرى يىغلاپمۇ بولدى.

بىردىنلا ئەينەكتە باشقىلارنىڭ سىيماسى غۇۋالىشىپ، ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىلا قالدى، ئۇنىڭ ئالمىدەك مەڭزلىرىدە تاڭ شەبنىمدەك تامچىلار يالتىرايتتى، ئۇ تۇيۇقسىز بوش تۇرغان قولىنىڭ ئالقىنىنى ئاچتى، ئالقىنىدىن بىر ھاۋا رەڭلىك كېپىنەك ئۇچۇپ چىقتى، كېپىنەك شۇ ئۇچقانچە پەخرىدىن تەرەپكە كەلدى.

— سەل ئاستىلىغىن، — دېدى پەخرىدىن ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتىغا.

— كەچۈرگىن، — دېدى ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — تېخىمۇ تېز ئۇچۇشۇم كېرەك، بولمىسا سېنى مەنزىلىڭگە يەتكۈزۈپ قويالمايمەن، ئىشىك ئېتىلىپ قالسا مەنمۇ غايىب بولۇپ كېتىمەن، ئىككىلىمىز تەڭ تۇڭىشىمىز.

پەخرىدىن مەيۈسلىك بىلەن بىر ئەينەككە، بىر كېپىنەككە قاراپ قالدى، بىر چاغدا ئەينەك غايىب بولدى. پەخرىدىن گويا يۈرىكىنىڭ بىر پارچىسى يۇلۇنۇپ كەتكەندەكلا بولۇپ قالدى، كېپىنەك بولسا ئاجايىپ تېز سۈرئەتتە قوغلاپ كېلىۋاتاتتى.

مانا ئاخىر دەرۋازىنىمۇ يەتتى، دەرۋازىدىن چىققۇچە ئارىلىقتا بىر شامال كېپىنەكنى ئۇلارغا يېتىشتۈرۈپمۇ قويدى، كېپىنەك پەيتۇن دېرىزىسىدىن كىرىپ پەخرىدىنىڭ قولىغا قوندى، پەخرىدىن تولىمۇ

خۇرسەن بولدى، ئارقىدىنلا ئۇنى تېخىمۇ خۇشال قىلىپ، كېپىنەك يۈرەكسىمان رامكىغا ئېلىنغان بىر سۈرەتكە ئايلىنىپ قالدى. سۈرەتتىكسى بولسا، ئۇ كۆڭۈل رىشتىسىنى زادىلا ئۈزەلمەيۋاتقان ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرىنىڭ خۇش تەبەسسۇملۇق گۈزەل سىيماسى ئىدى.

پەخرىدىن ھاياجانلىنىپ، رامكىنى باغرىغا باستى، شۇنىڭ بىلەن تەڭ كۆزلىرىنى يۇمۇپ، شېرىن خىياللارغا غەرق بولدى. خىيال ئېكرانىدا بولسا، ھاۋا رەڭ چاچلىق كېپىنەك پەرى بىلەن بىللە بولغان چاغلار بىر - بىرلەپ زاھىر بولۇشقا باشلىدى، ئۇ گويا كىنو كۆرۈۋاتقاندەكلا ئىدى.

«توغرا»، ئۇ راستتىنلا كىنو كۆرۈۋاتاتتى، يەنە كېلىپ ئۆز ئۆيىدىكى 32 سۇئالۇق رەڭلىك تېلېۋىزوردا كۆرۈۋاتاتتى، تېلېۋىزور ئېكرانى بولسا گويا سىرلىق ئالەمنىڭ دەرۋازىسىدەكلا، يېنىدا بولسا ئۇنىڭ بىلەن بىللە تېلېۋىزور كۆرۈپ ئولتۇرۇپ، كېرىسلوغا قىڭغىيىپلا ئۇخلاپ قالغان دوستى ئادىلجان بار ئىدى.

پەخرىدىن ئۆزىمۇ بايىاتىندىن بېرى ئۇخلاپ چۈش كۆرۈپ، مانا ھازىرلا ئويغانغاندەك بىر تۇيغۇغا كېلىپ قالدى، ئۇ راستتىنلا چۈش كۆرگەنمىدۇ.

— خەير - خوش! — توۋلىدى شۇ چاغ تېلېۋىزور ئېكرانىدا كۆرۈنگەن ئالتۇن رەڭلىك شاتۇتى، — ئامان بولغىن، ساڭا بەخت تىلەيمەن.

ئۇ شۇنداق دەپلا كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە غايىب بولدى، تېلېۋىزورمۇ بىرسى ئۆچۈرۈۋەتكەندەكلا ئۆزلۈكىدىن ئۆچۈپ قالدى، ئەمەلىيەتتىمۇ ۋاقىت توغرىلىغۇچ دەل شۇ ۋاقىتتا ئۆچۈرۈشكە توغرىلاقلىق بولغاچقا، تېلېۋىزور ئاپتوماتىك ھالدا ئۆچكەنىدى.

پەخرىدىن ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتتى، ئۇ ھازىر ئۆز ئۆيىدە، ئۆزىنىڭ خاس ھۇجرىسىدا دوستى ئادىلجان بىلەن بىللە ئىدى.

ئۇ تېلېۋىزورنى قايتىدىن قويۇپ باقتى، لېكىن قانال يۆتكەلـ

ـمىگەن بولسىمۇ، بايا كۆرگەنلىرىدىن ھېچقايسىسى كۆڑۈنمەيتتى، بەلكى «تەلەپ ـ تەقدىم» پىروگراممىسى بېرىلىۋاتاتتى. ئۇ تېلېۋىزورنىڭ ھەممە قاناللىرىنى بىر ـ بىرلەپ يۆتكەپ كۆرۈپ چىقتى، لېكىن يەنىلا ئۆزى تەشنا بولغان ئاشۇ كۆرۈنۈشلەرنى تاپالمىدى.

«راستتىنلا چۈش كۆرگەن بولسام كېرەك» دەپ ئويلىدى ئۇ ئاخىر لەسسىدە بولۇپ، «بىراق مۇشۇنداقمۇ ئۇزاق چۈش كۆرگەن بارمۇ؟».

شۇ چاغ ئۇ بايا ئولتۇرغان يېرىدە تۇرغان ئالتۇن رەڭلىك بىر كىچىك سۈرەت رامكىسىنى كۆرۈپ قالدى، دەرھال ئېلىپ قارىغانىدى، يۈرەكسىمان رامكا ئىچىدە ئاجايىپ گۈزەل ۋە خۇشخۇي، ھاۋارەڭ چاچلىق كىپىنەك پەرىنىڭ كۈلۈمسىرەپ تۇرغان سىيماسىنى كۆردى. بىراق، ئۇ بىر كارتون فىلىم پېرسوناژىنىڭ سۈرىتى ئىدى. شۇنداقتىمۇ پەخرىدىن گۆھەر تېپىۋالغاندەك خۇش بولدى ۋە رامكىنى خېلى ئۇزاققىچە قولىدىن چۈشۈرمەي قاراپ كېتىپ، ئاندىن ئەتىۋارلىق نەرسىلىرىنى ساقلايدىغان كىچىك ئىشكاپقا سېلىپ قويدى.

«مەيلى چۈشۈم، مەيلى ئوڭۇم بولسۇن، مەن بۇنىڭدىن بەكمۇ خۇشال» دېدى ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە، «بولسا يەنە شۇنداق چۈشلەرنىڭ نېسىپ بولۇشىنى تىلەيمەن».

图书在版编目（CIP）数据

帕合尔丁神秘世界探险记：维吾尔文/阿迪力·依明著. — 喀什：喀什维吾尔文出版社，2012.2
ISBN 978 — 7 — 5373 — 2515 — 8

Ⅰ. ①帕… Ⅱ. ①阿… Ⅲ. ①童话 — 中国 — 当代 — 维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ. ①I287.7

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2012）第 029488 号

责任编辑：**姑丽巴哈尔·麦麦提依明**
责任校对：**麦麦提斯迪克·塔依尔**

帕合尔丁神秘世界探险记

阿迪力·依明 著

喀什维吾尔文出版社出版发行
（喀什市塔吾古孜路 14 号 邮编：844000）
各地新华书店经销
喀什维吾尔文出版社印刷厂印刷
880×1230 毫米 1/32 开本 11.5 印张 3 插页
2012 年 2 月第 1 版 2012 年 2 月第 1 次印刷
印数：1 — 3000 定价：30.00 元

如有质量问题，请与我社联系调换 电话：0998 — 2653927

مۇقاۋىنى لايىھەلىگۈچى: مەخمۇتجان تۇردى مارس

ISBN 978-7-5373-2515-8

9 787537 325158 >

（民文）定价：30.00元